

ЧАЧАНСКИ
КРАЈ
У НОБ

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ЧАЧАК

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

ВУК ПЕТРОНИЈЕВИЋ, одговорни уредник

ОЛГА МИАШЕВИЋ

ЖИВОРАД КНЕЖЕВИЋ

ЉУБИВОЈЕ ПАЈОВИЋ

МИТРОВАН ЖИВКОВИЋ

ДРАГОЉУБ СУБОТИЋ

МЛАДЕН СТЕФАНОВИЋ

МИЛУТИН ЈАКОВЉЕВИЋ

ОБРАДА ТЕКСТА

ВУК ПЕТРОНИЈЕВИЋ

МИЛУТИН ЈАКОВЉЕВИЋ

МЛАДЕН СТЕФАНОВИЋ

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ — ЧАЧАК

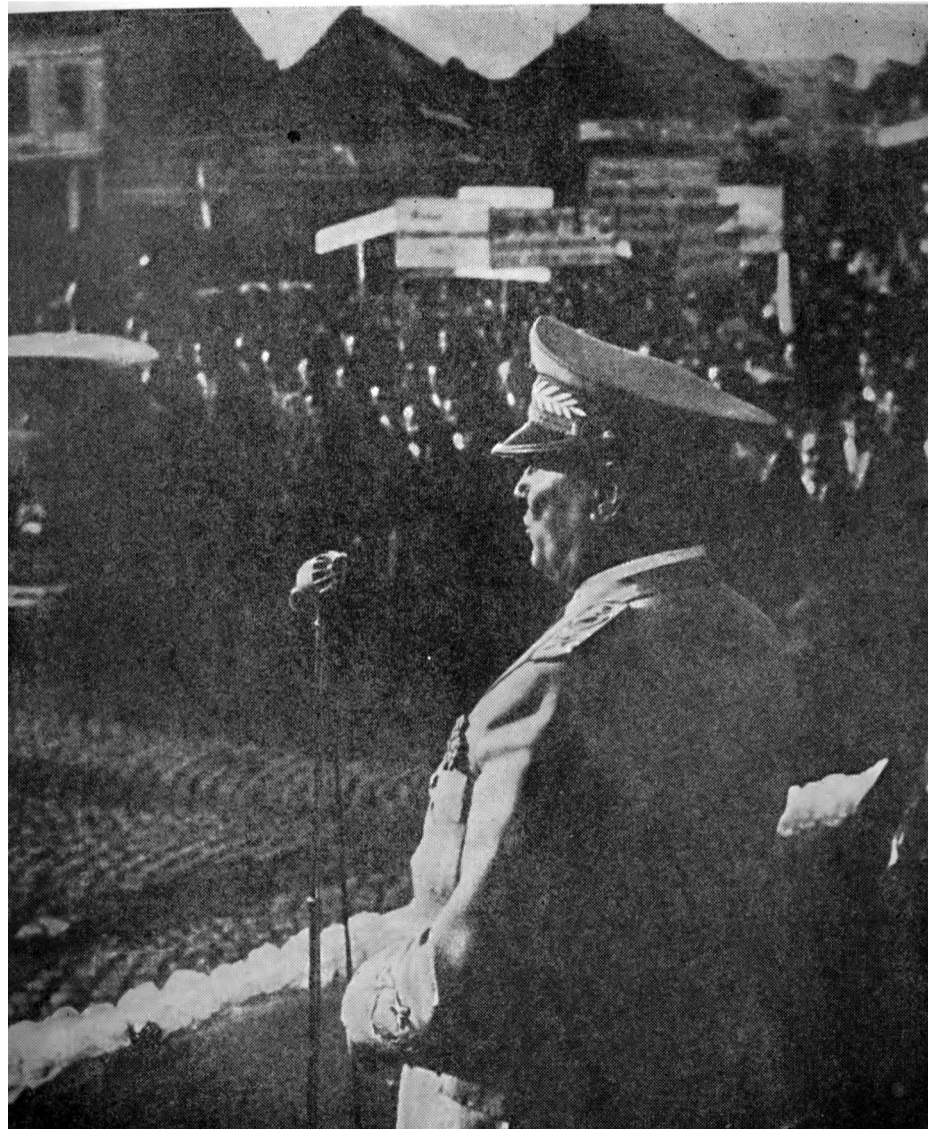
ЧАЧАНСКИ КРАЈ
У НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОЈ
БОРБИ 1941 — 1944.

ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА

ЧАЧАК, 1968. ГОДИНЕ

**„ .. ГРАД ЧАЧАК, ОДНОСНО НАРОД ЧИТАВОГ ОВОГ КРАЈА,
МОЖЕ СЕ ПОНОСИТИ СВОЈОМ ПРОШАОШНУ, ДОПРИНОСОМ
КОЈИ ЈЕ ДАО ОД ПРВИХ ДАНА НАШИХ ПАРТИЗАНСКИХ БОРБИ
ДО СВРШЕТКА НАШЕ ЦИНОВСКЕ И ТЕШКЕ БОРБЕ...”**

*Из говора друга Тита
одржаног 25. септембра 1951.
године у Чачку*

ЧАЧАНСКИ НАРОДНООСАОБОДИЛАЧКИ ПАРТИЗАНСКИ ОД-
РЕД НОСИО ЈЕ ИМЕ ИСТАКНУТОГ РЕВОЛУЦИОНАРА И ЧЛАНА
ПОКРАЈИНСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА СРБИЈУ ДОКТОРА ДРАГИШЕ
МИШОВИБА ИЗ ЧАЧКА, КОГА ЈЕ РЕЖИМ БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
УБИО ЈАНУАРА 1939. ГОДИНЕ.

ЈА, СИН СРПСКОГ НАРОДА, ЗАКЛИЊЕМ СЕ СВОЈОМ ЧАШ-
ЋУ ДА У ЧАЧАНСКИ НАРОДНООСАОБОДИЛАЧКИ ОДРЕД „ДР
ДРАГИША МИШОВИЋ“ СТУПАМ СА ЧВРСТОМ ОДАУКОМ ДА СЕ
БОРИМ ПРОТИВ ФАШИСТИЧКИХ ОКУПАТОРА И ИЗДАЈНИКА
СРПСКОГ НАРОДА. ОБАВЕЗУЈЕМ СЕ ДА ЋУ ИЗВРШАВАТИ НАРЕ-
БЕЊА СВОЈИХ ПРЕТПОСТАВЉЕНИХ БЕЗ ПОГОВОРА, ДА ЋУ ЧУ-
ВАТИ ДИСЦИПЛИНУ ОДРЕДА, ДА ЋУ СНОСИТИ СВЕ ПОСАЕДИ-
ЦЕ КРШЕЊА ДИСЦИПЛИНЕ И НЕИЗВРШАВАЊА ДУЖНОСТИ
БОРЦА ЗА НАРОДНА ПРАВА И САОБОДУ. МИ, НАРОДНИ ПАРТИ-
ЗАНИ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗАТИМ СМО СЕ ОРУЖЈА ЗА НЕМАЛОСРДНУ
БОРБУ ПРОТИВ КРВОАЧНИХ НЕПРИЈАТЕЉА КОЈИ ПОРОБИШЕ
НАШУ ЗЕМЉУ И ИСТРЕБЉУЈУ НАШЕ НАРОДЕ. У ИМЕ САОБОДЕ
И ПРАВДЕ НАШЕГ НАРОДА ЗАКЛИЊЕМО СЕ, ДА ЋЕМО ДИСЦИ-
ПЛИНОВАНО, УПОРНО И НЕУСТРАШИВО, НЕ ШТЕДЕЊИ СВОЈЕ
КРВИ И ЖИВОТЕ, ВОДИТИ БОРБУ ДО ПОТПУНОГ УНИШТЕЊА
ФАШИСТИЧКОГ ОСВАЈАЧА И СВИХ НАРОДНИХ ИЗДАЈНИКА.

Ослободилачка борба народа чачанског краја у периоду од 1941. до 1944. године представља, по свим својим најбитнијим елементима, само део величанствене ослободилачке борбе коју су народи Југославије водили под руководством великог револуционара друга Тита. Према томе, и хронологија „Чачански крај у народноослободилачкој борби“ представља део опште, целокупне хронологије ослободилачке борбе народа Југославије, који својим богатством, величином и знањем догађаја са свим својим специфичностима обогаћује историју ослободилачке борбе и социјалистичке револуције народа Југославије.

Ослободилачка борба народа чачанског краја, предвођена бројним организацијама КПЈ и СКОЈ-а, заснивала се у првом реду на снази и чврстини тих организација, на идејном и политичком јединству, револуционарној зрелости и дисциплини чланова, као и на многострукој повезаности са најширим слојевима народа, у првом реду са омладином. Поред тога, она се заснивала и на слободарским традицијама народа чачанског краја, прекаљеног у борбама против освајача и ненародних режима, и на силно нараслој друштвеној свести и политичкој спремности великог броја становништва да се бори не само за истеривање окупатора већ и за нове друштвено-економске односе у ослобођеној земљи.

Снага КПЈ и СКОЈ-а у чачанском крају осећа се још од првих дана њиховог стварања, захваљујући првенствено утицају истакнутих револуционара и руководиоца КПЈ Филипа Филипковића и Косте Новаковића. Заставу Партије потом прихватају др Драгиша Мишовић и читава плејада младих комуниста, спремних да за остварење својих политичких уверења дају и своје животе. Они су, радећи у условима илегалности и упркос веома свирепог полицијског терора, излажући се и физичком уништавању, јачали снагу Партије и њен утицај. То је нарочито дошло до изражаја после 1937. године, када је на чело Партије дошао друг Тито.

V годинама које су непосредно претходиле другом светском и нашем народноослободилачком рату дошло је до учвршћења партијских и скојевских организација, до већег идејног и политичког јединства комуниста и тешињег повезивања са најширим слојевима народа. У том времену деловало се револуционарно, указивало се на издајничку улогу владајућих режима и припремао народ на отпор империјалистичкој политици хитлеровске Немачке и фашистичке Италије.

У току краткотрајног априлског рата рад КПЈ и СКОЈ-а био је претежно посвећен одбрани земље. И управо у тим данима, када је

расуло бивше југословенске војске постало очигледно а петоколониство и капитулантски дух у редовима буржоазије и њених странака долази до пуног изражаја, организације КПЈ и СКОЈ-а у чачанском крају водиле су широку акцију за јављање добровољаца у редове бивше југословенске војске.

Период од априла до јула 1941. године карактерише изванредно снажна активност организација КПЈ и СКОЈ-а у припремању народа за дизање оружаног устанка против окупатора. У том периоду је дошло до стварања нових партијских ћелија и скојевских актива, до организованог прикупљања и скривања оружја, муниције и друге војне опреме и материјала, до формирања десетина за увежбавање у руковању оружјем и курсова прве помоћи.

Позив Централног комитета КПЈ од 4. јула 1941. године на оружани устанак затекао је организације КПЈ и СКОЈ-а у пуној спремности да се прихвате реализације судбоносног задатка. У ово време један број Чачана-комуниста налазио се, као партијски кадар Покрајинског комитета КПЈ за Србију, у другим окрузима на партијском раду. Окружни комитет у Чачку деловао је брзо и одлучно на мобилизацији бораца и формирању одреда. Резултат таквог рада је био веома успешан: 6. јула формиран је Штаб Чачанског народноослободилачког партизанског одреда „Др Драгиша Мишовић“, у периоду између 12. и 15. јула прве партизанске чете у срезovima трнавском, таковском, драгачевском и љубићком. У циљу заједничке сарадње још у почетку устанка успостављени су контакти са суседним партизанским одредима.

Већ у другој половини јула приступило се извођењу и првих акција против окупаторског система власти: паљене су кућне листе, општинске и друге архиве, а почињу и прве оружане акције против окупаторских снага. Диверзије у насељима и на комуникацијама и напади на окупаторске оружане формације постају свакодневни. Током септембра долази до масовног прилива нових бораца у Чачански НОП одред, упркос јаке агитације четника за упис у своје редове. Такав прилив бораца омогућио је Штабу Одред да одмах реализује одлуку Главног штаба НОП одреда Србије о формирању батаљона.

Оружане акције партизанских чета на простору Ужичка Пожега—Гуча—Чачак—Горњи Милановац—Краљево биле су крајем септембра тако бројне и снажне да су присиле окупаторске оружане формације, полицијски и други управни апарат на повлачење ка Краљеву или на предају. Тако је већ 1. октобра била ослобођена читава територија на којој је деловао Чачански партизански одред. Током борби Одред је запленио извесне количине лаког наоружања, четири тона и два тенка.

Ови успеси јединица Чачанског НОП одреда и порази окупаторских формација створили су услове за још шири развој ослободилачке борбе у западној и централној Србији и снажнији замах у вођењу операција за ослобођење Шумадије и пресецање стратегијских комуникација Београд—Солун. О томе врло убедљиво говори и чињеница да је почетком октобра 1941. године Чачански НОП одред имао 20 чета организованих у четири батаљона, десет посадних и резервних чета, једну чету бициклиста, две чете народне милиције, једну

тенковску чету и једну артиљеријску батерију. Током октобра и новембра у Одред су ступили нови борци, тако да их је крајем новембра било 3000 под оружјем и 2000 на раду у позадини на ослобођеној територији.

Ослободивши свој крај, Чачански НОП одред је, по наређењу врховног команданта НОП одреда Југославије друга Тита, упутио главнину својих снага на фронт код Краљева а остатак према Крагујевцу, Тополи и Ивањици. Поред тога, упоредо са вођењем борби против окупатора, скоро читав новембар 1941. године Одред је заједно са више одреда из западне Србије и Шумадије био ангажован у вођењу борби против четника Драже Михаиловића на територији Чачак — Рудник — Косјерићи — Ужице — Чајетина — Ивањица, а нарочито у завршној етапи на ужом простору Прањани — Суворор — Равна гора, где су четничке снаге биле тада разбијене и до ногу потучене.

Поред података о борбама и акцијама Чачанског НОП одреда, у овој књизи су нашли своје место и подаци о раду органа нове народне власти, о раду позадинских јединица и установа на ослобођеној територији, као и подаци о активностима друштвено-политичких, културних и других организација.

Титови саборци, комунисти и скојевици, симпатизери и остали патриоти чачанског краја, нису били само ратници већ и неимари нових друштвено-економских односа, ствараних преко народне власти, радних и омладинских бригада, привредних, друштвених и политичких организација. Расписан је зајам за финансирање привреде, здравства, просвете, социјалног старања и за материјално обезбеђење даљег вођења ослободилачког рата. Формиране су радне и омладинске бригаде да отклањају последице пожара и рушења које је окупатор у својој сили и бесу нанео народу чачанског краја. Предузимају се организоване мере за заштиту становништва од дејства непријатељске авијације и мере за збрињавање породица бораца, ратних заробљеника, сиротиње, депортованих породица из Словеније и прогнаних из других крајева Југославије. Исто тако, организује се производња и оправка ратне опреме и наоружања и успоставља железнички, друмски, поштански, телефонски и телеграфски саобраћај на ослобођеној територији. Оснива се и народна милиција за одржавање реда у позадини. Радни елан је био задивљујући и свако је са одушевљењем извршавао свој задатак.

И поред бомбардовања Чачка и Т. Милановца, варварског напајања Т. Милановца, стрељања великог броја талаца одведених са овог подручја и четничке издаје, непријатељ није успео да сломи борбени дух и љубав према слободи народа овог краја. Крајем новембра 1941. године на ослобођену територију чачанског краја продрле су јединице 113. немачке дивизије, затим Недићева и Љотићева војска, као и јединице Дражиних и Пећанчевих четника. Њихов продор је обележен нечувеним терором над голоруким становништвом, које је било „криво“ што је волело слободу. Из овог периода има доста података о даноноћним борбама главнине Одреда, који се половином децембра вратио из ариљског у чачански крај, и о херојском држању заробљених бораца пред непријатељским цевима и вешалима. Ту су

и подаци о злочинима четника и њиховој страховлади, о бесомучној хајци на партизанима и њихове породице, о предаји родољуба окупатору који их је стрељао, вешао и масовно уништавао у бројним логорима од Грчке до Норвешке.

Далје, у хронологији Не се наћи обиље података о поновном обнављању Чачанског НОП одреда и распламсавању ослободилачке борбе 1942. године и о успесима и падовима те борбе. Ту су и подаци о илегалном раду КПЈ, СКОЈ-а и народноослободилачких одбора. При том, читалац мора непрекидно да има на уму да овај крај није никада признавао никакву туђинску власт и да је из овог краја поникао Други (чачански) батаљон Аруге пролетерске бригаде, који је широм земље носио заставу братства и јединства.

Нарочито тешки услови рада били су током 1943. године. Велики број четничких формација, уз мобилисање цивилног становништва, онемогућавао је брже повезивање партијских кадрова, покрете новоформираног Одред и активнији идеолошки рад са симпатизерима НОП-а и становништвом у циљу разобличавања издајника, а пре свих четника.

У овим условима Одред није могао имати већи број бораца и деловао је једновремено у мањим групама на разним теренима ради моралне подршке борбе која је свакога дана све више нарастала.

Из овога периода треба поменути два трагична догађаја: пад Окружног комитета КПЈ у Вапи 27. фебруара и борбу Одред против издајника приликом опкољавања у Остри 5. марта, када је Одред изгубио више од половине бораца.

Уз помоћ Покрајинског комитета КПЈ за Србију формиран је нови Окружни комитет, тако да су последице ових догађаја ублажене. Партијско руководство је преко организација КПЈ и СКОЈ-а развило снажну активност користећи нарочито технику ОК, што је довело до безумља полицију, а посебно четнике који су, да би сузбили отпор, почели са нечувеним терором: затварањем, батињањем и клањем припадника и симпатизера НОП-а.

И најзад, хронологија пружа доста података о борбама Чачанског НОП одреда и јединица народноослободилачке војске Југославије које су током 1944. године у више наврата водиле жестоке борбе против окупаторских и квислинских јединица. Почетком децембра под налетом јединица НОВЈ, Црвене армије и Чачанског НОП одреда, чачански крај је коначно ослобођен.

Током читавог народноослободилачког рата и револуције чачански крај је дао око 3500 погинулих бораца и жртава фашистичког терора, од којих су око 800 били чланови КПЈ и СКОЈ-а. О жестини борби које су вођене у тешким илегалним условима најречитије говори чињеница да су окружна, средња и месна партијска руководства често била десеткована или потпуно ликвидирани од стране непријатеља. Велики број истакнутих руководилаца положило је своје животе у бурним годинама НОП-а.

„Чачански крај у народноослободилачкој борби“ је најзначајнија публикација коју је Историјски архив у Чачку обрадио и штампано. Колектив овог Архива заслужује признање за успех који је постигао у прикупљању архивске и мемоарске грађе, њеном проверава-

њу, осветљавању, избору и срећивању. Као таква, ова публикација ће корисно послужити научним, културним и просветним радницима за проучавање и обраду историјских догађаја. Поред тога, она ће користити младој генерацији и свим грађанима чачанског краја да у хронолошки повезаним догађајима нађу надахнућа за постизање нових победа у даљој изградњи социјалистичких друштвених односа. И најзад, ова публикација је сведочанство како су се борили комунисти и други родољуби чачанског краја да би допринели извојевању историјске победе радних људи наше земље.

Лзубивоје ПАЈОВИћ, генерал-мајор

РЕЧ РЕДАКЦИЈЕ

Своју вишеструку научну и културну делатност Историјски архив у Чачку све више оријентише и развија у правцу излажења пред јавност са обрађеном историјском грађом. Ове године, када се навршава двадесет година од оснивања ове институције у Чачку, Историјски архив издаје своју пету публикацију и тако омогућује да историјска и архивска грађа буде доступна широким слојевима читалаца. Последње две године стручна служба Архива интензивно је радила на допуни и систематизацији прикупљеног материјала ради издавања ове књиге.

Хронологија „Чачански крај у народноослободилачкој борби“ је специфична публикација која хронолошки излаже догађаје у периоду народноослободилачког рата на подручју бившег чачанског ратног округа. Сврха публикације није да подробно износи детаље појединих догађаја, већ да у најсажетијем обиму информише читаоце о најбурнијем периоду наше историје.

Извори и литература дати су за сваку хронолошку јединицу, чиме је омогућена даља истраживачка активност и шире упознавање са датим догађајима, а тиме и појава нових публикација. У изради ове књиге максимално су коришћени документи из периода НОБ-а чији број, нажалост, није велики. Ратна стихија и специфичне форме борбе нису дозволиле да се та драгоцен историјска грађа сачува. Због тога је Архив добрим делом искористио мемоарску грађу.

И поред настојања да у ову публикацију уђе што већи број хронолошких јединица са подручја бившег чачанског округа, то није било могуће. Места која су имала написане хронике из времена рата богатије су заступљена догађајима од других. Да би се то стање donekle поправило и да би најважнији догађаји са подручја бивших срезова таковског, љубићког, трнавског и драгачевског били обухваћени, Архив је организовао прикупљање изјава и сећања од великог броја преживелих бораца и савременика.

„Чачански крај у народноослободилачкој борби“ садржи догађаје углавном са подручја чачанског округа. Акције Чачанског баталјона Друге пролетерске бригаде и других јединица у којима су се налазили борци из овог краја обрађиване су у другим публикацијама или се на њиховој обради још увек ради. Исти је случај и са бројним концентрационим логорима у којима су мучени и убијани борци из овог краја. Из објективних разлога у овој књизи нису могли бити по-

1941.

менути сви пали борци у току НОБ-а. То ће бити учињено у посебној спомен-књизи која је у припреми.

Хронологија је посветила доста простора деловању окупатора, домаћих издајника и контрареволуционарној четничкој активности, а све у циљу сагледавања величине борбе коју су водиле ослободилачке снаге Чачанског партизанског одреда „Др Драгиша Мишовић“ и јединице НОВЈ, као и бројни сарадници и активисти НОП-а.

Прилози у виду сећања, записа и других докумената још увек пристижу Историјском архиву и Редакционом одбору. Да се не би дуже чекало на издавање књиге, одлучено је да се досадашња срећена грађа за хронологију преда у штампу. Редакција ће даље са захвалношћу примати све нове примедбе, допуне или податке о догађајима које појединци, установе и организације буду достављали, како би се штампала допуна или, евентуално, ново издање које би било још квалитетније и потпуније.

Текст хронологије праћен је фотографијама и фотокопијама које на свој начин говоре о драматичним и узбудљивим моментима из ослободилачког рата и народне револуције у чачанском крају.

На крају, Редакција и Историјски архив захваљују бројним сарадницима који су својим прилозима, сећањима и сугестијама допринели да се уради и штампана ова књига. Исто тако, наша захвалност припада и професору историје Ауки Војводићу, који је раније радио у Историјском архиву на прикупљању и сређивању грађе за хронологију.

Редакција користи прилику да се захвали скупштинама општина Чачак, Г. Милановац и Лучани, Општинском комитету СКС Чачак и радним организацијама које су финансијски помогле да се ова публикација изда.

1941

Март 1941.

23. март — ЧАЧАК. Око 60 чланова Удружења носилаца Албанске споменице из Чачка и околине упутило са свог састанка телеграме краљевским намесницима, министру војске и морнарице, краљевској влади и генералштабу у којима се апелује и тражи да се чува независност и интегритет граница Југославије. Истакнуто је неслагање старих ратника са приступањем Југославије савезу са Немачком „којим се вређа наша национална граница“. 1)
- МРЧАЈЕВЦИ. Са збора грађана упућен телеграм краљевском намеснику кнезу Павлу у коме се, између осталог, каже „да грађани села Мрчајеваца у овим судбоносним данима дижу свој глас против везивања савеза са Хитлеровом Немачком“. 2)
25. март — БЕЧ. Југословенска влада Цветковић—Мачек потписала акт о приступању Југославије Тројном пакту. 3)
- Централни комитет КПЈ објавио проглас у коме је акт владе Краљевине Југославије о приступању Тројном пакту осуђен и одбачен као акт националне издаје. 4)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског обавестило Градско поглаварство да се припремају манифестације у земљи поводом потписивања акта о приступању Југославије Тројном пакту „те да се обрати пажња на неодговорне елементе“. * 5)
- ЧАЧАК. Представници КПЈ и грађанских партија окупљених у Народном фронту (Момчило Радосављевић, Момчило Вилимановић, Борђе Миловановић, Борђе Поповић, Богдан Теофиловић и други) састали се увече у канцеларији код адвоката Александра Нурчића и ту се договорили о мерама које треба предузети у вези са приступањем Југославије Тројном пакту. Донета је одлука да се организују и изведу масовне демонстрације у знак протеста против приступања Југославије Тројном пакту. 6)
26. март — ЧАЧАК. Одржане масовне демонстрације против потписивања акта о приступању Југославије Тројном пакту. У демонстрацијама учествовао велики број грађана града и околних
- * Званичне власти припремале су у читавој земљи манифестације поводом приступања Југославије Тројном пакту. Распис који је упућен преко средњих начелстава односи се у првом реду на комунисте и друге напредне снаге које би им сметале у организовању ових манифестација.

1941.

села. На Великој пијаци* спаљене све новине које су тога дана стигле у Чачак. 7)

— Г. МИЛАНОВАЦ. Одржане демонстрације у којима је поред грађана из града учествовао и велики број сељака из околних села. Истога дана, предвече, демонстранти су дошли на узвишење изнад града, где је одржан митинг. 8)

27. март — БЕОГРАД. Под притиском народних маса Југославије група официра на челу са генералом Душаном Симовићем извршила преврат (збацивши владу Цветковић-Мачек) и образовали нову владу под председништвом генерала Симовића. 9)

— ЧАЧАК, Г. МИЛАНОВАЦ, МРЧАЈЕВЦИ. Одржане велике манифестације поводом збацивања владе Цветковић-Мачек на којима су истицане пароле: „Боље рат него пакт“, „Боље гроб него роб“, „Хоћемо савез с Русијом“. У Чачку су у манифестацијама узели учешћа радници Војнотехничког завода, Фабрике хартије, ученици гимназија, и већи број других грађана. 10)

Омладина Чачка манифестује 27. марта 1941.

— БЕРЛИН. У немачкој Врховној команди одржано саветовање о новонасталој ситуацији у Југославији. Хитлер је саопштио своју одлуку да се што пре нападне Југославија и као држава

* Сада Трг палих бораца

1941.

војнички разбије. Удар је требало извршити немилосрдном жестином и муњевитом брзином. Авијација је имала задатак да разори Београд. Војну помоћ тражити од Италије, Мађарске и Бугарске. Због напада на Југославију напад на СССР би се одложио за четири недеље. 11)

— БЕРЛИН. Немачко министарство пропаганде издало упутства штампи: ширењем лажних вести о прогонима немачке мањине и распламсавањем шовинизма, поред других средстава, приремити јавност за напад на Југославију и ослабити одбрамбену снагу ове земље. 12)

29. март — БЕОГРАД. Генерални секретар КПЈ Јосип Броз Тито стигао авионом из Загреба у Београд и на Чукарици одржао партијско саветовање коме су присуствовали чланови Централног комитета КПЈ, чланови Покрајинског комитета КПЈ за Србију и чланови Месног комитета КПЈ за Београд. Очењени су мартовски догађаји и донети закључци и смернице за даљи рад. 13)

30. март — БЕОГРАД. Централни комитет КПЈ издао проглас у коме се, у циљу одбране земље, од Симовићеве владе захтева: пакт о узајамној помоћи са СССР-ом; укидање свих ванредних осуђеника и слободан повратак шпанских добровољаца из националних права и слобода; слобода синдикалног и политичког организовања; потпуна амнестија свих политичких и војних осуђеника и слободан повратак шпанских добровољаца из француских логора; стављање под суд свих петоколонаша; чишћење државног и војног апарата од свих противнародних елемената и туђих агената. 14)

— БЕОГРАД. Влада Краљевине Југославије издала наређење о „општем активирању” (тајној мобилизацији) југословенске војске, с тим да оно отпочне тек 3. априла. 15)

31. март — ЧАЧАК. У Окружном суду одржано суђење члановима Партије и симпатизерима Раденку Јањићу, Слободану Стишовићу, Душану Петровићу, Душану Дробњаку и другима због растурања напредне литературе, штампе и летака и писања парола у граду и околини. 16)

Април 1941.

2. април — ЧАЧАК. Због новонастале политичке ситуације све школе у граду престале са радом. У једном забрану у селу Лозници окупила се већа група напредних ученика гимназије, којој је говорио Милорад Достанић, ученик гимназије. Закључено је да омладина будно прати развој догађаја и да активно учествује у политичком животу. 17)
- поч. априла — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. По директиви Централног комитета КПЈ партијски кадрови организовали прикупљање потписа и захтевали од југословенске владе да склопи савез о узajамној помоћи и пријатељству са Совјетским Савезом. Одзив грађана у овој акцији био је велики. 18)
- поч. априла — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Уочи напада Немачке на Југославију у овом срезу су постојале и радиле партијске ћелије у Г. Милановцу, Леушићима, Белом Пољу, Сврачковцима и Коштунцима. Такође је постојало и радило Среско поверенство КПЈ за срез таковски, које је било везано за Окружни комитет КПЈ Чачак. 19)
- поч. априла — ЧАЧАК. На железничку станицу стигао вагон у коме се налазила архива неких министарстава југословенске владе и архива краљевског двора. Архива и део дворских драгоцености склоњени су у околину Чачка. 20)
5. април — АТЕНИЦА. Члан Окружног комитета КПЈ Момчило Вилимановић одржао, увече, у селу Атеници врло успелу конференцију на којој је тумачио политичку ситуацију у земљи и свету*. 21)
6. април — БЕОГРАД, ЧАЧАК. Војне снаге Немачке, Италије и Мађарске извршиле напад на Југославију без објаве рата. Чланови владе генерала Симовића напустили Београд и побегли преко Рудника и Ужица према Сарајеву. На путу за Сарајево потпредседник владе Владимир Мачек са још неким министрима прошао кроз Чачак. 22)
- ЈЕЗДИНА. Од Синише Караклајића, који је отишао у војску 1940. године, премештена илегална партијска техника — штампарија (писаћа машина, гештетнер, матрице и други матери-
- * У већем броју села округа чачанског одржане су овакве и сличне конференције.

1941.

јал) у кућу Аксетнија Скелића у Јездинском пољу. За ово време у Штампарији су радили Милорад — Миле Станишић, Младен — Млаћо Богичевић, Милосав Еровић и други. Штампаријом је руководио Миле Станишић који је и преносио директиве и материјале. У овој штампарији штампани су разни прогласи и леци који су упозоравали народ на опасност од фашизма, а када је 6. априла Немачка напала Југославију, у њој је умножен проглас Покрајинског комитета КПЈ за Србију у коме је позван народ да пружи отпор окупатору и прикупља оружје. 23)

— БЕОГРАД. Немачка авијација отпочела ваздушне нападе на Београд мада је он још 3. априла проглашен отвореним градом. До 8. априла од бомбардовања је погинуло око 12.000 грађана, потпуно порушено 672 зграде, јако оштећено 1.601 а делимично 6.829 зграда. 24)

— МОСКВА. Потписан пакт о пријатељству и ненападању између владе СССР-а и владе Краљевине Југославије. О овом догађају, због изненадног напада Немачке на Југославију и кидања свих важнијих телекомуникационих веза, народ чачанског краја је био слабо обавештен. 25)

7. април — ЧАЧАК, Г. МИЛАНОВАЦ. Из поменутих градова и околине кренуле према граници војне јединице формиране на овом подручју: Пети артиљеријски пук, Други самостални артиљеријски дивизион, Педесет осми пешадијски пук, Седамдесет други пешадијски пук*, противколске чете, Возарски ескадрон, противавионска одбрана, Понтонирска јединица, Главно ветеринарско слагалиште, Сухопутна станица и Други батаљон Двадесет другог допунског пешадијског пука. 26)

око 8. априла — ЧАЧАК. Војнотехнички завод престао са радом. Предузете мере за пресељавање машина, техничког особља, архиве и новца у Мостар, али до пресељења није дошло. 27)

10. април — ЧАЧАК. По директиви партијске организације група од око 300 добровољаца, углавном чланова КПЈ и СКОЈ-а и симпатизера, кренула пешке из Чачка, од кафане „Белви“, у Ужице ради добијања оружја и распореда у војном округу. Једна мања група на челу са Миланом — Батом Јанковићем је отишла нешто раније у Ужице да би припремила долазак осталих. У Овчар—Бањи донета је одлука да се млаћи другови врате, а старији су продужили возом за Ужице где им је у Војном округу речено да има довољно војске за борбу а да ће њих позвати ако буде потребно. Када су добровољци упорно захтевали да им се да оружје, јер земљи прети велика опасност од фашизма, командант војног округа им је запретио да ће их уха-

* Педесет осми и Седамдесет други пешадијски пук кренули су према бугарској граници још половином месеца марта, док су остале јединице добиле наређење за покрет око 7. априла.

1941.

псити због ширења комунистичке пропаганде. Једна мања група Чачана је отишла у Сарајево да се тамо јави у војну команду пошто није нашла разумевања у Ужицу. 28)

— МРЧАЈЕВЦИ. Група војних обвезника из Мрчајеваца и околине који нису били мобилисани по директиви Партије, отишли у Војни округ у Ужице да траже да буду упућени у војне јединице ради пружања отпора окупатору. Војна команда их није примила, издала им је потврде да су се јавили и вратила их кућама. 29)

— КРАЉЕВО, БРБАНИ. У селу Брђанима се налазило слагалиште потрошног материјала Ваздухопловно-техничког завода Краљево. У шест пуних цистерни било је смештено шест милиона литара бензина којим су снабдевени аеродроми на железничким пругама узаног колосека. Десетог априла командант слагалишта капетан II класе Макс Дернач добио је телефонским путем наређење од команде VII пука из Краљева: „Уколико се сазна да су немачке моторизоване јединице прешле Ибар и ушле у Краљево бацити све резервоаре у ваздух. . .” Дернач је о овоме обавестио општине у Брђанима, Прељини и Прислонци како би оне упознале становништво да се у случају минирања цистерни чува и склони. 30)

11. април — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. На иницијативу партијске организације у Гучи се пријавило преко 20 омладинаца који су били спремни да пођу у Ужице ради стављања на расположење војној команди и добијања оружја за одбрану земље, али када су сазнали да претходне групе нису биле примљене, нису нишли. 31)

15. април — Централни комитет КПЈ издао проглас народима Југославије у коме је осудио стварање Независне Државе Хрватске, дао пуну подршку припадницима Југословенске војске који пружају отпор нападачу, осудио издају, расприривање шовинизма и братоубилачког рата и указао на могућност борбе у новој ситуацији. 32)

— НИКШИЋ. Краљ Петар II и влада Краљевине Југославије авионом побегли у иностранство. 33)

— Генерални секретар КПЈ Јосип Броз Тито обавестио Коминтерну о одлуци Централног комитета КПЈ да ће окупатору пружити отпор ма колико он био јак. 34)

— ЧАЧАК. Из града се повукла већа група чланова КПЈ, СКОЈ-а и симпатизера у правцу Гуче. Непосредно пред полазак овој групи су говорили Момчило — Моле Радосављевић и Радмила — Лала Ивковић. Повлачење је уследило услед скорог доласка немачких јединица у град. Група је, у којој је било

1941.

доста и женске омладине, планирала да се повлачи ка Црној Гори и Приморју.* 35)

— ЧАЧАК. У Војнотехничком заводу запаљене седларска и столарска радиница. Становништво града и околних села отворило магацине у артиљеријској касарни, однело велике количине војног материјала и артикала за исхрану. Такође је отворено и стовариште Главне земљорадничке набављачке задруге из Београда, одваљени су и магацини Павла Брушије из којих су ношени џакови са брашном. Жандарми су одмах дошли код ових магацина и бранили народу да не узима војни и други материјал. 36)

17. април — БЕОГРАД. У Штабу немачке Аруге армије потписана безусловна капитулација југословенске војске, која је ступила на снагу сутрадан у 12 часова. 37)

— БРБАНИ, ПРЕЉИНА. Представници општине и грађани села Брђана, када су сазнали да ће резервоари са бензином бити дигнути у ваздух, одмах су, и поред усмених разговора, доставили и писмену молбу команданту слагалишта да то не учини, јер би изгинуло доста народа, а уништено и порушено више кућа. Грађани су се обавезали да ће чувати постројења и бензин од евентуалне паљевине. Немајући експлозива, а схватајући последице експлозије, командант слагалишта капетан II класе Макс Дернач наредио је да се излије сав бензин да га не би запленио окупатор, а претходно је запалио архиву слагалишта. Око 36 часова кроз отворене вентиле резервоара истекло је шест милиона литара бензина, који се разлио и натопио земљу око слагалишта и железничке станице Брђани. Истог дана запаљено је неколико ратних авиона** БЈВ на помоћном аеродрому у Прељини, а у складиштима је остала већа количина авионских бомби енглеског порекла, тежине од 50 до 250 килограма. 38)

— Г. МИЛАНОВАЦ. Делови Једанаесте немачке оклопне дивизије извршили јак притисак у правцу града. Јединице југословенске војске пружице претходног дана снажан отпор у рејону село Неваде — Рапај брдо. После огорчене борбе под притиском надмоћнијег непријатеља јединице БЈВ су се повукле према Чачку и Овчарско-кабларској клисури, а Немци су ушли у град. 39)

— ЧАЧАК. Око 10 часова на мотоциклу од Краљева дошао један немачки подофицир са војником у град и после краће задржавања вратили се у правцу Краљева. Истог дана од Крагујевца долазе једна блиндирана кола у којима су били један

* После капитулације југословенске војске и уласка Немаца у Чачак договорено је да се не иде даље већ да се по мањим групама врате у Чачак.

* * Према мемоарској грађи неколико авиона било је запаљено још 9 или 10 априла.

1941.

- немачки официр и три војника, који се такође после краћег задржавања враћају назад. 40)
18. април — ЧАЧАК. Једна немачка јединица дошла и сместила се у касарнама, згради Гимназије, Соколском дому, Основној школи „Војвода Степа“* и Железничком дому. 41)
- ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Са окупацијом чачанског краја, Немци нису разоружали жандармеријске снаге, већ су их оставили у пуном саставу и под оружјем „да чувају ред и нови поредак.“ 42)
 - ВИРОВО. У кући Милојка Гшрјаковића састали се чланови КПЈ: Петар Стамболић, Милка Минић, Митра Митровић, Радослав — Раде Минић, Милорад — Миле Станишић, Милан — Бато Јанковић, Мирослав — Миро Матијевић, Раденко Броћић и други. Вођени су разговори о новонасталој ситуацији после капитулације Краљевине Југославије и договорено да се у народу организује интензиван политички рад, објашњава априлски слом као последица издаје владајуће клике и да се сакупља и скрива оружје које ће требати за организовање оружане борбе против окупатора. 43)
 - РУДНИК. Немачка војска ушла у варошицу. Немачки командант наредио да Општина, Среско начелство, Пошта, Пореска управа, Суд, Жандармеријска станица и друге установе продуже рад према инструкцијама које ће добијати од немачке команде у Г. Милановцу. 44)
20. април — БРЂАНИ. У Брђане дошла група немачких официра и војника у циљу преузимања слагалишта. Бившем команданту слагалишта бензина капетану II класе Максу Дерначу понудили су да буде њихов сарадник, обећавајући му висок положај и обезбеђење породице. У противном, ишао би у ропство. Дернач је све то одбио рекавши им: „*Ја сам југословенски официр и закleo сам се на верност отаџбини и свом народу. Радије idем у ропство него да радим и сарађујем са вама*“. И заиста, он је остао доследан својој речи. Отишао је у ропство оставивши у Брђанима незбринуту жену и двоје малолетне деце. 45)
- БЕЛО ПОАЈЕ. Одржан састанак партијске организације на коме је разматрана новонастала политичка ситуација. Закључено је да се у народу развије широк политички рад. 46)
 - ЧАЧАК. Немци издали проглас којим позивају раднике да се врате на посао, а нарочито оне који су радили у војним предузећима. Како је одзив био слаб, издали су и други проглас којим су претили да ће све оне који се не буду вратили у року од шест дана сматрати одметницима. И овај позив остао је без већих резултата. 47)

* Сада Основна школа „Милица Павловић“,

1941.

- ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Према захтеву немачке Војне команде поново су почели са радом органи власти и друге институције бивше Југославије. У градовима и већим насељеним местима Немци истакли плакате којима су позивали народ да се врати на своје послове, наређивали сакупљање и предају оружја које је остало после капитулације БЈВ, позивали на ред, мир и поштовање њихове оружане силе и органа власти који служе њима. За неизвршење наредбе предвиђене су строге па чак и смртне казне. 48)
26. април — ЧАЧАК. Градско поглаварство званично отпочело са радом. У деловодном протоколу под бројем 1. заведено наређење Краљевске банске управе из Сарајева по коме самоуправна и државна надлештва имају да отпочну пословање и продуже редован рад. 49)

Мај 1941.

1. мај — Централни комитет КПЈ издао првомајски проглас радном народу Југославије у коме објашњава узроке априлског слома, не признаје распарчавање Југославије, позива радничку класу на јединство и истиче да ће КПЈ, као и до сада, стајати у првим редовима народне борбе и још упорније организовати и водити борбу против окупатора и његових слугу, против расприревања шовинизма, а за братство и срећнију будућност народа Југославије. 50)
- ЧАЧАК. Партијска организација организовала посету и полагање цвећа на гроб др Драгише Мишовића. 51)
 - ПРЕЉИНА. Немци и жандарми запалили зграду Миљка Бојовића и ухапсили његовог сина Драгана, члана КПЈ, и Драгића Бојовића, кафеџију. Ухапшене су спровели у затвор у Чачак. 52)
 - ТРНАВА. На планини Јелици на месту Равни, на иницијативу партијске и скојевске организације, организована прослава Првог маја на којој се окупило око 400 младића и девојака из села Трнавe, Виљуше, Атенице, Кулиноваца, Лознице, оближњих драгачевских села и из Чачка. Наредних дана Немци су долазили на ово место и затечене чобане испитивали о каквом се скупу радило. 53)
 - ЈЕЗДИНА. У шуми недалеко од јездинске Основне школе окупила се група омладинаца којима је Ратко Митровић говорио о празнику радног народа, о тешким околностима у којима га радни свет обележава и о новонасталој политичкој ситуацији код нас и у свету. 54)
2. мај — ПРЕЉИНА, РАКОВА. Немци и жандарми наставили са паљењем и хапшењем у Прељини, а затим у Ракови. Запалили радионицу Драгутина Јовановића и по једну грађевину Драгољуба Илића из Прељине и Милована Крупежа из Ракове. Ухапсили су Новицу Илића, Радована Јовановића, Милоша Јовашевића, Радослава Јовашевића — из Прељине и Славка Крупежа из Ракове. Они су провели у затвору око 20 дана. Ово је први наступ реакције из поменутих села која је после априлског слома користила присуство Немаца да би се обрачунала са комунистима. 55)
3. мај — ЈЕЖЕВИЦА. Формирана партијска ћелија у доњем крају села. Секретар је био Милутин Стојић из Бањице, а чланови

1941.

Милан Филиповић, Тихомир Чутовић, Миладин Бошковић и Урош Веселиновић. 56)

4. мај — ЧАЧАК. Председник Градског поглаварства, на основу наредбе немачких војних власти, издао саопштење да се ново сатно време помиче за један сат унапред од досадашњег. 57)

— БЕРАИН. Вођа Трећег Рајха Адолф Хитлер изјавио да су немачке снаге у Југославији заробиле 6.298 официра и 337.864 подофицира и војника српске и словеначке народности. 58)

— ЧАЧАК. Градско поглаварство издало наредбу становништву да се не скупља у групе и да не шета корзоом. 59)

поч. маја — ЗАГРЕБ. Одржано Мајско саветовање КПЈ коме су присуствовали делегати свих националних партијских руководства, сем делегата из Македоније. У свом реферату генерални секретар КПЈ Јосип Броз Тито анализирао је априлски рат и окупацију земље; указао на издајничку улогу буржоазије, на отворену сарадњу знатног дела буржоазије са окупатором и на планове избегличке владе; истакао задатак Партије и карактер будућег устанка. На основу реферата и дискусија постављени су следећи главни задаци: окупљати југословенске народе на најширој основи у борби против окупатора и његових помагача; борити се против распривања националне мржње и изазивања братоубилачког рата; указивати масама на одговорност буржоазије за априлску катастрофу. Наглашено је да КПЈ не признаје комадање Југославије, да комунисти треба да буду спона између њених народа и да стану на чело ослободилачке борбе у свим крајевима земље, па и оним који су после првог светског рата остали под туђим суверенитетом. Одлучено је да све партијске организације формирају војне комитете који ће спроводити припреме за оружани устанак. 60)

поч. маја — ГУЧА. Омладина организовала састанак на брду Локве више Гуче на коме је говорио Милић Бугарчић о новонасталој ситуацији. Састанку је присуствовао и Драги Стаменковић, члан Покрајинског комитета СКОЈ-а за Србију. 61)

11. мај — РАВНА ГОРА. На Равну гору се склонио генералштабни пуковник Дража Михаиловић са 26 официра БЈВ. Одмах је отпочео повезивање са представницима буржоазије и избегличком владом Краљевине Југославије у иностранству. Истовремено је образована Команда четничких одреда Југословенске војске. 62)

17. мај — УЖИЦЕ, ЧАЧАК. Фелдкомандантура из Ужица доставила наређење Начелству среза тринавског о забрани одржавања скупштина, забава и других скупова грађана. Такође је доставила наређење о предаји униформи БЈВ. 63)

— ЧАЧАК. Начелство среза тринавског доставило свим надлештвима и установама допис Фелдкомандантуре из Ужица у ко-

1941.

ме се каже да све власти продуже да раде и даље у смислу издатих упутстава и да потпадају под неограничену заповедничку власт фелдкоманданта у Ужицу. Југословенски грбови са свих службених зграда морају се скинути. 64)

др. пол. маја — ЧАЧАК. Одлуком Комесаријата за унутрашње послове у Београду образована Испостава дринске бановине са седиштем у Ваљеву, под чијом надлежношћу се налази и Чачак. 65)

— ЧАЧАК. Команда жандармерије подноси извештај комесару Министарства унутрашњих послова у Београду да је у Чачку организована жандармеријска чета са водовима из Чачка и Ивањице. 66)

др. пол. маја — ДОЊА ТРЕПЧА. У млину Миљка Урошевића формирана партијска ћелија. За секретара је изабран Средоје Урошевић, а чланови су били Мићун Бојовић, Симо Урошевић и Станимир Пауновић. На следећем састанку примљени су у чланство Срећко Николић, Милета Бојовић и Исаило Бојовић. Састанку су присуствовали Радован Јовановић, члан Окружног комитета КПЈ за Чачак, и Драган Бојовић, члан Среског комитета КПЈ за срез љубишки. 67)

др. пол. маја — ЧАЧАК. Одржан пленум Окружног комитета КПЈ за Чачак на коме је говорено о априлском рату и његовим последицама, о појави четника и ставу према њима, о пружању пасивног отпора непријатељу (недолазак на рад у радионице које су радиле за окупатора, не јављати се на улици немачким војницима и официрима, бити горд), о склањању оружја, о чувању партијских кадрова да не падну у немачко заробљеништво и другом. 68)

27. мај — БЕОГРАД. Објављена наредба немачког војног заповедника за Србију којом се, под претњом кажњавања робијом и смрћу, забрањује слушање иностраних радио-станица, изузев немачких. 69)

— ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило распис Фелдкомандантуре Градском поглаварству, свим државним и бановинским надлештвима и установама „да се са појединих зграда где се још налазе југословенски државни натписи, прецртају”. 70)

— ЧАЧАК. Ортскоманда иреко Градског поглаварства издала наредбу да се евидентирају сви Јевреји и Цигани. 71)

30. мај — ЧАЧАК. Према упутству Министарства унутрашњих послова Начелство среза трнавског издало наређење општинама да сачине евиденцију свих сумњивих лица. 72)

маја — НЕВАДЕ. Одржан састанак Среског поверенства КПЈ за срез таковски у кући Милоша Бурића. Дискутовано о будућем комитету и раду Партије у срезу таковском. Састанку је при-

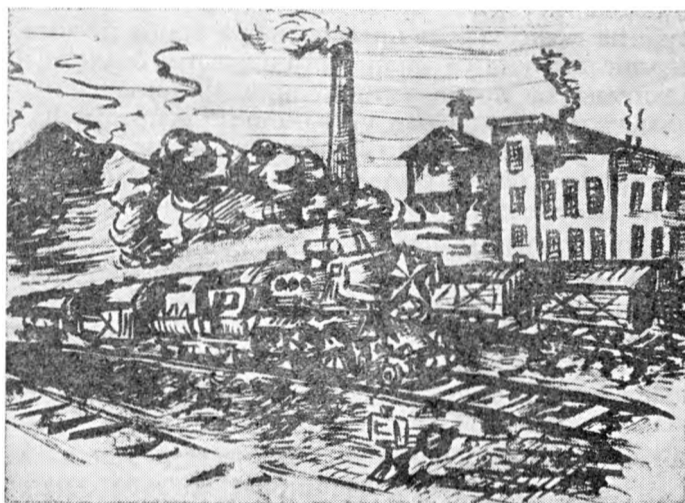
1941.

суствовао Радојица Радосављевић, члан Окружног комитета КПЈ за Чачак. 73)

маја — ЧАЧАК. У граду и околини организован сталан и интензиван рад читалачких група. Скојевци и напредни омладинци су читали „Како се калио челик“, „Моји поверљиви разговори“, „О одбрани Димитрова“ и другу напредну литературу. 74)

маја — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Због све већег усташког терора у Хрватској, Босни и Херцеговини, бројне српске породице прешле преко Дрине у Србију. Такође је из Македоније, Војводине, Косова и Метохије у Србију прешао велики број избеглица. Чачак и села у чачанском округу прихватили су знатан број избеглица. Многи су добили запослење, а организоване су и специјалне кухиње у којима су се избеглице храниле. 75)

маја — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Формиран Срески комитет КПЈ за срез трнавски. Секретар је био Момчило — Моле Радосављевић, а организациони секретар Милутин Стојић. Чланови су били: Раденко Мандић, Исидор Бабовић, Миодраг — Мици Савић и Милена Властелица. Формиран је и Срески комитет СКОЈ-а за срез трнавски. Секретар је била Милица Вучетић — Трепуша, а чланови Радоје Радојевић, Милена Властелица, Бошко Петронијевић и Раденко Мандић. У овом саставу среско руководство СКОЈ-а је радило све до формирања Чачанског НОП одреда. 76)

Јун 1941.

1. јун — ЧАЧАК. Испостава дринске бановине у Ваљеву доставила наређење Министарства унутрашњих послова Градском поглаварству за упућивање комуниста у њихова места рођења. 77)
2. јун — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило општинама наређење Фелдкомандантуре којим се забрањује становништву играње у колу на саборима и другим скуповима. 78)
4. јун — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило наређење Фелдкомандантуре општинама којим се забрањује слушање страних радио-станица. 79)
6. и 7. јун — ЧАЧАК. У кући инжењера Љубомира Ивковића одржан проширени пленум Окружног комитета КПЈ за Чачак, коме су присуствовали и чланови Покрајинског комитета КПЈ за Србију Благоје Нешковић и Милан Мијалковић. На пленуму су разрађени закључци Мајског саветовања Централног комитета КПЈ у Загребу. Анализиран је досадашњи рад и постављени задаци партијским организацијама у новим условима. Посебно је наглашено да се развије широк политички рад на објашњавању узрока брзе капитулације БЈВ и да се стално указује на неопходност организовања борбе против окупатора. Закључци пленума су били: организовање бојкота и саботажа; неодазивање на позив власти; скривање пољопривредних производа; неодлазак на рад у радионице и предузећа која су радила за окупатора; вршити саботаже на раду; сакупљати оружје и вршити обуку омладине у руковању њиме; формирати борбене десетине и организовати курсове прве помоћи.* 80)
- поч. јуна — ПРИСЛЮНИЦА. У кући Животе Живковића илегално је живео Радојица Радосављевић, члан Окружног комитета КПЈ за Чачак. Он је контактирао са напредним грађанима и омладином села. Одржао је и један групни састанак омладинаца на коме је говорио о политичкој ситуацији, срамној издаји генерала БЈВ и припремама за борбу против фашистичких освајача. 81)
- поч. јуна — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Са Равне горе Дража Михаиловић послао један број својих официра у срезове: драгачевски, тр-

* У смислу донетих закључака на пленуму ОК КПЈ развијен је жив политички рад на подручју чачанског округа. Тако је већ 9. јуна у драгачевском срезу Ратко Митровић одржао састанак са комунистима и скојевцима и пренео директиву о припремама за оружани устанак.

навски, љубићки и таковски, са задатком повезивања са официрима БЈВ, председницима општина и првацима бивших грађанских партија, у циљу организације четничког покрета. У драгачевски срез, у село Горачиће, дошла група официра: Нешко Недић, Душан Борић, Богосав Трипковић, Давид — Дачо Симовић, Урош Катанић и Марко Музикравић. Они се одмах повезују са Чедом Вујовићем из Граба, Милинком Милутиновићем из Живице, Средојем Бркићем из Доње Краварице, Аврамом Петровићем из Ртара, Јовицом Царвићем и попом Миодрагом Шолајићем из Горачића. Они су преко њих и председника општина заказивали зборове по селима представљајући се као представници „Југословенске војске у отаџбини“ и, позивајући се на ауторитет легалне власти, вршили агитацију за упис у четнике. У току ове акције читали су текст тајне прокламације краља Петра II у којој се позива народ на припреме за борбу против окупатора. 82)

10. или 11. јун — Г. МИЛАНОВАЦ. У кући Зоре Лазић, у присуству Благоја Нешковића и Петра Стамболића, чланова Покрајинског комитета КПЈ за Србију, одржан састанак Среског поверенства КПЈ за срез таковски на коме је формиран Срески комитет КПЈ. За секретара је именован Раде Кушић из Београда, а чланови су били Драгиша Николић — Ружић, кројачки радник из Велеречи, Милић Лукић, земљорадник из Леушића, Слободан Николић — Брка, студент из Београда, Јованка Радаковић, професор из Г. Милановца, Радисав Недељковић, земљорадник из Леушића, Бећир Вешовић, саобраћајни чиновник из Г. Милановца, Владимир — Миша Лазић, студент из Г. Милановца и секретар Среског комитета СКОЈ-а, а касније је ушао и Јосип Алмузиновић — Алма, студент из Београда. 83)

— Г. МИЛАНОВАЦ. У граду је постојао и радио и Месни комитет КПЈ чији је секретар био Сретен Живковић, а чланови Миодраг Радовановић — Корчагин, абацијски радник, Драгиша Николић, кројачки радник, Добрана Билас, професор, Миливоје — Миња Билас, студент, Јованка Радаковић, професор, и Јелена Поповић, професор. 84)

- око 12. јуна — ДРАГАЧЕВСКИ, ТРНАВСКИ СРЕЗ. Група четничких официра која је дошла у драгачевски срез, где је вршила агитацију на организацији четника, прелази и у села трнавског среза популаришући четнички покрет. 85)

пол. јуна — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Почели да стижу први транспорти словеначког становништва које су немачке власти иселиле из појединих крајева Словеније. Исељеници су срдечно прихваћени од народа читавог чачанског краја и размештени по појединим сеоским и градским породицама. 86)

пол. јуна — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У многим селима, Чачку и Г. Милановцу омасовљене и основане нове партијске и скојевске организације. 87)

1941.

16. јун — ЧАЧАК. Свештеник и истакнути функционер Љотићевог покрета „Збор“ Драгутин Булић пише Димитрију Лзотићу и скреће му пажњу на комунистичку активност у граду и околини и тражи да се против истих предузму што хитније мере. 88)
18. јун — БЕРЛИН. Шеф Гестапоа Трећег Рајха упутио директиву свим подређеним установама, па и оним у Југославији, да буду спремне за масовна хапшења у одређеном тренутку. 89)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило распис школама у коме се скреће пажња учитељима, под претњом отпуштања из службе, да не смеју сами ићи код немачких власти да их узнемиравају ради неких интервенција, већ да у случају стварне потребе то чине само по одобрењу претпостављених старешина. 90)
19. јун — БЕОГРАД. Органи квислиншке Комесарске управе на својој конференцији констатовали да је комунистичка активност врло интензивна „у трокуту Чачак — Краљево — Крагујевац“ где се углавном налазе најпознатије комунистичке вође снабдевене новчаним средствима и повезане са људима који су прикрили велике количине оружја и муниције. Констатовано је да комунистичка акција може постати и врло опасна. 91)
20. јун — Г. МИЛАНОВАЦ. Срески комитет КПЈ за срез таковски одржао састанак у кући Лепосаве Лазић и на истом формирао Срески комитет СКОЈ-а. За секретара је изабран Владимир — Миша Лазић, студент, који је био и члан Окружног комитета СКОЈ-а. 92)
22. јун — Централни комитет КПЈ издао проглас народима Југославије и комунистима поводом напада Немачке на Совјетски Савез и позвао их у борбу. 93)
- БЕОГРАД. Немачки војни командант у Србији Турнер издао наређење министру унутрашњих послова Милану Аћимовићу да похпси водеће комунисте, руководиоце и борце у шпанској револуцији, привремено их интернира на Аду Циганлију*, а потом организује концентрациони логор. Нарочиту пажњу скреће на Чачак и још неке градове и руднике. 94)
- ЧАЧАК. Поводом напада Немачке на Совјетски Савез Окружни комитет КПЈ за Чачак одржао у Градском парку састанак на коме су чланови Окружног комитета изразили задовољство сматрајући овај напад у исто време као сигнал устајања у борбу против окупатора. Одлучено је да се одмах приступи интензивним припремама: организовању десетина, сакупљању оружја и муниције, вежбању омладине у руковању оружје.м. У току састанка наишао је скојевац Милош Тадић, син по УИЦИЈСКОГ писара, и дао списак полиције у коме су били

* Острво на Сави код Београда где су затварани политички кривци.

1941.

уписани комунисти који су требали да буду одмах похапшени. Присутни су узели на себе обавезу да што пре обавесте све оне који су били у списку како би се благовремено склонили испред непријатеља. 95)

- ЧАЧАК. Члан Окружног комитета КПЈ Милан — Бато Јанковић позвао један број чланова Партије и симпатизера на састанак на фудбалском игралишту крај Мораве, али како је ту био један број немачких војника који су се купали, састанак је одржан испод градске кланице на месту Лазовића казаница. Састанку је присуствовало 12 другова, међу којима: Милан — Бато Јанковић, Милојко Пајић, Радован Милинковић, Арсеније Кендић и други. 96)
- БЕОГРАД, ЧАЧАК. Одељење за јавну безбедност Министарства унутрашњих дела послало у Чачак инспектора Петра Куновчића са преко 30 виших чиновника и жандармеријских официра, који су се расподелили и у друге „комунистичке центре“ у земљи, нарочито у подручју градова Чачка, Крагујевца и Краљева. Издато им је наређење да у сарадњи са месним властима одмах похапсе све познате комунисте и учеснике у шпанском грађанском рату. 97)
- СВРАЧКОВЦИ. О нападу Немачке на Совјетски Савез сазнало се преко радија који је био у кући Исаила Тодоровића. Чувши то, Бранко Ракић, Исаило Тодоровић и Милутин — Жица Тодоровић изнели су југословенску заставу и поставили је на кров школе. Истога дана увече код Исаилове куће је одржан скуп на коме је било око 50 сељака којима су говорили Бранко Ракић и Исаило Тодоровић, истакавши да је напад на СССР у исто време моменат дизања устанка у нашој земљи. Они су присутним скренули пажњу да се у селу Брајићима налази једна група официра БЈВ која врши извесне припреме за оружане акције, али се декларише против СССР-а. Због тога народ треба да следи Војнореволюционарни комитет* и да не наседа пропаганди са Равне горе. 98)
- ДОЊА ГОРЕВНИЦА. Формиран актив СКОЈ-а чији су чланови били: Новак Лукић, Благоје Николић, Драгослав — Луле Аџемовић, Драган Јевтовић и Војислав Лукић. На овом састанку био је присутан Милисав — Миса Лукић који је испред Среског комитета СКОЈ-а за срез љубићки формирао актив. 99)
- ЧАЧАК. У ноћи између 22. и 23. јуна полиција извршила у граду рацију у циљу хапшења истакнутих комуниста, чланова СКОЈ-а и симпатизера КПЈ, али у томе није имала већег успеха, јер је већина на време обавештена и избегла хапшење. Полиција је успела да један број ухапси међу којима ад-

* Војнореволюционарне комитете формирала је КПЈ у многим окрузима, односно срезovima. У таковском срезу Војнореволюционарни комитет почео је да делује врло рано у припремама за устанак.

1941.

воката Александра Курчића, професора Давида Нафталија и друге. 100)

23. јун — Одржан састанак Покрајинског комитета КПЈ за Србију на коме су разрађени конкретни задаци око организовања оружане борбе у Србији. Чланови Покрајинског комитета и инструктори упућени су у разне крајеве Србије са задатком да пренесу одлуке са овога састанка и на лицу места предузму одговарајуће мере. 101)
- ЧАЧАК, Немци понављају раније издата наређења „да се прикупи и преда оружје, понише ратни плен и стока и доставе спискови Јевреја и моторних возила”. 102)
 - ТРБУШАНИ. Немци извршили рацију у селу у намери да ухапсе комунисте, али у томе нису имали успеха. 103)
 - ЧАЧАК. Даринка — Сека Тодоровић, службеница чачанске Поште, обавестила члана Округног комитета КПЈ Момчила Вилимановића да је стигао телеграм из Београда у коме се налаже полицији да похпси комунисте. 104)
24. јун — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Одмах после напада Немачке на Совјетски Савез припреме за оружани устанак су настављене интензивније. Из Чачка су по директиви Округног комитета дошли партијски кадрови и укључили се непосредно у рад на терену. У драгачевски срез су дошли: Милан — Бато Јанковић, члан Округног комитета, Драган Вранић, инструктор Округног комитета, Радмила — Лала Ивковић, Борђе — Боко Миловановић, Милан Петровић — Сурџо, Ранко Врељански и други. Још истог дана у шуми испод брда Гуштеровица код Гуче Милан — Бато Јанковић и Драган Вранић одржали су састанак са активистима КПЈ на коме су говорили о убрзању припрема за дизање устанка. 105)
- СЛАТИНА. Немци извршили претрес куће члана Округног комитета КПЈ Момчила — Мола Радосављевића у намери да га ухапсе, али у томе нису успели пошто се на време склонио. 106)
25. јун — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило огаитинама упутство око сакупљања добровољних прилога за Србе избеглице. 107)
- ДОЊА ТРЕПЧА. У зору дошао један камион Немаца кући председника општине Радојнице Цветића, сарадника окупатора, који их је одвео у правцу кућа Радосављевића у циљу хватања члана Округног комитета КПЈ Радојнице Радосављевића, али је овај благовремено избегао потери. 108)
 - ГУЧА. Партијска организација почела са стварањем десетина од омладинаца који су обучавани у руковању оружјем. 109)

1941.

26. јун — ЧАЧАК. После напада Немаца на Совјетски Савез већина истакнутих чланова КПЈ која је била на списку полиције за хапшење избегла из града, а један број још некомпромитованих, по директиви Партије, остао је и даље да илегално ради. Уз помоћ српских издајничких власти окупатор је у времену од 22. до 26. јуна успео да у Чачку ухапси око 40 мушкараца и 6 жена, чланова КПЈ и СКОЈ-а и родољуба блиских Партији. Затвореници су се једно време налазили у просторијама Војнотехничког завода, одакле су покушали бекство, али у томе нису успели. 110)
- СААТИНА. Немци и жандарми дошли из Чачка са два камиона у циљу вршења претреса куће и хватања члана КПЈ Андрије Перуничкића. Он је успео да избегне потери која је за њим испалила неколико хитаца. 111)
- др. пол. јуна — ТРНАВА. Одржана Окружна конференција СКОЈ-а за Чачак на којој је анализиран рад скојевских организација и постављени задаци у вези припрема за оружани устанак. Одлучено је да СКОЈ отпочне са саботажама, диверзијама и ликвидирањем озлоглашених народних непријатеља. 112)
27. јун — Одржана седница Централног комитета КПЈ на којој је образован Главни штаб НОП одреда Југославије и за команданта Главног штаба одређен Јосип Броз Тито. 113)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило општинама наређење немачке Команде места по коме 28. јун (Видовдан) није празник и тога дана се има радити као другим обичним данима. 114)
 - БЕОГРАД. Немачки војни заповедник Србије објавио обзнану о увођењу немачког казненог права и казних одредаба на окупираној српској територији. 115)
 - ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило општинама уредбу о контроли вршаја, како би се ради реквизиције имао потпун увид о приносу пшенице. 116)
30. јун — БЕОГРАД, ЧАЧАК. Министарство просвете Комесарске управе доставило распис школама у коме се захтева одстрањење из службе „комунистичких присталица”. 117)
- јуна — ПРАЊАНИ. Формирана партијска ћелија коју су сачињавали: Милета Трифуновић, земљорадник, Милорад Трифуновић, земљорадник, и Михаило Трифуновић, абаџијски радник. У засеоку Катрићи, на месту Велики Поглед, одржан састанак напреднијих омладинаца из Прањана и Леушића на коме је говорио члан Среског комитета КПЈ за срез таковски Радисав Недељковић о политичком стању у земљи и задацима омладине. 118)

1941.

- крај јуна — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У већем броју села одржавају се конференције и зборови које је организовала КПЈ у вези са новонасталом ситуацијом после напада Немачке на Совјетски Савез и припрема за оружани устанак. 119)
- крај јуна — ЧАЧАК. Ортскоманда наредила да се у градским и сеоским домаћинствима заведу кућне листе, у којима су морали бити уписани сви чланови домаћинства. Одсутност лица морала се констатовати у примедби, ако је неко лице дошло на конак, морало се такође уписати. 120)
- крај јуна — ЧАЧАК. У граду одржано неколико курсова прве помоћи. Курсовима су руководили Зора Сарага, Добрила — Доца Клисарић и Станислава — Цала Терзић. Ове курсове завршило је око 20 жена и омладинки. Истовремено је вршено и обучавање омладинаца у руковању оружјем, оријентацији у простору, кретању помоћу бусоле и карте и друго. Обуку омладинаца у мањим групама или појединачно вршио је Марко Мојовић. 121)
- крај јуна — ЈЕЗДИНА, РТАРИ. Партијска техника Округног комитета КПЈ премештена из куће Аксентија Скелића у Јездинском пољу у село Ртаре, у кућу његовог оца Љубомира, због постојања опасности да буде откривена.* 122)
- крај јуна — АТЕНИЦА. Формирана партијска ћелија у саставу: секретар Бошко Петронијевић, а чланови Љубица Трипковић и Богдан Суботић. 123)
- крај јуна — ДОЊА ТРЕПЧА. Формиран актив СКОЈ-а чији је секретар био Исидор Бојовић, кројачки радник. Састанку је присуствовао члан Среског комитета КПЈ за срез љубићки Борће Томашевић. 124)

* У Хроници села Јездине, на стр. 78—79 стоји нетачан податак да је техника била код Аксентија 10. јула.

Јул 1941.

1. јул — Централни комитет СКОЈ-а издао проглас у коме је позвао омладину Југославије да се окупи у заједничку борбу против фашизма. 125)
 2. јул — ЧАЧАК. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао летак у коме на почетку гласи: „Радници, сељаци, грађани града Чачка и околине.“ У летку се нападају издајници и немачке оружане снаге и прети брзом победом СССР-а и уништењем окупатора. 126)
 3. јул — БРБАНИ. У 0,05 часова извршена диверзија на железничкој прузи између Прелине и Брђана, на км 152/200, и оштећене шине. 127)
 4. јул — БЕОГРАД. Одржана историјска седница Политбироа Централног комитета КПЈ под руководством генералног секретара КПЈ Јосипа Броза Тита, на којој је одлучено: да се од саботажа и диверзија пређе на општи устанак; да партизански рат буде основна форма развијања устанка; да раније организоване ударне групе и већи број комуниста изађу на терен, образују НОП одреде и отпочну дејства; да се у НОП одредима поставе политички комесари као представници Партије и народа; да се у поједине покрајине упуте чланови Централног комитета КПЈ са изванредним овлашћењима у вези са организацијом устанка; да се покрене орган Главног штаба НОП одреда Југославије и народима Југославије упуту позив на устанак. На седници је разрађен план развитка партизанских операција у Србији и план стварања слободне територије у њеном западном делу. 128)
- МОЈСИЊЕ, СТАНЧИИИ. Основана партијска ћелија чији су чланови били: Нада Симовић, студент, Милован Марковић, студент и Добривоје Павловић, ученик, — из Мојсиња, Влајко — Владета Радосављевић, земљорадник, и Милосав Васиљевић, опанчарски радник, — из Станчића. Секретар ћелије је био Добривоје Павловић. 129)
- поч. јула — Покрајински комитет КПЈ за Србију издао проглас у коме позива народ Србије на устанак против окупатора. 130)
- поч. јула — АТЕНИЦА. У кући Будимира Лишанчића одржан састанак партијских функционера на коме је, поред чланова Ок-

1941.

ружног комитета КПЈ, присуствовало још око 15 другова. Састанак је одржан у строгој конспирацији и под пуним обезбеђењем. На њему се договарало око стварања војне организације и реорганизације партијских организација. 131)

поч. јула — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Партијске организације одржавају састанке на којима доносе одлуке који ће чланови ићи у одред, а који ће остати на терену ради политичког рада. 132)

поч. јула — ПРИЈЕВОР. Политички радници Божидар — Божо Томић и Момир Петронијевић организовали шири састанак омладине и грађана села у једној колиби код куће Рајка Ненадовића. Томић је говорио о предстојећој оружаној борби која ће се повести против окупатора и формирању група, десетина и борбених тројки. 133)

5. јул — БЕОГРАД. Формиран злогласни логор на Бањици. 134)

— ЧАЧАК. На острву на Морави код фудбалског игралишта „Борац“ одржан састанак Округног комитета КПЈ за Чачак. Чланови Округног комитета су провели читаву ноћ на острву и донели одлуку о формирању одреда и предвидели поједине другове за чланове штаба одреда. 135)

6. јул — КУЛИНОВЦИ. У кући браће Ратка и Десимира Васиљевића одржан састанак коме је присуствовало око 15 лица, углавном чланова Округног комитета КПЈ и других партијских кадрова. На састанку је именован састав Штаба Чачанског партизанског одреда који је добио име „Др Драгиша Мишовић“*. За команданта Одред одређен је Момчило — Моле Радосављевић, правник из Липнице, за његовог заменика Радван Јовановић, радник из Прељине; за политичког комесара Одред Ратко Митровић, студент из Чачка, за његовог заменика Лазар — Лазо Лазић, радник из Чачка; за санитетског референта Одред Момчило Катанић, лекар из Чачка.** У име Покрајинског комитета КПЈ за Србију састанку је присуствовао Бранко Крсмановић — Параћинац. После овог састанка командант Одред је одржао састанак са предвиђеним командирима партизанских чета. 136)

— ГУЧА. На месту Локве код Гуче партијска организација у току ноћи одржала састанак, на коме је договорено како наступити на збору који су сазвали четници за 7. јул увече на месту Висиреп. 137)

* У почетку Одред је носио име „Драгиша Мишовић“, а после месец дана „Др Драгиша Мишовић“.

** Бранко Ракић и Ратко Властелица наводе да су поред поменутих били још чланови Штаба Одред: Радослав — Раде Минић, секретар ОК КПЈ, Милена Властелица, студент, члан Среског комитета КПЈ за срез трнавски, и Бранко Ракић, учитељ. До сада није установљен потпун састав Штаба Одред. Неке индиције говоре да је касније било промена и допуна.

1941.

7. јул — БЕЛА ЦРКВА. Рађевска партизанска чета Ваљевског НОП одреда, под руководством командира Живорада — Жикице Јовановића — Шпанца, ликвидирала жандармеријску патролу * 138)

— СТЈЕНИК.** На црквеном сабору код манастира пред великом масом народа говорио Милан — Бато Јанковић који је позвао народ на устанак. Он је прочитао проглас Централног комитета КПЈ упућен народима Југославије. Овом приликом испаљени су и први хици као симбол почетка устанка у чачанском крају. 139)

Кућа Ратка и Десимира Васиљевића у Кулиновцима у којој је одржан први састанак чланова Штаба НОП одреда „Др Драгиша Мишовић”

— СВРАЧКОВЦИ. У Основној школи, у стану учитеља Бранка Ракића, одржан састанак Среског комитета КПЈ за срез таковски коме су присуствовали и истакнути партијски активисти са подручја среза. У складу са закључцима Окружног комитета КПЈ за Чачак донете су одлуке о организовању устанка и начину борбе против окупатора и домаћих издајника. 140)

8. јул — СВРАЧКОВЦИ. У кући Предрага и Исаила Тодоровића одржан састанак Среског комитета КПЈ за срез таковски коме су присуствовали: Радојица Радосављевић, члан Окружног ко-

* Овај догађај је узет као почетак устанка у Србији.

** Место на планини Јелици изнад села Бањице.

митета КПЈ за Чачак, Мирослав — Миро Матијевић, инструктор Окружног комитета, и Нико Павић, професор из Чачка. На састанку је донета одлука о формирању Таковског партизанског батаљона који ће бити у саставу Чачанског НОП одреда. За команданта Батаљона је предвиђен Бранко Ракић, учитељ, за политичког комесара Миливоје — Миња Билас, студент, за интенданта Божа Борђевић, матурант гимназије из Београда. Предвиђени су командири чета: Тадија Андрић из Белог Поља, Раде Јанићијевић — Бомба из Белог Поља и Момир — Моша Тешић из Доње Врбаве, а за политичке комесаре: Исаило Тодоровић и Милутин — Жица Тодоровић из Сврачковаца и Радисав Недељковић из Леушића. 141)

— ГУЧА. Милан — Бато Јанковић донео плакате Прогласа Централног комитета КПЈ којим се позива народ на устанак. Партијска организација Гуче је организовала растурање прогласа по целом драгачевском срезу. Истовремено је одржан састанак једног броја партијских радника и симпатизера на коме је Бато саопштио одлуку Окружног комитета КПЈ за Чачак о формирању партијског поверенства за срез драгачевски у које су ушли: Милић Бугарчић, као секретар, Драган Вранић, Јермија Јечменица, Ратко Шибинац и Раденко Броћић. Касније су у ово руководство ушли Љубинко Пајић из Вирова и Драгиша Голубовић из Лопаша, који су до тада партијски били повезани са Ариљем. 142)

9. јул — ГУЧА. У кући Тихомира Бугарчића одржано саветовање партијских активиста среза драгачевског. На саветовању једино нису присуствовали представници партијске организације села Вирова — јер су били повезани за Окружни комитет КПЈ Ужице. Саветовањем је руководио Ратко Митровић који је упознао присутне да је Окружни комитет КПЈ за Чачак, у складу са одлуком Централног комитета КПЈ, формирао Чачански партизански одред који ће носити име истакнутог погинулог борца др Драгише Мишовића. На саветовању је договорено да се још брже ради на припремању бораца и стварању партизанских чета у драгачевском срезу. 143)

— СТЈЕНИК. Дошли чланови Штаба Чачанског НОП одреда, где су се задржали око припрема за формирање првих партизанских чета у трнавском срезу. На ово место су већ почели пристизати борци. 144)

— ВРАНИБИ, ТРБУШАНИ. Између поменутих села, у једном врбаку, група партизанских бораца из љубићког среза, коју је предводио Славко Крупеж, напала на жандармеријску патролу и убила два жандарма. 145)

— ЧАЧАК. Немачка Команда места добила допис од начелника среза трнавског у коме се каже: „9. јула дошао шумар* са

* Бранивоје Стефановић стрељан од партизана 2. августа 1941.

1941.

планинског ланца Јелице и изјавио да су сељаци и становници целог подручја подбадани од стране комуниста који су побегли из Чачка, спремни да учествују у препаду на Чачак 14. јула 1941. године. Доћи ће и руски авиони са падобранским јединицама. После тога из Чачка треба 14. јула да се спроведе преврат у Србији." 146)

11. јул — БЕОГРАД. Немачки војни заповедник за Србију издао уредбу о пооштрењу казни за дела саботаже и насиља. 147)

— МИЛИНЕВЦИ. На планини Рожњу одржан састанак првих партизанских бораца са територије љубићког среза. На састанку је било присутно око 40 до 50 бораца. Договорено је да се одмах приђе формирању партизанских чета и одређивању њихових руководстава. 148)

— ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. У селима поменутог среза четници про-нели вест да су Немци побегли из Чачка пошто су их они разоружали и пустили их да иду куд хоће. 149)

12. јул — Централни комитет КПЈ објавио проглас у смислу донетих одлука четвртог јула: сви народи Југославије се позивају да своју земљу претворе у опседнуту тврђаву за фашистичке освајаче, а комунистима се налаже да без оклевања организују НОП одреде и стану на чело народноослободилачке борбе. 150)

— СТЈЕНИК. Чланови Штаба Чачанског НОП одреда извршили смотре окупљених бораца из трнавског среза којима су говорили Момчило — Моле Радосављевић, Радослав — Раде Азањац и Милутин Стојић. Радосављевић је говорио о међународној ситуацији, а нарочито о рату између Немачке и Совјетског Савеза, нагласивши да се устанак подиже у целој земљи и да његовим организовањем руководи Централни комитет КПЈ. После тога су формиране две чете.* За командира Прве одређен је Милутин Стојић, а за политичког комесара Мирољуб Нешковић — Жацо; за командира Друге Андрија Перуничкић, а за политичког комесара Милорад Мацаревић.** Доктор Момчило Катанић, санитарски референт Одреда, приступио је одмах организовању санитарске службе у четама. Говорио је

* У својим изјавима и сећањима више преживелих учесника наводи да су прве трнавске чете формиране још 10. јула (Ратко Властелица, Андрија Перуничкић, Радисав Лукић и други).

** Вероватно ће неко од учесника или савременика у наведеним догађајима ставити примедбу да су приликом оснивања Одреда, чете на територији трнавског среза имале имена: Прва трнавска, Друга трнавска, Слатинска, Липничка...а у овој књизи се наводе као Прва, Друга, Трећа, Четврта... трнавска чета. Редакција је ово учинила из два разлога: прво, зато што су чете које су касније осниване заиста добиле имена по редним бројевима какав је био случај на другим теренима Одреда, и друго, што би називи Трнавска, Слатинска, Липничка, стварали код читаоца погрешан закључак да су борци из тих чета били искључиво из села по којима су чете носиле имена.

1941.

борцима о личној хигијени, начину указивања прве помоћи рањеницима, потреби оспособљавања једног броја бораца који ће бити задужени да воде послове санитета у свакој десетини, воду и чети. Истог дана чете су отишле на своје терене: Прва у Трnavу, код манастира, где су се борци обучавали у руковању оружјем и другим војним вештинама, а Друга у Слатинску бању. Чланови Штаба Одредa су увече отишли у обилазак партизанских бораца у љубићком и таковском срезу. 151)

Момчило — Моле Радосављевић, командант Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић”

— МОЈСИЊЕ. На скупу од преко 20 омладинки говорила Нада Симовић о политичкој ситуацији и о борби за ослобођење од окупатора, а затим је одржано стручно и практично предавање о првој помоћи и превијању рањеника. 152)

1941.

- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило Градском поглаварству 176 трака за Јевреје и Цигане, које су ови морали носити око руке по наређењу немачке команде. Цигани су носили на левом рукаву беле траке са натписом „Цигојнер“, а Јевреји жуте са шестокраком звездом и натписом „Јуде“. 153)
 - РАКОВА. На месту Кравајци одржан збор коме је присуствовало око 50 људи. На збору је стигло и око 20 новопријављених партизанских бораца са оружјем, који су сутрадан кренули у Горњу Тречу. 154)
 - ТАКОВО. На путу за Брезну група бораца из таковског среза напала у Такову жандармеријску станицу и разоружала пет жандарма, запленила пет пушака, ћебад и шињеле. Саслушан је командир станице коме је наређено да више не служи окупатору. 155)
 - БРЕЗНА. У Јоковића потоку формирана Таковска чета Чачанског НОП одреда која је бројала 32 борца. За командира Чете још раније је одређен Бранко Ракић, учитељ, а за политичког комесара Миливоје — Миња Билас, студент.* 156)
 - ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Четници Драже Михаиловића, у циљу парирања активности партизана, у два маха полазили камионом у Чачак говорећи да иду у борбу против Немаца. Међутим, они су дошли само до села Граба и разишли се. 157)
13. јул — ГОРЊА ТРЕПЧА. Из Милићеваца са планине Рожња, преко Брћана и Прислонице, стигла у Г. Тречу на место Ивове баре прва група партизанских бораца из љубићког среза. Истога дана, на путу обиласка првих партизанских група, стигли су такође на Ивове баре и чланови Штаба Чачанског НОП одреда: Момчило — Моле Радосављевић, др Момчило Катанић, Радован Јовановић и Лазар — Лазо Лазић. Ратко Митровић је тада био на специјалном задатку. Чланове Штаба је пратила група бораца (Ненад Стевчић — Клакер, Живота Петронијевић, Душан Азањац, Слободан Ненадић, Миђун Бојовић, Драгољуб Стевовић — Бајић и Исидор Стојић). У околини се прочуло да се на Ивовим барама налазе партизани па су почели да пристижу и нови борци. Штаб Одрета је извршио смотру бораца који су већ били подељени на четири десетине и имали предвиђеног командира и комесара чете. Доктор Катанић је извршио преглед бораца и дао им најважније савете како да чувају здравље и одржавају физичку кондицију. После тога је договорено да ова група бораца заједно са Штабом Одрета крене у Остру и у току дана се појави у селу и тиме јавно манифестује себе као оружану снагу. 158)

* Војнореволуционарни комитет за срез таковски у саставу: Бранко Ракић, Милош Бурић, Исидор Тодоровић, Драгиша Николић и Драгомир Дражевић још раније је, вршећи припреме за устанак, прикупио 67 пушака, 14 сандука муниције, једну пољску кухињу, два ракетна пиштоља и другу опрему.

1941.

- ЗДРАВЉАК.* За кратко време припрема и агитације одазвало се око 120 бораца из драгачевског среза који су дошли на заказано зборно место Здрављак. Окупљеним борцима је говорио Милан — Бато Јанковић који је истакао улогу чета које у првој фази треба да се задрже на свом терену, делују на спречавању упада окупатора на територију коју партизани контролишу и врше политички утицај на мобилизацији народа на устанак. Говорио је какве ће бити заставе чета: једна црвена, а друга југословенска тробојница. После тога су формиране две драгачевске партизанске чете**. За командира Прве одређен је Предраг Јевтић — Шкепо из Г. Милановца, а Друге Раде Прелић из Гуче. 159)
- ЛЕУШИБИ. По формирању у Брезни Таковска партизанска чета дошла у Леушиће, сместила се и залогоровала на месту Кремен где су се борци обучавали у руковању оружјем и другим војним вештинама. Истога дана Дража Михаиловић је упутио поруку командиру Таковске чете Бранку Ракићу у вези разоружања жандарма у Такову претходног дана нагласивши „да они неће тако нешто трпети“. 160)
- УЖИЦЕ. Испостава дринске бановине доставила наређење свим подручним општинама да се чувају сви објекти од евентуалних напада и да се сачува јавни ред и мир. 161)
- прва пол. јула — БЕОГРАД, ЧАЧАК, ДУЧАЛОВИБИ. Из Београда пренета радио-станица Централног комитета КПЈ у Чачак, а одмах затим у село Дучаловиће. Руководилац и шифрант ове радио-станице био је Павле Савић који је преко политичког комесара Чачанског НОП одреда Ратка Митровића и уз помоћ Михаила Златића, Ратка Шибинца и Тимотија Радојичића у потпуној илегалности сместио станицу у селу Дучаловићима, испод саме планине Овчара. Савићу су у раду помагали његова супруга Бранка и Чеда — Македонац, телеграфиста. Станица је сваког дана у 01,00 часова успостављала везу са Москвом.*** 162)
- прва пол. јула — ТРНАВСКИ СРЕЗ. У једном броју села (Атеници, Трнави, Виљуши, Кулиновцима, Жежевици, Вапи и другим) формирају се омладинске радне групе које су дању обављале пољске радове помажући породицама чији су храниоци били у заробљеништву или у НОП одреду, а ноћу патролирале, обилазиле села, скидале кућне листе и обавештавале партизанске јединице о кретању окупатора и издајника. 163)

* Место на планини Јелици изнад села Атенице.

** Владан Јовашевић у својим сећањима тврди да су чете формиране на Белом Брду 14. јула, а на Здрављак су отишле тек после 4 до 5 дана.

*** Подаци су искључиво мемоарског карактера; због тога су могућа извесна одступања у погледу термина када је станица пренета.

1941.

15. јул — ОСТРА, ВУЈЕТИНЦИ. Из Горње Тречке чланови Штаба

Одред и партизанска група стигли свечано у село Остру са развијеном тробојницом певајући прве устаничке песме. Дошли су кући Нестора Кривачића где је припремљен заједнички ручак за борце и мештане. У челу софре била је постављена застава — српска тробојка. После ручка окупљеном народу говорио је Миленко Никшић. Стигли су и нови борци из села. Тада је први пут испробан и један оправљени митраљез који је био скинут са спаљених авиона на помоћном аеродрому у Прељини. Затим су борци наставили покрет и стигли под саму планину Острицу где су формиране три љубићке партизанске чете; четврта је формирана у Вујетинцима, код куће Крсте Жујовић, земљорадника. За командира Прве* чете је одређен Миленко Никшић, резервни коњички поручник, Друге — Славко Крупеж, студент, Треће — Средоје Урошевић, учитељ и резервни официр, а Четврте — Новак Лукић, земљорадник. У почетку, када су формиране, чете нису имале одређене политичке комесаре, али и поред тога у четама се одвијао интензиван политички рад. У Првој чети су били борци из Пријевора, Видове, Рожаца, Јанчића, Врчана и Трбушана; у Другој — из Милићеваца, Ракове, Соколића, Љубића, Коњевића и Брћана; у Трећој — из Прељине, Прислоннице, Горње Тречке, Доње Тречке, Остре, Мојсића, Станчића, Балуге и Вујетинаца; у Четвртој — из Доње Горевнице, Мрчајеваца, Бечња, Катрге и Бреснице. Одмах по формирању чете су отишле на своје терене добивши задатке да врше агитацију на омасовљавању чета, политичком деловању у народу, сакупљању оружја и муниције, вршењу саботажа, паљењу општинских архива и слично, а један мањи број бораца који није имао оружје вршио је сакупљање хране и обављао обавештајну службу о кретању окупаторске војске и домаћих издајника. У овом периоду из партизана је дезертирао Павле Гучанин који је касније постао истакнути четник Косте Пећанца. После формирања чета чланови Штаба Одред су из Вујетинаца отишли у посету партизанским групама у таквом срезу. 164)

— ПРИЈЕВОР. У ноћи између 14. и 15. јула у шуми Васовина одржан збор коме је присуствовало преко 100 људи из Пријевора и Видове. На збору су говорили и позвали народ на устанак Божидар — Божо Томић, члан среског комитета КПЈ за срез љубићки, и Павле Дробњак из Пријевора. Са овог збора једна група омладинаца је отишла у партизане пошто је већ дошла припремљена и са оружјем. 165)

16. јул — ГОРЊА ГОРЕВНИЦА. Из Вујетинаца Прва и Друга љубићка партизанска чета дошле у Г. Горевницу где су залоговале близу каменолома. 166)

* Краће време Миленко Никшић је, до доласка Славка Крупежа, командовао и Другом четом.

1941.

- ЧАЧАК. Комесари у Аћимовићевој влади Михаило Аврамовић и инжењер Милосав Васиљевић одржали у Чачку конференцију на којој су говорили „о потреби чувања мира и борби против комунистичких планова и устанка". 167)
16. и 17. јул — ЛЕУШИКИ. Чланови Штаба Одред дошли у Леушиће где су нашли на окупу борце Таковске партизанске чете. У Основној школи одржан масован збор коме је присуствовао и приличан број жена. На збору су говорили Момчило — Моле Радосављевић и др Момчило Катанић. Катанић је извршио преглед бораца и дао им упутства како да одржавају личну хигијену, физичку кондицију и здравље. Задужио је неке омладинце да се старају о хигијенско-здравственој служби у чети. Чланови Штаба Одред су преноћили заједно са борцима и изјутра 18. јула кренули преко Срезојеваца ка Г. Горовници. 168)
18. јул — ГОРЊА ГОРЕВНИЦА. Из Леушића чланови Штаба Одред стигли у Г. Горовницу у намери да посете борце Прве и Друге љубићке партизанске чете. Око 16 часова, када су се приближавали селу, сазнали су да се у непосредној близини налазе у заседи једна чета немачких војника и жандарми који су дошли да нападну на борце љубићких чета. За то време борци су се, не знајући за заседу, одмарали и чистили расклопљено оружје. Чланови Штаба су покушали да неопажено обиђу Немце, али су их ови приметили и дочекали ватром из оружја, која је алармирала борце партизанских чета. Том приликом Немци су успели да заробе члана Штаба Одред др Момчила Катанића и рањеног борца Животу Петронијевића, а остали су успели да избегну заробљавање. Борци Прве и Друге чете су брзо склопили митраљез и са једне оближње узвишице отворили ватру на Немце који су били овим изненађени и збуњени, те су одустали од даљег гоњења. После краће борбе борци су се повукли. Немци су приликом напуштања села ручним бомбама запалили неколико кућа, убили једну жену са малим дететом, ухватили Сретена Благојевића, Живка Грујичића и мајку му Софију и све их отерали у чачански затвор. 169)
19. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Због погрешно пренете и схваћене директиве о оружаним десетинама и враћању некомпромитованих бораца кућама, скоро све партизанске чете, изузев једне љубићке, вратиле су већину ненаоружаних бораца кућама. Њима је речено да ће се окупљати према потреби по десетинама или већим јединицама ради извршавања одређених задатака. Против ове одлуке реаговали су борци у свим срезовима. У трнавском се издвојио вод бораца, под командом Богољуба — Боја Пропадовића, који нису хтели да иду кућама, у таковском неки борци тешка срца су примили ову директиву и захтевали да их команда чете задржи. Слично је било

1941.

и у љубићком и драгачевском срезу. Командир једне љубићке чете, и поред директиве, није дозволио враћање бораца кућама. 170)

— ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. На основу наређења Фелдкомандантуре из Ужица које је издато поводом „терористичких аката последњих недеља имају се одузети сви радио-апарати“. У овом смислу среска начелства позвала су све сопственике радио-апарата да их предају властима. 171)

— ПРЕЉИНА. Одржан састанак командира жандармеријских чета из Чачка и Г. Милановца на коме је договорено да се поведе што успешнија борба против партизана. 172)

— КОТРАЖА. Група партизанских бораца из драгачевског среза напала на жандармеријску станицу и убила командира станице, узела му пушку и пиштољ. 173)

*■ — ПРЕЉИНА. Ноћу између 19. и 20. јула група бораца Треће љубићке партизанске чете напала на станове двојице жандарма, узела им две пушке, један пиштољ и нешто муниције. 174)

20. јул — Покрајински комитет КПЈ за Србију упутио свим руководствомима и члановима КПЈ и СКОЈ-а циркуларно писмо у коме указује на потребу за чешћим и крупнијим акцијама и за прелазак у општу офанзиву против окупатора. 175)

Прве жртве: стрељање комуниста и родољуба на фудбалском игралишту у Чачку крај Мораве 20. јула 1941. (деталј)

1941.

- ЧАЧАК. На игралишту фудбалског клуба „Борац“ крај Мораве у 10 часова, под надзором војника немачких СС трупа, жандарми стрељали 12 бораца и родољуба: доктора Момчила Катанића, адвоката Александра Курчића, земљорадника Александра Гајовића из Мрчајеваца, земљорадника Бранка Радовића из Катрге, професора Давида Нафталија из Чачка, учерика учитељске школе Животу Петронијевића из Бечња, столара Милоша Милошевића, абацију Ранисава Благојевића, земљорадника Живка Грујичића из Г. Горевнице и његову мајку домаћицу Софију, земљорадника Сретена Благојевића из Г. Горевнице и Обрада Арсенијевића из Ужица. Ово је било прво стрељање у Чачку.* 176)
- ПРАЊАНИ. Борци Таковске партизанске чете одржали збор на коме су говорили народу о циљевима и задацима ослободилачке борбе. 177)
- ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Група партизанских бораца из Драгачева организовала заседу на планини Јелици у циљу хватања бана дринске бановине који је био најавио додазак у Гучу ради учвршћивања постојеће власти. Уплашивши се због учесталих партизанских акција, бан је одустао од доласка па је група бораца која га је чекала у заседи исекла пет телефонских стубова и жицу у дужини од 300 метара. 178)
- око 20. јула — РУДНИК. У кући Драгиње Даниловић одржан омладински састанак коме су присуствовали Душан Петровић — Шане, Раде Кушић, секретар Среског комитета КПЈ, и Владимир — Миша Лазић, секретар Среског комитета СКОЈ-а. Петровић је говорио о немачкој окупацији и о потреби формирања борбених јединица за ослобођење од окупатора. 179)
- око 20. јула — ЈЕЗДИНА. На планини Јелици на месту Бело брдо одржан збор грађана из околних села (Јездине, Зеока, Граба, Ргара, Придворице) на коме је говорио Ратко Митровић позивајући присутне да изваде скривено оружје, очисте га и спреме за општу борбу против окупатора, да се прихвате будака и секира и крену на рушење мостова и пруга и раскопавање путева. 180)
- 20. јул — МОЈСИЊЕ. Око 80 грађана, међу којима је било највише омладине, изашло на пут и дочекало протеране избеглице из Словеније, које су биле распоређене у овом и околним селима. Приређен им је ручак у дворишту Основне школе и ту је извршен њихов размештај по сеоским кућама. Пратећи Словенце, омладина је певала, пружала им руке и братимила се са њима. Овој манифестацији противили су се сеоски свеш-

* Разлог стрељања види се из извештаја шефа службе безбедности СД у Београду од 23. јула 1941. „Због атентата на немачког генерала Лончара, команданта 724. пешадијске дивизије, стрељано је за одмазду у Чачку, Ужицу и Ваљеву 52 комуниста и Јевреја...”

1941.

теник Бурђе Јовановић, бивши срески начелник Драгољуб Поповић и сеоски кмет. 181)

21. јул — ЧАЧАК. Начелник среза трнавског издао наређење власницима радио-апарата у кафанама и другим јавним радњама да су дужни да слушају само Радио — Београд и да за време емисија мора бити мир како би се вести чуле. 182)
- ГУБЕРЕВЦИ. Одржан први састанак код Бендића штале између представника Чачанског НОП одреда и представника Врховне четничке команде Драже Михаиловића. Постигнут је споразум у 11 тачака. Међу важнијим тачкама биле су: заједничка борба против непријатеља; једнак број одборника у новој власти; слободно опредељивање за једну или другу страну; јединствена команда за веће операције; стварање заједничког суда за суђење издајницима. Споразум су потписали: у име Штаба Чачанског НОП одреда Ратко Властелица, професор и резервни потпоручник, а у име четничке Врховне команде генералштабни мајор БЈВ Игњатовић. 183)
 - АИПНИЦА. Исто вече, по доласку из Губереваца, Ратко Властелица је у својој кући, где је био смештен Штаб Чачанског НОП одреда, реферисао о резултатима преговора. Поред инструктора Покрајинског комитета КПЈ Милана Мијалковића, команданта Одредом Момчила — Мола Радосављевића и политичког комесара Ратка Митровића, састанку је присуствовало још око 10 другова, углавном чланова Окружног комитета КПЈ и чланова Штаба Одредом.* У дискусији су неки другови били против оваквог споразума који штети партизанима, али је већина била за његово прихватање. Закључено је да се споразум прихвати и да се на терену покуша са повезивањем са борбеним и исправним људима из четничких редова у циљу заједничке акције против окупатора. 184)
 - ЧАЧАК. Истакнути љотићевац и свештеник Драгутин Булић у свом писму упућеном комесару Министарства саобраћаја предложио лица, припаднике Љотићевог покрета „Збор“, које треба поставити на руководећа места у железничком саобраћају чачанског чвора. 185)
 - ДОЊА ТРЕПЧА. Из Вујетинаца Трећа љубићка партизанска чета дошла у Д. Тречу и сместила се у једну шумицу у потоку на месту Вргање. После напада Немаца на чланове Штаба Одредом у Г. Горевници, када су ухваћени др Момчило Катанић и други, један број родитеља је долазио у чету и тражио да им се врате синови кућама, са мотивацијом да је још рано за борбу, да су слабо наоружани и да се не може успешно водити борба против Немаца. Из чете се вратило кућама само неколико колебљивих бораца. 186)

* Према сећању Ратка Властелице састанку су присуствовали и делегати из суседних НОПХ одреда (Крагујевачког, Ваљевског...).

22. јул — ЛЕУШИНИ. На месту Кремен где је логоровала Таковска партизанска чета дошло до сукоба са Немцима. Немачке снаге од око 400 војника нападе на Таковску чету, али је она успела да се кроз борбу пробије и оде у правцу Г. Бањана. У борби су убијена два немачка војника. 187)
23. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Директива о преформацији партизанских чета, враћању кућама једног броја бораца и стварању оружаних десетина имала је негативних последица у јачању Одрета за извесно време. Међутим, ова грешка је била брзо уочена и критикована од Главног штаба НОП одреда за Србију, који је упутио у чачански крај Бранка Крسمановића — Параћинца. Он је са војнополитичким руководством Чачанског НОП одреда исправио ову грешку, после чега је дошло до још интензивнијег рада на организовању чета и извођењу диверзантских и других акција. . . Такве десетке које не стоје под непосредним руководством команде показале су се као врло несигурне јединице, те према томе могу у свако доба да својом пасивношћу, својим недолажењем на уговорено место и у уговорено време парализују сваку акцију одреда коју би овај заснивао и на њиховом учешћу. Стварању тих десетина обично су склони опортунистички елементи који причају о спремности за борбу, али ипак желе да остану код својих кућа. Оружана снага одреда је у одреду, а остале и за успех борбе неопходне службе (функције) налазе се по селима... Често неки комунисти своје слабо учешће у организовању партизанских одреда у самим одредима, правдају тиме да би услед тога тобоже био занемарен партијски рад. Треба одлучно сузбијати то труло опортунистичко схватање. Треба схватити да је организовање партизанских одреда и припремање народног устанка данас главни задатак Партије и да ће успешан масован партијски рад бити најбољи управо у оним крајевима у којима се буде размахоо широк партизански покрет... Политкомесари морају се бринути о дисциплини и моралу одреда како у логору тако и у акцији. Својим држањем у борби, нарочито у критичним ситуацијама, он је дужан да својим примером храбри остале, у случају отступања комесар отступа последњи, тек пошто се увери да су сви рањени и мртви другови спасени. Осим тога он је дужан да организује политичко-васпитни рад и разоноду у одреду. Досадашње искуство нас учи да се наши одреди могу омасовити само кроз акцију, дајући тој акцији карактер широке народно-ослободилачке борбе, сливајући акције појединих одреда у општи народни устанак против окупатора и његових слугу. Потребно је да наши одреди воде свакодневне ситније и крупније акције против непријатеља и издајника, сматрајући их као саставни део плански припремљеног и извођеног народног устанка...“ 188)
- ЉУТОВНИЦА, ВЕЛЕРЕЧ. После сукоба са Немцима на месту Кремен борци Таковске партизанске чете прешли из Леушића

1941.

у Г. Бањане, а затим у Љутовницу. Због погрешно пренете директиве о распуштању некомпромитованих један број бораца вратио се кућама. Ова грешка је убрзо исправљена и Чета је почела поново бројно да расте. 189)

- др. пол. јула — СТЈЕНИК. Штаб Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић” почео са издавањем билтена под називом „Партизан” у коме је даван преглед ситуације на Источном фронту, међународни преглед догађаја и развој народноослободилачке борбе у нашој земљи. Билтен је уређивао учитељ Александар — Циле Радуловић, а илустратор је био Душан Азањац. Текст је писан руком преко индига. Формат билтена је био као ћачка свеска, а издато је свега неколико бројева. 190)
- др. пол. јула — ДЉИН. Дража Михаиловић поверава организовање четничког покрета у доњем Драгачеву жандармеријском нареднику Милутину Јанковићу из Дљина, који око себе окупља двадесетак најоданијих сарадника који су још од почетка били против сарадње са партизанима. 191)
- др. пол. јула — ЉУБИБ.КИ СРЕЗ. Дошавши у Чачак, Немци нису одмах предузели евакуацију авионских бомби са помоћног аеродрома у Прељини. Партијске организације Прељине, Доње Трепче и Вапе на иницијативу Команде Треће љубићке партизанске чете, организовале су преношење и склањање бомби у шумска скровишта, којих је било на неколико места у Прислоници, Доњој Греччи, Вапи и још неким селима. Да би се авионске бомбе могле користити за рушење мостова, железничких пруга и других објеката, морале су се преуредити и подесити да помоћу штапина експлодирају. У пословима око припремања бомби посебно су се истицали борци љубићких чета: Срећко Николић, Благоје Николић, Симо Урошевић, Драгољуб Бојовић, Раденко Довијанић—Цуле, Недељко Бојовић, Богољуб Остојић, Лазар Тешић и други. Симо Урошевић је ручним сврдлом, кроз отвор бомбе где се монтира упаљач, бушио стврдути експлозив и на то место стављао штапин који је паљењем преносио ватру на експлозив. Руковање авионским бомбама непрестано се кроз акције усавршавало тако да је све већи број бораца, у првом реду Треће љубићке чете, био ангажован у овим пословима. То је постала нека врста специјалности ове чете која се незванично почела називати и „минерском четом”. Ова чета је пружила стручну помоћ за обуку диверзаната и у другим четама Чачанског и суседних НОП одреда. 192)
24. јул — БРБАНИ. Група бораца Треће љубићке партизанске чете извршила минирање моста на путу између Чачка и Г. Милановца у Брћанској клисури. Мада је мост оштећен, акција није у потпуности успела. 193)
- БЕОГРАД. Војни заповедник за Србију издао наредбу становништву окупираних Србије о предаји ватреног оружја, муниције и осталих војних материјала. 194)

1941.

ције, ручних бомби, експлозивног материјала и другог оружја најдаље до 20. августа т. г. 194)

- УЖИЦЕ. Испостава дринске бановине у свом извештају наводи да комунисти у срезу трнавском шире алармантне вести и да су управне власти у Чачку пронашле један летак у коме се поздравља комунистичка борба и изражава жеља за живот и успех Комунистичке партије Југославије. 195)
 - ЧАЧАК. Начелник среза трнавског одржао конференцију са представницима општина и „вићенијим“ грађанима и објаснио им Уредбу немачког војног заповедника за Србију од 11. јула, апелујући на њих, и преко њих на остало становништво, да се покоравају властима, да воде борбу против комуниста и да не шире алармантне вести. 196)
25. јул — Централни комитет КПЈ упутио проглас народима Југославије у коме их позива да се оружаном борбом ослободе од фашистичког ропства, указује им на злочине хрватских и српских изрода и издајника, објашњава циљеве КПЈ у народноослободилачкој борби и позива све родољубе у заједничку борбу против окупатора и домаћих издајника. 197)
- ПРИЈЕВОР. Ноћу између 25. и 26. јула група бораца Прве и Друге љубићке партизанске чете напала на Жандармеријску станицу у Пријевору, разоружала жандарме и запленила пет пушака. У борби је погинуо један жандарм, а један заробљен. 198)
27. јул — ДОЊА ГОРЕВНИЦА. На састанку партијске ћелије коме су присуствовали члан Штаба Одред Радван Јовановић и командир Треће љубићке партизанске чете Средоје Урошевић закључено да се предузму мере за реорганизацију и omasовљење Четврте љубићке партизанске чете. За командира Чете одређен је Вучић Петровић, земљорадник и резервни официр из Доње Горевнице, а за политичког комесара је нешто касније дошао Радомир Буракић, студент из Љубића. 199)
- ОВЧАР—БАЊА. у циљу рушења железничког моста у Овчар-Бањи борци Прве љубићке чете пребацили авионске бомбе у воловским колима преко моста на Морави, кроз Чачак. Бомбе у колима су биле маскиране шашином тако да немачки стражари на мосту нису ништа посумљали и дозволили пролаз из Азубића у град. Ову смелу акцију су извели партизански борци Раденко Довијанић—Цуле и Драгољуб Остојић. Мост је увече дигнут у ваздух и прекинут железнички саобраћај између Чачка и Ужица. 200)
28. јул — УЖИЦЕ, ЧАЧАК. Испостава дринске бановине у Ужицу извештава Градско поглаварство у Чачку да су успостављена предстојништва градских полиција у Чачку, Лесковцу, Ужицу и Шапцу. 201)

1941.

- ЛЗУБИЋ. Начелник среза љубићког Драгољуб Поновић одржао конференцију са председницима општина, кметовима и другим „вићенијим” грађанима на којој је апеловао на општинске органе власти и грађане „да помогну у борби против комуниста, саботера и других деструктивних елемената.” 202)
- 29. јул — Немачки заповедник оружане силе за Југоисток наредио да се у случајевима саботаже смртне казне врше вешањем и да се примењују сва остала средства застрашивања. 203)
- ЧАЧАК. Борци Прве трнавске партизанске чете Раденко—Рајо Јањић и Александар Божић — Ацо Штампар и скојевац Дојчило Петронијевић и Милорад — Миго Јевтовић извршили акцију паљења сењака* у кругу војне касарне. Користећи мрак, група је успела да се поред немачке страже провуче кроз бодљиваку жицу и помоћу бензина изазове пожар у коме су изгореле велике количине сена. Немци су алармирали узбуну у граду и у току ноћи истерали људе из кућа да гасе пожар. После успешно изведене акције борци су се повукли без губитака. 204)
- ЧАЧАК, ЗАБААКЕ. Група бораца из трнавског среза, под руководством Бошка Петронијевића, на железничкој прузи Чачак — Збалаће успела да углављеним комадом гвожђа између шина преврне дресину верујући да се у њој налазе Немци. Међутим, у дресини су била само два наша железничара. 205)
- ЧАЧАК, КРАЉЕВО. Група бораца из трнавског среза, под руководством Добросава — Бобе Милетића, чекала у заседи на путу Чачак — Краљево, у висини села Вапе, да наиђу Немци. Пред зору је наишао један немачки камион на који су борци припуцали. Витомир Стојић је бацио ручну бомбу на камион, али она није експлодирала те су Немци без губитака продужили према Краљеву. 206)
- ПРИЈЕВОР, ТРБУШАНИ. По наређењу председника општине Милисава Никића одржан збор у селу Пријевору на коме је Никић говорио о све већој активности комуниста „коју треба да сузбијамо у чему ће нам пружити помоћ и Немци”. Истога дана он је довео Немце у село и са њима учествовао у паљењу куће Божићара — Божа Томића. У Трбушанима су запаљене куће Душана Савића и Душана Мићовића. Истог дана ухапшен је Павле Дробњак, симпатизер НОП-а из Пријевора. 207)
- ДОЊА ТРЕПЧА. Група бораца треће љубићке партизанске чете одвела у логор Чете на планини Вујну председника општине Д. Трепче Благоја Новичића и саветовала га да не обавља своју функцију, јер то користи окупатору. Он је прихватио савете и изјаснио се за борбу против окупатора. Сутрадан

* У Хронологији ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, на стр. 65. стоји да је ова акција изведена средином јула.

1941.

су четири борца исте чете око 11 часова ушли у општинску судницу и присутним грађанима говорили о задацима и циљевима борбе против окупатора, наредивши да се општина затвори и да општинске власти више не раде за Немце и издајнике. 208)

31. јул — ЧАЧАК. Команда жандармерије извештава Комесарску управу у Београду да су у ноћи између 31. јула и 1. августа на путу Чачак — Крагујевац нађене плакате на телефонским стубовима и дрвећу „са комунистичком садржином“, чији је наслов гласио „Живела Совјетска Русија“. 209)

— ЧАЧАК. Начелство среза трнавског, по наређењу Фелдкомандантуре, доставило општинама пропагандне плакате чија је садржина била уперена против комуниста и НОП-а, са захтевом да се истакну на најпрометнијим местима. 210)

— ПРЕАЗИНА. Око 1,30 часова 15 бораца Треће љубићке партизанске чете извршили препад на кућу председника општине захтевајући од њега да не сарађује са окупатором. Том приликом су му предали претећа писма за среског начелника и командира жандармеријске станице. 211)

— УЖИЦЕ. Испостава дринске бановине доставила општинама наређење Фелдкомандантуре о продужењу рока за предају оружја. 212)

— ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило општинама распис Министарства пољопривреде да се од жетвеног приноса прикупља добровољни прилог од 1% за исхрану избеглица. 213)

— ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило општинама по 40 објава чија је садржина говорила о предузимању мера „ради истребљења комуниста“. 214)

јула — МИОКОВЦИ, БРЕСНИЦА. Формиране партијске ћелије. 215)

крај јула — Централни комитет КПЈ и Главни штаб НОП одреда Југославије израдили план за стварање веће слободне територије у западној Србији која ће послужити као база за успешније руковођење целокупном оружаном борбом у Југославији и доставио свим НОП одредима упутство о тактици партизанског ратовања, у коме се, поред осталог, каже: „то није рат између двије државе. .. него народни устанак против окупатора који има своје нарочите начине борбе... Наша народна војска, која се сама и такоређи преко ноћи створила, вођена од људи које је сам народ дао из своје сопствене средине, није многобројна али и она може да изврши своје велике задатке ослобођења нашег народа од окупатора. .. добро се ушанчити и замаскирати на мјесту куда непријатељ мора проћи и уништити га; по могућству пробити му се иза леђа па га и са те стране напасти и уништити. Нашим војсковођама људи нијесу средства па да се немилосрдно бацају на касапницу

1941.

— како то чине фашисти који су непријатељи народа, — већ су људи циљ који треба прије свега сачувати и непријатеља уништити. Отуда стални покрет, повлачења, наступања, напад с фронта и иза фронта са свију страна, тако да непријатељ незна ни гдје смо ни гдје је његов фронт. Уништити непријатеља уз најмање наше жртве . . . као и са најмањим утрошком муниције, која је нама драгоцен, такорећи драгоценија од живота, јер без ње нам ни живота нема, а свако њено лудо расипање јесте расипање наших живота и рад за непријатеља. . Ми располажемо са тако малом количином муниције да за нас треба да важи као највеће правило то: да се метак испали само онда када је апсолутно потребно, и да по могућству сваки наш метак обори по једног непријатеља. . 2 1 6)

крај јула — Покрајински комитет КПЈ за Србију издао проглас српском народу позивајући га у борбу против окупатора. 217)

крај јула — ПРЕЉИНА. Борци Треће љубићке партизанске чете извршили у току дана напад на варошицу и разоружали жандармеријску посаду. 218)

крај јула — ВЕЛЕРЕЧ. Група бораца Таковске партизанске чете запалила кућу Светозара Вујковића, шефа логора на Бањици. Он је успео да на време избегне хватање.* 219)

крај јула — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У једном броју села (Трнави, Атеници, Вапи, Заблаћу, Трбушанима, Пријевору, Рошцима,** Вичи и још неким) формиран илегални народноослободилачки фондови за помоћ устанку. 220)

* Због ове акције после зверског мучења стрељан је на Бањици Предраг Тодоровић.

** У Хронологији ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, на стр. 68. стоји да су у селу Рошцима и Вичи формиран МНО одбори, што не одговара историјској истини.

Август 1941

1. август — Заповедник оружане силе за Југоисток извештава немачку Врховну команду да ће „ускоро у Србији бити изведене планске акције од стране више команде 65 у циљу чишћења крајева у којима су немири“. 221)
- ЗАБЛАКЕ. Ноћу између 1. и 2. августа борци Прве трнавске партизанске чете напали на железничку станицу у Заблаћу, запленили две пушке, један сандук санитетског материјала, нешто војне одеће, један радио-апарат, одузели новац из железничке благајне и запалили вагон са сеном. Исте ноћи су, у циљу разоружања непријатељских војника, извршили претрес путничког воза који је ишао од Краљева за Чачак, али ових није било. У центру села запалили су и већу количину сена која је сакупљена за потребе окупатора. 222)
 - БРБАНИ, Г. МИЛАНОВАЦ. Група бораца Треће љубићке партизанске чете минирала пропуст на железничкој прузи Брбани — Г. Милановац, услед чега је воз исклизнуо и дошло до прекида саобраћаја око четири сата. 223)
 - ТРНАВСКИ СРЕЗ. Група бораца Прве и Друге трнавске партизанске чете и један број омладинаца оштетили пругу и исекли телефонско-телеграфске линије на железничкој прузи Чачак — Краљево. 224)
 - СТЈЕНИК. Борци Прве трнавске партизанске чете у комплетном саставу сачињавали народни суд коме је председавао Момчило — Моле Радосављевић. Овај суд је у име народа судио отвореним сарадницима окупатора и појединим борцима који су кршили правила и норме партизанског живота и ратовања. 225)
2. август — БАЊИЦА. Народни суд осудио на смрт шумара Бранивоја Стефановића због сарадње са окупатором. Код њега су пронађени подаци о броју партизана, њиховом наоружању и месту логора. Одмах после тога је стрељан. 226)
- ТРНАВА. Група бораца Прве трнавске партизанске чете убила Драгомира Ковачевића — Кица, учитеља из Трнавe, зато што је отворено сарађивао са окупатором. 227)
 - АТЕНИЦА. Изненада, заобилазним путевима, у село упала група од десет жандарма, ухватила и отерала у чачански зат-

вор сараднике НОП-а Румену Јањић, Миленка Јањића, Милана Јањића, Милоша Петронијевића и Душана Петронијевића. Дал>у њихову акцију хапшења спречила је група наоружаних политичких радника која је на њих отворила ватру. 228)

- БРБАНИ. У ноћи између 2. и 3. августа, око 24 часа, група бораца Треће љубићке партизанске чете разорила железничку пругу Чачак — Београд у близини складишта бензина у Брђанима. Саобраћај је поново успостављен после неколико часова. 229)
 - АТЕНИЦА. У рејону Лишанчића кућа, у Врбицама, одржана увече конференција на којој је било присутно око 70 грађана. Говорили су секретар Окружног комитета КПЈ Радослав — Раде Минић и члан Окружног комитета Момчило Вилимановић — о потреби ступања нових бораца у Одред и организовању одбора за помоћ Одреду. 230)
 - ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У већем броју села борци Чачанског НОП одреда спалили књиге вршаја и другу евиденцију како окупатор не би знао право стање жетве. 231)
3. август — СТЈЕНИК, БАЊИЦА. Четврта чета 724. немачког пука, у садејству са две чете Првог батаљона 749. пука, опколила у току ноћи село Бањицу где се, у близини манастира на Стјенику, налазила група од око 50 бораца Прве трнавске партизанске чете. У раним јутарњим часовима Немци су приметили партизане и отворили на њих јаку ватру из митраљеза и пушака. Изненађени, и без јачег наоружања, партизани су се почели повлачити у правцу села Горачића. Да би успорили кретање непријатеља који их је почео гонити, једна десетина партизана је борбом штитила повлачење већег броја бораца. У току борбе која је трајала око пола часа погинула су два партизанска борца: Александар Радуловић — Циле, учитељ, и Емил — Гута Алмузлино, матурант из Београда. Алмузлино је покушао да изнесе рањеног Радуловића, али су Немци обојицу заробили, стрељали их и унаказили њихова тела и запалили и уништили заплећену опрему и други материјал (хебад, лонце, казане, примерке издатих бројева листа „Партизан“ који је издавао Штаб Одреда). Истог дана Немци су у Бањици запалили кућу и друге грађевине командиру Прве трнавске чете Милутину Стојићу. 232)
- БАЛУГА. Већа група омладинаца из села Трнавe, Кулиноваца, Атенице, Вилуше и Чачка извршила акцију сечења телефонско-телеграфских линија на железничкој прузи код трнавске Балуге. 233)
 - ЧАЧАК. Фелдкомандантура из Ужица извештава вишу команду да су делови 749. и 724. пешадијског пука извршили борбене акције на простору Чачка против „комуниста који су запалили слагалиште бензина у Брђанима, прекинули везе и разорили железничку пругу за Краљево“. 234)

1941.

- БРЕСНИЦА. Ноћу између 3. и 4. августа на делу пута Чачак — Крагујевац Ј рупа бораца Треће љубићке партизанске чете исекла телефонско-телеграфске линије. 235)
- ЧАЧАК. Управа дринске бановине доставила Градском поглаварству наређење Фелдкомандантуре „да се имања одбеглих комуниста употребе за насељавање насељеника и предају општини“. 236)
- ГОРЊА ГОРЕВНИЦА. Ноћу између 3. и 4. августа група бораца Прве љубићке партизанске чете напала рудник магнезита „Емилка“, запалила 1.400 литара бензина и оштетила возни парк и машине. 237)
- ЧАЧАК. Ноћу између 3. и 4. августа група од 50 до 60 омладинаца из Атенице и Кулиноваца исекла бандере и телефонске жице поред железничке пруге у рејону Кулиновачког и Атеничког поља у дужини од 3 до 4 километра. 238)
- поч. августа — ЧАЧАНСКИ И КРАЉЕВАЧКИ ОКРУГ. Чачански НОП одред успоставио везу са Краљевачким НОП одредом „Јово Курсула“. Договорено је да железничари, сарадници НОП-а из Краљева, оставе два вагона муниције на слепом колосеку код фабрике вагона. Из непознатих разлога до извршења ове акције није дошло. 239)
- поч. августа — ДОЊА ТРЕПЧА. У дворишту општинске зграде одржан велики народни збор на коме је било око 300 грађана из Доње и Горње Трепче. О циљевима и задацима НОП-а, о неопходности борбе против окупатора и потреби оснивања народноослободилачких одбора и њиховим задацима говорио је командир Треће љубићке партизанске чете Средоје Урошевић. Изабран је илегални народноослободилачки одбор, чији је председник био Светозар Милошевић. Истог дана пред збор су изведени Бранко Дивнић, економ у пензији из Мојсиња, који је узимао од народа новац и вршио насиља говорећи да то ради за рачун партизана, и Мито Радосављевић, који је извршио неколико ситних крађа причајући у народу да су то учинили партизани. Пошто су присутни упознати са њиховим прљавим делима, збор је, као народни суд, осудио на смрт Дивнића, који је одмах стрељан, а Радосављевић је пуштен под претњом да то више не сме чинити, јер ће у противном бити стрељан. 240)
- поч. августа — АТЕНИЦА, КУЛИНОВЦИ. Формиран илегални народноослободилачки одбор који је пружао помоћ Одреду у сакупљању оружја, одела, хране и других потреба. 241)
- поч. августа — ТРНАВСКИ СРЕЗ. У већем броју села одржане су конференције на којима је истицана потреба окупљања што већег броја бораца у Одред, а говорено је и о потреби формирања илегалних народноослободилачких одбора. На овим

1941.

конференцијама најчешће су говорили Радослав — Раде Милић и Момчило Вилимановић. 242)

поч. августа — ДОЊА ТРЕПЧА. У млину Миљка Урошевића формирана радионица за поправку оружја, која је убрзо прерасла потребе Треће љубићке партизанске чете па је служила и другим партизанским јединицама у Одреду. 243)

поч. августа — ПРИСЛОНИЦА. Група бораца Треће љубићке партизанске чете запалила део општинске архиве, војне спискове, спискове пописа стоке и жита, а на вратима Општине истакла плакат на коме је писало: „У име војно-револуционарног комитета, наређује се да општинска власт престане са радом, а ко прекрши ову наредбу одговараће по војним законима“. 244)

4. август — СВРАЧКОВЦИ, НЕВАДЕ. Борци Таковске партизанске чете спалили у Сврачковцима општинску архиву и послали патролу у Неваде да ликвидира деловођу општине који је био љотићевац и сарадник Гестапоа, али је овај успео да побегне у Смедеревску Паланку. 245)

— Г. МИЛАНОВАЦ Ноћу око 3 часа код моста на реци Деспотовици у близини Г. Милановца дошло до сукоба између жандарма и бораца Таковске партизанске чете, али губитака није било. 246)

5. август — ЧАЧАК. Борбена група скојеваца са учитељем Миломиром Мариновићем на челу дигла у ваздух магацин експлозива у Казаници. Пре палења магацина изнете су извесне количине динамита, каписла, фитиља и муниције за потребе Одрода. Поред Мариновића у овој акцији учествовали су Рајко Шутић, Ратко Веселиновић — Ротоња, Милош Топаловић — Кутра, Војислав Боковић — Окета, Слајо Маричић, Љубиша Јовић — Цукин, Милорад — Бата Перишић и Првослав — Прле Златић*. 247)

— ЛИПНИЦА. После сукоба са Немцима на Стјенику командант Одрода Момчило — Моле Радосављевић одржао састанак са командним особљем чета из трнавског среза на коме су се договорили о новој тактици и раду десетина на терену у новим условима. Лазар — Лазо Лазич, заменик политичког комесара Одрода, одржао је такође састанак са члановима партијског комитета Одрода упознавши их са новим организационим променама и задацима који стоје пред партијским кадровима. 248)

* О овој акцији говори друг Тито у извештају Коминтерни („Валтер” — „Дједу”) и упутству ЦК КП Хрватске од августа 1941. године о начину организовања партизанских одреда и обавештењу о постигнутим успесима у Србији и Црној Гори. Између осталог он каже: „У Чачку је дигнут у ваздух арсенал са много муниције и бензина. Ни једно стакло на кућама у Чачку није остало цело”.

1941.

- ЛУБИК. Начелство среза љубићког тражи од Окружног начелства по 20 пушака за сваку општину ради стварања милиције „за гоњење и хватање комуниста”. 249)
- 6. август — ТРБУШАНИ. Група бораца Прве љубићке партизанске чете са командиром Љубишом Недићем дошла ноћу кући председника општине Живана Павловића да га опомене да не сарађује са окупатором, не знајући да се у његовој кући налази одељење жандарма. Када су позвали Живана да изађе из куће, жандарми су отворили ватру и смртно ранили Љубишу који је убрзо издахнуо. 250)
 - ЧАЧАК. Ударна група скојеваца на челу са Александром — Ацом Савићем извршила атентат и ликвидирала секретара Љотићевог покрета „Збор” Михаила Николића, трговца из Чачка. 251)
- 7. август — Г. МИЛАНОВАЦ. У кругу војне касарне у којој су били немачки војници изгорео сењак, који је те вечери запалила група бораца Таковске партизанске чете. Ову групу бораца предводио је Радисав Јанићијевић — Бомба. 252)
 - УЖИЦЕ. Управа дринске бановине доставила општинама текст плаката фелдкоманданта „о упуту Срба на ред и мир”, наређујући да се разделе по свим кућама. 253)
- 8. август — ЧАЧАК. Ударна група скојеваца, на челу са Миломиром Мариновићем, напала на учеснике спровода убијеног љотићевца Михаила Николића. Циљ напада је био да се ликвидира инжењер Милосав Васиљевић, министар у Аћимовићевој комесарској влади. У близини гробља дошло је до сукоба где је погинуо вођа ударне групе учитељ Миломир Мариновић. Његово тело непријатељ је изложио у центру града ради застрашивања становништва. Породица Мариновића је одмах после овога ухапшена. 254)
 - БА. Група бораца Таковске партизанске чете спалила општинску архиву. 255)
 - КРИВА РЕКА, НАКУЧАНИ. Група бораца Таковске партизанске чете експлозивом оштетила железничку пругу између Криве реке и Накучана. Теретни воз који је ускоро наишао, борци су зауставили ватром из митраљеза и пушака и убацивањем у вагоне ручних бомби, којом приликом је погинуо кочничар а лојач рањен* 256)
 - ЉУТОВНИЦА. Група бораца Таковске партизанске чете уништила сигналне и телефонске уређаје и запалила Железничку станицу. 257)

* Бранко Ракић у својим сећањима наводи да су погинула и двојица Немаца који су спроводили воз и да су у повратку борци запалили Железничку станицу и уништили телефонске и сигналне уређаје.

1941.

- УЖИЦЕ. Фелдксшандантура доставила распис општинама, преко среских начелстава, о продужељу рока предаје оружја. 258)
 - ВИРОВО. Члан Округног комитета КПЈ за Чачак Милан — Бато Јанковић саопштио Милојку Кирјаковићу одлуку Округног комитета КПЈ да се он са групом бораца који су из драгачевског среза издвоји из Ариљске партизанске чете и делује у саставу Чачанског НОП одреда. 259)
 - НЕВАДЕ. На путу између Г. Милановца и Невада, код Дивљаке, група бораца Таковске партизанске чете напала немачку патролу, убила двојицу војника и заробила једног подофицира, кога су партизани заменили за шест ухапшених припадника НОП-а. 260)
 - БРБАНИ. Група бораца Треће љубићке партизанске чете порушила део железничке пруге између Брђана и Г. Милановца. 261)
9. август — ЛИПНИЦА. Штаб Чачанског НОП одреда донео одлуку о преформацији партизанских чега у трнавском срезу на десетине које су требале да буду лоциране у близини села из којих су били борци у десетинама. Одлука је спроведена у дело па су формиране десетине: Атеничка, Липничка, Слатинска, Трнавска и друге, које су се према потреби састајале ради извођења заједничких акција. 262)
10. август — Главни штаб НОП одреда Југославије издао упутство о формацији и задацима НОП одреда Југославије у коме су разрађене основне поставке стратегије и тактике партизанске борбе. 263)
- МОСКВА. Одржан први свесловенски митинг на коме је, поред осталог, упућен проглас свим Словенима за борбу против фашизма. 264)
 - ЗЕОКЕ. После преформације драгачевских чета у десетине од једног броја партизанских бораца формирана је Зеочка партизанска чета. За командира чете је одређен Миломир Милосављевић, земљорадник из Дучаловића, а за политичког комесара Љубинко Радојичић, земљорадник из Дучаловића. По формирању чете убрзо су завршене акције паљења општинских архива, а услед чешћих напада на жандармеријске станице у Каони, Котражи и Марковици жандарми су се морали повући у Гучу. 265)
 - ЧАЧАК. Немачки војни заповедник за Србију, преко Предстојништва градске полиције, доставио распис за спровођење уредбе о Јеврејима и Циганима који живе од поштеног рада. Министарство унутрашњих послова доставило распис Градском поглаварству о пресељавању Јевреја у места где су живели пре 6. априла 1941. године. 266)

1941.

- ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције доставило Градском поглаварству наређење Министарства унутрашњих послова по коме сви имаоци радио-апарата могу слушати вести само преко Радио — Београда. 267)
 - 11. август — ЗАБААБ.Е. Група бораца Прве трнавске партизанске чете одузела радио — апарат од једног кафеџије из Заблађа зато што је пуштао само вести Радио — Београда. У повратку, на путу за Слатину, ова група се сукобила са жандармима и разоружала их. 268)
 - ДОЊА ТРЕПЧА. Група бораца Треће љубићке партизанске чете ухватила истакнутог љотићевца Душана Пауновића из Д. Трпче, осудила га на смрт и стрељала. 269)
 - БОЉКОВЦИ. Група бораца Таковске партизанске чете ноћу између 11. и 12. августа спалила општинску архиву и печате и наредила да општина не сме даље радити. 270)
 - 12. август — ПАРМЕНАЦ. Група бораца Прве љубићке партизанске чете убила деловођу општине Паковрађе Милоша Поповића, истакнутог петоколонаша и сарадника окупатора. 271)
 - 13. август — ВИРОВО. На месту Јанковац формирана Вировска партизанска чета од нових бораца и оних који су се издвојили из Арњевске партизанске чете. За командира чете је одређен Војислав Пајић, радник, а за политичког комесара Милојко Бирјаковић, земљорадник. 272)
 - МАЈДАН. Група бораца Таковске партизанске чете спалила општинску архиву, покупила и спалила књиге вршаја и кућне листе. Поподне група се сукобила са немачком патролом на Раскршћу, где је убила два немачка војника, двојицу ранила и једног заробила. 273)
 - ОСТРА. Народни збор у Остри осудио на смрт крадљивца Радована Илићковића. У току ноћи група бораца Треће љубићке партизанске чете спалила општинску архиву, поскидала и попалила кућне листе. 274)
 - УГРИНОВЦИ. Група бораца Таковске партизанске чете спалила општинску архиву. 275)
 - ЧАЧАК. Архијерејски намесник из Чачка известио пароха Јежевичке цркве да је по наређењу Фелдкомандантуре забрањено да, због настале ситуације у земљи, звоне звона на црквама. 276)
 - МИОКОВЦИ. Формиран илегални народноослободилачки одбор за помоћ Одреду.* 277)
- * У Хронологији ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, на стр. 88. стоји да је формиран МНО, што не одговара историјској истини.

1941.

- прва пол. августа — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Срески комитет КПЈ издао проглас којим се позива народ на устанак и подсећа на своје борбене традиције из другог српског устанка. Овај позив имао је великог одјека. У Таковску партизанску чету ступао је све већи број мових бораца тако да је она ускоро прерасла у Таковски партизански батаљон. 278)
- МРЧАЈЕВЦИ, ТАВНИК, СИРЧА, ОПЛАНИБИ. Борци Четврте љубићке партизанске чете спалали општинске архиве у поменутиим селима. 279)
 - МРЧАЈЕВЦИ. По пријави свога сарадника Будимира Лазаревића, Немци запалили кућу припадника НОП-а Радивоја Домановића и ухапсили Миљка Неговановића и Миодрага Јевђенијевића. 280)
14. август — ДОЊА КРАВАРИЦА, МИРОСАЉЦИ, ПРИЛИПАЦ. Борци Вировске партизанске чете спалили општинске архиве у поменутиим селима. 281)
- БЕОГРАД. У квислиншким дневним листовима изашла објава у којој се позивају сви они који су отишли у шуму да се у року од 8 дана врате кућама, а расписана је и награда за хватање и убијање комуниста. 282)
 - МИОКОВЦИ. Ноћу између 14. и 15. августа командир Прве љубићке партизанске чете упутио у село Видову борце Славољуба Јаковљевића, Властимира Петровића и Милана Мишовића да донесу пушке у чету. Код цркве у Миоковцима борци су изненада наишли на жандармеријску патролу. Петровић и Јаковљевић су продужили за Видову, а Мишовић се вратио у Чету. Враћајући се из Видове ова двојица су поново наишли на жандармеријску заседу. Петровић је успео да се спасе, а Јаковљевић је ухапшен и после свирепог мучења убијен исте ноћи. 283)
 - ТРНАВСКИ СРЕЗ. Одржан састанак командира чета Чачанског НОП одреда на коме су присутни командири Љубићке, Трнавске и Таковске чете поднели извештај о раду чета и извршеним акцијама. Разматран је и захтев партизанских бораца из драгачевског среза који су тражили помоћ за напад на жандарме у Гучи. Одлучено је да иде у помоћ Прва трнавска чета са командиром Милутином Стојићем. 284)
15. август — ГУЧА. У близини варошице једна група партијских и војних руководиоца из драгачевског среза одржала састанак са представницима општинских управа на коме је од њих захтевано да обуставе даљи рад. 285)
- МРЧАЈЕВЦИ. Група бораца Четврте љубићке партизанске чете напала на кућу сарадника окупатора Будимира Лазаревића у циљу његовог хватања, али је он успео да се још пре напада склони. 286)

1941.

- ГОРОБИЉЕ. Борци Вировске партизанске чете у ноћи између 15. и 16. августа исекли код села Горобиља шест телефонских стубова и прекинули телефонску везу између Ариља и Пожеге. 287)
- JEЖЕВИЦА. Група бораца Друге трнавске партизанске чете запалила општинску архиву и запленила новац који је Општина сакупила од сељака „да би се извршила исплата Немцима за запаљено сено у кругу касарне у Чачку”. На збору су борци сељацима вратили новац и забранили даљи рад општинској управи. 288)
- МИОКОВЦИ. Група бораца Прве љубишке партизанске чете спалила општинску архиву. 289)
- КОШТУНИВИ. Група бораца Таковске партизанске чете запалила општинску архиву. 290)
- пол. августа — АТЕНИЦА. Група бораца Прве трнавске партизанске чете око 10 сати спалила део општинске архиве на самом путу Чачак — Краљево. 291)
- пол. августа — РОШЦИ. Формирана партијска ћелија чији су чланови били Драгослав Врцаловић, Велизар Павловић и Душан Срђић. 292)
- пол. августа — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У већем броју села формиран илегални одбори за помоћ Одреду. 293)
- 16. август — ГУЧА. У Рајића шуми изнад варошице одржан састанак коме су испред Вировске партизанске чете присуствовали Војислав Пајић и Драгиша Мајсторовић. На овом састанку, који је држао Милан — Бато Јанковић, утврђен је план и време напада на жандарме у Гучи. 294)
- ЛАЗАЦ. Група бораца Друге трнавске партизанске чете одузела од општинског благајника 42.000 динара. Овај новац је поделила сељацима од којих је био и узет „да би се извршила исплата Немцима за запаљено сено у кругу касарне у Чачку”. Овај гест партизана већина грађана је поздравила и одрекла се новца у корист Одред јер се уверила „да борба коју воде партизани није нека лична, него стварна борба за народ.” 295)
- СОКОЛИБИ. Борци љубишких чета свечано положили партизанску заклетву. Текст заклетве је читао заменик команданта Чачанског НОП одреда Радован Јовановић. 296)
- БРБАНИ. После положене заклетве група од око 40 до 50 бораца Треће и Четврте љубишке партизанске чете извршила напад на Брбане у циљу уништења бензинских цистерни и окупаторске посаде која их је чувала. Напад је почео око 20 часова и борба је трајала око два часа, али до потпуног успеха није дошло зато што су се Немци били добро утврдили а има-

1941.

ли су готово сво аутоматско оружје. У борби је рањен партизански борац Илија Марковић, ученик из Чачка. Пошто су потрошили готово сву муницију а нису могли да заузму циљеве, борци су оштетили ТТ линије и одузели новац из железничке благајне. 297)

- **МАРКОВИЦА.** Ноћу између 16. и 17. августа Зеочка партизанска чета извршила напад на Жандармеријску станицу у Марковици и у краткој али оштрој борби станица је била ликвидирана. Користећи ноћ жандарми су успели да се извуку и побегну у Овчар — Бању, оставивши неколико пушака и већу количину муниције. 298)
- 17. август — **МАРКОВИЦА.** Борци Зеочке партизанске чете изнел* из Општине архиву и спалили је, а народу објавили да је општинска управа разјурена због непријатељског рада и да још се више нико не обраћа. 299)
- **СААТИНА.** Начелство среза трнавског послало као појачање 30 војника жандармеријској станици ради успешније борбе против партизана и њихових сарадника. 300)
- **ГУЧА.** Борци Прве трнавске, Зеочке и Вировске партизанске чете извршили напад на Жандармеријску станицу у Гучи; уништили телефонску централу; спалили архиву Среског начелства, Пореске управе, Општине и Банке; оштетили једно моторно возило; одузели 160.000 динара из касе Пореске управе, писаћу машину и један радио-апарат на батерије; запленили и нешто оружја. У борби је погинуо партизански борац Десимир Крсмановић, члан КПЈ из Трнавe, а рањена тројица жандарма. Пре ове акције група партизана исекала је телеграфско-телефонске линије између Гуче и Чачка како би оне могућила жандармима да траже помоћ од суседних жандармеријских станица. 301)
- **ЧАЧАК.** Група бораца Чачанског НОП одреда исекала телеграфско-телефонске линије од Чачка према Краљеву и Г. Милановцу. 302)
- **АТЕНИЦА.** У близини куће Будимира Лишанчића око 19 часова одржана конференција којој је присуствовао већи број грађана. Говорио је Радослав — Раде Азањац о потреби борбе против окупатора и ангажовања свих слободољубивих снага у циљу што бржег ослобођења од окупатора. 303)
- 18. август — **БРЕСНИЦА.** Група бораца Четврте љубићке партизанске* чете запалила општинску архиву. 304)
- **КОЊЕВИЋИ.** Група бораца Треће љубићке партизанске чете на баповинском путу Чачак — Крагујевац у селу Коњевићим; запалила дрвени мост на реци Чемерници. Ова акција је изведена примитивним средствима. Мост је, потпаљен бензином и сламом, потпуно изгорео. 305)

1941.

19. август — КРСТАЦ, ДЉИН. Борци Вировске партизанске чете спалили општинске архиве у поменутом селима. 306)

— ПРИСЛОНИЦА. Од бораца из села Прељине и Прислонице формирана група на челу са командиром Драганом Бојовићем из Прељине. Од ове групе формирана је касније Пета љубићка партизанска чета. 307)

Радослав — Раде Азањац, један од организатора устанка у чачанском крају говори партизанским борцима 1941. у селу Трнави код Чачка

око 20. августа — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Из Београда дошла у Чачак група од 22 партијска радника коју је послала београдска партијска организација. Група је из Чачка, путем везе, дошла у село Атеницу, где се преко Љубице Трипковић повезала са Штабом Одред. После два дана Богдан Капелан, Душко Бурђевић, Спасоје Вукчевић, Стеван Фићур, Лазар Славујац и Војислав Кубуровић су упућени у драгачевски срез, Богдан Оклобција, Вељко Томић, Војо Булатовић и Милан Дуклић у таковски срез, а Аца Краљевић, Рајко Шкаљак, Бошко Брајовић, Бранко Тодић, Милан Косовац и други остали су у трнавском и љубићком срезу.* 308)

20. август — КАМЕНИЦА. Група бораца Таковске партизанске чете запалила општинску архиву и исписала пароле. 309)

— БРБАНИ. Група бораца Треће љубићке партизанске чете напала на Железничку станицу, демонтирала уређаје и одузела новац из касе. 310)

* Вељко Томић у својим сећањима тврди да су из Београда дошли у Чачак 14. јула 1941. године, а одатле у село Трnavу.

1941.

- КОШТУНИКИ. Како први покушај није у потпуности успео, група бораца Таковске партизанске чете спалила општинску архиву, књиге и печате. Овом приликом изгорела је и општинска зграда. 311)
- 21. август — ЉУБИЋ. Група бораца Прве и Друге љубићке партизанске чете (Страјин Лапчевић, Драгослав Ковачевић — Кудро и други) на железничкој станици у Љубићу тешко ранила Милисава Буракића, функционера Љотићевог покрета „Збор”. 312)
- ВАПА. На месту Шулубурина ливада одржан велики народни збор коме је присуствовало око 200 грађана из заблаћке општине. На збору су говорили Радован Јовановић и Мирољуб Нешкових — Жаца који су, поред осталог, истакли значај стварања нове народне власти. Изабран је илегални народно-ослободилачки одбор за села Заблаће, Вапу и Балугу. 313)
- РАЈАЦ. Група бораца Друге трнавске партизанске чете узела из рудника „Јелица” у Рајцу два сандука експлозива, 50 каписла за mine и разног другог материјала потребног за диверзантске акције. 314)
- ЗАБЛАБЕ, СЛАТИНА. Борци Прве и Друге трнавске партизанске чете, уз помоћ једног броја омладине, разорили на три места железничку пругу од Чачка према Краљеву; уништили телеграфско-телефонске инсталације и исекли 36 телефонских стубова; одвили шрафове са шина код слатинске Железничке станице, услед чега је воз испао из колосека; оштетили локомотиву и два вагона. 315)
- 22. август — ПРЕЉИНА. Група од десет бораца Треће љубићке партизанске чете у току дана са две авионске бомбе од по 100 килограма покушала да поруши железнички мост на реци Чемерници. Услед недовољног искуства у постављању бомби нису у томе успели. Експлозија бомби разнела је горње делове конструкције и део пруге, док је главни део моста остао неоштећен. Непријатељ је још истог дана поправно мост и поново успоставио саобраћај. 316)
- ПРЕЉИНА. Група бораца Треће љубићке партизанске чете у ноћи између 22. и 23. августа извршила поново минирање железничког моста на Чемерници. Овом приликом мост је знатно оштећен, тако да је саобраћај успостављен тек после девет дана. 317)
- МОЈСИЊЕ. Група бораца Треће љубићке партизанске чете ухватила бившег средњег начелника Драгољуба Поповића и код њега нашла пројекат за уништење партизанског покрета на ширем подручју, који је требао да преда Немцима, али пошто је био мрак а борци нису имали светла да прочитају, документа су задржали а њега пустили. Тек сутрадан борци су видели о чему се ради, али је Поповић у току ноћи побегао у Чачак и ставио се под заштиту Немаца. 318)

1941.

- РОГАЧА. У току ноћи жандарми из Гуче опколили шталу на којој су заноћили партијски радници Милан — Бато Јанковић и Драган Вранић. О Јанковићевом и Вранићевом боравку у Рогачи сазнао је председник општине у Грабу Чедо Вујовић, који је о томе јавио Жандармеријској станици у Гучи. Жандарме је у Рогачу довео председник општине из Гуче Вељо Ивановић. Приликом покушаја да се спасу из блокаде Вранић је тешко рањен, ухваћен и стрељан, а Јанковић је, иако рањен, успео да се спасе и пребаци у село Атеницу, где је лечен. 319)
- БАЛУГА ЛЈУБИБКА. Група бораца Треће љубићке партизанске чете у току ноћи између 22. и 23. августа у рејону села Балуге порушила телефонске стубове. Исте ноћи борци су пребацивши жицу преко далековода Чачак — Крагујевац, изазвали кратак спој и прекид електричне струје. 320)
- 23. август — ЗАБЛАБЕ. Код Липничке реке* борци Прве и Друге трнавске партизанске чете сачекали и напали Немце који су се у камионима кретали од Чачка према Краљеву. Том приликом је уништена цела посада у првом камиону. У борби је погинуо десетар Прве трнавске чете Бошко Петронијевић, члан КПЈ, а рањени су Добросав — Боба Милетић, Лазар Лоновин и Душан Азањац. 321)
- ПРИЈЕВОР. Група од око 30 бораца Прве и Друге љубићке партизанске чете, на челу са Славком Крупезом, извршила напад на Жандармеријску станицу у Пријевору. Том приликом заробљено је пет жандарма и заплењено седам пушака. Два жандарма су стрељана, а остали су пуштени. Партизани нису имали губитака. 322)
- ПРЕЉИНА. Група бораца Треће љубићке партизанске чете око 2,30 часова напала на зграду Среског начелства и Жандармеријску станицу. Жандарми пружили јак отпор. 323)
- ДОЊА ГОРЕВНИЦА. У борби код Липничке реке у Заблаћу рањене борце Добросав — Бобу Милетића, Лазара Лоновина и Душана Азањаца прихватили симпатизери и сарадници НОП-а, пребацили их преко Мораве и сместили у своје куће ради лечења. Народ је посећивао рањене борце, чувао их, доносио им лекове и поклоне, тако да је овде настала прва партизанска болница Чачанског НОП одреда.** За време лечења борци

* У Хронологији ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, на стр. 90. стоји да се овај догађај одиграо код Слатинске реке, што не одговара истини.

** Ова болница је наставила са радом и даље. За време борби на опседнутом Краљеву октобра и новембра 1941. године, у просторијама Основне школе била је прихватна болница у којој се налазило готово увек по десетак рањеника. Тежи случајеви су упућивани у болнице у Чачак или Г. Горевницу. Прву помоћ у неговању лакших рањеника вршила је једна група омладинки и омладинаца: Влада (Словенка, избеглица чије презиме није установљено), Викторија Јанковић, Драго Филиповић — Трактор и други.

1941.

Четврте љубићке партизанске чете одржавали су обезбеђење, доводили им лекара, а рањеници су настојали да, и као такви, што више помогну другове у Одреду. Они су, поред разговора са сељацима, организовали неку врсту технике. Добили су од Штаба Одреда писаћу машину и пресу на којима су умножавали „Билтен” Одреда, који је издаван скоро сваког дана у 60 до 70 примерака. 324)

24. август — НЕВАДЕ. Немци и жандарми опколили изненада партијске раднике који су били на састанку Среског комитета КПЈ за срез таковски (Слободан Николић — Брка, студент из Београда, Милан Пантовић, кројачки радник, и Бранко Алексић, опанчарски радник из Г. Милановца, и Радојица Радосављевић, обућарски радник и члан Окружног комитета КПЈ за Чачак). На састанку одржаном код Поњавића воденице разматрана су питања материјалне и политичке помоћи Одреду и о политичкој активности у позадини. У борби је погинуо члан Среског комитета Николић, а остала тројица су заробљена и отерана у Г. Милановац. Радосављевић је такође одмах убијен, а Пантовић и Алексић отерани у логоре. Позадина овог догађаја остала је нерасветљена. 325)

Слободан Николић — Брка (цртеж Владимира — Мише Лазича)

1941.

- ТИЈАЊЕ. На путу за Зеоке Вировска партизанска чета се задржала у Тијању, где је одржала конференцију на којој је говорио комесар чете Милојко Кирјаковић, истакавши нужност оружане борбе ради истеривања окупатора. 326)
- 25. август — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Штаб Чачанског НОП одреда доставио Главном штабу НОП одреда за Србију извештај о бројном стању и наоружању бораца и неким акцијама које је извео Одред. 327)
 - МРЧАЈЕВЦИ. Борци Четврте љубићке партизанске чете Мирослав — Миро Вуковић и Милутин Јовичић поцепали немачке плакате које су биле истакнуте по кафанама. 328)
 - ЉУБИЋ. У ноћу између 25. и 26. августа борци Треће љубићке партизанске чете извршили напад на Ложионицу у Љубићу. Овај напад је био организован у садејству са једним бројем радника-симпатизера који су ту радили и дали податке о распореду постројења и непријатељској снази, учествујући и сами у овој акцији. Заплењено је 16 пушака, једна количина муниције, ћебад, нешто новца и једна писаћа машина; поскидани трансмисциони каиши који су служили за погон машина, разбијене и демолиране машине, онеспособљено пет локомотива и знатно оштећени телеграфско-телефонски уређаји. 329)
 - МОЈСИЊЕ. У току ноћи група бораца Треће љубићке партизанске чете запалила општинску архиву, запечатили врата на општинској згради и забранила даљи рад општинској власти. 330)
 - ГОРАЧИКИ. Група бораца Зеочке партизанске чете спалила општинску архиву. 331)
- око 25. августа — ПРИСЛОНИЦА. У Васовића забрану у Прислонци од партизанских група из Прислонце и Прељине формирана Пета љубићка чета. За командира је одређен Рајко Танасковић, подофицир БЈВ из Прељине, а за политичког комесара Милош Јовашевић, земљорадник из Прељине; за водника I вода Војин Јовановић, земљорадник из Прислонце; за водника II вода Радивоје Иусловић, земљорадник из Прислонце; за десетаре: Будимир Милошевић, земљорадник из Прислонце, и Богољуб Божовић — Амица, земљорадник из Прељине. Чета је углавном дејствовала на подручју села Прислонце, Прељине и Брћана. У извођењу диверзантских акција и ова чета је све више користила авионске бомбе па је међу борцима називана авио-четом. 332)
- 26. август — КАОНА. Група партизанских бораца из драгачевског среза спалила општинску архиву. 333)
 - ГУЧА. Ноћу између 26. и 27. августа партизански борци из драгачевског среза у два маха нападали на Жандармеријску станицу, али нису постигли неке веће резултате.* 334)

* Цил> ових напада имао је карактер психолошког притиска и сталног узнемиравања негтријатеља.

1941.

- ЗАБЛАКЕ. Група бораца Прве трнавске партизанске чете спалила општинску архиву и забранила даљи рад општинској власти. 335)
- 27. август — РТАРИ. Око 50 немачких војника предвођених од издајника Божа Радосављевића — Величковца дошли у село камионима. Они су опколили кућу у којој су се налазили партијски радници Милан Петровић — Сурцо и Ранко Врељански. Врељански је успео да се спасе, а Петровића су Немци убили, опљачкали и запалили му кућу, ухапсили му брата, жену и још двојицу комшија. 336)
 - Четнички војвода Коста Миловановић — Пећанац издао проглас у коме позива народ на мир и сарадњу са окупаторским властима. „Од данас, када ја примам одговорност пред нашим народом, казниће се смрћу сваки ко буде покушао да државне и самоуправне објекте, железнице, мостове, путеве, државне зграде и приватну имовину штети и уништава, као и све што припада окупаторским властима. . .“ 337)
 - ОВЧАР БАЊА. У ноћи између 27. и 28. августа партизански борци из драгачевског среза напали на Жандармеријску станицу. У борби која је трајала око три часа рањена су два жандарма. Истовремено борци су оштетили шине на железничкој прузи. 338)
 - JEЖЕВИЦА, СЛАТИНА, ГОРИЧАНИ, ЛАЗАЦ. Групе бораца Друге трнавске партизанске чете спалиле општинске архиве и наредиле општинским властима да прекину даљи рад, а у Жежевици демолирале Пошту, разбили телефонске инсталације и одузеле новац из касе. 339)
 - ВИЧА, ГОРЊИ ДУБАЦ. Група партизанских бораца из драгачевског среза спалила општинске архиве у поменутим селима. 340)
 - ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило општинама плакате чија је садржина била уперена против комуниста и наредило да се истакну на јавним местима. 341)
 - КАОНА. У присуству око 40 до 50 људи одржан збор на коме је Љубивоје Пајовић говорио о значају и потреби формирања народноослободилачких одбора који ће помагати борце на фронту. На овом збору формиран је илегални одбор за села Каону, Милатовиће, Властељице и Брезовице. За председника одбора изабран је Коста Вукићевић, земљорадник из Милатовића. 342)
- 28. август — ЧАЧАК. На путу Чачак — Овчар Бања група партизанских бораца из драгачевског среза исекла телеграфско-телефонске линије. 343)

1941.

- ГРАБ. Група бораца Зеочке партизанске чете спалила општинску архиву. 344)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило Градском поглаварству 69 пропагандних објава које треба по наређењу Фелдкомандантуре да се истакну на јавним местима. 345)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило општинама наредбу Фелдкомандантуре о забрани оснивања и рада удружења. 346)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског наредило општинама да се од сопственика вршалица одузму књиге евиденције овршеног жита. 347)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског тражи од општина спискове избеглица који би хтели да се пријаве да иду на рад у Немачку. 348)
- 29. август — БЕОГРАД. Немачке власти образовале владу генерала Милана Недића са задатком да, под надзором Управног штаба војног заповедника Србије и Гестапоа, организује оружане снаге и заједно са немачким јединицама угуши устанак у Србији. Министар унутрашњих послова био је Милан Аћимовић. 349)
- СЛАТИНА. Група бораца Друге трнавске партизанске чете напала железничку станицу, запленила две пушке, исекла телефонске линије и одузела новац из железничке благајне. 350)
- 30. август — ПРИСЛОНИЦА. Група бораца Пете љубићке партизанске чете извршила диверзију на железничкој прузи између Прислонице и Г. Милановца. Борци су експлозивом порушили један пропуст, услед чега је искочила локомотива и девет вагона теретног воза и оштетили пругу у дужини од 30 метара. Том приликом погинуо је машиновоћа воза. 351)
- МРЧАЈЕВЦИ. Група бораца Четврте љубићке партизанске чете спалила општинску архиву и наредила да се рад у општини обустави. 352)
- КОТРАЖА. Група партизанских бораца из драгачевског среза спалила општинску архиву и наредила да се обустави даљи рад у општини. 353)
- ПРЕЉИНА. Борци љубићке партизанске чете на железничкој прузи Чачак — Београд, на километру 153/500, експлозивом порушили мост и оштетили пругу. Брзи воз који је ускоро наишао, срушио се, лојач погинуо, а машиновоћа рањен. 354)
- августа — ТРБУШАНИ. Формиран илегални одбор за помоћ Чачанском НОП одреду.* 355)

* V Хронологији ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, на стр. 93 стоји да је формиран Месни НОО, што не одговара истшш.

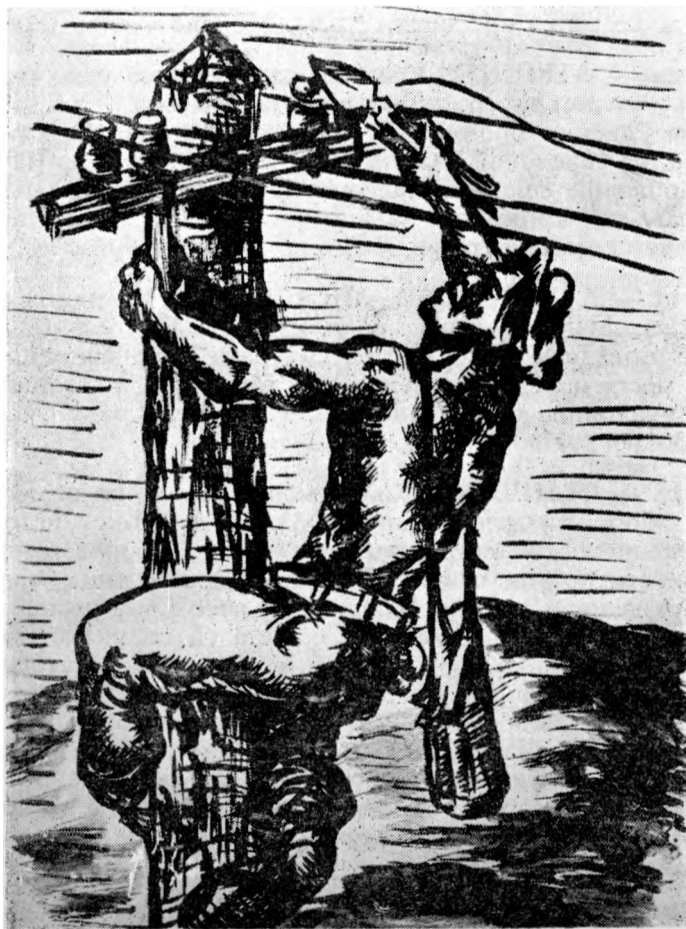
1941.

- августа — СТАНЧИБИ. Формиран илегални одбор за помоћ Одреду. Председник одбора био је Светислав Петровић. 356)
- августа — Централни комитет СКОЈ-а издао проглас у коме се обраћа „младој генерацији свих југословенских народа” позивајући је да се окупља у борбене редове и придружи онима који већ воде борбу против окупатора. 357)
- августа — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. По директиви Партије у једном броју села одржани болничарски курсеви на којима су оспособљаване омладинке за болничарке. 358)
- крај августа — МРЧАЈЕВЦИ. На путу за село Липницу, у коме се налазио Штаб Чачанског НОП одреда, стигли у Мрчајевце Родољуб Чолаковић, члан Главног штаба НОП одреда за Србију и учитељица Рахила, курир Главног штаба НОП одреда за Србију. Преко једног учитеља, познаника Рахилиног, дознали су где се може пребацити преко Мораве у село Слатину. 359)
- крај августа — АТЕНИЦА. Код извора Атеничке реке одржан састанак секретара среских комитета СКОЈ-а (из драгачевског среза Раденко Бројић, из трнавског Милица Вучетић — Трепуша, из таковског Владимир — Миша Лазић, из Чачка Вучко Милошевић, секретар Месног комитета СКОЈ-а) на коме су постављени конкретни задаци у вези акција које ће изводити ударне скојевске групе. 360)
- крај августа — ДУЧАЛОВИЕ.И, ЛИСА. И поред солидних мера обезбеђења, функционисање радио-станице Централног комитета КПЈ није даље било могуће сачувати у конспирацији на једном месту и за дуже време. Због тога је радио-станица пренета из Дучаловића у село Лису и смештена у зграду Основне школе. 361)
- крај августа — СТАНЧИИИ. Код Основне школе на великом народном збору говорио командир Треће љубићке чете Средоје Урошевић истакавши значај партизанске борбе и нове народне власти која се ствара. Из села је пошло више младих људи у партизане, а старији су пружали несебичну помоћ. Пошто је један број старијих људи и бораца са солунског фронта изразио жељу да се бори са оружјем против окупатора, то је од њих формирана резервна партизанска чета, чији је командир био Милић Поповић, борац са солунског фронта и један од имућнијих људи у селу. Задаци ове чете су били: да буде спремна у случају потребе за борбу; да спроводи мере обезбеђења слободне територије, односно свога села; да не дозволи појаву пљачке од стране појединаца или група; да ради на откривању делатности непријатеља и њихових сарадника. 362)
- крај августа — АТЕНИЦА. Увече у Којовића ливадама одржан велики збор омладине из села Атенице, Тржаве и Кулиноваца. На збору је говорио политички комесар Чачанског НОП одреда

1941.

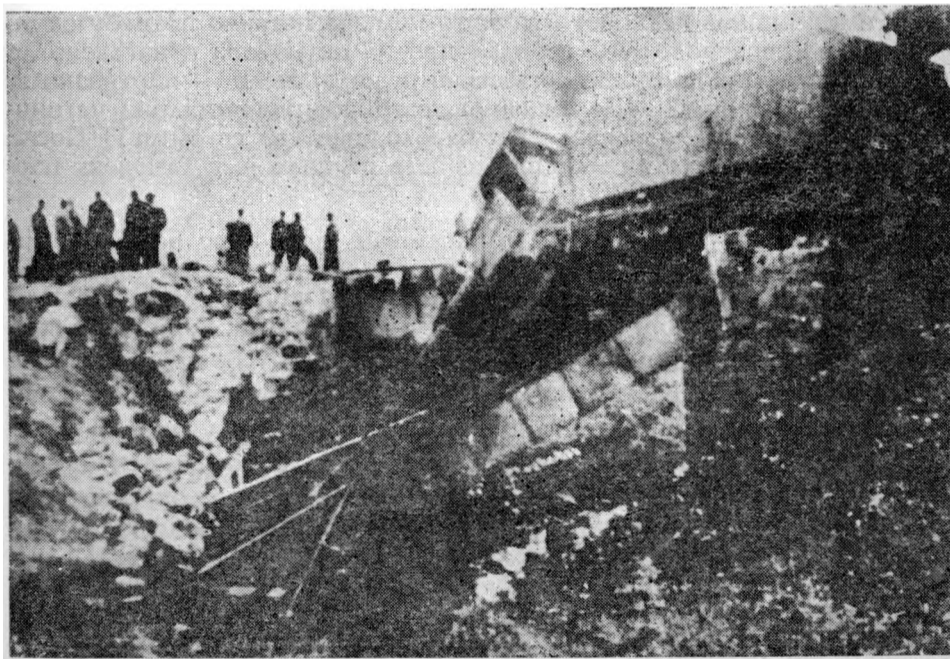
Ратко Митровић о потреби укључивања омладине у борбене јединице и позадинске службе. 363)

крај августа — СОКОЛИБИ, ПРЕЛЗИНА. У Соколиће дошао камионом један вод Немаца у намери да ухапси Драгомира Комадинића пошто су од издајника сазнали да он помаже партизане. Пошто га нису нашли код куће, отерали су му 20 годишњег сина Милутина. Истог дана, при повратку за Чачак, Немци су се задржали у Прељини код Жандармеријске станице. Милутина је чувао један немачки стражар, али он је у једном моменту искористио стражареву несмотреност, зграбио будак и њиме му размрсао главу, а затим побегао. Немци су пуцали за њим, али га нису погодили. Он је дотрчао кући и рекао својима шта се догодило, саветујући им да напусте кућу пошто се очекивало да ће Немци поново доћи. И заиста, после пола часа Немци су дошли и запалили кућу. 364)

Септембар 1941.

1. септембар — **ЈЕЖЕВИЦА**. По пресуди народног суда група бораца Прве трнавске партизанске чете стрељала председника јежевичке опигине Марка Рајића због отворене сарадње са окупатором. 365)
 - **ПРИСЛОНИЦА**. У присуству партијских радника из среза Лубићког Милоша Јовашевића, Драгана Бојовића и Раденка Јовашевића, код куће Милутина Боковића изабран илегални народноослободилачки одбор. За председника одбора изабран је Милутин Боковић. 366)
2. септембар — **БАЛУГА ТРНАВСКА**. Ноћу око 23 часа група бораца Прве трнавске партизанске чете и ударна група скојеваца минирале железнички мост на речици Карачи, тако да се воз који је после тога наишао сурвао. 367)

После партизанске диверзије на речици Карачи у трнавској Балуги

1941.

- поч. септембра — ЛИПНИЦА. Члан Главног штаба НОП одреда за Србију Родољуб Чолаковић дошао у обилазак бораца Чачанског НОП одреда. Он се најпре састао са командантом Одредом Момчилом — Молом Радосављевићем у селу Липници, а касније и са осталим војним и политичким руководиоцима чачанског краја, који су га упознали са стањем у Одреду. Чолаковић је пренео искуства других одреда и дао им нове задатке. 368)
- поч. септембра — АТЕНИЦА. У кући Милоја Трипковића одржан пленум Среског комитета КПЈ за срез трнавски на коме су разматрана питања рада са женама и њиховог учешћа и доприноса НОП-у. Поред осталих чланова Среског и Окружног комитета, пленуму су присуствовале и истакнуте активисткиње Милена Властелица, Љубица Трипковић, Нада Бокић, Вера Бокић, Вера Борђевић, Нада Вилимановић, Љубомирка Јанковић и друге. 369)
- поч. септембра — КОШТУНИБИ. На збор грађана који су организовали четници дошли и борци Таковске партизанске чете. Поред представника четника, на збору је говорио и Ратко Митровић, који је тада са Радославом — Радом Минићем наишао на путу за Равну Гору да преговара са Дражом Михаиловићем о организовању заједничке акције против окупатора. После импресивног Ратковог говора, у коме је истакао потребу окупљања свих родољуба у борбу против окупатора и нагласио да свако може да приђе организацији којој жели — партизанима или четницима — један сељак, загрижени присталица четничког покрета, је рекао: „До ћавола, оде све са њима!“ После овог збора десетак младића из села ступило је у Таковску партизанску чету. 370)
- поч. септембра — АТЕНИЦА. Организован курс прве помоћи који су похаћале омладинке: Роксанда — Роса Лишанчић, Зорка Лишанчић, Славка Лишанчић, Десанка Гудурић, Милунка Петронијевић, Загорка Буровић, Радојка Суботић, Добрила Симеуновић, Добринка Радосављевић, Надежда Бокић, Добрила Ненадић, Јелена Ненадић и Јелена Гудурић — из Атенице; Косара Шићевић из Кулиноваца; Руменка Милутиновић, Рада Крсмановић, Јелена Вукосављевић, Драга Суботић, Лена Дробњак и Бранка С. Живковић — из Трнавe. Курс је организовала Љубица Трипковић, а стручна предавања одржавала Нада Јанковић — Вилимановић, студент медицине. 371)
3. септембар — ЗАБЛАБЕ, ВАПА, БАЛУГА, СЛАТИНА, ЛИПНИЦА. Немци блокирали поменута села и трагали за диверзантима који су минирали мост на речици Карачи; ухватили и стрељали борце Милету Савића из Вапе и Богољуба Ерића из Заблаћа, код којих су пронашли партизанске летке. 372)

1941.

4. септембар — ЧАЧАК. Испостава дринске бановине доставила распис Министарства пошта за цензурисање поште која се отпрема у ковертима. 373)
5. септембар — МИЛИБЕВЦИ. На путу Брђани — Милићевци на месту Прокоп* борци Прве и Друге љубићке партизанске чете напали на један немачки камион који је наишао од Брђана и том приликом убили осам немачких војника (једног подофицира, шест војника и помоћника шофера), а ранили два војника и једног тумача. Дејством пушкомитраљеза, којим је руковао Страјин Лапчевић и његов помоћник Раденко Довијанић — Цуле, брзо је била ликвидирана посада немачког камиона. Партизани су запалили камион и запленили један митраљез, један пиштољ и девет пушака. На страни партизана није било губитака. 374)
- РОШЦИ. После борбе на Прокопу борци Прве и Друге љубићке партизанске чете дошли у Рошце, где су запалили општинску архиву. 375)
- БЕОГРАД. На састанку између Милана Недића и представника Драже Михаиловића закључен споразум о заједничкој акцији „уништења партизана и успостављања реда и мира у земљи“. 376)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског, према наредби немачке Команде места, одређује да сваки дан код артиљеријске касарне за потребе Немаца мора да ради по десет запрежних возила. 377)
- ДОЊА ГОРЕВНИЦА. У потоку код Ненадовића куће, у присуству заменика команданта Одред Радована Јовановића, борци Четврте љубићке партизанске чете положили заклетву. 378)
- ЗЕОКЕ. Стигли борци Вировске партизанске чете и спојили се са борцима Зеочке партизанске чете у јединствену Драгачевску партизанску чету Чачанског НОП одреда. Извршена је подела чете на водове и десетине. За командира Чете је одређен Богдан Капелан, за заменика Миломир Милосављевић; за политичког комесара Милојко Бирјаковић, за заменика Војислав Пајић; за санитарског референта Драгиша Пајовић. 379)
- ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Управа дринске бановине у Ужицу доставила распис председника Министарског савета установама на свом подручју о безусловном поштовању и извршавању наређења Милана Недића. У распису се, између осталог, каже: „Никакво партијско-политичко деловање, ни у ком правцу нећу трпети, јер оно у овим временима највише шкоди народу.. Све народне снаге како државних органа, жандармерије и полиције, тако и добронамерни национални људи, имају у овом

* У Хронологији ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, ид стр. 91 стоји нетачан податак да се догађај на Прокопу одиграо 26. августа.

1941.

моменту да послуже само једном циљу: да српском народу уштеде нова крвопролића и жртве уклањајући бескомпромисно све оне елементе који би га хтели да увуку у дефинитивну пропаст." 380)

- ПРЕЉИНА. Група бораца Пете љубићке партизанске чете на путу Чачак — Г. Милановац, код Настића моста, ухватила познатог петоколонаша и командира Жандармеријске станице у Прељини Василија Диклића и довела га у Команду чете, али, због небудности стражара, он је успео да побегне. 381)
- 6. септембар — МИЛИПЕВЦИ, ЉУБИЕ. Због пораза претрпљеног од партизана на Прокопу, Немци дошли у село са својим Првим батаљоном 749. пешадијског пука, запалили кућу Миленка Никшића и из артиљеријских оруђа тукли Милићевце и околна села у кругу од 15 километара. У Љубићу су убили једно дете. 382)
- ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Среско поверенство КПЈ за срез драгачевски издало проглас „Срби и Српкиње славног Драгачева”, у коме позива слободољубиво становништво да ступи у партизанске редове за ослобођење од окупатора. 383)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило Градском поглаварству 20 плаката у којима се позивају грађани да се јаве за одлазак на рад у Немачку. 384)
- КАОНА. Састанку партијске ћелије присуствовали Милан — Бато Јанковић, Милић Бугарчић и Раденко Броћић. Критиковани су организатори стварања ове ћелије што су је формирали без консултовања Окружног комитета КПЈ који је за то, према статуту, био надлежан. Пошто је ова организација извршавала задатке на линији Партије, призната је и укључена у даљи рад. 385)
- ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Формиран Срески комитет СКОЈ-а за срез драгачевски. Секретар је био Раденко Броћић, а чланови Мирко Васовић, Жика Гавриловић, Крсто Росић и Вера Лазаревић. Обновљене су и скојевске групе у Гучи, Грабу, Марковици, Вичи, Горњој Краварици и Миросалцима. 386)
- ПРИСЛОНИЦА. Једна немачка јединица од око 200 војника, из састава 749. пешадијског пука, дошла са артиљеријом у село у циљу трагања за борцима Пете љубићке партизанске чете. У претресању терена немачки војници су запалили у Прислоничком пољу неке летње колибе због могућности да се у њих склањају борци. 387)
- ГОРЊА ТРЕПЧА, ДОЊА ТРЕПЧА. У циљу напада на борце Треће љубићке партизанске чете дошли Немци из Чачка и у две колоне се упутили према Горњој Трепчи. Коњичка патрола која се кретала главним сеоским путем сукобила се са борци-

1941.

ма на граници између Горње и Доње Трпче код места Трлица. После краће борбе Немци су се повукли. 388)

— ЗЕОКЕ. На путу за село Горобиље код Ужичке Пожеге, где је одржано саветовање војних руководилаца Ужичког НОП одреда, члан Главног штаба НОП одреда за Србију Родољуб Чолаковић задржао се после подне код бораца Драгачевске партизанске чете. Командир Чете Богдан Капелан и политички комесар Милојко Кињаковић упознали су га да је чета од 50 бораца спремна за борбу, да се у логору врши обука и да борци чекају наређење да крену у акцију. Чолаковић је пренео искуство других одреда и указао на огромне могућности које стоје пред партизанским покретом, под условом да штабови одреда доследно и одлучно спроводе линију Партије. Договорено је да Чета ликвидира Жандармеријску станицу и Среско начелство у Гучи. Затим је Чолаковић упознао борце са развојем НОП-а у Србији, циљевима НОБ-а, унутрашњом организацијом одреда, дисциплином и потребом Сталних акција. Истовремено, Чолаковић је истакао неопходност културног рада у Чети и политичке акције у народу. 389)

7. септембар — ТРНАВСКИ СРЕЗ. За командира Прве трнавске партизанске чете постављен је Момир Борисављевић, активни наредник БЈВ, а за политичког комесара Милутин Стојић. 390)

— МАРКОВИЦА, РТАРИ, ЛУЧАНИ, ПРИЛИПАЦ. Борци Драгачевске партизанске чете одржали политичке зборове, а на гробљу у Ртарима, у знак помена на палог борца Милана Петровића — Сурца, одржан је говор и извршена почасна паљба. Поред бораца било је присутно доста грађана из села. 391)

— ГУЧА. Група бораца Драгачевске партизанске чете и четници заузели Гучу око 18,30 часова. После задржавања од неколико часова повукли су се из варошице. 392)

— БРБАНИ. Група од око 15 до 20 бораца Пете љубићке партизанске чете добила задатак да поруши мост Млаковац на путу Брђани — Г. Милановац на километру 144/400. Борци су под мост поставили авионску бомбу од чије је експлозије мост оштећен и покидане телеграфско-телефонске жице. 393)

8. септембар — БЕОГРАД. Представници НОП-а и изасланици четничке организације Драже Михаиловића водили преговоре о могућностима заједничке борбе против окупатора. Четници су настојали да партизане одврате од акција. Споразум није постигнут и преговори су прекинати у намери да се наставе на терену. 394)

— ГУЧА. Због честих напада и притиска партизанских бораца жандарми су се повукли из варошице, у коју су заједно ушли партизани и четници. На челу четничке групе био је Јован Бсјовић, који је касније постао командант Јеличког четничког одреда. На тражење четника и уз обећање Бојовића да ће се

1941.

борити заједно са партизанима против окупатора партизани су им уступили један део опреме која је заплена од жандарма. У току ноћи у ослобођену варошицу дошао је и Родољуб Чолаковић. Партизани су ухватили среског начелника Радивоја Хајдуковића, истакнутог противника комуниста, председника Среског суда Николу Скрипкина, који је био руски емигрант и отворени петоколонаш, и двојицу сељака који су пљачкали у варошици. Партизански суд осудио је Хајдуковића, Скрипкина и једног од крађиваца на смрт, и стрељани су сутрадан на планини Јелици. 395)

— Г. МИЛАНОВАЦ. Група бораца Таковске партизанске чете око 13,30 часова отворила ватру на један немачки камион у близини града, запалила га и ранила једног немачког војника. 396)

— ДОЊА КРАВАРИЦА. У присуству члана Главног штаба НОП одреда за Србију Родољуба Чолаковића одржана шира конференција на којој су говорили Средоје Бркић, који је иступао демагошки, и Милојко Кирјаковић, који је позвао народ у борбу, истичући да у њој треба да учествује и старо и младо. На крају је говорио Ратко Митровић о потреби јединства читавог српског народа, његовим слободарским традицијама и верности и љубави према СССР-у. Он је осудио демагошка иступања и фразерство Средоја Бркића, залажући се за истинску сарадњу и заједничку борбу партизана и четника против окупатора 397)

9. септембар — МОЈСИЊЕ. Борци Треће љубићке партизанске чете сукобили се са жандармима из Жандармеријске станице у Прељини; у сукобу је погинуо борац Мића Бурић из Мојсиња. 398)

— ГУЧА, ПЛАНИНА ЈЕЛИЦА, ЛИПНИЦА. Пошто је у варошици остављена мања група бораца за одржавање реда, Драгачевска партизанска чета са својим командиром и комесаром кренула према планини Јелици. На једној раскрсници недалеко од Гуче Капелан и Бирјаковић су се поздравили са Чолаковићем који је са Ратком Митровићем отишао у Штаб Чачанског НОП одреда у село Липницу. Успут Ратко Митровић и Родољуб Чолаковић су разговарали о многим питањима везаним за ослободилачку борбу, а нарочито су се задржали на могућности споразума са Дражом Михаиловићем чијих је неколико официра у овом крају вршило мобилизацију и било повезано са богатим сељацима и разним политикантима. У присуству Чолаковића Ратко Митровић је разговарао са једним од тих официра кога је познавао још од раније. Овај му је препотентно рекао да ће партизани морати пре или касније да ступе под њихову команду „јер рат не могу водити цивили“. „Такав рат какав ти водиш с печеним пилићима и гибаницама по богатим сељачким кућама уме водити свако, а ни вођи првог српског устанка нису свршавали војне академије“ — рекао му

1941.

је Ратко. Затим су Чолаковић и Ратко Митровић водили разговоре о стварању народноослободилачких одбора по селима који ће пружати помоћ борцима у Одреду. 399)

— ГУЧА. После уласка партизана и четника у варошицу формиране су две команде места. У саставу партизанске Команде места деловао је Агитпроп и партијска техника Среског поверенства КПЈ. Сваког дана су издаване „Вести“ у којима су читаоци обавештавани о борбама на Источном фронту и у нашој земљи. Организован је широк културно-просветни рад на терену драгачевског среза. Отворена је кухиња у којој су се хранили борци посадне чете, курири, борци Драгачевске чете који су долазили у Гучу, социјално угрожени, избеглице и сиротиња. Ускоро је организована и кројачка радионица која је радила за потребе бораца Драгачевске партизанске чете. 400)

око 9. септембра — ОБРВА, МИАОЧАЈ. Група од 60 бораца Четврте љубићке партизанске чете дошла на терен Краљевачког НОП одреда ради пружања помоћи у извођењу акција. Ова група бораца уништила је архиву и запечетила општинску зграду у селу Обрви. Иста група је успешно минирала мост на Западној Морави у селу Милочају. 401)

10. септембар — ЉУБИЊКИ СРЕЗ. Због претрпљених губитака у селима љубићког среза, а нарочито на Прокопу у селу Милићевцима, немачка Команда у Чачку је доставила Начелству среза љубићког следеће саопштење: „Од данас па до даље наредбе цео срез љубићки у односу према окупаторским властима налази се у изнимном — опсадном стању, а општине: љубићка, милићевачка, брђанска, прељинска и миоковачка у ратном стању“. Сличан текст је растуран и из авиона по селима љубићког среза. Ово је био јединствен случај у нашој земљи и Европи да немачка оружана сила објављује посебно рат једном броју села. 402)

— ПРЕЉИНА. Борци Пете љубићке партизанске чете извршили напад на немачке снаге на путу Г. Милановац — Чачак, због чега су Немци, у знак одмазде, запалили осам кућа сарадника НОП-а у Прељини. 403)

— ПРЕЉИНА. Ноћу око 23 часа борци Пете љубићке партизанске чете напали на железничку станицу у Прељини с намером да одврате пажњу жандарма од рушења железничког моста на Чемерници и извођења других акција. Исте ноћи убили су сараднике окупатора — председника општине Будимира Јовановића и Радомира Шеварлића. Запаљена је кућа Алексе — Лекса Јовашевића, који је са кафецијом Обрадом Марковићем те ноћи избегао заслужену казну. 404)

11. септембар — АТЕНИЦА, ТРНАВА. На граници села Трнаве и Атенице, код Буровића кућа, одржан велики збор на коме је било присутно око 200 грађана. На збору су говорили Радослав —

1941.

Раде Минић и Радослав — Раде Азањац. После овог збора један број омладинаца је ступио у Одред. 405)

12. септембар — БЕОГРАД. Недићева влада на својој седници од 11. септембра 1941. године донела уредбу о прекидним судовима оружане силе која ће се примењивати на целој територији Србије почев од 12. септембра 1941. године. Ова уредба донета је због све већег размаха народноослободилачке борбе. 406)
- БЕОГРАД. Дневни лист „Ново време“ донео обавештење да се у Србији уводи ванредно стање и да се забрањују сви црквени сабори, вашари и остали скупови. 407)
 - ПЛАНИНА ЈЕЛИЦА. После неколико дана боравка Драгачевске партизанске чете на планини Јелици, Ариљска партизанска чета затражила помоћ ради напада и ослобођења Ариља. Чета је отишла у помоћ, оставивши на Јелици један вод бораца ради спречавања упада Немаца у Гучу. 408)
 - ЈЕЗДИНА. У ливади браће Славомира и Стевана Стефановића одржан збор коме је присуствовало преко 100 грађана. О циљевима ослободилачке борбе говорили су Милојко Нирјаковић и Милан Јанковић. 409)
- прв. пол. септембра — ДОЊА ТРЕПЧА. Код куће Недељка Бојовића почео са радом минерско-диверзантски курс при Трећој љубићкој партизанској чети, на коме су се борци осposобљавали за руковање авионским и другим бомбама у циљу рушења комуникација. Поред бораца из Чачанског НОП одреда на курсу су се обучавали и минери из Крагујевачког, Краљевачког и Ужичког НОП одреда. Инструктори на курсу били су борци-минери Симо Урошевић, Драгољуб Бојовић и Недељко Бојовић. 410)
- прв. пол. септембра — ПРЕЉИНА. Омладинац Добросав — Доцо Мандић, борац Пете љубићке партизанске чете, пошто дуго није имао оружја, решио је да се сам снађе и наоружа. Упао је у кафану у варошици и празним упереним пиштољем разоружао тројицу жандарма и оружје донео у чету. 411)
13. септембар — Немачки заповедник оружане силе за Југоисток упутио немачкој Врховној команди предлог да се сва извршна војна и цивилна власт у Србији обједини у рукама команданта 18. армијског корпуса генерала Франца Бемеа и пошаљу појачања (оперативна дивизија ојачана тенковима) ради гушења устанка који добија општи карактер. 412)
- ТРБУШАНИ. Група бораца Прве љубићке партизанске чете код пропуста Мијатовац, између Трбушана и Љубића, разорила железничку пругу. 413)
 - БРБАНИ. Група бораца Пете љубићке партизанске чете пресекла железничку пругу између Брђана и Г. Милановца на кило-

1941.

метру 158/300, експлозивом порушила пропусте и онеспособила пругу за саобраћај. 414)

— ЛУБИЕ. Борци Треће љубишке партизанске чете око 2,30 часова експлозивом разрушили пропуст на железничкој прузи између Љубића и Коњевића. 415)

— БРУСНИЦА. Група бораца Пете љубишке партизанске чете срушила железнички мост на Брусничкој реци. 416)

— ВИРОШТАК. Делови Драгачевске партизанске чете и резервна Вировска чета под командом Богдана Капелана пружали помоћ Ариљској партизанској чети у борбама за ослобођење Ариља и обезбеђењу пута Пожега — Ариље. Код Вироштака борци Драгачевске чете потукли једну групу немачких војника која је покушала да продре од Пожеге преко Драгачева у правцу Ариља. 417)

— НЕГРИШОРИ. Код кафане одржан збор коме је присуствовало око 90 људи. Збору је присуствовао и један вод бораца Драгачевске партизанске чете на челу са пушкомитраљесцом Десимиром Бирјаковићем. На збору је говорио Милојко Бирјаковић популаришући борбу против Немаца и истичући, да су они највећи непријатељи словенских народа, а да је КПЈ једини истински борац у организовању борбе против окупатора. 418)

14. септембар — ПРИСЛОНИЦА. На путу Прељина — Г. Милановац, на граници села Прељине и Прислонице, борци Пете љубишке партизанске чете напали немачку патролу. 419)

— ВАПА. У ноћи између 14. и 15. септембра група бораца Прве трнавске партизанске чете исекла 20 телефонских стубова и покидала телефонске жице у рејону села Вапе. 420)

15. септембар — ОВЧАР БАЊА. Први вод Драгачевске партизанске чете и један вод Пожешке партизанске чете у ноћи између 15. и 16. септембра напали Жандармеријску станицу, разоружали девет жандарма и оштетили железничку пругу. 421)

— САМАИЛА, МРСАБ. Борци Друге трнавске партизанске чете порушили мост на путу Чачак — Краљево у селу Самаили и минирали железнички мост у Мрсаћу, због чега су Немци сутрадан, у знак одмазде, бомбардовали и запалили 104 куће у Самаили. 422)

— МИОКОВЦИ. Група бораца Прве љубишке партизанске чете спалила општинску архиву и забранила даљи рад у Општини. 423)

пол. септембра — ЧАЧАК. Лекар чачанске болнице др Стеван Бер патриота и истакнути антифашиста ступио у редове бораца Чачанског НОП одреда. Јављајући се политичком комесару Одред Ратку Митровићу рекао је: „Дошао сам да се борим. Кад год неморам бити лекар, бићу борац.“ 424)

1941.

- пол. септембра — ПРИЈЕВОР. На месту Васовина партизани одржали шири збор коме је присуствовало око 250 грађана из Пријевора, Видове, Трбушана и Миоковаца. На збору су говорили Момчило Вилимановић, Миленко Никшић и Видосав Колаковић, истичући потребу борбе против окупатора. На збору је формиран и илегални народноослободилачки одбор. 425)
- пол. септембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Све већа активност бораца Чачанског НОП одреда у рушењу железничких пруга и мостова, паљењу железничких станица и општинских архива и истреивању жандармеријских посада из многих места, условила је да у Одред ступа све већи број нових бораца и да расположење већине народа према партизанима све више расте. Четничке официре ово је доста уплашило те су и они сада почели са већом активношћу. Одлазили су у села и одржавали конференције и зборове међу својим присталицама, говорећи да имају мандат од краља Петра II и избегличке југословенске владе да формирају Југословенску војску у отаџбини. У својој агитацији они су тражили да се људи одреде за њих и да седе код кућа, а да ће их они позвати „када буде време“. У односу на официре и подофицире БЈВ истицали су да су ови везани светињом дате заклетве краљу и зато им нису дали да се другачије изјашњавају. Са њима су још од раније успоставили контакте и на папиру предвидели њихова војна задужења, која су касније и реализовали. 426)
- пол. септембра — АРИЉЕ. У ослобођењу Ариља учествовао и део Драгачевске партизанске чете који је предводио Војислав Пајић. 427)
16. септембар — БЕРЛИН. Вођа Трећег Рајха Адолф Хитлер наредио заповеднику оружане силе за Југоисток да угуши устанички покрет на југоистоку Европе и да, пре свега, у Србији осигура саобраћајне линије и објекте важне за немачку ратну привреду, а потом најоштријим мерама за дуже време успостави поредак. Команду над свим јединицама у Србији поверио је генералу Францу Бемеу и наредио пребацивање једне, а ако затреба, још једне немачке дивизије у Србију. 428)
- БЕРЛИН. Начелник Штаба немачке Врховне команде издао наређење за угушивање комунистичког устаничког покрета у окупираним областима, истичући да су се досадашње мере показале недовољним те је Хитлер наредио да се најоштријим мерама и необичном свирепости покрет угуши у најкраћем року; да се за једног убијеног немачког војника казни смрћу 50 до 100 комуниста, водећи рачуна да и начин извршења казне буде застрашујући. 429)
- БЕОГРАД, ЧАЧАК. Генерални секретар КПЈ и командант Главног штаба НОП одреда Југославије Јосип Броз Тито, Централни комитет КПЈ и Главни штаб НОП одреда Југославије отишли из Београда на ослобођену територију западне Србије да

1941.

непосредно руководе устанком. На путу у западну Србију Тито је пропутовао кроз Чачак у пратњи Веселинке Малинске и Јаше Рајтера. Он је у Чачку провео једно поподне и наставио пут даље према Ужичкој Пожеги. 430)

- ДУЛЕНИ. У селу Дуленима код Крагујевца Главни штаб НОП одреда за Србију одржао саветовање са командантима НОП одреда: Чачанског, Ужичког, Поморавског, Крагујевачког, Првог и Другог шумедијског. На саветовању су, после анализирања војнополитичке ситуације, одређени задаци за спровођење директиве Централног комитета КПЈ и Главног штаба НОП одреда Југославије о стварању јединствене слободне територије. 431)
- ПЛЛИНИНА ЈЕЛИЦА. Један вод бораца Драгачевске партизанске чете на путу Чачак — Гуча, на месту Караула, дочекао већу колону Немаца и у току борбе нанео им осетне губитке. Немци су имали преко десет мртвих и више рањених. Партизани нису имали губитака.* 432)
- ГОРЊА КРАВАРИЦА. У време када су партизани водили борбу против Немаца на планини Јелици четници су држали збор у Г. Краварици. Збору су присуствовали и представници партизана Милојко Кирјаковић и Милић Бугарчић. Четници су дошли на збор са заставама на којима је био амблем мртвачке главе. У току збора партизански курир из Гуче је донео вест о борбама на Јелици, на што је Милојко Кирјаковић рекао: „Ако сте за борбу, изволте! Она се већ води на Јелици са Немцима!“ Четници се на овај позив нису одазвали јер међу њима није било јединственог става. Док је командант Јеличког четничког одреда Јован Бојовић био за заједничку сарадњу и акције са партизанима, његов заменик Милоје Мојсиловић, са неким својим једномишљеницима, имао је сасвим супротан и непријатељски став. 433)
- ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Са Равне горе дошао поново у Драгачево Милутин Јанковић, који је са својим људима над партизанским борцима, њиховим присталицама и сарадницима почео да примењује методе застрашивања, претњи, батињања, па чак и убистава. 434)
- ПРИЈЕВОР. Група бораца Прве љубићке партизанске чете спалила архиву Железничке станице, запленила новац из касе и покидала шине на железничкој прузи. 435)
- МОЈСИЊЕ. У селу бравила група од око 140 партизана. По подне одржан збор коме су присуствовали скоро сви сељаци. На збору су говорили командири Треће и Четврте љубићке чете Средоје Урошевић и Вучић Петровић, а затим је збор поздравно и један партизан-омладинац. Командири чета су об-

* О овом догађају у немачким изворима нису пронађени никакви подаци, а такође ни у осталим расположивим архивским фондовима.

1941.

јаснили присутним ко су партизани и какав је њихов циљ, а ко су Коста Пећанац, Милан Недић и њима слични. Сељаци су добро примили говоре и одобравали гласно. На крају су прочитане најновије вести и летак партизана. Изабран је илегални народноослободилачки одбор од 15 чланова из села који ће купити храну и потписе за мобилизацију. У селу је заведена и патрола од сељака. 436)

17. септембар — ПРЕТОКЕ, МРЧАЈЕВЦИ. Руководство Треће љубићке партизанске чете било је обавештено да се у селу Претокама* у кући председника општине Радмиловићке Тадије Пантовића налази окупљена једна група добро наоружаних четника Косте Пећанца. Они су одржавали зборове и отворено иступали против партизана. Издали су и проглас у коме су позивали народ да буде миран и лојалан према окупатору. Штаб Чачанског НОП одреда дао је задатак Трећој и Четвртој љубићкој чети да ликвидирају ову непријатељску групу. Акцијом је руководио Средоје Урошевић. У борби су запленашена четири нова митраљеза, неколико пушака, велика количина муниције и неколико вагона пшенице коју су партизани одмах поделили сиромашним сељацима; двојица Тадијиних синова, који су учествовали у борби против партизана, Тадијин брат и један четнички курир осуђени су на смрт и стрељани. Сутрадан су борци с песмом дошли у Мрчајевце, где их је поздравила маса народа. Пошто је тога дана био вашар, одржан је збор на вашаришту коме је присуствовало око две до три хиљаде људи. На збору су о циљевима народноослободилачке борбе говорили заменик команданта Одрета Радован Јовановић и командир Треће љубићке чете Средоје Урошевић. Ова акција је у морално-политичком погледу имала велики одјек у народу који се уверио у доследност и бескомпромисну борбу коју воде партизани не само против окупатора већ и свих осталих непријатеља нашег народа. 437)
- КРИВА РЕКА. Борци Таковске партизанске чете извршили диверзантску акцију на железничкој станици покидавши телеграфско-телефонске линије. 438)
- ТРБУШАНИ. Борци Прве љубићке партизанске чете порушили експлозивом железничку пругу у близини Железничке станице, посекли телефонске стубове, покидали телефонске жице и поразбијали изолаторе на телефонским стубовима. 439)
- ВРАКЕВШНИЦА. Група бораца Таковске партизанске чете напала Пошту, демолирала апарате, одузела новац и забранила даљи рад. 440)
- ПРИЈЕВОР. Борци Прве љубићке партизанске чете извршили напад на воз и разоружали у возу тројицу жандарма. 441)

* Срез гужански.

1941.

Борци Прве чете Љубићког батаљона Чачанског НОП одреда септембра 1941.

18. септембар — **ОВЧАР БАЊА**. У ноћи између 17. и 18. септембра група бораца Драгачевске партизанске чете извршила напад на Железничку станицу, разорила пругу и покидала телефонске линије. 442)
- **Г. МИЛАНОВАЦ**. Под заштитом жандарма пружни радници почели поправљати порушени пропуст на железничкој прузи близу Г. Милановца, али су их у овоме омели борци Пете љубићке партизанске чете. 443)
19. септембар — **ЉУБИЋ**. Група бораца Друге љубићке партизанске чете разоружала и убила двојицу жандарма. 444)
- **ЧАЧАК**. Предстојништво градске полиције издало наређење да сви грађани Чачка преко 14 година старости морају имати легитимације. 445)
20. септембар — **ТРНАВСКИ СРЕЗ**. Штаб Чачанског НОП одреда донео одлуку о формирању Трнавског батаљона. За команданта батаљона одређен је Предраг Јевтић — Шкепо, а за његовог заменика Александар — Аца Краљевић. За политичког комесара Батаљона одређен је Милутин Стојић, а за његовог заменика Милољуб Нешковић — Жацо. 446)
- **ЧАЧАНСКИ ОКРУГ**. Штаб Чачанског НОП одреда донео одлуку да се за начелника Штаба Одреда постави Средоје Маркићевић из Пилатовића, капетан I класе БЈВ. 447)

1941.

- САВИНАЦ. Група бораца Таковске партизанске чете запалила општинску архиву и забранила даљи рад општинској управи. 448)
 - ГОРОБИЛЈЕ. Први вод бораца резервне Вировске партизанске чете, под командом Миливоја Марића, учествовао у борбама против Немаца у селу Горобиљу. 449)
 - ОВЧАР — БАЊА. Већа група бораца Драгачевске партизанске чете напала на Жандармеријску станицу. После борбе жандарми су се предали и пошто нису били злочинци, пуштени су кућама. У акцији је погинуо борац Миодраг Марић. У овом нападу заплењено је доста муниције и оружја. 450)
 - ЧАЧАК. Познати полицијски агент и крволок Милан Јеремић — Ваљевац убио у Пиварској улици Николу Иконића, молерског радника из Чачка и истакнутог припадника напредног покрета. 451)
21. септембар — БЕОГРАД. Опумоћени командујући генерал у Србији известио телеграмом заповедника оружане силе за Југоисток да је пруга Чачак — Ужице прекинута. 452)
- ЧАЧАК. Командант немачких снага за Југоисток извештава: „Због напада на железничку пругу стрељано је код Чачка 24 комуниста.“ 453)
 - ГРАБ. На путу за село Горачиће борци Драгачевске партизанске чете задржали се у Грабу где је одржан збор на коме је изабран илегални народноослободилачки одбор. За време бављења Чете у Грабу дошао је курир из Пожешке партизанске чете и донео писмо у коме Пожешка чета тражи помоћ у борби за ослобођење Пожеге. Руководство Чете послало је у помоћ један део бораца на челу са Војиславом Пајићем. 454)
 - ЛЈУБИЋ. Група бораца Треће љубићке партизанске чете око 23 часа напала на Железничку станицу и Колску радионицу, порушила скретнице, однела телеграфско-телефонске апарате, ■ санитарски материјал и радничка и ватрогасна одела. 455)
22. септембар — ДУЧАЛОВИЦИ, ЛУЧАНИ. Између поменутих села, на месту Руја, Милутин Јанковић са својим четницима срео заменика политичког комесара Драгачевске партизанске чете Војислава Пајића. После малтретирања и мучења Пајић је под кундацима Јанковићевих четника издахнуо у највећим мучкама. 456)
- ЛЈУБИЋ. Немачки потерни одред Првог батаљона 749. пешадијског пука, у циљу одмазде, спалио 22 куће „познатих комуниста“. 457)

1941.

- **КРАТОВСКА СТЕНА.** У борби код Железничке станице Кратовска стена*, поред бораца Ариљске, Пожешке и Моравичке чете, учествовали и борци Драгачевске партизанске чете, тукући немачке снаге које су се повлачиле од Пожеге према Чачку. 458)
 - **БРБАНИ.** Група бораца Пете љубићке партизанске чете ноћу између 22. и 23. септембра на железничкој прузи између Брђана и Прељине на километру 154 експлозивом срушила пропуст и оштетила шине. 459)
 - **ГОРАЧИБИ.** Група бораца Драгачевске партизанске чете стигла поподне у Горачиће, где је одржан збор и изабран илегални народноослободилачки одбор. На збору су говорили Богдан Капелан и Милојко Бирјаковић, истичући потребу оружане борбе против окупатора и објашњавајући и тумачећи ставове и линију Партије. У току одржавања збора курир четничког команданта Бојовића је донео вест да су четници издали наређење да се у току идуће ноћи изврши општа мобилизација на територији драгачевског среза. Ова четничка акција била је у очигледној вези са повлачењем Немаца од Ужича и Пожеге према Чачку, јер је Дража Михаиловић имао намеру да се са јачим снагама појави у ослобођеним градовима. 460)
 - **ЧАЧАНСКИ ОКРУГ.** Врховна четничка команда издала наредбу за мобилизацију свих обвезника и дала упутства за формирање чета. 461)
23. септембар — **ГУБЕРЕВЦИ, КАОНА, МИЛАТОВИБИ.** Борци Драгачевске партизанске чете одржали зборове у поменутим селима на којима су изабрани илегални народноослободилачки одбори. 462)
- **БРБАНИ.** Група бораца Пете љубићке партизанске чете авионском бомбом минирала пут код Крсмановића моста. Бомба није експлодирала па је мотниран нов упалач, али је дејство експлозије било слабо те пут није био у већој мери оштећен. 463)
- др. пол. септембра — **ОСТРА.** Формиран илегални народноослободилачки одбор чији је председник био припадник НОП-а Светозар Анђелић. 464)
- др. пол. септембра — **ЛИПНИЦА.** У шуми Гвоздена Мајсторовића формирана Трећа трнавска партизанска чета. Командир чете био је Александар — Ацо Краљевић, студент из Босне, а политички комесар Богољуб — Бојо Пропадовић, земљорадник из Липнице. 465)
- др. пол. септембра — **ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ.** Јелички четнички одред који је покривао села драгачевског среза и села јежевичке,

* Код Ужичке Пожеге.

1941.

трнавске, лозничке, паковраћке и чачанске општине, позвао четничке официре и остале присталице да ступе у Одред. 466)

24. септембар — Г. ДУБАЦ. Борци Драгачевске партизанске чете одржали збор на коме је изабран народноослободилачки одбор за села Горњи и Доњи Дубац. 467)

— ПРИСЛОНИЦА. Користећи авионске бомбе за разне диверзије борци Пете љубићке партизанске чете су усавршавали технику паљења и ефикасности дејства. Паљење бомби фитиљом замењено је паљењем на трзај жице, што је било омогућено прављењем упаљача. На овај начин експлозија се могла извести у много сложенијим ситуацијама и у погодним моментима велика дужина жице омогућавала је већу безбедност борцима при експлозији бомбе. Тако је група бораца ове чете добила задатак да минира државни пут у Прислонци. За изазивање експлозије била је употребљена телефонска жица дуга око 300 метара. Бомба је била укопана у кубик шодера и маскирана. Када су Немци, у јачини једне чете, дошли од Чачка и стигли на део овог пута ради оправке покиданих телеграфско-телефонских линија, борци су повукли жицу и изазвали експлозију од које су Немци попадали са бандера. Пут је у знатној мери оштећен, а Немци су одустали од даље оправке и одмах се вратили у Чачак. 468)

25. септембар — МИЛИНЕВИЦИ, ПРИЈЕВОР, КУЛИНОВЦИ. Немачки авиони осматрали, бомбардовали и митраљирали поменута села верујући да се ту налазе концентрисане партизанске снаге. Том приликом порушено је неколико кућа и других зграда. 469)

— ЛУЊЕВИЦА. Формиран Таковски батаљон Чачанског НОП одреда, који је у почетку имао три, а касније четири чете. Командант Батаљона је био Бранко Ракић, његов заменик Костадин Лукић, политички комесар Миливоје — Миња Билас, а његов заменик Владимир — Миша Лазећ. Прва чета обухватала је борце из Г. Милановца, Луњевице, Грабовице и Бруснице. Командир Чете је био Воја Булатовић. Друга чета је обухватала борце из Белог Поља, Горње и Доње Црнуће, Сврачковаца, Велеречи и Невада. Командир Чете био је Тадија Андрић. Трећа чета је обухватала борце из Прањана, Врчана, Озрема, Бранетића, Коштунића, Брезне и Бершића. Командир Чете је био Радисав Јанићијевић — Бомба. * 470)

— ПРЕЉИНА, БРБАНИ. За време прегледа порушених објеката на железничкој прузи борци Пете љубићке партизанске чете заробили шефа Секције за одржавање пруге и држали га до 29. септембра, када су га пустили. 471)

• Ускоро су по четама одређени политички комесари: за Прву — Милош Лазаревић, а за Другу — Радисав Недељковић. Политички комесар Треће чете био је једно време Костадин Лукић. Чланови војног и политичког руководства Батаљона премештани су често пута према потреби на друге дужности, те је због тога тешко то пратити.

- ТРНАВА. Група бораца Прве трнавске партизанске чете спалила општинску архиву. 472)
 - ТАКОВО. Група бораца Таковског партизанског батаљона спалила општинску архиву и печате. 473)
 - ВИЧА. Одржан збор на коме је изабран народноослободилачки одбор. Збору, на коме су говорили Богдан Капелан, Милојко Бирјаковић и Љубивоје Пајовић, присуствовао је и заменик политичког комесара Чачанског НОП одреда Лазар — Лазо Лазих, који је присутне упознао са одлуком Штаба Одреда да се формира Драгачевски партизански батаљон. 474)
 - ПРЕЛИНА, БРБАНИ. На железничкој прузи Прељина — Брбани група бораца Пете љубишке партизанске чете авионском бомбом минирала мост Настића ћуприја и потпуно га порушила. 475)
 - КУЛИНОВЦИ. Из села колективно ступила у Чачански НОП одред група од око 60 бораца. 476)
 - ПЛАНИНА ЈЕЛИЦА. Приликом посете бораца Драгачевске партизанске чете на планини Јелици од стране команданта Одреда Момчила - Мола Радосављевића дошао је и командант Јеличког четничког одреда Јован Бојовић у пратњи Гвоздена Шипетића, једног од поштених бораца против окупатора. Договорено је да четници сарађују са партизанима и заједнички пружају отпор Немцима. Истовремено је тражено од представника четника да одустану од харангирања против партизана по селима и да признају партизане као равноправне и легалну војничку формацију. На све ове услове Бојовић и Шипетић су пристали, али када је требало да се разради конкретан план војне сарадње, испоставило се да четнички Одред, изузев двадесетак људи који су ишли уз Штаб четничког Одреда, не располаже никаквом другом формацијом изузев спискова уписаних у четнике. Постављено је ту и питање одговорности за злочин који су извршили четници убивши заменика политичког комесара Драгачевске чете Војислава Пајића. Бојовић је одговорио да су тај злочин извршили четници Милутина Јанковића, који представљају дивљу групу која нема везе ни са Јеличким четничким одредом ни са Штабом Драже Михаиловића на Равној гори. Радосављевић је показао Бојовићу тајно упутство Милана Недића из кога се види да се Дража споразумео са Недићем да, у случају немачке офанзиве, четнички одреди сарађују са Немцима и недићевцима у уништењу партизанског покрета. Видевши овај докуменат Бојовић је изражавао чуђење, изјављујући да не верује да је Дража могао да направи такав споразум, и обећао да ће он, без обзира на Дражин став, остати доследан борби против окупатора. 477)
26. септембар — СТОЛИЦЕ. У Столицама код Крупња, под руководством Генералног секретара КПЈ и команданта Главног штаба

НОП одреда Југославије Јосипа Броза Тита, одржано војно саветовање на коме су учествовали чланови Политбироа Централног комитета КПЈ, представници војних и партизанских руководстава из Србије, Хрватске, Словеније, Босне и Херцеговине и команданти најближих НОП одреда из Србије. На саветовању су уопштена дотадашња искуства, размотрена питања даље ослободилачке борбе и донете веома значајне одлуке за учвршћење и развијање НОБ-а: формирати главне штабове у покрајинама где они до тада нису постојали, а Главни штаб НОП одреда Југославије преименовати у Врховни штаб НОП одреда Југославије; прећи на чвршће и јединственије војне формације и посветити службама интендантској, санитарској и другима већу пажњу, образовати нове слободне територије и наставити рад на јачању политичког јединства народа у борби против окупатора; поклонити већу пажњу формирању народноослободилачких одбора као носилаца истинске народне власти. 478)

- ПРИСЛОНИЦА. Немачка авијација бомбардовала планину Вујан око манастира^ Вујна верујући да се ту налазе концентрисане партизанске* снаге. 479)
- СЕМЕДРАЖ. Група бораца Таковског партизанског батаљона минирала мост на километру 146. у дужини од 20 метара. 480)
- КОТРАЖА. Одржан збор на коме је изабран народноослободилачки одбор. Збору је присуствовао и заменик политичког комесара Одреда Лазар — Лазо Јазић. 481)
- СВРАЧКОВЦИ. Група бораца Таковског партизанског батаљона спалила општинску архиву. 482)
- ПРЕЉИНА. Руководство Пете љубишке партизанске чете донело одлуку да се изврши напад на Прељину у циљу ликвидирања једног вода Немаца и једног вода жандарма. Још пре напада Цемци су се повукли у Чачак, па је борба вођена само са жандармима. Заплењено је 15 пушака, шест ручних бомби и друга опрема. У овом сукобу теже је рањен партизански борац Станко Јовашевић, а жандарми су разјурени. 483)
- ГУЧА. На основу указане потребе, а према директиви Среског поверенства КПЈ за срез драгачевски, у Гучи је формиран Срески народноослободилачки одбор у који су своје представнике дали и четници, али одлучујућу улогу, тон и задатке одређивали су партизански одборници. Председник одбора је био Млађо Прелић, а чланови Богосав Броћић, Милић Бугарчић, Светислав Недовић, Милан Броћић, Јеремија Јечменица, Драгиша Голубовић и Љубивоје Пајовић. Одбор се брзо снашао и прилагодио у вођењу послова, тако да је за кратко време развио своју разноврсну активност: пружао је помоћ у формирању нових и јачању изабраних сеоских народноослободилачких одбора; помагао снабдевање бораца намирницама и другим

1941.

потребама; обезбеђивао народ најнужнијим артиклима (со, гас за осветљење и др.); спречавао шпекулацију и гонио шпекуланте и црноберзијанце који су се, користећи оскудицу и тешкоће, богатали. 484)

- ОПЛАНИБИ, ГРДИЦА. Борци Четврте љубићке и Друге трнавске партизанске чете извадили из Западне Мораве веће количине муниције која је била остављена у речном кориту између села Опланића и Грдице. Једна количина муниције је дата и другим љубићким четама непосредно пред одлазак за напад на Г. Милановац. 485)
 - ЛУЊЕВИЦА. Увече у кући Сретена Дамљановића одржан партијски састанак представника Таковског и Љубићког батаљона и њихових чета на коме је донет план о нападу на Г. Милановац. 486)
 - 27. септембар — JEЖЕВИЦА. Група бораца Трнавског партизанског батаљона напала на немачке војнике који су ишли камионима од Краљева ка Чачку на месту Косовски Бунар. У борби су заробљена три немачка војника*, а погинуо је борац Дамјан Матовић** из Тржаве. Заплењен је један камион,*** два нова тешка митраљеза,**** један машингевер, један пиштољ и велика количина муниције, новца, опреме и прехранбених намирница. У овој борби посебном храброшћу се истакао Раденко Мандић, који је после борбе и довезао у Бањицу заплењени камион. 487)
 - ЛУЊЕВИЦА, Г. МИЛАНОВАЦ. Жандарми из Г. Милановца заробили партизанске курире Радомира Тодоровића и Средоја Бусловића, борце Пете љубићке партизанске чете, и Милоша Бурића, борца Друге таковске партизанске чете. Истог дана увече Немци су стрељали заробљене курире код војне касарне у Г. Милановцу. 488)
 - ЛИСА, АРИЛЗЕ, ВИРОВО. Једна група бораца Драгачевске партизанске чете одржала збор на коме је изабран народноослободилачки одбор. После збора борци су отишли у Ивањицу одакле је једна група око пола ноћи, кренула у Ариље да посети гробове погинулих бораца Милосава Вујовића и Војислава Па-
- * Немачки војници су почели да беже железничком пругом ка Чачку. Партизански активисти су ухватили једног Немца и предали га партизанима. Сва три заробљена немачка војника после саслушања у Штабу Одрода у селу Липници осуђена су на смрт и стрељана 29. септембра у селу Рајцу, између осталог и због тога, што су Немци убили рањеног и незаштићеног борца Дамјана Матовића.
- ** Дамјан Матовић је био рањен и воловским колима упућен на лечење. Једно немачко потерно одељење пристигло је кола са рањеником и сасуло рафале у рањеног и незаштићеног борца.
- *** Камион је касније у ослобођеном Чачку служио за превоз бораца на положаје и за друге потребе.
- **** Сутрадан митраљези су додељени Првој и Другој трнавској чети. Митраљезом у Првој чети руковао је Радоје Јелић, а у Другој Милован Бисенић.

1941.

јића, а друга у Вирово на гробове Матије Баралића и Светолика Шендековића. 489)

- Г. МИЛАНОВАЦ. Немци издали наређење да се Шеста ландесшicen чета 920. пешадијског пука премести из Г. Милановца у Крагујевац, у чему ће јој пружити подршку и заштиту један батаљон из Чачка и ешалон авиона „штука“. 490)
- СААТИНА. Група бораца Друге трнавске партизанске чете разоружала жандарме из Жандармеријске станице у Слатини. Истог дана ова група бораца је демолирала Железничку станицу у Слатини, одакле је узела две пушке и нешто муниције. 491)
- ОВЧАР—БАЊА. Група бораца Драгачевске партизанске чете порушила железнички мост у дужини од 65 метара. 492)
- БАЊИЦА. После успешне борбе са Немцима код Косовског бунара у Жевици, код Иконића кућа у Бањици где се налазио Штаб Трнавског партизанског батаљона и његове чете, одржана свечаност на којој су борци положили заклетву. На предлог команданта Чачанског НОП одреда Момчила — Мола Радосављевића, Прва трнавска чета добила је име погинулог борца Бошка Петронијевића, а Друга трнавска Десимира Крмановића. 493)

28. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Припреме за напад на Г. Милановац извршила су руководства Таковошког и Љубићког парти-

Партизански камион заплешен у борби код Косовског Бунара коришћен је октобра и новембра 1941. за потребе фронта

1941.

занског батаљона. У опсадн и нападу учествовале су три чете Таковског и Љубићки батаљон (без Пете чете). Град је нападнут у ноћи између 27. и 28. септембра. Овако брза одлука донесена је и због тога што су се у граду налазила заробљена три партизанска курира за које се веровало да су још у животу. У граду се налазио немачки гарнизон у јачини једне ојачане пешадијске чете и одред жандарма. Под притиском партизанских снага Немци су се у току ноћи повукли у центар града и забарикадирани у згради Основне школе. У међувремену, жандарми, који су били у дослуху са четницима, користећи мрак повукли су се из града и отишли у правцу Такова. Са њима је избегао и један велики број познатих сарадника окупатора: срески начелник Миодраг Мишић, полицијски писар Миодраг — Цако Илић и други.* Партизанска команда инсистирала је да се опкољени Немци предају. Међутим, прве две делегације које су ишле на преговоре нису постигле сагласност. Изјутра, 28. септембра када су четници видели да ће партизани заузети град код партизанског војног руководства јавно се Звонимир — Звонко Вучковић, командант Таковског четничког одреда и понудио се „да заједнички садејствују“ у ослобођењу града. Он је изјавио да се Дража Михаиловић не слаже са овим акцијама, али ће он на своју руку узети учешће. Вучковић је предложио да он лично иде код опкољених Немаца и преговора. Немци су, после доласка ове треће делегације, пристали да се предају, јер су партизани били припремили бомбе да минирају школу. Према споразуму Немци су пристали да се предају, али само четницима. Партизани су задржали команданта немачке команде места Кнета** кога су убрзо стрељали. У борби за ослобођење града*** убијен је

* Они су се преко Равне Горе и Љига пребацили у Београд, да би се већина њих после заузимања Г. Милановца 28. новембра поново вратила и наставила у граду и околини са злочинима.

** Ото Кнет, старији водник из Граца (Аустрија) и члан Национал-социјалистичке партије, био је за време своје дужности врло енергичан и суров у прогону и убијању припадника НОП-а и других родољуба.

*** У једном делу мемоарске грађе и неким публикацијама наводи се да је Г. Милановац ослобођен 27. односно, 29. септембра. На основу ратних дневника из тог времена, немачких извештаја и других бројних провера, утврђено је да је град ослобођен 28. септембра. У погледу јачине и састава устаничких снага такође постоје различите верзије. У књизи Ослободилачки рат народа Југославије 1941—1945, свеска I, у издању Војноисторијског института Београд, на страни 57 и 58 стоји нетачан податак да је у ослобођењу Г. Милановца учествовао и Крагујевачки НОП одред. Такође је дат и нетачан датум ослобођења града и број заробљених немачких војника. У историјској ревији Наша прошлост, број 1—2, у издању Историјског архива у Краљеву 1957. на стр. 60, Владимир Бережнов у чланку „Краљево у народноослободилачком рату 1941“ погрешно наводи да су Г. Милановац ослободили делови Ужичког и Крагујевачког НОП одреда и заробили 200 немачких војника. Четничка емиграција у књизи О Дражи, издатој у Виндзору (Канада) 1956, свеска I, на стр. 135, тенденциозно и једнострано наводи да је 29. септембра на препад заузет Г. Милановац од стране Таковског четничког одреда који је том приликом заробио преко 100 немачких официра и војника и запленио већу количину оружја и муниције.

1941.

- седам, а заробљено преко 70 немачких војника (цела Шеста ландесшницет чета), док су партизани имали пет погинулих и три рањена борца. 494)
- Г. МИЛАНОВАЦ. Борци Чачанског НОП одреда пушчаном ватром оштетили авион немачког заповедника Србије који је надлетао град. Смртно је погођен ваздухопловни мајор Шулиц. 495)
 - ДОЊА КРАВАРИЦА. Група бораца Драгачевске партизанске чете одржала збор на коме је изабран народноослободилачки одбор. На путу према Чачку Чета зановила у селу Рогачи. 496)
 - БААУГА ТРНАВСКА. На путу Чачак — Краљево, код речице Караче, група бораца Трнавског партизанског батаљона ископала велики усек у циљу ометања саобраћаја окупатора. 497)
 - ЧАЧАК. Због концентрације партизанских и четничких снага око града Немци тукли из топова: Атеницу, Кулиновце, Трnavу и пределе испод планине Јелице. Жртава није било, али је 13 кућа срушено и више оштећено. 498)
 - ЧАЧАК. Ученик чачанске Гимназије и члан СКОЈ-а Милош Тадић убио из револвера сарадника окупатора подначелника среза трнавског Марка Франића око 12 часова на улици близу цркве. Када је покушао да побегне, убио га је немачки стражар који се налазио на стражи пред Гимназијом. 499)
 - ЧАЧАК. По подне Немци извршили рацију у граду и затворили у Војнотехнички завод све мушкарце од 16 до 60 година старости. У току ноћи, после провере, пустили су железничко особље, електричаре, пекаре и старије, а сутрадан и остале. Задњу групу пустили су 30. септембра. 500)
29. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Формиране команде места. Командант партизанске Команде био је Богдан Оклобција, а четничке капетан I класе Петар Михаиловић. Такође је формиран и Градски народноослободилачки одбор у који је ушло десет партизанских и десет четничких одборника. Председник одбора био је партизан Петар Јевтовић, чиновник банке. Главни задаци одбора су били снабдевање бораца и становништва и нормализовање прилика у месту. Међу првим мерама, Одбор је донео, наредбу о ценама намирница и других потрошних добара и одлуку о укидању пијачарине и отварању свих радњи у граду. 501)
- ТРНАВСКИ СРЕЗ. Немачки војници у јачини једне чете вршили извиђање и пљачку села Кулиноваца, Атенице и Трнавe. 502)
 - ПРИСЛОНИЦА. При Петој љубићкој партизанској чети формиран вод коњички.* За командира вода постављен Будимир Куловић из Прислонице. 503)
- * После ослобођења Чачка овај вод се укључује у коњички ескадрон који је био у саставу Чачанског НОП одреда.

1941.

- РАВНА ГОРА. Штаб Чачанског НОП одреда упутио у четнички Штаб свога делегата Миливоја Урошевића у циљу вођења преговора са Дражом Михаиловићем и његовим сарадницима. У току петочасовног разговора, коме је поред Драже Михаиловића присуствовао и Драгиша Васић, разматрана су питања због којих долази до спора на терену. Организација народне власти, организовање позадине, сарадња у борби против непријатеља и формирање заједничких команди — биле су главне теме разговора. Дража Михаиловић је говорио да је за сарадњу, а да су за извесне несугласице криви neodговорни елементи и са партизанске и са четничке стране. Али ипак, он је у току разговора заступао тезу да је још рано за устанак. 504)
- АТЕНИЦА, ЛОЗНИЦА, КУЛИНОВЦИ. Са места Здрављак дошли четници Јеличког одреда и запосели положаје око Чачка на територији поменутих села. 505)
- БАЊИЦА. Наредбом Штаба Чачанског НОП одреда формирана чета Трнавског партизанског батаљона под називом „V ате-ничка радна чета“.* За политичког комесара чете одређен је Вук Петронијевић, а за командира Борђе — Боко Миловановић. 506)
- МИЛОЧАЈ, ГРУЖА. Група бораца Четврте љубићке партизанске чете порушила авионским бомбама мостове на Западној Мораве и Гружи. 507)

30. септембар — ПЛАНИНА ЈЕЛИЦА. На планини Јелици, на месту Бело брдо, партизани и четници одржали збор коме је присуствовао осим бораца и већи број грађана из околних села. На збору су говорили у име партизана Ратко Митровић и Милојко Бирјаковић, а у име четника — Милун Петровић — Ботур. Ратко је говорио о развоју ослободилачке борбе у западној Србији, истичући да су већ ослобођени Пожега, Ужице, Ариље, Ивањица, Гуча и Г. Милановац и да ће сутра рано бити изведен напад на Чачак, а убрзо затим и на Краљево. 508)
- РТАРИ, ЧАЧАК. Руководство обе драгачевске партизанске чете, које су бројале око 350 бораца, распоредило их је рано изјутра на положаје дуж пута Ртари — Чачак у циљу напада и ослобођења града. 509)
 - ЧАЧАК. Командант Таковског четничког одреда Звонимир — Звонко Вучковић, у име Врховне четничке команде, пише четничком капетану Богдану Марјановићу да обавести Немце да

* Овој чети стављено је у задатак да окупља ненаоружано људство и старије људе за борбу неспособне, који су у позадини у октобру и новембру радили на разним позадинским пословима: поправци порушених и оштећених зграда, раду на пољопривредним имањима инокосних породица и оних чији су чланови били у Одреду или заробљеништву. Чета је одржавала путеве и друге комуникације а по потреби их рушила. Она је формирана пре Четврте борачке чете Трнавског батаљона.

1941.

- ће партизани напасти Чачак и да им предложи да град и оружје предају четницима. 510)
- ЧАЧАК, АОЗНИЦА, АТЕНИЦА. На положај Чукара Немци из града извршили напад на четничку „чету смрти” и Гучку чету Јеличког четничког одреда. У борби је неколико четника погинуло, а неколико рањено. 511)
 - ПРИСЛОНИЦА. Група бораца Пете љубићке партизанске чете у 23,40 часова срушила железнички мост Шкипића ћуприја, те се воз који је ускоро наишао срушио; погинуо је лојач, а тешко повређен возовођа који је сутрадан умро. 512)
 - Г. МИЛАНОВАЦ. Један батаљон немачких војника са тенковима и артиљеријом упућен из Крагујевца у Г. Милановац у циљу одробљавања немачке Шесте ландесшпицен чете. На око десет километара испред града на немачку колону отворили су ватру борци Таковског партизанског батаљона, те је иста била приморана да се врати натраг у Крагујевац. 513)
- септембра — ЛЈУБИЋКИ СРЕЗ. Формиран Љубићки батаљон Чачанског НОП одреда који је тада имао пет чета. Командант Батаљона је био Миленко Никшић. 514)
- септембра — ЛЈУБИЋКИ СРЕЗ. Формиране омладинске радне бригаде које су извршавале следеће задатке: помагале породицама, чији су борци били на положајима, у сређивању летине и другим радовима; организовале плетење цемпера, шалова и чарана; вршиле патролирање кроз села и хватале сумњива лица; организовале читалачке групе и растурале вести; сакупљале чауре и други материјал; чувале и неговале рањенике; припремале и обучавале омладину за руковање оружјем. 515)
- септембра — МАРКОВИЦА. Поред партијске ћелије у току септембра формирана и организација СКОЈ-а. 516)
- септембра — ПРИСЛОНИЦА. У току септембра у оквиру Пете љубићке партизанске чете радио народни суд који је судио сарадницима и помагачима окупатора: Максиму Петковићу из Луњевице, Марку Божовићу из Брђана, Мију Паулику из Прељине и другима. Паулик је осуђен на смрт и стрељан. 517)
- септембра — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Због појава пљачки, насиља и уцена од појединаца који су то чинили под изговором да раде за потребе партизана, одлуком Штаба Одреда осуђени су на смрт и стрељани: Миломир Словић, Рисим Вучићевић — Зрзула, Бурђе Станисављевић и други. 518)

Октобар 1941.

1. октобар — ЧАЧАК. После бројних успешних акција и ослобођења већег дела територије у чачанском крају, борци Чачанског НОП одреда изузев бораца Таковског батаљона који су обезбеђивали Г. Милановац од напада непријатеља, у раним јутарњим часовима заузели Чачак који су бранили Први батаљон 749. пешадијског пука 717. немачке пешадијске дивизије и вод жандарма. Под заштитом авијације Немци су се повлачили у правцу Краљева и у тој журби су на помоћном аеродрому у Алвадиници запалили један свој авион. Такође нису успели да извуку једну комплетну батерију од четири топа 75 милиметара („Шнајдер", модел 1912) која је пала у устаничке руке. По уласку у град група партизанских бораца је запалила на Великој пијаци немачки пропагандни симбол „V" (Викторија-победа). Велики број грађана окупио се око ломаче и манифестовао своје задовољство. Око 10 часова три немачка авиона „штуче" бомбардовала су град бацивши углавном у центар Чачка око 15 бомби, од којих је погинуло девет лица међу којима и све троје деце Радосаве и Милоша Луковића воскара, и порушено више зграда. Заједно са партизанским снагама у град су ушли и четници Драже Михаиловића. 519)

— ЧАЧАК. У раним јутарњим часовима док се борба још водила у граду, Милорад Кувекаловић отишао на чачанско гробље и из једне гробнице узео затвараче од топова* које су Немци повлачећи се оставили. Он је о овоме одмах известио партизанску и четничку команду, које су му одале признање на пожртвовању. Већ сутрадан, на иницијативу Кувекаловића, код касарне 19. артиљеријског пука укупон је и постављен један топ како би могао успешно да туче непријатељске авионе у случају напада на град и ближу околину. 520)

— JEJEVIЦA, MRШИНЦИ. У борбама за ослобођење Чачка нису учествовале Друга и Трећа трнавска партизанска чета већ су у заседама сачекивали и наносили губитке Немцима и издајницима који су се повлачили према Краљеву. Бежећи непријатељ је успут убијао невинне грађане, бомбардовао и палио сеоске куће, стогове сена и сламе. Трећа чета је у Доњој Жежевци организовала на два места заседе, а Друга у Мршин-

* Непосредно пред улазак у Чачак 17. априла 1941. године Милорад Кувекаловић, грађевински предузимач је као мобилисани артиљерац склопио затвараче од поменути четири топа и сакрио их у чачанском гробљу.

1941.

цима је иружила јак отпор где су Немци запалили више кућа и убили две жене. 521)

- Г. МИЛАНОВАЦ. Изашао први и једини број листа народно-ослободилачке војске среза таковског „Реч народа”. У заглављу листа пише: „Смрт фашизму — слобода народу. Ко се не бори за слободу није је ни заслужан. Народни издајица гори је од непријатеља”. 522)
 - ГУЧА. Штаб Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда издао саопштење становништву Драгачева* да добровољно ступа у борбене јединице партизана или четника — у циљу заједничке борбе против окупатора. У саопштењу је наглашен слободан прелаз из четника у партизана и обратно. 523)
 - Г. МИЛАНОВАЦ, ЉУЉАЦИ. Борци Таковског батаљона Чачанског НОП одреда успешно одбили нападе непријатеља према Г. Милановцу у селу Љуљацима, а код Рапај брда оштетили два немачка камиона. 524)
 - ЧАЧАК. Од једног броја монархистички опредељених избеглица из Босне Дража Михайловић формирао Босански четнички добровољачки одред, који је по налогу Врховне четничке команде отишао у Босну „да штити српско становништво од усташког и муслиманског терора”** 525)
 - Г. МИЛАНОВАЦ. У градском парку одржан састанак чланова КПЈ Таковског партизанског батаљона. Састанак је сазвао и њиме руководио политички комесар батаљона Миливоје — Миња Билас. 526)
2. октобар — ЧАЧАК. Образоване команде места партизана и четника. Командант партизанске Команде места био је Миленко Никшић, а четничке капетан Богдан Марјановић. Сви акти који су доношени били су потписивани од оба команданта или од њихових заменика. Команде места су деловале на подручју града и територији срезова трнавског и љубићког. Делатност партизанске Команде места била је врло садржајна. Она се бринула о војним и цивилним питањима и потребама. 527)

* У потпису саопштења стоји „Штаб Драгачевског народно-ослободилачког партизанског одреда”, а то је у ствари Штаб Драгачевског батаљона.

** Одред је преко Вишеграда отишао у Босну и тамо извршио низ покоља муслиманског и хрватског живља, светећи му се тобож за прогоне српског становништва у априлском рату 1941. године. У ствари, овај одред је био створен ради распривања верске и националне мржње. Он је током прве непријатељске офанзиве узео учешћа против партизана у Подрињу, пресећући, тукући и убијајући партизанске борце који су се из Мачве повлачили. Четници су, упоредо са прогоном, пљачкали муслиманска и хрватска домаћинства и партизанске породице. Почетком 1942. године Одред се вратио у Чачак, где је убрзо расформиран.

1941.

- ЧАЧАК. У ослобођеном граду две драгачевске чете Чачанског НОП одреда су биле неколико дана у кући* погинулог партизанског бораца Милана Петровића — Сурца где је вршен упис нових бораца. Пошто су новодошли борци положили заклетву, прочитана је наредба Штаба Чачанског НОП одреда којом се од бројно нараслих драгачевских чета од око 450 бораца формира Драгачевски батаљон који у свом саставу има 4 чете.** За команданта Батаљона одређен је Богдан Капелан, студент; за његовог заменика Љубиша Тодоровић, земљорадник; за политичког комесара Милојко Нирјаковић, земљорадник; за његовог заменика Војислав — Војо Кубуровић; скојевски руководилац у Батаљону Милојица Пантелић; интендант Батаљона Милојко Пајић. За командира Прве чете — Десимир Нирјаковић, а политички комесар Миломир Милосављевић; Друге чете — Ратко Парезановић и Љубинко Радојичић; Треће чете — Милија Перуничкић и Миломир Ковачевић, и Четврте чете — Драгиша Мајсторовић и Ратомир Костић — Лале Колар.***(528)
- КРАЉЕВО, ЧАЧАК. Четнички команданти Богдан Гордић и Костић пријавили се немачкој Команди 749. пешадијског пука стављајући јој се на расположење „ради вођења заједничких акција против устаника у околини Чачка.“ 529)
- ЧАЧАК. Заједничка партизанска и четничка Команда места формирала Комисију за борбу против Пете колоне.***(Председник Комисије, у име партизана, био је Милан — Бато Јанковић, студент, а његов заменик, у име четника, Жика Вујичић, кафаница. Ова комисија је утврђивала кривице појединаца који су сарађивали са окупатором и имала је статус војног суда, јер је изрицала пресуде. Судије једном броју ухапшених издајника, Комисија није била сложна. Представници четника су бранили поједине сараднике окупатора говорећи „да су Срби и њихови људи“. Тако су спасили, међу осталим, и истакнутог непријатеља командира Жандармеријске станице у Прельни Василија Диклића, који је после тога ступио у четнике. Због ових и других разлога долазило је често до неслагања између четника и партизана. 530)
- ЧАЧАК. Штаб Чачанског НОП одреда формирао Одељење за борбу против Пете колоне на челу кога је био Милан — Бато Јанковић. 531)
- ЗАБЛАНЕ. У кафани одржан збор грађана на коме су о даљим задацима народноослободилачке борбе говорили Момчило Вилимановић, Предраг Јевтић — Шкепо и Милутин Стојић. 532)

* У улици Ратка Митровића број 154.

** У селу Вичи, на спомен плочи, стоји нетачан податак да је Драгачевски батаљон формиран у овом месту септембра 1941. године.

*** Костић је касније одређен за заменика командира народне милиције у Чачку.

**** Седиште Комисије било је у Рајићевој улици број 2.

- ЧАЧАК. У циљу одржавања реда и борбе против издајника и других народних непријатеља организована је јединица под називом Народна милиција. Командант ове јединице је био Раденко Мандић, а политички комесар Сима Сарага*. Приликом њеног формирања Ратко Митровић је рекао: „Народна милиција треба да буде ударна песница у борби против реакције”. 533)
- ЧАЧАК. Почео интензиван упис грађана и омладине у партизане и четнике. Партизани су вршили упис у кафани „Пролетце“, а четници у кафани „Драгачево“. Уписанима су обе стране издавале легитимације, а касније и траке које су носили око руке: партизани црвене на којима је писало „Партизан“, а четници плаве са натписом „Четник“. 534)
- ЧАЧАК. Почела деоба ратног плена између партизана и четника: два топа су припала партизанима, а два четницима. Обе стране формирале су посебно своје магацине у граду и једном броју околних села у којима су држане прехранбене намирнице и други артикли. Само је у партизанском магацину у Атеници било смештено преко 80 тона артикала за исхрану, од чега око шест тона шећера. 535)
- АТЕНИЦА. Код куће Блажимира Јовичића формирана прва партизанска батерија од два топа. За командира батерије је одређен Борће — Боко Миловановић, за вођу првог одељења Богдан Суботић, другог одељења Средоје Василић, а за командира коморе Милосав Мишовић. Остали борци су били: Остоја Икодиновић, Вучић Буровић, Радоје Илић, Пантелија Дмитрић, Драгиша Стеванчевић, Вукашин Бојовић и омладинац Милорад — Миго Јевтовић. 536)
- Г. МИЛАНОВАЦ. За потребе партизанских бораца формиране су обућарско-кројачка радионица, радионица за израду рубља, металска радионица и радионица за оправку моторних возила. 537)
- ЧАЧАК. У башти Пиваре одржан збор занатских радника на коме је говорио командант Одред Момчило — Моле Радосављевић. Он је позвао раднике да ступе и раде у радионицама за потребе партизанских бораца и грађана. Већина радника је позив прихватила. Са радом је прва отпочела обућарско-опанчарска радионица у кафани „Белви“, а затим кројачко-абацијска, седларско-сарачка, мања фабрика за прераду коже у Атеници, железничка радионица за оправку и одржавање возова и млин већег капацитета. Вршене су припреме да отпочне рад у Фабрици хартије и занатским радионицама Војнотехничког завода. У свим занатским радионицама, изузимајући радионицу за израду рубља, радило је преко 100 квалификованих радника. За комесара свих радионица партизанска Команда места поставила је обућарског радника Михаила Златића. 538)

* Право име је Шимун Сарага.

1941.

- **ЧАЧАК.** У кући инжењера Љубомира Ивковића отпочела са радом радионица за израду рубља борцима. Радионицом је руководила Јелена Бетковић*, члан Окружног комитета КПЈ за Чачак. У радионици је радило око 30 жена, које су углавном донеле своје машине. Постојао је велики интерес жена да ступе у радионицу, али како није било довољно просторија и материјала, до пријема већег броја није дошло. У радионици је била спроведена подела рада (кројење, шивење, опшивање рупица за дугмета и друго), а дневно је израђивано по неколико стотина пари топлог веша за борце Чачанског, Ужичког и других НОП одреда. У истом циљу бројне жене и омладинке Чачка и околних села плеле су код својих кућа цемпере, шалове и чарапе. 539)
- 3. октобар — **ЧАЧАК.** Команде места партизана и четника издале наредбу о поштовању личне и имовне безбедности и о осталим питањима која регулишу живот и рад у слободном граду. У наредби се указује и на потребу будности према деловању непријатељских елемената. 540)
 - **ВУЧКОВИЦА, ЧАЧАК.** Из села Вучковице пренета у Чачак радио-станица Централног комитета КПЈ, која је убрзо затим однета у Ужице, где је служила потребама Врховног штаба НОП одреда Југославије. 541)
 - **ЛИПНИЦА.** Непосредно пред полазак Трнавског партизанског батаљона на фронт код Краљева, у току припрема чета и њиховог наоружања, нехотично су активирали авионску бомбу и од ње погинули: комесар Треће трнавске партизанске чете Богољуб — Бојо Пропадовић и борац Марко Пропадовић. 542)
 - **ЛОЗНИЦА.** Партизанска батерија формирана претходног дана стационарирана је у Лозничком пољу ради допуне једним бројем стручних бораца и краће обуке. Ту су примљени затварачи за топове којима су сада недостајале једино нишанске справе. Батерији су додељени Андрија Рајић**, артиљеријски подофицир БЈВ из Бањице, Борће — Боко Матовић, радник из Чачка, Богдан Капларевић, земљорадник из Атенице, Милија Буровић — Кубура, земљорадник из Виљуше, Миљко Икодиновић, земљорадник из Гуче, Радиша Маркићевић, земљорадник из Пилатовића, и други. Поред ових бораца, који су служили у артиљерији БЈВ, батерији су додељени и омладинци Урош Лазовић, Радован Суботић, Драгиша Гавриловић и други.*** 543)
 - **ЧАЧАК, КУЛИНОВЦИ.** Пре поласка на фронт према Краљеву и четници Драже Михаиловића су формирали батерију од два

* Јелена Нетковић, народни херој, провела је време од октобра 1941. до јануара 1942. на партијском раду у околини Чачка. У зборнику народних хероја Југославије стоји да је ово време провела у Београду.

** Као командир првог одељења Андрија Рајић се истицао храбросту на положају код Краљева, тако да су га прозвали Танаско Рајић.

*** У борбама на Краљеву касније је долазило до промена састава батерије тако да их није било могуће пратити детаљније.

1941.

топа. У прво време на челу батерије био је артиљеријски поднаредник и борац из првог светског рата Милорад Кувекаловић. Он је у батерију укључио и своја два сина. У састав батерије су у почетку ушли: Јаков Вукосављевић, активни артиљеријски наредник, Светислав Симовић, Милија Томић, Милан Вуловић, Десимир Томашевић, Љубан Перишић, Добровоје Вучковић, Милорад Михаиловић, Милош Кувекаловић, Милутин Кувекаловић и други. При поласку на Краљево у батерију је ступио активни артиљеријски потпоручник Миленко Радуловић.* 544)

- Г. МИЛАНОВАЦ. Немачки војници у јачини од једног батаљона покушали продор од Крагујевца ка Г. Милановцу са задатком да град спале, похапсе таоце и ослободе своје војнике које су устаници заробили приликом ослобођења Г. Милановца. На путу према граду наишли су на порушене мостове, раскопане путеве и друге препреке. Код Рапај брда борци Таковског партизанског батаљона водили су против њих жестоку борбу у којој су Немци користили и авијацију. Под притиском партизанских снага Немци су се повукли претрпевши осетне губитке у људству и материјалу. Штаб Чачанског НОП одреда послао је Трећу љубићку чету у помоћ борцима Таковског батаљона, али ова није ступала у борбу пошто је стигла касније, када су Немци били већ одбијени. У саставу Треће љубићке чете налазили су се и новоформирани водови бициклиста и коњаника. 545)
- ТРНАВА. На збору грађана села Трнаве и Виљуше изабран општински народноослободилачки одбор од десет чланова: пет чланова су били представници партизана, а пет четника. 546)
- АТЕНИЦА, КУЛИНОВЦИ. Формиране радне бригаде за обављање послова у позадинским службама. Бригада грађевинара и столара радила је на обнови порушених и оштећених зграда од стране непријатеља. 547)

поч. октобра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У већем броју села на место старих општинских управа формиран народноослободилачки одбори као легални органи нове народне власти. 548)

поч. октобра — МРЧАЈЕВЦИ. Формиран народноослободилачки одбор у који су ушли представници партизана и четника, али како је убрзо дошло до свађе и неспоразума, формиран је и «ви народноослободилачки одбор у коме су били само представници партизана. 549)

поч. октобра — РОШЦИ. Одржан збор грађана Рожаца, Врчана и Јанчића на коме је о потреби оружане борбе и улози народноослободилачких одбора говорио секретар Среског комитета КПЈ за срез љубићки Видосав Колаковић. На збору је изабран

* Подаци о четничкој батерији нису потпуни и заснивају се искључиво на мемоарској грађи. Радуловић је убрзо прешао у партизанску батерију.

1941.

народноослободилачки одбор у који су ушли само представници партизана. За председника одбора је изабран Радојко Белошевић. 550)

- поч. октобра — ЧАЧАК. У граду постављена разгласна станица преко које је народ свакодневно обавештаван о борбама партизана, о догађајима на Источном и Западном фронту и о другим збивањима. 551)
- поч. октобра — АУЊЕВИЦА. У кућама Сретена Дамјановића и Радомира Матијевића смештени партизански магацини у којима су чуване прехранбене намирнице и други артикли. 552)
- поч. октобра — ЧАЧАК. Формиране радне бригаде са задатком да врше поправке оштећених зграда, путева и мостова и да раде на рашчишћавању рушевина. Омладинске бригаде имале су посебне задатке око прикупљања пушчаних чаура и другог материјала. 553)
- поч. октобра — АТЕНИЦА. У Атеници и још неким селима чачанског округа народноослободилачки одбори донели одлуке о заштити државних и приватних шума. У циљу што правилније експлоатације постављани су руковаоци шумских фондова и чувари шума. 554)
- поч. октобра — ЧАЧАК. Организована служба узбуне у случају напада непријатељских авиона на град. На зградама Гимназије, Поште и Фабрике хартије, код споменика Танаска Рајића на Љубићу и на још неким истакнутијим местима постојале су осматрачнице које су имале телефоне, ручне сирене и сигналне барјачиће. У случају наласка авиона осматрачи би обавештавали Команду места, а ова би давала налог да се на Пошти стави у погон главна сирена како би се грађанство благовремено склонило у склоништа. 555)
- поч. октобра — ЧАЧАК. Формиран Оперативни штаб за руковођење борбама на Краљевоу под чију су команду стављени: делови Чачанског и Краљевачког НОП одреда, Јелички четнички одред и четници под командом генерала БЈВ Љуба Новаковића. Овај штаб је формиран на основу споразума између Врховног штаба НОП одреда Југославије и Врховне четничке команде Драже Михаиловића. Чланови Оперативног штаба су били: Момчило — Моле Радосављевић, резервни потпоручник, и Ратко Митровић — испред партизана, а Радослав Бурић, мајор БЈВ, и Јован Дерок, капетан I класе БЈВ, испред четника. 556)
- поч. октобра — РАВНА ГОРА. Дража Михаиловић упутио проглас грађанима Чачка поводом ослобођења града у коме, између осталог, каже: „Нисам још имао намеру да силазим из горских висина. Али ваш лелек стигао је до мене. Проглас се завршава паролом „Само слога Србина спасава“. 557)

поч. октобра — ЧАЧАК. Одмах после успостављања телефонских веза између партизанске Команде места и фронта почела је са радом Пошта у којој су радили одељци телеграфа и телефона, листовних пошиљака и препорука. Једино није радио одељак за пакете. Од новца који је затечен у благајни и од прихода од поштанских услуга исплаћивани су материјално необезбеђени службеници који су радили у Пошти. Комесар Поште је био Милорад П. Грбовић — Парто а његови помоћници: Видо Поповић, Душан Ломпар, Димитар Булајић и Мирко Лазовић, који су у циљу безбедности поштанског саобраћаја и спречавања шпијунаже вршили цензуру поштанских пошиљака и телефонских разговора. И поред бројних тешкоћа рад у Пошти се одвијао без прекида: службеници су радили у три смене тако да никада није долазило до застоја у испорукама. Преко партизанске телефонске централе, која је имала 10 бројева, обављани су врло важни и поверљиви разговори између Врховног штаба НОП одреда Југославије и Штаба Чачанског НОП одреда. 558)

поч. октобра — ГОРИЧАНИ, ЛАЗАЦ. Одржани зборови грађана на којима је говорено о значају организоване борбе против окупатора. На зборовима су изабрани народноослободилачки одбори у које су ушли представници партизана и четника. 559)

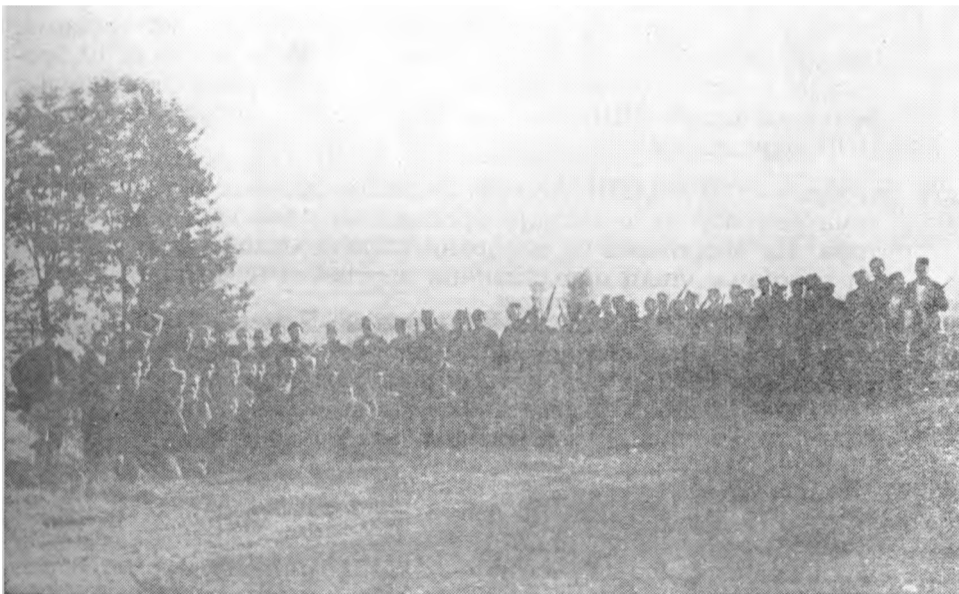
поч. октобра — Г. МИЛАНОВАЦ. Партизанска Команда места формирала градску милицију, која је вршила обезбеђење одређених објеката и обављала друге послове везане за одржавање јавног реда и мира. Командир милиције је био Драган Топаловић, подофицир БЈВ из Прељине. 560)

4. октобар — ЧАЧАК. Из града и околних села, углавном од омладине, формиране Прва и Друга чачанска партизанска чета. Командир Прве чете је био Богдан Југовић, шпански борац, а политички комесар Радомир — Бато Тодоровић, студент. Чете су одмах упућене у Ужице и стављене под команду Ужичког НОП одреда. Пошто су борци ових чета били без ратног искуства, то је Штаб Одред наредио Трећој љубићкој партизанској чети да им да 15 искусних бораца. 561)

— ЧАЧАК. У кафани Десимира Васиљевића у улици Кнеза Милоша увече одржан састанак руководства партизанског и четничког одреда. На састанку, коме је присуствовао и један број позvaniх грађана, постигнут је споразум да нови народноослободилачки одбор града сачињава 20 одборника од којих би половину дали партизани, а половину четници. После дуже дискусије и више предлога, договорено је да се за председника одбора именује Душан — Дуле Милосављевић, кафеџија из Чачка, а за потпредседника Димитрије Поповић, адвокат из Чачка. 562)

1941.

- ЧАЧАК. Штаб Чачанског НОП одреда издао наредбу да чете Драгачевског и Трнавског батаљона крену 5. октобра на положаје код Краљева. 563)
- ЧАЧАК. Формирана партијска ћелија при чачанској Железничкој станици. 564)
- 5. октобар — ЧАЧАК. Одлуком Оперативног штаба почело упућивање јединица Чачанског НОП одреда и четника Драже Михаиловића према Краљеву ради даљег гоњења непријатеља и ослобађања земље од окупатора. 565)

Прва чета Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда октобра 1941.

- РАЈАЦ. У току покрета јединица Чачанског НОП одреда према Краљеву, на руднику „Јелица” у селу Рајцу уређена прихватна болница са 8 лежаја и најпотребнијим лековима, али иста није коришћена. 566)
- ЉУБИЋ. При предузећу за оправку железничких кола формирана партијска ћелија. 567)
- МОЈСИЋЕ. Партизани заказали збор грађана, али су га четници бојкотовали тако да је на њему било присутно само око 20 људи. На збору је говорио Миливоје Урошевић о дотадашњим приликама у земљи, о томе ко је довео земљу до капитулације, о разним издајницима који покушавају да заваде партизана и четнике, о дотадашњим успесима партизана и њиховим

1941.

циљевима, о националном и економском ослобођењу сељака и радног народа. 568)

— ЧАЧАК. Одмах после ослобођења града и околине пришло се поправкама железничких пруга и мостова како би се што пре успоставио железнички саобраћај. Формирана је Железничка партизанска чета која је организовала чување и одбрану железничких објеката, у првом реду Колске радионице у Ааубићу у којој су поправљане локомотиве и вагони. Командир Чете је био инжењер Милија Симовић, а политички комесар Рацо Јововић. Чета је имала око 60 до 70 бораца и била је подељена у три вода. 569)

— ЧАЧАК. Команда Железничке станице Чачак известила Команду места да је 5. октобра отпочео редован саобраћај према Ужичу и Вардишту и да је први воз пошао за Ужице. „Саобраћај према Г. Милановцу и Лајковцу успоставиће се за три — четири дана, а према Краљеву гроз шест-седам дана, о чему ће се Команда благовремено извести“. Командант Железничке станице у Чачку био је представник четника мајор БЈВ Мплован Т. Мојсиловић, а комесар Александар — Ацо Кнежевић

Железница „Ужичке републике“ 1941.

и његов заменик Душан — Дуле Милосављевић били су представници партизана. У циљу успешнијег руковођења железничким саобраћајем при Железничкој станици је формиран Комесаријат који је имао своју стражу и службу безбедности. Располагало се са три путничка воза који су свакодневно саобраћали у свим правцима на слободној територији. Превозени су борци, оружје, муниција, храна и друга војна опрема, а по

дозволи Команде места могли су иутовати и грађани. Осим путничких возова, расхологало се и са три дресине, једним блиндираним и неколико теретних возова која су саобраћали према потреби. И поред честих напада немачке авијације, недостатка мазива за локомотиве и других тешкоћа, добром организацијом све је обезбеђено и возови су нормално саобраћали. 570)

— АТЕНИЦА, ЛОЗНИЦА. Одржани зборови грађана Атенице и Кулиноваца, Лознице и Јездине на којима су изабрани народноослободилачки одбори Атенице и Лознице.* У састав одбора ушао је подједнак број представника партизана и четника. 571)

— ЧАЧАК. После разговора и консултовања, команде места именовале чланове Градског народноослободилачког одбора који је чинило 20 одборника — пола партизанских, а пола четничких. После подне у згради Општине наименованим одборницима говорили су командант Чачанског НОП одреда Момчило — Моле Радосављевић и четнички мајор Радослав Бурић и упознали их са задацима који стоје пред њима. Партизански одборници су били: Радослав — Раде Минић, обућарски радник и секретар Округног комитета КПЈ, Момчило Вилимановић, студент и члан Округног комитета, Душан Миросављевић, кафеџија, Илија Пешић, графички радник, Арсеније Бендић, трговац, Драгослав Урошевић, учитељ, Радован Милинковић, поткивач, Рајица Маринковић, радник, Војимир Павловић, кројачки радник, и Драгиша Вукић, обућарски радник. Као представници четника ушли су: Милош Поповић, учитељ у пензији, Будимир Вујичић, трговац, Борисав Оцокољић, трговац, Рајко Богдановић, трговац, др Михаило Младеновић, лекар, Чета Симоновић, пензионер, Димитрије Поповић, адвокат, Властимир Петрићевић, трговац, Јарослав Павловић, трговац, и Драгутин Лазовић, адвокат. За председника Одбора изабран је Душан — Дуле Миросављевић,** активиста и сарадник НОП-а, а за потпредседника Димитрије Поповић,*** представник четника. Секретар Одбора био је Момчило Вилимановић. 572)

— Г. МИЛАНОВАЦ. У циљу одмазде због заробљавања немачке посадне чете у Г. Милановцу, делови 714. и 715. пешадијске дивизије, јачине приближно по један ојачани батаљон, предузели напад од Тополе на Рудник и од Крагујевца на Г. Милановац. Борци Таковског партизанског батаљона и Треће љубић-

* После месец дана НОО Лознице раздвојио се на је посебно био за село Лозницу, а посебно за Јездину.

** У књизи „Народна власт” у Србији 1941—1961” од аутора Миливоја Ковачевића и Милијана Јеремића, на стр. 55, стоји да је Ратко Митровић предложио за председника НОО „угледног четника Душана Миросављевића”, а што не одговара истини.

*** У раду Одбора још од самог почетка Поповић се пасивно односио тако да је готово све послове обављао Миросављевић. Због тога су четници, нешто касније, на место Поповића именовали за потпредседника Драгутина Лазовића.

1941.

ке партизанске чете задржали су немачке снаге, али су оне, бројно и технички надмоћније, успеле да од Крагујевца уђу у Г. Милановац. Немци су у граду ухапсили 190 грађана и држали их до ујутру затворене, када су их пустили. После пљачке по радњама и кућама Немци су напустили град и упутили се путем Мајдан — Рудник. 573)

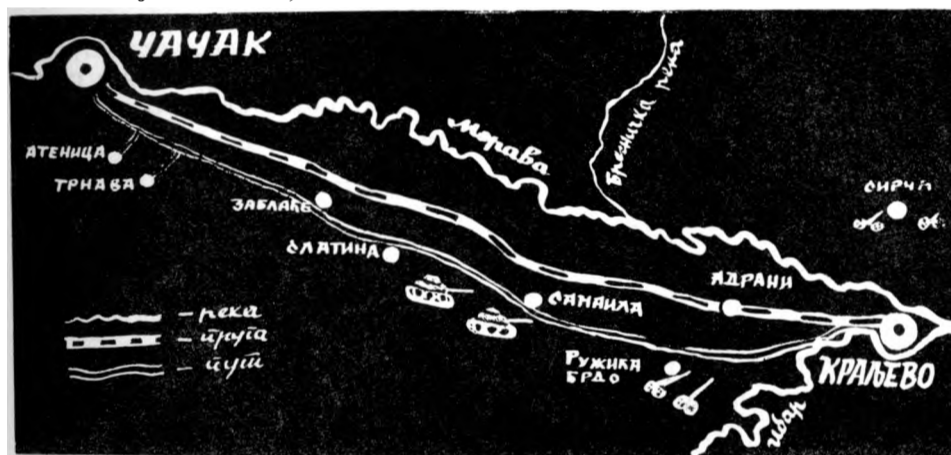
- ЧАЧАК. Партизанска Команда места узела из штампарије Славка Поповића и сина велику штампарску машину „шнел" и други материјал за штампање и послала у Ужице за потребе Врховног штаба НОП одреда Југославије. 574)
- 6. октобар — ЧАЧАК. Одржана прва седница Градског народноослободилачког одбора на којој је изабран Извршни одбор и именоване секције по врстама делатности. Сви одборници су имали задужења по појединим гранама делатности и уз помоћ једног броја службеника обављали послове по секцијама. Организоване су: грађевинска и судска секција и секције за финансије, привреду и исхрану, за социјално старање и избеглице и за огрев. Сваком од ових секција руководио је по један члан Извршног одбора. Одбор је имао 20 до 25 службеника који су били сарадници НОП-а. Одборници су вршили функције почасно, а службеницима је Одбор исплаћивао старе плате које су сада биле нешто умањене. Седнице Одбора су одржаване готово сваки дан. На њима су претресана сва актуелна питања и доношене одлуке о будућем раду. 575)
- ЧАЧАК, СЛАТИНА, САМАИЛА. На путу за Краљево борци Трнавског партизанског батаљона заноћили у Основној школи у Слатини и ту положили заклетву, а борци Драгачевског батаљона заноћили у Самаили. 576)
- Г. МИЛАНОВАЦ, МАЈДАН. Немачка јединица која је претходног дана продрла у град напустила га је и кренула у правцу Рудника. Борци Таковског партизанског батаљона вршили су сталне нападе на ове немачке снаге. У селу Мајдану, при пролазу на Дубоком потоку, један немачки тенк је онеспособљен за даље кретање. Под јаким притиском партизана Немци су напустили тенк, скинули митраљез, затварач са топа и нишанске справе. Партизани су отклонили квар на тенку и довели га у партизанску радионицу у Г.Милановац.* 577)
- РУДНИК. Одступајући из Г. Милановца Немци су на Руднику запалили 38 од 74 куће колико их је тада било у варошици. Увече су се повукли у правцу Тополе. 578)
- ЈЕЗДИНА. Код Основне школе у Јездини одржан је збор коме је присуствовало око 300 грађана из Јездине, Лознице и Придв-

* Тенк „Хочкис", чехословачке произвођење, је делимично поправљен у Г. Милановцу, а затим упућен у Чачак где је у партизанској радионици у бившем Војнотехничком заводу потпуно оправљен и касније је учествовао у борбама на Краљеву.

орице. Говорили су Ратко Митровић, Милорад — Миле Станишић и још неки борци, називајући присутне да дају свој допринос ослободилачкој борби. Ратко је посебно подвукао важност заједничке акције свих родољуба у борби за ослобођење од окупатора. 579)

— РАКОВА. Све чете Љубићког партизанског батаљона, на путу ка Г. Милановцу, зауставиле се у селу Ракови, где су преноћиле и заузеле положаје поред пута који води за Г. Милановац ради спречавања евентуалног продора Немаца са тенковима ка Чачку. Цео дан чете су држале положаје и ту су преноћиле. 580)

7. октобар — ПРЕЉИНА, МРЧАЈЕВЦИ, ЛАБЕВЦИ. Борци Љубићког партизанског батаљона кренули са комором из Ракове на положаје код Краљева. Они су, преко Прељине, око 16 часова дошли у Мрчајевце, одакле су после краћег одмора наставили пут и стигли исте вечери у Лаћевце, где су преноћили у Основној школи. 581)

— ЧАЧАК. Устаничка артиљерија пре поласка на Краљево испалила прве пробне гранате у селу Атеници. Партизански топови упућени су још 6. октобра преко Заблања и Слатине за Буковицу, а четнички су враћени од Слатине због наглог продора Немаца ка Г. Милановцу. Пошто су Немци успешно одбијени, ова два топа су поново упућена прека Западне Мораве ка Мрчајевцима и Катрги, одакле су левом обалом Мораве пребачени на положај село Сирча — Камиџора код Краљева. 582)

— ЧАЧАК. Заведен први број предмета у деловодном протоколу* Градског народноослободилачког одбора, у коме Команда места тражи од НОО да отвори кухињу за исхрану сиромашних грађана у граду и околини. 583)

* Драгомир Мпнић, благајник Градског НОО, сачувао је за време окупације овај протокол, који се данас налази у Институту за историју радничког покрета Србије.

1941.

- ПРЕЉИНА, ЧАЧАК. Народноослободилачки одбор села Прељине доставио Команди места у Чачку списак припадника НОП-а којима је окупатор запалио куће и друге зграде, у циљу доделе најнужније количине материјала за поправку и изградњу кућа. На списку се налазе: Божо Максимовић, Велимир Танасковић, Милун Д. Јовашевић, Драгутин Јовановић, Миљко Бојовић, Алексије Калуђеровић, Јован Калуђеровић, Адам Живковић и Драгољуб Илић. 584)
- 8. октобар — БЕОГРАД. Радио-Београд јавља да је „немачки командант Србије Данкелман издао 8. о. м. строгу наредбу да се берба кукуруза мора одмах отпочети и за неколико дана свршити. Нарочито се сва шаша мора одмах посећи, зато што њу партизани користе за своју борбу. Ко се о ову наредбу огреша биће кажњен смрћу”. 585)
- МРСАБ. Одступајући од Чачка према Краљеву, Немци су у селу Мрсаћу оставили једну чету својих војника да врши обезбеђење магацина и складишта муниције. Борци Трнавског и Драгачевског батаљона прогонећи непријатеља имали су главни и непосредни задатак да ликвидирају ово непријатељско упориште. Пре почетка напада одржани су по четама партијски састанци на којима је борцима указано на значај предстојеће акције. Када су партизанске јединице извршиле покрет према магацинима, Немци су активирали мине и сва складишта муниције дигли у ваздух. Прва експлозија је била толика снажна да су многи борци бачени на земљу, а из ваздуха су падали комади камена, цигле, земље и делови муниције. После првих настао је читав низ нових експлозија које су трајале око два дана и две ноћи. Осим мина и других врста експлозива, експлозијом је била захваћена и пушчана муниција. Партизани су успели да спасу извесне количине пушчане и артиљеријске муниције, коју су касније користили у борбама на Краљеву*. 586)
- ЧАЧАК. Градски народноослободилачки одбор основао народну кухињу која је била смештена у просторијама владичиног конака код цркве. У кухињи су се бесплатно хранила сиромашна лица, избеглице из других крајева земље, породице бораца и оних који су као храниоци били у заробљеништву. Кухиња је радила током октобра и новембра. Новчану и материјалну помоћ за рад кухиње давали су Команда места и Градски народноослободилачки одбор, као и грађани. Према подацима, само од 10. до 20. октобра у овој кухињи је издато 9.394 оброка. 587)
- 9. октобар — РУЖИБА БРДО, ЧИБУКОВАЦ. Борци Драгачевског партизанског батаљона, после повлачења немачких војника од магацина у Мрсаћу, стигли и посели положаје Ружића брдо — Чибуковац. 588)

* У току борби на Краљеву коришћена је још муниција из Фабрике оружја у Ужицу и магацина у Белимарковцу код Краљева.

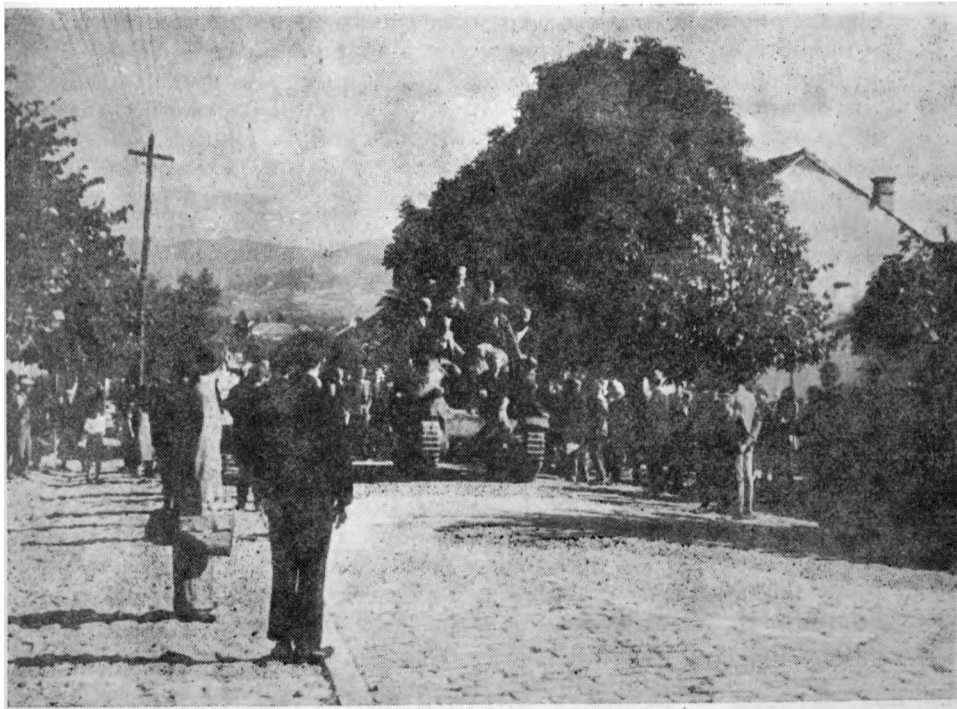
- СИРЧА, КРАЉЕВО. Устаничка артиљерија са положаја Сирча — Камицора испалила прве гранате на опседнуто Краљево. Артиљеријском ватром тучени су аеродром и мост Камицора на Западној Морави. 589)
- ПОЛОЖАЈ НА КРАЉЕВУ. Борци Тринавског партизанског батаљона рано изјутра извршили покрет из Мрсаћа према Матарушкој Бањи и око 16 часова, и поред извињања немачке авијације, помоћу сплавова форсирани Ибар. Затим су се упутили северним падинама Гојника (К. 335), преко села Трешњара, ка Метикошама и Рибници и зауставили се на око један и по километар јужно од Краљева. У једној шуми поред пута Краљево — Врњачка Бања борци су ископали провизорне заклоне и ту сачекивали и тукли Немце приликом њихових продора од Краљева или Трстеника. Прва, Друга, Четврта и Пета чета Љубићког партизанског батаљона дејствовале су са подручја села Опланића, Сирче, Адрана и Јарчујака и спречавале продор непријатеља од Крагујевца ка Краљеву. У заједници са борцима Чачанског НОП одреда учествовале су и јединице Краљевачког НОП одреда „Јово Курсула“, делови Копаоничког НОП одреда и један број четника Драже Михаиловића. Оперативни штаб, који је руководио свим акцијама у борбама на опседнутом Краљеву, налазио се у селу Дракчићима. 590)
- КРУПАЊ. Врховни командант НОП одреда Југославије Јосип Броз Тито наредио Ивану Милутиновићу и Сретену Жујовићу да доставе попис заплећеног ратног материјала од Немаца у Чачку и Ужицу, који ће се централизовано расподељивати. „Стављамо вам у дужност да убудуће не издајете на своју руку оружје и муницију разним људима без нашег одобрења. Пошто је нама најбоље познато какве су где потребе у било којем одреду, то је разумљиво да се расподела оружја и муниције може вршити само из центра.“ 591)
- 10. октобар — РИБНИЦА, ЖИЧА. Око 10 часова шест немачких авиона „штука“ бомбардовало и митраљирало положаје устаничких снага између села Рибнице и Жиче. 592)
- ЧАЧАК. Градски народноослободилачки одбор донео Одлуку о секвестирању електричне централе А. Д. „Јелица“ и целокупне имовине „Призда“.* 593)
- ЧАЧАК. Четнички официр Милорад — Мијушко Ристовић известио партизанску Команду места да је према наређењу четничке Врховне команде формирао Чачански четнички одред, чији је он командант, и да је Одред смештен у касарни бившег 19. артиљеријског пука. 594)
- РУЖИБА БРДО, СИРЧА, КРАЉЕВО. Устаничка артиљерија са положаја на Ружића брду тукла непријатеља у граду. Главна

* Привилеговано извозно акционарско друштво из Београда.

1941.

ватра била је усредсређена на немачке положаје код Ратарске школе. „Артиљерија опсадничке војске све жешће туче непријатељски аеродром и положаје. Нарочито се истакао својом спремом, пожртвовањем и храброшћу потпоручник Десимир Томашевић, који је дејствујући из села Сирче поред осталог потпуно уништио један немачки авион, а други тешко оштетио. Тешко рањен у борби... био је сместа оперисан и његов се живот налази ван опасности" — записано је у листу „Новости" од 16. октобра 1941. године. 595)

— ЧАЧАК. У просторијама Војнотехничког завода почеле са радом занатске радионице за оправку моторних и других возила,* радио-станица и телефонских уређаја и израду амблема и петокраких звезда, кундака за пушке и ашовчића. Касније су израђиване ручне бомбе, а било је покушаја да се израђују и шлемови за борце. При радионици за оправку телефонских уређаја и веза формиран је од једног броја бораца вод везиста који је постављао телефонске линије и вршио мање оправке линија на терену. Већина радника у овим и другим занатским радионицама била је наоружана и према потреби се стављала на расположење градској милицији; радници су патролирали

Први партизански тенк, заплењен у борби код Г. Милановца октобра 1941.

¹ У овој радионици поправљена су и два тенка, које су партизани освоили у борбама код Г. Милановца.

ноћу кроз град, чували радионице и учествовали у хватању шпијуна и издајника. Управник радионица у Војнотехничком заводу био је Добросав — Боба Милетић. 596)

— **КРАЈЕВО**. У ноћи између 10. и 11. октобра борци Чачанског НОП одреда, у садејству са осталим јединицама, извршили први већи напад у циљу освајања града, али су јаком и организованом одбраном непријатеља задржани на периферији града. 597)

11. октобар — **КРАЈЕВО**. Борци Чачанског НОП одреда, у садејству са осталим јединицама, поново извршили напад на град, али нису постигли неке веће резултате. 598)

12. октобар — **ЧАЧАК**. Одржан пленум Среског комитета КПЈ за срез љубићки коме су, поред осталих, присуствовали и но један члан КПЈ из сваке партијске ћелије. Један члан Окружног комитета КПЈ држао је рефераг о политичкој ситуацији, задржавајући се посебно на односима према четницима. Пленум је разматрао и друга важна питања, недосгатке и успехе у протеклом периоду. 599)

— **ЧАЧАК**. Отпочела са радом Фабрика хартије у којој је израђивана: новинска хартија, хартија за паковање, писаћа хартија и, у недостатку крпе, папирна газа. Писаћом хартијом снабдеван је Врховни штаб НОП одреда Југославије, а новинском хартијом штампарије. Касније, у другој половини октобра, отпочето је са сечењем и паковањем цигарет-папра. Папир, добијан у табацима из Бајине Баште, је резан а потом пакован у пакетиће на чијим омотима се налазила петокрака звезда, натпис „партизански монопол" и цена. У Фабрици је радио мали број радника, али су они извршавали задатке са пуно воље и елана и стизали да испоруче све потребе. У исто време ови радници су били наоружани и спремни да у случају потребе учествују у оружаним акцијама. 600)

— **АТЕНИЦА**. Одржан збор грађана код Основне школе у Горњој Атеници на коме су одборници говорили о политици НОП-а у односу на покрет Драже Михаиловића, истичући нужност што тешње сарадње и слоге и потребу прогоњења „дивљих" четничких група које се не боре против окупатора, већ пљачкају и компромитују устанички покрет (Божо Носовић — Јаворац и други). На збору је поднет и извештај о дотадашњем раду народноослободилачког одбора и изабрани су нови одборници на место четника, који су, сем једног, бојкотовали народноослободилачки одбор. 601)

прв. пол. октобра — **ЧАЧАК, Г. МИЛАНОВАЦ, ГУЧА, ПРАЊАНИ, САВИНАЦ, РУДНИК**. Одмах после ослобођења наставиле су са радом постојеће болнице у Чачку, Г. Милановцу, Гучи и Прањанима. За управника болнице у Г. Милановцу постављен је

1941.

др Радисав Катанић. У чачанској болници су лечени тежи рањеници; постојећем болничком особљу пружале су помоћ болничарке — партизанке. Због повећаног броја рањеника у Чачку је, у Улици Војводе Степе број 75, отворена нова партизанска болница „Др Драгиша Мишовић“ са 12 кревета, а у истој улици број 36 отворена је и амбуланта са пет кревета, којом је руководио др Жико Ерић. Половином октобра, услед чешких напада немачке авијације на град и све већег броја рањеника, отворено је и хируршко одељење болнице у Основној школи у Г. Горевници у коме су лечени тежи партизански и четнички рањеници. Командант ове болнице био је четнички официр Богдан Ратковић, а комесар партизански борац Стојан Кораксић, учитељ. После спаљивања Г. Милановца од стране Немаца, у болничку зграду су биле смештене неке породице (углавном жене и деца), а болница је премештена у Основну школу на Савинцу. Ова болница је имала око 60 кревета. Касније је отворена и привремена болница на Руднику. На железничким станицама биле су организоване прихватне амбуланте за рањенике који су возовима долазили са положаја. 602)

прв. пол. октобра — ЧАЧАК. У граду формирана још једна партијска ћелија. 603)

прв. пол. октобра — ЧАЧАК. У Учитељском дому почели са радом кружоци за теоретско уздизање омладине. Са шегртском омладином се посебно радило. 604)

13. октобар — КРАЉЕВО. Устаничка артиљерија са својих положаја на Ружића брду тукла немачке положаје у близини Ратарске школе*; три гранате су директно погодиле школу у којој су се били утврдили немачки војници. 605)

— КРАЉЕВО. Устаничке снаге порушиле железнички мост на Ибру на прузи Краљево — Сталаћ. 606)

14. октобар — РУЖИНА БРДО, СИРЧА, КРАЉЕВО. Устаничка артиљерија од 19 часова тукла Ратарску школу, аеродром и друге немачке положаје у граду. 607)

15. октобар — КРАЉЕВО. У ноћи између 14. и 15. октобра, после врло брижљивих припрема, устаничке снаге су извршиле други већи напад на град коме је предходила снажна артиљеријска ватра са Ружића брда и Сирче. Устаници су успели да, дуж комуникације од Рашке, Чачка и Г. Милановца продру у град до близу цркве и суда. У огорченим борбама обе стране су претрпеле велике губитке. Група бораца из Прве љубићке партизанске чете: Миле Лончаревић, Богољуб Осгојић, Димитрије

* Средња пољопривредна школа.

1941.

Плазанић, Драгиша Миловановић — Кезо и Аугуст Хелер*. У раним јутарњим часовима, користећи још недовољну видљивост, прешла је Западну Мораву испод моста Камнице и Ибар и дошла близу немачких митраљеских гнезда у намери да их

Борбе — Боко Миловановић, командант артиљерије Чачанског НОП одреда 1941

ручним бомбама уништи. Миловановић и Хелер су били обучени у немачка одела. Хелер је на немачком језику позивао Немце на предају. Али су Немци успели да заробе читаву групу бораца и да их стрељају. Један вод бораца Драгачевског партизанског батаљона предвођени Вучићем Митровићем и Ду-

* Аугуст Хелер, немачки војник, пореклом Аустријанац, дошао у току месеца јула у Ракову у униформи са оружјем и изјавио да је комуниста и да жели да се бори против фашиста. Миленко Никшић и Славко Крупеж су га примили у Одред и од тада па до погибије Хелер је био врло храбар и примеран борац.

шаном Јечменцом упао је у опседнуто Краљсво. Они су успели да ухвате једног немачког официра и повели га у штаб Батаљона, али како је претила опасност да због њега и сами изгину, убили су га. У овој борби погинуо је Вучић Митровић. У Штаб Батаљона борци ове групе су донели официрову ташну у којој су била нека важна војна документа. У току ове борбе погинуо је командант Јеличког четничког одреда Јован Бојовић*, који се све до своје смрти, у циљу заједничке борбе против окупатора, залагао да сарадња између четника и партизана буде што боља. 608)

- Г. МИЛАНОВАЦ. Трећи батаљон 749. немачког пешадијског пука у јачини од 600 војника успео је да са тенковима, после жестоких борби и претрпљених губитака у људству и материјалу, савлада бројне препреке на путевима и уђе у град. Са специјалним запаљивим фосфорним плочицама немачки војници ишли су од куће до куће, разбијали прозоре и убацивали плочице унутра изазивајући тако паљење читавих улица. Немци су запалили преко 80 одсто зграда, „а по улицама у пламену жене прогонили, силовали и касанили, а мушкарце од 15 година скупљали да поведу. На милановачкој улици нађена је тако Милица Вучетић,** учитељица из Мајдана, изломљених руку и ногу, искасаљена. . Напуштајући Г. Милановац Немци су повели са собом у Крагујевац 133 таоца. 609)
- НЕВАДЕ. Повлачећи се из Г. Милановца један немачки тенк се заглавио у реци Деспотовици. Немци су покушавали да га одвуку, али ураганска ватра бораца Таковског партизанског батаљона и Треће љубићке партизанске чете им то није дозволила. Тенк је пао у руке партизанских бораца, а затим је оспособљен и припремљен да дејствује у борбама на Краљеву. 610)
- ЧАЧАК. Штаб Чачанског НОП одреда почео издавати свој лист „Новости“. Издата су само четири броја*** 15., 16., 17. и 18. октобра. 611)
- ТАКОВСКИ СРЕЗ. Око 200 партизанских бораца из таковског среза кренуло пешке у Ужице, где су примили пушке „партизанке“ и по 100 метака. Од ових бораца у Ужицу су формиране три чете и један вод за специјалне задатке. Борци овог вода водили су борбе против непријатеља око Љубовије, Крупња и Ваљева. Прва чета је упућена у Ариље са задатком да из њега истера четнике. Друга на положај према Пожеги у циљу супростављања четницима, а Трећа је остала у Ужицу као посадна чета. 612)

* Све индиције говоре да су Јована Бојовића убиле присталице његовог заменика Милоја Мојсиловића, који је још од самог почетка саботирао сарадњу између четника и партизана.

** Не односи се на учитељицу Милицу Вучетић — како је „Борба“ из 1941. регистровала већ на учитељицу Наду Илић.

*** Са почетком издавања листа „Борба“, органа КПЈ, „Новости“ престају да излазе.

1941.

- БРБАНИ, ЛУЊЕВИЦА. Борци Треће љубићке партизанске чете ухватили изнад села Брђана Недићевог мисионара генерала Путниковића и стрељали га у Луњевици. 613)
- ЧАЧАК. Одржана прва Окружна конференција СКОЈ-а и изабран нови Окружни комитет СКОЈ-а за Чачак, чији је секретар био Мирослав — Миро Матијевић. 614)

Борци Таковског батаљона Чачанског НОП одреда приликом одласка у Ужице за оружје 1941.

пол. октобра — КРАЉЕВО, ДРАКЧИЋЕ.И. Општинска управа и немачка команда у Краљеву упутиле делегацију грађана у партизанско-четнички штаб са захтевом да се обустави борба на Краљеву и повуче опсада устаника. Немачки командант је делегацији пре поласка рекао да пренесу „бандитима“ да уколико не повуку своје снаге са Краљева истребиће становништво и запалити град. Делегација у саставу: професор Радослав Веснић, општински кмет Миле Радовановић, један службеник и један радник, дошла најпре у село Дракчиће у Оперативни штаб и водила разговоре са политичким комесаром Чачанског НОП одреда Ратком Мигровићем и четничким командантом Радославом Бурићем. О доласку делегације одмах је обавештен Врховни штаб НОП одреда Југославије у Ужицу и четничка Врховна команда на Равној гори. Веснић и Радовановић упућени су сутрадан на Равну гору ради вођења разговора. Блокада и напеди устаника на Краљеву су и даље настављени. 615)

пол. октобра — ЧАЧАК, УЖИЦЕ. Формирана Трећа чачанска партизанска чета и комплетна упућена у Ужице, где је учествовала у обезбеђењу Врховног штаба НОП одреда Југославије, а касније и у борбама. 616)

СМРТ фашизму! - Слобода народу!

НОВОСТИ

ШТАБНА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА „Д-р ДРАГИША МИШОВИЋ“

Број 4. Субота, 18 октобар — Чачак Цена 1 ден.

Задачи Народни-ослободилачког одбора

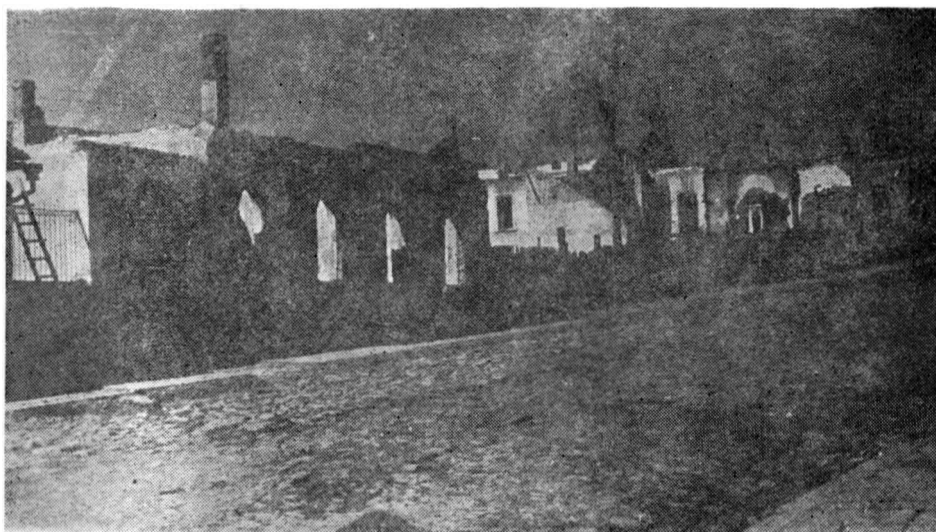
После ослобођења Чачка и образовања Народни-ослободилачког Одбора, те нове градске управе, пред Одбор, пред све нас, поставља се хитно решење многих животних питања. Окупатори су нашу имовину опљачкали и великим делом уништали, а борба са њима захтевала је често да наш народ уништава своју сопствену имовину, као што су то нар. пресецање саобраћајних веза и остала саботажа. Пред Одбор се поставља велики, тежак и одговорни задатак: решење свих градских питања, у првом реду питање спасавања сиротиње од глади и зиме, од чега ће у многоме зависати и успех наше ослободилачке борбе. Наши партизански и четнички одреди наставаљају јуначку борбу против окупатора и ослобађају комад по комад српске земље. Они на фронту са пушком у руци, а Народни-ослободилачки Одред у упорном раду на решавању свих народних потреба, ослободиће српски народ из ропства и ропца на организацији његовог друштвеног живота. Нахраниће гладне, огрејати прозебле, осигурати кров над главом — то је најпречи задатак Одбора у садашњем тренутку. Јасно је да је под данашњим условима тај задатак тежак, и многи ће запитати, постоје ли уопште и где се могу наћи средства за њихово остварење. Понављамо: задатак је тежак, али није нерешљив. Ми имамо, мада многу оштећену, државну имовину; извршиће се реквизирање „Привада“, електричне централе, секвестрираће се стовариште дрва код касарне и на неким другим местима и дати сиротињи бесплатно, ситица који имају извесне приходе у пола цене, а богатима по пијачној цени. Са овим средствима могло би се решити питање градске сиротиње и давање пакте оним радницима и чиновницима који нису на фронту, али су се ставили на расположење народној борби за друге послове. Питање кираје и сна остала питања најбоље ће се решити ако богатија слојева буду спосили већи део терета народне борбе, њиховим опорезовањем и финансијском помоћу. Жато и остале намирнице које би се додавале овим начиним разделиће се становиштву по праведним ценама, а најсиромашнијима даће се хлеб бесплатно. Потребно је такође пописивање свих залиха жита и осталог, а скривање и нагомилвање намирница у циљу спекулације не може се сматрати другачије него као потоколонаштво и издаја, јер ко хоће данас да се богати када народ води своју хравау борбу за слободу, не разликује се нимало од оних против којих се боримо. Ко зна који је то већ пут како српски народ спасава своју слободу од освајачких хорда; као и увек, он ће је и данас спасти, и осигурати за нешта времена. У садашњем тренутку за то је потребан велики и јединствени напор свих нас.

СМОТРА НОВООРУЖАНИХ ПАРТИЗАНА

16. о. м. одржана је на пијаци смотра четири чете новооружаних партизана. Том приликом је политички комесар чачанског народно-ослободилачког партизанског одреда „Др. Драгиша Мишовић“ друг Ратко Митровић одржао говор, у коме је истакао догађаје који су довели до слома Југославије, као и главне моменте партизанских борба за ослобођење Србије. Нарочито је подвукао улогу и значај Комунистичке партије Југославије, која је једина имала исправан став по свим питањима која су се тичала наше земље. Говорећи о садашњим борбама и борбама које нам претстоје, друг Митровић наглашава разоран и издајнички рад оете колоне, која поред осталог жели да носе све раз-

1941.

пол. октобра — ЧАЧАК. Команда места четника и партизана издала Наредбу број 2 у којој се саопштава да је дозвољен слободан прелаз из четника у партизана и обратно.* 617)

Окупатор је Г. Милановац претворио у рушевине и згаришта. На фотографијама улица Војводе Мишића и изглед школе после бомбардовања

* Документ не постоји, али мемоарска и нерестрована грађа која се налази у ИА Чачак о томе недвосмислено говоре.

1941.

- око 15. октобра — ЧАЧАК. Формиран Одбор за заштиту радног народа, чији је председник био Лазар — Лазо Лазих. У овај Одбор, као његов орган, укључено је Одељење за борбу против пете колоне. Одељење је било смештено у једној споредној згради у кругу затвора. Специјално одабрана десетина од чланова КПЈ и СКОЈ-а са успехом је извршавала задатке Одељења на чишћењу терена од петоколонаша, шпијуна, саботера, агената и шпекуланата. Одељење је ликвидирало један број петоколонаша и будно мотрило на тројицу Енглеза који су се тада налазили у граду и састајали се са појединим политички сумњивим људима. На читавој територији чачанског округа била је организована обавештајна служба од поверљивих другова и другарица које су брзо и ефикасно обавештавале Одељење о појавама шпијуна и других сумњивих и непознатих лица. 618)
- око 15. октобра — ЧАЧАК, АТЕНИЦА. По наређењу политичког комесара Чачанског НОП одреда Ратка Митровића и команданта партизанске Команде места у Чачку Миленка Никшића са фронта од Краљева повучен је из Драгачевског батаљона борац Ранко Врељански и постављен за комесара фабрике за прераду и штављење кожа у Атеници. 619)
- око 15. октобра — КРАЉЕВО. Команда опсаде Краљева припремила и штампала летак на немачком језику који је растуран у граду. У том летку је писало: „Хитлерове слуге. Судбина Краљева је запечаћена... Грозна дела која сте у Краљеву и његовој околини извршили, не допуштају нам да вас узмемо у заштиту од народне освете. Једини спас је да се добровољно предасте трупама које су Краљево блокирале, учините то одмах, јер ће иначе бити доцкан. Ваши стари, жене и деца, већ вас годинама ишчекују. Желите ли да их опет видите, или хоћете заувек своја тела да оставите у српској земљи?..620)
16. октобар — ЧАЧАК, САМАИЛА, ЖИЧА. У основној школи „Војвода Степа” у Чачку од једне десетине и једног вода бораца Треће трнавске чете и новодошлих бораца формирана је Четврта чета Трнавског партизанског батаљона под именом Липничка чета. За командира је одређен Димитрије Писковић, за његовог заменика Живорад — Жика Трајковић, за политичког комесара Милорад — Лако Јевтовић, а за његовог заменика Милан Јовановић. Одмах по формирању, Чета је, наоружана пушкама „партизанкама”, са борцима других чета дошла на Велику пијацу где јој је говорио Ратко Митровић, који је, изме-

1941.

Њу осталог рекао: „Доћи ће дан када ћемо мрског окупатора истерати из своје земље! Доћи ће дан победе, другови, дан када ћемо ведра нела моћи свакоме у очи да погледамо, дан када ће нам цело напредно човечанство рећи: хвала, показали сте како се треба борити за слободу!” После тога борци су се камионима пребацили до Саманле, а затим пешке преко Матарушке Бање стигли на положаје код манастира Жиче. 621)

Ратко Митровић, политички комесар Чачанског НОП одреда октобра 1941, у ослобођеном Чачку позива народ у борбу пртив окупатора

- ЧАЧАК, Г. МИААНОВАЦ. Команде места партизана и четника издале заповест да одређене јединице крену убрзаним маршем према Г. Милановцу са задатком да униште или истерају Немце из града. 622)
- ПРЕЉИНА. Формирана Команда позадине за срез љубићки са седиштем у Прељини чији је командант био Драган Бојовић, а његов заменик Милосав Милошевић. Мада је Команда места у Чачку била и за љубићки срез, формирана је и ова са задацима: да шаље борце на фронт и оснива народну милицију по селима; да помаже при избору народноослободилачких одбора и одржавању реда и мира. У том циљу је имала своју наоружану чету. Ова команда је била само партизанска, четничка није ни постојала. 623)

1941.

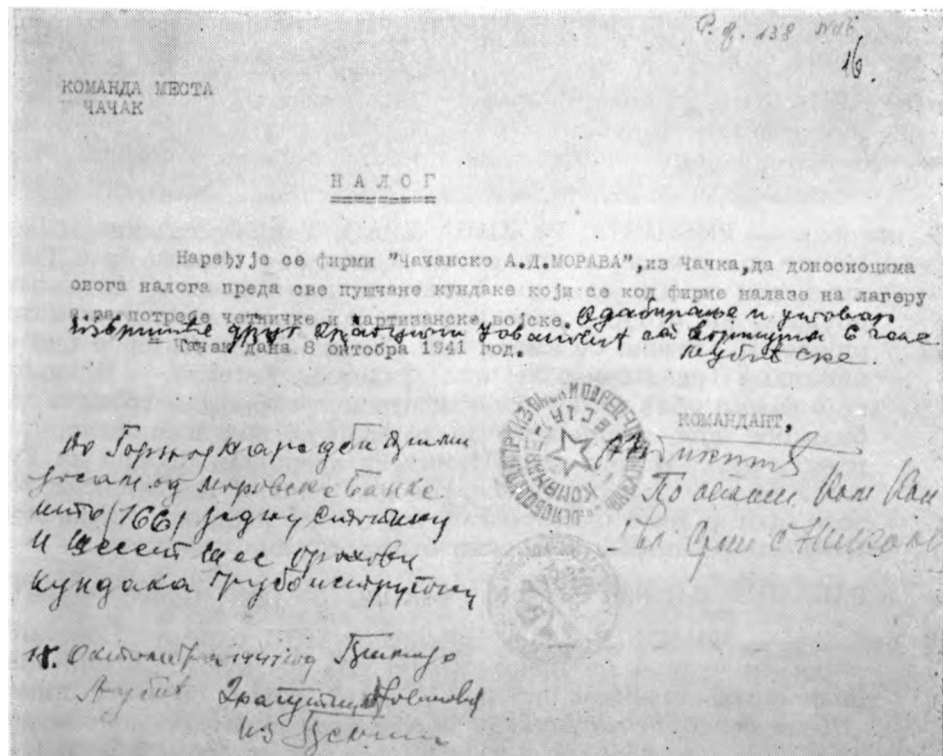
- АТЕНИЦА. Одржан збор грађана код Основне школе у Г. Атеници у циљу мобилизације људства за борачке јединице и формирања позадинских служби.* 624)
 - РУЖИКА БРДО, СИРЧА, КРАЉЕВО. Устаничка артиљерија тукла аеродром, мост на Западној Морави и немачке положаје код Ратарске школе. Испалено је око 100 граната. Непријатељу су нанети озбиљни губици у људству и материјалу. 625)
 - Г. МИЛАНОВАЦ. У кући адвоката Драгише Васића одржан састанак коме су од стране четника присуствовали Дража Михаиловић, мајор Миодраг Палошевић, капетан Петар Михаиловић и Драгиша Васић, а од стране партизана Раде Кушић, секретар Среског комитета КПЈ за срез таковски, Бранко Ракић, командант Таковског батаљона, Богдан Оклобција, командант партизанске Команде места и Јосип Алмузлино — Алма. На састанку је дискутовано о подели власти између партизана и четника у граду и срезу таковском. Дража Михаиловић је инсистирао да све војне команде буду под заповедништвом четника, наводећи да они имају веће војно искуство. По његовом предлогу цивилну власт би држали партизани, а у новоформираним судовима био би подједнак број четника и партизанских представника. Због оваквог става четника до споразума није дошло. Једини закључак био је да остану обе команде места у Г. Милановцу. 626)
 - ЛУЊЕВИЦА. После паљења Г. Милановца од стране Немаца, због недостатка простора и све чешћих упада непријатеља, занатске радионице су из града пребачене у село Луњевицу, где су наставиле са радом. 627)
17. октобар — РИБНИЦА, РУЖИБА БРДО. У циљу паљења села, Немци покушали да продру из Краљева у правцу села Рибнице, али су им јединице Трнавског партизанског батаљона пружиле јак отпор и нанеле осетне губитке у људству и материјалу. Партизани су имали три рањена. Међу њима је био и командир Треће трнавске чете Радован Богетић — Шпанац, који се сам убио из пиштоља пошто му је топовска граната одбила обе ноге, а није хтео да дозволи да жив падне непријатељу у руке. Истога дана Немци су извршили продор ка Ружића брду у намери да заплене или униште партизанске топове, али у томе нису успели јер су им јединице Чачанског НОП одреда пружале снажан отпор. 628)
- ЗАБЛАБЕ. Одржан митинг омладине за срез трнавски. 629)
18. октобар — ЧАЧАК. У листу Чачанског НОП одреда „Новости” објављен чланак на првој страни под насловом „Задаци народноослободилачког одбора” у коме, поред осталог, пише: „После ослобођења Чанка и образовања народноослободилач-

* У ово време оваквих зборових било је на више места у чачанском округу.

1941.

ког одбора, те нове градске управе, пред Одбор, пред све нас, поставља се хитно решење многих животних питања. Окупатори су нашу имовину опљачкали и великим делом уништили, а борба са њима захтевала је често да наш народ уништава своју сопствену имовину, као што су то нпр. пресецање саобраћајних веза и остала саботажа. Пред Одбор се поставља велики, тежак и одговоран задатак: решење свих градских питања, у првом реду питање спасавања сиротиње од глади и зиме, од чега ће у многоме зависити и успех наше ослободилачке борбе... Нахранити гладне, огрејати прозебле, осигурати кров над главом — то је најпречи задатак Одбора у садашњем тренутку. .. задатак је тежак, али није нерешив. Ми имамо, мада много оштећени, државну имовину; извршиће се реквизирање „Призда“, Електричне централе, секвестираће се ствариште дрва код касарне и на неким другим местима и дати сиротињи бесплатно, онима који имају извесне приходе у пола цене, а богатима по пијачној цени.. 630)

— ЧАЧАК, ЉУБИЊ. Драгутин Јовановић извештава Команду места да је, за потребе четничке и партизанске војске, са групом бораца Шесте љубишке партизанске чете извршио налог Команде места од 8. октобра и од чачанског А. Д. „Морава“ преузео 166 орахових кундака за пушке. 631)

1941.

- СТАНЧИЕИ. Одржан збор грађана из Мојсиња и Станчића на коме је било присутно око 30 лица. На збору је говорила Нада Симовић о непоштењу оних који се из партизана преписују у четнике када се позову да иду на фронт, о ширењу разних нездравих вести које утичу на изазивање братоубилачког рата и о досадашњим заслугама и жртвама партизана. Затим је изабран Општински народноослободилачки одбор у који су ушли два одборника из Мојсиња и три из Станчића. Одбор је јединствено деловао за оба села. 632)
- БРУСНИЦА. У Поњавића кући, у којој је био смештен Штаб четничке Команде, одржан састанак између представника партизана и четника. Овом састанку, као и оном од 16. октобра, присуствовао је Дража Михаиловић. После дужих дискусија постигнут је споразум о устројству суда. Закључено је да председник суда буде представник партизана а један члан представник четника. 633)
- КРАЉЕВО. Ноћу између 18. и 19. октобра устаничке снаге извршиле напад на источни део града, али су биле одбијене од знатно јачих непријатељских снага. 634)
- 19. октобар — КРАЉЕВО. Устаничка артиљерија тукла непријатељске објекте у централном и западном делу града. 635)
- 20. октобар — КРАЉЕВО. Устаничка артиљерија целог дана тукла градско подручје и нанела непријатељу осетне губитке. 636)
- 21. октобар — ЧАЧАК. Девет немачких авиона — „штука“ бацило на град око 60 бомби од 100 до 500 килограма тежине, а затим интензивно митраљирало југозападни део града. Становништво није много страдало, јер је на време дата узбуна. Погинуло је шест лица а срушено и оштећено више зграда. 637)
- ПРИЈЕВОР. Авиони који су бомбардовали Чачак напали у пријевору на воз који је ишао из Ужица за Чачак. Оштећена је локомотива и један број вагона. Међу погинулима у возу су били Живојин — Жика Попозић, члан КПЈ и истакнути политички и културни радник из Шапца, и Небојша Малетић, адвокат из Сремске Митровице и члан Главног одбора Народне сељачке странке. 638)
- КРАГУЈЕВАЦ. Почело масовно стрељање родољуба. Стрељани су и таоци дотерани из Г. Милановца. Када је један љотићевски официр упитао групу талаца из Г. Милановца да ли међу њима има неко чији је члан породице у партизанима, први се јавио стари лекар Радисав Катанић и рекао: „*Ја сам доктор Катанић. . . Убили сте ми сина, на убите сада и мене*“. Погинуо је јуначки са осталим родољубима. 639)
- КРАЉЕВО, РУЖИБА БРДО, ЈАРЧУЈАК, МУСИНА РЕКА. Два батаљона немачких војника са неколико тенкова извршили т* зору силовит противнапад на устаничке снаге. Један батаљон

1941.

Немаца се упутио према Ружића брду у намери да уништи партизанску артиљерију. И поред осетних губитака Немци су успели да заплене један партизански топ. Делови Другог немачког батаљона изненадили су четнике и нанели им врло тешке губитке. У селу Јарчујаку, превијајући једног рањеника, храбро је погинуо лекар Стеван Бер. После његове смрти рањеницима је пружао помоћ лекар Краљевачког НОП одреда Гојко Николиш. 640)

- ТРНАВА. Народноослободилачки одбор села покренуо питање поделе манастирске земље сиромашним сељанима и за ово добио сагласност од Команде места партизана и четника у Чачку. Око 30 сиромашних породица добило је по 20 до 30 ари земље. 641)
- 22. октобар — РУЖИБА ВРДО. Борци Драгачевског партизанског батаљона пре напуштања положаја код Краљева водили своју последњу борбу против Немаца код Ружића брда. Немци су успели да направе продор из Краљева. У овој борби батаљон је имао око 15 мртвих и рањених бораца. 642)
- др. пол. октобра — ЧАЧАК. У кући сарадника НОП-а Николе и Петра — Перице Марковића поправљена и монтирана једна радио — станица БЈВ јачине 75 вати, коју су негде запленили партизани. На овој радио — станици радили су радио — техничари Бруно Грахек и Лукман, Словенци које је капитулација затекла на раду у Војнотехничком заводу, и Душан Азањац, који је као рањеник, за време лечења, пружао помоћ поменутиим друговима. Крајем октобра ова радио — станица је пренета из Чачка у неко друго место. 643)
- др. пол. октобра — КРАЉЕВО. Минери Треће љубићке партизанске чете усавршили ефикасност паљења авионских бомби електричним путем. У запленим магацинима у Мрсаћу наћене су каписле на електрично паљење и машина за такво паљење помоћу које је одједном могло да се активира девет мина, односно авионских бомби. Користећи овај нов проналазак, минери Треће чете порушили су са три авионске бомбе мост на Мусиној реци и постављали су авионске бомбе на разним правцима у циљу обезбеђења од немачких продора. 644)
- др. пол. октобра — ЗАГРАБЕ, РУДНИК, МАЈДАН. Командир Четврте таковске партизанске чете Вељко Томић био је обавештен да се на његовом терену крије неки непознат човек који се интересује за многе догађаје. Томић је послао патролу која га је ухватила. То је био мајор БЈВ Миодраг Шапоњић, који је дошао из Београда по налогу Милана Недића и Немаца са задатком да испита терен и ситуацију за напад на партизана. После саслушања и испитивања командир Чете је наредио да се Шапоњић спроведе у Врховни штаб НОП одреда Југославије. Шапоњић је покушао да бежи па је убијен у селу Мајдану. 645)

1941.

23. октобар — КРАЉЕВО. На захтев Врховног штаба НОП одреда Југославије Чачански НОП одред упутио у Ужице Драгачевски батаљон правцем: Мусина река — Самаила — Качулице — Чачак — Гуча — Ужице. Борцима је дозвољено да могу успут да сврате својим кућама ради преобуке. За зборно место одређена је Гуча, где ће се борци скупити 27. октобра. 646)
- КРАЉЕВО. Група бораца — минера Л>убићког партизанског батаљона покушала да минира мост на Западној Морави Камницора, али у томе није успела. Минери су прикачили на један вагон четири авионске бомбе па су га замахнули према мосту. Вагон је стигао до моста, али када се очекивала експлозија, чуо се само пуцањ каписла. Тако је мост остао неоштећен. 647)
26. октобар — БРАЈИНИ. На иницијативу Врховног штаба НОП одреда Југославије одржан састанак између Врховног команданта НОП одреда Југославије Јосипа Броза Тита и команданта четничких одреда Драже Михаиловића у циљу постизања споразума о заједничкој борби против окупатора. Тито је предложио споразум у 12 тачака. Дража је одбио најважније тачке тог споразума: заједничке операције и формирање заједничког оперативног штаба; стварање народноослободилачких одбора; заједничку опрему и исхрану бораца; мобилизацију. Једино је постигнут споразум о неким мање важним питањима и подели ратног плена. На бази тог споразума Врховни штаб НОП одреда Југославије уступио је четницима у Пожеги 5.000 килограма жита и 24.000 пушчаних метака. 648)

ОМЛАДИНО!

26 октобра 1941 год. основан је и у нашем крају **Српски народно - ослободилачки - омладински савез** са циљем јединства активизације свих омладинских снага у борби за ослобођење Србије.

Омладино одмах се уписуј у свој савез! Нека нема омладинца-ке који није члан Српског народно - ослободилачког - омладинског савеза. Омладино твоја лозинка нека буде

СВЕ ЗА ФРОНТ

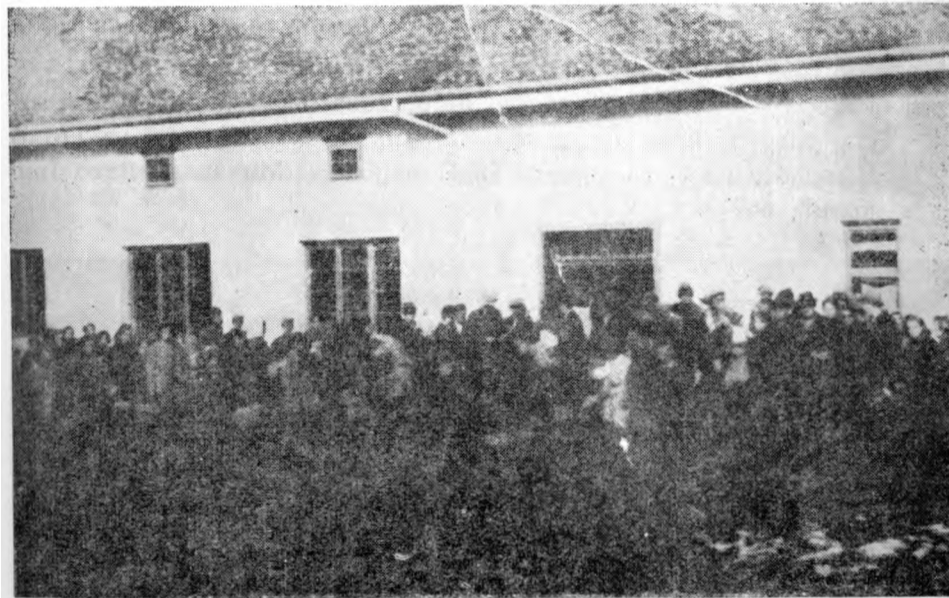
Упис ће вршити за срез Таковски Лазић Владимир.

1941.

- КРАЉЕВО. Немачка артиљерија из града тукла положаје устаничких снага у селима Сирчи и Борчи. 649)
 - ЧАЧАК, Г. МИЛАНОВАЦ. Основан Срески народноослободилачки омладински савез. 650)
 - ГУЧА. Основан Срески народноослободилачки омладински савез. У прогласу се позива омладина среза драгачевског да се уписује у овај Савез и буде јединствена у борби против окупатора. 651)
 - ЧАЧАК. У сали биоскопа „Крен” одржан фестивал народних песама и игара за који је владао велики интерес. *„На нитавој ослобођеној територији Србије кљуна нов народни живот. Свет је жедан слободних манифестација, митинга, културних приредаба... Ниједна сала... не може да прими ни половину оних који дођу да унествују и уживају у приредбама. То је био слухнај и са фестивалом народних игара и песама који је даван у недељу 26. октобра у Чанку и Ужицу...”* — донела је „Борба” од 28. октобра. 652)
27. октобар — МОЈСИЊЕ, Д. ТРЕПЧА, СТАНЧИЋИ, ЧАЧАК. Велики број омладине из поменутих села учествовао на омладинском митингу у Чачку. Зборно место омладине било је код Железничке радионице у Азубићу, одакле је она у колони са музиком и песмом отишла у Чачак, где је после митинга у хотел „Крену” присуствовала фестивалу народних песама и игара. 653)
- ГУЧА, ВИРОВО. После тродневног одмора окупљени борци Драгачевског партизанског батаљона кренули из Гуче према Ужицу преко села Вирова, у коме су преноћили. 654)
 - ПОЖЕГА. У ноћи између 27. и 28. октобра четници на силу извели из воза у Пожеги команданта Првог шумадијског НОП одреда Милана Благојевића и после свирепог мучења га убили. Овај догађај је међу борцима и у народу изазвао огорчење и осуду. 655)
28. октобар — КРАЉЕВО. На положаје устаничких снага око моста Камницора Немци тукли из топова и митраљеза. 656)
- ЧАЧАК. Четнички штаб разрађује и концептира наређење о распореду четника за напад на партизане у Чачку. 657)
 - ПОЖЕГА. Борци Драгачевског партизанског батаљона стигли до Пожеге с намером да се за Ужице пребаце возом, али им то четници који су држали Пожегу нису дозвољавали. Захваљујући вештини и умешности политичког комесара Батаљона Милојка Кирјаковића четници су дозволили да се партизани пребаце возом из Пожеге за Ужице, али без оружја. 658)

1941.

29. октобар — ЧАЧАК. Команде места партизана и четника издале наредбу о начину снабдевања животним потребама бораца који су водили борбу на Краљеву. 659)
- МОЈСИЊЕ. Одржан пленум Среског комитета КПЈ за доњи део љубићког среза који су обухватале Трећа, Четврта и Пета љубићка партизанска чета. На пленуму је, поред осталог, решено да се сазове сеоска сиротиња на једну конференцију ради решавања њених најхитнијих потреба. 660)
30. октобар — ЧАЧАК. Одбор народне кухиње издао летак у коме апелује на становништво да пружи помоћ у храни, оделу и обући сиромашним и необезбеденим грађанима. У летку, поред осталог, пише: „Зима иде као оштра сабља. Невоље се приближују све ближе и ближе. Пун је град невољних, — без хране, без огрева и без топлог о д е л а . . 6 6 1)

Дељење хране прогнаницима, избеглицима и сиротињи у слободном Чачку октобра 1941.

- 31.октобар — КРАЉЕВО. Устаничке снаге извршиле трећи већи напад на непријатеља у граду. У току напада устаници су покушали да форсирају Ибар код села Ратине и Рибнице. У овом нападу су први пут учествовала и два тенка које је пратила тенковска пешадија и групе бомбаша. Командир партизанске Тенковске чете био је Срећко Николић, земљорадник из Д. Трепче. Партизанским тенком је управљао избеглица Словенац Фрањо Черпиншек, тенковски официр БЈВ. Тенкови су успели да продру у град до саме Гимназије, а један чак до трга. Пошто су Немци успели да зауставе тенковску пешадију и бомбаше, тенкови су остали изоловани, те су се повукли из града. 662)

1941.

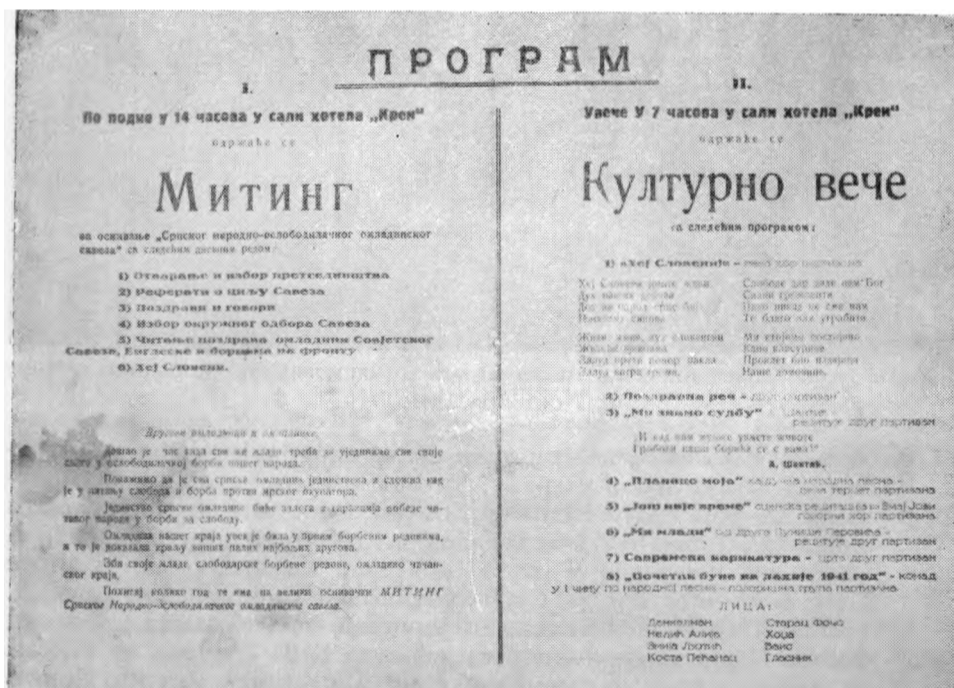
— УЖИЦЕ, ЧАЧАК. По наређењу Штаба Чачанског НОП одреда политички комесар Драгачевског батаљона Милојко Бирјаквић позван је у Чачак, где је примио нову дужност. За новог комесара Батаљона постављен је Љубиша Годоровић. 663)

октобра — УЖИЦЕ. Врховни командант НОП одреда Југославије Јосип Броз Тито издао упутство о начину одбране ослобођене територије, које је било достављено свим НОП одредима. 664)

крај октобра — ЧАЧАК. У сали хотела „Крен“ одржана конференција представника четника и партизана на којој је разматрано питање организовања позадине и рада народне власти. Усвојен је закључак да се органи власти називају народноослободилачким одборима општина, града и среза. Закључено је такође да се формира и срески народноослободилачки одбор. 665)

крај октобра — АТЕНИЦА. По налогу партизанске Команде места у Чачку из магацина у селу Атеници издато за потребе четника у Ужицу око 12.000 килограма пасуља. 666)

крај октобра — ЧАЧАК. Одржано шире саветовање о раду санитетске службе коме су, поред осталих, присуствовали др Гојко Николић из Краљевачког НОП одреда и Милан — Бато Јанковић. 667)

У ослобођеном Чачку посвећивана је пуна пажња културном животу

1941.

- крај октобра — ЧАЧАК, УЖИЦЕ. Пренета радио-станица Централног комитета КПЈ из Чачка у Ужице, где је служила потребама Врховног штаба НОП одреда Југославије. 668)
- крај октобра — АОПАТНИЦА. У магацинима муниције у Лопатници код Краљева пронађене тромблонске бомбе. Борци — минери Треће љубићке партизанске чете настојали су да направе прототип тромблona из кога би се избацивале ове бомбе. Прототип је направио партизански борац Недељко Бојовић и заједно са четничким капетаном који је био командант магацина у Лопатници однео га у Ужице. На основу овог модела изливено је у Фабрици оружја у Ужицу 200 тромблona за потребе партизанских јединица на фронту код Краљева. 669)
- крај октобра — ЧАЧАК. Одржан састанак Округног комитета СКОЈ-а коме је присуствовао и Иво — Лола Рибар. Он је говорио о раду народнослободилачког омладинског савеза и похвалио секретара Среског комитета СКОЈ-а за срез љубићки Мирослава — Мира Вуковића зато што је на свом терену добро поставио омладинску организацију, а нарочито што је формирао омладинске радне бригаде које су постигле видне резултате у пружању помоћи породицама бораца и другим активностима. 670)

Новембар 1941.

новембар — УЖИЦЕ, БИОСКА, КРЕМИА, СТАПАРИ, ВРУТЦИ.

Када су стигли у Ужице, борци Драгачевског партизанског батаљона су добили нове пушке „партизанке“, потребну количину муниције и по неколико ручних бомби. Борци овог батаљона учествовали су у разоружању четничке команде места у Ужицу и њихових посада код неких магацина. Истог дана борци су учествовали у борби против четника који су вршили концентрацију својих јединица у циљу напада на Ужице. На подручју Стапара, Врутака, Биоске и Кремне заробљено је неколико стотина четника, али су сви пуштени кућама, изузев двадесетак официра и жандарма који су доведени у Ужице. 671)

новембар — РАВНА ГОРА. Четничка Врховна команда наредила да се четнички одреди који су учествовали у блокади Краљева повуку и крену ка Чачку и да га са осталим четничким јединицама преотму од партизана. 672)

— ТРЕШЊИЦА. Борци Драгачевског партизанског батаљона, делови Ужичког и Ваљевског НОП одреда и Шеста ибарска чета Копаоничког НОП одреда, разбили на Трешњици око 800 четника који су из Пожеге пошли за Ужице с намером да са осталим четничким јединицама изврше напад на град и Врховни штаб НОП одреда Југославије. Потпуно разбијени, четници су се повукли за Пожегу. Имали су преко 100 мртвих и рањених. Драгачевски батаљон је имао неколико рањених бораца. Рањени четници су прихваћени и превијени, а тежи су смештени у болницу. 673)

— ДОЊА ТРЕПЧА, ДОЊА ГОРЕВНИЦА, МРЧАЈЕВЦИ. Одржани полусрески* зборови омладине у Д. Треччи и Д. Горовници* У име СКОЈ-а и омладинске организације говорили су Божидар — Божо Томић и Добривоје Павловић, а у име жена Нада Симовић. На зборовима је узео учешћа велики број омладинаца и омладинки. После ових зборових учесници су кренули у Мрчајевце манифестујући солидарност позадине и фронта. 674)

— Г. МИЛАНОВАЦ. У близини града борци Таковског партизанског батаљона водили борбу са недићевцима које је предводио

* Назив полусрески употребљаван је често у времену од 1941. до 1945. Срез се, ради лакшег политичког рада, делио на доњи и горњи део. Тако су функционисали полусрески комитети Партије и СКОЈ-а и друге организације.

1941.

мајор Милан Калабић. У оштрој борби, која је трајала око један и по час, обе стране имале су жртава. 675)

3. новембар — КРАЉЕВО, РУЖИБА БРДО. Четнички командант мајор Радослав Бурић позвао у свој Штаб на Ружића брду све четничке офицере чије су јединице учествовале у опсади Краљева и пренео им наређење Драже Михаиловића о напуштању посаде и повлачењу ка Чачку у циљу преотимања Чачка и других места од партизана. 676)

— ЧАЧАК. Градска партизанска милиција разоружала у граду четничку посадну чету чија се команда повукла у село Лозницу. 677)

— ДРАКЧИБИ. У заједничком Оперативном штабу у селу Дракчићима код Краљева представник четничке команде мајор Радослав Бурић обавестио партизанску команду о одлуци четника да се повуку од Краљева. 678)

— JEЖЕВИЦА. Код Основне школе у Доњој Жевици четници разоружали партизанску стражу, скинули јој петокраке звезде и отишли према Чачку. 679)

— ПОЖЕГА. По наређењу Врховног штаба НОП одреда Југославије делови Чачанског, Ужичког и Ваљевског НОП одреда на-

Богдан капелан, командант Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда (у средњи) са командиром чета Ратком Парезановићем (лево) и Душком Буровићем (десно)

1941.

пали на четнике и после тешке борбе, која је трајала скоро цео дан, заузели Пожегу. У овој борби Драгачевски партизански батаљон је претрпео велике губитке: изгубио је преко 20 бораца, међу којима и команданта батаљона Богдана Капелана и командира Друге чете Ратка Парезановића. Као и увек, Капелан је ишао на челу бораца и био пример храбрости. У близини моста преко Скрапежа, испред саме Пожеге, храбро је погинуо. О његовој погибији борцима је речено тек када је Пожега била заузета. У Пожеги се батаљон задржао кратко време, средио чете, сахранио изгинуле борце и кренуо у даљу потеру за четницима. После погибије Капелана за команданта Драгачевског батаљона је постављен Љубиша Тодоровић. У Пожеги се прикључила Батаљону и Прва чета која је до тада била одвојена и водила борбу против четника у моравичком и ариљском срезу. 680)

— ЧАЧАК. Штаб Чачанског НОП одреда издао проглас под насловом „Партизани и четници! Српски народи!“, у коме се износи издајнички рад „многих водећих четничких личности“. Позивају се поштени четници да напусте своје издајничке вође и са партизанима крену у заједничку борбу против окупатора и њихових слугу. 681)

— КРАЉЕВО. У току ноћи између 3. и 4. новембра четничке јединице напустиле положаје на Краљеву. „Они су на својим положајима неискрено, издајнички давали црвене знакове, посекали телефонске везе положаја и позадине. Повлачећи се, однели су са собом сву храну у намери да нас глађу приморају на одступање“ — забележено је у „Борби“ 13. XI 1941. Четничком колоном која је ишла левом страном Западне Мораве командовао је капетан Јован Дерок, један од највећих противника партизана. Његов задатак је био да овлада тереном љубићког среза, разоружа јединице Љубићког партизанског батаљона, овлада положајима северно од Чачка и држи град под претњом артиљеријског бомбардовања. Колоном која је ишла десном страном Западне Мораве командовао је мајор Радослав Бурић,[^] који је имао задатак да разоружа партизанску тенковску јединицу и Трнавски партизански батаљон и да се састане са четничким јединицама које су се повукле из Чачка. 682)

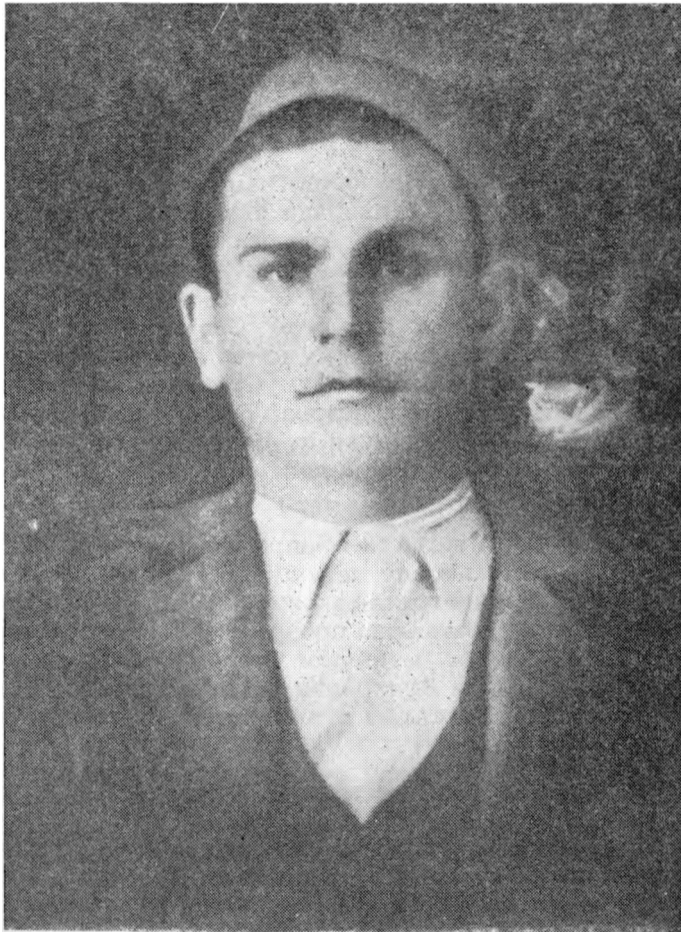
новембар — КРАЉЕВО. Одмах пошто су се повукле четничке јединице, Штаб Чачанског НОП одреда наредио да одмах за њима крену борци Љубићког и Трнавског партизанског батаљона у циљу пружања помоћи при одбрани Чачка од четничког напада. Трнавски батаљон се кретао десном обалом Западне Мораве дуж комуникације Краљево — Чачак, а Љубићки батаљон левом страном Западне Мораве у правцу Мрчајеваца. 683)

— МРСАК. Снаге Трнавског батаљона које су се кретале према Чачку пресретали четници и отварали ватру из заседа. У бли-

1941.

зине магацина у Мрсаћу четници су, предвођени капетаном П. класе Радоњом Борђевићем, напали из заседе, али су у борби било опкољени и већином заробљени заједно са Радоњом Борђевићем. 684)

- САМАИЛА. Четници извршили напад на партизанску тенковску јединицу у циљу отимања партизанског тенка. Њима се супроставио командир тенковске јединице Срећко Николић, због чега су га они одмах убили. Истовремено су убили и Тривуна Јаковљевића из Кукића и још једног борца, а тешко ранили курира. 685)

Срећко Николић, командир тенковске чете Чачанског НОП одреда 1941.

- КРАЉЕВО, ЛАБЕВЦИ, МРЧАЈЕВЦИ. Љубићки партизански батаљон, идући од Краљева комуникацијом дуж леве обале Западне Мораве, приближио се Мрчајевцима испред којих су га пресрели четници које је предводио капетан Јован Дерок.

1941.

Четници су иокушали да лукавством разоружају партизане: предложили су команданту батаљона Средоју Урошевићу да остави своје јединице и пође с њима у Мрчајевце ради регулисања спорних питања. И док је Урошевић водио разговоре са Дероком, четници су почели опкољавати партизане. Прозревши њихове намере, Урошевић је одмах наредио својим јединицама да се развијају у стрелце, због чега су четници брзо одступили, заузели првобитне положаје и отворили ватру на партизане. У крајој борби погинули су партизански борци Милентије Живковић из Д. Трпче и Миодраг Јовановић из Станчића. Партизанске јединице повукле су се у село Тавник. 686)

— МРЧАЈЕВЦИ. На Гушавцу, прелазу на Западној Морави, четници напали посаду партизанског топа, разоружали је и већим делом заробили са командиром батерије Борћем — Боком Миловановићем и запленили топ. 687)

— ГОРЊА ГОРЕВНИЦА. Четници Драже Михаиловића напали изненада на болницу и заробили партизане: Стојана Кораксића, комесара болнице, Живорада М. Поповића, ученика, Вукосава Д. Поповића, ученика, Драгослава Кршића, председника сеоског НОО, Радоја Торомана, Секулу Шаиновића, Благомира Бућевца, једног Словенца који је био помоћник командира страже код болнице и још неке. Све заробљене четници су спровели у село Брајиће, где их је њихов преки суд, изузев Радоја Торомана, осудио на смрт. Стрељање је извршено код Брајића на месту Седам хрстова. Учитеља Кораксића четници су посебно мучили. Откинули су му четири прста на руци. Један четник га је тукао и говорио: „Нећеш ти, учо, учити нашу децу!“ 688)

— Г. МИЛАНОВАЦ. У вези са припремама за напад на партизанске снаге у Г. Милановцу четници покушали да се повуку из града у циљу концентрисања својих снага. Трећа чета Таковског партизанског батаљона прозрела је њихове намере и разоружала их. На молбу четничког команданта Таковског одреда Звонимира — Звонка Вучковића, који је уверавао руководство Штаба Таковског батаљона у лојалност и сарадњу, четницима је враћено оружје. 689)

5. новембар — ЧАЧАК. Штаб четничких одреда за Чачак и околину поставио партизанској Команди места услове садржане у 21 тачки под којима би се могла продужити даља сарадња између четника и партизана. Од партизана је тражено да истог дана одговоре до 16,30 часова. Уколико до тог времена партизани не дају одговор и не приме њихове услове, четници би извршили напад на град. 690)

— ЧАЧАК. У интересу заједничке борбе против окупатора Штаб Чачанског НОП одреда је чинио разне покушаје да не дође до сукоба између четника и партизана. У том циљу је и сам командант Одреда Момчило — Моле Радосављевић отишао са

1941.

групом сарадника у војну касарну да води преговоре са четницима, али су они одбили сваки договор и заробили га са осталим делегатима. На ово је партизанска Команда места одмах реаговала и једном брзом акцијом заробила око десет четничких официра. Партизанска Команда послала је затим ултиматум да се пуне команди Радосављевић и остали за чију безбедност четници сносе пуну одговорност. После овог ултиматума извршена је размена заробљеника. 691)

- СЛАТИНА. Кад је Трнавски партизански батаљон стигао од Краљева до села Слатине, ту су га нападе предстраже четничких одреда те се развила борба која је трајала од 18—20 часова. Партизани су били надмоћнији у борби. Разоружали су страже четника на железничким станицама у Слатини и Заблаћу. Политички комесар Чачанског НОП одреда Ратко Митровић је упутио писмени предлог мајору Радославу Бурићу да дође на преговоре у четничку амбулангу у Горњој Жежевци. Позив за преговоре однео је заробљени капетан Радоња Борђевић. Борђевића су пратила два партизанска борца, који су разоружани у Штабу код Бурића. Мајор Бурић је у дугом писму позвао Ратка Митровића да дође у Штаб код њега, истичући да преговори нису важни јер су четници „већ освојили Пожегу, Ужице и Ариље, заробили партизански тенк, заробили батерију, команданта Одред држе као таоца, разоружали 500 партизана...” 692)
- ТАВНИК, СТАНЧИБИ, ЧАЧАК. Да би избегли јака четничка упоришта дуж комуникације, а посебно у Мрчајевцима, борци Љубићког партизанског батаљона кренули дуж обале Западне Мораве ка Чачку. У Станчиће су стигли око подне, одушељено дочекани од мештана из села. Истог дана преко Љубића ушли су у Чачак. 693)
- ОСТРА. Формирана партијска ћелија. 694)
- ЧАЧАК. Партизанска Команда места узела из штампарије Славка Поповића и сина једну велику штампарску машину „шнел“ и други материјал за штампање и послала у Ужице за потребе Врховног штаба НОП одреда Југославије. 695)
- ТРБУШАНИ, ЧАЧАК. Прва чета Љубићког партизанског батаљона која је, налазећи се на положају на врху села Трбушана, спречавала продор четника од Равне горе, добила наређење да се повуче у Чачак у циљу пружања помоћи другим партизанским јединицама које су браниле град. 696)
- ЛОРЕТ. У ноћи између 5. и 6. новембра борци Драгачевског партизанског батаљона, гонећи четнике према Равној гори, сукобили се са њима на брду Лорету код Ужичке Пожеге. У борби, која је трајала око 4 сата, партизани су заузели доминантну коту и натерали четнике у панично бекство. Један број четника је заробљен, а заплена је извесна количина муниције и пушака. 697)

1941.

5. или 6. новембар — ЛУЊЕВИЦА, БЕЛО ПОЉЕ, ДОЊА ВРБАВА. Активисткиње НОП-а из Г. Милановца Луна Коен, Лепа Лазић, Ина Кушић и друге одржале зборове жена на којима су говориле о политичкој ситуацији и потреби пружања помоћи борцима на фронту. Жене су прихватиле обавезу да се још више ангажују у снабдевању бораца рубљем, цемперима и чарапама. 698)
6. новембар — ЛИПНИЦА, РАЈАЦ, JEЖЕВИЦА. Борце Трнавског партизанског батаљона који су ишли од Краљева према Чачку напали на терену поменутих села четници из одреда ибарског, заблаћког, пријеворског и Чета смрти у намери да их разоружају. У Рајцу, на месту Биљеге, четници су успели да разбију Другу чету Трнавског батаљона, а на Липничким висовима и у Жежевици водила се жестока борба, која је трајала од 7 до 13 часова. У овој борби четници су били потучени, али су и партизани имали губитака. Ту је погинуо партизански борац, водник у чети и члан КПЈ, Боривоје Станић из Атенице. Четници су запленили један тешки митраљез. 699)

Поворка грађана Чачка тражила је од четничке команде обуставу братоубилачке борбе (6. новембра 1941.)

— ЧАЧАК. У циљу спречавања братоубилачке борбе партизани покушали још једанпут да избегну сукоб са четницима. Орга-

1941.

низована је велика поворка жена, деце и стараца*. На Великој пијаци окупљеним грађанима говорио командант партизанске Команде места Миленко Никшић и објаснио им издајничко држање четничког руководства. После тога поворка је, носећи заставе и транспаренте, кренула из града у правцу војне касарне извикујући паролу: „*Хоћемо споразум и сарадњу!*“ На великим транспарентима је писало: „*Ми жене, мајке и сестре тражимо обуставу братоубилачке борбе*“, „*Хоћемо споразум и борбу против окупатора!*“ Тога дана, и поред тога што је падала киша, у поворци је било 1.000 до 1.500 учесника. Када се код артиљеријске касарне наспрам манифестаната појавила група четника, њима је пошла одређена делегација (Савко Филиповић, учитељ, Петар Секулић, кафеџија, и други). Међутим, четници нису прихватили преговоре ни апел грађана па су изненада отворили ватру према поворци и том приликом ранили једну жену. 700)

— ДОЊА ТРЕПЧА, МРЧАЈЕВЦИ, БРЕСНИЦА. Група од око 500 четника из Остре, Горње и Доње Трепче, извршила око подне напад на партизанску команду позадине у Д. Трепчи. Малобројна посада команде је после краћег отпора савладана, заробљена и одведена у Г. Трепчу, а затим преко Мојсиња у Мрчајевце, где су сакупљани заробљени партизани. Један број заробљених партизана спроведен је у Бресницу и затворен у задружни дом. 701)

— ЧАЧАК. Штаб четничких одреда за Чачак и околину издао заповест којом је одредио време, правце и распоред јединица за напад на Чачак. 702)

— УЖИЦЕ, ЧАЧАК. Врховни штаб НОП одреда Југославије упутио из Ужица у Чачак Бранка Пољанца, члана Врховног штаба, да помогне руководству Чачанског НОП одреда у припремама за разбијање четничке блокаде града. 703)

— ПРЕЉИНА. Четничка колона капетана Јована Дерока, која је бројала преко 1.500 четника, кретала се према Прељини, одакле је имала задатак да развије своје снаге за борбу у освајању Чачка. Прељина је, брањена мањим снагама Љубићког партизанског батаљона, убрзо заузета, па је колона прешла реку Чемерницу и почела поседати Љубићко брдо, почев од села Коњевића. Капетан Дерок је на овај положај пребацио и артиљерију у јачини од три топа. Љубићки партизански батаљон је добио наређење од Штаба Одреда да разбије ове четнике на Љубићком брду. Пета чета Љубићког батаљона је била већ на положају у Коњевићима. Командант Батаљона Средоје Урошевић се пребацио камионом са Трећом четом Љубићког батаљона до села Коњевића и даље до аеродрома у Прељини.

* У листу „Борба” од 13. новембра 1941. погрешно је наведено да се овај догађај одиграо 5. новембра, те је касније овај датум узет као тачан и у другим материјалима.

1941.

Ова чета, развијајући се у стрелце, почела је да наступа у правцу Прелџине и нашла се у ситуацији да четничке снаге туче с лећа. За то време капетан Дерок је успео да потисне Пету чету Љубићког батаљона, зароби њеног командира Рајка Танасковића, форсира Чемерницу, пребаци артиљерију преко реке и постави је на положај. Трећа чета Љубићког батаљона је после борбе против четничке заштитнице заузела Прелџину. Том приликом погинуо је борац Милорад Мијушковић из Остре. 704)

- ПРАЊАНИ. Одржан велики народни збор на коме су говорили политички комесар Треће таковске чете Радисав Недељковић и четнички мајор Миодраг Палошевић. Оба говорника истакла су значај и потребу заједничке борбе. Следеће ноћи четници су на превару ухватили борце Треће таковске партизанске чете Миленка Јевтовића и Милована Пауновића из Леушића и на зверски начин их убили на Равној гори. Четници су такође на свиреп начин убили и члана Среског комитета КПЈ за срез таковски Драгишу Николића. 705)
- Г. МИЛАНОВАЦ. Увече одржана свечана академија посвећена октобарској револуцији. 706)
- ЧАЧАК. Идући од Краљева преко Бањице, Трнавe, Атенице и Лознице и водећи готово непрестане борбе са четницима, борци Трнавског партизанског батаљона ушли у зору у град. 707)
- ЧАЧАК. Већ неколико дана у граду су вршене озбиљне припреме ради пружања отпора четницима који су држали град опкољен са свих страна. Довожене су вреће са песком и прављене барикаде и заклони за митраљезе. Посебна пажња поклоњена је утврђењу града са јужне стране одакле се очекивало наступање четника са тенковима. Минери Треће љубићке партизанске чете поставили су, уз помоћ омладинаца, мине на прилазима ка центру града. Миниране су улице које воде од Алвацинице а којима би могли да се крећу тенкови. Најјача концентрација четника била је на јужној страни града у висини чачанског гробља и војних касарни које су се налазиле поред пута Чачак — Краљево. Код касарни је било њихово јако упориште и полазни положај за напад на град. Са леве стране Западне Мораве, северно и североисточно од града, четници су у рејону села Прелџине поставили топове и вршили припреме за бомбардовање града које је требало да почне истовремено са главним нападом четника са јужне стране. Ценило се да град опкољава око 2.000 четника наоружаних пушкама, пуш-комитраљезима и приличним бројем француских тромблona и ручним бомбама. Осим тога четници су располагали са два тенка и три топа па су рачунали да ће сигурно успети и да ће партизани брзо капитулирати у граду. Командант и руководилац напада на Чачак био је мајор Радослав Бурић. Распоред партизанских снага при одбрани Чачка био је следећи: Трнавски батаљон, без једне чете, држао је положај око

кафана „Белви“ на дуж бедема до путничког моста преко Западне Мораве, али због природног одбрамбеног положаја који је стварао ток Западне Мораве Батаљон није посео целу дужину бедема, па је главна тачка отпора била код кафана „Белви“, на правцу главног четничког напада. Друга љубићка партизанска чета је посела Војнотехнички завод и железничку пругу која води за Краљево, а Четврта љубићка партизанска чета се налазила између Друге љубићке чете и Трнавског батаљона. Тако је контролисана комуникација која води ка Краљеви и правац из кога се очекивао напад четника из војних касарни. Градска милиција је запосела положаје североисточно од Друге љубићке чете, тј. од Војнотехничког завода до десне обале Западне Мораве. Северно од милиције, од леве обале Мораве па преко железничке пруге која води за Г. Милановац, положај је држао један батаљон бораца Другог шумадијског НОП одреда, а северозападно од њега, у рејону Љубића, налазила се Прва љубићка партизанска чета. Партизанске јединице су биле бројно и наоружањем слабије од четничких. 708)

- ЧАЧАК. У циљу припрема за прославу октобарске револуције на Великој пијаци, где је била разгласна станица, биле су истакнуте југословенска тробојка са петокраком звездом, совјетска, енглеска и америчка застава. 709)
- Г. МИААНОВАЦ, БЕЧЕВИЦА. Успостављена телефонска веза између Таковског партизанског батаљона и Крагујевачког НОП одреда. Веза је успостављена на дан прославе октобарске револуције, која је одржана у Основној школи у Бечевици, срез гужански. 710)
- Г. МИЛАНОВАЦ. Одржана прослава октобарске револуције у којој је учествовао велики број грађана из града и околних села. Ношене су црвене заставе и транспаренти, узвикивале се пароле и певале борбене песме. Док су партизани на пијаци одржавали митинг, четници су, као противакцију, вршили заклетву на верност краљу Петру II. У току целог овог дана осећала се психоза скорог сукоба са четницима: то су указивали бројни знаци четничких припрема. Прва чета Таковског партизанског батаљона и делови Трећег батаљона Првог шумадијског НОП одреда, који су ишли за Ужице, сместили су се у згради градске болнице. Друга чета Таковског батаљона се налазила у селу Грабовици, а Трећа у згради Сиротињског дома код градског гробља. И поред упозорења Штаба Одреда да четници припремају напад на град, Штаб Таковског батаљона је био небудан и није предузимао потребне мере безбедности, верујући да четници неће смети да изврше напад. 711)
- ЉУБИН, ПРЕЉИНА. Снаге Треће чете Љубићког партизанског батаљона нису биле довољне да форсирају Чемерницу и разбију далеко надмоћније и технички опременије четничке снаге на Љубићу. Командант Батаљона Средоје Урошевић успео је да из Прељине успостави телефонску везу са Штабом Чачан-

ског НОП одреда у Чачку. Он је предложио да се што пре упути једно јаче одељење наоружано аутоматским оружјем које би дејствовало од правца Чачка. Штаб Одрета је овај предлог усвојио и хитно упутио групу добро наоружаних бораца на челу са замеником команданта Одрета Радованом Јовановићем, чиме су се четнички положаји нашли на удару партизанске ватре и са чеља и са леђа. На уговорени знак — испаливањем црвене ракете — вод аутоматичара је отворио из непосредне близине жестоку ватру на четничке положаје, а потом извршио јуриш. Истовремено, од правца Прељине кренула је у напад Трећа, а од правца Коњевића Четврта љубићка партизанска чета. Четнике је овај синхронизован напад партизана од Чачка, Прељине и са бока од Коњевића изненадио и унео пометњу у њихове редове. У силовитом јуришу партизанске снаге су освојиле топове, а на читавом фронту четници су почели да се повлаче у великом нeredу. Тако су партизани поново дошли у посед топова. Са песмом, развијеном заставом и топовима ушли су у Чачак. Вест о овом догађају брзо се пронела међу браниоцима града и појачала им борбени дух. У овој борби једва се спасао четнички командант Јован Дерок са својом ужом пратњом и мањим бројем четника. Партизани су успели да одроби командира Пете љубићке партизанске чете, а заробе око 500 четника и већи број њихових официра. Већина четника пуштена је кућама, а официри су задржани ради ислеђења. Овом акцијом ликвидирана је ударна снага десне четничке колоне и умањена ефикасност општег четничког напада на Чачак. Ово тим пре што је задатак ове десне колоне био да запоседне железничку пругу Чачак — Ужице и да тако прекине везу партизана из Чачка са Врховним штабом НОП одреда Југославије у Ужицу. 712)

- Г. МИЛАНОВАЦ. Због све жешћих напада Немаца и недићеваца према Г. Милановцу и припрема четника за напад на партизане у граду, Штаб Чачанског НОП одреда тражио од Врховног штаба НОП одреда Југославије да борци Таковског партизанског батаљона што пре дођу од Ужица у Г. Милановац. Борци Друге и Треће чете Таковског партизанског батаљона укрцали су се у блиндирани воз и заједно са још неким деловима партизанских јединица стигли у Г. Милановац уочи самог напада четника на град. Прва чета овог батаљона још је остала у Ариљу. 713)
- ЧАЧАК. После истека четничког ултиматума, тачно у 16,30 часова, од војне касарне 19. артиљеријског пука наступио преко Алвацинице четнички тенк отварајући митраљеску ватру на положаје Друге и Четврте партизанске чете. Истовремено је група четника са чачанског гробља извршила напад на положај који је држао Трнавски партизански батаљон. У жестоком налету четници су у почетку успели да угрозе положај Трнавског батаљона, али се он убрзо средио и успешно одолевао четничким нападима. У саставу овог батаљона борили су се и

радници занатских радионица. Још одмах у почетку напада тенк се заглавио у једном јарку тако да су га партизани скоро неоштећеног запленили. Борба је вођена све до 3 часа ујутру 8. новембра. У току ноћи четници су успели да, уз дејства митраљеске ватре, угрозе одбрану града са југозападне стране и када се већ чинило да ће успети да продру до центра града, борци Трнавског партизанског батаљона су око 2 часа ноћу извршили противнапад и уз помоћ осталих јединица потпуно их разбили на овом сектору. Гонећи разбијене четнике преко Лознице и савијајући десним крилом према селу Кулиновцима, Трнавски батаљон је код војне касарне избио иза лећа четницима. Трнавски батаљон је извршио противнапад истовремено са Другом љубићком партизанском четом која је из круга Војнотехничког завода извршила јуриш преко железничке пруге Чачак — Краљево и упала у градску болницу коју су држали четници, а затим у круг војних касарни, где се сјединила са Трнавским батаљоном. Сличан покрет извршила је и Четврта љубићка партизанска чета према Алвациници. Тако се напад четника на Чачак завршио потпуном победом партизана. У борби четници су имали десет мртвих и један број рањених, а партизани два погинула борца. Партизани су запленили велику количину оружја и другог ратног материјала и опреме и заробили око 400 четника, а затим наставили да даље гоне разбијене четнике у правцу Равне горе. 714)

- УЖИЦЕ, ЧАЧАК. Када је партизанима у току борбе против четника понестало муниције, на тражење Штаба Чачанског НОП одреда, из Ужица је око 22 часа, у тренутку најжешћих борби, стигао у Чачак воз са два вагона пушчане муниције. 715)
 - САВИНАЦ. Ноћу између 7. и 8. новембра четници напали на болницу, заробили и побили 23 партизанска рањеника. 716)
8. новембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Одмах после пола ноћи једна бројно јака група четника напала на партизана у граду, покидала телефонске везе, заробила партизанске страже и опколила болницу у којој су партизани, не надајући се нападу, спавали. После двочасовне борбе и издаје командира Прве чете Таковског партизанског батаљона савладан је отпор и четници су успели да заробе већи број партизана, међу којима је било и рањеника. Само један мањи број успео је да се пробије из блокаде и избегне заробљавање. Група четника која се налазила у касарни напала је Трећу таковску партизанску чету која се налазила у Сиротињском дому, али су борци ове чете били обазривији. Они су, надајући се нападу, били ван Дома и дочекали су непријатеља у борбеном поретку. Пошто су одбацили четнике, извршили су противнапад на касарну, али како нису могли да је заузму, повукли су се из града и дошли у Бело Поље, где су се састали са Другом таковском партизанском четом која је држала обезбеђење на путу Крагујевац — Г. Милановац. Овим мучким нападом четници су заузели град и заробили око 150 партизана. 717)

1941.

Кућа инжењера Љубомира Ивковића у Чачку у којој је јуна 1941. одржан значајан пленум ОК КПЈ за Чачак. За време ослобођења октобра и новембра 1941. овде је била смештена радионица за израду рубља и одећа за борце

1941.

- ЛЈУБИЊ. Пошто је Штаб Љубињког партизанског батаљона сазнао да се капетан Јован Дерок са једном групом четника налази између Љубиња и Ракове, Штаб батаљона је одлучио да и ту групу протера и уништи тако да овај терен очисти од четника. Борци Љубињког партизанског батаљона су их напали и потпуно разбили. У тој борби убијен је капетан Јован Дерок кад је покушао да се пребаци преко реке Чемернице. Трећа љубињка партизанска чета заузела је у даљем наступању Прељину и више није наилазила на озбиљнији отпор до Основне школе у Г. Трпчи. 718)
- ЧАЧАК. У борби на Чачку заробљен је велики број четника који су доведени у Соколски дом. Штаб Одрета је наредио да им се да следовање хлеба иако га и сами партизани нису имали довољно. Сутрадан им је Ратко Митровић одржао говор, упознао их са издајничком улогом њихових официра и позвао их да се придруже партизанима или да иду својим кућама. Један мањи број се одазвао позиву, а већина се изјаснила да иде кућама. 719)
- ГУЧА. Приликом напада четника на Чачак командант Јеличког четничког одреда Милоје Мојсиловић наредио једном делу својих јединица да нападну партизана у Гучи. Сазнавши за ово, партизани су предухватили намере четника и разоружали четничку посаду у Гучи. Заједно са четничком командом разоружани су и ухапшени: бивши четнички командант Команде места у Чачку Богдан Марјановић, четовоћа Гучке четничке чете Исидор Драмлић и још један број четничких официра који су пошли у село Лису, где су требали да се реорганизују и припреме за нове нападе на партизана. Сви заробљени су спроведени у Врховни штаб НОП одреда Југославије у Ужице, осим Драмлића, који је по пресуди партизанског суда осуђен на смрт и стрељан. Код Драмлића су пронађени спискови партизана и њихових симпатизера које је припремио да преда Немцима и полицији. У списковима је било назначено кога треба убити. 720)
- ЛУЊЕВИЦА. У борби против четника погинуо борац, члан Окружног комитета СКОЈ-а и секретар Среског комитета СКОЈ-а за срез таковски, студент Владимир — Миша Лазнић. 721)
- ЉУБИЊ, МРЧАЈЕВЦИ. После разбијања четника на Љубињу Четврта љубињка партизанска чета истерала четнике из Мрчајеваца. 722)
- Врховни штаб НОП одреда Југославије доставио наређење свима штабовима, политичким комесарима и борцима НОП одреда Југославије о поступку према ратним заробљеницима, у коме се, између осталог, каже: „У вези са последњим догађајима у којима су војно — четнички одреди иступили са оружаним снагама против партизанских одреда — догађају се

1941.

многобројне појаве зверског мучења, пребијања и убијања наших партизана и курира са стране разних окорелих злочинаца који се налазе у тим војно — четничким одредима ... Под претњом казне смрти забрањује се одговарати на те злочине сличним протумерама које нису дозвољене у партизанским редовима ... Заробљени непријатељски официри и војници имају се стражарно спровести најближим нашим партизанским командама, које ће онда саме предузети истрагу против појединаца... за које се непобитно докаже да су вршили било каква зверства или насиља... Наше војне партизанске јединице дужне су више од свих строго да поштују ратничка правила и високо држати неокаљану заставу наших херојских партизанских одреда Југославије." 723)

9. новембар — МРЧАЈЕВИЋИ, БРЕСНИЦА, Г. МИААНОВАЦ. Један вод бораца Четврте љубићке партизанске чете отишао у Бресницу, растерао четнике и ослободио из затвора 300 партизана које су четници намеравали да отерају у Крагујевац и предаду Немцима. После одмора и ручка партизанска колона је кренула преко Остре за Г. Тречу, не наилазећи на отпор четника. Истог дана одржан је у Г. Тречи код Основне школе збор на коме је партијски активиста Миливоје Урошевић говорио о четничком издајству, неопходности спречавања братоубилачког рата и нужности борбе против окупатора. Тога дана Трећа и Четврта љубићка партизанска чета отишле су према Г. Милановцу ради пружања помоћи борцима Таковског партизанског батаљона у ослобођењу града од четника. 724)

— ЧАЧАК. У току рада Градског народноослободилачког одбора потребе су налагале да се у њему повећа број одборника, а нарочито после отвореног напада четника на партизана. Тако су, поред десет партизанских одборника који су именовани 5. октобра 1941. године, у Одбор су накнадно ушли следећи партизански представници: Милан Арсенијевић, професор, Смиљана Пишчевић, домаћица, Зора Сарага, радница, Александар Хаџи — Поповић, судија, Младен Јовашевић, професор, Славко Пантелић, кројачки радник, Срећко Печењковић, опанчарски радник, Борће Поповић, адвокат, Лзубомир Ивковић, инжењер, Милан Јаковљевић, железнички службеник, и Веселин Туцовић, железнички службеник. 725)

— ЧАЧАК. Штаб Чачанског НОП одреда поставио Александра — Аца Кнежевића за комесара целокупног железничког саобраћаја на ослобођеној територији о чему су били обавештени сви комесари подручних железничких станица које су у то време функционисале: Г. Милановац, Ужице, Пожега, Љубић и друге. За комесара Електричне централе Команда места је поставила Војимира — Војчета Павловића. Централа је била исправна, али за њен нормалан рад оскудевало се са погонским горивом. Захваљујући професору хемије Милану Арсенијевићу, који је у бензин из Брђана и Јеминске Стене стављао извесне хемика-

1941.

лије, добијана је течност која је замењивала петролеум за осветљење. Ова течност је продавана грађанима, а од добијеног новца куповано је погонско гориво потребно за рад електричне централе. 726)

- ОСТРА. У Основној школи одржан збор грађана на коме је говорио председник народноослободилачког одбора Светозар Анђелић. Он је упознао присутне са најновијом политичком ситуацијом и узроцима сукоба између партизана и четника позивајући грађане на слогу и јединство. На збору је изабран нови народноослободилачки одбор и одељење народне милиције, чији је командир био Вукадин Белић. 727)
- ЧАЧАК. После пораза четника у борби на Чачку Штаб Чачанског НОП одреда упутио апел грађанима и омладини да се уписује у Одред. Код Соколског дома окупио се велики број омладинаца и омладинки и радника из занатских радионица од којих су формиране две нове чачанске партизанске чете. Радници који су ступили у ове чете радили су и даље у радионицама, али су били наоружани и спремни да ступе у акцију у случају потребе. 728)
- СЛАТИНА. Делови Трнавског партизанског батаљона дошли из Заблаћа у Слатину и сместили се у згради Основне школе. Одмах потом надлетела су два немачка авиона од Краљева и бомбама засули оближње зграде. Митраљирали су околину, а посебно пут Чачак — Краљево. 729)
- ЧАЧАК. Један немачки авион у неколико наврата надлетао и митраљирао град и болницу. Жртва није било. 730)
- ЛИСА. После пораза у борбама на Чачку и Гучи неке четничке јединице су се у паничном бекству повлачиле ка Равној Гори. Остаци Јеличког, Чачанског и Моравичког четничког одреда сакупили су се у селу Каони, извршили реорганизацију и формирали нови Јеличко-моравички четнички одред, који се сместио и утврдио на Вијенцу у селу Лиси. Командант новоформираног одреда био је Милоје Мојсиловић, који је себе називао свети Илија. Одред је вршио на Вијенцу страховит терор над партизанским борцима и њиховим породицама и сарадницима пљачкајући и палећи по читавом драгачевском и моравичком срезу.* 731)
- ЧАЧАК. Формиран ескадрон коњице Чачанског НОП одреда, који је, поред задатка брзог дејства на правцима непријатељског продора, имао да се бори против четника и других непријатеља који су кидали телефонске и телеграфске везе. Командант ескадрона је био Борђе Калињин.** 732)

* По кратком поступку и на најзверскији начин овде је поубијано до почетка децембра 1941. године преко 100 партизанских бораца и њихових сарадника.

** Борђе Калињин је био по народности Рус који је у току јула ступио као борац у Другу трнавску партизанску чету.

1941.

— Г. МИЛАНОВАЦ, ТАКОВО, БРАЈИБИ, СЛОВАЦ, ВАЉЕВО. После заробљавања партизана у граду и околини четници су их затворили у касарну у Г. Милановцу. Ту су у једну групу издвојили сељаке, а у другу раднике, студенте и ђаке. Сељацима су понудили да ступе у њихове редове, а оне који на то нису пристали избатали су и пустили кућама. Групу од око 80 радника, ђака и студената задржали су и одмах је потерали у Таково, где су преноћили. Сутрадан је колона заробљених партизана наставила пут према Брајинима. На челу колоне „победоносно” и разметљиво ишли су командант Таковског четничког одреда Звонимир — Звонко Вучковић и четнички официри Душан Топаловић и Илија Орел. Заробљени партизани нису очекивали најгоре јер су сматрали да их четници плаше. Успут су певали партизанске песме и пркосили непријатељу. Скојевац Мишула Басарић је био претучен због бодрења својих другова и отвореног пркоса иако се као хром тешко кретао. У селу Брајинима*, где су четници дотерали још један број заробљених партизана са других страна, затворили су их у један подрум који је био под водом. Преки суд Таковског четничког одреда осудио је на смрт 350 партизана, међу којима и свих 80 дотераних из Г. Милановца. Осуђене партизане је четнички командант Илија Орел у селу Словцу предао Немцима за 27 сандука муниције, а ови су их отерали у Ваљево и стрељали. 733)

— ЧАЧАК. Одржана прослава октобарске револуције. У листу „Борба” од 13. новембра 1941. објављен је чланак у коме се о овом догађају каже: „Први пут у својој историји ослобођени Чачак спремао се да прослави 7. новембар, велики празник читавог радног човечанства, али је Дража Михаиловић натерао своје чете да плотунима објаве почетак непријатељстава. Место говора, песама и културног програма, пуних 11 часова разлегали су се градом плотуни пушака, прасак бомби, клокотање митраљеза.. . Тако је 7. новембар прослављен жестоком борбом и одлучном победом над онима који су хтели да забоду нож у лећа народноослободилачкој борби. у 18 часова, и поред сталних борби које се воде у околини, упркос двочасовном кружењу авиона који је митраљирао, одржана је прослава Октобарске револуције. Дворана** је била мала да прими реку народа који се слио на прославу. Бина је била украшена совјетским, партизанским и енглеским заставама, сликама Лењина, Стаљина, српског првоборца др Драгише Мишовића, и транспарентима. Прослава је почела певањем „Интернационале”, а онда је друг Јовановић*** отворио свечаност и говорио

* Четнички затвор у Брајинима био је познато мучилиште партизана и њихових сарадника. Сматра се да је на зверски начин убијено око 300 припадника НОП-а на Дреновом врху, Равној гори и Коштунићима.

** Сала хотела „Крен”

*** Радован Јовановић

1941.

о овом великом празнику... У име Партије говорио је друг Минић* „О значају Октобарске револуције“, затим је друг командант одреда Радосављевић** говорио „О Црвеној армији и партизанима“. Потом су прочитани телеграми Стаљину, црвеноармејцима, ЦК СКП (б), ЦК КПЈ и Врховном штабу партизанских одреда. Прослава је настављена говором друга омладинца В. Милошевић*** и другарице партизанке Ј. Ивковић****, чији су говори примљени са великим одушевљењем. Затим се прешло на забавни део програма. Нарочито одушевљење изазвао је хор партизана и партизанки Љубићке чете који је певао словенске песме.” 734)

10. новембар — ЧАЧАК. Народноослободилачки одбор града Чачка упутио позив грађанима за добровољни упис зајма. У позиву, поред осталог, пише: „Народноослободилачком одбору града Чачка стављено је у дужност да збрине све породице, које у овом тешком времену немају средстава за живот. Долазе у обзир чачанска сиротиња, радници запослени и незапослени, породице заробљеника, инвалиди, чиновници и пензионери. Оваквих породица има око 2.500 са око 7.000 чланова. Да би се овим лицима пружила најнужнија помоћ за храну и огрев, потребно је око 2.500.000 динара месечно, што за 4 зимска месеца износи 10 милиона динара. Финансијска средства којима располаже Народноослободилачки одбор су мала, а потребе за поменуту сврху су велике. После више покушаја да се овај проблем реши на неки други начин, показало се да је бескалатни добровољни зајам од стране имућних грађана тренутно једини излаз. Народноослободилачки одбор, по наређењу Команде места и предходном саветовању са грађанима... позива све имућне грађане Чачка да у року од 24 часа изволе код Народноослободилачког одбора уписати овај зајам према својим имовинским могућностима. Глад и њене последице могу бити кобне не само за гладне, већ и за сите, па је у интересу свију да се овај позив правилно схвати. Одбор апелује на савест и патриотско осећање имућних грађана да зајам одмах упишу, па тако и они допринесу Ослобођењу од гнусног окупатора с којим се већ месецима боре и ЖРТВУЈУ СВОЈЕ ЖИВОТЕ НАЈБОЉИ СИНОВИ СРПСКОГ НАРОДА...” Позиву се одазвао велики број грађана и за неколико дана уписано је око 400.000 динара. 735)

- ЧАЧАК. Партизанска Команда места издала Наредбу бр. 2 у којој позива сва мушка лица из Чачка од 18 до 50 година старости која су се иселила из града да се одмах врате својим кућама. „Сопственици свих трговачких и занатлијских радњи као и других локала да одмах отворе своје радње и радионице.” 736)

* Радослав — Раде Минић

** Момчило — Моле Радосављевић

*** Вучко Милошевић

**** Радмила — Лала Ивковић

1941.

**НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
ГРАДА ЧАЧКА**

Сер. А. Бр. 33.

ПРИЗНАНИЦА

На Дин. 3000.- словима Три хиљаде
коју је своту г. Мило Смиљанић
Урбава" А.2. из Чајка данас уплатио
Народно-ослободилачком одбору града Чачка на
име расписаног добровољног бескаматног зајма за
издржавање сиротиње, избеглица, породица заробљеника,
инвалида, чиновника и пензионера који живе у граду Чачку.

Донносиоцу ове признанице исплатиће свака
Државна благајна горњу своту за четрнаест дана по
презентирању, када се образује Централна управа и
када се позову доносиоци на реализовање.

у Чачку, 12. новембра 1941 год.

Делегатин: [Својеручни потпис]

Претседник
Народно-ослободилачког одбора
[Својеручни потпис]

ЧЛАНОВИ ОДБОРА:
[Својеручни потписи]

Позиву за упис народног зајма одазвао се велики број грађана

1941.

- око 10. новембра — ДРАЧИЕ. У борбама које је водила Прва чачанска партизанска чета против четника у селу Драчићу код Ваљева погинуо командир Чете Милија Нусловић, учитељ. 737)
- око 10. новембра — ЧАЧАК, УЖИЦЕ. Делегација грађана града Чачка отпутовала у Ужице у Врховни штаб НОП одреда Југославије у циљу разговора и изналажења решења због насталог оружаног сукоба између четника и партизана. Делегацију од десет чланова примио је прво Иво — Лола Рибар, а поподне Врховни командант Јосип Броз Тито. У присуству Јосипа Броза Тита, Едварда Кардеља и Михе Маринка, затим Влада Зечевића и поручника Ратка Маргиновића у име делегације из Чачка говорио је адвокат Драгутин Лазовић, који је изнео стање и прилике у Чачку после сукоба између партизана и четника. Предложио је да се успостави веза са Равном гором и нађе трајније решење. Тито је говорио о бројним покушајима да се са четничком командом нађе заједничко решење и споразум. Он је обећао да ће Врховни штаб НОП одреда Југославије учинити све да се спречи даља братоубилачка борба и организује заједнички отпор против окупатора. 738)
11. новембар — РАЖАНА. Четници заробили већи број бораца Прве чачанске партизанске чете и са осталим заробљеним партизанима предали их Немцима који су их стрељали у Ваљеву. 739)
- САВИНАЦ. Делови Таковског и Љубићког партизанског батаљона водили борбу са четницима и ослободили Савинац. 740)
- МРЧАЈЕВЦИ. Чистећи терен од четника, Четврта љубићка партизанска чета, предвођена командиром Вучићом Петровићем, разбила у селу Мрчајевцима једну четничку групу и запленила један пушкомитраљез, 50 пушака и веће залихе хране која је била сакупљена у магацинима овога села. 741)
- ЧАЧАК. Партизанска Команда места узела из штампарије Славка Поповића и сина једну машину за штампање за потребе партизанске штампарије у Чачку. 742)
12. новембар — ЧАЧАК. После отворене издаје четника напредне жене града издале проглас у коме се, поред осталог, каже: „Мајке, жене, сестре — све родољубиве Српкиње града и села. Обраћамо се вама које сте послале своје најмилије у борбу против крвавог окупатора и које стојите данас збуњене пред овим што се догађа. Ви се питате зашто отац пуца у сина, брат у брата. Зашто се пролива братска крв а кад је окупатор још у земљи, скоро пред вратима. Они који су издали нашу земљу 6. априла, они који никад нису желели добро народу, увукли су се у редове четника, користећи национално осећање и поштене традиције четника. Наметнули су се за вође, поштеним српским родољубима, четницима, не да их воде у борбу против окупатора већ у намери да омету борбу за слободу. И они су ти који су завели ваше синове и браћу да убијају једни друге. Они су

1941.

ти који су у најотсуднијем часу повукли своје снаге са фронта и отворили пут непријатељу. Њихове чете су опселе Чачак и претиле да сваког тренутка пролију братску крв. .. ПРЕЗРИТЕ нове Бранковиће са Равне Горе и збијте се као једна у чврст и јединствен фронт слободе нашега народа. Окупимо се око наших народно-ослободилачких одреда, који нас бране и штите од подивљалих хитлеровских хорди..." 743)

— ВУЈЕТИИЦИ. Партизанска милиција из Остре открила и запленила четничку радио-станицу коју је после повлачења четника оставио на тавану школе командант Таковског четничког одреда Звонимир — Звонко Вучковић. Станица је предата Штабу Чачанског НОП одреда у Чачку. 744)

— ЧАЧАК. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио циркуларно писмо свим среским руководствомима и члановима сеоских партијских јединица поводом припрема за сазив Окружне конференције. У писму се, поред осталог, каже: „Развитак Народно-ослободилачког устанка и активно учешће сељачких маса намеће пред вас велике, нове задаће који имају врло велики значај за даље ширење устанка и успешно настављање борбе против окупатора и њихових домаћих слугу агената. Због свега тога намеће се потреба сазива Окружне конференције на којој ће се претресати сав досадашњи рад, пропусти и грешке, и на основу новонастале ситуације и нових услова поставиће се нове задаће. У вези с тиме Окружни комитет ставља у дужност свакој јединици да изврши свестрану припрему за ову конференцију. .. Сва среска руководства као и сеоске партијске јединице и повереништва морају одржати ванредне састанке на којима ће се претрести сав досадашњи рад. .. После спроведене дискусије по свим... питањима поставите и задаће за будући рад које ће ваш делегат изнети на конференцији..." 745)

око 12. новембра — Г. МИААНОВАЦ. После заузимања Г. Милановца од стране четника из Чачка су кренули делови Љубићког партизанског батаљона у циљу пружања помоћи борцима Таковског партизанског батаљона. Друга и Трећа чета Таковског батаљона кренуле су из Белог Поља према Г. Милановцу и после дводневне борбе против четника у Сврачковцима и Велеречи разбиле су их и натерале да се повуку у град. У исто време делови Љубићког батаљона, са делом Прве чете Таковског батаљона која се вратила из Ужица, потиснули су четнике од Бруснице, Луњевице и Грабовице и створили полуокружење града. Четници су пружили врло слаб отпор и брзо се повукли из града у правцу Равне горе. 746)

13. новембар — СЛАТИНА. Борци Друге трнавске партизанске чете дали приредбу у Слатини са одабраним програмом*. На при-

* Сличне приредбе организовале су и друге чете и давале их у многим селима.

1941.

редби је, поред осталих тачки, приказан позоришни комад „Ја-завац пред судом". 747)

— ЛОНДОН. Избегличка влада Краљевине Југославије молила владу Велике Британије да од владе Совјетског Савеза тражи да се партизани у Југославији потчине команданту Југословенске војске у отаџбини Дражи Михаиловићу. 748)

— БЕРШИЋИ. После истеривања четника из Г. Милановца један део бораца Таковског и Љубићког партизанског батаљона остао као посада у граду и обезбеђивао пут Крагујевац — Г. Милановац, а други део бораца поменутих батаљона наставио је са гоњењем према Равној гори. У Бершићима и на брду Галичу водила се жестока борба против јаче групације четника, која је у борби вођеној цело поподне, потучена. На овим положајима партизанске борце затекло је примирје са четницима. 749)

13. — 14. новембар — ДИВЦИ. У селу Дивцима код Ваљева Дража Михаиловић водио разговоре са немачким шефом Управног штаба команданта Србије др Георгом Кислом и обећао му да ће четници водити борбу против партизана и да неће пружати отпор немачким трупама. 750)

14. новембар — ЧАЧАК. Градски народноослободилачки одбор сазвао конференцију жена ради организације рада на збрињавању партизанских бораца, шивења рубља, плетења чарапа, цемпера, рукавица и другог. „Конференција је била одлично посећена. А за рад се уписало преко 300 жена. Најављено је уписивање и других Чачанки које нису могле доћи на конференцију. Конференција је изабрала нарочити одбор који ће руководити овим патриотским послом. У одбор су ушле Смиљана Пишчевић, Аница Алексић, Сибинка Топаловић, Мила Милосављевић, Душанка Богићевић, Станка Курчић, Живка Савић, Љубомирка Јанковић и друге родољупке града Чачка" — донела је „Борба" од 20. новембра. 751)

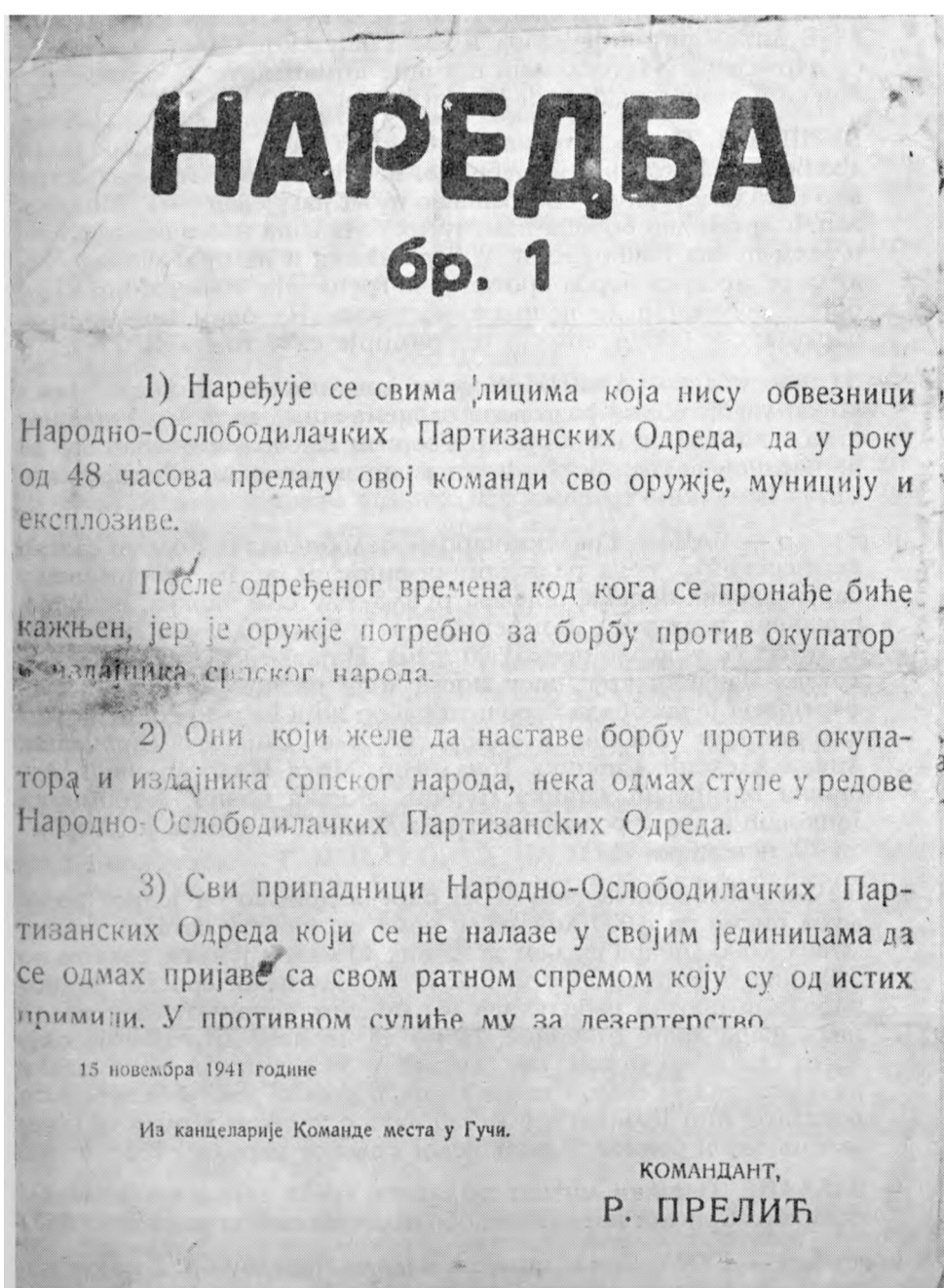
— ЧАЧАК. Штаб Чачанског НОП одреда примио од једног родољуба писмо са 8.000 динара, у коме се, између осталог, каже: „Ових 8.000 динара шаљем за наших 40 малих јунака, сваком по 200 динара, који се боре за спас и слободу целог српског радног народа, а против цабалучара и плаћених непријатеља и издајника наше драге отаџбине. Ја им се не могу другојачије одужити сем овим путем, јер сам већ у 58 години. Али помагаћу их пропагандом својом као и досад, а што ће дела у будућности показати. Мој јединац већ месец дана с пушком у руци се бори за слободу и равноправност целог српског народа." 752)

— ЗАБЛАНЕ. Одржан митинг омладине среза трнавског поводом стварања Српског народноослободилачког савеза омладине. 753)

15. новембар — ГУЧА. Команда места издала Наредбу бр. 2 којом позива „сва мушка лица из Гуче од 18 до 50 година старости која су се иселила из града да се одмах врате својим кућама у Гучу...

1941.

Сопственици свих трговачких и занатлијских радњи, као и других локала да одмах отворе своје радње и радионице.” 754)

1941.

- пол. новембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Одржане среске партијске конференције на којима су претресана питања организације позадине у циљу пружања интензивније помоћи фронту и изабрани делегати за Окружну конференцију КПЈ за Чачак. Среска партијска конференција за срез љубићки одржана је у просторијама Аожионице у Лзубићу, а за срез трнавски у Атеници код куће Милоја Трипковића. 755)
- пол. новембра — Г. МИЛАНОВАЦ. Градски народноослободилачки одбор расписао обавезан зајам народног ослобођења у износу од десет милиона динара. Новац је био намењен потребама бораца на фронту и снабдевању грађана најнужнијим потребама. 756)
16. новембар — ЧАЧАК. У сали Соколског дома одржан шири састанак представника Народне радикалне, Демократске и Земљорадничке странке и Комунистичке партије. Састанку је присуствовало око 30 чланова поменутих странака и Партије. На састанку је присуствовао и њиме руководио члан Врховног штаба НОП одреда Југославије Иво — Лола Рибар. Постигнут је споразум да све партије уложе све своје снаге у борби против окупатора и да се заједнички изгради народна власт на ослобођеној територији. Било је речи и о оснивању српске коалиционе владе. За 18. новембар заказан је велики народни збор који ће се одржати код Соколског дома. 757)
- ЧАЧАК. Команда места упутила акт Градском народноослободилачком одбору у коме наређује да се у граду приступи изградњавању ровова и других заклона од ваздушних напада. 758)
- РАВНА ГОРА. Дража Михаиловић обавештава да је постављен за команданта „целокупне југословенске војне силе на окупираној територији, да се сви наоружани покрети стављају под његову команду“ и да ће их он водити према заклетви положеној краљу. 759)
- ГУЧА. Четничке војводе Милоје Мојсиловић, Божо Носовић — Јаворац и Буро Смедеревац доставили писмо партизанској Команди места у коме су захтевали да им се партизани предају. У противном, све ће их уништити. 760)
- Г. ГОРЕВНИЦА, СРЕЗОЈЕВЦИ. У гоњењу четника према Равној гори борци Трнавског и Лзубићког партизанског батаљона водили тешке вишедневне борбе против четника на брду Јељењу више Срезојеваца и успели да их разбију. Обе стране имале су велике губитке у људству, а четници посебно губитке у оружју и материјалу. 761)
18. новембар — ЧАЧАК. Одржан састанак између представника Врховног штаба НОП одреда Југославије и представника четника Драже Михаиловића у циљу превазилажења неспоразума и сукоба између четника и партизана. Члан Врховног штаба Александар Ранковић изнео је предлог за споразум, али како пред-

ставници четника нису имали овлашћење за потписивање споразума, делегације су се разишле. 762)

- ЧАЧАК. Код Соколског дома одржан поподне велики народни збор о коме је у листу „Борба“ од 20. новембра 1941., између осталог, писало: „Од свога ослобођења наш град није имао веће и лепше манифестације него што је био данашњи величанствени народни збор. Није било Чачанина који се није прикључио огромној поворци — тој великој живој снази — која је у постигнутом јединству свих народних партија, манифестованом на овом збору, видела највећу залог одлучне борбе против окупатора и залог сигурне победе. Сала Соколане у којој је требало да се одржи збор била је премала да прими огромну реку народа која је притицала. Радници из фабрика и радионица, са транспарентима који су пламено поздрављали јединство свих родољубивих снага у борби против крвавог окупатора, корачали су смело и ведра чела, свесни да су увек кроз своју борбу стварали темељ овога јединства. „Ми радници Фабрике хартије поздрављамо јединство српског народа“, говорио је транспарент радника који су наоружанци ишли за њим. Све професије биле су масовно представљене, а нарочито место заузимали су железничари са сврјим транспарентима. Мајке и жене својим поздравом акцији народног јединства још једанпут су манифестовале жеље да се спречи братоубилачки рат и оштрица народне борбе упери против фашистичког окупатора. Омладина окупљена у Српском народноослободилачком омладинском савезу била је заступљена у великом броју. Поворка се завршавала народном милицијом која је била топло поздрављена. Пред зградом Соколане цела ова поворка се зауставила. На згради Соколане победоносно се вила застава српских партизана, а крај ње заставе Совјетског Савеза, Енглеске и Америке, које су симболично приказивале савез трију највећих сила на свету. Одушевљење народа је на врхунцу. Оно се испољавало на озареним лицима људи у свакој речи. . . У таквом расположењу збор почиње. . . збор отвара Милош Поповић, учитељ у пензији члан Радикалне странке, који укратко излаже значај овог збора. Представник Народне радикалне странке г. Жика Вујичић, трговац, нарочито подвлачи потребу јединства свих народних снага у борби против окупатора и домаћих издајца. Представник Демократске странке г. Милија Бојовић, кафеџија, нагласио је од колике је важности слога српског народа у борби против крвавих непријатеља. У име Земљорадничке странке говорио је Бока Поповић, адвокат, који је оштро осудио све оне који су покушали да разбију јединство српског народа. . . Збор се завршио говором друга Радослава Минића, који је у име Комунистичке партије поздравчио овај збор народног јединства и изнео све напоре које је Комунистичка партија улагала да би дошло до јединства свих родољубивих снага у борби против фашистичких окупатора. Говорећи о јуначкој борби партизанских одреда оштро је осудио издају оних плаћеника којима је

1941.

више стало до новца, него до части и слободе српског народа. Затим је говорио о народноослободилачким одборима, као органима привремене власти, које треба да сачињавају представници свих народних странака, а преко којих ће се најуспешније остварити наше најјаче оружје у борби против фашизма: јединство читавог народа, јединство свих родољубивих снага... И поново се заталасала ова жива река изнад које су биле исписане жеље, расположење и захтеви ових људи решених да истрају у ослободилачкој борби. Узвици: „Све за фронт!“, „Живело борбено јединство српског народа!“ и остали мешали су се са „Хеј, Словени!“, „Ланци нам се кују клетви.“ Са заставама, песмом и усклицима, прошла је поворка кроз читав град. На пијаци у центру града поворка се зауставила. . . Манифестације су се претвориле у народно весеље. Хармоника је засвирала и коло се развило преко читавог трга." 763)

Манифестације јединства свих родољубивих снага у ослобођеном Чачку новембра 1941.

- ЧАЧАК. „Народне странке — Народна радикална, Демократска, Земљорадничка и Комунистичка, преко својих представника у нашем крају, извршујући овлашћење народа са великог збора у Чачку од 18. новембра 1941. године, упућују следећи АПЕЛ народу округа чачанског и штабовима народно-ослободилачких партизанских одреда и четника југословенске војске. Нечувена варварства зверског непријатеља и његових слугу нагнала су Српски народ па оружани устанак. Схватајући значај

Устанка, окупатор жели да поправи свој тешки положај: покушава да унесе разор и крвопролиће у народ, да би извршио лакше подјармљивање и истребљење нашег народа. . . Народ тражи потпуно јединство свих борбених патриотских снага. То је мисао која прожима сваког поштеног родољуба. Народ тражи уједињење народних устаничких војска, југословенских четника и партизана: То је потреба која се као судбоносно нужна намеће у борби против окупатора. Народ је свестан војничког и историјског значаја устанка. Свестан је своје одговорности пред собом и пред Савезницима; пред историјом својом и пред историјом човечанства. Овога треба да будемо свесни и сви. **НАРОД ХОБЕ САМ ДА ОДЛУЧУЈЕ СВОЈОМ СУДБИНОМ И ДА СЕ ЊЕГОВЕ ЖЕЉЕ ИЗВРШУЈУ.** Стога претставници народних странака, стојећи на принципу народног суверенитета, верно тумачећи осећај народа, упућујући овај апел својим припадницима и свима родољубивим Србима Округа чачанског **ЗАХТЕВАЈУ:** 1) Да се уједине све борбене патриотске снаге у општем устанку против окупатора. Ово јединство мора да буде чврсто, истинско и искрено, јер је и крвљу запечаћено у борби против окупатора; 2) Да штабови устаничких снага одмах окрену све своје одреде према непријатељу, и, на бази заједничке борбе и искрене сарадње, поставе темеље за изградњу праве народне војске, јединствене, ослободилачке и слободарске; 3) Да се на бази пуне слободе и демократије организује привремена народна власт (Народно-ослободилачки одбори) у општини, округу и на ослобођеној целокупној територији, успостави Суд, омогући слободна трговина и помогне народна привреда". 764)

— **ЧАЧАК.** Партизанска Команда места поставила за комесара целокупних манастирских имања у Овчарско-кабларској клисури Душана Срђића из Рожаца са задатком да „мора строго водити рачуна о целокупном манастирском имању..." да се не би разносила и упропаћивала имовина и друге културне и историјске вредности манастира. 765)

19. новембар — **ЧАЧАК.** Један немачки авион типа „бреге" свакодневно надлетао град и 19. новембра на четири места бацио по свежањ ручних бомби. Становништво није придавало значај овом авиону и није се држало раније датих упутстава, па је погинуло пет а рањено 12 лица. 766)

— **МОЈСИЊЕ.** Одржан народни збор на коме су говорили Драган Бојовић и Божидар — Божо Томић. Говорили су о догађајима пре 6. априла и узроцима срамне капитулације БЈВ, а нарочито о кривцима сукоба између четника и партизана. На збору је изабран општински народноослободилачки одбор од представника свих странака, изузев ЈРЗ и Лзотићевог покрета „Збор". Такође је, ради одржавања реда, изабрана и стража од десет људи. 767)

— **ПРАЊАНИ, БРАЈИЋИ.** Бежећи испред партизанских снага, четници су се утврдили у Прањанима, где су их напали борци

1941.

Драгачевског, Трнавског и Љубићког партизанског батаљона уз помоћ делова Ужичког и Првог шумадијског НОП одреда. После жестоког отпора и крвавих борби четници су напустили положаје и разбежали се. У селу су оставили 110 лешева. У Прањанима је на сеоском гробљу нађено десет поубијаних партизанских бораца. Одавде је требало наставити са даљим гоњењем четника, али је Врховни штаб НОП одреда Југославије наредио да се у Прањанима и околним селима партизанске јединице задрже и прекину даља гоњења с обзиром да су четници молили за примирје. 768)

- ГУЧА. На Вијенцу, у Лиси, четници створили јако упориште одакле су у селима под својом доминацијом вршили терор, плачке и убиства над припадницима НОП-а. Најзад су одлучили да нападну на партизанску посаду у Гучи. Драгачевски батаљон тада се налазио у сталном покрету гонећи четнике према Равној гори. У зору 19. новембра четници су, користећи маглу, упали у варошицу. Око 20 партизанских бораца који су чинили посаду у варошици утврдили су се у згради Основне школе и пружали четницима јак отпор. Посада је, иако без аутоматског оружја, водила борбу против 400 четника скоро цео дан. У више наврата четници су јуришали и узалудно позивали посаду на предају. Морал партизанских бораца био је на висини. Певајући партизанске песме и кличући Партији, они су одбили све четничке нападе. У току борбе четници су имали два мртва, међу њима је био и командир Чете смрти Момир Марковић из Латвице, и више рањених. На страни партизана погинуо је један борац, а четири су рањена. Четницима је пошло за руком да заробе Милана — Бату Јанковића и команданта места Рада Прелића, које су одвели са собом. Сутрадан је као помоћ стигла у Гучу Четврта трнавска партизанска чета, али су четници већ били напустили варошицу и повукли се у своју утврђену базу у Лиси. 769)
- ЧАЧАК. Градски народноослободилачки одбор, у вези наредбе Команде места, препоручује свим установама да у границама својих надлежности предузму мере да би се искључила злоупотреба власти: протекција, мито и друго. 770)

20. новембар — ЧАЧАК. Налазећи се у безизлазном положају и опасности да партизани заузму Равну гору, Дража Михаиловић је хитно затражио преко капетана Милорада Митића, његовог официра за везу при Врховном штабу НОП одреда Југославије, обуставу непријатељства и вођење преговора. Руковођен у првом реду интересима борбе против окупатора и тежњом да у ту борбу ступе сви прави родољуби, Врховни штаб је прихватио предлог за преговоре. Мешовита партизанско-четничка комисија се састала и почела са радом у Штабу Чачанског НОП одреда. Том приликом је потписан споразум који је предвиђао: 1) обуставу свих непријатељстава до 12 часова следећег дана; 2) упућивање свих снага у борбу против окупатора и народних из-

1941.

дајника; 3) пуштање на слободу свих заробљеника; 4) образовање мешовите комисије која ће утврдити узроке сукоба, кривце и злочиначка дела; 5) образовање мешовитог ратног суда; 6) лица која су прешла у партизана или четнике могу остати где су; 7) заједничким снагама разоружати сваку групу која би била против једне или друге стране; 8) сарадњу у операцијама и одржавању новог састанка између делегација партизана и четника. 771)

- КАОНА. Мањи делови Краљевачког и Копаоничког НОП одреда сукобили се са четницима који су у овој борби заробили 17 партизана, повезали их жицом и поклали. У овој борби био је теже рањен командир партизанске чете из Баљевачких рудника па је пренет у гучку болницу на лечење*. 772)

- БЕРШИБИ, РУДНИК, ЗАГРАБЕ, УГРИНОВЦИ, ШИЛОПАЈ, ЉУТОВНИЦА, КАЛИМАНИНИ, Г. МИЛАНОВАЦ. Делови Љубићког и Таковског партизанског батаљона који су се налазили на положајима у Бершићима кренули у сусрет једној недићевско-љотићевској колони која је заобишла Рудник и преко Заграба, Угриноваца, Шилопаја и Љутовнице надирала према Г. Милановцу. Ова непријатељска групација разбијена је на простору Калиманићи — Љутовница — Накучани и одбачена назад преко Рудника. У овој борби погинуо је, поред осталих, и Милојко Дамјановић — Бели, политички комесар Треће чете Таковског партизанског батаљона. Разбивши и одбацивши ову непријатељ-

* После повлачења партизана из Гуче крајем новембра 1941. четници су га на свреп начин убили као и остале партизанске рањенике.

ску групацију, Трећа љубићка и Трећа таковска партизанска чета вратиле су се са замеником команданта Одрета Радованом Јовановићем у Г. Милановац. 773)

- РУДНИК. Недићевске снаге, уз помоћ авијације, извршиле напад на партизанске положаје на Руднику. Овај напад се сломио пред снажним отпором партизана. 774)
- ЧАЧАК. У Учитељском дому под руководством Едварда Кардеља одржано саветовање о значају организационо-пропагандног рада. Саветовању су присуствовали Александар Ранковић, чланови Окружног комитета КПЈ и чланови Агитпропа Окружног комитета КПЈ. 775)

21. новембар — ЧАЧАК. Градски народноослободилачки одбор упутио захтев Команди места у коме тражи да се организује противавионска одбрана. 776)

22. новембар — ЧАЧАК. У Електричној централни дошло до експлозије због квара на дизел-мотору. За један број неопходно важних објеката осветљење је било убрзо уведено из Фабрике хартије, која је имала своју термоцентралу*. 777)

- БЕОГРАД. По наређењу Милана Недића формиран Српски шумадијски кор са задатком „чишћења Западне Србије од комуниста“. Командант Кора је био пуковник Коста Мушицки. Из Београда је Штаб овог кора кренуо сутрадан за Крагујевац, пошто су командант и начелник Штаба претходно имали сасанак са Штабом немачке дивизије у Параћину, где су се договорили о стварању плана о заједничком дејству. „Са нашим одредима концентричним дејством што пре продрети у центре Западне Србије: Г. Милановац — Чачак — Пожегу и Ужице ломећи тиме кичму комунистичког отпора. У овим центрима стационирати одреде који одмах да предузму најенергичнија чишћења ближе и даље околине успостављајући при томе нове власти“. Десна група, под командом мајора Милана Калабића, добила је задатак да дејствује правцем: Трешњевица — Рудник — Бершићи — северна обала Западне Мораве — северна обала реке Бетиње. Средња група, под командом Марисава Петровића, имала је да дејствује правцем: Крагујевац — Чачак — долина Западне Мораве и реке Бетиње. 778)

- ПРАЊАНИ. У циљу одређивања демаркационе линије и зоне на основу споразума од 20. новембра, 1941. у селу Прањанима састале се делегације Врховног штаба НОП одреда Југославије и четничке Врховне команде Драже Михаиловића. Делегацију партизана сачињавали су Петар Стамболић, Душан Јерковић и Бранко Пољанац, а делегацију четника Захарије Остојић и Радослав Бурић. 779)

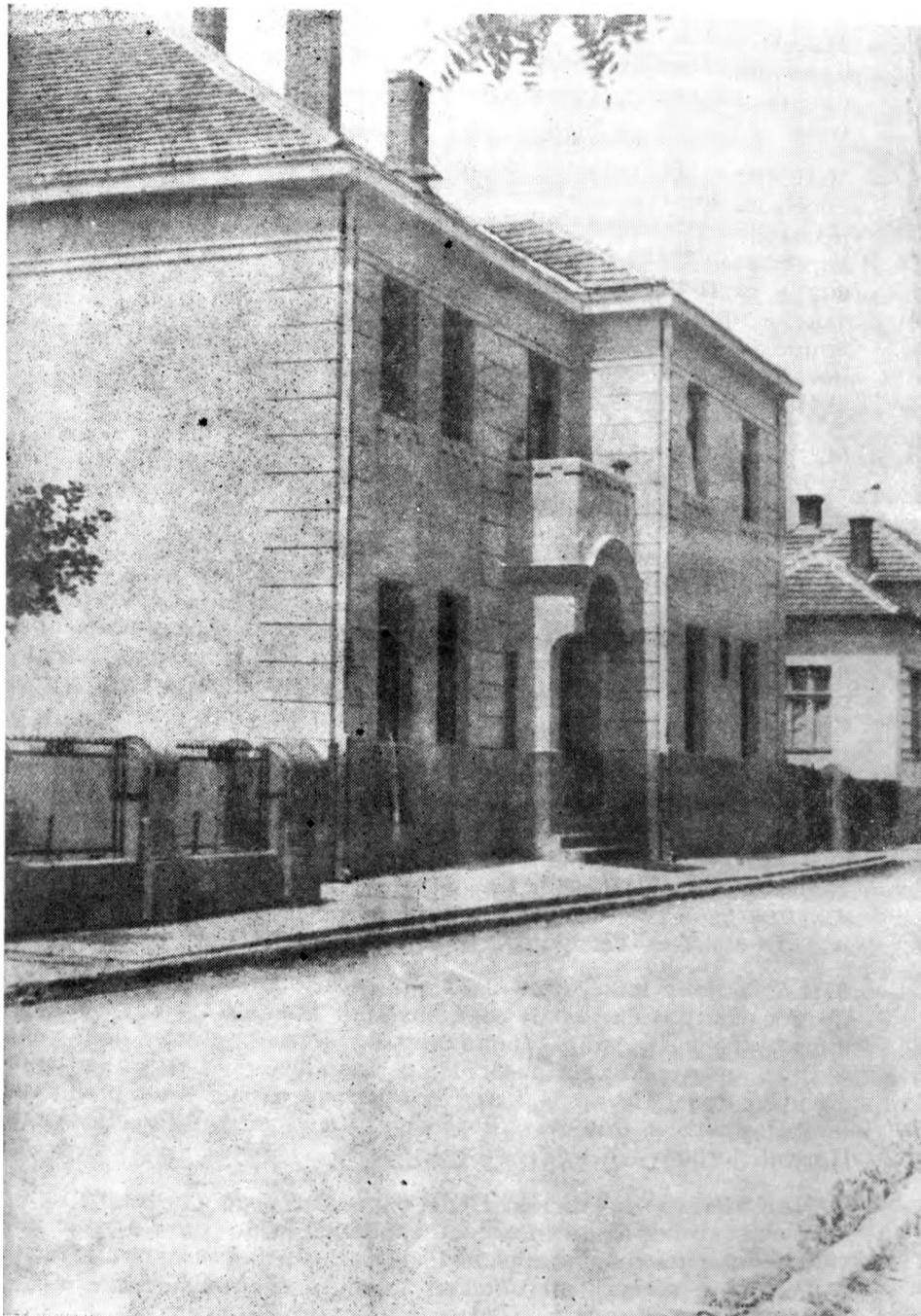
* Овај догађај се датумски поклапа са саботажом у Фабрици оружја у Ужцу па се у почетку сматрало да је и у Електричној централни дошло до експлозије због сабогаже.

- ЛИСА, ГУЧА. Штаб Јеличко-моравичког четничког одреда доставио писмо партизанској Команди места у Гучи у коме ултимативно захтева да партизани у року од 24 часа напусте варошицу јер „у противном бићете сви поклани и попаљени. Противу те банде водимо отворену борбу и то: војвода Јелички звани „Свети Илија“, војвода Божа Јаворски зв. „Јаворац“, подвојвода Бурђе Смедеревац зв. „Капљица“ и војвода Рашки Машан Буровић. . . Отворен наш план јесте да све бандите — комунисте без икаквог даљег коментара ставимо под нож, печемо и вешамо. .. ако и једном четнику или члану четничке породице, буде ма шта фалило. .. онда улази у програм ових одреда да се све бандитске куће попале са живљем који се у кућама налазе.“ 780)
23. новембар — ЧАЧАК. У сали Учитељског дома одржана Окружна конференција КПЈ за Чачак* на којој је присуствовало око 120 до 150 делегата изабраних на претходно одржаним средњим конференцијама КПЈ. Конференцији су присуствовали из виших партијских руководстава Иво — Лола Рибар, Спасенија — Цана Бабовић, Светислав Стефановић — Бећа и организациони секретар Централног комитета СКОЈ-а Милан — Миле Радосављевић — Абаз. На конференцији је извршена свестрана анализа организације устанка, формирања и развоја Одреда кроз све његове фазе. Разматрана је војнополитичка ситуација, са посебним освртом на однос према покрету Драже Михаиловића, рад и резултати народне власти и службе безбедности и друга питања. На конференцији је изабран нови Окружни комитет у који је ушло 12 другова и другарица: Радослав — Раде Минић, обућарски радник из Чачка, Франц Соломон, рударски радник из Трбовља, Момчило Вилимановић, студент из Чачка, Јелена Бетковић, кројачки радник из Цетиња, Милица Вучетић — Трепуша, учитељ из Трнавe, Милорад — Миле Станишић, студент из Чачка, Лазар — Лазо Лазић, металски радник из Куршумлије, Александар — Ацо Савић, земљорадник из Трбушана, Миодраг — Мици Савић, радник из Вапе, Милић Лукић, земљорадник из Леушића, Божидар — Божо Томић, радник из Пријевора, и Ратко Шибинац, земљорадник из Дучаловића. Конференција је сутрадан завршена предавањем о раду партијских ћелија и народноослободилачких одбора у условима илегалности. 781)
- ЧАЧАК. Одбор жена за помоћ фронту одржао врло успелу културну приредбу**, на којој је, поред хорских рецитација и других тачака, давана драма Карела Чапека „Мати.“ Приредби је присуствовао велики број грађана. „Читаво вече је протекло у знаку договора и спремања сарадње за фронт, јединствени фронт против окупатора и петоколонаша“. 782)

* Датум одржавања Окружне конференције КПЈ реконструисан је према изјавама учесника конференције.

** Сличне приредбе за грађане Чачка и села трнавског и лубићског среза организовао је Одбор жена скоро свако вече.

1941.

Зграда Учитељског дома у којој је новембра 1941. одржана Окружна партијска конференција. Октобра и новембра 1941. у њој се одвијао интензиван агитационо-политички и културни рад

- **ЈЕЗДИНА, ЛОЗНИЦА, ПРИДВОРИЦА.** У поменутим селима одржани масовни зборови на којима је говорено о потреби уједињења свих слободољубивих снага у борби против окупатора. 783)
- **МОЈСИЊЕ.** Одржан народни митинг среза љубићког и врло посећена културна приредба. На приредби је, поред осталог, један друг рецитовао Змајеву песму „Издајница“, а хор којим је дириговала Нада Симовић, отпевао је једну песму. Затим је поворка са транспарентима, паролама и песмом кренула у Чачак на приредбу коју су организовале жене Чачка. На овој приредби било је много посетилаца тако да су неки, који нису могли да уђу у салу, посматрали програм споља, кроз прозоре. 784)
- 23. и 24. новембар — **РУДНИК.** Привукавши нове снаге недићевци су извршили нов напад од Белановице према Руднику. Партизанске снаге биле су принуђене да се тренутно повуку пред бројно надмоћнијим непријатељем. 785)
- 24. новембар — **Г. МИААНОВАЦ.** Уз помоћ и подршку немачких тенкова недићевске јединице предузеле напад на Г. Милановац. После жестоких борби, које су вођене око железничке станице и гробља, делови Чачанског, Космајског, Посавског и Првог шумадијског НОП одреда одбацили су непријатеља према Сврачковцима наневши му осетне губитке. 786)
- **ЧАЧАК.** Сходно тачки 4 Споразума од 20. новембра, у Чачку се састала мешовита комисија четника и партизана ради испитивања узрока међусобних сукоба и проналажења криваца тих сукоба. На овом првом састанку су у име партизана присуствовали Петар Стамболић, Владимир Дедијер и још један друг, а у име четника мајор Радослав Бурић, мајор Мирко Лалатовић и капетан Хадзон*. 787)
- **ЛИСА.** У ноћи између 24. и 25. новембра четници су на Вијенцу после страховитог мучења заклали Милана — Бату Јанковића и Рада Прелића. Јанковићу су четници секли нос, уши и друге делове тела и натравали га да једе своје месо и виче „Живео краљ Петар II,“ али се он изванредно држао и клицао Партији и Совјетском Савезу. Садистички мучен, Раде Прелић је полудео. 788)
- **ЧАЧАК.** Штаб Чачанског НОП одреда позвао све партизана, партизанске породице и остале грађане „који су од стране четника били изложени мучењу, насиљу, пребијању, прогањању и пљачки у току задњих месец дана, да о томе доставе податке у року од 2 дана. . .“ 789)

* Капетан Хадзон је био представник енглеске војне мисије у Штабу код Драже Михаиловића.

1941.

25. новембар — Генерални секретар КПЈ и Врховни командант НОП одреда Југославије Јосип Броз Тито упутио протестни телеграм Коминтерни поводом вести Радио — Москве да је Дража Михаиловић вођа свих снага покрета отпора и да води борбу против окупатора. 790)
- Отпочео напад немачке 342. и делова 704. пешадијске дивизије, недићеваца, љотићеваца и четника преко Љубовије и Кошерића у правцу Ужица. Истовремено, делови 113. немачке пешадијске дивизије одбацили од Краљева Краљевачки НОП одред према Чачку. 791)
25. и 26. новембар — РУДНИК. Партизанске снаге су са својих нових положаја прешле у општи противнапад. После жестоке битке у току 25. и 26. новембра партизанске снаге су потукле недићевце, потпуно их разбиле и одбациле са Рудника према Белановци. У овој борби недићевци су имали знатне губитке у људству и материјалу. 792)
26. новембар — ЧАЧАК. Привремени народноослободилачки одбор за Србију у Ужицу грађи од Градског народноослободилачког одбора податке о бројном стању занатства, трговине и индустрије и наређује да се приступи организацији рада у свим фабрикама и индустријским предузећима. 793)
- ЧАЧАК. у Карађорђевој улици бр. 2 састала се специјална партизанско - четничка комисија за испитивање и кажњавање криваца за сукобе између партизана и четника. Комисију су сачињавали Петар Стамболић, Владимир Дедијер и Мишо Берберијан, правник, у име партизана, и капетан Милорад Митић, Владан Лабус и Радомир Јовановић, правник, у име четника. На овом другом састанку комисија је извршила потребне увиђаје и констатовала низ чиница у међусобним односима партизана и четника. Даљи рад није настављен, јер су Немци већ надирали према Чачку. 794)
- СВРАЧКОВЦИ. Делови Чачанског НОП одреда водили борбу против недићеваца у којој су обе стране претрпеле људске и материјалне жртве. непријатељ је успео да из Треће љубишке партизанске чете зароби шест бораца. Двојица заробљених су побегла, а остала четворица су стрељана. 795)
- УЖИЦЕ. Врховни штаб НОП одреда Југославије, на састанку са војним и политичким руководиоцима НОП одреда који су били захваћени непријатељском офанзивом, донео одлуку да се што упорније брани слободна територија западне Србије и да се један део партизанских снага повлачи за Санпак, а други да зађе непријатељу за леђа и да му задаје ударце. Врховни штаб је дао у задатак Главном штабу НОП одреда за црну Гору и Боку Которску да са својим јединицама повећа акти-

- вност према Србији ради прихватања партизанских бораца који се буду повлачили за Санџак*. 796)
- ТРНАВА. Одржан први састанак на коме је Окружни комитет КПЈ реорганизовао Срески комитет КПЈ за срез тринавски. Милена Властелица, студент, одређена је за секретара, а чланови су били Тихомир Чутовић, Вук Петронијевић и Небојша Николић.** 797)
 - Врховни штаб НОП одреда Југославије издао саопштење поводом велике победе партизана над недићевцима и четницима на Руднику. 798)
 - ПОЖЕГА. После прекида ватре и успостављања примирја између четника и партизана борци Драгачевског партизанског батаљона се вратили из Прањана у Пожегу, где су после краћег одмора од Штаба Батаљона добили тродневно одсуство. Борци су требали да се поново скупе у Гучи 28. новембра у 8 часова. 799)
 - Г. МИААНОВАЦ. Недићевци, љотићевци и Немци врше нападе на партизана од Рудника према Г. Милановцу. Воде се огорчене борбе на прилазима граду. Непријатељ се повремено повлачи, али и доводи нове снаге за даље борбе. 800)
 - ПРАЊАНИ. За све време примирја између четника и партизана партизани су у Прањанима, за грађане и омладину, одржали неколико митинга и културних приредби. 801)
- око 26. новембра — ЧАЧАК. Извршена шира реорганизација Чачанског НОП одреда и партијских организација. 802)
- око 26. новембра — ЧАЧАК. У сали Учитељског дома одржана Окружна конференција СКОЈ-а на којој је за секретара изабрана Милица Вучетић — Трепуша. 803)
26. и 27. новембар — Г. МИЛАНОВАЦ, НЕВАДЕ. После разбијања и одбацивања једне непријатељске колоне, јединице Таковског партизанског батаљона нападе другу колону која се кретала преко Црнуће. У борби је Друга таковска партизанска чета претрпела озбиљне губитке. Непријатељ је заузео Г. Милановац, у коме је у том моменту била врло мала посада, али га је после жестоких уличних борби морао напустити. До 15 часова 27. новембра вођена је борба за одбрану града. Три немачка авиона бомбардовала су и митраљирала град. 804)
27. новембар — БРАЈИЋИ. У околини села Брајића четници стрелили 17 партизанки, лекарки и болничарки, и 16 партизана, махом рањеника. Из те групе се једино спасила радница Лепосава Лукић, (I * Г
-
- * У Чачку се тих дана очекивао долазак 3.000 црногорских партизана. Радионице су ујурбано радиле на изради одећа за ове партизанае.
- ** Због скорог надирања непријатеља Срески комитет КПЈ није одржао више ниједан састанак.

1941.

која је у својој изјави објављеној у листу „Борба” од 27. новембра 1941. године навела: „С друговима и другарицама из Посавског и Космајског одреда били смо упућени на ослобођену територију. Било нас је 33. Другови су били већином рањеници и лекарски препоручени за болницу... У Мионици су нам четници одузели оружје, извршили претрес и привели равнореском штабу. у штабу су нас дочекали непријатељски и грубо. Одмах су нам саопштили да ће девојке пустити, а другове стрељати. Ми смо одбиле да се одвојимо од другова, те су нас све заједно повели за Равну гору. Пошли смо за Брајиће, често су нас гонили да трчимо. Стално су нас кињили, често ударали кундацима. . . Затим нас воде у село Теочин. Ту смо преноћили у једној кафани. Притом су извршили претресотимачину. Скинулц су нам све топлије одело, обућу, сатове и одвели нас у село, мислим да се зове Клаонице. Ту су нас стрпали у једну јаругу са шипражјем. . . припуцали на нас... Многе су другарице певале, држећи се храбро. Ја сам рањена у руку и одмах сам легла. Направила сам се да сам мртва. Када је пао мрак, извукла сам се из јаруге и побегла. . 8 0 5)

ЧАЧАК. У Учитељском дому око 21 час одржан састанак на коме је извршена реорганизација Месног комитета КПЈ за Чачак. За секретара Комитета одређен је Вучко Милошевић. 806)

ЧАЧАК, Г. МИЛАНОВАЦ. Немачка 113. пешадијска дивизија наступила од Краљева и Крагујевца у правцу Чачка и Г. Милановца. После дуже авионске и артиљеријске припреме, Дивизија је на широком фронту између Западне Мораве и Ибра почела наступати ка Чачку пробивши фронт код Краљева који је држао Краљевачки НОП одред. 807)

ПРАЊАНИ. По наређењу Штаба Чачанског НОП одреда борци Трнавског батаљона дошли из Прањана у Чачак, одакле су са једном четом градске милиције пребачени возом и камионима на положај у близини села Слатине. Немци су, наступајући од Краљева према Чачку, већ били стигли са тенковима до Слатине. 808)

ЧАЧАК, ЛЗУБИЋ, Г. МИЛАНОВАЦ. Један немачки авион направио пет кругова над Чачком и касарнама. Митраљирао село Љубић, а између Прељине и Брђана бомбардовао и митраљирао партизански воз у коме су се налазили борци упућени да помогну одбрани Г. Милановца. 809)

ПРАЊАНИ. Сходно четвртој тачки Споразума између четника и партизана, у Прањанима се састала мешовита комисија да утврди узроке и кривце оубога. У име НОП одреда Југославије били су Коча Поповић, Петар Стамболић и браћа Душан и Небојша Јерковић, а у име четника мајор Радослав Бурић и мајор Мирко Лалатовић. Због познатог Дражиног става и непријатељске офанзиве, комисија није обавила свој задатак. 810)

27. и 28. новембар — ЧАЧАК. Око 280 до 300 партизанских рањеника евакуисано возом из чачанске болнице. Рањеници су са постељином и осталим стварима утоварани у железничке вагоне који су били постављени у близини болнице на отвореној железничкој прузи. Захваљујући храбрости и одговорности железничара, у последњем тренутку су прихваћени и рањеници Крагујевачког НОП одреда који су стигли возом у Чачак у зору 28. новембра. Није се успело са евакуацијом свих рањеника; у болници је остало око 50 врло тешких рањеника.* Рањеници су пребачени у болницу у Севојно, а одатле на Златибор. Близу Златибора Немци су их заробили и све стрељали. 811)
28. новембар — ЧАЧАК. Команда места рано изјутра добошом објавила грађанству да немачке снаге надиру од Краљева, да су стигле до Слатине и да постоји могућност да бомбардују и заузму град. Препоручено је становништву да се у реду и без панике привремено повуче у околна села. 812)
- МРСАН, САМАИЛА, МРШИНЦИ, СЛАТИНА, КУКИБИ. Надирању непријатеља од Краљева према Чачку супротставили се борци Трнавског партизанског батаљона са градском милицијом из Чачка. Не знајући да против себе имају немачку дивизију и мислећи да се ради само о посадним снагама из Краљева, партизани су организовали три линије отпора: прву код Мрсаћа, другу код Самаиле и трећу код Слатине. Брзим налетом немачких тенкова и авијације, уз садејство пешадије и квислиншких јединица, врло брзо је сломљен отпор партизанских снага, који су били приморани на повлачење испод планине Јелице линијом Слатина — Трнава. У Мршинцима и Кукићима Немци су стрељали 11 мушкараца и три жене које су затекли код кућа. 813)
 - ЧАЧАК. Из Краљевачког НОП одреда у Чачак је 26. новембра стигла музичка група — блех музика — која је требала 28. новембра да приреди концерт, а затим из Чачка продужи у Ужице, у Врховни штаб, али продор Немаца на слободну територију онемогућио јој је одлазак. 814)
 - РУДНИК. Јакe непријатељске снаге успеле да одбаце партизане и заузму Рудник. 815)
 - ЧАЧАК. Занатске радионице које су радиле за потребе Одреда евакуисане су пре доласка Немаца у град. Алат и материјал су пребачени колима у села драгачевског среза, док је један део упућен возом у правцу Ужица. 816)
 - ЧАЧАК. Из куће Аксентија Скелића у Јездинском пољу отпремљени за Ужице одштампани табаци три главе Историје СКП (б). 817)
- * Ови рањеници су и даље лечени у чачанској болници, а вођени су као лица настрадала од бомбардовања.

1941.

— КНИБ, МРЧАЈЕВЦИ, ЧАЧАК. Када су немачке групе 28. новембра почеле да надиру од Кнића ка Мрчајевцима и Чачку, потиснуте су снаге Крагујевачког НОП одреда које су се налазиле на овом сектору. Истог дана око 18 часова Немци су дошли до Бумбаревог Брда. Повлачећи се испред Немаца Крагујевачки НОП одред је дошао до Мрчајеваца. Из Чачка је стигао Миленко Никшић и са расположивим снагама покушао да пружи отпор. У току ноћи Ратко Митровић је издао наређење партизанским снагама за повлачење. Наређење је издато у смислу даљег вођења борби ради успоравања непријатељског напредовања. Правац повлачења одређен је према Драгачеву. Како су Немци надирали са великим снагама, све партизанске јединице које су се затекле у рејону Мрчајеваца почеле су да се повлаче одређеним правцем. 818)

Г. МИААНОВАЦ. Непосредно пред повлачење из града, у капели на градском гробљу одржано саветовање чланова Партије Таковског батаљона. На саветовању су, поред осталог, анализирани узроци пораза од 8. новембра, када су четници заробили преко 300 партизанских бораца. 819)

Г. МИЛАНОВАЦ. После огорчених борби борци Таковског и делови Лзубићког партизанског батаљона морали да се повуку из града, који су убрзо заузеле јаке непријатељске снаге. 820)

ЧАЧАК. Под заштитом авијације и тенкова немачке и недићевске претходнице у поподневним часовима заузеле Чачак, а партизанске снаге се пред надмоћнијим непријатељем повукле у правцу планине Јелице. 821)

ПРАЊАНИ. Поводом заузимања Чачка од стране непријатеља партизански борац Средоје Ковачевић записао у селу Прањанима у свој дневник: „Чујем да су Немци ушли у Чачак. Били смо изненађени са таквим превратом, а то је све што смо се много задржали са четницима па је непријатељ добио времена". 822)

ГУЧА. После тродневног одсуства борци Драгачевског партизанског батаљона требали су да се окупе у Гучи 28. новембра у осам часова, али пошто су тога дана немачки авиони бомбардовали варошицу, стигло је само око 90 бораца. Од приспелих бораца формиране су две чете ради пружања отпора непријатељу. Једна чета је, на челу са Деспиром Нирјаковићем, послата у Марковицу да онеспособи пут Чачак — Марковица ради спречавања продора немачких тенкова. Друга чета, на челу са Љубишом Тодоровићем, отишла је на превој планине Јелице да спречи продор непријатеља и омогући повлачење главнине партизанских снага према Санцаку и Босни. У току бомбардовања варошице порушено је и оштећено више кућа, апотека и школска зграда. 823)

ЧАЧАК, ЛЗУБИЋ, УЖИЦЕ. Из Чачка, односно са железничке станице у Љубићу, отишао за Ужице последњи партизански

1941.

воз у 22,30 часова. У возу су се на ^азиле прехранбене и друге намирнице, један део машина из Вјнотехничког завода, калупи за израду ручних бомби и зали <с одела и обуће. 824)

- ПРЕАЈИНА, ТРБУШАНИ, УЖИЦЕ. Група политичких радника и бораца из Треће, Четврте и Пете љубишке партизанске чете, под командом команданта батаљонске позадине Драгана Бојовића, кренула из Прељине и ноћи између 28. и 29. новембра стигла на железничку станицу у Трбушанима, где се укрцала у последњи партизански воз који је пошао ка Ужицу. 825)
 - ГУЧА, ГРАБ, БАЊИЦА. Борци Четврте трнавске партизанске чете пошли из Гуче у Чачак ради одбране града. У селу Грабу Четврта трнавска чета сусрела се увече са делом свог Одрета који је водио Момчило — Моле Радосављевић. Он им је рекао да су Немци већ ушли у Чачак и наредио да се Чета са делом Одрета врати у Гучу, где ће добити задатке. Сутрадан је Четвртој трнавској чети* наређено да се врати на свој терен у село Бањицу на Стјеник, где ће се састати са Другом и Трећом трнавском четом и осталим борцима и развијати војну и политичку активност. 826)
 - БРБАНИ. У ноћи између 28. и 29. новембра немачка колона од Г. Милановца успела да разбије Трећу и Шесту љубишку партизанску чету и отвори пролаз према Чачку, у који је ушла у току ноћи. После овог пораза већина бораца поменутих чета отишла је углавном у своја села и појединачно се крила код својих пријатеља и познаника, с намером да се поново среде и ступе у акције. 827)
 - РУДНИК, КЛАТИЧЕВО, МИОКОВЦИ, ЈАНЧИЋИ, ДОБРИЊА. После борбе на Руднику 28. новембра Пета љубишка партизанска чета кренула преко поменутих села у правцу Санцака. У селу Добрињи Чета је преноћила и рано изјутра 29. новембра прешла пут између Ражане и Кошјерића, отишла преко Јелове горе и стигла у село Церје код Бајине Баште. 828)
29. новембар — УЖИЦЕ. Група политичких радника и бораца Треће, Четврте и Пете љубишке партизанске чете стигла у Ужице и пријавила се Врховном штабу НОП одрета Југославије. У Ужицу је од ове групе и бораца из других чачанских и качерских јединица формирана нова чета. За командира ове чете одређен је Драган Бојовић, радник из Прељине, а за политичког комесара Миливоје Урошевић, професор из Д. Трпче. Пошто је извршена допуна у наоружању, муницији, оделу и обући, чета је добила задатак да поседне и брани положаје на јужном делу града, а потом да се у току ноћи између 29. и 30. новембра повуче у правцу Златибора. 829)

* Четврта трнавска партизанска чета дошла је у Гучу 20. новембра да би помогла партизанској посади при одбрани варошице од четничког напада и ту остала до 28. новембра, када је пошла за Чачак.

- **МИОКОВЦИ, ПРИЈЕВОР.** У Основној школи у Миоковцима преноћила једна група партизанских бораца из Прве, Друге и Шесте љубићке партизанске чете. Рано изјутра 29. новембра ова је група, у колони један по један, кренула у правцу Пријевора. О овоме Средоје Ковачевић у свом дневнику каже: „Преплашени народ који остаје иза нас са сузним очима гледа за нама мислећи на то шта ће га све наћи пошто одемо. У Чачку се чује моторизација? У таквој колони пролазимо кроз тунел, мрачан, хладан и врло тајанствен“. 830)
- **БАЊИЦА, ТРНАВА.** После продора непријатеља од Краљева делови Трнавског партизанског батаљона повукли се са деловима градске милиције у подножје планине Јелице на подручја села Бањице и Тржаве. Немци су из Слатине наставили напредовање ка Заблаћу и Чачку и са главнином снага у зору 29. новембра ушли у Чачак. 831)
- **ОСТРА.** Партизански борци села Остре, иако прешли у илегалност, успели су да из Основне школе одробе групу од око 30 партизанских бораца. Ове борце су 27. и 28. новембра заробили четници, љотићевци и Немци приликом надирања од Крагујевца ка Чачку. 832)
- **МРЧАЈЕВЦИ, ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКА КЛИСУРА, Д. ДОБРИЊА.** Услед продора непријатеља у Чачак партизанске снаге које су се кретале од Мрчајеваца морале су да заобиђу Чачак са северозападне стране и да се упуте ка Ужичкој Пожеги. У раним јутарњим часовима 29. новембра колона је стигла у Овчарско-кабларску клисуру, али је изненадним налетом непријатељских авиона била разбијена и претрпела извесне губитке. Услед тога задњи део колоне, у којој је било око 200 бораца, скренуо је северозападно ка Д. Добрињи, док је предњи део, на челу са Миленком Никшићем, у коме је било око 150 до 200 бораца, прешао преко Западне Мораве и упутио се према селима драгачевског среза. Колона коју је водио командант Крагујевачког НОП одреда Раја Недељковић приближила се Доњој Добрињи, где је увече истог дана нападнута од четника. После тешке борбе сакупила се једна група и упутила у правцу Ужичке Пожеге, док је већи део са Рајом Недељковићем отишао према Ариљу. После бомбардовања партизанске колоне издвојио се један број бораца Четврте љубићке партизанске чете са командиром Вучићем Петровићем и вратио се ка Мрчајевцима. 833)
- **Г. МИЛАНОВАЦ, САВИНАЦ, ПРАЊАНИ, ДОЊА ДОБРИЊА.** Трећа таковска партизанска чета од око 40 бораца, повлачећи се из Г. Милановца, стигла делове Крагујевачког НОП одреда у Д. Добрињи, прикључила им се и наставила пут према Ариљу. 834)
- **ЧАЧАК.** Са поновним заузимањем града Немци успоставили Ортскоманду са потпуковником Мајнхаузенем на челу, која је

1941.

одмах организовала логор у Војнотехничком заводу. Под њеном командом биле су све немачке, недићевске и четничке снаге, са којима је организовала претресе, потере и хватања партизанских бораца. Такође је поново отпочело са радом и Предстојништво градске полиције које је било подређено Специјалној полицији Управе града Београда, Окружном начелству и немачкој БДС полицији у Чачку. Делатност Предстојништва обухватила је поред Чачка и подручја љубићког, трнавског и драгачевског среза. Предстојништво се углавном бавило обавештајним радом и ислеђивањем политичких криваца, издавањем личних карата на подручју града и вођењем пријавно-одјавне службе у граду. Оно је у свом саставу имало 30 агената. На челу Предстојништва налазио се предстојник, а његов заменик био је у исто време шеф полицијских агената. 835)

- ГУЧА. Јаке немачке моторизоване снаге и припадници СДК из Чачка продрли у драгачевски срез и заузели Гучу. Истог дана из Лисе је дошао у варошицу и Милоје Мојсиловић, командант Јеличко-моравичког четничког одреда ради договора са Немцима о заједничким акцијама у гоњењу и хватању партизана. У варошици је била стационирана једна јединица добровољаца, а командант места је био Атанасије — Таса Јуришић, истакнути припадник Љотићевог покрета „Збор“ у Смедереву, а познати зликовац Милан Јеремић — Ваљевац био је иследник при Команди места у Гучи. Он је страховито мучио и тукао затворене борце тражећи од њих признања, а један број је својом секирицом исекао. Тако је убио Милана Јанковића из Зеока и још једног борца, а Милојко Икодиновић из Гуче је од његовог пребијања умро. 836)
- РТАРИ. Групу бораца Драгачевског партизанског батаљона напали пред вече у селу Ртарима на месту Вељов гроб четници, љотићевци и Немци. Знатно слабије партизанске снаге биле су разбијене, а већи број бораца заробљен. 837)
- ЗЕОКЕ, ВИРОВО. Групу бораца Драгачевског партизанског батаљона која је спречавала продор Немаца од Чачка напали ноћу између 29. и 30. новембра четници код зеочке Основне школе. Група је била разбијена и већина бораца заробљена. Десимир Бирјаковић, командир ове групе, успео је са једним бројем бораца да се пробије из обруча и упути према селу Вирову. 838)
- ДОЊА КРАВариЦА. По налогу Штаба Драгачевског партизанског батаљона интендант Милојко Пајић пребацио из Гуче батаљонску опрему (нешто оружја, муниције, одела, обуће, намирница и казане за кување хране) у Д. Краварицу. Успут је стигао и Драгиша Вукић који је на запрежним колима терао једну количину опреме из Команде места у Чачку. Сва опрема

1941.

је дата на чување једном броју поверљивих људи и симпатизера НОП-а.* 839)

30. новембар — ЛУБИШ. Новоформирана Лзубићка партизанска чета повлачећи се из Ужица према Златибору стигла у село Љубиш, где је затекла један део Штаба Ужичког НОП одреда и ставила се под његову команду. Чета је добила задатак да крене у ариљски и моравички срез, где ће у сарадњи са другим јединицама очистити терен од четника и учествовати у преотимању Ивањице од немачких трупа. 840)

— РАДОБУБА. Главнина снага Чачанског НОП одреда, на челу са командантом Одрета Момчилом — Молом Радосављевићем, стигла у Радобућу. Ту су се сакупљале партизанске снаге и из других одреда у циљу концентрације снага и договора шта даље да се предузме у новонасталој ситуацији. 841)

— РАВНА ГОРА. Одржано саветовање четничких команданата на коме је Дража Михаиловић говорио о легализацији четничких одреда код окупатора и вођењу борбе против партизана. 842)

— ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Ради што ефикасније борбе против партизанског покрета Врховна четничка команда одлучила да на место дотадашњих одреда формира бригаде, те је издала наређење и декретом поставила команданте бригада. Бригаде су биле на територијалном принципу — сваки срез имао је по једну бригаду, која је у свом саставу имала батаљоне, чете и водове. Батаљони су обухватили подручје две или више општина, зависно од њихове величине, чете територију једне општине, а водови територију једног села. Бригаде су у принципу имале четворну формацију (бригада: четири батаљона, батаљон: четири чете, чета: четири вода). Све руководиоце у бригади и команданте срезова и ниже руководиоце постављао је и смењивао командант бригаде. За команданта Таковске четничке бригаде постављен је Звонимир — Звонко Вучковић, за команданта Драгачевске четничке бригаде Давид — Дачо Симоновић, за команданта Љубићке четничке бригаде Предраг Раковић, интендантски поручник БЈВ, и за команданта Трнавске четничке бригаде Милорад — Мијушко Ристовић, трупини поручник БЈВ. Команданти бригада су добили овлашћење од Врховне команде да на територији својих срезова униште комунисте и партизански покрет. По организационој структури постојали су при свакој бригади и батаљону преки судови, које је именовао командант бригаде, али они готово нису ни функционисали, јер је командант дотичне јединице најчешће сам доносио одлуку кога треба убити. 843)

новембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. На ослобођеној територији непријатељ растурао летке следеће садржине: „Мајке, сестре и бра-

* После извесног времена четници су успели да пронађу и заплене ову опрему.

ho! Председник ерпекe владе, армијски генерал Милан Недић вам поручује: привремено смо вас напустили... Отишли смо да се са појачаним снагама вратимо овог пута као ваши коначни ослободиоци од црног крвавог комунистичког ropства... Хитају вам у помоћ ваша деца, ваша браћа, ваши очеви, они које комунисти називају издајницима... Сад им поручите да данас нема више ни Недићеваца, ни Љотићеваца, ни Пећанчевих људи. Данас постоје с једне стране не Срби, комунисти, а с друге Срби као што смо Недић, Љотић и Пећанац... Незаинтересованих нема! Ко није против комуниста, тај је комунистички савезник. Њега ће снаћи судбина комуниста!..844)

- ЛИСА. Команда Јеличко-моравичког четничког одреда издала летак у коме се обраћа сељацима да не предају оружје, не прелазе у партизанске редове и не боре се против четника. „Сељачки народе, дижи се на оружје и брани своје светиње... похитај у наше четничке одреде да уништиш... комунисте, непријатеље српског народа." 845)

крај новембра — САНЦАК. Немачка офанзива и губљење слободне територије затекли су Чачански НОП одред растурен на разним положајима чачанског и ужичког округа. Отуда је и различита судбина појединих његових делова. Делови Одредa који су се налазили на Руднику и положајима око Г. Милановца повукли су се заједно са групацијом која се концентрисала на Руднику. Пробијајући се поред Г. Милановца, Савинца, Ужичке Пожеге и Ужица борци су стигли у Санцак, где су се повезали са Врховним штабом НОП одреда Југославије. У овој колони, према забелешкама Ива — Лоле Рибара, налазиле су се: Пета љубићка чета (65 бораца са по 80 метака, 3 пушкомитраљеза са 500 метака и 40 бомби). Командир ове чете био је Рајко Танасковић, подофицир БЈВ, заменик Војин Јовановић, земљорадник, политички комесар Срећко Милошевић, студент, заменик политичког комесара Бранко Мандић, студент. Прва таковска чета (42 бораца са по 77 метака, један пушкомитраљез са 14 оквира и 19 бомби). Командир ове чете био је Момир Тешић, морнарички наредник БЈВ, који је пре тога био заменик комесара Таковског батаљона. Заменик командира Милан Ракић, механичар, комесар Радован Грковић, студент, заменик политичког комесара Радосав Миловановић, радник. Друга таковска чета (37 бораца са по 30 метака, један аниомитраљез са 30 метака и 20 бомби). Командир Тадија Андрић, подофицир БЈВ, заменик командира Момчило Лазић, земљооадник, политички комесар Исаило Тодоровић, земљорадник. Командант Таковског батаљона био је Предраг Јевтић — Шкепо, правник (био командир једне драгачевске чете, затим командант Трнавског батаљона и командант сектора Г. Милановца), а политички комесар Драгослав Мутаповић, инжењер агрономије. 846)

Децембар 1941.

1. децембар — РАДОЈНА. На састанку у селу Радојни у Санџаку Врховни штаб НОП одреда Југославије размотривши новонасталу ситуацију одлучио да се неколико руководиоца врати у Србију ради реорганизације преосталих партизанских јединица и вођења борбе против окупатора и домаћих издајника. 847)

— ГОРЊА ТРЕПЧА, ДОЊА ТРЕПЧА. Немачка казнена експедиција у јачини од око једног батаљона, љотићевци које је предводио поручник Павле Богићевић из Кнића и самозвани Пећанчев војвода Павле Гучанин са око 15 својих и 30 до 40 четника Драже Михаиловића из ових места опколили поменута села, похватили и дотерали све мушкарце од 15 до 70 година старости на место Орловак у Д. Трепчи. Из те групе похваталих издвојили су 14 партизана и осудили их на смрт стрељањем. У току издвајања из групе је изашао Василије Бојовић, ратник из првог светског рата, пришао немачком официру, Павлу Богићевићу и Павлу Гучанину и рекао: „*Пустите ту децу, то нису комунисти. Овде сам само ја комуниста. Мене стрељајте!*” Лаганим кораком пришао је групи одређеној за стрељање и стао на њено чело. Павле Гучанин је прочитао смртну пресуду. Док су немачки официри посматрали, четници и љотићевци су вршили стрељање. Непосредно пре почетка стрељања са губилишта су успели да побегну омладинац Добросав Пауновић из Д. Трепче и још један борац из Крагујевачког НОП одреда. 848)

— ЧАЧАК. „260. немачки пешадијски пук и 113. артиљеријски дивизион предузели су акцију у пределу Чачка. У овим акцијама учествују и формације Шумадијског корпуса*...” Према овом немачком извештају заробљено је 165 партизана, а један је стрељан. 849)

* СДКО — Српска државна команда добровољачких одреда у Србији. Шумадијски добровољачки корпус, у саставу СДКО формиран у Београду 22. новембра 1941., дошао је преко Крагујевца у чачански крај у циљу борбе против НОП-а. Командант Корпуса је био пуковник Коста Мушцки. Крајем новембра 1941., у садејству са Немцима и четницима, дошао је комплетан Први, касније назван Пети одред, чији је командант бис Марисав Петровић. Овај одред је бројао око 600 војника и био стациониран у Чачку, а Трећи одред, чији је командант био капетан Будимир Никић, био је стациониран у Г. Милановцу и повремено упадао на територију љубићког среза.

1941.

- ЧАЧАК, Г. ГОРЕВНИЦА. Командант Љубићке четничке бригаде Предраг Раковић успоставио везу са добровољачким одредом којим је командовао Марисав Петровић. Четници и добровољци заједно одлазе на терен у село Г. Горевницу у циљу гоњења и уништавања партизанских снага. 850)
- ЧАЧАК. Из Београда долазе у Чачак агенти Специјалне полиције Илија Хаџиманић и Душан Петровић и специјални изасланик Министарства унутрашњих послова Божић у циљу проналажења, хапшења и ислеђивања припадника НОП-а. 851)
- ЗЕОКЕ. У преподневним часовима групу бораца Чачанског НОП одреда коју је водио Миленко Никшић и делове шумадијских НОП одреда напале код Основне школе јаке снаге Немаца, недићеваца и четника и потпуно их разбиле. У овој борби погинула су четири бораца: Радош Васовић из Зеока, Јермија Сандић из Видове, Душан Бојовић из Чачка и Велизар Радвановић, пилот БЈВ, родом из Босне, а рањено неколико бораца. После ове борбе борци су се по мањим групама растурили; Никшић је са једном групом отишао у Трнаву, а затим је прешао преко Западне Мораве у Љубићки срез. Тако је Љубићки партизански батаљон практично престао да постоји, изузев његових делова који су отишли за Врховним штабом НОП одреда Југославије у Санџак. 852)
- око 1. децембра — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Формирана нова четничка организација под називом „Сложна браћа“ у коју су ушли: Јеличко-моравички четнички одред са Милојом Мојсиловићем — светим Илијом на челу, група четника Божићара Босовића — Јаворца и његовог подвојводе Бурћа Смедеревца — Капљице и Рашко — ибарски четнички одред војводе Машана Буравића. Основни циљеви и задаци ове четничке организације били су: политичка и војна ликвидација партизанског покрета, истребљење учесника НОП-а и њихово економско исцрпљивање. 853)
- око 1. децембра — ЛИСА. Команда четничког одреда „Сложна браћа“ издала летак у коме се, поред осталог, каже: „Српски народе: среза трнавског, драгачевског, моравичког, јаворског, пожешког и ариљског. Једини спасиоци ваши то су чувена браћа војводе Мојсиловић (Свети Илија), Јаворски и Бура Смедеревац који су у најкритичнијим моментима спасли Ваше главе, домове, жене и децу, а који Вас сада позивају да банде комуниста проказујете и исте не скривате а сваки онај који буде ово урадио биће убијен и цела породица биће уништена и кућа запаљена. .. Сваки онај који буде прикрио комунисту или његово оружје. .. биће заклан. Ово не сматрајте шалом већ узмите као озбиљно, а вама је познат наш страшни суд који је наступио после више наших опомена...“ 854)
- око 1. децембра — Г. МИЛАНОВАЦ. После поновног заузимања града од стране окупатора и његових сарадника, за председника општине постављен је Недићев официр Ратко Новаковић, по-

ручник, а за његовог заменика ранији председник Светозар Чивовић. Недићев мајор Милан Калабић је формирао преки суд који су сачињавали: Сергије Јакимовић, капетан I класе, Радован Стојановић, капетан, и Миодраг — Цако Илић, полицијски писар. Иследник преког суда је био Влада Милошевић, поручник, а батинаши: Милисав Јеремић и Милојко Боровњак, жандармеријски наредници. Овај суд осудио је на смрт и у логоре велики број бораца. Мајор Милан Калабић био је тада начелник округа крагујевачког, у чијем саставу је био срез таковски. 855)

2. децембар — ЧАЧАК. Преко добоша и летака бацаних из авиона Немци позвали одбегле грађане да се врате кућама. У противном запретили су стрељањем. 856)

— ОСТРА. Немачка казнена експедиција блокирала село, похватила све одрасле мушкарце и дотерала их у центар села. Уз помоћ председника општине Војина Белића и четничког команданта села Драгојла Симића, издвојила је шест партизанских бораца и предала четницима, који су их стрељали у Мојсињу. 857)

— МИЛИКЕВЦИ. Око 7 часова Немци су са три, а у 14 часова са два авиона бомбардовали и митраљирали село. Погинула су два лица и срушено десет кућа. 858)

— Г. МИЛАНОВАЦ. У близини града вођена борба између једне веће групе бораца Чачанског НОП одреда и недићевских снага. Партизани су се повукли пред надмоћнијим непријатељем. Обе стране су претрпеле губитке у људству. 859)

— ЧАЧАК. Недићевци и четници врше контролу улаза у град, изводе рације по селима, приводе сва одрасла лица и проверавају њихову политичку припадност. У граду жандарми приводе сва сумњива лица на саслушање у Жандармеријску станицу. Многима је наређено да се морају свакодневно пријављивати и да се не смеју удаљавати од својих кућа. 860)

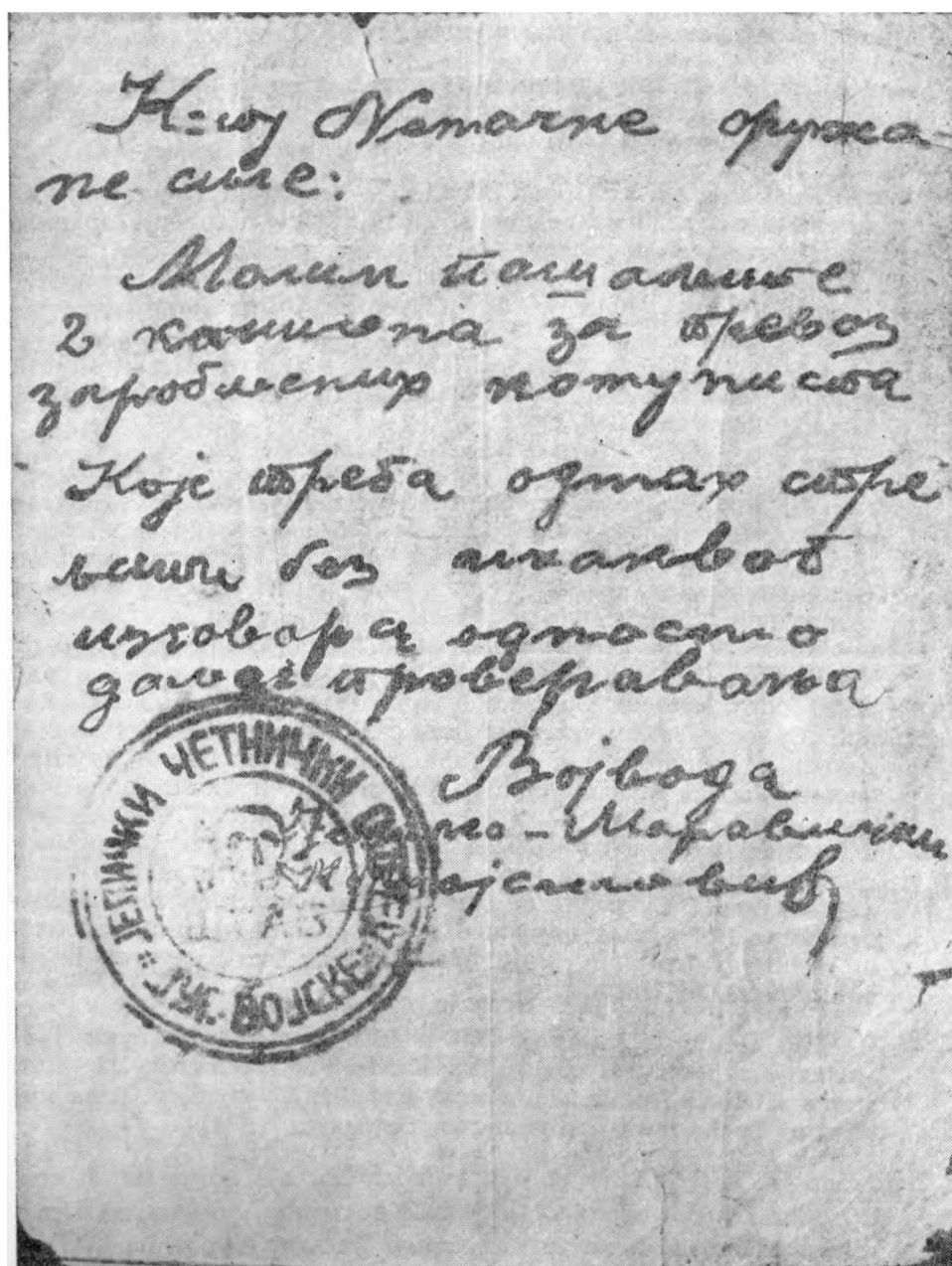
поч. децембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Борци Чачанског НОП одреда који су остали на терену свакодневно су сесукобљавали са јаким окупаторским и издајничким снагама. Борци нису имали довољно оружја и муниције. Непријатељ је разним пропагандним средствима вршио притисак на партизанске борце и утицао на јавно мњење. У оваквој ситуацији, посебно су се истицале четничке војводе „Сложна браћа”, које су у драгачевском и неким срезovima чачанског округа извршиле низ нечувених злочина над истакнутим партизанским функционерима, борцима и сарадницима. Уз све ово, непостојање чврсте везе са вишим војним и политичким руководством и наступање јаке зиме довело је до разбијања и растурања бораца из батаљона и чета у мање групе. Већи број бораца се индивидуално крио или отишао својим кућама с намером да се на пролеће прикупе у циљу настављања народноослободилачке борбе. 861)

1941.

3. децембар — **МОЈСИЊЕ**. Четници Павла Гучанина стрељали 36 партизанских бораца које су Нацисти заједно са љотићевцима и четницима похватили у Остри, Мрчајевцима, Бресници, Катр-ги и другим селима. Са самог стрелишта успео је да побегне један борац. Пред стрељање четници су из групе осуђених извели 16 — годишњег омладинца Велимира Анђелића из Остре и обећали да му опросте живот ако узвикне: Живео краљ Петар II. Уместо тога, он је клицао Совјетском Савезу и партизанској победи. Четници су га вратили у групу и заједно са осталим, међу којима је био и његов брат, стрељали. Четници нису дозволили породицама стрељаних да однесу своје мртве, већ су терали партизане из Мојсиња да их сахрањују, не на гробљу, већ на имањима партизана. 862)
- **ДОЊА ТРЕПЧА**. Око 23 часа група Немаца и четника опколила кућу Милојка Бојовића у којој су били борци Треће љубићке партизанске чете Богдан, Милутин и Милован Бојовићи. Опкољени су бацили бомбу и пробили се кроз блокаду без губитака. Том приликом је рањена Богданова и Милутинова мајка. 863)
- **МИЛИБЕВЦИ**. Немци из авиона бомбардовали и митраљирали шумљене пределе у селу у циљу уништења партизанских бораца. 864)
- **Г. МИЛАНОВАЦ**. Једна група недићеваца са мајором Миланом Калабићем на челу вршећи претресе на терену око града похватила 26 припадника НОП-а. 865)
- **ТРНАВА**. Четнички војвода Милоје Мојсиловић тражи од немачке команде у Чачку да пошаље два камиона „за превоз заробљених комуниста које греба одмах стрељати без икаквог изговора, односно даљег проверавања.“ 866)
- **ПАКОВРАБЕ, ПРИЈЕВОР**. Четници ухватили партизанку учитељицу Радојку Филиповић из Пријевора, силовали је, тукли и пушчаним цевима распорили стомак. Радојка је тако у највећим мукама издахнула, а ништа није признала. 867)
4. децембар — **ТРНАВА**. Описујући тешке дане у којима су се нашле партизанске снаге у трнавском срезу, политички комесар Трнавског партизанског батаљона Милутин Стојић у свом дневнику каже: „И последњи партизани предају оружје. И ово на гомилу у јарак . . . Предаја оружја и поздрав са последњим партизанима који су се до данас задржали у батаљону. Разилазимо се на своје стране и питамо се да ли ће нас пролеће наћи живе и ко ће избећи прогон непријатеља...!“ 868)
- **ЧАЧАК**. Јединице немачког 260. пешадијског пука приликом претреса терена у околини града похватале око 600 грађана и затвориле их у просторије Војнотехничког завода. Пошто су

1941.

извршили проверавање политичке припадности, Немци су стрељали четворицу партизана, а остале грађане су пустили кућама. 869)

Четнички војвода Мојсиловић захтевао је од Немаца да групу партизана „одмах стреља без икаквог изговора и проверавања”

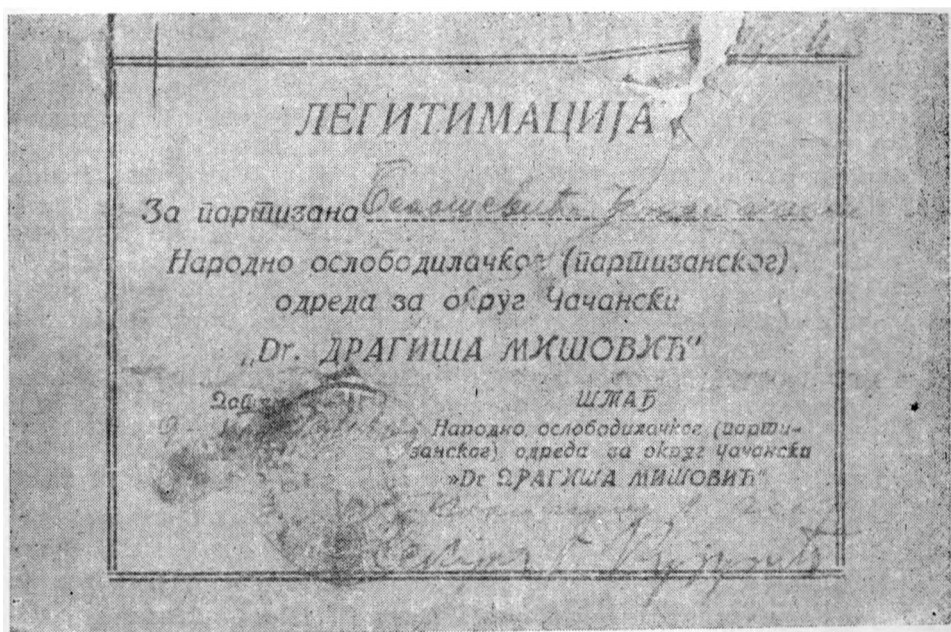
1941.

- КУЛИНОВЦИ. На месту Мишовића гај Немци стрељали 47 припадника НОП-а које су четници из Одрета „Сложна браћа” похватили у околини Чачка и предали им. Истог дана у Кулиновачком пољу на месту Васовића циглана стрељана је група од преко 20 припадника НОП-а. 870)
 - ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило наређење Градском поглаварству да упозна народ да сваки одрастао грађанин мора имати легитимацију. 871)
 - ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Штаб Западно — моравске групе Српских оружаних одрета издао наредбу у којој су садржана правила реда и понашања грађана. У наредби, између осталог, стоји: „Оружје, муниција и сва државна опрема мора се предати у року од 3 дана Општини без изузетка ... Сва лица имају се вратити својим кућама у року од 3 дана. Ко се не врати, губи покретну и непокретну имовину ... Нико не сме примати у кућу, хранити, снабдевати и помагати припаднике комунистичког покрета ...” 872)
5. децембар — РОШЦИ. Рано изјутра у село дошао четнички одред који је предводио мајор Манојло Кораћ. Одмах се отпочело са хватањем партизанских бораца и пљачкањем њихових кућа. У почетку акције четници су стрељали борца Константина Белошевића, док су остале похватили и затворили у општински затвор. У току дана већина четника је улазила у затвор и немилосрдно тукла затворене партизане. По пресуди преког четничког суда око 21 час стрељано је иза општинске зграде десет партизанских бораца: Душан Гавриловић, Јеленко Савић, Славолуб Ковачевић и Вељко Ковачевић — из Рожаца; Душан Миливојевић из Јанчића; Јован Трифуновић из Прањана; Вукосав Козодеровић из Трбушана; Страхинја Лапчевић из Љубића; Радован Петровић из Дренове код Г. Милановца и још један борац од Крагујевца. После стрељања четници су се веселили, свирали и играли газећи по крви и телима стрељаних бораца. Сутрадан су ови четници напустили село пошто су претходно, у циљу одржавања реда и мира, формирали месну четничку јединицу, чији је командант био Драгутин Бабовић, учитељ из Цагања. 873)
- ЧАЧАК. Немачке јединице 260. и 368. пешадијског пука 113. дивизије заробиле и одмах стрељале у Кулиновцима 51 припадника НОП-а. Према немачком извештају ухваћен је и командир Треће чете партизанског батаљона.* 874)
6. децембар — ТРНАВА. Четнички војвода Милоје Мојсиловић код Протића бунара стрељао Обрена Живковића, командира Прве трнавске партизанске чете, и борца Богдана Суботића. 875)

* Односи се на командира Треће љубићке чете Сима Урошевића из Д. Трепче.

1941.

7. децембар — ТРБУШАНИ. У ноћи између 6. и 7. децембра четници на челу са Жарком Боришићем похватили на превару девет партизанских бораца који су били дошли својим кућама. После страховитог и свирепог мучења стрељали су их на граници између Трбушана и Пријевора око један час 7. децембра. Стрељани су: Душан Мићовић и његов син Миодраг, Љубинко Ковачевић, Драгослав Петровић и Живорад Богдановић, борци Прве љубићке партизанске чете; Миливоје Сарић и Јеремија Каравидић, борци посадне чете у Чачку; Живана Боришић и Славиша Лучић, омладински руководиоци. 876)

Партизанска легитимација Константина Белошевића оштећена куршумом приликом стрељања

ЧАЧАК. Четници ухватили Сима Урошевића, командира Треће љубићке партизанске чете, и Вучића Петровића, командира Четврте љубићке партизанске чете, и за расписану новчану награду Недићеве владе предали Немцима који су их стрељали код Војнотехничког завода. 877)

МИЛИБЕВЦИ, ЧАЧАК. Група четника опколила у Милићевцима Миленка Никшића и његовог пратиоца Неша Јовановића. Да не би пали живи у руке непријатељу, Никшић је активирао ручну бомбу од које су обојица погинули. Њихова тела непријатељ је изложио на Великој пијаци у Чачку. 878)

— **ЧАЧАК.** По наређењу немачке команде Градско поглаварство је преко добоша наредило да сва лица од 15 до 60 година дођу

и јаве се у Војнотехнички завод ради добијања легитимација. У истом наређењу наглашено је да је град блокиран и да ће сваки онај који буде покушао да бежи бити ухваћен. Око 13 часова у Заводу је било затворено око 5.000 грађана. Одмах затим била је формирана „комисија од угледних грађана“ коју су сачињавали Немци, љотићевци, недићевци и четници, која је вршила издвајање партизана и њихових сарадника. На челу ове комисије били су један немачки виши официр и мајор БЈВ Војин Ратковић. Комисија је била постављена у једну врсту и сви затворени морали су проћи испред ње гледајући право у очи члановима комисије који су говорили за сваког коме покрету припада. Довољно је било да само један од њих каже да је неко био партизан па да буде издвојен у посебну групу. Они који нису били издвојени пуштени су кућама. Пред сам почетак рада „комисије угледних грађана“ из просторија Завода изведена је трчећим кораком и на оближњем стратишту стрељана група од око 50 партизанских бораца. У овој групи је био и командир Четврте љубићке партизанске чете Вучић Пестровић. У току ноћи, око 23 часа, у близини Завода на месту Васовића рупе, стрељана је још једна група од око 70 партизанских бораца који су били дотерани из гучког затвора. 879)

— МРСАН. Четници опколили Радослава — Рада Азањаца, комесара Прве трнавске партизанске чете, и Десимира Капларевића, комесара Треће трнавске партизанске чете. Капларевић је погинуо а Азањац је ухваћен. После тога четници су похватили Десимирову браћу и оца и још један број припадника НОП-а и отерали их у чачански затвор. 880)

8. децембар — РАДОБУБА. У селу Радобући код Ариља, где се налазила на окупу већина бораца Чачанског НОП одреда, одржан партијски састанак, а затим 'збор свих бораца којима је руководство Одрода дало даље смернице и задатке. Одлучено је да се некомпромитовани борци врате својим кућама, а компромитовани остану у Одреду. За овај део Одрода одређено је руководство: командант Момчило — Моле Радосављевић, његов заменик Костадин Лукић, политички комесар Стефан Митровић, а његов заменик Радисав Недељковић. Такође је одлучено да се Одред врати на територију чачанског округа, где би се спојио са осталим борцима и тамо наставио са војним и политичким акцијама, а ако не буду постојали повољни услови за борбу, Одред би се поново вратио у Санџак. 881)

— ЧАЧАК. У Војнотехничком заводу формиран и отпочео са радом немачко-љотићевско-четнички преки суд на челу са истакнутим љотићевцем и свештеником Драгутином Булићем. У исто време формирана су три одељења: А одељење — у коме су се налазили затвореници који још нису били ислеђени; Б одељење — у коме су били затвореници осуђени на батине и у логоре; Ц одељење — у коме су били затвореници осуђени

1941.

на смрт*. Четници су осуђеним ударали батине. Међу батинашима су се истицали злогласни Милисав Радовић из Азубића, Будимир Станојевић — Чуљко из Чачка и други. Они су осуђеним ударали поред одређених 25 још по десет батина говорећи: „Ово је додатак за избеглице“. 882)

Миленко Никшић, командант места у ослобођеном Чачку 1941. и један од организатора устанка у чачанском крају

* Преки суд је заседао у току децембра 1941. и јануара 1942. године, а затим је премештен у Краљево. За време свог заседања у Чачку он је осудио на смрт око 600 припадника НОП а, а већи број у логоре и на батине. Број стрељаних и отераних у логоре далеко је већи него што сачувана документација говори.

1941.

- СЛАТИНА, ЗАБААЕЕ. Четници ухватили комесара Друге трнавске партизанске чете Милорада Мадаревића из Слатине. После страховитог мучења и малтретирања убио га је у Заблаћу Спасоје Дилпарић, командир четничке чете из Вилуше. 883)
 - JEЖЕВИЦА, ЗАБЛАКЕ, ЧАЧАК. У селу Жежевици, на месту Долови, четници ухватили политичког комесара Чачанског НОП одреда Ратка Митровића. Група која га је ухватила није га препознала те је он готово успео да се помоћу лажне легитимације извуче, али у том моменту је стигао командир Горачићке четничке чете Настас Спасојевић који је препознао Ратка. Четници су га тада везали, дотерали у Заблаће и затворили у кафану Јанићија Поповића, где се већ налазила група од око 130 припадника НОП-а. Сутрадан су га предали Немцима који су га спровели у затвор у Чачак. 884)
 - ЧАЧАК. „Установљено је да се маса партизана поново вратила у градове. У Чачку је ухваћено 182 лица, од којих је 16 одмах стрељано пошто је доказано да су учествовали у броби" — каже се у једном немачком извештају од 8. децембра. 885)
 - 9. децембар — РАДОБУБА. Један број чланова Окружног комитета КПЈ за Чачак вратио се из села Радобуће код Ариља у трнавски и љубићки срез у циљу организовања политичке активности и оријентације припадника НОП-а за даље борбе против окупатора и домаћих издајника. Они су такође требали да пошаљу извештај о политичкој ситуацији на терену чачанског округа, како би снаге Чачанског НОП одреда дошле из Радобуће ради вођења војних и других акција. 886)
 - 10. децембар — ЧАЧАК. У извештају немачког војног заповедника у Србији упућеном заповеднику оружане силе за Југоисток каже се: „При потери у Чачку и околини стрељано 32 комуниста, ухваћено 187. Четници, који су одани влади, убили су бившег комунистичког команданта места у Чачку и ухватили комунистичког комесара*.. 887)
 - ПРИСЛОНИЦА. По наређењу Трећег добровољачког одреда у селу сазван збор на који су морали да дођу сви одрасли мушкарци. На збору је извршено издвајање припадника НОП-а. Том приликом изведен је Милутин Боковић, који је био председник сеоског народноослободилачког одбора. На питање једног недићевог официра ко га је изабрао за председника Милутин је одговорио: „*Изабрао ме народ.*“ Затим је исти официр поставио питање присутним да ли је то истина. Народ је ћутао, а он је револверским хицима прекинуо тишину и живот Милутина Боковића. 888)
- око 10. децембра — РАДОЈНА. У селу Радојни код Нове Вароши од делова Таковског, Трнавског, Драгачевског и скоро комплет-

* Односи се на Миленка Никшића и Ратка Митровића.

1941.

не Пете љубићке партизанске чете формиран Чачански партизански батаљон који је био под командом Главног штаба НОП одреда за Србију и Санџак. Командант Батаљона је био Предраг Јевтић — Шкепо, а политички комесар Драгослав Мутаповић. 889)

око 10. децембра — КУЛИНОВЦИ. Стигли из села Радобуђе у Кулиновце, где су се повукли у илегалност, чланови Окружног комитета КПЈ за Чачак: Радослав — Раде Минић, Момчило Вилимановић, Милорад — Миле Станишић и Милица Вучетић — Трепуша. 890)

11. децембар — ЧАЧАК. На Великој пијаци Немци и издајници обесили политичког комесара Чачанског НОП одреда Ратка Митровића о стуб разгласне станице преко које је он донедавно позивао народ у борбу против окупатора и домаћих издајника. Умро је херојски пркосећи непријатељу. Његове задње речи биле су: „Живела мајка Русија“, *Живела слобода Србија*“. 891)

— ЧАЧАК. У операцијском дневнику 113. немачке пешадијске дивизије од 1. октобра 1941. до 12. јануара 1942. пише: „260. пешадијски пук једним батаљоном извршио је две акције у пределу Чачка и том приликом заробио 47 партизана и 4 комуниста. 261. пешадијски пук заробио је 15 комуниста. Као плен је прикупљено: 1 лаки митраљез, 136 пушака, 3 пиштоља, ножева и 8.100 метака пешадијске муниције. Од оних комуниста који су јуче заробљени, после темељног саслушања стрељано је 34.“ 892)

— САВИНАЦ. Недићевске снаге опколиле 23 партизанска борца и после краће борбе заробиле их, осудиле на смрт и стрељале. 893)

— ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције упутило распис свим надлештвима у коме пише: „У непрекорачивом року од 48 сати од данас, изволите доставити ми списак свих потчињених вам чиновника и осталих службеника, који су били уписани у комунисте (партизане), и који су активно сарађивали са њима, и потпомагали њихову акцију било то у моралном или материјалном погледу...“ 894)

— Командант четничког одреда „Сложна браћа“ Милоје Мојсиловић издао наредбу, у којој се, поред осталог, каже: „Пошто сам од стране председника владе и главнокомандујућег немачких власти добио сектор командовања, односно чишћења од комуниста, у истим секторима имам завести ред и поставити власт са својом браћом Јаворцем и Буром Смедеревцем и то у срезovima: трнавском, драгачевском, ариљском, моравичком, пожешском и жичком... Да се у погледу постављања власти не може нико мешати већ само ми доле потписани, а свако друго лице биће на лицу места стрељано без икаквог даљег суда... По по-

1941.

треби за чланове преког суда одређујемо: једног од потписаних*, потпуковника Милисава Бојовића, Пера Лукачевића, Средоја Бркића и Станојла Плазанића. Седиште преког суда биће у Ивањици и исти ће заседати сваке недеље у 8 часова у средској сали у Ивањици."895)

— УЖИЦЕ, ЧАЧАК. Банска управа дринске бановине у Ужицу доставила свим подручним установама наредбу председника Министарског савета Милана Недића, којом наређује шта треба да раде власти, војска и остало становништво. У наредби се, између осталог, каже: „Никакво партијско — политичко деловање, ни у ком правцу, нећу трпети, јер оно у овим временима највише шкоди народу... Све народне снаге како државних органа, жандармерије и полиције, тако и добронамерних националних људи имају у овом моменту да послуже само једном циљу да српском народу уштеде нова крвопролића и жртве уклањајући безкомпромисно све оне елементе, који би га хтели да увуку у дефинитивну пропаст. .. " 896)

12. децембар — ЧАЧАК. По пресуди преког војног суда који је заседао у Војнотехничком заводу отерано преко 40 припадника НОП-а из Чачка, преко Краљева, у логор на Бањицу. 897)

— МРШИНЦИ, ЖАОЧАНИ, СЛАТИНА, ЧАЧАК. Четници из Одрета Божа Јаворског и Бурђа Смедереваца и Пећанчевог команданта Живојина Вучковића, припадници СДК и Немци блокирали поменута села, похватили све мушкарце од 14 до 60 година старости и довели их у Слатину, где су извршили класификацију на национално „исправне” и „неисправне”. Из ове групе су издвојили 53 припадника НОП-а и дотерали их камионима у Војнотехнички завод у Чачак, где им је судио преки суд. Већи број је осуђен на смрт, а остали у логоре. 898)

13. децембар — Иво — Лола Рибар упутно писмо организационом секретару Централног комитета СКОЈ-а Милану — Милу Радосављевићу — Абазу и Лзубинки Милосављевић о непосредним задацима СКОЈ-а у Србији. 899)

— ТРНАВА. После страховитог мучења четници Милоја Мојсиловића и Божа Јаворског стрељали код Основне школе у Трнави Радослава — Рада Азањца и Борђа Калињина. Непосредно пред стрељање Азањца је у затвору посетила његова мајка, коју је он тешио и бодро речима: „Буди храбра и поносна. Када мене буде нестало, другови који преживе замениће ти мене. Они ће довршити наше заједнички започето дело". 900)

—ЧАЧАК. У операцијском дневнику 113. немачке пешадијске дивизије од 1. октобра 1941. до 12. јануара 1942. године пише: „При акцији 1 батаљона 260 пешадиског пука у пределу југоисточно од Чачка заробљено је 19 комуниста и 18 партизана. Даљих 10 комуниста је стрељано." 901)

* Мојсиловић, Јаворски и Смедеревац.

1941.

Handwritten document with two columns of text. The left column contains names and dates, many preceded by a cross symbol (+). The right column contains names and dates, some preceded by a cross symbol (+). The handwriting is in Cyrillic script.

Једна страница из записника преког суда који је у Војнотехничком заводу у Чачку децембра 1941. и почетком 1942. судио припадницима НОП-а (осуђени на смрт имају поред имена ознаку крста)

1941.

14. децембар — БЕОГРАД. У логор на Бањници дотерана прва група осуђених припадника НОП-а из Чачка и околине. Пред групу осуђеника изашао је шеф логора Светозар Вујковић и цинички их питао: „Где сте, моји Чачани? Стигосте ли код мене?“ Како су га борци пркосно гледали и ћутали, он се нервирао и додао :„Па шта мислите? Да ли смо вас овде довели да гојимо или ребра бројимо!“ 902)

прва пол. децембра — ЧАЧАК. У згради Гимназије истакнут списак ученика којима се због припадности НОП-у забрањује похађање школе. 903)

прва пол. децембра — ДОЊА ТРЕПЧА, Г. МИЛАНОВАЦ. Формиран преки четнички суд који је, поред осталих, осудио на смрт командира Шесте љубићке партизанске чете Исаила Бојовића и Милована Бојовића, кога су теретили за убиство Недићевог генерала Путниковића. У логор су упућени Милутин Бојовић и Милосав Боковић. Осуђене су четници пешке отерали у Г. Милановац тукући их успут. У Г. Милановцу су стрељани Исаило и Милован, а Милутин и Милосав су задржани у затвору. 904)

прва пол. децембра — ЧАЧАК. Поред масовног хапшења и затварања партизанских бораца, њихових сарадника и других родољуба полиција је наредила свим сумњивим да јој се свакодневно у одређено време јављају како би контролисала њихово кретање. 905)

16. децембар — ЧАЧАК. По пресуди преког суда у Војнотехничком заводу група од 84. припадника НОП-а отерана у концентрациони логор у Смедеревску Паланку. 906)

Г

— ЗЕОКЕ, ПЛАНИНА ЈЕЛИЦА, ПАРМЕНАЦ, ТРБУШАНИ. Идући из Радобуће део Чачанског НОП одреда стигао увече 15. децембра у село Зеоке, где је и заноћио. Одред је имао намеру да се сутрадан пребаци преко Западне Мораве у љубићки срез те су послане патроле да извиде где се то најбоље може извести. У међувремену на планини Јелици, пред вече, на Одред су напале јаке недићевске и четничке снаге. У току трочасовне борбе непријатељ је био разбијен. Заробљено је око 15 четника и заплена њихова застава. Од недићеваца је заплена неколико митраљеза и пушкомитраљеза. Партизани су имали тројицу мртвих. Међу њима је био и 16-годишњи борац Миодраг — Мишо Никшић, ученик другог разреда учитељске школе. У борби је рањен командант Одреда Момчило — Моле Радосављевић. После борбе појединци и мање групе бораца напустили су Одред са намером да се повуку у илегалност. У току ноћи између 16. и 17. децембра борци који су остали у Одреду прешли су преко Западне Мораве код села Парменца. Када су се нашли на другој обали реке у селу Трбушанима, сазнали су за страховит терор који чине непријатељи и за погибљу Миленка Никшића и Ратка Митровића. Том приликом је поново до-

1941.

шло до одласка једног броја бораца у своја места, где су се повукли у илегалност. 907)

17. децембар — МИОКОВЦИ. После борбе на планини Јелици Одред је кренуо преко Мораве у правцу Прањана и планине Сувобора. На планинском терену између Миоковаца, Прањана и Горње Горевнице поново је дошло до борбе против бројно надмоћнијих четника. У борби која је трајала готово цео дан Одред је потпуно разбијен а већи део бораца заробљен. Тада је заробљен и комесар Одред Стефан Митровић. 908)
— ЧАЧАК. Први батаљон 260. немачког пешадијског пука у акцијама на терену града и околине заробио и стрељао пет припадника НОП-а. 909)
 18. децембар — ПРАЊАНИ. Надмоћније снаге недићеваца и четника нападе на групу од око 22 борца Чачанског НОП одреда и разбиле је. У овој борби заробљен је и командант позадине за срез Љубићи Драган Бојовић, који је предат Немцима. 910)
 19. децембар — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Немци, недићевци и четници извршили блокаду свих села, похватили велики број припадника НОП-а и отерали их у Војнотехнички завод у Чачак, где им је судио преки војни суд. 911)
 21. децембар — СЈЕНИЦА. Таковски* батаљон и делови Београдског и Српско-санџачког НОП одреда извршили напад на италијански гарнизон у Сјеници и том приликом претрпели велике губитке. Погинуло је, рањено и нестало преко 100 бораца. 912)
 22. децембар — РУДО. Одлуком Централног комитета КПЈ Јосип Броз Тито формирао Прву пролетерску народноослободилачку ударну бригаду као прву регуларну јединицу НОВ Југославије. 913)
 23. децембар — ЧАЧАК. По наређењу Ортскокомандантуре стрељан 31 припадник НОП-а, међу којима и једна жена. 914)
 24. децембар — ЧАЧАК. По наређењу Ортскокомандантуре стрељано шест партизана. 915)
 25. децембар — Г. ГОРЕВНИЦА, ЧАЧАК. Четници ухватили партизанског борца Милутина Торомана и после зверског мучења (боли га шилом и камама, везивали му руке бодљикавом жицом) отерали га босог по снегу у Чачак и предали Немцима, који су га стрељали у Војнотехничком заводу. 916)
 28. децембар — ЈЕЗДИНА, ПАКОВРАБЕ, ЧАЧАК. Четници Паковраћког одреда отерали из Јездине у Парменац седам партизанских бораца и припадника НОП-а. После саслушавања, туче и малтретирања пустили су кући једнога, а остале су предали Нем-
- * Касније је називан Чачанским јер је у свом саставу имао највећи број бораца из чачанског краја.

1941.

цима који су их отерали у Чачак. По пресуди преког суда стрељани су код Војнотехничког завода: Радослав Марковић, Славомир Стефановић, Радомир Јосиповић и Милоје Јевремовић, а двојица су отерана у логор на Бањицу. 917)

— ЧАЧАК. После пресуде преког суда група од преко 100 припадника НОП-а отерана у логор на Бањицу. 918)

29. децембар — ЧАЧАК. По пресуди преког суда 268. немачки пешадијски пук стрељао четири припадника НОП-а. Истог дана стрељано је још 50 припадника НОП-а. 919)

— Заповедник немачке оружане силе за Југоисток дао инструкције опуномоћеном командујућем генералу у Србији да упозна председника српске владе Милана Недића да ће немачке окупационе трупе у Србији бити делимично замењене бугарским окупационим трупама. 920)

30. децембар — ЉУБИЊ. Међу бројним затворима у којима су мучени партизански борци и њихови сарадници посебно је био познат четнички затвор на Сувом Брегу у Азубићу. У масакрирању и мучењу припадника НОП-а нарочито се истицао полицијски агент Милан Ваљевац. Тако су 30. децембра он и Младен — Млаћо Радовић из Љубића ушли у поменути затвор и почели да малтретирају и муче затворене борце. Издвојили су Благоја Николића из Д. Горевнице, Миломира Порчића из Катрге и Милорада Т. Трифуновића из Прањана и на њих се бацили као зверови. Тукли су их испруженим шакама по грлу, пушчаним цевима им проваљивали утробе, пребијали им ноге, ломили руке и вадили очи. Милан Ваљевац је водио са собом свога сестрића, 14 годишњег дечака, који је давио онесвешћене борце. Када су их тако уморили, Ваљевац их је секирицом исекао. Њихова тела су бачена у оближњу бару која се у току ноћи смрзла. Сутрадан су преживели борци у затвору натерани да очисте секирицу на којој је била крв и делови људског меса. Претукли су и Милана Кузмановића, командира коморе Четврте љубићке партизанске чете, кош је после неколико дана умро од последица батињања. 921)

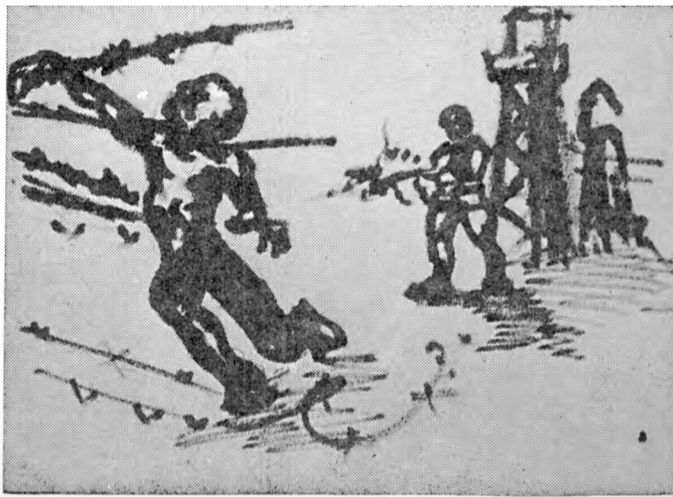
децембар — ПРАЊАНИ, ЛЕУШИБИ. Ухваћене партизанске борце и њихове сараднике и породице мучили и злостављали четници. У злостављању су се посебно истицали Радован Толић — Цановац, Драгутин — Драго Јеремић, председник општине, и Бранислав Марковић, командант села. Формиран је затвор у подруму кафане у Прањанима. Приликом довођења у затвор био је „закон” да се сваком лишеном слободe одмах удари 25 батиња. Како су Толић и његови једномишљеници волели да пију и оргијају, то су у свако доба ноћи и дана упадали пијани у затвор и тукли затворенике по својој вољи. Већину затворених девојака и жена су изводили ноћу и силовали. Ухапшене су предавали Немцима, који су их већином стрељали. 922)

1941.

децембра — ДОЊА ТРЕПЧА. Самозвани Пећанчев војвода Павле Гучанин убио припадника НОП-а Радоја Бојовића камом кроз уста. 923)

децембра — ЧАЧАК. У граду формирана четничка Команда места чији је командант био Радиша Чековић, а официр за везу између Немаца и четника био је Ладислав Цвенкл, потпоручник БЈВ. 924)

крај децембра — ЧАЧАК. Одлуком Министарства унутрашњих послова Недићеве владе формирана Анкетна комисија за испитивање и проверавање политичке опредељености државних чиновника у времену од 1. октобра до 1. децембра 1941. године. Све оне за које се утврди да су ма колико помагали или били везани за НОП, комисија је предлагала да се отпусте из службе. Председник ове комисије био је Коста Михаиловић, професор из Чачка, а један од њених чланова био је Милош Антонијевић, председник Градског поглаварства. Поред ове оформљена је и на железници посебна комисија за испитивање кривица железничког особља.* 925)

* Ове две комисије су у току 1941. и почетком 1942. године испитало политичку припадност свих чиновника и установиле да их је у НОП-у учествовало 450. Од тога броја су предложиле Министарству унутрашњих послова да се 112 чиновника отпусти без права на повратак у државну службу, а да се сви остали преместе из овог краја. Предлози комисија за отпуштање из службе су у потпуности усвојени а предлози за премештање само делимично.

1942.

Јануар 1942.

1. јануар — Отпочело извлачење немачке 113. дивизије из западне Србије на Источни фронт. 926)
— КРАЉЕВО, ЧАЧАК. Окружно начелство извештава сва државна и самоуправни надлештва која се налазе под његовом надлежношћу да је отпочело са радом 1. јануара 1942. 927)
 4. јануар — ЧАЧАК, БЕОГРАД. Спроведена група партизанских бораца из чачанског затвора у логор на Бањици. 928)
 8. јануар — МОЈСИЊЕ. „*Јутрос је долазио отац Исаила Бојовића, команданта Шесте љубићке партизанске чете. Убили су га у Г. Милановицу, а брата му водника Треће љубићке чете убили у Тренчи. Како је само отац утучен. Више нема ни једнога сина, али ипак верује у нашу победу. При поласку каже: Чувајте се бар ви који сте остали, треба да осветите моје синове*“ — забележила је Нада Симовић у свом ратном дневнику. 929)
 9. јануар — МИЛАТОВИЋИ. Сазнавши да се код куће Милована Капларевића* крије истакнути партизански борац и члан КПЈ Јеремија Јечменица, четници су, на челу са капетаном Јовицом Царевећем, опколили кућу, али је овај успео да избегне. Четници су онда везали Капларевића, његову жену и сина и отерали их у Горачиће, где су их мучили и тукли. Пустили су их под условом да пронађу и предаду Јеремију. 930)
 14. јануар — ВИЧА. Из Милатовића Јеремија Јечменица дошао у Вичу и склонио се на штали Милана Зечевића, али га је овај пријавио командиру сеоске четничке чете, који га је са својим четницима ухватио и стрељао истог дана код кафане у Вичи. 931)
- пол .јануара — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак послао извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију о политичкој ситуацији у чачанском крају. У извештају се, између осталог, каже: „После упада окупаторских и недићевских трупа у слободни Чачак па све до данас терор се продужује. Недићевци и четници. .. су сви заједно постали жандарми окупатора. Они заједно са њим хватају комунисте и партизане и предају их Немцима за стрељање и за лагер, пљачкају имовину партизана, бију њихове породице, постављају команданте у сваком селу. У овоме свему, разуме се, предњаче четници. Ситуација

* Милован Капларевић, сарадник НОП-а, био је ожењен сестром Јеремије и Душана Јечменице.

1942.

је страшна, ми још не можемо да похватамо везе са друговима који су се склонили, јер је народ толико заплашен да не сме просто да разговара са тобом, нити да ти штогод каже о друговима и партизанима, јер је велики део стрељан и одведен негде у лагер. Рачуна се да их је на две до три хиљаде. То се стално продужује. Ових дана је и Моле* ухваћен. . . Дакле, сваког онога који је био партизан или је ма чим помагао партизане они хватају. Сам ОК се налази у таквом стању да је једва до сада само главу сачувао. .. Ми настојимо да се са друговима повежемо, учврстимо организацију и повежемо са масама. Од вас тражимо да нас помогнете вашим саветима и директивама, које могу бити и писане, јер смо овако одвојени, изоловани од ситуације и од догађаја... које ће нам помоћи у раду.“ (932)

16. јануар — ЧАЧАК. Градско предстојништво тражи од свих школа спискове наставника са подацима о службеној и националној исправности. (933)
20. јануар — ПРАЊАНИ. У кући Јанка Јеремића одржан састанак Среског комитета КПЈ за срез таковски на коме је, поред осталог, формиран Срески комитет СКОЈ-а. Секретар Комитета је био Миодраг — Мићо Радовановић — Корчагин из Бершића, а чланови Бранко Танасковић из Прањана и Александар Шишовић из Брајића. (934)
- ЧАЧАК, СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА. Из Чачка преко Краљева дотерана у Смедеревску Паланку једна група партизанских бораца из Чачка и околине. После неколико дана дотерана је још једна група од 10 до 12 Чачана, за којом су пристизале и друге. (935)
- ЧАЧАК. У Недићевом листу „Обнова“ од 21. јануара 1942. говори се о дотадашњим резултатима прогона партизана. „У току од непуна два месеца откако је Чачак ослобођен од комунистичких бандита, владини одреди, добровољци и четници неуморно су чистили околину Чачка... похватао је преко 600 лица која су била сумњива да су учествовала у комунистичкој акцији. Истрагом које су српске власти водиле, утврђено је да је 121 лице учествовало у комунистичкој акцији с оружјем у руци... Овај 121 бандит осуђен је од српског преког суда на смрт и стрељан. 272 лица за која је утврђено да су учествовала посредно у комунистичкој акцији, али не са оружјем, упућени су у концентрациони логор. Остали, за које није било доказа да су били у комунистичким редовима, пуштени су на слободу... међу онима који су се нарочито истицали за време комунистичке владавине, стрељани су: Борће Миловановић адвокатски приправник из Чачка, Петар Буретић судски приправник из Гуче, Милош Станишић кафеџија из Гуче, Сретен Јовановић службеник поште из Чачка, Милан Јаковљевић, же-

* Момчило — Моле Радосављевић, командант Чачанског НОП одреда.

лезнички чиновник, Миро Ракочевић пристав дирекције пошта у Чачку, Милисав Петровић учитељ из Парменца, Фина Албахари, професор из Сарајева, Спасоје Вукчевић, кројач са Цетиња, Средоје Николић, абација из Трбушана, Милорад Тешић, земљорадник из Брћана, Добривоје Поповић, браварски радник из Љубића, Славомир Бунисијевић пекар из Ргара, Добросав Вељовић, баштован из Чачка, Младен Боковић, браварски радник из Трнаве, Миле Петровић — Кенгур, обућарски радник из Балуге, Ратомир Милосављевић — Раде Гребих, поткивач из Љубића, Миливоје Буровић, месарски радник из Даниловграда, Милан Јовановић, кројач из Чачка, Милутин Тороман, земљорадник из Г. Горевнице...“ 936)

21. јануар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао проглас посвећен 18-годишњици смрти великог учитеља и вође напредног човечанства Лењина. У прогласу, поред осталог, пише:.. Али је он оставио у наслеђе неумрло дело... највеће дело у историји света Совјетски Савез, тврђаву међународног пролетаријата, наду и узданицу свих поробљених народа... У осми месец улази борба херојске Црвене армије и њених помагача — храбрих партизана против крвавих фашистичких хорди. Та се борба наставља до физичког истребљења хитлеризма и његових верних слугу. Да би што пре дошли до тога, са што мање жртава, нужно је осигурати борбено јединство свих родољуба и слободољубивих снага нашег народа у борби против окупатора и његових заклетих слугу...“ 937)
- ЧАЧАК. У чачанској Саборној цркви одржано „молепствије за спас и бољу будућност српског народа..Овом верском скупу присуствовали су представници свих војних, државних, самоуправних и културних установа. Чиноејствовао је архиепископски намесник среза трнавског прота Милован Милутиновић — Кићо уз асистенцију већег броја свештеника из града и околине. После завршене службе присутни су прешли у салу Соколског дома, где је командант места, истакнути љотићевац потпуковник Марисав Петровић, одржао говор у коме је позвао све Србе да се врате својим редовним пословима. После њега говорио је љотићевац свештеник Драгутин Булић који је *истакао* потребу сарадње свих Срба на решавању многих важних питања у вези са обновом земље. 938)
24. јануар — МРШИНЦИ. Потерно одељење СДС среза трнавског гонећи партизанске борце сукобило се са партизаном Радошем Капларевићем, који је успео да се извуче из борбе. Потерно одељење је ухватило Капларевићевог брата и ћерку и пет грађана који су се нашли у његовој кући и отерали их у чачански затвор. 939)
25. јануар — ГУЧА, ВИЧА. Начелник округа краљевачког одржао зборове у поменутих местима позивајући народ на сарадњу са Недићевом владом. 940)

1942.

26. јануар — У борби против четника погинуо инструктор Покрајинског комитета КПЈ за Србију и један од организатора устанка у пожаревачком крају Чедомир — Чедо Васовић, абаџијски радник, из Граба. 941)
28. јануар — JEЖЕВИЦА. Патрола Петог добровољачког одреда ухватила у Жежевци политичког комесара Трнавског партизанског батаљона Милутина Стојића и отерала га у чачански затвор. 942)
- јануара — ЉУБИЋКИ СРЕЗ. За начелника среза љубићког постављен истакнути противник НОП-а Драгољуб Поповић, из Миковаца. 943)
- јануар — МИОКОВЦИ. Четници ухватили истакнутог партизанског борца Симу Сарагу и предали га полицији у Чачку. 944)
- јануара — ЧАЧАК, ГРАБ. Једна група чланова КПЈ и скојеваца успоставила везу са партизанским борцима Андријом Главоњићем, Богићем Васовићем и Францом Соломоном, који су се тада налазили у Грабу. 945)
- јануара — ЧАЧАК. И поред страховитог терора који је непријатељ предузимао против припадника НОП-а почео партијски и скојевски рад, али у веома уским оквирима. 946)
- јануара — ЉУБИЋКИ СРЕЗ. У условима страховитог терора и прогона припадника НОП-а организовано копање склоништа за партизанске борце и илегалце. Ова склоништа су прављена код сарадника НОП-а који су обавештавали борце у склоништима о политичкој ситуацији и кретању непријатеља. Склоништа су била ископана и код кућа командира четничке чете у Остри Миливоја Белића и његовог заменика Јована Срнића.* 947)

* Јовану Срнићу је партизански борац Милијан Војиновић био шурак, а Радиша Поштић рођак. Истовремено, Поштић и Војиновић су били кумови Миливоју Белићу, па су их Срнић и Белић обавештавали о кретању четника и других непријатеља.

Фебруар 1942.

1. фебруар — ЛИПНИЦА, ЧАЧАК. Четници ухватили команданта Чачанског НОП одреда Момчила — Мола Радосављевића и после саслушавања и мучења предали га Немцима. Преки суд у Војнотехничком заводу осудио га је на смрт стрељањем. Радосављевић се на стрељању 1. фебруара 1942. држао јуначки, дигао је стегнуту песницу у вис и узвикнуо: „*Живео Совјетски савез! Живео друг Стаљин!*“ 948)
 - ЧАЧАК. У сали Соколског дома Милован Поповић, професор из Београда, одржао пропагандно предавање „Совјетска унија и ми.“ 949)
 - ЗАБЛАЕЕ. Чланови добровољачке радне службе* у Чачку „отпочели са националном — културном мисијом“ по селима среза трнавског. Тако су 1. фебруара приредили концерт за народ у Заблаћу. Пре концерта говорио је познати љотићевац свештеник Драгутин Булић. Концерту је присуствовао и окружни начелник Милија Диковић, који је похвалио овакав начин рада омладинаца и пожелео им успешан рад у будућности. 950)
2. фебруар — ГУЧА. Начелник среза драгачевског доставио извештај Окружном начелству у коме говори о активности управног апарата у борби против НОП-а. У извештају се, између осталог, каже: „Одмах сам предузео све мере да обновим рад у средњем начелству и осталим установама у срезу, јер пре тога три-четири месеца рада није било услед комунистичке разорне акције и уништавања — спаљивања књига и архиве. За најкраће време успео сам да успоставим нормалан рад свих државних установа... Против партизана — комуниста предузете су све мере да се главне вође похватају“. 951)
3. фебруар — ЧАЧАК, СЛАТИНА. Предстојништво градске полиције доставило Жандармеријској станици у Слатини списак од 58 припадника НОП-а из среза трнавског са захтевом да их одмах

* Са поновним уласком Немаца у Чачак већ у децембру 1941. године стварају се омладинске радне јединице под називом Добровољна омладинска радна служба, у народу позната као Национална служба. Иницијативу за њено стварање дало је главно тајништво „Збора“ у Београду. Кроз окупљање омладине хтео се остварити Љотићев утицај на омладину кроз политичко васпитање у духу политике „Збора“. Руководиоци и васпитну улогу имали су најистакнутији припадници „Збора“ из редова омладине. Руководство радних јединица и васпитаче постављало је главно тајништво „Збора“ у Београду.

1942.

похватају и стражарно спроведу у чачански затвор и предају их органима изасланика Министарства унутрашњих послова Божића. „Можете употребити за обављање овог посла органе Предстојништва градске полиције у Чачку и националне четнике.“ 952)

6. фебруар — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило Градском поглаварству наређење Министарства унутрашњих послова „да се енергичном пропагандом придобије што више лица за ступање у српску државну полицију*.“ 953)

— ЧАЧАК. Истакнути љотићевац свештеник Драгутин Булић пише главном тајништву „Збора“ и предлаже кога треба поставити у руководство добровољне омладинске радне службе, јер дотадашњи њен командант не може даље остати пошто није у могућности да створи добар однос у раду са омладинцима. 954)

10. фебруар — Г. МИЛАНОВАЦ, КРАГУЈЕВАЦ. Срески начелник Михаиловић и полицијски писар Миодраг — Цако Илић наредили да се спроведу у крагујевачки логор 51 припадник НОП-а. У спроводном писму наводе да за њих „нема гаранције“ да у даном моменту не би приступили „комунистичким редовима у циљу разорне акције“. Колико су њих двојица били строги и ревностни у овоме најбоље се може закључити из акта који је упутио командант крагујевачког логора, у коме се, између осталог, каже: „да срески начелник пружи доказе за оптужбе против наведених лица из приложеног списка, јер има основа подозрењу да срески начелник терајући људе у затвор или смрт има намеру да себе на један кукавички начин претстави код немачких власти као исправног претставника Српске власти у земљи“. 955)

16. фебруар — РАВНА ГОРА. Дража Михаиловић упутио својим јединицама директиву у којој истиче да су емисије Радио-Лондона о помирењу с комунистима „наше лукавство да би комунисте уништили. Објавите јавно народу да нас Енглези у томе потпомажу да би смо се једном потпуно отарасили комуниста“. 956)

— ЧАЧАК, АТЕНИЦА. Градско поглаварство, на основу Уредбе заповедника Србије и наређења Окружног начелства, наредило

* СДС (Српска државна стража) су били Недићеве полицијски одреди који су деловали у читавој Србији. Њихов задатак је био да се старају о јавном реду и миру, да прикупљају⁷ обавештења о припадницима НОП-а и да их прогоне и уништавају. Послјало те пет одреда: Одред Српске државне градске страже у Чачку и одреди Српске државне полске страже за срезове - трнавски са седиштем у Чачку, љубићки са седиштем у Љубићу, драгачевски са седиштем у Гучи и таковски са седиштем у Г. Милановцу. Ови одреди су били потчињени Окружној команди СДС у Краљеву и Крагујевцу. Сваки одред састајао се од око 100 војника. Припадници ових одреда су били плаћена лица, која су добровољно или путем мобилизације ступила у ове јединице. Припаднике ових јединица користили су у првом реду срески начелници при хапшењу политичких криваца. У току окупације одреди СДС су извршили бројне акције у прогону и уништавању припадника НОП-а.

1942.

да се у рејону села Атеннца до 26. фебруара 1942. године безусловно носеку све културе шума, живице, шибље и слично у ширини од по 500 метара са обе старане железничке пруге и пута Чачак — Краљево. Истим наређењем забрањена је сетва кукуруза, паприке, конопље и сунцокрета на поменутом простору*. 957)

17. фебруар — ЧАЧАК. Министарство пољопривреде и исхране Недићеве владе доставило распис којим се одобрава да поједина надлештва и установе могу одредити једног свог чиновника који ће, у својству повереника цензуре, вршити цензурисање званичне поште свога надлештва. Цензурисање поште могу вршити само она лица која су зато добила овлашћење од врховне цензуре. 958)

— ДЉИН, ГУЧА. Четовођа општине дљинске похватао и спровео у гучки затвор припаднике НОП-а: Милуна Јоковића и Раденка Живановића — из Лисица; Савла Милосављевића, Борислава Марковића, Милана Обрадовића, Богољуба Милосављевића, Миладина Марковића и Радојка Марковића — из Дљина; Радосава Гавриловића и Сретена Милосављевића — из Крстаца. 959)

18. фебруар — МРЧАЈЕВЦИ. Командир Жанدارмеријске станице доставио чачанској Жандармеријској чети списак припадника НОП-а који се налазе у рејону његове станице и дао податке у чему се састојала њихова активност. То су: Вукашин Ерић, Миљко Ерић, Рајко Стојановић, студент, Станимир Јовановић и синови му Момир и Милутин, Милорад Јовановић, Бошко Чекановић, Милан Павић, пекар, Стеван Рашета, радник, Драгољуб Милекић, Драгиша Петровић, земљорадник, Милан Петровић, земљорадник, Мирко Петровић, земљорадник, Милојко Петровић, земљорадник, Мијалко Радовић, кројач, Драгиша Цогољевић, учитељ. Вукашин Ерић је сада прешао у четнике и са њима је отишао у потеру за комунистима. На основу ових података чачанска Жандармеријска чета је доставила извештај Министарству унутрашњих послова „с молбом на даљни законски поступак“. 960)

21. фебруар — ЉУБИЕ. Начелник среза љубићког Драгољуб Поповић, у сарадњи са четницима, одржао конференцију у циљу формирања пропагандних одбора по селима који ће водити застрашујућу пропаганду против партизана и радити на деморалисању њихових сарадника и присталица. На конференцији су били председници свих општина у срезу, повереник Одељења за пропаганду Министарског савета Светозар Раћеновић, школски надзорник љубићког среза, командант четничке Љубићке бригаде Предраг Раковић и поручник Живан Лукић из Мрчајеваца. 961)

* Ово наређење достављено је и свим осталим општинама у чачанском округу.

1942.

22. фебруар — ЧАЧАК. Министар за просвету у Недићевој влади Велибор Јонић одржао збор на коме је говорио „о историјској мисији генерала Недића“. 962)

СРБИ!

Кроз вашу земљу опет се проносе вести које вас могу само упропастити. Овде онде се потајно шапуће да ће опет у пролеће бити устанак против Немачке оружане силе. Питам вас Срби, ко хоће да пође у тај устанак? Можда сељак чија ће кућа у том случају пропасти у пламену, чија ће стока бити одузета, чији ће живаљ грозно и на правди Бога пострадали. Или можда радник који зна да би онда његове радионице пале у рушевине а он сам био осуђен и са женом и децом на гладовање? Или можда грађанин чији су станови и радње већ једанпут били опљачкани од партизана па онда од Михаиловићевих четника и разних других бунтовних елемената? Ја мислим да су сви ови већ и сувише горко пропатили од такве једне следеће и непромишљене акције и да данас имају само једну жељу а то је да живе у миру и да поштеним радом служе својој Српској земљи и својој напаћеном народу.

Али у вашој земљи постоји још увек једна мала гомила беспослених битанги и изгубљених људи, који вас глупим и лажљивим причама поттичу и драже на борбу; то су Енглеским новцем подмићени плаћеници, који национално српско јунаштво само као изговор истичу, да би могли сами за себе лично да црпе користи и да живе као бубрег у лоју. А кад ствар пропадне, они побегну и први се распрште по шумама а вас остављају у највећој беди на милост и немилост казних експедиција и свих грозних и жалосних последица које затим наступају.

Срби! Размислите сами о томе каква је изгледала ваша земља пре и после устанка од прошле јесени! Желите ли да се то још једном понови? Или можда ви заиста верујете да ће се моћи садашњи велики рат решити овде у вашој земљи акцијом у подухвату једног малог броја плаћених авантуриста скупљених с коца и конопца?

Ви до сада једва да сте и осетили окупацију ваше земље од немачких трупа. Немачки Рајх желео је да вам изиђе у сусрет, те је с тога мало трупа у вашу земљу послао, јер је знао да за злонамерно проузроковани рат није био крив српски народ већ само од Енглеске плаћених неколико несавесних и бедних вођа. Али нажалост ви сте се том нашем изласку у сусрет прошле јес ни хрђаво одужили.

Зато Срби, анајте и примите к срцу и то У ВАШЕМ СОПСТВЕНОМ ИНТЕРЕСУ: Онај који би покушао да дигне на пролеће оружје против Немачке оружане силе биће безобзирно и без икаквог изговора уништен а затим Србију ће запосести оне наше специјалне трупе које би ваше и самозване и непромишљене вође таквим понашањем овде довеле.

У вашу земљу умарширале би опет све нове и нове Немачке дивизије и тек онда бисте осетили све ужасе и страхоте овога рата, од којих је до сада ваша земља својим највећим делом остала поштеђена. А какав би за вас био резултат свега тога, само безгранична беда, стрелања у масама, реке проливане крви, једном речју опустошена цела земља и градови у рушевинама и агарштима од којих ни камен на камену неба остало.

Зато Срби! Добро и дубоко размислите док још има времена, док неби било доцкан; јер онда нажалост знајте да се назад неће моћи и да неће бити ни места ни времена за ма какав изговор или оправдање.

Немачки командант Чачка

Немачки летак из фебруара 1942.

1942.

- **КРАЉЕВО.** Решењем Министарског савета, на предлог Министарства унутрашњих послова, за начелника краљевачког округа постављен судски пуковник Драгољуб Маринковић. 963)
- **ЧАЧАК.** Немачки командант града издао летак у коме се, између осталог, каже: „Срби! Кроз вашу земљу опет се проносе вести које вас могу само упропастити. Овде-онде се потајно шапуће да хоће опет у пролеће бити устанак против немачке оружане силе... Срби! Размислите само о томе каква је изгледала ваша земља пре и после устанка од прошле јесени! Зато Срби, знајте и примите к срцу и то У ВАШЕМ СОПСТВЕНОМ ИНТЕРЕСУ. Онај који би покушао да дигне на пролеће оружје против немачке оружане силе биће безобзирно и без икаквог изговора уништен а затим Србију ће запосести оне наше специјалне трупе... и тек онда бисте осетили све ужасе и страхоте овог рата*...“ 964)
- др. пол. фебруара — **Врховни штаб НОП одреда и ДВ Југославије** наредио Главном штабу НОП одреда за Србију да задржи партизански начин ратовања и да, према потреби, формира добровољачке одреде за позадинску службу у селима. 965)
- 26. фебруар — **ЧАЧАК.** На иницијативу Месног одбора Црвеног крста покренута је акција за збрињавање сиромашних породица и деце. Овој акцији су се придружила и остала хумана друштва. Отворена је кухиња у којој је почело добијати бесплатну храну 150 сиромашне деце. 966)
- 28. фебруар — **А>УБИЋ.** Четници Предрага Раковића, команданта Љубићке четничке бригаде, ухватили Трајка Стаменковића, члана Покрајинског комитета КПЈ за Србију, и Миодрага — Мила Ивковића, инструктора Покрајинског комитета КПЈ за Србију, и предали их чачанској полицији. 967)
- крај фебруара — **ПРИДВОРИЦА, ЈЕЗДИНА.** У бунару, у винограду Сретена Томашевића, пронађен леш Ратка Митровића кога је непријатељ после вешања у току ноћи бацио и затрпао ту. Неколико преживелих партизана и Раткових поштоваоца, извадили га, скинули му омчу са врата, ланац и катанац са руку и сахранили у јездинском гробљу. 968)

* Овај летак издала је Крајскокомандантура у Краљеву, а затим је прештампаан још два пута.

Март 1942.

1. март — ЧАЈНИЧЕ. Одлуком Централног комитета КПЈ и по наређењу Врховног команданта НОП одреда и ДВ Југославије Јосипа Броза Тита формирана Друга пролетерска народно-ослободилачка ударна бригада, у чији су састав ушли: Први и Четврти батаљон Ужичког, Други батаљон Чачанског и Трећи батаљон Другог шумадијског НОП одреда. Чачански батаљон сачињавали су борци Чачанског партизанског одреда „Др Драгиша Мишовић“ који су се са главнином партизанских снага повукли у Санџак почетком децембра 1941. 969)
 - ЛОНДОН. Министар иностраних послова избегличке владе Краљевине Југославије саопштио амбасадору Совјетског Савеза у Лондону да партизански рат у Југославији представља социјалну револуцију и да НОБ, којом руководи КПЈ, разбија и раздваја снаге отпора у земљи. 970)
 - ПРИСЛОНИЦА. Ухапшено и отерано у логор на Бањицу 12 припадника и симпатизера НОП-а 971)
 - ПЛАНИНА ЈЕЛИЦА. Четничка потера у једној пећини на Стјенику опколила истакнутог партизанског борца Раденка Мандића. Мандић је убио једног четника и пробио се из блокаде. 972)
2. март — БАЊАНИ. Борци Суворског НОП одреда напали на Железничку станицу у Бањанима, уништили телефонско — телеграфске апарате и линије и отворили ватру на један воз који је превозио окупаторске војнике. 973)
 - СЕПЦИ. У селу Сепцима код Раче крагујевачке жандарми ухватили партизанског борца Чачанског НОП одреда Станисаву Чворовић из Придворице, спровели је у затвор, а затим у логор на Бањицу. 974)
3. март — ЧАЧАК. Начелник округа краљевачког доставио петнаестодневни извештај председнику српске владе и Министарству унутрашњих послова о стању у округу, у коме се, између осталог, каже: „У Чачку поп Булић издао летак у коме се позива грађанство на мир. Ухапшен један број оних који су учествовали у партизанима, као и оних наклоњених комунизму. . . 9 7 5)

1942.

- **ЉУБИККИ СРЕЗ.** Окружно начелство доставило извештај председнику српске владе о стању у округу краљевачком, у коме се, између осталог, каже: „У срезу љубићком извршено чишћење у већем обиму... Власти су донеле одлуку да се има лишити слободе и спровести у концентрациони логор у Београду 369 лица, опасних по ред за пролеће..После ислећења отерано у логор на Бањицу 215 похватаних, од којих су многи стрељани. 976)
- **ЧАЧАНСКИ ОКРУГ.** Због убијеног четника на Стјенику 1. марта, штаб четничког одреда „Сложна браћа” донео одлуку да се за одмазду стреља 20 партизана и њихових сарадника и симпатизера. На основу те одлуке ухапшено је 15 припадника НОП-а из Трнаве, Атенице и Виљуше. Из групе ухапшених, Милоје Мојсиловић је одмах стрељао Радисава оца Раденка Мандића, а остале је демонстративно спровео у Гучу мучећи их и понижавајући уз пут. Имао је намеру да у Драгачеву ухапси још пет сарадника НОП-а и да их све скупа стреља. Интервенцијом и подмићивањем Мојсиловић је одвраћен од ове намере и похапшени су пуштени кућама. 977)
- 4. март — **УГРИНОВЦИ.** Борци Суворског НОП одреда оштетили телефонско — телеграфске апарате на Железничкој станици у Угриновцима и посекли десет телефонских стубова. 978)
- 6. март — **КРИВА РЕКА.** Борци Суворског НОП одреда водили борбу против српских оружаних одреда и после жестоких окршаја повукли се у правцу села Славковице и Ба. 979)
- 8. март — **Г. ГОРЕВНИЦА.** Пробијајући се за Санџак борци Суворског НОП одреда на простору Г. Горевница — Прањани водили жестоке борбе против оружаних снага Српског добровољачког корпуса, четника и моторизованих немачких јединица. Обе стране су имале губитака у људству и материјалу. 980)
- 16. март — **БЕОГРАД.** Вршилац дужности начелника Обавештајног одељења доставио реферат председнику Министарског савета о ситуацији у земљи, о ставу народа према српској влади и њеним обећањима, о корупцији у органима власти, о симпатији народа према партизанима и његовом веровању да му једини спас и правда долазе од партизана. 981)
- 18. март — **ЧАЧАК.** Председник Градског поглаварства Милош Антонијевић упутио апел грађанима у коме их позива да не слушају хушкање непријатеља, да се оставе свих лажи и препричавања у вези са ратном ситуацијом „и да не заборавимо да на раменима имамо само једну главу ... Грађани на посао! Није време за филозофирање већ за рад. . 9 8 2
- 19. март — **ТАКОВСКИ СРЕЗ.** Четници из колубарског среза заробили политичког комесара Таковског партизанског батаљона Богдана Оклобцију. 983)

1942.

24. март — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Пронађен леш командира једне чете Ужичког НОП одреда Момчила Смиљанића, кога су четници Звонимира — Звонка Вучковића ухватили на превару и убили.* 984)
- ТРНАВСКИ СРЕЗ. Делегат председника српске владе Љубисав Миловановић доставио извештај Министарском савету — одељењу за пропаганду — о својој мисији у срезу трнавском у току марта 1942. године. Он је одржао зборове и конференције у јездинској, паковраћкој, јежевичкој и слатинској општини. Миловановић је говорио о потреби очувања „реда и мира“ и указивао на сталну „комунистичку опасност“. 985)
25. март — Г. МИААНОВАЦ, КРАГУЈЕВАЦ. Од 51 припадника НОП-а које су издајничке власти из Г. Милановца похватале и спровеле у логор у Крагујевац стрељано је 48 са територије таковског среза. 986)
- КРАЉЕВО. Окружно начелство на основу депеше Министарства унутрашњих послова доставило допис свим среским начелствима и Предстојништву градске полиције у коме се налаже да на својим територијама похapse све чланове породица „комунистичких вођа старих преко 16 година и спроведу Управи града Београда. То ће бити таоци“. Затим даје списак 68 истакнутих партијских руководиоца и организатора устанка чије чланове породица треба похапсити. „ .. У случају да се породица којег од наведених комунистичких вођа, као и оних вођа који нису овде уведени, а познати су као истакнуте вође, налазе ван територије округа, сместа известите надлежног окружног начелника ради даљег поступка. Ако је који вођа у међувремену ухваћен или убијен, његова породица не долази у обзир. Овај посао има се обавити у року од пет дана и поднети извештај ...“ 987)
30. март — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције издало наредбу о забрани скупљања и шетања грађана улицама. 988)
- марта — Војни заповедник Србије издао наредбу у којој прети смртном казном свима онима који побуњенике помажу животним намирницама, новцем, смештајем, достављањем вести или ма којим другим видовима помоћи. 989)
- марта — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У току месеца марта из логора на Бањици и Смедеревској Паланци успео је да изађе један број чланова Партије и СКОЈ-а. То је условило живљи политичко —

* Момчило Смиљанић се после рањавања лечио неко време у околини Ужница и крио од Немаца. Када је за њега чуо Звонимир — Звонко Вучковић, командант Таковске четничке бригаде позвао га је да дође код њега. Смиљанић и Вучковић били су у истој класи у Војној академији у чину гардијских поручника БЈВ. Смиљанић је на реч дошао верујући у другарство. Вучковић је одмах свезао Смиљанића и наредио да га целаги исеку ножевима.

1942.

партијски рад. Поступно се обнављају партијске организације, формирају средња партијска руководства и успостављају везе са илегалцима на терену. 990)

марта — Дража Михаиловић издао саопштење да је Москва позвала партизана у Југославији да се ставе под његову команду, али су то они одбили. На основу тога у саопштењу се подвлачи да је КПЈ троцкистичка, да ради против СССР-а и да води братоубилачки рат. У духу таквог саопштења четници су развили бесомучну пропаганду, терор и масакрирање партизанских бораца, њихових породица и сарадника. Но, и поред тога, партизанске оружане акције постају све чешће. 991)

Април 1942.

1. април — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског извештава Градско поглаварство да је иедавно пуштен на слободу Милан Павловић и да га треба поново ухапсити као познатог комунисту. 992)
 - ЧАЧАК. При Одреду Српске државне пољске страже среза трнавског образована Команда места, која је била смештена у Обилићевој улици бр. 12. 993)
 - ЧАЧАК. Министарство просвете Недићеве владе доставило допис свим установама у коме се захтева да чиновништво похаћа црквена богослужења. У допису се, између осталог, каже: „Уредним похаћањем црквених богослужења од стране нашег чиновништва, наш би народ дошао до јасног и пуног сазнања, да његово чиновништво — његова интелигенција — дели његова основна животна схватања..Похаћање цркве од стране чиновништва је оправдано „обзиром на тешке дане које преживљује српски народ...” 994)
2. април — БЕОГРАД. У листу „Ново време” објављена је наредба немачких и квислиншких власти о узимању за таоце чланова оних породица које имају некога у шуми. 995)
 - ЧАЧАК. Одржана конференција привредника посвећена максимирању цена. На конференцији су говорили немачки командант потпуковник Фрике, председник Градског поглаварства Милош Антонијевић, предстојник градске полиције Стаменко Димитријевић и свештеник и истакнути љотићевац Драгутин Булић. 996)
3. април — ЛАЗАЦ. Група наоружаних четника напала на кућу Животе Радојичића и отела му 100.000 динара. 997)
5. април — Г. МИЛАНОВАЦ. Командант српског оружаног одреда у Г. Милановцу капетан Рајко Терзић спровео у логор на Бањици 27 чланова партизанских породица из таковског краја. 998)
9. април — ЧАЧАК. Министарство просвете Недићеве владе доставило акт среским начелствима ”о сузбијању комунистичке пропаганде међу школском децом и вршењу претреса у циљу проналажења комунистичких летака”. 999)

10. април — ЈЕЖЕВИЦА. Четници сазнали да се у бункеру у планини Јелици крију партизански борци браћа Радослав и Милош Јовашевић из Прељине. У рано јутро 10. априла четници су опколили бункер из кога су били већ изашли Милош и Радослав и почели да се повлаче ка Драгачеву. Код Црне стене Радослав је погинуо од четничке заседе, а Милош је тешко рањен и после неколико дана умро.* 1000)
14. април — ГУЧА, ЛУЧАНИ. У прогону и убијању припадника НОП-а постојала је пуна сарадња четника са Среским начелством и окупаторским властима. О овоме јасно говори акт који је упутило Начелство среза драгачевског четовоћи општине Лучани, у коме се, између осталог, каже: „Одмах похапсите и спроведите овом Начелству 16. ов. м. све чланове породица ниже именованих лица: Ратка Јоковића, Драгана Алемпијевића, Драгослава Марковића, Драгољуба Мишовића и Радојка Милосављевића. У чланове породица рачунају се сви задругари стари преко 16 година мушки и женски, који живе под једним кровом и у заједничком кућанству”. Четовоћа је одмах по извршеном известио Начелство. 1001)
15. април — БЕОГРАД. Министар унутрашњих послова Недићеве владе издао свим окружним начелницима распис о потери и хватању припадника НОП-а Андрије Перуничкића из Слатине, који се, наводно, крије у владиним оружаним одредима. 1002)
16. април — ЉУБИЋ. Начелник среза љубићког послао свим општинама допис следеће садржине: „У року од 7 дана упутиће ми управа спискове свих партизана без разлике да ли се налазе код кућа, у лагеру или се нису вратили.. ” 1003)
19. април — ЧАЧАК. Начелник округа краљевачког извештава да је ухваћен „политички комесар Слатинске чете Андрија Перуничкић и да се налази у затвору у Чачку”. Истовремено начелник округа ужичког извештава да је Андрија Перуничкић ухваћен када је покушао да се код Бајине Баште пребаци преко Дрине у Босну. 1004)
- ЧАЧАК. Министар у Недићевој влади др Милан Радосављевић одржао говор на Великој пијаци „о борби против комуниста, привредним приликама и исхрани у Србији”. 1005)
23. април — Врховни командант НОП одреда и ДВ Југославије Јосип Броз Тито упутио у Москву телеграм у коме оштро протестује због емисије Радио-Лондона која популарише Дражу Михаиловића и његове четничке формације као борце против окупатора па тражи да Радио-станица „Слободна Југославија” популарише НОП и ДВ Југославије који се истинске боре за слободу народа. 1006)

* Тек после три месеца пронађен је у шуми леш Милоша Јовашевића.

1942.

априла — РТАРИ. По директиви Окружног комитета КПЈ партијски радници Данило Митровић — Аврам и Владимир — Владе Јањић дошли кући Љубомира Скелића и пренели партијску технику (писаћа машина, матрице, фарба, гештетнер) у срез трнавски. 1007)

априла — ТРНАВСКИ СРЕЗ, ЉУБИПКИ СРЕЗ. После пуштања из затвора и логора партијски и скојевски активисти обнављају активе СКОЈ-а (Атеница, Кулиновци и др.). 1008)

Мај 1942.

1. мај — Централни комитет КПЈ издао проглас радницима Југославије у коме их позива да се боре против окупатора, да ступају у редове НОП и ДВ Југославије, да сакупљају средства за борце, да руше и уништавају све што служи окупатору. 1009)
 5. мај — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције спровело у логор на Сајмишту код Београда 45 припадника НОП-а, одакле су отерани у логоре Норвешке, Грчке и Аустрије — из којих се већина није вратила. 1010)
 6. мај — Врховни командант НОП одреда и ДВ Југославије Јосип Броз Тито издао општу заповест: да сви НОП одреди и добровољачке јединице у свим крајевима земље, примењујући партизански начин ратовања, пређу у општу офанзиву и уништавају непријатељска упоришта, не дозвољавајући непријатељу да на једном месту прикупи јаче снаге и угрози поједине слободне територије. 1011)
 8. мај — БРЕСНИЦА. Окупљеном народу на црквеном сабору говорио Павле Гучанин позивајући га да не ради за Немце.* 1012)
 13. мај — КРАЉЕВО, УЖИЦЕ. Начелник округа краљевачког извештава начелника округа ужичког да је издао потерницу за одбеглим комунистима из Чачка и села трнавског среза: Ружицом Перуничкић, Милицом Вучетић, Миленом Властелицом, Слободаном Смиљанићем, Надеждом Матијевић, Вером Радосављевић, Душаном Алексићем, Ружом Станишић и Милорадом Станишићем. 1013)
- ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције доставило извештај немачкој Команди места, у коме се, између осталог, каже: „Како је од стране Министарства унутрашњих послова као и Окружног начелства округа краљевачког наређено ликвидирање затвора у коме су затворени партизански кривци, а у вези вашег усменог наређења част ми је поднети следећи извештај: Да у овоме затвору на дан вашег наређења било је 47 лица. По извршеном ислеђењу и саслушању ово предстојништво је дошло до закључка да са лицима треба поступити на овај начин: привести предстојништву полиције Слободана

* Павле Гучанин, самозвани Пећанчев војвода, био је агент Гестапоа. Његово иступање је демагошко и провокативно.

1942.

Смиљанића студента филозофије и Божицара Божића, а Андрија Перунички је већ приведен. Да се Драгутин Мандић, Милутин Мандић и Даница Мандић који су као таоци за брата Раденка Мандића који је данас још увек у шуми, пусти од њих троје двоје на слободу пошто је радно време на селу. Од саслушаних 41 ово предстојништво је дошло до убеђења да на преки суд иду 5 лица: Сима Сарага, столарски радник из Чачка, Тихомир Чутовић, кафеџија из Жевице, Милош Комадинић, земљорадник из Соколића, Селимир Никитовић, земљорадник из Слатине и Добривоје Петровић, лимар из Крагујевца. Да у лагер иду 13 лица: Драган Топаловић, Милева Ерић, Милутин Трифуновић, Веселин Туцовић, Милан Тошић, Гвозден Перишић, Иван Штабо, Милутин Крчић, Гвозден Триповић, Павле Дробњак, Богосав Жуњић и Игрутин Вујовић. Да се на слободу пусте 18 лица, а за остале још није донето никакво решење." 1014)

18. мај — НЕГРИШОРИ, ГУЧА. Ноћу између 18. и 19. маја четници и припадници СДС опколили кућу Велимира Тодоровића у Негришорима, код кога се крио истакнути партизански борац Раденко Мандић. непријатељ је истерао у двориште све укућане, а затим извршио претрес. Мандић се налазио на штали одакле је бацио бомбу, убио једног четника, искористио њихову забуну и пометњу и побегао. Четници су због овога отерали Велимира и његову породицу у Гучу, где су их свирепо мучили, а нарочито Велимира. Велимир је осуђен на смрт и стрељан на гробљу у Гучи, а после неколико дана из затвора је пуштена његова породица. 1015)
20. мај — ТРНАВА. Начелство среза трнавског доставило распис школама у коме се наводи да један број учитеља не води децу недељом и празницима у цркву па се наређује да се тога будуће строго придржавају. 1016)
21. мај — ОВЧАР-БАЊА. Ноћу између 21. и 22. маја код манастира Никоља четници извршили напад на команданта Седмог добровољачког одреда Будимира Никића, који се аутомобилом враћао из Ужица. Никић је рањен, а четворица добровољаца су погинула.* 1017)
22. мај — ЧАЧАК. Приликом сахране добровољаца погинулих у Овчар-Бањи истакнути љотићевац свештеник Драгутин Булић одржао посмртни говор у коме је тражио 400 српских глава за погинула четири добровољаца. 1018)
23. мај — ТРНАВА. Четнички војвода округа краљевачког мајор Милован Т. Мојсиловић упутио допис команданту четничког Одред „Сложна браћа“ у Трнави: „По добивеним информацијама из сигурног извора дознао сам да се комунисти спре-

* Званичне власти у Чачку известиле су Државну безбедност Недићеве владе да сумњају да су овај напад извршили партизани са Раденком Мандићем на челу.

мају на акцију са којом ће отпочети прво са убијањем немачких војника. Међу овима као вођа и агитатор налази се и Пауновић Милица, студент агрономије из села Балуге, коју треба хитно ухапсити и спровести је Предстојништву градске полиције у Чачку." Сутрадан су је четници ухватили и предали Предстојништву градске полиције. 1019)

24. мај — ЧАЧАК. На Великој пијаци одржан збор на коме су говорили министар на расположењу у Недићевој влади Данило Вуловић и окружни начелник Драгомир Маринковић. Они су говорили да народ треба да буде миран и лојалан према властима, да помаже Недићеву политику и не наседа страниј пропаганди. 1020)
- маја — МРЧАЈЕВЦИ. Почела са радом партијска ћелија чији су чланови били: Милоје Стојановић — Мртвак, Радош Тимотијевић и Милентије Живковић — из Мрчајеваца и Драган Аззовић из Заблаћа. Повремено су на партијске састанке долазили и Миломир Рајчић и Будимир Стојановић. 1021)
- маја — ДОЊА ТРЕПЧА. Почела са радом партијска ћелија чији је секретар био Станислав Пауновић, а чланови: Мићун Бојовић, Гвозден Пауновић, Живота Новаковић, Радојица Пауновић, Добросав Пауновић, Милета Пауновић и Недељко Бојовић. 1022)
- маја — МОЈСИЊЕ. Обновљена и почела са радом партијска ћелија чији је секретар био Добривоје Павловић, а чланови: Раја Симиновић, Милован Марковић и Драган Миљковић. 1023)
- маја — СТАНЧИЋИ. Почела са радом партијска ћелија чији је секретар био Владета — Влајко Радосављевић, а чланови: Живота Николић, Адам Вукашиновић и Радисав Васиљевић. 1024)
- маја — КАТРГА. Партијска ћелија обновила рад. 1025)
- маја — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Формиран Срески комитет КПЈ за срез трнавски, чији је секретар био Владимир — Владе Јањић. 1026)
- маја — ТРНАВА, АТЕНИЦА. Формирана партијска ћелија за поменуто села. Чланови су били Матија Лишанчић и Буро Стеванчевић из Атенице и Драга Суботић из Трнавце. 1027)
- маја — КУЛИНОВЦИ, ЛОЗНИЦА. Формирана партијска ћелија за поменуто села чији је секретар био Десимир Васиљевић из Кулиноваца, а чланови: Исидор Јаковљевић, Велимир Јањић, Јеврем Шолајић и Александар Петровић — из Кулиноваца и Мирослав — Миле Боковић из Лознице. 1028)
- крај маја — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Секретар Окружног комитета КПЈ за Чачак Радослав — Раде Минић и члан Окружног комитета Момчило Вилимановић пренели партијским активистима одлуку о формирању партијског руководства за срез драгачевски.

1942.

Ово руководство је имало задатак да успостави везу са члановима Партије и СКОЈ-а, формира партијска упоришта и скојевске активе и успостави везу са ариљским срезом и партизанским снагама у Санџаку. За секретара среског партијског руководства одређена је Милица Вучетић — Трепуша, а чланови су били: Вучко Милошевић, Андрија Главоњић и Драгиша Голубовић. Руководство је развило рад међу омладином, формирало групе партијских активиста у Гучи, Котражи, Марковици и још неким местима. 1029)

крај маја — ЧАЧАК. Начелник округа краљевачког пред Соколским домом одржао говор недићевцима и четницима и позвао их да у раду координирају, да се међусобно помажу, братски сусрећу и поштују у циљу одржавања јавног реда и мира. 1030)

Јун 1942.

1. јун — Главни штаб НОП и ДО за Србију наредио штабовима НОП одреда да ојачају одреде; отимају од непријатеља оружје и муницију; направе план извођења мањих и већих акција; нападају пруге и железничке станице; организују обавештајну службу и друго. 1031)
— Г. МИЛАНОВАЦ. У својој канцеларији убијен истакнути непријатељ НОП-а жандармеријски капетан Рајко Терзић*. Убиство су извршили четници због међусобних обрачуна. 1032)
6. јун — ГУЧА. Начелник среза драгачевског доставио извештај Министарству унутрашњих послова у коме га упознаје са ситуацијом на подручју среза од децембра 1941. до почетка априла 1942. године. У извештају се говори да се хватају и уништавају поједини припадници НОП-а од стране четника и СДС. „У срезу само постоји одред Војводе Мојсиловића и Одред српске државне страже. Њихови су односи коректни, а између њих влада хармонија и сагласност у раду..." 1033)
7. јун — ЧАЧАК. У сали биоскопа „Крен“ одржан родитељски састанак ученика Прве и Друге гимназије. За време одржавања састанка ушао је изненада немачки командант града и почео да прети наставницима да ће их отерати у Немачку зато што састанак одржавају за време приказивања немачког филма „Олимпијада у Берлину". 1034)
8. јун — БЕОГРАД, КРАЉЕВО. Министарство унутрашњих послова упутило допис Окружном начелству у коме, између осталог, каже: „Министарство је примило обавештење да чиновници у срезу драгачевском нису на достојној висини... пљачкају, уцењују народ, малтретирају, примају мито и тако се богате.“ 1035)
9. јун — ЧАЧАК, КРАЉЕВО. Предстојништво градске полиције спровело Српском преком суду у Краљево партизанске борце: Симу Сарагу, столара из Чачка, Тихомира Чутовића, кафецију из Је-

* Терор окупатора и домаћих издајника према припадницима НОП-а био је врло суров, а посебно је појачан децембра 1941. доласком жандармеријског капетана Рајка Терзића, који је постао командир чете. Он је не само по налогу претпостављених већ и самоиницијативно извршио бројна хапшења припадника НОП-а и њихових симпатизера и послао их пред преке судове, који су многе осудили на смрт. Због ревносног извршења задатака Терзића је немачка команда у Краљевоу одликовала.

жевице, Милоша Комадинића, земљорадника из Соколића, и Селимира Никитовића, земљорадника из Мршинаца — са оптужницом, оптужним материјалом, записничким саслушањима и молбом да се лица која не буду осуђена на казну смрти не пуне на слободу, већ стражарно спроведу овом предстојништву, како би се могло према њима поступити у смислу наређења Министарства унутрашњих послова. 1036)

10. јун — ГУЧА. У прогонима, хватању, убијању и мучењу партизанских бораца, њихових породица и сарадника четници су најтежње сарађивали са осталим сарадницима окупатора. У свим већим акцијама они наступају раме уз раме са припадницима Српске државне пољске страже и среским начелником у Гучи. 1037)
14. јун — НЕГРИШОРИ. Омладина Негришора и Лисица одржавала је недељом традиционалне игранке на месту Горице. Све до 14. јуна нико их није у томе спречавао. Међутим, 14. јуна изненада је дошла група наоружаних четника од којих је један подигао митраљез и почео да пуца преко њих. Ово је изазвало узбуну и општу пометњу. Један мањи број омладинаца и омладинки који је стајао са стране успео је да побегне, а остали су почели у страху да се сабијају у гомиле. Са пуцњем митраљеза мешала се вриска и кукњава преплашених девојака. Онда је самозвани војвода Милутин Јанковић наређивао омладини да стане у строј, а ко није на време стао, његови четници су га кундацима постројавали. Јанковић је стао испред строја и почео да виче: „Срам вас било! Ми крвавимо за краља и отаџбину, а ви се веселите и играте! Показаћу ја вама! Порушићете се ви за отаџбином!“ Затим је свирачима Десимиру Габоровићу и Велимиру Дуњићу наредио да му принесу хармонике, које је он камом исекао и погазио. Четници су младиће и девојке батинали и отерали кућама. 1038)
19. јун — ДУЧАЛОВИБИ, МАРКОВИЦА. За услуге које је чинила окупатору четничка организација у Драгачеву је од немачке команде за Србију, преко Недићеве владе, добијала, поред осталог, и новчану помоћ. Један број најревноснијих четника се налазио на платном списку и добијао плату као накнаду за хватање, убијање и предавање непријатељу партизанских бораца и њихових сарадника. Ове наводе потврђује акт Штаба четничког одреда Милоја Мојсиловића који је 19. јуна био упућен четовођи општине дучаловићке у Марковици: „Извештавате се да је овај одред регистрован код војног одељења при Председништву Министарског савета са бројним стањем од 400 људи. Према томе четовође ће у будуће у платним списковима показивати односно уводити половину људства од раније приказаног бројног стања“. У вези са овим актом локални четнички штаб у Марковици уврстио је у платни списак најактивније припаднике четничке организације из Негришора: Драгутина

1942.

Протића, Миломира Давидовића, Драгомира Митровића, Божидара Обреновића и Риста Ружића. 1039)

21. јун — ЛЈУБИЋ. Око 22,15 часова припадници НОП-а из љубићког среза бацили офанзивну бомбу у двориште куће у којој се налазио Штаб Љубићке четничке бригаде. 1040)
- ТРНАВА, ВИЉУША. Одржан збор грађана поменутих села на коме су говорили окружни начелник Драгољуб Маринковић и четнички војвода Милоје Мојсиловић. Они су позвали народ на ред и лојалност према окупатору. 1041)
24. јун — ДУЧАЛОВИЦИ, МАРКОВИЦА. Немци су четницима постепено смањивали новчану помоћ пошто им њихова услуга није више била толико потребна. Али они су и даље давали плату онима који су били загазили у крв свога народа. У акту кога је 24. јуна упутио Милоје Мојсиловић командиру чете у Марковици стоји: „У року од 24 часа доставите списак за 10 људи те чете које мислите да уврстите у платни списак за месец јуни и јули 1942. године..1042)
26. јун — БЕОГРАД. Емисар Недићеве владе Александар Дачић поднео извештај Милану Недићу о стању у краљевачком округу у вези доласка „угледних гостију". 1043)
- БЕОГРАД. Министар унутрашњих послова издао потерницу за припадницима НОП-а из Чачка: Душаном Милосављевићем, Добрилом Стокић, Надеждом Вилимановић и Вером и Надом Бокић. 1044)
30. јун — ДОЊА КРАВАРИЦА. Ноћу између 29. и 30. јуна четници убили партизанске борце Добросава Нирјаковића и Драгослава Пајића. 1045)

Јул 1942.

1. јул — Покрајински комитет КПЈ за Србију упутио проглас народу Србије апелујући на већу активност у борби против непријатеља за ослобођење нападеног народа. 1046)
3. јул — КРАЉЕВО. Окружни начелник доставио извештај Министарству унутрашњих послова у коме се, између осталог, каже: „Моја настојања да српска државна стража, четнички добровољачки одреди буду будни чувари сигурности од комунистичких банди, имали су за резултат потпуно спокојство у округу. И ако су се негде појавили као што је то био случај у Вирову, среза драгачевског* с њима се кратким путем ликвидирало. Сви српски одреди, стража, четници и добровољци осећају подједнако велику одвратност према комунистима и немилосрдни су у њиховом прогањању. Не прође ни један месец а да неки од тих одреда не ликвидира по неколико комуниста." 1047)
— МРЧАЈЕВЦИ. У ноћу између 3. и 4. јула четници и жандарми опколили партизанске борце Радишу Поштића и Милијана Војиновића. У борби је погинуо митраљезац Војиновић. 1048)
- поч. јула — ЉУБИШЦИ СРЕЗ. Формирано Среско партијско руководство, чији је секретар био Милоје Стојановић — Мртвак. 1049)
21. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио Окружном комитету КПЈ за Чачак упутство о обнављању Чачанског НОП одреда, његовој организацији и учвршћивању. 1050)
26. јул — ТИЈАЊЕ. Припадници Српске државне страже из Гуче заједно са четницима Милоја Мојсиловића „открили комунистичку организацију" у селу Тијању и ухапсили Вучка Милошевића из Марковице, Милоша Вилотијевића, учитеља из Тијања, Живку М. Вујиновић, учитељицу из Тијања, Јелисавету М. Вујиновић, домаћицу из Губереваца, Милену и Веру Лазаревић, домаћице из Гуче, и Миодрага Главоњића, земљорадника из Горачића. Сви ови су ухапшени „зато што су одржавали тајне политичке везе и прикривали одбеглу комунисткињу Милицу Вучетић — Трепушу". Ухапшени су спроведени у чачански затвор, а Милица Вучетић је успела да избегне хватање. 1051)

* Односи се на партизанске борце Добросава Кирјаковића и Драгослава Пајића.

1942.

28. јул — ЧАЧАК. На вашаришту* обешен Сима Сарага, истакнути партизански борац и један од организатора НОП-а у чачанском крају. Присутним грађанима, који су на силу дотерани да гледају његово вешање, Сима је рекао: „Народе, шта стојиш ту и гледаш! Узми оружје па се бори за слободу!“ Сима је немачком команданту пљунуо у лице због чега је одмах наређено извршење пресуде. 1052)

Сима Сарага је јуначки умро пркосећи непријатељу

Сада Трг Бура Салаја.

1942.

30. јул — ЧАЧАК. Четници убили истакнутог љотићевца свештеника Драгутина Булића. 1053)

јула — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао проглас у коме позива народ чачанског краја на веће јединство и одлучност у уништењу окупатора и његових слугу. У прогласу се, између осталог, каже: „Хитлерова ратна машина налази се у последњим трзајима. Хитлер се као утопљеник хвата за сламку. Његова дефанзива бележи те задње трзаје. .. Они се плаше. . . да их народ не изведе пред суд због њихових злодела. Због овога њиховог страха они желе да народноослободилачку борбу у очима широких народних маса прикажу као братоубилачки рат и труде се да борбу скрену на класну линију. . . Зато ми још једном гласно и јасно понављамо: Ми нећемо братоубилачки рат, већ хоћемо још јединственију. . . борбу свих СРБА ПРОТИВ ОКУПАТОРА И ЊЕГОВИХ СЛУГУ. . . Партизани и партизанке. Ваша једногодишња борба показала је да сте заиста најбољи синови српскога народа. Ви сте пронесли глас и славу српскога народа широм целог света. Ви сте обавезни пред народом и пред Комунистичком партијом да уништавате непријатеља и његове слуге. Будите немилосрдни али праведни. . . Светите ваше пале другове, утрите сузе наших мајки, жена и сестара, уништите сваког који је нанео бол српском народу." 1054)

јула — ЧАЧАК. Због страховитог терора, прогона и терања у логоре партизанских бораца и њихових сарадника, међу којима је био већи број омладине, од децембра 1941. па све до јула 1942. године није било неких већих организованих акција. На иницијативу Михаила Анђелића, кога је у Чачак послала београдска партијска организација, покренут је рад омладине који се углавном сводио на растурање летака, прикупљање новца, санитетског материјала и хране. Прикупљен материјал слат је илегалцима и борцима који су деловали у чачанском крају. Осим тога, омладина је прикупљала податке о агентима, достављачима и шпијунима и о томе извештавала партијска руководства и илегалце на терену. У кући Добриле — Доце Клисарић био је гештетнер на коме су умножаване вести и други материјали. Хартија за штампање набављана је преко напредних омладинаца и омладинки који су радили у Фабрици хартије. Овакав рад је трајао све до фебруара 1943. године када је извршена провала и похапшени многи активисти. 1055)

крај јула — АТЕНИЦА. Формиран илегални народноослободилачки одбор у који су ушли: Матија Лишанчић, члан КПЈ, Богдан Капларевић, Радован Јањић, Слободан Јанковић и Светолик Лишанчић. 1056)

Август 1942.

1. август — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио писмо Покрајинском комитету КПЈ за Србију у коме износи политичко стање на свом терену и разлоге због којих не може да се формира Чачански НОП одред. У писму се даје и преглед чланова КПЈ по срезovima. 1057)
 - КРАЉЕВО. Окружни начелник доставио извештај Министарству унутрашњих послова у коме износи политичку ситуацију и расположење народа. У извештају се, између осталог, каже: „Али и поред тога што народ не слуша пропагаторе и провокаторе ипак несвесно може да навуче на себе гнев окупатора. Никако неће да схвати да смо ми лишени самосталног одлучивања и да смо ми робови. Када се од њега нешто тражи било у храни или давање личног рада, ту је тврдоглав и тешко се са њим излази на крај. Пшеницу је крио и тиме онемогућио извођење замишљеног плана за исхрану. Нису помогле ни молбе ни апели, ни претње — баш ништа. Наш сељак је готово сасвим изгубио осећање... У том погледу иду дотле да се морају употребљавати и оружани одреди да би се сељак натерао на давање хране за непроизвођачко становништво или да се натера на лични рад." 1058)
- поч. августа — КУЛИНОВЦИ. Формиран илегални народноослободилачки одбор у који су ушли Велимир Јањић — Оца, радник, Исидор Јаковљевић, столарски радник, Богосав — Бојо Нешовић, лимарски радник, и Александар Петровић, радник — сви кандидати КПЈ. 1059)
5. август — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио писмо Окружном комитету КПЈ за Чачак у коме му даје директиве и задатке: учвршћивање партијских организација, формирање одреда, васпитање и подизање нових чланова КПЈ, популарисање НОП-а, рад на стварању јединственог ослободилачког фронта и на разобличавању свих издајника. 1060)
6. август — БЕОГРАД. У оквиру „сталних посета угледних гостију", из појединих крајева Србије долазили код Милана Недића „сеоски домаћини", којима је Недић говорио да народу у свом крају указују на потребу „реда, рада и мира". Приликом посете од 6. августа у име сеоских домаћина из љубићког и трнавског среза говорили су Милутин Божовић из Брђана, Радојица Страњанчевић из Бањице и Милија Бојовић из Чачка.

1942.

Гости су посетили и сталну антикомунистичку изложбу у Београду. 1061)

10. август — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило распис школама у коме се каже: „У духу интенције српске владе, настојањем Министарства просвете и његових органа, по окрузима и срезовима организовани су Окружни и Срески одбори за народно просвећивање. Циљ ових одбора није само народно просвећивање у ужем смислу, већ и рад на обавештавању у национално-политичком погледу и пропаганди за побољшање културних и привредних прилика. .. и ради одвраћања омладине од разорне пропаганде.“ 1062)
14. август — ЧАЧАК. Основан Одбор за збрињавање избеглица и сиротиње. Сви имућнији грађани подељени су у 6 категорија и сваком је одређено колико у одговарајућем року треба да приложи за сиротињу и избеглице. 1063)
15. август — РАВНА ГОРА. Дража Михаиловић доставио телеграмом упутства свим командантима бригада: „... развити што јачу обавештајну службу према свима и свакоме. Све се мора знати на свом реону и о свему важнијем јавити. Развити што јачу пропаганду усмену и писмену. Народ се мора уверити да су му једини пријатељи равнаторци и да од њих треба очекивати слободу и срећни живот. . . Одмах. . . прећи на систематски рад командоса ради скидања свих издајника на својој зони. . . Комунисте скидати свим средствима и начинима посредно и непосредно. . . Краљ и Отаџбина достојно ће наградити све своје заслужене синове. . .“ 1064)
23. август — ГРАБ. Припадници Српске државне пољске страже и четници опколили и убили истакнутог партизанског борца Андрију Главоњића, а ухватили Богића Васовића*, Велимира Шипетића, Милијану Вујовић — Броћић**, Љубицу Васовић, Сава Главоњића и слугу Чеда Вујовића. Овом акцијом је руководио председник грапске општине, истакнути непријатељ НОП-а, Чедомир — Чедо Вујовић, који је после „успешне акције“ приредно весеље и пијанку. 1065)
- крај августа — МРЧАЈЕВЦИ. Начелник среза љубићког Драгољуб Поповић одржао збор и позвао парод да не одлази у партизане и не помаже им, већ да се против њих бори и пријављује их властима. 1066)

* Полиција је отерала Богића Васовића у затвор у Краљево, одакле је уз помоћ краљевачке и чачанске партијске организације успео да побегне.

** Милијана Вујовић — Броћић је била жена Чедомира — Чеда Вујовића и чувала је Андрију Главоњића. Она је била тетка Андријине жене. После неколико дана зверског мучења уз сагласност њеног мужа, Милијану су убили четници.

Септембар 1942.

1. септембар — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио Окружницу бр. 4 свима партијским организацијама и члановима Партије у Србији у којој говори о дотадашњем искуству борбе и наредним задацима народноослободилачких партизанских одреда, партијских организација и илегалних народноослободилачких одбора. 1067)
2. септембар — КАТРГА. Према извештају начелника среза љубићког, у Катрги је одржан тајни састанак на коме су била присутна непозната лица. По његовом мишљењу, радило се „о неком комунистичком састанку“* 1068)
5. септембар — ТИЈАЊЕ, НЕГРИШОРИ. После догађаја на месту Горице у Негришорима, када је Милутин Јанковић исекао камом хармонике свирачима Десмиру Габоровићу и Велимиру Дуњићу, Десмир се чувао и избегавао сусрете са четницима, али четвртог септембра када се враћао из Чачка, четници су га ухватили у Тијању и о томе обавестили Јанковића. Јанковић га је страховито тукао и мучио, чупао му косу и боцкао га камом, а затим му је пререзао гркљан. Потом је запалио цигарету и пушећи посматрао своје „дело“. 1069)
6. септембар — БРЕСНИЦА. Ноћу између 6. и 7. септембра група наоружаних четника Павла Гучанина напала и опљачкала кућу Радоње Новаковића. 1070)
7. септембар — МОЈСИЊЕ. У Мојсињу и другим селима четници растурали летке са насловом „Да се не лажемо“ у којима су напали Недића и његов рад.** 1071)
16. септембар — МАЈДАН. Делови Првог шумадијског НОП одреда разоружали четничку сеоску стражу и спалили општинску архиву. 1072)
17. септембар — КРИВА РЕКА. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда напала и демолирала Железничку станицу у Кривој Реци. 1073)

* Катрга и Мрчајевци су у то време имали активне партијске организације.

** Ово су била демагошка иступања четника како би се у народу представили као борци за слободу.

1942.

18. септембар — КРИВА РЕКА. Делови Првог шумадијског НОП одреда разоружали сеоску четничку патролу и порушили железничку пругу на више места. 1074)
19. септембар — БРАЈИЋИ. У ноћи између 19. и 20. септембра партизани запалили општинску архиву и одузели једну количину општинског новца. 1075)
- септембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао проглас у коме износи политичко стање, а нарочито терор и убиства која су извршили четници над партизанским борцима, њиховим породицама и сарадницима. У прогласу се говори и о све јачем насиљу окупатора те „једини излаз, једини пут који је пред нама то је пут немилосрдне и непоштедне оружане борбе. ..” 1076)
- септембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У току месеца септембра четници почињу са формирањем црних тројки које су вршиле клање припадника НОП-а. 1077)
- септембра — КРСТАЦ. У Основној школи Немци убили учитеља Бранка Пауновића, симпатизера НОП-а. 1078)

Октобар 1942.

4. октобар — ЧАЧАК. По наређењу немачке Команде за Југоисток, у знак одмазде, ухапшено и сгрељано 325 таоца. 1079)
5. октобар — Покрајински комитет КПЈ за Србију упутио писмо Округном комитету КПЈ за Чачак у коме даје директиве за даљи рад на терену и задатак за повезивање са Округним комитетом КПЈ за Ужице и упутства како разобличавати четнике који су постали отворени непријатељи народа. 1080)
 - МИААТОВИБИ. У ноћи између 5. и 6. октобра група наоружаних четника напала на Гвоздена Тадића, тукла га, пекла на ватри и опљачкала новац и вредније ствари. 1081)
6. октобар — ПРАЊАНИ. Округни комитет КПЈ за Чачак успоставио везу са илегалцима из таковског среза преко Радмиле Чутовић, Тихомира Чутовића и Бранка Танасковића. После успостављене везе формирано је партијско руководство за срез таковски, у који су ушли Радисав Недељковић, Костадин Лукић и Тихомир Чутовић. Такође је обновљена и сеоска партијска ћелија, чији је секретар био Бранко Танасковић, а чланови Теодор Марковић и Радош Марковић. 1082)
11. октобар — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Од партизанских бораца који су остали на овом терену Округни комитет КПЈ је иод веома тешким условима обновио Чачански НОП одред „Др Драгиша Мишовић”. Командант Одрода је био Раденко Мандић, а политички комесар Радован Јовановић. 1083)
 - JEЖЕВИЦА. Око 15 бораца Чачанског НОП одрода напало у току ноћи на кућу Марка Радосављевића и убило њега и његовог брата Рељу, истакнуте четнике „који су стрељали прошле зиме 33 партизана” и извршили бројна силовања жена и девојака из њиховог села. Народ је са одобравањем примио њихову смрт и отворено изражавао радост због њихове ликвидације. Исте ноћи партизански борци су бацили бомбу у кућу истакнутог четника Радојнице Страњанца. 1084)
 - АТЕНИЦА. Група бораца Чачанског НОП одрода убила командира Атеничке четничке чете Бурђа Станића. 1085)
 - ЗАБЛАБЕ. Група бораца Чачанског НОП одрода разоружала чланове четничког штаба у Заблаћу и запленила један митраљез и шест пушака. 1086)

15. октобар — ЗАБЛАБЕ. У општинској згради одржан састанак са истакнутим члановима општинске управе, четничким штабом и представницима Окружног и Среског начелства, на коме је размотрена ситуација настала после разоружања чланова четничког штаба од стране партизана у Заблаћу и убијања истакнутих четника браће Радосављевића. Одлучено је да се са територије среза трнавског похapse сви припадници НОП-а и 30 стрељају. 1087)
17. октобар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак донео одлуку да се, због великог терора које предузима непријатељ, расформира Чачански НОП одред. 1088)
- КРИВА РЕКА. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда разорила железничку пругу на четири места тако да је саобраћај возова обустављен за 3 дана. 1089)
 - ЧАЧАК. На основу телеграфског захтева Управе града Београда — Одељења специјалне полиције — Предстојништво градске полиције је доставило податке за припаднике НОП-а Веру Радосављевић, Надежду Матијевић и Милену Властелицу. У извештају се, између осталог, каже да је Вера супруга команданта Чачанског НОП одреда Момчила — Мола Радосављевић, а Надежда супруга Мирослава — Мира Матијевића и да су обе, као и њихови мужеви, биле врло активне у пропагирању „комунистичких идеја и учествовале у њиховим бројним акцијама“. Слични подаци се дају и за Милену Властелицу. Предстојништво је предложило да све три треба ликвидирати. 1090)
18. октобар — УГРИНОВЦИ, КРИВА РЕКА. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда демолирала железничку пругу између Угриноваца и Криве Реке, услед чега је био прекинут саобраћај. 1091)
20. октобар — ЧАЧАК. У вези одлуке од 15. октобра у Заблаћу, припадници СДС и четници извршили рацију у селима трнавског среза. У току ноћи ухапсили су 90 припадника НОП-а међу којима је био већи број чланова КПЈ и СКОЈ-а. Ухапшене, у затвору су ислеђивали специјални изасланик Окружног начелства и Гестапо из Краљева. Чланови КПЈ су благовремено организовали заверу ћутања. Приликом саслушања над ухапшенима су примењивани најдрастичнији методи мучења, али непријатељ од њих није добио ни речи признања. 1092)
23. октобар — Генерални секретар КПЈ Јосип Броз Тито упутио Покрајинском комитету КПЈ за Србију директиву за оживљавање партизанског покрета у Србији и заузимање правилног става према избегличкој влади Краљевине Југославије у Лондону и четницима Драже Михаиловића. 1093)
26. октобар — РУДНИК. Ноћи између 26. и 27. октобра група бораца Првог шумадијског НОП одреда убила петоколонаша Милорада Миловановића и његову жену Евицу. 1094)

- Војна мисија Велике Британије обавестила своју владу да је покрет Драже Михаиловића заиста пасиван и да његове поједине војводе сарађују са окупатором. 1095)
- ДОЊА ТРЕПЧА. Око 23 часа четници, предвођени Жиком Стефановићем, опколили кућу Милана и Перисаве Боковић у којој су се налазили партизански борци Гвозден Пауновић, члан Среског комитета КПЈ за срез љубишки, и Богић Васовић. Опколени борци су бацили бомбу и из пиштоља ранили једног четника и тако се пробиле из блокаде. После тога четници су похватили целу Боковића породицу (Перисаву, Десанку, Бошка и Милосава) и још око 20 сарадника НОП-а из поменутог села и све их отерали у злогласни четнички затвор на Сувом Брегу у Љубињу, где су их тукли и мучили, а нарочито Десанку која је обавестила борце да су блокирани. 1096)
- 27. и 28. октобар — КРАЉЕВО. Одржана конференција у Окружном начелству у Краљеву са свим среским начелницима, референтима за исхрану и пољопривредним референтима. Конференцији је био присутан и главни делегат Министарства привреде и исхране Вулићевић. На конференцији је расправљано о разрезу и прикупљању кукуруза и других намирница. Окружни начелник је говорио о безбедности, прикупљању кукуруза, логалном држању према окупаторским властима и другом. 1097)
- октобра — ЉУБИШКИ СРЕЗ. После хапшења секретара Среског комитета КПЈ Милоја Стојановића — Мртвака и још неких чланова руководства дошло је у октобру до формирања новог среског партијског руководства, за чијег је секретара изабран Радиша Поштић. Руководство је уложило изванредне напоре да оживи партијски рад и активира чланство на терену. 1098)
- октобра — МОЈСИЊЕ. У штали Илије Павловића формирано полусреско руководство СКОЈ-а за срез љубишки. За секретара је изабран Добросав Пауновић. Главни задаци су били: повезивање чланова Партије и СКОЈ-а који су изгубили везе, смештај илегалца, сакупљање оружја и муниције и спремање одеће и обуће. 1099)
- октобра — СТАНЧИБИ. Формиран илегални народноослободилачки одбор, чији је председник био Владета — Влајко Радосављевић. Одбор је имао задатак да ради на прикупљању хране, одеће, обуће и других потреба за Одред. Такође је формирана и организација АФЖ-а у чијем су руководству биле Милена Петровић, Неранца Петровић и Олга Бојовић. 1100)

Новембар 1942.

1. новембар — Врховни штаб НОП и ПО Југославије издао наредбу о стварању НОВ као редовне војске. 1101)
5. новембар — ЗАБЛАЊЕ, ВАПА. У ноћи између 5. и 6. новембра група наоружаних четника напала и опљачкала Миру Ацемовић из Заблања и Илију Марковића из Вапе. Четници су им узели новац и скуповцене ствари. 1102)
6. новембар — ЛИПНИЦА. У ноћи између 6. и 7. новембра група наоружаних четника напала и опљачкала Радомира Гостиљца. Четници су га поливали гасом и палили; укућани су га једва спасли од смрти. 1103)
7. новембар — Централни комитет КПЈ издао проглас „Двадесет пета годишњица велике Октобарске пролетерске револуције“, у коме се позивају сви народи Југославије да без обзира на политичке погледе, веру и народност ступају у један свеопшти народнослободилачки фронт, боре се у редовима НОВ и ПОЈ, организују позадину и уништавају непријатеља и његове домаће слуге. 1104)
16. новембар — РУДНИК. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда напала станицу Српске државне страже и одвела десет стражара и једног поручника. 1105)
 - СВРАЧКОВЦИ. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда запалила општинску архиву. 1106)
 - ТАКОВО. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда напала станицу Српске државне страже и разоружала стражаре. 1107)
 - ВРАНЕВШНИЦА, ТАКОВО. Делови Првог шумадијског НОП одреда разоружали 13 стражара Српске државне страже у Такову и Враћевшници и запалили општинске архиве. 1108)
 - БРЕЗНА. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда у ноћи између 16. и 17. новембра покидала телефонске линије. 1109)
20. новембар — Званично објављено да Врховни штаб НОП и ДВ Југославије има нов назив — Врховни штаб НОВ и ПО Југославије. 1110)
21. новембар — ЧАЧАК. Шеф Српске државне безбедности објавио у дневној штампи и путем огласа да ће свако ко ухвати жи-

вог или убије истакнутог комунисту Раденка Мандића добити награду од 50.000 динара. 1111)

22. новембар — ТРНАВА, JEЖЕВИЦА. На општинским зградама припадници НОП-а излепили плакате у којима је писало да се забрањује даљи рад општинским властима. 1112)
23. новембар — УГРИНОВЦИ, КРИВА РЕКА. Делови Првог шумадијског НОП одреда разорили експлозивом железничку пругу између Криве Реке и Угриноваца, услед чега је дошло до прекида саобраћаја сутрадан до 9 часова. 1113)
24. новембар — ЧАЧАК. Од стране окупаторских власти из Београда упућен у Чачак немачки официр познат под именом тумач Фреј. Он је добро знао српски језик, а дошао је у Чачак у циљу трагања за дворским благом скривеним у околини Чачка у првим данима априлског рата 1941. године. 1114)
26. новембар — МАЈДАН. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда заплила општинску зграду и архиву. 1115)
28. новембар — ТРНАВА, ЗАБЛАНЕ, JEЖЕВИЦА. У ноћи између 28. и 29. новембра група партизанских бораца запалила општинске архиве у поменутим селима. 1116)
- новембра — Врховни командант НОВ и ПОЈ Јосип Броз Тито издао упутство о организационој структури и основним задацима обавештајне службе на ослобођеној и неослобођеној територији. 1117)
- новембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Четници, због све ширег развоја НОП-а мобилисали већи број људи и створили више бригада по срезовима. Затим су формиране групе бригада и корпуси као најкрупније војне четничке формације. Група бригада је деловала на простору једног среза и она је под својим руководством имала две или више бригада, а корпус је обухватао територију једног или више срезова, зависно од величине и броја људства. Тако су формиран Први равногорски корпус, који је обухватао територију таковског и драгачевског среза, и Други равногорски корпус, који је обухватао љубићки, трнавски и жпчки срез. Командант Првог корпуса био је Звонимир — Звонко Вучковић, а Другог Предраг Раковић. Касније, у крупнијим акцијама, четници су практиковали да стварају команде група корпуса, када је у акцији учествовало два или више корпуса. После завршених операција штабови група корпуса су се расформирали. Дража Михаиловић је за команданта Штаба групе корпуса најчешће постављао Предрага Раковића, кога је сматрао за врло способног команданта. Истовремено са стварањем корпуса Дража Михаиловић је поставио и команданте појединих делова Југославије. За команданта Србије поставио је Мирослава Трифуновића. 1118)

Децембар 1942.

4. децембар — ДОЊА ТРЕПЧА. Ноћу између 4. и 5. децембра група четника под командом Жике Стефановића блокирала кућу партизанског борца и члана КПЈ Милете Пауновића, ухватила га и недалеко од његове куће заклала. 1119)
 5. децембар — Главни штаб НОП одреда за Србију доставио свим НОП одредима у Србији допис у коме указује на грешке учињене у току прошлог лета и јесени и даје смернице за даљи рад. 1120)
 6. децембар — ГУЧА. Због неиспуњавања обавеза у предаји намирница окупатору окружни начелник Момчило Достанић одржао у Гучи конференцију са чиновницима Среског начелства, председницима и деловођама општина драгачевског среза. Достанић је присутнима рекао да се обавезе према окупатору морају испуњавати. 1121)
 8. децембар — ВИЉУША. У кући Спасоја Дилпарића Немци пронашли, запленили и однели један део дворске архиве и других драгоцености краљевског двора које су биле склоњене априлских дана 1941. године. 1122)
 9. децембар — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Начелство среза трнавског доставило распис свим школама у коме се апелује на учитеље да у зимским данима, када на селу нема много посла, помогну народу у његовом правилном просвећивању, поуче га корисним хигијенским и пољопривредним саветима и упуте на читање лепих и одабраних књига. „С обзиром да се беспослени сеоски свет може лако повести за злонамерним агитаторима и њиховим злочиначким делима. . 1 1 2 3)
- БРБАНИ. Истакнути четник Слободан Тешић из Брђана убио партизанског борца Срегена Крајишника, који је био избеглица из Сарајева. 1124)
- РАЈАЦ. У ноћи између 8. и 9. децембра четници, предвођени командантом Драгачевске четничке бригаде Давидом — Дачом Симовићем, похватили групу припадника НОП-а који су одржавали састанак у руднику „Јелица“. Из групе су издвојили Милана Тодоровића, члана КПЈ, и Димитрија — Дика Радосављевића. Тодоровића су заклали, а Радосављевић је, и поред тешких рана задобијених од каме, успео да побегне и да се уз помоћ сарадника НОП-а тајно пребаци у чачанску бол-

ницу на лечење. Када су четници сазнали где се налази, одлучили су да га закољу. Међутим, њега су о томе благовремено обавестили активисти НОП-а који су тада радили у чачанској болници. Радосављевић се уз њихову помоћ пребацио у Београд на лечење, где га је прихватио др Мане Будисављевић. 1125)

10. децембар — РАВНА ГОРА. Дража Михаиловић доставио телеграм команданту Другог равногорског корпуса Предрагу Раковићу у коме каже: „Јављају ми да у срезу трнавском има комуниста. Предузети најенергичније њихово уништење без милости. Поручник Ристовић имао је довољно времена од 30 новембра 1941. године када је примио овлашћење за срез трнавски, да комунисте све до сада уништи, јер му је то први и најглавнији задатак био. Друго ништа није имао да ради више од годину дана, па ни то није урадио. Саопштите му и контролишите га у раду па ме повремено извештавајте о томе“. 1126)
13. децембар — ТРНАВСКИ СРЕЗ. У извештају који је поднео четнички официр Владимир Маргиновић команданту Другог равногорског корпуса Предрагу Раковићу говори се о стању у срезу трнавском, па се, између осталог, констатује: „Стање је код нас прилично слабо у општини Заблаћкој, Слатинској и Атеници са Кулиновцима. У овим селима скоро немамо способних људи за старешине. Што смо били раније средили то су нам Немци покварили хапшењем главних људи као Жике Вучковића, учитеља Обрадовића из Заблаћа. .. У Атеници сам се задржао два дана и две ноћи и нисам успео да пронађем човека способног да ради. Комуниста је ту 70%, па су се наши људи изгубили међу њима и још се стисли па не смеју да врдну.“ 1127)
- прва пол. децембра — БЕОГРАД. Између Милана Недића и Косте Пећанца постигнут споразум о расформирању четничких одреда Косте Пећанца. Азудство тих одреда је до краја године ушло у састав СДС, СДК и четничких јединица Драже Михаиловића. 1128)
15. децембар — ОСТРА. Група бораца Чачанског НОП одреда разоружала четничку патролу која је чувала за Немце одузету пшеницу од народа. Сву затечену пшеницу, које је било четири товара, борци су запленили. 1129)
- ЗАБЛАНЕ. Ноћу између 15. и 16. децембра припадници НОП-а истакли на вратима куће познатог четника Дикана Величковића летак у коме се напада непријатељски рад четника. 1130)
- ПРИСЛОНИЦА. У кући Илије Домановића одржан састанак партијске ћелије, чији је секретар био Илија. У име среског партијског руководства састанку су присуствовали Радован Јовановић и Гвозден Пауновић. 1131)

20. децембар — ЧАЧАК, ЗАБЛАЕЕ, СЛАТИНА. Око 90 припадника НОП-а, углавном из села трнавског среза, огерано из чачанског затвора возом на принудни рад у Борски рудник*. На железничким станицама у Заблаћу, Слатини и Горичанима народ је излазио да би видео и поздравио своје који су били осуђени због разоружања четничког штаба у Заблаћу. 1132)
23. децембар — ЧАЧАК. У ноћи између 23. и 24. децембра у стан Глиша Матовића, трговца, упала једна група немачких војника, извршила преметачину у стану, злостављала му жену и децу и опљачкала новац и неке вредније ствари. 1133)
25. децембар — ЉУБИБКИ СРЕЗ. Са појачаном активношћу партизанског покрета четници појачавају терор над партизанским борцима и њиховим сарадницима. О тој ситуацији говори сликовито извештај који је командант Другог равногоorskог корпуса Предраг Раковић упутно Дражи Михаиловићу: „Са успешним напредовањем Руса на фронту ови наши изроди српства, ови наши троцкисти нешто су почели да се мувају, али слабих изгледа и нада на најмањи успех барем у овом крају. Сваки који се осети да нешто покушава, замркне, али не осване. До сада сам приличан број њих ликвидирао... Поручнику Ристовићу сам наредио по Вашој депеши да почне чишћење и он је предузео заиста систематски да их утамањује." 1134)
- ЧАЧАК. После повлачења партизанских снага за Санџак и Босну, четници заробили и предали Немцима Јовицу Јокића избеглицу из Босне, који је живео у Д. Горевници. Јокић је био борац Четврте љубићке чете, а после ослобођења Чачка 1941. распоређен је у градску милицију. После дужег мучења Јокић је осуђен од преког суда у Краљеву на смрт вешањем и обешен у Чачку 25. децембра 1942. године на вашаришту. Стојићи под вешалима, позивао је народ да не слуша непријатеље, већ да настави борбу против окупатора и издајника. 1135)
- СТАНЧИБИ. Борци Чачанског НОП одреда сусрели и растерали четничку патролу. 1136)
- ГУЧА. У ноћи између 25. и 26. децембра група наоружаних четника упала у кућу припадника НОП-а Исаила Цветића, одвела га и убила близу његове куће. 1137)
26. децембар — МОЈСИЊЕ. Борци Чачанског НОП одреда одузели из Општине један шапирограф који је касније служио за потребе Одред. 1138)
27. децембар — ЧАЧАК. У сали биоскопа „Крен” окружни начелник Момчило Достанић одржао за ученике виших разреда гимназије и њихове родитеље предавање у коме је пропагирао политику Милана Недића и његове владе. 1139)

* Из Борског рудника група је у појединачним бекствима успела да се за непуних десет дана у целости врати у своја места.

1942.

- JEЖЕВИЦА. У ноћи између 27. и 28. децембра четници Михаила Пурића — Мика убили истакнутог сарадника НОП-а и једног од најнапреднијих пољопривредника у чачанском крају Андрију Прелића из Жежевице. 1140)
29. децембар — НЕГРИШОРИ, МАРКОВИЦА. Четници ухватили партизанског борца Љубишу Митровића из Негришора, дотерали га у Марковицу и убили у кафани Владислава Митровића. 1141)
- крај децембра — СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА. Формиран логор под називом Завод за принудно васпитање омладине. До тада је то био логор у који су затварани припадници НОП-а без обзира на године старости, а од сада су у њега затварани омладинци и омладинке, припадници НОП-а, где су „преваспитавани”. 1142)
- крај децембра — КОТРАЖА, ТУРИЦА. Четници дотерали у Турицу припадника НОП-а Радована Танкосића из Котраже и после мучења убили га у дворишту Борисава Достанића. 1143)
- крај децембра — ЧАЧАК, ОВЧАР-БАЊА. У град дошле бугарске војне јединице у јачини једног ојачаног пука. Једна чета од 200 војника била је стационирана у Овчар-Бањи, где је обезбеђивала пут и железничку пругу у Овчарско-кабларској клисури. Бугарска војска је обезбеђивала важне комуникације и помагала немачким јединицама у одржавању реда. 1144)

1943.

Јануар 1943.

1. јануар — **Врховни командант НОВ и ПОЈ Јосип Броз Тито** у име Врховног штаба упутио борачком и руководећем саставу новогодишњу поруку у којој их је позвао да још енергичније и упорније наставе борбу и наносе силније ударце окупаторима и њиховим домаћим слугама. 1145)
2. јануар — **ГРУЖА**. Припадници СДС из Груже напали на једну партизанску тројку, ранили и ухватили **Славољуба Поповића**, ученика осмог разреда чачанске Гимназије. 1146)
— **ВИЉУША**. Потерно одељење СДС из Чачка извршило напад на кућу **Милоша Томашевића**, члана КПЈ. Том приликом **Томашевић** је теже рањен и сутрадан је умро у чачанској болници. 1147)
3. јануар — **Покрајински комитет КПЈ за Србију** упутио свим окружним комитетима КПЈ на територији Србије писмо у коме указује на важност редовног слања извештаја. У том смислу Покрајински комитет је упутио директиву „како треба писати извештаје“ да би они били што реалнији и одражавали праву ситуацију на терену. 1148)
5. јануар — **ЧАЧАНСКИ ОКРУГ**. Као орган радног народа изашао први број листа „Слободна Србија“. Њега је издао Окружни комитет КПЈ за Чачак са циљем да упознаје јавност са борбама партизана у Југославији, неделима фашиста и њихових слугу и подвизима Црвене армије. „Једини излаз и за народ чачанског краја је хитна и неодложна борба за спас своје куће, своје деце, свога народа... Народ округа чачанског претрпео је за последњу годину дана страховит терор и плачку, терање у рудник и затварање, не само од окупатора, већ и од домаћих издајника, а нарочито од четника Драже Михаиловића... Тако су четници Раковића у љубићком срезу после разоружања опљачкали и испребијали око 50 партизана и њихових породица. У Доњој Трепчи су убили Милету Пауновића, оца четворо деце; у драгачевском срезу четнички војвода Јанковић чини зверства, не прође два-три дана а да не наиђе ноћу код неког партизана, зовне га и онда у мраку закоље..“ — каже се између осталог, у првом броју „Слободне Србије“. 1149)
6. јануар — **ПРИСЛОИИЦА**. На партијском састанку изабран илегални народнослободилачки одбор у који су ушли Милорад

1943.

Шкипић, Рајица Максимовић, Михаило Милошевић, Раденко Васовић, Загорка Домановић и Божидар Шкипић. Милорад Шкипић је био председник новоизабраног одбора. 1150)

- ПРЕЉИНА. Домаћи издајници ухапсили шест чланова СКОЈ-а и активиста НОП-а због растурања летака и другог партијског материјала. Ухапшени су: Живко Јовашевић, Десимир Бондрић, Алекса Рајовић, Средоје Јовашевић, Рајко Бојић и Татомир Јовашевић. 1151)
- 7. јануар — ЧАЧАК. У Цветној улици бр. 14 одржан партијски састанак чланова моравског рејона. Састанку су присуствовали Драган Топаловић, Михаило Анђелић и Олга Васовић. За секретара је изабран Топаловић. Донети су задаци за даљи рад. 1152)
- 9. јануар — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције известило дописом Градско поглаварство да ће бугарске војне јединице заменити немачке посадне јединице у граду. 1153)
- 11. јануар — КРАЉЕВО, ЧАЧАК. Окружно начелство доставило Предстојништву градске полиције списак 84 ученика и ученица Прве и Друге мешовите гимназије у Чачку које треба ухапсити због сарадње са НОП-ом. Већина ухапшених спроведена је у Смедеревску Паланку у завод за преваспитање. 1154)
- 13. јануар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио Покрајинском комитету КПЈ за Србију извештај о стању и политичким приликама на територији округа. У извештају се говори о раду Партије и СКОЈ-а по срезовима и о акцијама обновљеног Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић”. 1155)
 - ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције доставило допис Начелству среза љубићког у коме га обавештава да се, према одлуци Министарства просвете, сви ђаци чачанске Гимназије који су удаљени из школе због сарадње са НОП-ом спроведу у завод за „васпитање” омладине у Смедеревску Паланку. Ти ђаци су били: Радослав Ковачевић из Љубића, Милорад Никшић из Љубића, Загорка Петровић из Чачка, Драгослав Јанковић из Мојсиња и Милун Јовановић из Катрге. 1156)
 - ЧАЧАК, ГУЧА. Предстојништво градске полиције из Чачка доставило акт Начелству среза драгачевског у коме тражи да му се спроведу искључени ученици из чачанске Гимназије због учешћа и сарадње са НОП-ом, и то: Гаврило Комадинић из Гуче, Предраг Лазаревић из Гуче, Милан Станић из Гуче и Милета Станић из Негришора. „Сви наведени биће спроведени у Смедеревску Паланку на преваспитање.” 1157)
- 14. јануар — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције доставило допис Начелству среза трнавског у коме захтева да Начелство „путем својих органа похапси и приведе Предстојништву бив-

1943.

ше ученике чачанске гимназије који су ради учешћа у редовима партизана искључени из школе, а налазе се код својих кућа и требају према наређењу Министарства просвете бити упућени у завод за принудно васпитање омладине у Смедеревску Паланку, и то: Милорад Аџемовић из Заблаћа, Милостина Божићевић из Горичана, Александар Дашић из Лознице, Драгослав Боковић из Лознице, Надежда Бабовић из Трнавe, Миодраг Лазовић из Заблаћа, Миодраг Обреновић из Лознице, Миливоје Станојевић из Лознице, Милован Суботић из Трнавe, Драган Бендић из Мршинаца и Веселин Весковић из Качулица." 1158)

16. јануар — ТРНАВА. Четници извршили напад на кућу сарадника НОП-а Милојка Стевовића. Испаливши један рафал из аутоматског оружја кроз врата, четници су ранили Милојковог сина Драгољуба, члана КПЈ и активног учесника НОП-а од 1941. године. 1159)
- Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио писмо Окружном комитету КПЈ за Чачак у коме указује на слабости и пропусте у раду партијских организација и раскривавању издајничке улоге Драже Михаиловића, и у том правцу се тражи да пруже већу активност. 1160)
17. јануар — БРЕЗНА. Партизански борци напали и разоружали јединицу СДС која је дошла у Брезну да успостави своју станицу. 1161)
19. јануар — ЛЕУШИБИ. Радисав Недељковић и Костадин Лукић, чланови Среског комитета КПЈ за срез таковски, формирали Срески комитет СКОЈ-а који је одмах приступио формирању скојевских актива и оживљавању рада омладине у таковском срезу. Секретар овог комитета био је Бранко Танасковић. 1162)
- МРЧАЈЕВЦИ. Одржан збор на коме су говорили: окружни начелник Момчило Достанић, Богдан Бојовић и Пера Јовановић. Сва тројица су осудили делатност комуниста и борбу коју воде партизани. 1163)
23. јануар — ДОЊА ГОРЕВНИЦА. Група партизанских бораца ухватила једног четника из Д. Горевнице и од њега запленила: пушкомитраљез, пушку, четири шаржера за пушкомитраљез, 40 метака, три опасача, торбу и један завој. 1164)
24. јануар — ЧАЧАК, ЗАБЛАБЕ. У Чачку у сали биоскопа „Крен“ и Заблаћу одржани зборови на којима је говорио окружни начелник Момчило Достанић, хвалећи Недића и нападајући комунисте. 1165)
- МРШИНЦИ. Потерно одељење СДС сукобило се са групом партизанских бораца које је предводио Радош Капларевић. После краће борбе партизани су се повукли, а припадници

1943.

- СДС похапсили су сва лица која су нашли у кући Радоша Капаревића. 1166)
- ДОЊА ТРЕПЧА, ОСТРА. Између села Остре и Доње Трепче једна група четника под командом Предрага Раковића водила трочасовну борбу против партизанских бораца. 1167)
25. јануар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио Покрајинском комитету КПЈ за Србију изјашњење о разлозима распуштања Чачанског НОП одреда, истичући као највећи разлог страховит терор који су окупатор и домаћи издајници предузимали против партизанских породица, сарадника и симпатизера НОП-а. 1168)
28. јануар — ВАПА. У кући Светолика Јаковљевића одржана конференција којој су присуствовали чланови Окружног комитета КПЈ Радослав — Раде Мнић, Милорад — Миле Станишић, Момчило Вилимановић и Миодраг — Мици Савић. Конференцији је присуствовало и око 25 омладинаца из Вапе, Заблаћа и Балуге. Вођени су разговори о одласку једног броја сарадника у Одред. Овом приликом неки омладинци су примљени у скојевску организацију. 1169)
- ЗАБЛАЕЕ. Одржан збор за доњи део среза трнавског на коме су говорили окружни начелник Момчило Достанић, директор чачанске Гимназије Томо Вукотић и четнички самозвани војвода Радомир Марић из Слатине. Они су позивали српски народ на јединство и указивали на „деструктивну улогу комуниста“. 1170)
30. јануар — ШИЛОПАЈ. Ноћу између 30. и 31. јануара група бораца Првог шумадијског НОП одреда упала у кафану где се одржавала забава и том приликом убила двојицу четника. 1171)
31. јануар — КРИВА РЕКА. На железничкој станици група бораца Првог шумадијског НОП одреда уништила скретнице, телеграфске и телефонске апарате и демолирала намештај. 1172)
- УГРИНОВЦИ. Око 22 часа група бораца Првог шумадијског НОП одреда порушила две скретнице, полупала телефонско-телеграфске апарате и демолирала намештај. 1173)
- крај јануара — ДОЊИ ДУБАЦ. После повлачења партизанских снага са слободне територије крајем новембра 1941. године и заузимања исте од окупатора и његових сарадника, командир Треће рударске чете Копаоничког НОП одреда Бранко Шотра упутио је преко илегалне везе своју сестру Рајку, партизанску болничарку, у Доњи Дубац у кућу сарадника партизана Спасоја Тадића, а он са осталим борцима отишао за Санџак и Босну. Почетком новембра 1942. године он је дошао у Доњи Дубац да посети сестру. Чекајући на успостављање везе са партизанима из Топлице, Бранко је живео код куће Тадића под именом каменоресца избеглице из Босне. Преко дана је стругао дрва и

1943.

обављао друге сеоске послове, а ноћу водио разговоре са илегалним сарадницима. Поред ових послова он није заборављао ни сликарство. Са црвеном и црном бојом за креч, Бранко је на зидовима домаћинских соба израдио један број фресака које говоре о животу и раду на селу. Међу осталим, истичу се: „Мати“, „Прело“, „Ручак у пољу“, „Сеоски мајстор“, „Брање воћа“, и друге. Фреске су остале домаћину за успомену у чијој је кући био око три месеца. Његова сестра Рајка заједно са два својим малим ћеркама, остала је и даље у тој кући окружена сликама свога брата. Спасојев син Тихомир одвезао је у санкама Шотру преко планине Јелице, провукао га као „болесника“ кроз села пуна четника све до Адрана код Краљева, где га је чекала веза за одлазак партизанима у Топлицу. 1174)

Бранко Шотра: Мати — једна од фресака у Д. Аушцу

Фебруар 1943.

1. фебруар — ЧАЧАК. Одржана конференција учитеља из љубићког и трнавског среза на којој је окружни начелник апеловао на просветне раднике да се залажу у борби против комуниста и партизана. 1175)
2. фебруар — МИОКОВЦИ. Четници убили два бугарска војника. За одмазду, Бугари су убили 26 грађана и запалили и опљачкали око 160 кућа. Пре стрељања над похватаним су вршили зверска мучења: ломили им руке и ноге, боли их бајонетима, разбијали главе кундацима... 1176)
4. фебруар — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио писмо Окружном комитету КПЈ за Чачак у коме говори о пропустима и грешкама партијских руководстава, а нарочито о погрешно донетој одлуци о расформирању Одрета. „Сада, када непријатељ бесно јуриша на нашу ослобођену територију, а на источном бојишту славна Црвена армија задаје страховите ударце окупаторским снагама, ми морамо учинити све, не само да онемогућимо одашиљање непријатељских снага из Србије, већ да развијемо јачу борбу за уништење фашистичких варвара и њихових слугу. Зато одмах предузмите све ни момента не чекајући, стварајте Одред, учврстите партијску организацију. Где нема Одрета, то значи нема партијске организације. . 1177)
 - РАВНА ГОРА. Врховна четничка команда је полагала доста пажње пропаганди и у том циљу даје упутства како треба вршити пропаганду. У упутству се, између осталог, каже: „Не треба дозволити да нас комунисти надјачају у пропаганди, утолико пре што ми користимо истину, а они лаж. Комунисти су странци, а ми из народа. Они руше породицу и цркву, а ми бранимо. Они хоће комунистичку диктатуру, а ми демократију. .. Они хоће странца Тита за вођу, а ми имамо краља из народне династије..1178)
 - ГУЧА. Једна чета бугарских војника дошла у Гучу и ухапсила десет мушкараца и пет жена, припадника НОП-а. Сви ухапшени спроведени су у логоре, у којима су побијени. 1179)
4. и 5. фебруар — Г. МИЛАНОВАЦ. Немци и припадници СДС ухапсили и отерали из града око 13 припадника НОП-а и талаци. 1180)

1943.

5. фебруар — ЧАЧАК. У сали хотела „Креп“ окружни начелник Момчило Достанић одржао предавање „Привреда и њени задаци“. 1181)
 - ЧАЧАК. Основан Одбор за помоћ сиромашним грађанима. Одбор је развио акцију на прикупљању добровољног прилога и убрзо прикупио 150.000 динара и 2.000 килограма пшеничног брашна. Прилози су подељени најсиромашнијим грађанима. 1182)
7. фебруар — ЧАЧАК. Одржани родитељски састанци ученика Гимназије на којима је вршилац дужности директора говорио о потреби чувања деце да не иду у партизане. 1183)
 - ЈЕЗДИНА. У Основној школи у Јездини Окружно начелство организовало пропагандни збор грађана села Јездине, Придворце и Лознице на коме је говорено „о комунистичкој опасности“. 1184)
 - ГУЧА. Одржана конференција учитеља и једног броја „угледних“ грађана среза драгачевског. Окружни начелник Момчило Достанић је апеловао да се залажу у борби против комуниста и партизана. Истог дана око 12 часова одржан је и срески збор на коме је говорио Достанић о тадашњим приликама, о борби против комунизма и настојању владе народног спаса да одржи ред и мир у земљи. 1185)
8. фебруар — ГОРИЧАНИ. Квислиншке власти организовале збор на коме је говорено „о опасности од комуниста“. 1186)
9. фебруар — РУДНИК. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао обавештење у коме се, између осталог, каже :„У последње време круже лажни гласови како су Дражини четници у Босни заједно са партизанима и да су заједно ослободили Босну... Ти гласови су чиста измишљена лаж. Истина је у овоме: Када су четници на челу са Дражом издали Народноослободилачку борбу и тиме помогли окупатору да поново разбије ослобођену територију Западне Србије. Тада су четници помогли окупатору у хватању и убијању народноослободилачких бораца... Тај и такав став према партизанима, имају они и даље... Они се користе тиме што народ није обавештен, проносе сваковрсне лажи те народ често пута може да поверује..." 1187)
10. фебруар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију о стању партијских организација на својој територији, броју чланова и кандидата и интелектуално-социјалном саставу појединих организација. У извештају се даље говори да су окупатор и домаћи издајници започели масован терор: „банде Драже Михаиловића врше појачан терор над народом... Они преко ноћи упадну у кућу партизана туку и пребијају на мртво... Нерасположење народа према њима стално расте..1188)

1943.

- УГРИНОВЦИ, ДОЊИ БАЊАНИ, КАДИНА ЛУКА, ШТАВИЦА. Борци Прве и Треће чете Првог шумадијског НОП одреда де-молирали зграде железничких станица у поменутиим местима, запалили архиве, исекли телефонско-телеграфске линије и на зградама исписали паролe. 1189)
11. фебруар — УГРИНОВЦИ. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда, на захтев грађана, убила Миодрага Миловановића, петоколонаша. Миловановић је код Немаца оптужио једног сељака да издржава партизане, због чега су овог Немци стрељали. 1190)
13. фебруар — МРЧАЈЕВЦИ. У ноћи између 13. и 14. фебруара Немци блокирали Мрчајевце, убили 13 и ранили шест грађана које су затекли у кафанама на забавама, запалили три кафане, ухватили и отерали више лица за Краљево, од којих су нека стрељали. 1191)
14. фебруар — ЧАЧАК. У згради Гимназије просветни референт Округног начелства Војислав Богдановић одржао конференцију са наставницима и учитељима чачанских школа. Богдановић је том приликом прочитао предавање помоћника министра просвете „Наша држава и наша интелигенција“. 1192)
- пол. фебруара — ЧАЧАК, МИОКОВЦИ. Због два своја убијена војника 15. фебруара у Миоковцима, бугарска команда у Чачку издала упозорење, у коме се, између осталог, каже: „Ми смо дошли овде да чувамо живот, безбедност и спокојство мирног српског народа... тешко онима који га неће разумети и који га својом подлошћу изазивају... За сваког палог бугарског војника српски ће народ платити са 50 српских глава.“ 1193)
16. фебруар — МИОКОВЦИ. Бугарска војска вршила репресалије у селу. Хапсила је и убијала народ, палила куће и пленила стоку. 1194)
- ДОЊА ГОРЕВНИЦА. Група партизанских бораца сукобила се са једном четничком патролом и ослободила припадника НОП-а Драгана Јовановића — Шмита, кога су четници били осудили на смрт и повели да убију. У току овог сукоба партизани су убили четири, а ранили два четника. Запленили су три пушке, три пиштоља, две каме, нешто одеће и једна количина муниције. 1195)
17. фебруар — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио писмо Округном комитету КПЈ за Чачак у коме критикује слабости у раду на omasовљењу Партије у чачанском округу, где је расположење народа за НОП врло велико. У том циљу се Округном комитету дају нове директиве за рад. 1196)
- БРЕСНИЦА. Група партизанских бораца на путу Мрчајевци — Крагујевац посекала телефонске стубове. 1197)
- ОСТРА. На имању активног сарадника НОП-а Милоша Анђелића четници открили партизанско склониште и у току ноћи

1943.

га напали, али су партизани успели да се кроз борбу пробију из обруча. У борби је лакше рањен партизански борац Радомир Новаковић. Четници су ухватили Милоша Анђелића и страховито га мучили и злостављали, тражећи да призна ко се све од партизана налазио у склоништу. Обесили су га за ноге о дрво, боли га камама, чупали му бркове, ломили руку и дерали кожу са главе. Како ни под оваквим мукама Милош није никога одао, четници су га заклали. 1198)

— РАВНА ГОРА. Начелник Штаба Другог равногорског корпуса доставио свим јединицама у Корпусу депешу Врховне четничке команде следеће садржине: „Наша влада у Лондону је противна Енглеском навијању за комунисте. Енглези су обични трговци људским месом. Сви извештаји о храбрим партизанима Југославије су обична измишљотина. Они се не боре против окупатора већ само против нас и то за власт. Наредите да се прекине слушање радио-Лондона чим почне да хвали комунисте...“ 1199)

18. фебруар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. На планини Јелици поново је обновљен Чачански НОП одред „Др Драгиша Мишовић“. За команданта је одређен Раденко Мандић, а за политичког комесара Радован Јовановић. 1200)

— ТРНАВА. Четници напали на кућу припадника НОП-а Милорада Живковића — Кира захтевајући да изађе из куће. Пошто он то није хтео да учини, пуцали су и убили га кроз кућна врата. Његов син се тада налазио у Чачанском НОП одреду. 1201)

— РОШЦИ. Бугарски војници вршили у селу пљачку и убили девет лица. 1202)

— РАКОВА. Бугарски војници хапсили људе, палили куће и претили да ће цело село попалити ако се не пронађу лешеве њихових убијених војника. 1203)

19. фебруар — БАЛУГА. Група бораца Чачанског НОП одреда напала на четнике који су држали састанак и том приликом убила једног четничког стражара. 1204)

— МРЧАЈЕВЦИ. Одржан антикомунистички збор за доњи крај љубићког среза на коме је, поред осталих, говорио и окружни начелник Момчило Достанић. 1205)

— КРАЈЛЕВО. Окружни начелник извештава Недићеву владу да је Дража Михаиловић издао наређење својим јединицама да не предузимају никакве акције против окупатора, већ да заједничким снагама воде непоштедну борбу против партизана. 1206)

20. фебруар — ЧАЧАК. У кући Загорке и Боривоја Волића* одржан састанак партијских и скојевских активиста коме су прису-

* У Синђелићевој улици.

1943.

твовали Владимир — Владе Јањић, Данило Митровић — Аврам, Станислава — Цала Терзић, Олга Васовић, Драгослав Ивановић и Милош Словић — Шомец. На састанку, који је почео изјутра око 6,30 часова и трајао све до 17 часова, проучавано је писмо Окружног комитета КПЈ за Чачак у коме се говорило о обнављању Окружног комитета СКОЈ-а и другим задацима који стоје пред овом организацијом. Донета је одлука о формирању ударних скојевских група и већ на самом састанку образоване су три ударне групе, на челу са Драгославом Ивановићем, Олгом Васовић и Милошом Словићем. Закључено је да се организација СКОЈ-а у Чачку још више ангажује на растурању летача и партијских материјала, да интензивније ради на прикупљању новчане помоћи, санитарског материјала, оружја и муниције за борце у Одреду. Овим састанком руководила је Станислава Терзић, а Владимир Јањић је присуствовао у име Окружног комитета КПЈ. 1207)

- 20—23. фебруар — ЧАЧАК. Специјална полиција из Београда упутила групу агената са Стефаном Штерићем и Раданом Грујичићем на челу, која је са полицијом у Чачку почела са хапшењем чланова Партије, СКОЈ-а и сарадника НОП-а на широј основи. Најпре су у току ноћи између 20. и 21. фебруара ухапсили Боривоја Волића, Ратка и Веру Вујичић, Душанку Божићевић и њена два малолетна сина, у чијој је кући била смештена партијска техника, коју нису успели да открију. Следећег дана, 21. фебруара, ухапшене су сестре Добрила — Доца и Емилија — Мица Клисарић и Олга Васовић, а 22. и 23. фебруара Драгослав Ивановић, Милош Словић — Шомец, Радован Милинковић, Милена Пековић, Драгослав — Мецо Борћевић, Борће Јовашевић, Милорад Кабаница, Десимир Васиљевић, Михаило Анђелић и други. Из Мојсиња је ухапшен Добривоје Павловић, а из Гуче Милена Лазаревић. Боривоје Волић је из Београда донео партијски материјал и писма упућена Окружном комитету КПЈ у Чачку. Полиција га је пратила када је дошао из Београда, ухапсила га и претукла и тако успела да изнуди од њега нека признања. Међутим, Месни комитет КПЈ и СКОЈ-а су овом приликом само делимично проваљени. Неки рејонски активи СКОЈ-а наставили су и даље да раде под изванредно тешким условима. Овом приликом похапшени су родитељи и најближа родбина многих активиста који су се као партизански борци налазили у Босни или као илегалци у чачанском крају. Један број полиција је пустила из затвора, а неке, за које је имала податке о раду, задржала и после саслушања, малтретирања и туче већину спровела у логор на Бањицу, где је један број стрељан. 1208)
21. фебруар — ЧАЧАК. Шеф пропаганде Окружног начелства одржао у сали биоскопа „Крен“ предавање „Интернационала против нашег народа“. 1209)

1943.

- др. пол. фебруара — ПРАЊАНИ. За време одржавања партијског састанка у кошари Радича Чутовића четници су, сазнали за њега, опколили кошару и ухватили Радоша Марковића кога су, пошто није хтео ништа да призна, зверски мучили и стрељали. 1210)
23. фебруар — ДОЊА ГОРЕВНИЦА. У знак одмазде за четнике убијене 16. фебруара, четници ухватили припаднике НОП-а Миломира Војиновића, Миломира — Мила Радојевића, Милорада Ненадовића и Милутина Ненадовића и осудили их на смрт. Ухваћене су повезали по двојицу и дотерали увече на обалу Западне Мораве, где су тројицу убили. Милутин Ненадовић је успео да се спасе и да, рањен, преплива Мораву, вукући са собом убијеног Милорада. Када је прешао на десну обалу реке, зубима је одрешно конопца којим је био везан са Милорадом и тако се спасао. 1211)
- МОЈСИЊЕ. Ноћу око 20 часова четници убили учитеља Срећка Бурића, одборника НОО из 1941. године, а заклали учитеља Михаила — Мишу Бурића, резервног потпуковника, зато што су штитили и помагали партизане. 1212)
- ЧАЧАК. Полиција ухапсила групу сарадника и активиста НОП-а. 1213)
27. фебруар — ВАПА. После вишедневних потера припадници СДПС среза трнавског пронашли бункер и ухватили четири члана Окружног комитета КПЈ за Чачак: секретара Радослава — Рада Минића и чланове Милорада — Мила Станишића, Момчила Вилимановића и Миодрага — Миција Савића. Ухапшене су најпре спровели у Специјалну полицију у Београд, а убрзо затим у логор на Бањицу, где су стрељани. Приликом откривања бункера непријатељ је запленио партијску технику са архивом.* 1214)
- КУКИЋИ. Ноћу између 27. и 28. фебруара, по одлуци Чачанског НОП одреда, ликвидирали Милорад Симићевић — Шошинац, који је као активни четник вршио бројна насиља, мучења и убијања партизана и њихових сарадника. 1215)
28. фебруар — ПРЕЉИНА. Ноћу између 28. фебруара и 1. марта четници убили припадника НОП-а Милоша Славковића. 1216)
- МИЛИЕЕВЦИ. После готово свакодневних мучења и малтретирања четници одлучили да убију Милована Пешића, који је 1941. године био први председник сеоског народноослободилачког одбора. Једне ноћи четници су дошли његовој кући и маскирани, приказали се као партизани. Милован им је поверовао и радосно проговорио: „Где сте, синови моји? Једва сам
- После овог догађаја, који је имао далекосежне последице, Окружни комитет КПЈ за Чачак је практично престао са радом читав месец дано све до његовог поновног формирања марта 1943. године.

1943.

ишчекао дан када ћете нам поново доћи..." Четници су га исте ноћи заклали у Васовића забрану. 1217)

фебруара — ПРЕЉИНА, ДОЊА ТРЕПЧА. Жандарми ухватили припаднике НОП-а Велимира Пауновића — Стакинца и Драгољуба Бојовића и у прељинском затвору их зверски мучили и тукли, тако да су обојица после неколико дана умрли од батина. 1218)

Чланови Окружног комитета КПЈ за Чачак после заробљавања у селу Вапи.
С лева на десно: Радослав — Раде Минић, секретар, Миодраг — Мици Савић,
Милорад — Миле Станишић и Момчило Вилимановић

крај фебруара — ЧАЧАК. Бугарски војници ухапсили у граду око 20 лица, већином омладинаца и омладинки. За време ислеђивања Бугари су их подвргавали свирепом мучењу: употребљавали су електричну струју и пуштали на њих полицијске псе у циљу изнуђивања признања сарадње са НОП-ом. Већина од ових затворених спроведена је у логор на Бањицу. 1219)

крај фебруара — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Срески комитет КПЈ за срез таковски успоставио везу са Првим шумадијским НОП одредом ради помоћи у формирању Таковске партизанске чете. 1220)

Март 1943.

2. март — САВИНАЦ. Четнички командант Другог равногорског корпуса Предраг Раковић састао се тајно у једној шуми у Савинцу са немачким командантом Г. Милановца Кригером, где су се договарали „о сарадњи и уништењу комунистичких банди”. 1221]
3. март — ДОЊИ ДУБАЦ. Бугарски војници дошли из Ивањице у село, и са групом немачких војника извршили рацију хапсећи људе, жене и децу. Том приликом су стрељали 11 људи и две жене и запалили куће и друге зграде у 24 домаћинства. 1222)
4. март — ЧАЧАК. Решењем Начелства округа краљевачког у Чачку постављена нова општинска управа, за чијег је председника именован Владимир Цуцулић, кројач. 1223)

— ВАПА, ДОЊА ГОРЕВНИЦА. Почетком марта Чачански НОП одред је бројао до 30 бораца. Из Вапе, која им је била једна од главних база, увече 4. марта, борци су преко Западне Мораве прешли у срез љубићки и у зору стигли у Д. Горевницу, али због неповољних услова нису се ту могли задржати па су кренули даље према селу Остри. 1224)
5. март — ОСТРА. Двадесет пет бораца Чачанског НОП одреда стигли у зору у село и остали да предане у штале Милована Вуксановића. Пошто су борци били много уморни, поспали су. Милован их је обишао и рекао им да мора да иде на орање. Међутим, он је о смештају бораца, преко свога сина Војимира, обавестио председника општине Војина Белића. Белић је одмах узјахао коња и отишао у Д. Горевницу четницима, а одатле у Прељину жандармима. Одмах после тога око 400 четника и жандарма посели су положаје и стегли чврст обруч око штале у којој су се налазили партизани. Борци су покушали да изађу из штале и пробију обруч, али их је непријатељ из ванредно повољних позиција засипао ватром из аутоматског оружја тако да је у неравној борби код Вуксановића штале погинуло 14 партизанских бораца*. То су: Радиша Поштић, секретар Среског комитета КПЈ за срез љубићки и заменик команданта Олреда, Гвозден Пауновић, радник и члан Среског комитета КПЈ, Добросав — Боба Милетић, радник и члан Среског комитета КПЈ, Саво Савић, земљорадник и члан КПЈ, Светозар

* На спомен-плочи у Остри овај догађај је нетачно датиран под 3. март.

1943.

— Нећо Бабовић, радник и члан КПЈ, Вукадин Белић, земљорадник и члан КПЈ, Радољуб Новаковић, земљорадник и члан КПЈ, Милија Јовановић, земљорадник и члан КПЈ, Михаило Павловић, члан КПЈ, Драган Јовановић — Шмит, земљорадник и члан КПЈ, Радоје Живковић, земљорадник и члан КПЈ, Владан Шићевић, земљорадник и члан СКОЈ-а, Василије Јовичић, земљорадник и члан СКОЈ-а, и Милан Пауновић, земљорадник и члан СКОЈ-а. У борби су рањени: Крстомир Лишанчић, земљорадник и члан КПЈ, Матија Лишанчић, земљорадник и члан КПЈ, и Добросав Пауновић, земљорадник и члан КПЈ. У овој борби партизани су убили једног четника. 1225)

— ТАКОВСКИ СРЕЗ. Због повећаних партизанских акција у овом срезу начелник округа крагујевачког тражи хитно појачање органа безбедности. 1226)

7. март — ЧАЧАК. Војислав Митровић, судија Окружног суда, одржао предавање „Својина као запрека комунизма“. 1227)
8. март — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Четничка команда Другог равногорског корпуса доставила распис свим командантима бригада да хитно доставе тачне адресе „свих важнијих комуниста“ који се налазе код кућа или су негде на служби, а који, по мишљењу команди бригада, треба да буду похапшени. На крају расписа каже се: „У изгледу су могућности да сва лица која нам сметају похапсимо и протерамо.“ 1228)
9. март — СТАНЧИИИИ. Четници заклали сараднике НОП-а Драгољуба Петровића и Радојицу Петровића, који су у својим кућама крили и чували партизанске борце. 1229)
10. март — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције доставило списак и спровело Управи града Београда припаднике НОП-а: Франца Соломона, рударског радника, Добривоја Павловића, ученика из Мојсиња, Олгу Васовић, радницу Фабрике хартије, Добрилу Клисарић, радницу, Милоша Словића, радника, Љубинку Марковић, радницу Фабрике хартије, Михаила Марковића, земљорадника из Прељине, Завишу Сенића, студента из Бечња, Десимира Васиљевића, матуранта из Кулиноваца и Михаила Анђелића, столарског радника из Остре. 1230)
12. март — ЧАЧАК, КРАГУЈЕВАЦ, КРУШЕВАЦ, ЗАЈЕЧАР, ЛЕСКОВАЦ. Немачки командант Србије наредио да се, у циљу ефикасније одмазде, у поменутиим градовима образују логори за таоце. 1231)
13. март — ВАПА, СЛАТИНА, БАЊИЦА, JEЖЕВИЦА. Ноћу између 13. и 14. марта четници убили припаднике НОП-а: Сретена Терзића из Вапе, Богољуба Јоцовића, Станимира Мацаревића и Михаила Мацаревића из Слатине, Љубишу Симовића и Милорада Боровића из Бањице, Миросанду — Миру Нировић и Милодрага Петровића — Еопа из Жежевице. 1232)

1943.

14. март — СЛАТИНА, ЗАБЛАКЕ, JEЖЕВИЦА, ТРИАВА, JEЗДИНА. Одељење за пропаганду Окружног начелства у Краљеву организовало у седиштима општина предавања за грађане, чија је садржина била уперена против НОП-а. У Слатини је одржано предавање „Национални пут за спасавање Србије“, у Заблаћу „О држању реда и мира, преношењу алармантних вести и злонамерних гласова“, у Жежевици „Борба против комунизма и услови опстанка српског народа“, у Трнави” О потреби смиривање духова и строжег надзора над омладином“, у Јездини „О борби против комуниста и комунизма“. 1233)
15. март — ЛИПНИЦА, ПРЕМЕПА. Ноћу између 15. и 16. марта четници команданта Треће жичке бригаде Жарка Анђелковића ухватили партизанске борце Војина Пропадовића и Радмила Јоксића, оба из Липнице, везали их, претукли и отерали у Премећу, где су их живе закопали. 1234)
16. и 17. март — ГОРЊИ ДУБАЦ. Због убијеног немачког војника од стране четника бугарске посадне трупе из Ивањице вршиле одмазду, убијајући и пљачкајући становништво Г. Дупца и суседних села. 1235)
18. март — РАВНА ГОРА. Мајор Мирко Јалатовић из Врховне четничке команде пише команданту Другог равногорског корпуса Предрагу Раковићу: „Комунисте морамо немилосрдно уништити. Сада се тучемо са њиховим главним снагама у области Коњица... Видим да и ви не седите скрштених руку. Тако и треба. Ваш скорашњи лов добро је осакатио комунисте*. Предузмите још све за скидање Мандића и његове групе. ..." 1236)
- ТРБУШАНИ. Ноћу између 18. и 19. марта четници одвели од кућа и у Трбушанима на бановинском путу, код Козодерског моста, заклали припаднике и симпатизере НОП-а Илију Зупца, избеглицу из Невесиња, Миодрага Старчевића из Љубића, Вукосаву Чоловић из Љубића и Радосава Глушчевића из Каменице, срез пожешки. 1237)
19. март — ГОРЊИ ДУБАЦ. Немачки командант Србије наредио Фелдкомандантури 610 да стрелба 150 таоца и спали село у знак одмазде због убијена два помоћна полицајца код Г. Дупца. 1238)
20. или 21. март — ЗАБЛАКЕ, ВЛПА, JEЖЕВИЦА, БАЊИЦА. По достави Мила Јовановића, шофера који је живео у Заблаћу, бугарска и немачка војска извршиле рацију у поменутиим селима. У Заблаћу и Вапи у рацији је учествовао и Јовановић, а у Жежевици и Бањици Милован Богићевић. Они су Немцима и Бугарима показивали куће у којима треба хватати грађане. Сви похватани, њих 45, отерани су у затвор у Краљево. Из затвора је касније један мањи број пуштен, а остали су стрељани заједно са потказивачима. 1239)

* Односи се на пад ОК КПЈ 27. фебруара 1943. * борбу у Остри 5. марта

- ЛУБИЋ. Четници заклали симпатизера НОП-а Драгишу Чоловића из ЛЈубића. 1240)
22. март — ДОЊА ГОРЕВНИЦА, МОЈСИЊЕ. Четници, предвођени Жарком Боришићем, командантом Осмог батаљона Љубићке четничке бригаде, похватили припаднике и сараднике НОП-а из поменутих села и десет од њих стрељали пред окном рудника у Д. Горевници. Из Доње Горевнице су стрељали: Милеву Павловић, Стојку Јанковић, Вука — Милету Александрића, Светислава — Цвела Кузмановића, Богдана Кузмановића, Будимира Радојевића и 90-годишњег Станоја Јелића, а из Мојсиња целу породицу Сибинку и Гојка Пауновића. Њихову једину ћерку Дару четници су заклали пре тога, пошто су је претходно страховито мучили секући јој део по део тела. После стрељања четници су неколицини присутних припадника НОП-а наредили да лешеве стрељаних убаце у рударско окно, које су они затворили и забранили родбини и осталима сваки прилаз. Сутрадан се Борће Кузмановић, потресен грозним догађајем, обесио. Њега је посебно потресао моменат када је морао леш свога брата Цвела да баци у јаму.* 1241)
- ЉУТОВНИЦА. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда порушила железничку пругу и спалила Железничку станицу. 1242)
23. март — ГУЧА. Окружни начелник Момчило Достанић одржао конференцију са представницима власти и дао им директиве за рад. 1243)
25. март — ЧАЧАК, ГУЧА. Окружни начелник Момчило Достанић одржао у Чачку конференцију са председницима општина трнавског и љубићког среза, а у Гучи са председницима општина драгачевског среза и говорио о потреби сакупљања кукуруза и упућивања радника у Борски рудник. 1244)
26. март — ВРНЧАНИ. Четнички командант Првог равногорског корпуса Звонимир — Звонко Вучковић састао се ноћу у селу Врнчанима код Г. Милановца у кући Драгојла Адамовића — Бучука са мемачким командантом места у Г. Милановцу и са њим закључио уговор о заједничкој борби против партизана у качерском срезу. Немци су четницима дали муницију и аутоматско оружје. По повратку из качерског среза, где су водили борбу против партизана, четници су своје рањенике легално сместили на лечење у болницу у Г. Милановцу. 1245)
- РОШЦИ. Четници заклали припадника НОП-а Крсту Белошевића. 1246)

* Са појавом масовнијег клања и убијања припадника НОП-а четници забрањују да се убијени сахрањују у гробља „да их не би обесвешивали” и да нико не сме кукати и плакати нити приређивати ма какав церемонијал. Строго су мотрили ко долази на испраћај убијених. Без дозволе четничких команди убијене нису смели ни сахрањивати.

1943.

27. март — ВАПА. Четници ухватили Драгана Топаловића, секретара Месног комитета КПЈ за Чачак, и предали га јединици СДС. (1247)
- ГУЧА. Командир СДС са 34 војника пошао у потеру за командантом Чачанског НОП одреда Раденком Мандићем. Међутим, он се убрзо са својим војницима придружио четницима Милутина Јанковића и заједно са њима отишао у Црну Гору у циљу борбе против партизана.* (1248)
28. март — РУДНИК. Ноћу између 28. и 29. марта група бораца Првог шумадијског НОП одреда упала у варошицу и запалила општинску архиву. (1249)
30. март — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак послао писмо Покрајинском комитету КПЈ за Србију у коме га извештава о политичкој ситуацији и стању партијских и скојевских кадрова у појединим селима. У писму се наводи да на територији среза таковског постоји 15 чланова Партије и два члана Среског комитета КПЈ. (1250)
- РУДНИК. У ноћи између 30. и 31. марта група бораца Првог шумадијског НОП одреда упала у варошицу и у поштанској згради запалила архиву, разорила постројења Поште и исекла седам телефонских стубова. (1251)
31. март — КРИВА РЕКА. Ноћу између 31. марта и 1. априла група бораца Првог шумадијског НОП одреда порушила скретнице на железничкој прузи и демолирала Железничку станицу. Због ове акције непријатељ је, за одмазду, стрелчао 40 лица у Крагујевцу. (1252)
- марта — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Формирана једна борбена партизанска група која је доцније ушла у састав Чачанског НОП одреда. (1253)
- марта — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Командант Чачанског НОП одреда Раденко Мандић и заменик политичког комесара Одред Мировљуб Нешковић — Жацо доставили Главном штабу НОП одреда за Србију изјаву о разлогу распуштања Чачанског НОП одреда 17 октобра 1942. године. „Слабе снаге с којима смо требали да иступимо у месту где су непријатељске снаге биле добро организоване да врше потере за нама, а упоришта су била слаба, терен рђав тако да се са снагама и наоружањем нисмо могли одржати. Због зиме која је на прагу..(1254)

* Почетком 1943. године Врховна четничка команда са Дражом Михаиловићем на челу отишла у Црну Гору и стационирала се близу Колашина, где је радила на организовању четништва и учествовала са својим јединицама и Немцима у борби против партизана.

1943.

марта — **ТАКОВСКИ СРЕЗ.** Према одлуци Покрајинског комитета КПЈ за Србију у чачаиски округ упућен Милош Минић, који је одређен за секретара Окружног комитета КПЈ за Чачак. Он је убрзо успоставио везу са партијским кадровима на терену и формирао Окружни и среске комитете КПЈ. 1255)

марта — **СТАНЧИЋИ.** Четници попалили све колибе у атару села да се у њима не би скривали партизански борци и илегалци. 1256)

Април 1943.

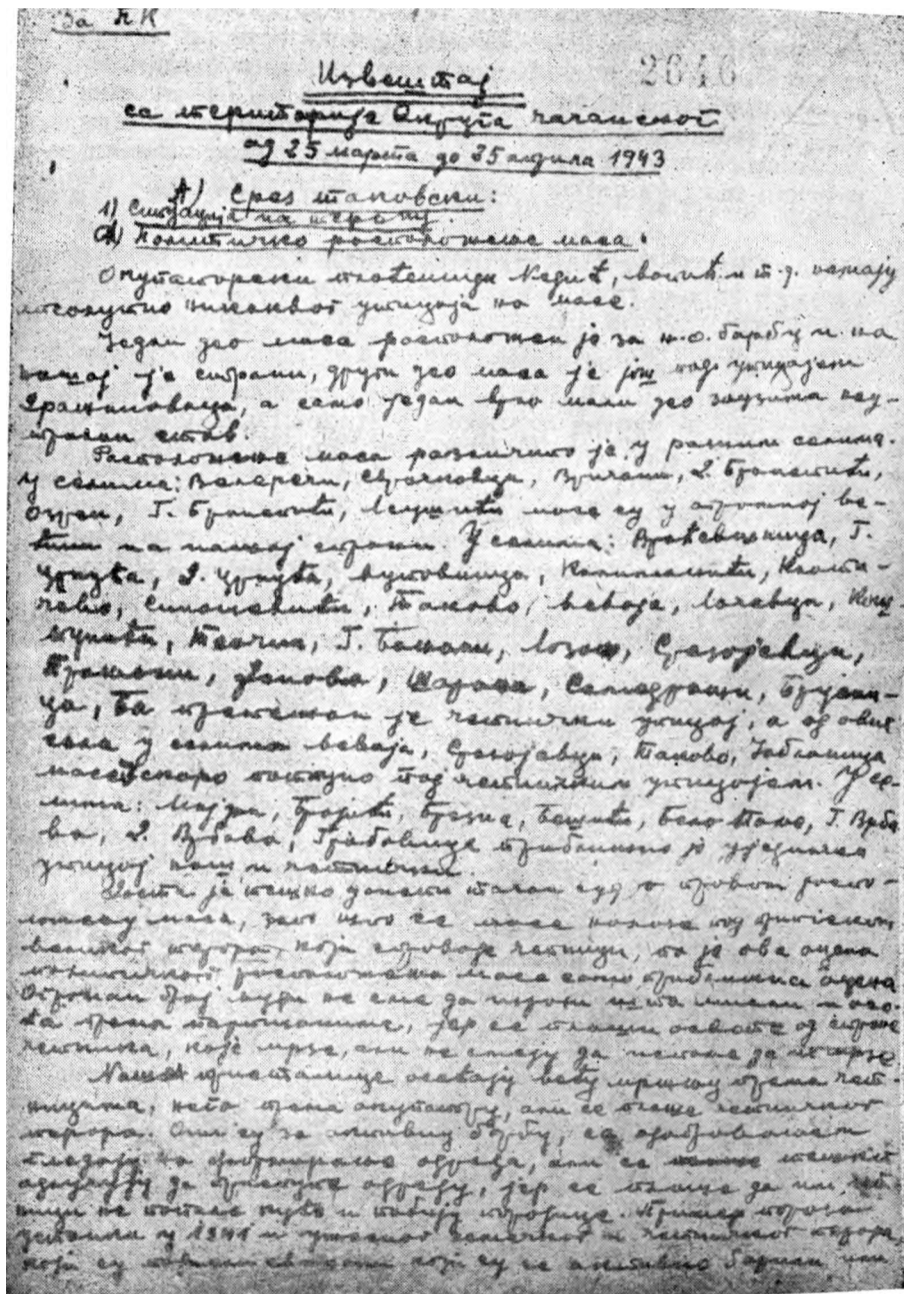
1. април — ЧАЧАК. Министарство просвете Недићеве владе доставило установама распис у коме се истиче потреба да чиновници и интелигенција уредно похађају црквена богослужења како би дали пример простом народу и тако се супротставили онима „који упорно проузрокују и шире смишљену пропаганду атенстичко-материјалистичко настројених елемената нашег друштва, јер тај и такав процес, логички и нужно слаби моралне снаге нашег народа". 1257)
 - КРИВА РЕКА. Група бораца Првог шумадијског НОП одреда порушила пругу и разорила Железничку станицу. 1258)
3. април — ЧАЧАК. На приредби коју су организовали ученици Прве и Друге гимназије говорио истакнути љотићевац Срећко Симеуновић — Хаос, који је нападао комунисте и све оне који их подржавају и не боре се против њих. 1259)
- поч. априла — ЧАЧАК. У кући Милана Селаковића, у Ломиној улици, одржан састанак чланова СКОЈ-а на коме је присуствовало око 10 другова и другарица. 1260)
- 3—4. април — ЧАЧАК. У ноћи између 3. и 4. априла у граду пронађени леци упућени бугарским војницима који се гозивају да не ратују на страни сила Осовине. 1261)
4. април — ЧАЧАК. Приредбу која је била организована за грађане искористио за антикомунистичку пропаганду истакнути љотићевац Срећко Симеуновић — Хаос. Он је на приредби говорио против комуниста и нападао све оне који су 1941. били на страни НОП-а. 1262)
 - ЗАГРАБЕ, ЦЕРОВА. На терену поменутих села дошло до сукоба између једне групе четника и партизана. У борби погинула два партизанска борца и један четник. Четници су ухватили девет бораца, међу којима је била и једна жена, и стрелјали их. 1263)
5. април — БРЕСНИЦА. Ноћу између 5. и 6. априла четници заклали припадника НОП-а Риста Крсмановића из Бечња. 1264)
7. април — ЧАЧАК. У 10,30 часова на Великој пијаци одржан манифестациони збор на коме је говорио председник општине Владимир Цуцулић. Он је оштро осудио партизана у шумама „ко-

1943.

ји данас чине зла и недела по Србији наносећи српском народу беду и ужас". Затим је позвао све Србе да се према окупаторској власти држе мирно и лојално и да се сви окупе око владе „народног спаса" и њеног председника генерала Милана Недића. 1265)

8. април — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио писмо секретару Окружног комитета КПЈ за Чачак у коме даје директиве за даљи рад на обнављању партијских организација и окупљању бораца у циљу обнављања и омасовљења Одред. Посебно је наглашена потреба политичког рада на терену и разобличавања Драже Михаиловића. 1266)
10. април — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Секретар Окружног комитета КПЈ за Чачак Милош Минић доставио извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију у коме износи да настоји да успостави везу са Чачком. У извештају се даје преглед партијских организација и број чланова. „Са формирањем Таковске партизанске чете иде тешко — истиче Минић — због терора жандарма и дражиноваца." 1267)
16. април — ЧАЧАК. Министарство пољопривреде и исхране доставило распис свим среским и окружним начелствима и државним пољопривредним установама да успоставе тесну сарадњу са немачким војним надлештвима у вези свих важних питања око спровођења плана у планској пољопривредној производњи. 1268)
 - ТРНАВСКИ СРЕЗ. Командант Чачанске четничке бригаде Милорад — Мијушко Ристовић предложио четничкој Врховној команди да позове офицере Богосава Трипковића и још неке и да их мобилише. Уколико они одбију да се активирају, Ристовић тражи дозволу да их ликвидира. 1269)
17. април — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Из Црне Горе вратио се Милутин Јанковић са својом групом четника која је учествовала у борби против партизана. 1270)
19. април — БРЕСНИЦА. Ноћу између 19. и 20. априла на раскрсници пута Краљево — Крагујевац четници заклали припадника НОП-а оmlадинца Милијана Аћимовића. 1271)
 - ЧАЧАК. У граду растурани четнички леци под насловом „Специјални додатак Видовдану". Ови леци су штампани поводом друге године ступања на престо краља Петра II. 1272)
 - ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. По селима драгачевског среза четници и општински одборници растурали Недићев летак „Зашто сам ја против комунизма?" 1273)
20. април — МАРКОВИЦА. После повратка из Црне Горе, где су претрпели пораз у борби против партизана, четници одржали масован збор за грађане Дучаловића, Марковице, Ртара и Негришо-

1943.

Факсимил прве стране извештаја секретара ОК КПЈ за Чачак Милоша Ми-
нића о стању на подручју чачанског округа

1943.

ра на коме је говорно Милутин Јанковић. Он је посебно клеветао партизански покрет и комунисте говорећи да партизане предводе Хрвати и Турци и да Србима од њих прети непосредна опасност. Посебно је наглашавао да комунисти руше цркве и убијају попове, не признају мајке и сестре и да ће, ако они победе, сви јести са казана и да се неће знати које је чија жена. Људи су слушали и ћутали, али су у исто време сазнали да партизани нису уништени, како су то до тада четници причали. 1274)

22. април — СРЧАНИК, НАКУЧАНИ, ЉУТОВНИЦА. У ноћи између 22. и 23. априла група бораца Ваљевског НОП одреда покидала телефонске линије, разрушила железничку пругу и скретнице и демолирала железничке станице у поменутиим селима. 1275)
23. април — ДОЊА КРАВАРИЦА. За одмазду због претрпљеног пораза у борби против партизана у Црној Гори, у ноћи између 23. и 24. априла четници Милутина Јанковића убили 11 припадник НОП-а, од којих је седам било са територије доњокраваричке општине. Тада су убијени: Тимотије Томашевић, Душан Томашевић, Исаило Бркић, Милош Стевановић, Милан Јоковић, Душан Младеновић и Љубинко Пајић. 1276)
26. април — ЛИПНИЦА. Група од око десет припадника СДС опколила теренског партијског радника и борца Драгана Лазовића, који се налазио на штали Срегена Шушића. Драган је покушао, пружајући отпор, да се пробије из обруча, али чим се појавио из штале, био је рањен. Кад је видео да ће жив пасти у непријатељске руке, активирао је ручну бомбу и од ње погинуо. 1277)
27. април — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију о целокупној политичкој ситуацији на територији округа чачанског у времену од 25. марта до 25. априла 1943. године. „Окупаторски плаћеници Недић, Љотић итд. немају апсолутно никаквог утицаја на масе. Један део маса расположен је за НО борбу и на нашој је страни, други део маса је још под утицајем дражиноваца, а само један врло мали део заузима неутралан став... Наше присталице осећају већу мржњу према четницима него према окупатору, али се плаше четничког терора. Они су за активну борбу, са одобравањем гледају на формирање Одред, али се тешко одлучују да приступе Одреду, јер се плаше да им четници не попале куће и побију породице. Пример пораза устанка у 1941. и ужасног немачког и четничког терора, који су поднели сви они који су се активно борили или помагали народноослободилачку борбу, урезао се дубоко у сећање маса и изазива код њих страх да се поново не започне борба, па да се не успе и да се опет доживе црни дани терора из 1941. године...“ Затим се дају подаци о стању партијских организација и народноослободилачких одбора у срезу таквском и резултати агитације против одласка у Борски рудник,

1943.

четничке мобилизације и реквизиције. Доста се успело на популарисању НОБ-а, а нарочито од преласка Друге дивизије НОВ преко Дрине. У извештају се саопштава да са љубићким, трнавским и драгачевским срезом и Чачком још није успостављена веза. Да би успоставио везу са овим подручјем, секретар Округа комитета КПЈ позвао је Одред из трнавског среза ради договора о даљем раду и акцијама. 1278)

29. април — СВРАЧКОВЦИ. Борци Рудничке чете Првог шумадијског НОП одреда водили двочасовну борбу против четника и нанели им губитке. 1279)

30. април — РУДНИК. Борци Рудничке чете Првог шумадијског НОП одреда водили борбу против четника и припадника СДС. Борба је трајала око један час. Партизани су имали два рањена борца. 1280)

априла — ЛЕУШИБИ. Четници заклали активног сарадника НОП-а Десанку Биорац. 1281)

априла — ПРАЊАНИ. После страховитог мучења и злостављања четници убили Софију Марковић, чији је син као партизан стрељан у Ваљеву 1941. године. 1282)

Мај 1943.

1. мај — Покрајински комитет КПЈ за Србију издао проглас поводом Првог маја у коме је објаснио војно-политичку ситуацију код нас и у свету и позвао народ Србије на појачану борбу против окупатора и његових помагача. 1283)
 - ГУЧА. Четници убили припадника НОП-а Милисава Станића. 1284)
- поч. маја — ВЕЛЕРЕЧ. Из трнавског среза стигли борци Чачанског НОП одреда и у селу Велеречи састали се са члановима Окружног комитета КПЈ за Чачак и борцима Таковске партизанске чете. 1285)
- поч. маја — ЧАЧАК. У просторијама хотела „Касина“ отворена избегличка кухиња под управом Комесаријата за избеглице и пресељенике. У кухињи су се хранили и чиновници слабијег материјалног стања. Издавало се дневно око 2.000 obroka. У исто време у Учитељском дому отворен је и Дом српске избегличке деце (СИД), у коме је било смештено око 100 деце која су из Матарушке Бање пресељена у Чачак. 1286)
3. мај — ГРАБ. У ноћи између 3. и 4. маја четници Милутина Јанковића на превару заклали Гвоздена Шипетића. Гвозден је био командир Грапске четничке чете која је 1941. године учествовала у борбама против Немаца на Краљеву. Када је почетком новембра 1941. дошло до сукоба између партизана и четника, Гвозден је повукао своју чету у Граб и није јој дозвољавао учешће у братоубилачкој борби. Свој став је изразио речима: „Ја нећу да пуцам на браћу, а ако хоћете на окупатора, ја сам први.“ Једна тројка добро извежбаних четничких кољаша привукла се и изненада скочила на голоруког Гвоздена и избола га камама. Одсекли су му једно уво и однели својим старешинама као доказ да су извршили њихово наређење. 1287)
4. мај — КРАЉЕВО. Окружни начелник у свом извештају наводи да особље запослено у Престојништву градске полиције у Чачку и чланови њихових породица врше уцене и пљачку становништва. У извештају се, између осталог, каже: „У престојништву градске полиције у Чачку врше се велике злоупотребе у служби од стране следећих чиновника: шефа кривичног отсека Николе Ивановића, шефа пријавнице Душана Миловановића и шефа агената Десимира Ивановића — Танкера. Злоупотребе врше на следећи начин: пошто претходно међу грађа-

1943.

нима пронађу неког добро стојећег а притом плашљивог човека, огласе га за комунисту и саопште му да га морају ухапсити и у лагер спровести. Наравно да овај почиње да кука и доказује како није крив, па на крају понуди и већу суму новца. Ови се онда „смилоштивне“ и оставе га на миру узевши му претходно паре. Поред овога ова тројица напастују женске, сиљујући кога стигну, не водећи рачуна чија је жена, сестра или ћерка..“ (1288)

6. мај — Покрајински комитет КПЈ за Србију упутио писмо политичком комесару Главног штаба НОВ и ПОЈ за Србију у коме даје упутство о раду Партије и НОВ и указује на потребу формирања батаљона у Шумадији. (1289)
- РАВНА ГОРА. Командант Друге таковске четничке бригаде поручник Чедомир — Чедо Уиковић издао наредбу поводом Бурћевдана, честитајући својим потчињеним празник: „Данашњи дан је посвећен нама четницима... Срећан сам и поносан јунаци, што вам могу са овог светог места Равне Горе да честитам овај велики празник... одакле је никла наша борба за слободу.. . Наша је борба тешка, јер се једновремено боримо против окупатора, против комуниста — злотвора и издајника српског рода.. ." (1290)
7. мај — БРЕСНИЦА. У ноћи између 7. и 8. маја на путу Бресница — Мрчајевци четници заклали припадника НОП-а Драгована Косановића из Бреснице. (1291)
10. мај — ЧАЧАК. Одржан народни збор на коме је говорио Недићев министар пољопривреде Радослав Веселиновић. (1292)
14. мај — ГОРЊИ ДУБАЦ. Због напада четника на немачке војнике, Немци у селу стрељали четири лица и запалили Основну школу и више кућа. (1293)
- БЕОГРАД. Због убиства немачких војника у Д. Дубцу Немци стрељали 100 лица доведених из затвора у Краљеву и 50 из затвора у Београду која су била из срезова жичког и трнавског. (1294)
- ЗАГРАБЕ. Једно одељење СДС сукобило се са једном групом од пет партизанских бораца. Борба је била оштра, али жртава није било ни на једној страни. (1295)
- ВЛАСТЕЛЈИЦЕ. Због напада четника на немачке војнике Немци запалили шест кућа. (1296)
16. мај — ЧАЧАК. Одржан збор на коме су говорили министар пољопривреде и исхране у Недићевој влади Радослав Веселиновић и председник општине Владимир Цуцулић. Веселиновић је осудио „непромишљене кораке неких елемената“ и пренео поруку Недића шта треба српски народ да ради да би се спасао. Позивајући народ на слогу, он је рекао: „Влада никад не-

ће дозволити да Србијом уиравља белосветски олош, нерадици, лопови, и мангупи. ” Посебно место у свом говору посветио је улози планске пољопривреде производње. 1297)

18. мај — КОЛАШИН, РАВНА ГОРА. У четвртој непријатељској офанзиви у борбама против партизана учествовали и четници. Врховна четничка команда са Дражом Михаиловићем на челу и енглеско-америчка војна мисија која се налазила при ВК четника биле су тада стациониране у близини Колашина. Њихов опстанак и безбедност били су угрожени и сваког дана им је претила опасност да буду уништени од партизана. У таквој ситуацији Дража је позвао Други равногорски корпус да што пре дође и помогне им да се извуку из тешког положаја. После повратка од Колашина ка Равној гори Дража је издао наредбу којом је похвалио све старешине и војнике Другог равногорског корпуса „за успешно обављање повереног им задатка.” 1298)
25. мај — ДОЊИ ДУБАЦ. Због убијених својих војника Немци ухапсили четири лица и отерали у Краљево, где су их стрељали. 1299)
26. мај — ГОРЊА ЦРНУНА. Борци Рудничке чете Првог шумадијског НОП одреда сукобили се са око 70 припадника СДС и четницима Друге грузанске бригаде и нанели им губитке од око десет мртвих и рањених. 1300)
28. мај — Г. МИЛАНОВАЦ. Срески начелник одржао конференцију са председницима општина среза таковског, рејонским старешинама и економима. На конференцији се расправљало о проблему реквизиције. 1301)
29. мај — РАВНА ГОРА. Врховна четничка команда издала наредбу о формирању летећих четничких бригада. Ове бригаде су биле бројно нешто мање и врло покретљиве. У њих су одабрани истакнути противници партизана који су без резерве и проверавања убијали и клали припаднике и сараднике НОП-а. 1302)
30. мај — МРЧАЈЕВЦИ. Окружни начелник Момчило Достанић одржао збор на коме је позвао народ да се одазива захтевима и наређењима власти. 1303)
- маја — ТРНАВСКИ, ЛЈУБИЋКИ СРЕЗ. У току месеца маја четници вршили насилну мобилизацију људства у трнавском и љубићком срезу. 1304)
- маја — ПРИСЛОНИЦА. Секретар Окружног комитета КПЈ за Чачак Милош Минић и партијски радници Вељко — Мишо Бркић, Радован Јовановић и Данило Митровић — Аврам одржали партијски састанак код куће Илије Домановића а скојевски код куће Богдана Гојковића. На оба састанка донете су важне одлуке о даљем раду и активности. 1305)

1943.

- маја — ДОЊА ВРБАВА. Партизански борци Радисав Недељковић, Данило Митровић — Аврам, Милета Сретеновић — Шоро и Драгослав Лазаревић упали у кућу четничког команданта села у којој се налазио четнички штаб Крсте Кљајића. Представивши се за четничке курире, борци су изазвали забуну код четника и на тај начин успели да се извуку из опасности. Борци су затим срели једног четничког курира који је долазио из Штаба Првог равногорског корпуса и од њега запленили: 50 пакетића газе, 50 завоја, два килограма вате, три килограма папирне вате, једну кошуљу и једну количину цигарета. 1306)
- маја — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Инспектор Врховне четничке команде пуковник Јеша Симић издао налог команданту Петог батаљона Качерске четничке бригаде да се одмах стави под команду Првог равногорског корпуса „ради чишћења среза Качерског од комуниста“. 1307)

Јун 1943.

1. јун — ЧАЧАК. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао проглас у коме се обраћа народу чачанског краја да не дозволи да га Немци и издајници присилно мобилишу и шаљу на Источни фронт или против партизана. „Ви не смете допустити да вас мобилишу Немци да лијете крв за њихово спасење од пропасти. Не смете допустити да вас немачки фашисти натерају да испалите метак против Црвене армије, савезничке војске и наших партизана... Зато не одазивајте се немачкој мобилизацији... Ступајте у редове партизана, јер ће те тако најбоље спречити злочиначке намере немачких фашиста” - каже се, између осталог, у прогласу. 1308)
3. јун — ГУЧА. Одржан збор коме је присуствовало преко 1000 сељака из драгачевског среза. На збору је говорио окружни начелник Момчило Достанић који је позвао народ, ”да гледа своја посла и буде миран.” После њега говорио је изасланик Недића др Тихомир Марковић, који се, позивајући Србе на слогу, залагао за стварање сељачке задружне Србије. 1309)
 - МРЧАЈЕВЦИ. Одржан збор коме су присуствовали грађани са председницима из свих општина среза љубићког. Збор је отворио председник општине Милош Теодосијевић, а говорили су окружни начелник Момчило Достанић и директор чачанске Гимназије Томо Вукотић. Достанић је позвао присутне да се „окупе под српску заставу”. 1310)
 - НЕГРИШОРИ. У намери да посети своје рођаке у Негришорима и Лучанима, у село дошао Василије Величковић, службеник из Београда. Да би се одморио Величковић се задржао пред сеоском кафаном Животе Топаловића у Негришорима. У међувремену наишао је Милутин Јанковић са својим четницима и почео га испитивати ко је и одакле је дошао. Када је сазнао да је из Београда, питао га је да ли у Београду има Немаца и четника и шта мисли да ли би требао да дође краљ Петар II. Величковић је одговорио да не верује да би краљ дошао у ова мутна времена. На то је Јанковић плануо и љутито рекао: „Доста мајку ти комунистичку! Значи ти не волиш да дође краљ! Водите то горе у поток и убијте!” Четници су убили Величковића не обазирјући се нимало на његове молбе да има децу и жену и да није крив. 1311)

7. јун — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Командант Првог равногорског корпуса Звонимир — Звонко Вучковић доставио наређење команданту Четвртог батаљона Таковске четничке бригаде у коме каже да је Дража Михаиловић наредио да команданти корпуса и бригада одмах изврше све припреме за активирање летећих бригада, које ће дејствовати свака на својој територији. Задатак летећих бригада је да дефинитивно „очисте свој терен од комуниста и њихових симпатизера и других разорних елемената по нашу организацију.. . Избегавати сукобе са окупатором. . 1 3 1 2)
9. јун — Г. МИЛАНОВАЦ. Четнички штаб Првог равногорског корпуса доставио наређење Драги Милић из Г. Милановца да му преда „тигл“ машину за штампање. 1313)
10. јун — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио писмо Окружном комитету КПЈ за Чачак у коме се позитивно оцењује рад Окружног комитета за задњих месец дана и дају нова упутства за рад на терену. У писму се препоручује Окружном комитету да учврсти организацију у срезу таковском и да се повеже са срезом љубићким. Дата је и директива да се од присталица НО борбе и сељака — бивших партизана — стварају ударне групе од 3—5 људи који би се после акција враћали кућама. „Те ударне групе под руководством Партије треба да одговоре одмаздом на четнички терор убијајући из заседе озлоглашене типове, разбојнике и четничке шпијуне...” — каже се, између осталог, у писму. 1314)
- РАВНА ГОРА. У време када партизани воде жестоке борбе против окупатора и његових сарадника, четници организовали анкету код својих људи у вези женидбе краља Петра II. У том циљу је Врховна четничка команда са Дражом Михаиловићем на челу упутила распис свим бригадама, а ове својим батаљонима, у коме се, између осталог, каже: „Њ. В. краљ Петар II намеран је да се у земљу врати са краљицом. Његова изабраница је принцеза Александра, ћерка грчког краља... Њ. В. краљ Петар II желео је да он својом женидбом постигне велике користи, како за наш народ на политичком и војном пољу тако и за династију, али... венчање би обавио тек онда када цео наш народ буде дао свој благослов... Преко мене, свога министра у земљи, пошто сам у непосредном додиру са народом, да народу ово саопштим и да му народ преко мене упути свој благослов за венчање... На овај начин Њ. В. Краљ указао је велико поверење народу и мени лично, што у оваквом свом одлучном кораку пита свој народ и очекује његов благослов...” (1315)
11. јун — ОЗРЕМ. У селу се налазила стационарна Таковска четничка бригада Чедомира — Чеда Унковића. У циљу заједничких договора у Бригади су се нашли: командант Првог равногорског корпуса Звонимир — Звонко Вучковић, четнички коман-

1943.

дант.среза таковског Павле Сретеновић и четнички командант среза драгачевског поп Миодраг Шолајић — Шолаја. Обавештени да су поменути команданти заноћили код Милована Чолића, борци Чачанског НОП одреда су опколили кућу и убили Сретеновића и Шолајића, док им је Вучковић, који је био у другој кући на спавању, успео да побегне. 1316)

12. јун — Г. БРАНЕТИБИ. За одмазду због убијених четничких команданата Павла Сретеновића и Миодрага Шолајића, четници ухватили 12 припадника НОП-а из Озрема, Г. Бранетића и Д. Бранетића и осудили их на смрт. Стрељање је извршено у селу Г. Бранетићима пред народом који је силом дотеран на збор. После овог злочина четници су преко њихових мртвих тела водили коло и веселили се*. 1317)

— ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције издало наредбу којом се регулише јавни ред, мир и поредак. 1318)

20. јун — МРЧАЈЕВЦИ, БРЕСНИЦА, БЕЧАЊ. Из Краљева дошле у поменута села бугарске и немачке моторизоване јединице, ухватиле 26 сељака и одвеле у Краљево, од којих је сутрадан стрељано 21, а пет пуштено на слободу. Упоредо са хватањем грађана опљачкан је већи број кућа, убијен један сељак и запаљене две куће. 1319)

— ТРНАВСКИ СРЕЗ. Врховна четничка команда поставила за команданта Трнавске четничке бригаде капетана Живорада Катанића. 1320)

21. јун — РУДНИК. Борци Првог шумадијског НОП одреда водили борбу против четника од 9 до 14 часова и нанели им губитке: 50 мртвих и један број рањених. 1321)

29. јун — ВИЉУША. Четници заклали припаднике и активне сараднике НОП-а Светозара Мандића и његову жену Живку. 1322)

јуна — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио окружним комитетима извештај о стању НОП одреда и партијских руководства: у Покрајинском комитету КПЈ, Покрајинском комитету СКОЈ-а, окружним, среским и градским комитетима КПЈ у Србији. Према овом извештају стање на подручју Окружног комитета КПЈ за Чачак од 13. фебруара 1943. године је: „у Чачку Месни комитет КПЈ има 3 члана, три јединице по 3 члана и 8 кандидата; у трнавском срезу: среско руководство са 4 члана, четири јединице са 16 чланова и 30 кандидата; у љубићком срезу: среско руководство са 5 чланова, девет јединица са 27 чланова и 6 кандидата; у драгачевском срезу: две јединице са 8 чланова; у таковском срезу: среско руководство са три члана и четири јединице са 13 чланова." 1323)

* После двадесетак дана партијска организација и НОО организовали су долазак око 50 симпатизера на место стрељања ради одавања поште.

1943.

- јуна — ДОЊА КРАВАРИЦА, КОТРАЖА, БЕЛИ КАМЕН, ВУЧКОВИЦА. Из поменутих села Немци похватали и отерали у Краљево 79 грађана, од којих су стрељали 25, а остале после извесног времена пустили кућама. Том приликом запалили су пет кућа у Белом Камену и Вучковици. 1324)
- јуна — БРЕЗНА. Четници открили и убили партијског теренског радника Богдана Јевтовића. 1325)
- крај јуна — ПРИЈЕВОР, МИОКОВЦИ. Из Пријевора премештена у Миоковце четничка штампарија, која је смештена и радила у кући Војина Марковића*. 1326)

На основу непотпуне мемоарске грађе са којом располаже Историјски архив, зна се да је у штампарији у Миоковцима, која је имала једну „шнел“ пресу на моторни погон и две мање штампарске машине на ручни погон, штампан лист „Поклич“. Због продора партизанских јединица штампарија је сељена из Миоковаца у септембру, октобру и новембру 1944. године у села жичког, трнавског и драгачевског среза. Друга четничка штампарија радила је у селу Прањанима. Због конспирације она је у јулу 1944. године пренета у Бершиће на брдо Галич. Према неким подацима у њој је штампан лист „Равна Гора“. Ради бољег обезбеђења пренета је у Г. Милановац, а пред ослобођење града у селу Таково. Осим листова у поменутиим штампаријама штампани су разни лети и плакати. Најмање података има о трећој четничкој штампарији која је била смештена у драгачевском срезу.

Јул 1943.

1. јул — ТАКОВСКИ, ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Наредбом Врховне четничке команде на територији поменутих срезова формиране по две четничке бригаде у саставу Првог равногорског корпуса. 1327)
- поч. јула — РУДНИК. На месту Паљевина једна чета бораца Првог шумадијског НОП одреда разбила концентрацију четника и нанела им губитке од око 100 мртвих и рањених. 1328)
8. јул — ТУРИЦА. У ноћи између 8. и 9. јула четници извели на штакама и убили Радисава Пајовића који је као борац НОП-а приликом бомбардовања Гуче 28. новембра 1941. био тешко рањен и остао без ноге. 1329)
9. јул — ГУЧА. Немци ухапсили и стрељали у Гучи припаднике НОП-а Драгишу Митровића и Филипа Јешића. Пре стрељања су их тукли и свирепо мучили: пуштали су на њих полицијске псе да их растржу.* 1330)
— ДАЈИН. Четници напали на немачке војнике и том приликом једног убили а једног ранили. 1331)
10. јул — НЕГРИШОРИ, ЛИСИЦЕ. Због убијених и рањених својих војника у селу Дљину, Немци убили 43 лица у селу Негришорима, међу којима и троје деце испод 13 година, и запалили већи број кућа. Истог дана убили су и осам лица у суседном селу Лисицама. 1332)
14. јул — ПРАЊАНИ. Немци стрељали једног сељака, запалили две куће и отерали у Ужице 52 лица, која су доцније спровели за Београд, у логор. 1333)
14. — 16. јул — ПРАЊАНИ, ТЕОЧИН, КОШТУНИЋИ, БРАЈИБИ, ЛЕУШИЕИ, ПОЛОМ. У поменутих селима Немци, вршећи акцију „чишћења”, запалили две куће и ухапсили 37 сељака. 1334)
15. јул — ПЛАНИНА БУКУЉА. Почело партијско саветовање окружних партијских руководстава из централне и западне Србије. Саветовању су присуствовали: секретар Покрајинског комитета КПЈ за Србију Благоје Нешковић, и члан Покрајинског комитета и политички комесар Главног штаба НОВ и ПО за Ср-

* Ускоро после овога, у Гучи је стрељана и Јула Радичевић из Г. Краварице, жена Станоја Радичевића, кога су четници као припадника НОП-а убили раније још са двојцом малолетних синова.

1943.

бију Мома Марковић. У име Окружног комитета КПЈ за Чачак присуствовали су Милош Минић, секретар Окружног комитета, и Радисав Недељковић, члан Окружног комитета. Саветовање је представљало значајан догађај због смотре постигнутих резултата и измене искустава између окружних партијских руководства. 1335)

— **ЖАОЧАНИ.** Четници заклали Велимира Богдановића из Жаочана. Богдановић је 1941. био партизан па је у децембру исте године ухваћен и отеран у логор у Немачку, одакле је побегао. 1336)

— **Г. БАЊАНИ.** Немци запалили основну школу, здравствену и земљорадничку задругу, 35 кућа, општину и црквени намештај. Пре паљења Немци су извршили пљачку сеоских домова и опљачкали златне и сребрне предмете из цркве. 1337)

16. јул — **ЧАЧАК.** У једном немачком извештају, између осталог, пише: „У акцијама немачке полиције на простору Чачка заробљено је 180, а стрељано 8 устаника.“ 1338)

— **СВРАЧКОВЦИ.** На месту Клик логоровала Прва шумадијска бригада са борцима Чачанског НОП одреда. Са овим партизанским јединицама били су и партијски радници Мома Марковић, Милош Минић и командант Бригаде Радивоје Јовановић — Брадоња. Радомир Бурић, сељак из Невада, јавио је жандармима у Г. Милановцу да се у Сврачковцима налазе партизани. Жандарми су одмах кренули у Сврачковце и, предвођени Бурићем, успели да неопажено приђу до самог партизанског логора и изненада га нападну. Партизани су пружили јак отпор нападачима натеравши их у бекство и убили једног жандарма. Убрзо је из Г. Милановца дошло још око 300 припадника СДК и СДС у намери да опколе и униште партизана, али су партизани разбили блокаду и потиснули непријатеља према Г. Милановцу. У овој борби погинуо је партизански борац Обрад Бурђевић, а рањен Душан Репец — Пера Књижар. 1339)

17. јул — **НЕВАДЕ.** Ноћу између 17. и 18. јула због издајничког рада партизани убили Радомира Бурића из Невада. 1340)

18. јул — **СВРАЧКОВЦИ.** Припадници СДС ухапсили у селу Сврачковцима 18 мушкараца и једну жену под оптужбом да су били „комунистички јатаци“ код којих су били партизани када је дошло до сукоба 16. јула 1943. године. 1341)

19. јул — **Г. МИЛАНОВАЦ.** У циљу организовања пропаганде за борбу против партизана у Г. Милановац дошли окружни начелник и крајскокомандант из Крагујевца. 1342)

— **Д. БРАНЕТИБИ.** После борбе у Сврачковцима Прва шумадијска бригада и Чачански НОП одред дошли преко Накучана у Д. Бранетиће, где су водили борбу против четника и припадника СДК. Непријатељски напади су били врло брзо разбијени. После борбе, у којој није било губитака ни са једне стране,

1943.

Бригада је отишла на терен Колубаре, а Одред је остао на свом терену. 1343)

20. јул — ГУЧА. Око 2,30 часова четничке црне тројке упале у варошицу, похватале и одвеле шест жена и девојака и два мушкарца, припаднике НОП-а. Исте ноћи у близини Гуче тројке су убиле Милицу Ружић, Милунку Гавриловић и Милицу Раковић, Младена Прелића и Сретена Ружића, а три девојке су, после свирепог мучења, пустиле кућама након неколико дана. 1344)
- ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило својим општинама наређење немачких власти да се посече кукуруз поред железничких пруга и путева и на његово место засеје просо, хељда и друго ниско растиње. 1345)
22. јул — ГУЧА. У ноћи између 22. и 23. јула четници убили припадника НОП-а Миладина Ружића, опанчара из Гуче. 1346)
24. јул — ЧАЧАК. У сали биоскопа „Крен“ професор богословије и просветар Српског добровољачког корпуса Јован Барјактаревић одржао предавање „Бесмислица шумске акције“. 1347)
25. јул — КРАЉЕВО. Окружни начелник доставио извештај Министарству унутрашњих послова у коме, између осталог, каже: „25. јула одржане конференције у свим општинама среза трнавског на којима су одређени предавачи говорили у духу интенција Владе народног спаса. Осим збора у Чачку на дан 24. јула остали зборови су слабо били посећени. Масе су заморене истим понављањем мисли и фраза, које се састоје у позивању на ред и мир, јер он би хтео и ред и мир, али голорук није у стању ништа да учини. . 1348)
29. јул — КРАГУЈЕВАЦ. Окружно начелство известило шефа Српске државне безбедности у Београду да су немачке власти стрељале за одмазду десет лица из среза таковског: три из Сврачкаваца, три из Невада, два из Г. Милановца, једно из Доње Врбаве и једно из Белог Поља. 1349)
- јула — Г. БАЊАНИ. Група бораца Чачанског НОП одреда сукобила се са једном четом четника, растерала их и запленила један пушкомитраљез и 200 кама. 1350)
- јула — ВРНЧАНИ. Борци Таковске чете Чачанског НОП одреда разбили једну групу четника и у борби убили командира Таковске четничке чете Милуна Поповића, а ранили четничког зликовца Чедомира Сретеновића. Партизани нису имали губитака. 1351)
- јула — СРЧАНИК. Група бораца Чачанског НОП одреда наишла у Срчанику на четничку заседу. У краћој борби погинуо је партизански десетар Милутин Мандић. 1352)
- јула — ЛЕУШИЋИ. Немци извршили блокаду села, ухватили 18 лица и отерали у логор на Бањицу, од којих је 16 стрељано а два интернирана у Немачку. 1353)

Август 1943.

1. август — ЛЈУБИЋ. На збору, коме су присуствовали окружни начелник и крајскомадант из Краљева, говорио Недићев министар за пољопривреду и исхрану Радослав Веселиновић. Он је нагласио потребу очувања реда и мира и неопходност стицања поверења у Милана Недића, који се свим снагама бори против комунизма. 1354)
 - БРЕЗНА. Група од 20 до 25 бораца Чачанског НОП одреда била нападнута од јаких четничких снага. У борби која се водила целог дана партизани нису имали губитака. 1355)
2. август — ОСТРА. Због убијеног свог војника бугарска казнена експедиција дошла у село, ухватила 34 лица и спровела их у Чачак, а затим у Краљево. 1356)
4. август — ГРАБ. Због убијеног свог војника у Грабу бугарски војници дошли у село, запалили један број кућа и убили Велимира Васовића. 1357)
5. август — ПРИЈЕВОР. Четници убили симпатизера НОП-а Сима Петровића, учитеља из Пријевора. 1358)
6. август — ПРАЊАНИ. На раскршћу путева, на месту Јеремића орница, четници убили припаднике НОП-а Анку Танасковић и Средоја Марковића. 1359)
7. август — ЧАЧАК. У кафани „Европа“, због међусобних обрачуна, четници убили предстојника Градске полиције Илију Тркуљу. 1360)
 - ТАКОВСКИ СРЕЗ. Борци Чачанског НОП одреда кренули из таковског среза у љубићки и трнавски срез. 1361)
 - ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. После преформације четничких војних јединица Врховна четничка команда издала наређење и упутство о формирању позадинских служби: Југословенске равногорске омладине (ЈУРАО), Женске равногорске организације санитета (ЖРОС) и службе снабдевања. Организација ЈУРАО окупљала је и васпитавала омладину и пропагирала равногорске идеје, а организација ЖРОС је обучавала омладину у вршењу санитарске службе. 1362)
 - поч августа — ПЛАНИНА БУКУЛЗА. Одржано војно-политичко саветовање представника политичких руководстава и војних је-

1943.

диница са територије централне и западне Србије. Поред делегата са ранијег партијског саветовања овом састанку је присуствовао и командант Чачанског НОП одреда Раденко Мандић. На саветовању је дата оцена политичке и војне ситуације у свету и у нашој земљи. Донети су важни закључци о даљем вођењу ослободилачке борбе у централној и западној Србији. У току саветовања почео је са радом двонедељни курс за војне руководиоце. На курсу је било 18 слушалаца из Космајског, Шумадијског, Чачанског НОП одреда и Шумадијског батаљона. 1363)

8. август — БЕЛО ПОЉЕ. На путу за љубићки и трнавски срез борци Чачанског НОП одреда се задржали у Белом Пољу, где су водили разговоре са једном групом од шест симпатизера НОП-а. 1364)
- Г. МИЛАНОВИЋ. Срески начелник одржао конференцију са „вићенијим“ грађанима Г. Милановца. На конференцији је говорио и припадник СДК Мирољуб Младеновић „којим путем треба да иде српски народ“. 1365)
9. август — Г. МИЛАНОВАЦ. На путу за љубићки и трнавски срез борци Чачанског НОП одреда сукобили се са четницима на брду Јешевац код Г. Милановца. После краће борбе, у којој су четници расгерани, нартизани су запленили једног коња, пет ћебади, 300 пушчаних метака и другу опрему. 1366)
- ОСТРА. У ноћи између 9. и 10. августа на планини Буковику близу Остре борци Чачанског НОП одреда наишли на јаке четничке заседе, али су вештим маневрима избегли сукоб. 1367)
10. август — ДОЊА ГОРЕВНИЦА. У близини Мојсиња једна немачка патрола убила омладинца Драгомира — Драга Симића из Д. Горевнице. 1368)
11. август — ПРИСЛОНИЦА, ДОЊА ТРЕПЧА. Борци Чачанског НОП одреда разоружали четничку патролу у Прислонци, а затим дошли у Д. Тречу, одакле су се увече пребацили преко Мораве у трнавски срез. 1369)
13. август — ВАПА. Борци Чачанског НОП одреда ухватили и убили два четничка зликовца. 1370)
- БАЛУГА ТРНАВСКА. Борци Чачанског НОП одреда убили истакнутог четника Драгољуба Петронијевића и растерали са моста Караче четничку стражу од десет људи. 1371)
14. август — ОСТРА. Из Чачка дошла у село бугарска јединица од око 300 војника, ухапсила 28 грађана и дотерала их у Чачак, где их је подвргнула разним мучењима. Од ухапшених — 27 је спроведено у логор на Бањицу, а једно лице је пуштено на слободу.* 1372)

* Од ових је у разним логорима стрељано 21, а шест се вратило кућама после рата.

1943.

- **МОЈСИЊЕ, МРЧАЈЕВЦИ.** Немачка патрола убила Велимира Аџемовића у тренутку када је са пута Мојсиње — Мрчајевци улазио у своје двориште. 1373)
- **ВИАЈУША.** Група бораца Чачанског НОП одреда ухватила и убила четничког зликовца Спасоја Дилпарића. Истог дана група је опколила и претресла куће још тројице четничких зликоваца, али их није пронашла код кућа. 1374)
- 15. август — **ЈЕЗДИНА, ПРИДВОРИЦА.** Због убијеног свог војника у Грабу, чији је леш пронађен у селу Јездини на месту Дубоки поток, једна бугарска јединица од око 500 војника у поменутом селима опљачкала скоро сва домаћинства, запленила драгоцене ствари и стоку, запалила преко 20 кућа и убила 19 лица. Већину убијених претходно је зверски мучила, бола бајонетима и тукла кундацима. 1375)
- 16—21. август — **ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ.** За одмазду због убијеног свог војника у Грабу бугарске јединице прешле у драгачевска села, где су пљачкале, палиле куће, убијале грађане и многе отерале у логоре, из којих се мало ко вратио. 1376)
- 16. август — **ВЕЛЕРЕЧ.** У ноћи између 16. и 17. августа једна партизанска тројка из куће доктора Глишовића одвела четрнаестогодишњу Милицу — Мицу Бурић из Невада, којој је претила опасност да буде убијена од четника. Она се прикључила партизанима и учествовала у бројним акцијама. 1377)
- 17. август — **АТЕНИЦА.** Борци Чачанског НОП одреда заробили пет четника и једног жандармеријског наредника и том приликом убили четника Милинка Бирковић, а остале пустили. 1378)
- 18. август — **АТЕНИЦА.** Борце Чачанског НОП одреда изненада опколило и нападо око 60 припадника СДС и 30 четника, али су они пробали обруч, ранили једног четника и без губитака се повукли на планину Јелицу. Успут су ухватили и ликвидирали једног четника. 1379)
- 20. август — **АТЕНИЦА.** Борци Чачанског НОП одреда у 10 часова изненада нападнути од четника. У сукобу су теже рањена два четника, а партизани нису имали губитака. После борбе борци су прешли у село Граб, где су ступили у везу са већим бројем симпатизера и сарадника НОП-а. 1380)
- 23. август — **САМАИЛА.** Борци Чачанског НОП одреда дошли у село ради набавке муниције и везе са својим сарадницима. Ноћу, при повратку за срез трнавски, ухватили су два четничка стражара, од којих су једног убили а другог пустили. Исте ноћи борци су ухватили и убили једног наредника који је био курир четничког главног штаба и запленили две пушке, једну бомбу и 70 метака. 1381)

- БРБАНИ. Припадници СДК из Г. Милановца дошли у село, где су злостављали мештане и ухапсили шест мушкараца и једну жену. 1382)
25. август — КРАЉЕВО. Команда СДС из Краљево интервенисала код Команде СДС у Београду да се ослободе 24 сељака из Остре и 41 из драгачевског среза, који су од стране Гестапоа спроведени из Краљево у Београд. 1383)
27. август — ГОРИЧАНИ, ОБРВА, МРСАК. Борци Чачанског НОП одреда стигли из Самиле рано изјутра у село Горичане, где су у једној кући напали групу од 15 до 20 четника. У борби су два четника убијена, један рањен и два заробљена, а запленило је четири пушке, 90 метака, један пиштољ, један дурбин и једна кола. Партизани нису имали губитака. После ове борбе борци су наставили пут у правцу Краљево и прешли на леву обалу Западне Мораве у село Обрву ради хватања једног учитеља — непријатеља. У Обрви су одржали говор већој групи људи, а затим се поново вратили на десну обалу Мораве и наставили пут ка Краљево. За време бављења у Мрсаћу борци су једној групи од преко 30 људи тумачили политичку ситуацију, циљеве и линију НОБ-а. Пред вече је око 200 жандарма опколило борце са три стране, али су они успели да се без борбе извуку из обруча. 1384)
- МАЈДАН, ВЕЛЕРЕЧ. Према разрађеном плану Округног комитета КПЈ за Чачак, партизански борци Мића Милић, Душан Радојичић и Вељко Бркић ухватили у селу Мајдану злогласног шефа агената Предстојништва градске полиције у Чачку Десимира Ивановића — Танкера. Ова три борца, маскирана као четничка црна тројка, позвали су Ивановића да са њима пође код четничког команданта Звонимира — Звонка Вучковића ради договора о заједничкој акцији против комуниста. Он се колебао, али је ипак пошао, верујући да је све то истина. Дошао је у велеречку шуму у бункер где је у разговору са секретаром Округног комитета КПЈ Милошем Минићем дао доста вредних и поверљивих података, списак агената и њихових помагача. После тога речено му је да се налази у рукама комуниста и одмах је ликвидирао. 1385)
28. август — ГОРИЧАНИ. Борци Чачанског НОП одреда опколили једну групу четника у кући Момира Миладиновића, отворили ватру и бацили једну бомбу. Четници су, збуњени изненадном ватром, нагли у бекство. Партизани су једног четника убили, једног ранили, два заробили и запленили четири пушке. После овог сукоба командант Тринавске четничке бригаде капетан Живорад Катанић пише команданту Другог равногорског корпуса Предрагу Раковићу: „Моје је мишљење да би требало имати много и много више људства да би се ова банда очистила“. Раковић му одговара: „Углавном се слажем са извештајем и мишљења сам такође да би требало употребити јаче формације у циљу по-

1943.

тера и заседа као и да би требало све бивше партизана који су код својих кућа ликвидирати, јер Мандић има јачу обавештајну службу преко ових бивших партизана. Такође би требало ликвидирати са породицама активних комуниста..." (386)

Народни херој Предраг Јевтнћ — Шкено, командант батаљона 1941. у Чачанском НОП одреду, погинуо 1943. као командант дивизије у Словенији

— **МРШИНЦИ.** За одмазду због убијених својих људи Вилимана Димитријевића, Марка Радовића и других, група четника са Слободаном Пејовићем на челу ухватила, повезала, одвела на обалу Мораве и заклала припаднике НОП-а: Ненада Капларевића, Филипа Капларевића и његовог сина Давида, Милана Каровића и његову жену Косану, Жарка Борћевића и Малину Ковачевић. Ненадов отац Радомир био је болестан и није могао да устане из постеље па су га заклали у кревету. Четници

1943.

су наредили да се мртви сахране без сандука у једну раку ван гробља. 1387)

29. август — АТЕНИЦА. Због боравка у селу бораца Чачанског НОП одреда и ликвидације једног броја четничких зликоваца, четници на челу са злогласним Божићаром — Божом Васиљевићем ухапсили 16 припадника и сарадника НОП-а, од којих су заклали пет на месту Црквине, и то: Роксанду — Росу Лишанчић, Будимира Лишанчића, Гвоздена Стеванчевића, Радисава Буровића и Душана Васиљевића — Маћанина. Пре клања свирепи су их мучили и боли камама да признају где се налазе партизани, њихова склоништа и бункери. Роса Лишанчић је била сва искасапљена. Остале су, пошто су их претукли, пустили кућама. Боривоја Икодиновића су толико тукли да је после неколико дана умро. Пуштајући Милицу — Мицу Јањић, која је била још дете, Васиљевић јој је рекао: „Пуштам те јер си још млада за клање”. После два дана четници су дозволили родбини да убијене сахрани, али без сандука, пратње, плакања и жаљења.* 1388)
- КАЧУЛИЦЕ. Борци Чачанског НОП одреда дошли у село, где су разговарали са једном већом групом грађана. 1389)
30. август — КУКИБИ. У ноћи између 29. и 30. августа борци Чачанског НОП одреда ликвидирали седам четничких зликоваца и ослободили партизанског борца Здравку Јовашевић. 1390)
31. август — ЧАЧАК, КАЧУЛИЦЕ. Четници заклали у кафани „Македонија” симпатизера НОП-а Александра Јовановића. Истог дана заклали су и припадника НОП-а Владана Павловића, а у Качулицама убили свештеника Милисава — Бата Перишића због тога што се изјашњавао против четничког терора. 1391)
- августа — МАЈДАН. Група партизанских бораца запалила општинску архиву. 1392)

* И у другим селима трнавског среза четници су вршили клања, уз обезбеђење својих већих јединица. Приликом претреса и блокаде села четници су користили становништво, а често и децу, која су ишла испред четничког строја, нарочито кроз шумске пределе.

Септембар 1943.

1. септембар — МРЧАЈЕВЦИ. Једна бугарска јединица извршила претрес села и отерала два лица у Краљево где су стрељана. 1393)
2. септембар — ГОРИЧАНИ. Због сарадње са партизанима, четници убили Момира Миладиновића, а заклали Јелену Бешевих и Ратка Весковића. 1394)
3. септембар - - ІАКОВСКИ СРЕЗ. Окружни комитет КПЈ за Чачак достави о извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију у коме га ишештава о политичкој и војној ситуацији у срезу таковском, а нарочито о терору који чине четници Драже Михаиловића над припадницима и симпатизерима НОП-а. 1395)
 - Поводом четворогодишњице рата, Немци издали проглас у коме се каже: „Данашњим даном улазимо у пету годину рата. V-колико 1939. године многим нису били познати прави циљеви другог светског рата, данас, трећег септембра 1943. године, свако зна да је међународно јеврејство мобилисало милионе заведених исправних хришћана, да сруше последњу брану господарењу јеврејства над целим светом, да сруше Немачку. На супрот овим варварима XX века стоји данас јуначка и витешка војна снага Рајха... Непоколебљива је вера Немачке у победу. Плодове ове победе уживаће и Србија, према томе колико она својим миром, редом, марљивим радом, па и најскромнијим делом буде допринела да се постигне тај циљ”. 1396)
 - АТЕНИЦА, ГОРАЧИКИ. Четници приметили борце Чачанског НОП одреда који су у 10 часова прешли из Атенице преко планије Јелице у Горачиће. После подне партизани су се вратили у Атеницу са намером да ликвидирају неколико истакнутих четника, и ту су се сукобили са једном групом од 40 четника. Борба је била жестока; четници су имали једног мртвог и једног рањеног, а на страни партизана није било губитака. 1397)
5. септембар — ЗАБЛАНЕ, ВАПА, БАЛУГА. Четничке црне тројке ухватиле и заклале партизанске сараднике: браћу Николу и Милету Обрадовић и Рада Властелицу из Вапе; Драгослава Вучићевића, Сава Пауновића, Томислава Мајсторовића и Милијану Доловац из Балуге. Остале које су одредили да убију нису ухватили. 1398)
6. септембар — СВРАЧКОВЦИ, ВЕЛЕРЕЧ, МАЈДАН. Поводом рођендана краља Петра II, четници позвали све војне обвезнике да се сакупе ради полагања заклетве краљу. Група партизанских

бораца која је логоровала на тремеђи поменутих села задржавала је на месту Ковиљача све оне који су ишли на заказани скуп. Када су партизани на тај начин окупили око 150 људи из Горње и Доње Црнуће, Горње Врбаве, Сврачковаца и Мајдана, члан Окружног комитета КПЈ Радован Јовановић им је говорио о издајству четника и величини народноослободилачке борбе. 1399)

7. септембар — ТРНАВСКИ СРЕЗ. После месец дана боравка и изведених бројних акција на територији трнавског среза и околних срезова, борци Чачанског НОП одреда, потиснути јаким четничким снагама, кренули за срез таковски. 1400)
- АТЕНИЦА, КУЛИНОВЦИ. Четници ухватили десет активних сарадника НОП-а, од којих су три заклали: Јеврема Шолајића и Милутина Луковића из Кулиноваца и Петра Николића из Београда, који је дошао у Атеницу у посету неким својим пријатељима. Све похватане су страховито мучили и тукли, а нарочито омладинке Косару Шићевић и Олгу Шолајић из Кулиноваца. 1401)
 - ГУЧА. Четници Милутина Јанковића ухватили и заклали симпатизера НОП-а Радмилу Казаковић, која је као службеник у Среском начелству у Гучи кријући издавала објаве неким сарадницима НОП-а. 1402)
 - ЗАБЛАКЕ. Бугарски војници у току ноћи вршили рацију у селу. Када су наишли поред куће истакнутог четника Милоша Величкиковића, коју је са својом четом чувао од партизана четнички злочинац Дикан Величкиковић, четници су мислили да иде Раденко Мандић па су припуцали и убили Десимира Ерића, бугарског водича. Зато су Бугари похватили већи број сељака које су пустили чим су утврдили о чему се радило. 1403)
8. септембар — ЉУБИЊКИ СРЕЗ. На путу за таковски срез борце Чачанског НОП одреда напало око 40 четника. После краће борбе четници су били разбијени. 1404)
- РАВНА ГОРА. Начелник Штаба Врховне четничке команде мајор Мирко Лалатовић, између осталог, пише команданту Другог равнаторског корпуса Предрагу Раковићу: „Треба да настанете свим снагама да смакнете тог Мандића и његову дружину јер се налази на врло незгодном месту...” 1405)
12. септембар — БАЊИЦА. На месту Плоче четници одржали збор на коме су говориле четничке старешине општине јежевичке Радојица Страњанчевић — Страњанац и Милован Грујанац. Они су позвали све оне који симпатишу партизане да их се одрекну, како би се избегло крвопролиће. 1406)
13. септембар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио писмо Окружном комитету КПЈ за Крагујевац у коме се наводи да је Чачански НОП одред за време једномесечног боравка у селима трнавског среза ликвидирао десет четничких

1943.

зликоваца, водио четири борбе са четницима и жандармима, ранио пет четника и запленио осам пушака, 490 метака, три револвера и две бомбе. У току свих борби у овом периоду партизани нису имали ни мртвих ни рањених, али су у једној борби изгубили митраљез са 90 метака, једну пушку и две бомбе. У маневрису пред јаким непријатељским потерама борци су комбиновали врло успешно ноћно и дневно кретање, а скоро све акције вршили су дању. „Народ се диви смелости партизанских бораца који са малим снагама излазе на крај са скоро 50 пута јачим непријатељем”. 1407)

14. септембар — БАЊИЦА. Група четника коју је предводио Власта Антонијевић, командант Аруге жичке четничке бригаде, дошла у село, ухватила и заклала Милијану и Миодрага — Драга Вуколића, а убила Тихомира Давидовића — припаднике и сараднике НОП-а. 1408)

— ТРНАВА, ВИЉУША. У ноћн између 13. и 14. септембра четници ухватили седам припадника и сарадника НОП-а, од којих су заклали: Радослава Влајковића и његову ташту Дринку Вучићевић из Виљуше и Милоша Крсмановића из Трнавe, а после молби и интервенција четници пустили Даницу Мандић, Живорада Мандића, Дринку Петровић и Радмилу Петровић. 1409)

— JEЖЕВИЦА, ЛИПНИЦА, РАЈАЦ. Четничка казнена експедиција, коју је предводио злогласни Миодраг Васић, командант Прве жичке четничке бригаде, похвагала и заклала сараднике НОП-а Ружу Косовац и Цмиљку Вучићевић из Жежевице, Милку Властелицу из Липнице и Радомира Мајсторовића из Рајца. 1410)

— МРШИНЦИ, СЛАТИНА. За одмазду због убијених седам четника у Кукићима 29. августа 1943. године, четничке црне тројке Жарка Боришића, Драгослава Вучићевића — Црњака и Милоша Нирковића ухватиле у ноћи између 13. и 14. септембра седам сарадника и симпатизера НОП-а, заклале их и њихова тела бациле у Мораву, и то: Милију Вучетића, учитеља у пензији, његову поћерку Љубицу Аничић, Младомира Тутуновића и Милојка — Мила Ранђића из Слатине; Спиридона — Спира Смиљанића, Мијата Панића и Радована Ровинца из Мршинаца. 1411)

16. септембар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Округни комитет КПЈ за Чачак доставио извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију у коме даје податке о политичкој и војној ситуацији. Посебно се истиче да четници поштшавају терор као одговор на већу активност и акције Чачанског НОП одреда. 1412)

17. септембар — ВЕЛЕРЕЧ. У току ноћи борци Чачанског НОП одреда сукобили се са четничком заседом у којој је било око 40 четника са командантом Таковске четничке бригаде поручником Светомиром Анђелковићем. У току краће борбе партизани су убили познатог кољаша Чапинца и запленили његов пушком-

траљез са око 120 метака и једну пушку, заробили два четника а остале разјурили. Овај партизански успех имао је великог одјека и утицаја у целом таковском срезу. Из освете за пораз четници су запалили кућу припадника НОП-а Младена Царевића и убили његову жену и снаху. 1413)

— **КРИВА РЕКА, БОЉКОВЦИ.** Група бораца Чачанског НОП одреда у ноћи између 17. и 18. септембра демолирала постројења на железничкој станици Крива Река, а у Бољковцима спалила Пошту и разоружала четничку стражу. 1414)

18. септембар — **АТЕНИЦА.** Четничка црна тројка одсекла главу Богосаву Трипковићу, активном поручнику БВЈ и припаднику покрета Драже Михаиловића, због тога што се пасивно држао и био против четничког клања и убијања. 1415)

23. септембар — **ЧАЧАК.** Пред општинском зградом одржан збор на коме је говорио нови председник чачанске општине Љотићевац Срећко Симеуновић — Хаос. Позивајући народ да му пружи подршку и моралну помоћ, Симеуновић је, између осталог, рекао: „Треба да будемо паметни и лојални према окупатору. Од тога зависи наше народно бити или не бити...” 1416)

— **СВРАЧКОВЦИ.** У ноћи између 23. и 24. септембра група бораца Чачанског НОП одреда запалила општинску архиву. 1417)

24. септембар — **ЧАЧАК.** Решењем шефа Српске државне безбедности за предстојника Градске полиције постављен Живота Ст. Станковић, полицијски комесар. По пријему дужности Станковић је позвао представнике трговачког, занатлијског и кафецијског удружења и друге „вићеније грађане” и од њих тражио да му пружи помоћ и сарадњу „да би могао несметано да изврши задатак који му је постављен... како би тиме допринели сви скупа олакшању задатка који је на себе преузео армијски генерал и председник Српске владе Милан Недић”. 1418)

25. септембар — **РУДНИК.** Борци две чете Првог шумадијског НОП одреда напали и разбили у варошици четнику посаду, убили четири, а ранили више четника. 1419)

27. септембар — **НАКУЧАНИ.** Група од девет бораца Чачанског НОП одреда напала на четничку чету Милојка Весковића, разбила је, заробила једног четника и запленила седам пушака. 1420)

30. септембар — **ЧАЧАК.** Одржан збор коме су присуствовали грађани града и околних села. На збору је говорио окружни начелник Момчило Достанић, који је позвао народ да буде лојалан према окупатору, тврдећи „да је једини спас српског народа у братској слози и удруживању свих напредних националних снага ради уништења црвене авети, која је данас страшнија него јуче...” 1421)

септембра — **ЧАЧАК.** У Гимназији формирана скојевска организација и изабрано руководство које су сачињавали Југослав Поповић, Нада Мајсторовић и Бранко Савић. 1422)

Октобар 1943,

1. октобар — ЧАЧАК. Немачка команда известила своју вишу команду да је, у циљу одмазде, стрељано 283 таоца и 42 комуниста због низа препада на подручју Фелдкомандантуре 610 у којима је убијено неколико припадника немачке и бугарске оружане силе. 1423)
 - ВЕЛЕРЕЧ. Окружни комитет КПЈ организовао 15-дневни партијски курс, који је похађало десет партијских радника. Предавач је био секретар Окружног комитета КПЈ Милош Минић. У циљу конспирације курса Чачански НОП одред се кретао у другим деловима таковског среза и вршио акције да би на тај начин одвукао пажњу непријатеља. Приликом претреса терена четници су у велеречким шумама открили логор где се одржавао курс. Том приликом вођена је борба која је трајала све до увече. При повлачењу курсисти су се сукобили са још једном четничком групом испред села Бруснице. Одступајући даље према Г. Милановцу, они су наишли и на заседу жандарма. Вештим маневривањем и смелим отпором курсисти су успели да из овог окршаја изађу без губитака. Једино је лакше рањена партизанка Здравка Јовашевић. 1424)
2. октобар — ВРАНЕВШНИЦА. У ноћи измеђ 2. и 3. октобра партизански борци спалили општинску архиву и одузели новац из касе. 1425)
3. октобар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију о политичкој и војној ситуацији. У извештају се посебно истиче да је организован партијски курс који је похађао један број чланова Партије. Чланови Среског комитета КПЈ за срез трнавски присуствовали су курсу за време обраде тема: *Развитак друштва, Теорија партије, Организационо питање, Теорија револуције и Диктатура пролетаријата*. 1426)
 - РУДНИК. Борци Чачанског НОП одреда који су логоровали на обронцима Рудника задржали групу мобилисаних људи који су требали по наредби четника да иду у село Трудељ на полагање заклетве и тако делимично омели четнички план. 1427)
- 3—6. октобар — ОВЧАР-БАЊА, ПРИЈЕВОР. За време блокаде Овчар-Бање бугарски војници опљачкали манастире Благовештење и Јовање и убили два калуђера и старешину манастира Јо-

вања. При повратку за Чачак Бугари су запалили кућу Милана Марковића из Пријевора. Вршећи претрес терена, Бугари су, поред пљачке, силовали жене, тукли и мучили грађане. Опљачкане ствари су после препродавали. 1428)

5. октобар — РУДНИК. По наређењу Главног штаба НОВ и ПОЈ за Србију, од делова Првог шумадијског и Космајског НОП одреда и Првог шумадијског ударног батаљона на планини Руднику формирана Прва шумадијска НО бригада, која је у свом саставу имала два батаљона у јачини од око 450 бораца. 1429)
 - АОЗНИЦА. Иа стрелишту у Алвациници испод Топаловог брда Немци стрељали 52 таоца, а после неколико дана стрељали још око 20 талаца који су, углавном, били из ужичког краја. 1430)
7. октобар — РТАРИ. Због политичких обрачуна, четници Милутина Јанковића убили председника чачанске општине Срећка Симеуновића — Хаоса 1431)
10. октобар. — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Таковска и Качерска четничка бригада добиле наређење да на терену таковског и качерског среза предузму акције чишћења и убијања свих који сарађују са партизанима. 1432)
11. октобар — ЗАГРАБЕ, РУЧИБИ. Партизани водили борбе против четника Качерске бригаде у Заграћу, а сутрадан у Ручићима. 1433)
14. октобар — УГРИНОВЦИ, КРИВА РЕКА. Група бораца Чачанског НОП одреда и Прве шумадијске НО бригаде запалиле зграде железничких станица у Угриновцима и Кривој Реци и општинску архиву у Угриновцима, а демолирала уређаје у Пошти. 1434)
15. октобар — УГРИНОВЦИ, БОЉКОВЦИ. Делови чачанског НОП одреда и борци Качерске чете Прве шумадијске НО бригаде имали краћи сукоб са четницима, после кога су се повукли у Бољковце, где су запалили општинску архиву и демолирали Пошту. 1435)
16. октобар — РУЧИБИ. Делови Чачанског НОП одреда и Качерске чете Прве шумадијске НО бригаде напали на четнике Николе Калабића који су ту вршили концентрисање својих снага. Борба је била врло оштра и трајала је од 8 до 15 часова. У борби је из Чачанског НОП одреда погинуо Богић Васовић, а рањени Гвозден Трипковић и Милисав Бурић, а из Качерске чете погинули су командир чете Живорад Симић — Вивац и један борац. Но и поред бројне надмоћности четника партизани су успели да се пробију из обруча и повуку у правцу Такова. 1436)
17. октобар — ВЕЛЕРЕЧ. После борбе у Ручићима борци Чачанског НОП одреда дошли у Велереч, где су се састали са групом теренских политичких радника. Око 800 четника Николе Калабића, у потери за Одредом, сукобило се са партизанима у велеречкој шуми на месту Смрдљанска коса. Четници су имали

1943.

два рањена. Одред је заварао четничке потере, заобилазним путем се вратио у Велереч и поново се нашао четницима иза леђа. 1437)

Борци из чачанског краја борили су се у саставу Друге пролетерске бригаде

18. октобар — БАЛУГА ЉУБИККА. Четничка црна тројка Бојана Ристановића после свирепог мучења заклала припаднике НОП-а Стоју Тошић, правника из Чачка, Јелену — Јелу Вукадиновић, домаћицу из Чачка и још једну неидентификовану жену. Њихове лешеве је изложила на раскрсници путева. 1438)
- ЉУБИГЖИ СРЕЗ. Наредбом команданта Другог равногорског корпуса Предрага Раковића, Љубићка четничка бригада подељена на две бригаде. За команданта љубићких бригада постављен је капетан Радиша Чековић, за команданта Прве љубићке бригаде потпоручник Милун Савић, а за команданта Друге љубићке бригаде поручник Секула Тешић. 1439)
22. октобар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио писмо Окружном комитету КПЈ за Крагујевац у коме га обавештава о акцијама Чачанског НОП одреда. 1440)
26. октобар — ЛАЛИНЦИ. Борци Чачанског НОП одреда ухватили у Лалинцима, срез качерски, четничког четовођу Авакума Аврамовића из Бољковаца и стрељали га. 1441)
29. октобар — ТАКОВО. Група партизанских бораца, међу којима је било и осам партизанки, око 22 часа запалила општинску зграду. 1442)
- октобра — Г. БРАНЕТИБИ. Група бораца Чачанског НОП одреда запалила општинску зграду. 1443)

Новембар 1943.

- I. новембар — ЧАЧАК. У току ноћи један немачки војник улазио у куће грађана, плачкао и покушавао да врши силовања. 1444)
7. новембар — Централни комитет КПЈ издао проглас народима Југославије позивајући их да масовно ступају у оружану борбу за потпуно ослобођење земље. 1445)
8. новембар — ГУЧА. Окружни начелник из Краљева одржао конференцију са „вићенијим грађанима“ среза драгачевског. 1446)
10. новембар — МИОКОВЦИ. Немачки војници дошли камионима у село, опљачкали један број домаћинстава и ухапсили двојицу грађана. 1447)
- II. новембар — ГУЧА. Окружни начелник из Краљева одржао ширу конференцију са грађанима среза драгачевског. 1448)
13. новембар — НАКУЧАНИ. У ноћи између 13. и 14. новембра група партизанских бораца запалила Железничку станицу и магацин. 1449)
14. новембар — ЧАЧАК. Окружни начелник из Краљева одржао конференцију у сали биоскопа „Крен“. 1450)
20. новембар — ДОЊИ БРАНЕТИКИ. После изведене акције у селу Враћевшници борци Чачанског НОП одреда исте ноћи дошли у грузанску Каменицу, а затим у Г. Црнућу, Велереч и Доње Бранетиће, где су се састали са борцима Црве шумадијске НО бригаде и договорили око одласка у Босну ради прикључења регуларним јединицама народноослободилачке војске. 1451)
22. новембар — УГРИНОВЦИ. На железничкој станици у Угриновцима група партизанских бораца напала воз у коме су били немачки војници и припадници СДС. 1452)
23. новембар — ДОЊИ БРАНЕТИЋИ. Вођена борба између четника и партизана који су се кретали према Тометином Пољу. 1453)
24. новембар — ТОМЕТИНО ПОЉЕ. На путу за Босну борци Чачанског НОП одреда и Прве шумадијске НО бригаде водили борбу против четника Пожешке и Црногорске (Косјерићке) бригаде. Борба је трајала цео дан и тек увече четници су били разбијени. Један партизан је погинуо, а један рањен. 1454)

1943.

- УГРИНОВЦИ. Четири партизанска борца порушили на неколико места железничку пругу у Угриновцима. 1455)
- 25. новембар — ТОМЕТИНО ПОЉЕ. После разбијања четника претходног дана, борци Чачанског НОП одреда и Прве шумадијске НО бригаде, према депеши Врховног команданта НОВ и ПОЈ Јосипа Броза Тита, продужили пут преко Косјерића у правцу Вишеграда с циљем да успоставе везу са другим партизанским снагама на линији Вишеград — Вардиште — Мокра Гора. 1456)
- 27. новембар — ГЛАМОЧКО ПОЉЕ. Погинуо секретар Централног комитета СКОЈ-а Иво — Лола Рибар. 1457)
 - КРИВА РЕКА. Група партизанских бораца запалила Железничку станицу. 1458)
- 29. новембар — ЈАЈЦЕ. Одржано Друго заседање АВНОЈ-а коме су присуствовали делегати из свих крајева Југославије, сем делегата из Македоније и Санцака, који нису могли да стигну. На овом заседању, пошто је дата политичка оцена развоја НОР-а, донета је Декларација на основу које је донето низ врло важних одлука од општејугословенског значаја. 1459)
 - ПРИЈЕПОЉЕ. Прва Шумадијска НО бригада укључила у свој састав Чачански НОП одред и после напорних борби и маршева стигла у Пријепоље, где је ушла у састав Друге пролетерске дивизије. 1460)
 - ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Командант Првог равногорског корпуса Звонимир — Звонко Вучковић издао наређење својим јединицама да буду приправне и крену у борбу против партизана када буду позване: „Комунисти су прикупили јаче снаге у Санцаку и сада надиру у Западну Србију... Четничке јединице овог корпуса у садејству са другим снагама дејствоваће из области северно од Вишеграда, дуж десне обале Дрине, све до Лима, па и преко њега..1461)
- новембра — ВРАБЕВШНИЦА. Група партизанских бораца демолирала поштанску зграду, запалила општинску архиву, посекала телефонске бандере и убила једног љотићевца из Чачка. 1462)

Децембар 1943.

1. децембар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Команда Другог равногорског корпуса отпочела са спровођењем наредбе Врховне четничке команде о општој мобилизацији. Ова наредба спровођена је, углавном, насилним путем. 1463)
- поч. децембра — ЛОНДОН. Председник британске владе Винстон Черчил, у име своје владе, отказао даљу помоћ четницима због њихове сарадње са окупатором. 1464)
3. децембар — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Једна група четника под називом Национални покрет у Доњем Драгачеву, због личних сукоба и политичких размирица, отцепила се од Милутина Јанковића, команданта Прве драгачевске четничке бригаде, оптужујући га за силовања, пљачку, убиства и друго. У апелу ове групе четника упућеном народу доњег Драгачева се, између осталог, каже: „Браћо Срби Доњег Драгачева. Наш драгачевски Мурат* Јанковић стигао је у наше Драгачево са његовом насилничко-разбојничко-лоповском бандом — касапима српског ојађеног и намученог народа... зато склањајте ваше кћери, снахе и жене... Он и његови лопови у овим општинама извршили су 37 крађа... Поред овога његови лопови — касапи опљачкали су у Д. Драгачеву 1,5 милион динара од оних људи који су 1941. године били у партизанским одредима... Разбојник Јанковић и његова касапска група убили су у Д. Драгачеву преко 100 људи и жена потпуно невиних... Избатио је у Д. Драгачеву преко 600 људи и жена... Поред овога отерао је у лагер 345 људи и жена од којих су многи стрељани. .. Ми нисмо одметници равногорског покрета на чијем челу стоји генерал Дража Михаиловић, већ се боримо против Мурата Јанковића и његове лоповске банде..." 1465)
4. децембар — ПРИЈЕПОЛЗЕ. После ступања Прве шумадијске НО бригаде и Чачанског НОП одреда у састав Друге пролетерске дивизије дошло је до огорчене борбе против Немаца у Пријепољу, у којој је изгинуо велики број партизанских бораца из чачанског краја. 1466)
5. децембар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Четничка команда Другог равногорског корпуса издала наредбу љубићким бригадама, Трнавској и Летећој бригади да изврши покрет у правцу Рудни-

* Име по турском цару Мурату, који је имао велики харем жена.

1943.

ка и одбаце око 500 партизана који су се појавили на том терену. 1467)

7. децембар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију о пролазу Прве шумедијске НО бригаде преко чачанског краја и бројном стању четника Драже Михаиловића. 1468)
- АТЕНИЦА. Патрола СДС из Чачка напала на кућу Владимира — Владе Јањића у којој су се налазили партизански борци Милица Вучетић — Трепуша, Владимир — Владе Јањић и Драган Еубовић. Они су, после краће борбе, успели да се извуку из обруча. 1469)
8. децембар — ЧАЧАК. После провале скојејевске организације фебруара 1943. године, организован рад био је сведен на најмању меру. Половином године, а нарочито од септембра месеца, активност је појачана. Осмог децембра једна група ученика седмог и осмог разреда гимназије, по завршеним часовима, одала је пошту ћутањем од два минута свим партизанима који су изгинули и стрељани у току 1941. године. Главни организатор ове акције био је Љубомир Чукић. Одмах су ухапшени ученици осмог разреда Александар Спасић, Божидар Мариновић и Александар Анастасијевић, питомци Српског избегличког дома (СИД) у Чачку, зато што су одржавали везе са партијским руководством и растурали напредну литературу и летке међу средњошколском омладином. Ради ислеђења ове групе у Чачак је дошао шеф Четвртог комунистичког одсека Специјалне полиције управе града Београда Бошко Бећаревић и лично руководио ислеђењем. 1470)
- ЧАЧАК. Органи Предстојништва градске полиције ухапсили и после истраге предали Специјалној полицији припаднике НОП-а Војинку Опанчину, студента права из Дружинића и Витомира Аврамовића, земљорадника из Дружинића и Драгомира Грбовића, трговца из Чачка. 1471)
10. децембар — РУДНИК. Група партизанских бораца посекала на Руднику телефонске линије и демолирала поштанску зграду. 1472)
- ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Четничка средња команда наредила да све општинске управе и друга надлежства обављају редован рад. 1473)
- пол. децембра — ЧАЧАК. У току месеца децембра проваљена средњошколска организација СКОЈ-а у Чачку. Ухапшени су: секретар руководства Југослав Поповић, ученик седмог разреда гимназије и чланови руководства Надежда — Нада Мајсторовић, студент медицине, и Бранко Савић, ученик седмог разреда гимназије. Одмах затим ухапшени су: Љубомир Миладиновић — Војвода и Драгољуб Бранковић, ученици осмог разреда гимназије, Петар Мариновић, ученик петог разреда гимназије

1943.

и Надежда Селаковић, евршена матуранткиња. Из Српског избегличког дома (СИД) ухапшени су: ученици осмог разреда гимназије Никола Кастратовић, Љубомир Ромчевић и Реља Атанасијевић и ученици седмог разреда гимназије Душко Спасић и Реља Васић. На тражење Специјалне полиције ова група је, на челу са Југославом Поповићем, спроведена у Београд ради даљег вођења истраге. После ислеђења неки су упућени у логоре на Бањицу и Смедеревску Паланку, од којих је већина стрељана. Један мањи број је пуштен кућама. 1474)

19. децембар — ЉУТОВНИЦА, СРЧАНИК. Група партизанских бораца порушила железничке станице. 1475)
 20. децембар — АТЕНИЦА. Четнички зликовци Божидар — Божо Васиљевић и Давид Којовић ухватили припаднике НОП-а Јована — Јова Ненадића и његову жену Разу, које су тукли до бесвести, и овако онесвешћене су потом пољивали леденом водом. Раза је одмах умрла, а нешто касније подлегао је и Јован. 1476)
 22. децембар — АДРАНИ. Четнички командант Другог равногорског корпуса Предраг Раковић састао се са шефом Гестапоа из Краљева и закључио споразум о заједничкој акцији на терену свога корпуса против припадника НОП-а. 1477)
— ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Врховна четничка команда издала наредбу да се формирају срески равногорски одбори, а затим и општински, и да се изабере делегати за предстојећи четнички конгрес. Равногорски одбори су имали да оличавају четничку власт и званично су третирани као органи власти. Они су представљали политички ослонац четничким војним јединицама, стварајући им услове за даљу борбу против НОП-а. 1478)
 23. децембар — ГУЧА. У близини варошице одржан збор на коме је говорио командант драгачевских четничких бригада Давид — Дачо Симовић, који је наредио сељацима да дају реквизиције и извршавају наређења окупаторских власти. 1479)
 26. децембар — МАЈДАН. У току ноћи група партизанских бораца посекала 17 телефонских бандера. 1480)
 27. децембар — КРИВА РЕКА. Група партизанских бораца око 23,30 часова запалила на железничкој станици један вагон немачког транспортног воза, демолирала телефонска постројења и посекала телефонске стубове. 1481)
 31. децембар — ЉУТОВНИЦА. Близу железничке станице вођена борба између четника и групе партизана. Истог дана партизани су спалили и уништили телефонска постројења у Железничкој станици. 1482)
- децембра — ПРАЊАНИ. Одржан конгрес четничке равногорске омладине коме су присуствовали делегати из свих крајева и представници четничке команде. Изабран је Централни комитет равногорске омладине. 1483)

1944.

Јануар 1944.

- I. јануар — КЛАТИЧЕВО. Група бораца Чачанског НОП одреда запалила општинску архиву и одузела новац из касе. 1484)
4. јануар — ЗАГРАБЕ. Једна чета Другог батаљона Качерске четничке бригаде напала, из заседе, тројицу партизанских бораца и једног убила. 1485)
6. јануар — РУЧИБИ. Трећи батаљон Качерске четничке бригаде водио борбу против 15—20 партизански хбораца, који су се повукли према Шилопају. 1486)
7. јануар — ЛОЗАЊ. Партизански борци Костадин Лукић и Милета Сретеновић сукобили се са једном групом четника, натерали је у бекство и запленили пушку, писаћу машину и радио-апарат. 1487)
- II. јануар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Регуларне партизанске јединице из Босне и Санџака почеле угрожавати четнике у западној Србији. У циљу одбијања продора партизанских јединица које су после заузимања Ивањице биле усмерене према Чачку, четничка Врховна команда наредила приправност Првог и Другог равногорског корпуса. 1488)
12. јануар — ЧАЧАК. Пред кафаном „Јездинац“ четници заклали симпатизера НОП-а Властимира Вуковића, књижара из Чачка. 1489)
13. јануар — ЗАГРАБЕ. Једна чета четника Качерске бригаде блокирала и напала кућу Радоја Миловановића у којој су се налазила три партизанска борца. У неравној борби је један партизан погинуо, други заробљен, а трећи успео да се спасе. 1490)
14. јануар — СЛАТИНА. Четници ухватили сарадника НОП-а Селимира Никитовића, извели га из куће и на зверски начин убили 1491)
16. јануар — ЧАЧАК. После провале скојевске организације у Српском избегличком дому и хапшења руководства средњошколске скојевске организације у децембру 1943. године, полиција је успела да открије и ухапси нову групу чланова СКОЈ-а. Почетком јануара 1944. године полиција је затворила Загорку — Загу Волић, фризерку, и Драгића — Драгана Бојовића, ученика гимназије. Шеснаестог јануара 1944. године полиција је на-

1944.

ставила са даљим хапшењем. Тако су ухапшени: Пантелија Васовић, радник Фабрике хартије, Миломир Киковић — Лале, железнички стражар, Крстомир Мандић, механичар, Андор Бербеља, ученик седмог разреда гимназије, Надежда Златић, домаћица, Лепосава Филиповић, ученица учитељске школе, и Славољуб Поповић, ученик гимназије. После ислећења у чачанском затвору ухапшени су упућени у Специјалну полицију у Београд. Према пресуди, сви млађи од 18 година спроведени су у казнено-поправни дом у Смедеревску Паланку, а старији у логор на Бањицу, где је већина стрељана. 1492)

— ШИЛОПАЈ. Преки четнички суд Качерске бригаде осудио на смрт партизанског бораца Драгослава З. Матића из Војковаца, срез качерски. Стрељање је извршено, у присуству народа, на збору у Шилопају. 1493)

19. јануар — ВАРНИЦЕ. Једна чета четника Качерске бригаде сукобила се са шест партизанских бораца који су се налазили у кућама Милинка Симеуновића и Милинка Живановића. Партизани су отворили ватру на четнике и успели да се на време повуку. 1494)

20. јануар — ПРЕЛЗИНА. Група четника Николе Калабића извршила претрес воза на железничкој станици у Прељини, тражећи неку „комунистичку“. 1495)

— ТРНАВСКИ СРЕЗ. Партизански борци и партијски радници пошли да се пребаце, у две групе, са територије трнавског у таковски срез. У првој групи су били Владимир — Владе Јањић, Данило Митровић — Аврам и Радоје Радојевић, а у другој Радован Јовановић, Милица Вучетић — Трепуша и Мирољуб Нешковић — Жацо. 1496)

21. јануар — ЧАЧАК. Од 3.000 избеглица, колико их је тада било у срезу трнавском, 370 је размештено по селима. При општинама су образовани посебни одбори који су се бринули о исхрани и смештају избеглица. 1497)

22. јануар — ПРИСЛОНИЦА. Групе партијских радника које су се из трнавског пребацивале преко љубићког у таковски срез напали четници. У борби су погинули Милица Вучетић — Трепуша и Мирољуб Нешковић — Жацо. 1498)

25—28. јануар — БА. У селу Ба, срез ваљевски, одржан четнички Светосавски конгрес коме су присуствовали делегати: „Србије, Хрватске, Славоније, Словеније, јужне Србије, Црне Горе, Босње, Херцеговине, Далмације, Бачке, Срема и Баната“. На Конгресу је, у циљу даљег развоја четничког покрета, донет и усвојен програм и статут Југословенске демократске народне заједнице. Поред осталог, овај Конгрес је требао да буде као

1944.

противтежа Другом заседању АВНОЈ-а и озакоњење „резултата досадашњег рада четничког покрета.“ 1499)

26. јануар — Г. МИААНОВАЦ. Срески начелник одржао конференцију са председницима општина. 1500)
28. јануар — НАКУЧАНИ. Група партизанских бораца напала на Железничку станицу, запалила архиву и однела телефон. 1501)
- јануара — ВЕЛЕРЕЧ. На четири партијска радника напали четници, али су се они, кроз борбу, пробали у правцу Сврачковаца. 1502)
- јануара — ПРАЊАНИ. По наређењу Врховне четничке команде, формирана школа за резервне четничке официре*. Школа је отпочела са радом јануара 1944. године и имала је задатак да уздиже и изграђује кадрове на подручју Западне Србије. Формирана је и школа за обуку командоса и курс за обуку саботера, док је курс за радио-телеграфисте и курс за верске мисионаре био при Врховној четничкој команди. 1503)

* Прва два месеца школа је радила у Прањанима, а затим у марту и априлу у Горачићима у Основној школи. Кроз ову школу је прошло преко 70 ђака — четника из редова млађих људи са територије Првог и Другог равнорског корпуса. Из Горачића се школа преместила негде на терен трнавског или љубићског среза.

Фебруар 1944.

2. фебруар — КРАЉЕВО. Окружни начелник известио Министарство унутрашњих послова да између четника и Немаца „влада тренутно примирије и да се наоружани четници слободно крећу по градовима на очиглед Немаца.” 1504)
3. фебруар — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције ухапсило 28 професора, наставника и ученика чачанских гимназија, осумњичених да сарађују са НОП-ом. После завршне истраге пуштени су на слободу. 1505)
5. фебруар — ЉУТОВНИЦА. У борби против четника погинуо члан Окружног комитета КПЈ за Чачак Радован Јовановић. 1506)
6. фебруар — ТАКОВСКИ СРЕЗ, КАЧЕРСКИ СРЕЗ. Начелник округа крагујевачког известио Министарство унутрашњих послова да су се у току јануара појавили партизани на терену таковског и качерског среза. 1507)
9. фебруар — КРАЉЕВО. Окружни начелник Момчило Достанић доставио среским начелницима и предстојништвима градских полиција распис у коме критикује њихове извесне слабости у обавештајној и пропагандној активности, па им шаље упутство и наређење за њихов будући рад. У упутству се, између осталог, каже: „Обавештајна служба и пропагандна акција у округу потпуно су подбациле захваљујући неенергичности старешина управних и полицијских власти... Обавештајна служба мора регистровати све догађаје, све појаве, све гласове који круже. Она је преко наредби председника Владе и Министра унутрашњих послова сконцетрисана у срезу у рукама среског начелника, у граду у рукама предстојника градске полиције. У округу у рукама окружног начелника. Безброј пута је наређено да обавештајном службом руководим лично и да ме благовремено и уредно о свему обавештавате. Међутим, ја разне вести и догађаје сазнајем пре на улици него од вас... То тако не може да иде. Управне власти и полиција су око и ухо државе и они морају правилно да функционишу иначе је држава у опасности. Тајност и брзина обавештења су главна обележја добре обавештајне службе... Упозоравајући вас последњи пут на све ово наређујем вам да лично руководите обавештајном службом. Да ову службу организујете тако да у свако доба будете у току догађаја и обавештени о свему. Да своја обавеште-

1944.

- ња и сазнања најбржим путем достављате окружном обавештајним центру..." 1508)
20. фебруар — ЗАГРАБЕ. Четничка бригада потпоручника Филиповића вршила у селу пљачку, узимала стоку, живину и друге вредносне ствари. 1509)
- Г. МИААНОВАЦ. Поручник Васо Јовичић, припадник СДК, одржао предавање „Интенције рада генерала Недића." 1510)
21. фебруар — ЛОНДОН. У британском Парламенту председник владе Винстон Черчил изнео закључке своје владе у погледу стања у Југославији и, између осталог, рекао: „Партизански покрет убрзо је надмашио снаге генерала Михаиловића. Не само Хрвати и Словенци, већ и велики број Срба пришао је Маршалу Титу, и у овом моменту он има више четврт милиона људи са собом и велике количине материјала отетог од непријатеља.. . У овим херојским снагама и око њих развио се национални покрет уједињења. Комунистички делови имали су част да почну први... У Маршалу Титу партизани су нашли истакнутог вођу, славног у борби за слободу." 1511)
22. фебруар — ЗАГРАБЕ. Преки суд Качерске четничке бригаде осудио на смрт припадника НОП-а Бранка Пејовића из Заграба. 1512)
23. фебруар — Врховни командант НОВ и ПОЈ Јосип Броз Тито упutio борцима, командирима, командантима и политичким комесарима поруку поводом 23. фебруара — 26-годишњице Црвене армије. У поруци се истиче: „Црвена армија наноси све опасније ударе фашистичким освајачима, а њен победonosни марш према западу радосно одјекује у срцима свих поробљених народа Европе, празник Црвене армије подстиче припаднике на још снажније ударе против фашизма. Тај празник подстиче и припаднике НОВ и ПОЈ на немилосрднију борбу против окупатора и његових домаћих слугу." 1513)
24. фебруар — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Врховна четничка команда поставила за команданта драгачевских четничких бригада капетана II класе Бранислава Лазаревића. За команданта Прве драгачевске бригаде постављен је потпоручник Драгиша Пеливановић, а за команданта Друге драгачевске бригаде поручник Гојко Маричић. Досадашњи командант драгачевских бригада Давид — Дачо Симовић је упућен у Штаб Првог равногорског корпуса на нову дужност. 1514)
26. фебруар — МУТАЊ. Група партизанских бораца из таковског среза наишла на заседу четника Качерске бригаде и против њих водила борбу, после које се повукла у правцу Мајдана. Партизани су имали једног мртвог и три рањена бораца. 1515)
- ГРАБОВИЦА. У ноћи између 26. и 27. фебруара припадници СДС из Г. Милановца убили Спасоја Марића. Марић је 1941.

1944.

године био партизан и његова кућа је била сарадник НОП-а за све време рата. Он је био на раду у Крагујевцу у Националној служби, где се склонио да не буде заклан. Убијен је када је дошао кући, јер га је неко од агената издао. 1516)

28. фебруар — Д. БРАНЕТИЋИ. Трећи батаљон Качерске четничке бригаде и Друга чета Таковске четничке бригаде напали на групу од 17 партизанских бораца. Борба је трајала од 5 до 17 часова. Жртва је било на обе стране. 1517)

— ЧАЧАК. На основу одлуке немачких власти, Градско поглаварство донело решење о затварању кафане „Радничка касина” у улици Цара Лазара 94, чији је закупац био Драгослав Милићевић. У решењу се, између осталог, каже: „У интересу реда, рада и мира у нашем граду после хапшења озлоглашених бандита у Вашем локалу, а по доказаној чињеници да у Вашем локалу свраћају разни комунисти и бандити. . . решавам да се ОДМАХ забрани даљи рад...” 1518)

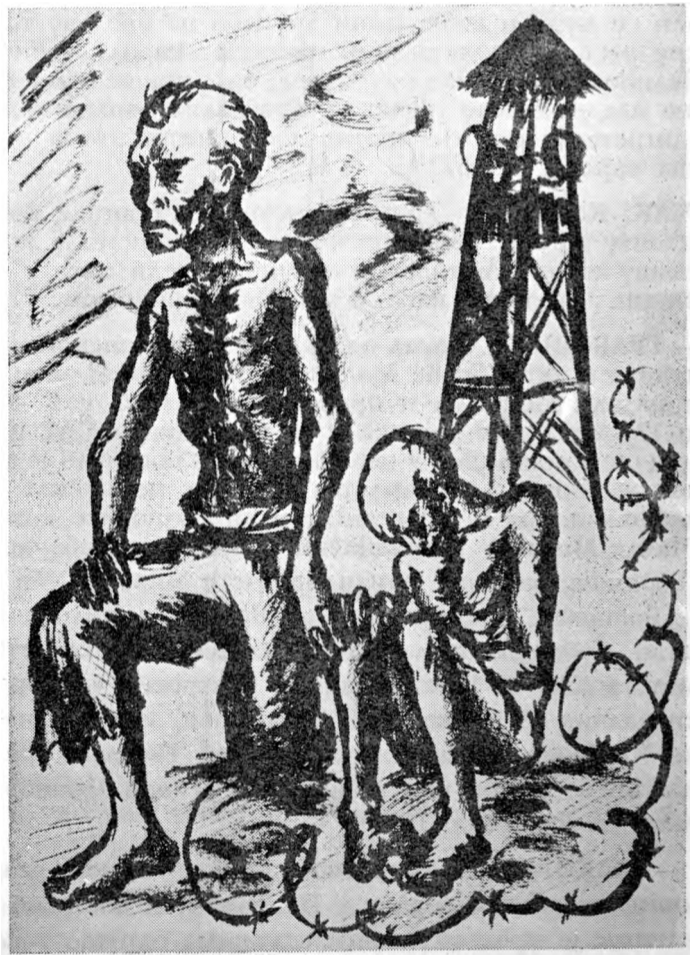
фебруара — ЧАЧАК. Окружни комитет КШ за Чачак издао проглас народу чачанског и ужичког краја у коме га упознаје са издајничком улогом четника и осталих домаћих издајника. Четнички конгрес одржан у селу Ба и његове одлуке треба одбацити јер су демагошке и у суштини уперене против истинских бораца који се боре за ослобођење наше земље. У прогласу се, између осталог, каже: „. . . Немачки окупатори и њихов највернији слуга Недић никада нису хтели обелоданити да су Дражиновци са њима склопили споразум о заједничкој борби против народно - ослободилачког покрета у Југославији.... Тај споразум они нису хтели обелоданити зато што су знали да би то допринело појачању народно - ослободилачке борбе у нашој земљи. Дража Михаиловић би се у очима народних маса изједначио с Недићем, Павелићем и Рупником, и сви они који хоће да се боре за слободу сврстали би се у редове народно - ослободилачке војске.. . И Дража и Недић и Немци старали су се најбрижљивије да њихов споразум остане у тајности, да би Дража што успешније могао вршити срамну улогу разбијача народног јединства... Час слома немачких окупатора приближава се све ближе. Непобедива Црвена армија гони Хитлерове хорде на запад, енглеска и америчка војска задају све теже ударце Хитлеровој Немачкој. Дан ослобођења наше земље... није далеко. Дижите се на оружје, ступајте у партизанске одреде...” 1519)

фебруара — РАКОВА. Четници Бојана Ристановића заклали партизанског борца и партијског радника Наду Симовић, студента из Мојсиња. Предходно су је страховито мучили: одсекли су јој дојке и једну руку, али се она храбро држала и јуначки умрла. 1520)

1944.

фeбруара — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Од четворице партизанских бораца који су остали на терену таковског среза после одласка Чачанског НОП одреда у Босну, група је, доласком нових, нарасла на око 15 бораца, тако да је од ње формирана чета чији је командир био Раде Бурђевић, а политички комесар Душан Радојчић. 1521)

фeбруара — КРСТАЦ. У село дошла једна група немачких војника из Ужица, убила два и ухапсила 15 лица, а запалила две куће. Ухапшени су спроведени у Краљево и тамо сгрељани. 1522)

Март 1944.

5. март — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Штаб Чачанског НОП одреда издао проглас поводом годишњице погибије 14 партизанских бораца и руководиоца у Остри, у коме се, између осталог, каже: „5 марта 1943 године раширила се у Чачку и околини брзином муње вест о погибији партизана у Остри. С дубоким болом шаптали су људи и жене једни другима на уво ову тешку и жалосну вест. .. Проклињао је поштени народ четничке изроде и Недићеве плаћенике окупатора, чије пушке и митраљеги угашише младе животе јунака... Крв палих бораца позива вас да се дигнете на оружје против свих непријатеља наших братских народа...” 1523)
- ЧАЧАК. Командант Трнавске четничке бригаде доставио команданту Другог равногорског корпуса писмо у коме између осталог, каже: „Љотићевци су много узели маха у Чачку. . . и околини... и врше насиља над становништвом.” 1524)
9. март — ГРАБОВИЦА. Група од 12 бораца Чачанског НОП одреда заноћила у кући браће Милуна и Миодрага Илића, али су је ови издали Немцима и припадницима СДС у Г. Милановцу. Око 120 немачких војника и 60 припадника СДС дошли су у село и опколили кућу. У неравној борби погинуло је шест партизанских бораца: командир Таковске чете Раде Бурђевић, земљорадник из Г. Бранетића; члан Округног комитета КПЈ за Чачак Миодраг Радовановић — Корчагин, абаџиски радник из Бершића; заменик командира чете Милорад Милић — Мићо Брановац, земљорадник из Велеречи; политички радник Драган Бубовић, земљорадник из Вилуше; секретар Месног комитета КПЈ за Чачак Данило Митровић — Аврам, обућарски радник из Чачка, и Перо Босанац, земљорадник из Босанске Крајине. Рањена су два борца: Гвозден Трипковић — Гоца, земљорадник из Атенице, и Милинко Јовановић, земљорадник из Велеречи. 1525)
10. март — ПАКОВРАБЕ. Начелник среза трнавског разрешио дужности општинску управу у Паковраћу и поставио нову. Том приликом је пред окупљним сељацима одржао говор у коме их је позвао „на ред, рад и послушност као једино исправан пут сваког Србина у данашњици...” 1526)

1944.

- МОСКВА. Амбасадор избегличке владе Краљевине Југославије у Москви Станоје Симић поднео оставку на свој положај и упутио отворено писмо уреднику листа „Правда” у коме, поред осталог, каже: „Маршалу Југославије Јосипу Брозу Титу. Обраћам се Вама као председнику НКОЈ-а и као вођи НОБ-а против фашизма у Југославији и стављам Вам се на расположење. .. Сматрам Вас и АВНОЈ за једине представнике југословенског народа и за једино организовану истинску власт како у земљи, тако и у иностранству... ” 1527)
- 12. март — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Штаб Чачанског НОП одреда издао проглас народу чачанског краја поводом погибије партизанских бораца у Грабовици 9. марта 1944. године, жигосући поједине издајнике и позивајући народ да се окупља око партизанских бораца и КПЈ. 1528)
 - КОТРАЖА. Одржан збор на коме је говорио Дража Михаиловић, који је истакао да се треба одлучно борити против комуниста и партизана. 1529)
- 20. март — Краљ Петар II венчао се са грчком принцезом Александром. 1530)
- 21. март — ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. По наређењу Драже Михаиловића командант драгачевских четничких бригада, издао наредбу о припремама и покрету бригада ради борбе против партизана. У наредби се, између осталог, каже: „Ноћас сам вам упутио наређење да мобилишете сво наоружано људство и да дођете на зборно место „Вијенац — Лиса” на дан 22. III. 1944. до 12 часова. . . с обзиром да се комунисти налазе у златиборском срезу и да имају намеру да упадну дубље у Србију. .. Предумите да се сваки одазове позиву. Не бих желео да саботери искусе заслужену казну, али напомињем да се овога пута неће имати милости ни према коме, јер је данас у питању спасавање српског народа. ..” 1531)
- 23 — 24. март — ЈАСЕНОВО, ОЈКОВИЦА, ТРУДОВО. Јединице Друге пролетерске дивизије водиле на поменутом простору борбу против четника Божа Јаворског и Другог равногорског корпуса, нанеле им осетне губитке, задобиле плен у оружју и приморале их на повлачење. 1532)
- 25. март — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао проглас у коме позива раднике, сељацима и грађане чачанског и ужичког краја да се дижу на оружје против немачког окупатора и његових слугу Недића, Драже и Љотића, који отворено са њим сарађују. 1533)
 - БРАТЉЕВО, ЛУПОГЛАВА. Делови Четврте пролетерске бригаде Друге пролетерске дивизије водили борбу против четника Божа Јаворског и Другог равногорског корпуса, који су се са ранијих положаја од Трудова повукли на терен поменутих села. 1534)

1944.

27. март — БЕЛИ КАМЕН. Јединице Треће српске бригаде Друге пролетерске дивизије прошле преко Белог Камена и смести-
ле се на простору Илинчићи — Јаћовићи — Брковићи. 1535)

крај марта — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У изградњи свог управног апарата четници поставили своје среске начелнике, на које је прешла сва полицијска и управна власт, ван домена војних јединица. Срески начелници су под својим руководством имали среске, општинске и сеоске одборе, преко којих су стварали своју обавештајну службу. Хапсили су и ислећивали припаднике НОП-а. За начелника среза таковског постављен је Миодраг — Цако Илић, полицијски писар; љубићког Десимир Радвановић, несвршени правник из Катрге; трнавског Михаило Миловановић, судија Окружног суда. 1536)

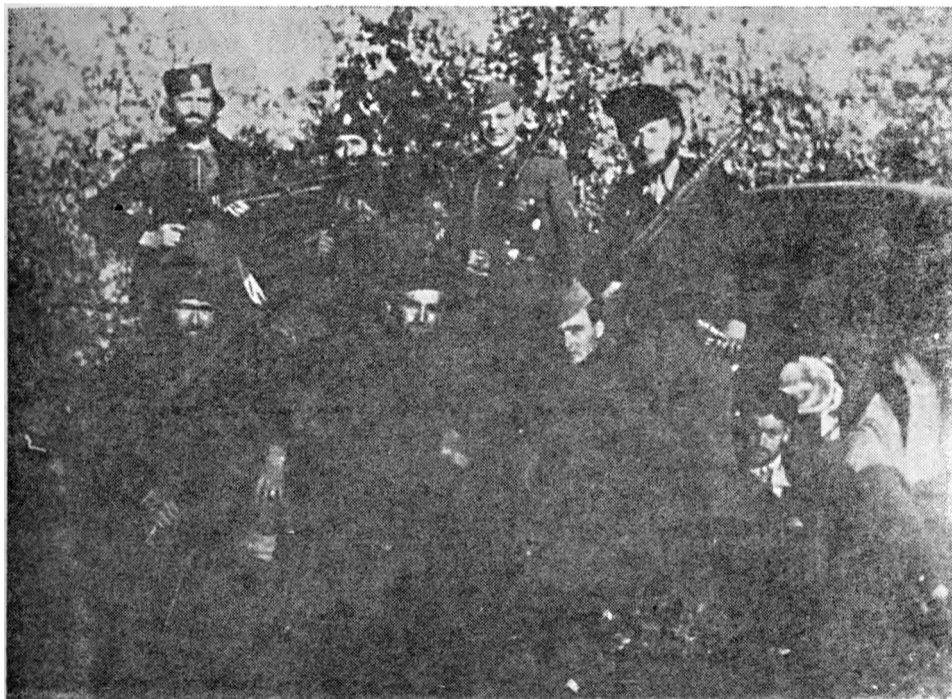
Април 1944.

4. април — ЛЛ/БИЋ, ПРИЈЕВОР. На железничкој прузи Љубић — Пријевор четници напали воз и из амбулантних кола отели 920.000 динара. 1537)
7. април — КАОНА, ЖИВИЦА, ВУЧКОВИЦА. Штаб Друге пролетерске дивизије издао наређење штабовима Друге и Четврте пролетерске бригаде за марш и заузимање положаја на простору поменутих села. 1538)
 - ЉУБИЋ, ПРИЈЕВОР. Четници напали на воз и из амбулантних кола отели 85.000 динара. 1539)
8. април — Г. ДУБАЦ. Јединице Четврте пролетерске бригаде Друге пролетерске дивизије водиле цео дан борбу на поменутом терену против недићеваца који су од Гуче и Ивањице вршили нападе у правцу Г. Дупца. Недићевцима су нанети осетни губици, а заплена је извесна количина оружја и муниције. 1540)
 - КАОНА. Борци Друге и Четврте бригаде Друге пролетерске дивизије напали четнике Првог и Другог равногорског корпуса и после оштре борбе одбацили их према планини Јелици. Непријатељ је имао прека 70 мртвих, око 150 рањених и 30 заробљених. У борби је заплена десет пушкомитраљеза, један минобацач, више пушака и доста другог материјала. Партизани су имали тројицу мртвих и 20 рањених бораца. 1541)
10. април — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Начелник среза трнавског известио окружног начелника „да услед упада партизана на територију среза није могао извршити наредбу немачке Крајскоманде о упућивању тражених коња.” 1542)
 - КАОНА. Близу Каоне борце Друге и Четврте пролетерске бригаде Друге пролетерске дивизије напали четници Првог и Другог равногорског корпуса и немачке, бугарске и недићевске снаге, али је непријатељ, уз осетне губитке, одбачен према Гучи. Заплена су два митраљеза, неколико пушака и ручних бомби и доста друге опреме. Партизани су имали једног мртвог и шест рањених бораца. 1543)
 - ВИЧА, КАОНА. Штаб Друге пролетерске дивизије издао наређење Штабу Друге пролетерске бригаде за напад на непријатељске положаје на сектору поменутих села. 1544)

1944.

— КАОНА, Г. ДУБАЦ. Штаб Друге пролетерске дивизије доставио извештај Штабу Пете НОУ дивизије о распореду бригада и резултатима борби на простору Каона — Г. Дубац. У извештају се каже да су борци водили борбу против четника Првог и Другог равногорског корпуса, Немаца, Бугара и недићеваца и да су у току борби убили 97 и заробили 98 непријатељских војника, а запленили један минобацач, десет пушкомитраљеза, преко 100 пушака и доста друге војне опреме. Партизани су имали десет мртвих и 31 рањених бораца. 1545)

13. април — МРЧАЈЕВЦИ. Четници заклали припаднике НОП-а Тодора Вучићевића, кројача, и Светозара — Цвела Левајца, земљорадника. 1546)

Четници су отворено сарађивали са окупатором у заједничкој борби против партизанског покрета. На фотографији група четника из љубићког среза са окупаторским војником

15. април — Д. БРАНЕТИНИ. Око 80 четника опколило на једној штали партизанске борце Славишу Новаковића, Милисава — Павла Бурића, Милу Јевтовић — Тороман и Тихомира Смиљанића, али су они, кроз борбу, успели да се пробију без губитака. 1547)

18. април ■— КРАЉЕВО. Окружни начелник известио Министарство унутрашњих послова да је до 18. априла у округу откупљено и предато 724.564 килограма житарица. 1548)

1944.

19. април — ПРИЈЕВОР. У кући Милојка Вучићевића састали се четнички командант Другог равногорског корпуса Предраг Раковић и представници Немаца и споразумели се о заједничкој борби против партизана. Ускоро после тога од Немаца је стигла прва количина муниције која је истоварена на железничкој станици у Трбушанима, а затим камионима пребачена у Миоковце. 1549)
21. април — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Правдајући своје неуспехе претрпљене у борби против партизана у Ибарској долини, на Троглаву, Каони и Драгачеву, командант Другог равногорског корпуса Предраг Раковић пише начелнику Штаба Врховне четничке команде: „На дан 9 ујутру кад сам ја отступио са положаја и обавестио Краљево да сам разбијен тек онда су се окупатори сетили и полетели према Роћевићима у борбу против партизана. Кад сам и ја још више измакао од положаја и кад сам им рекао да неколико дана не могу учествовати у борби јер имам много губитака, онда су они послали још јаче своје снаге према партизанима у Драгачеву." 1550)
30. април — БРЕЗНА. У кући Радовина Боровњака одржана седница Среског равногорског одбора за срез таковски, на којој су, поред одборника, присуствовали: Звонимир — Звонко Вучковић, командант Првог равногорског корпуса, друге четничке старешине и четворица Енглеца који су били у војној мисији при Врховној команди. На седници Вучковић је критиковао неактивност појединих одборника у обавештавању војних јединица о кретању партизана и претио да ће у таковски крај вратити летећу бригаду Милутина Јанковића. 1551)
- априла — ЛЕУШИКИ. Руковођена прогласом Окружног комитета КПЈ за Чачак од 25. марта 1944. године, партијска организација овог села одржала у кући Јелисавке Пауновић састанак коме су присуствовали: Радиша Продановић, Ранка Биорац, Љубица Пауновић и Сениша Ерић. На састанку је договорено да се врши агитација међу омладином за одлазак у партизански одред. Састанку су присуствовали и чланови Среског комитета КПЈ за срез таковски. 1552)

Мај 1944.

1. мај — Централни комитет КПЈ упутио проглас народима Југославије у коме се, између осталог, каже: „У трогодишњој тешкој борби против окупатора и њихових помагача, наша славна НОВ Ј постала је снажан, несаломљив војни фактор који задаје окупатору све теже ударце. Победа наше НОВЈ и јединство народних маса у херојској борби на живот и смрт омогућили су нашим народима да њихови представници на Другом заседању АВНОЈ-а донесу историјске одлуке, којима су за увек скинули са власти противнародне реакционарске клике и обезбедили народним масама Југославије сва национална и демократска права.“ (1553)
8. мај — ЈАНЧИНИ. Врховна четничка команда издала наредбу да се у селу Јанчићима организује механичко-техничка радионица и радио-технички центар. (1554)
— ЧАЧАК. Четници упали у чачанску Пошту и однели 5,268.644 динара. (1555)
9. мај — ОВЧАР-БАЊА. На железничкој станици у Овчар-Бањи четници напали на воз и из амбулантних кола однели 200.000 динара. (1556)
12. мај — КОТРАЖА. Све јачи притисак и продор регуларних партизанских јединица из Босне у Србију стварао је код четника страховиту панику и повећавао њихову суровост према припадницима и симпатизерима НОП-а. Тако су почетком маја похапсили преко 40 припадника НОП-а из драгачевских села и извели их пред преки суд, који је осудио петорицу на стрељање: браћу Пауна и Милутина Радичевића и Милојка Пајовића из Каоне, Јована — Јовицу Кнежевића из Властељица и Милована Достанића из Турице, који је дезертирао из четничке јединице. Стрељање је извршено 12. маја у Котражи. (1557)
13. мај — Национални комитет ослобођења Југославије доставио допис Повереништву за просвету округа чачанског у коме даје упутства око организације и рада школства. (1558)
16. мај — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Одржан састанак Среског комитета КПЈ на коме је реферисано о политичким приликама и донета одлука о даљим мерама и мобилизацији нових бораца. (1559)
18. мај — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио извештај Покрајинском комитету КПЈ за Србију у коме

га извештава о примљеном партијском материјалу и борби у Грабовици 9. марта 1944. године у којој је погинуло шест партизанских бораца, руководиоца и партијских радника. „Сада смо ми опет окупили четицу од 12 бораца и били смо принуђени да се обратимо друговима Шумадинцима да нас помогну са једним пушкомитраљезом. И они су нас заиста помогли... Тако наш укупан губитак ове зиме износи: 2 члана ОК*, један секретар СК**, 3 члана СК*** и 3 партизана — укупно 9... Ови губици нарочито у политичком кадру поставили су нас пред многе и тешке задатке... Четници отворено сарађују са Немцима. Све четничке банде... отишле су у ужички округ у борбу против наших другова. Тамо трпе велике поразе. Војска им је потпуно деморалисана. Да би подигли морал предузели су егземпларна стрељања. Стрелили су због непослушности више десетина сељака присилно мобилисаних... Углед наше војске и симпатије маса за њу расту* из дана у дан. . .“ (1560)

20. мај — УГРИНОВЦИ. На железничкој станици у Угриновцима тројица партизанских бораца упали у воз и разоружали тројицу немачких војника. Један Немац, који је пружио отпор, био је убијен. (1561)
22. мај — ПРЕЛЈИНА, БААУГА. Четнички преки суд, са Бојаном Ристановићем на челу, осудио на смрт четири омладинке — активисткиње НОП-а: Ленку Крупеж из Ракове, Марију Комадинић из Соколића, Зору Гојковић из Прислонице и учитељицу Францишку Новак, прогнаницу из Словеније која је живела у Прислоници. После свирепог мучења четници су их заклали у ноћи између 21. и 22. маја и њихова нага и унакажена тела изложили на раскрсници путева Прелјина — Балуга. Изнад тела су ставили натпис: „*Овако пролазе сви који раде за партизана*“. (1562)
25. мај — ДРВАР. Немачке, домобранске и четничке снаге извршиле десант на Дрвар у намери да убију Тита и униште Врховни штаб НОВ и ПОЈ, али у томе нису успеле. (1563)
27. мај — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У циљу што ефикасније борбе против јединица НОВ које су све више вршиле притисак и продирале у Србију, Врховна четничка команда издала наредбу да се стварају снажније јединице са искусним руководством које би било у стању да интервенише на сваком месту где се појаве јединице НОВ-а. Тако се стварају јуришни корпуси, који су се сврставали у групе корпуса. За команданта групе Првог и Другог јуришног корпуса постављен је Предраг Раковић, а за његовог помоћника мајор Трифун Косић. (1564)

* Радован Јовановић и Миодраг Радовановић — Корчагин.

** Мирољуб Нешковић — Жацо, секретар СК КПЈ за трнавски срез.

*** Данило Митровић — Аврам, партијски руководиоца за срез љубишки и чланови СК за трнавски срез Милица Вучетић и Драган Иубовић.

Јун 1944.

3. јун — ГУЧА. Четнички преки суд осудио на смрт припадника НОП-а Стојанку Габоровић из Негришора. После страховитог мучења стрељана је на пијаци у Гучи. 1565)
4. јун — ДУЧАЛОВИНИ. Четнички командант општине тражи од команданта Прве драгачевске четничке бригаде да му стави на располагање један број четника „у циљу обезбеђења Врховне команде која се налази у непосредној нашој близини". 1566)
6. јун — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције доставило допис Градском поглаварству* у коме се, између осталог, каже: „У допуни наредбе од 11. маја 1944. године упозорава се на то да се према одлуци Војног Заповедника за Југоисток распарчавање и размонтирање делова срушених авиона... као пљачка казни смрћу, а у лакшим случајевима робијом или затвором. Становништво... упозорити да се горе наведено држање сматра пљачком и тешко кажњава.. . упозорити становништво да штити оборене авионе, моторна возила и моторцикле до приспећа немачких или других опуномоћених органа.. 1567)
- 7—21. јун — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Окружни комитет КПЈ за Чачак организовао партијски курс. 1568)
9. јун. — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског, по наређењу Крајске команде и Окружног начелства у Краљеву, доставило распис свим општинама, у коме се, између осталог, каже: „да одмах сва непријатељска надлетања и настале штете услед... напада из ваздуха, веће нападе банди на Вашем подручју — најбржим путем (телефонски) најдоцније 1 час после непријатељске делатности достави Крајскоманди извештај..." 1569)
12. јун — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Врховна четничка команда поставила за команданта позадине дивизијског генерала Живорада Божића. „Команда позадине дејствоваће на територији Првог равногорског корпуса и руководиће школом за резервне офицере." 1570)
15. јун — ГУБЕРЕВЦИ. Штаб Треће јуришне четничке бригаде Првог јуришног корпуса издао наређење својим јединицама: „Према усменом наређењу Првог јуришног корпуса команданти 2. и 3. батаљона прикупиће са територије 1. и 2. драгачевске бри-

* Исте дописе доставило је и другим општинама.

1944.

гаде звона, меденице и клепетуше, који ће служити за сигнализацију и одржавање везе. . .“1571)

19. јун — ЧАЧАК. Предстојништво градске полиције, према телефоном наређењу начелника округа краљевачког, доставило председнику Градског поглаварства допис у коме се каже: „На да 22. јуна у 9 часова у овдашњој цркви има се одржати свечани парастос свим палим Србима у борби против партизана Изволите предње примити к знању ради присуства са својим чиновништвом парастосу. О предњем обавестите и грађанства на уобичајен начин. . .1572)
27. јун — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Врховна четничка команда наредила; Првом јуришном корпусу да усиљеним маршом избије на линију Чемерно — Дебели Јасен и супротстави се партизанима који су се појавили у пределу Ибра. 1573)

Група бораца Чачанског НОП одреда са партијским радницима и члановима ОК КПЈ за Чачак 1944. (први ред с лева на десно: Милош Минић, секретар ОК КПЈ, Милисав Бурић, секретар ОК СКОЈ-а, Вељко Бркић, Рајко Лакић и Младенко Марковић; други ред с лева на десно: Здравко Јаковљевић, Славиша Новаковић, Радмила Недић, Тихомир Смиљанић, Милан Гледић и Радисав Недељковић)

1944.

28. јун — Г. ГОРЕВНИЦА. Четници са Бојаном Ристановићем на челу ухватили припадника НОП-а Александра Торомана из Г. Горевнице, претукли га, а затим заклали. Тороманов леш су изложили на путу усред села, прислонили га уз дрво у седећем ставу, а у руке му ставили цедуљу на којој је писало: „Читај, Торомане, иде ли ти са истока Црвена армија.“ 1574)
- ААЗАЦ, РАВНА ГОРА. Четници организовали велике свечаности ради предаје војничких застава јединицама. Ове прославе, изведене на Видовдан, имале су манифестациони и пропагандни карактер. Први јуришни корпус имао је прославу на Равној гори, а Други у Аасцу. На прославу у Ласцу четници су на силу одвели велики број грађана из Чачка и околних села. У присуству 20 свештеника освећене су заставе које је „даровао“ краљ Петар II јединицама Другог јуришног корпуса. После свечаности одржан је банкет за „вићеније“ госте и четничке старешине. 1575)
- јуна — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао проглас у коме се обраћа сељацима: „Браћо и другови сељаци, вама се у првом реду обраћамо. На десетак дана пред жетву дужност нам је да вас упозоримо да се немачки окупатори и њихове слуге недићевци и четници спремају да опљачкају плодове вашег мучног рада.. На крају прогласа апелује се на сељаке да не дозволе да им непријатељ одузима житарице и остале плодове њиховог рада. 1576)
- јуна — МИОКОВЦИ. По налогу Врховне четничке команде, формирана радионица за производњу ручних бомби* и других експлозивних средстава. У радионици, која је била смештена у баракама рудника „Емилка“ на месту Топлик, радило је у три смене око 120 радника који су за 24 часа производили око четири до пет сандука ручних бомби. Руководилац ове радионице био је капетан БЈВ Сретеновић. 1577)
- крај јуна — ВЕЛЕРЕЧ. Четници ухватили сарадника НОП-а Лазара Филиповића, који им је, после страховитог мучења, показао бункер у коме се налазила техника Окружног комитета КПЈ за Чачак. 1578)

* У септембру 1944. године, због продора партизанских снага, радионица ручних бомби се, по наређењу капетана Сретеновића, преселила у једно село близу Краљева, али после десетак дана поново је враћена у Миоковце. Убрзо је радионица престала са радом, јер су јединице НОВЈ отпочеле борбе на овом сектору за ослобођење Чачака и западног Поморавља.

Јул 1944

2. јул — ЈЕЗДИНА. По наређењу четничке Врховне команде, у Основној школи у Јездини формирана болница у којој су лечени четнички рањеници. Командант болнице био је капетан Бошко Караклајић. 1579)
5. јул — ВЕЛЕРЕЧ. Четници открили склониште технике Окружног комитета КПЈ за Чачак. Приликом опколавања бункера у коме је било склониште у борби је погинула Мила Јвтовић, која је радила на техници, док су Миломир — Иво Василић и Цана Милић успели да се пробију из обруча. Четници су запленили: писаћу машину, радио-апарат, шапирограф, брошуре и летке које је издао Окружни комитет. 1580)
7. јул — МАЈДАН. Четници открили склониште Окружног комитета КПЈ за Чачак које се налазило на штали Миљане Петровић у селу Мајдану. Запленили су радио-апарат, писаћу машину, једну батерију за радио, део архиве ОК КПЈ и нешто брошура и летака. После провале партијске технике и откривања склоништа Окружног комитета, органи СДС и Специјалне полиције ухапсили су у таковском срезу 15 припадника и сарадника НОП-а и спровели их у Крагујевац. 1581)
9. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Са приближавањем коначног ослобођења четници су били све осioniји и чинили све веће злочине. Ради систематског уништавања партизана и њихових сарадника командант Првог јуришног корпуса Предраг Раковић издао је наредбу да се у штабовима бригада формирају антикомунистичка одељења која ће на територији где оперишу четничке јединице, и не чекајући заповест својих старешина, прикупљати податке о партизанима, њиховим симпатизерима, породицама и члановима народноослободилачких одбора. 1582)
— РАКОВА. Око 11 часова срушио се један англо-амерички четворомоторни авион, чији је пилот погинуо, а десет авијатичара се падобранима спустило на територију љубићког и гужанског среза. Пре него што су немачки војници стигли, четници су авион демонтирали и однели осам митраљеза и једну количину муниције и санитетског материјала. 1583)
11. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У току 1944. године у четничким јединицама стваране су и специјалне десетине ради диверзија у партизанској позадини, па су у ту сврху прибављане петокраке звезде ради камуфлирања диверзаната. 1584)

★ Партизанске радио вестии

од 24-31 јуна 1944

ИСТОЧНИ ФРОНТ - У Естонији јединице Црвене војске на јуриш су ослободиле град Нарву и напредују према Талику.

У свом неустаничном напредовању према Прусској, Шлезиви, Мађарској и Чехословачкој Црвена Армија постигла је до сада највеће победе. Тако је под командом генерала Јеременка ослобођен Двинск, важно немачко упориште и град Резекне, трећи по величини град у Летонији. Тима су направљени дубоки продори у немачке одбрамбене линије. Црвена војска несмањеном брзином надира према Риги, која је сваког часа све угроженија. У Литванији ослобођен је град Шаулаи и Црвена војска напредује према Мемелу. Две трећине Литваније налази се у рукама јединица Црвене војске.

Јединице Црвене Армије ослободиле су у току недељу дана четири хиљаде насељених места и два крупних градова, од којих су најважнији: Лавов, Шемниш, Барослав, Луков, Станиславов, Бјелосток и Брест Литовск. Јединице Црвене војске под командом маршала Козлова напредују из Лавова у правцу Варшаве и Кракова. Јединице Маршала Рокосовског напредују из Бреста Литовског и Дубина стигле су на доглед Варшаве, чија утврђена заграда заједно са Варшавом чини кључну границу. - Црвена војска продубљује своје продре на Ставарава према мађарској и чешкој граници. Од чешке границе она је сада удаљена свега 20 км.

Југословенско од Нерва уништено је после опкољавања 30.000 а заробљено 15.000 немачких војника и официра.

Немачким армијама у Балтику, које су готово потпуно остале без пута, остаје само једна једнотрачна пруга којом би могли да се извуку из совјетског опкољавања, која се све више затвара. Али ова пруга изложена је сталној опасности од авијације наших топана.

Црвено ваздухопловство потпомаже акције Црвене војске бомбардовањем немачких утврђена. Бомбардовани су: Варшава, Тилзит, Рига и Јаблева.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ФРОНТ - Из извештаја Врховног Штаба НОВ и ПОЈ:

У Србији настављају се жестоке борбе на сектору Копаоника. Четници и недићевци претрпели су велике губитке од више стотина у мртвима и рањенима. Овде их потпомаже немачка авијација.

У Црној Гори и Санџаку наше јединице воде успешне бојеве. Тако су на сектору Андријевица-Беране јединице НОВ потукле једну групу Немаца који су покушали да продру у Беране. Убијено је преко 900 а заробљено 200 немачких војника. Заплењено је: 2 топа, 36 моторних возила, 200 коња и много другог ратног материјала. Ослобођено је преко 60 људи, које су Немци били осудили на смрт.

У Западној Босни после вишедневних бојева поново је ослобођен Главноград. - У централној Босни ослобођен је Тешањ, где је заробљено 250 непријатељских војника. - Приликом ослобођања Босанске Дубице убијено је 700 усташа.

Наше јединице врше чишћења на далматинској обали. У борби за Печушци, Корчулу и Млет убијено је 74 а заробљено 79 немачких војника. На сектору Задар-Бенковац ослобођен је Рибник, а код Трогира непријатељ је изабачен из многих утврђена. Уништено је много тенкова и камиона.

У седмодневним бојевима на сектору Хумбрак-Метлика јединице ВМ и групе НОВ спречиле су непријатеља да продру на слободну територију. Код Метлика непријатељ је изгубио само у мртвима 1.000 војника. Наше јединице доде непријатеља из Метлика према Крашићу.

Савезници шаку све више оружја и муниције јединицама НОВ. Тако се само на једном месту спустило 50 савезничких авиона са оружјем за НОВ.

У Крајини између Билећа и Крупна изгубила су у ваздух 2 немачка војничка воза, где је погинуло 200 немачких војника и официра.

1944.

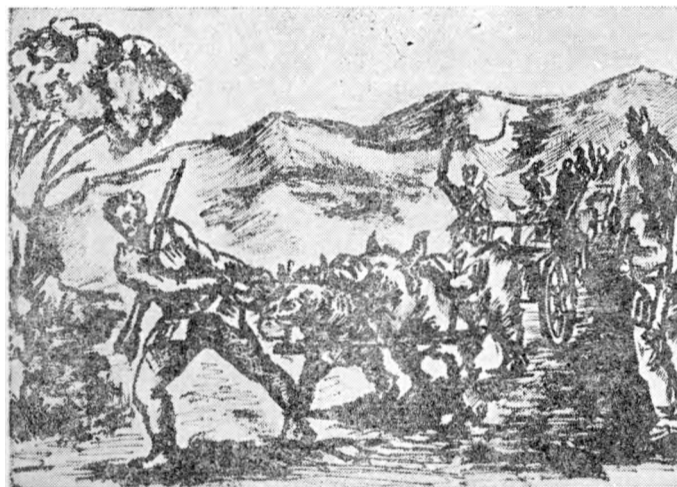
12. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак доставио писмо Покрајинском комитету КПЈ за Србију у коме га обавештава о паду партијске технике и склоништа Окружног комитета. 1585)
14. јул — БРБАНИ, ПРИСЛОНИЦА. Припадници СДК сукобили се са четворицом партизанских бораца на терену поменутих села. У борби су два борца погинула, а два су успела да се кроз борбу повуку у правцу планине Вујна. 1586)
16. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Врховна четничка команда формирала Западноморавску групу јединица у коју су, поред осталих ушле: Прва бригада из Првог равногорског корпуса и Друга бригада из Другог равногорског корпуса. Све јединице су добиле задатке и распоред посетања терена. 1587)
20. јул — ЧАЧАК. Одељење за пропаганду Окружног начелства из Краљева доставило председнику Градског поглаварства 550 разних плаката са насловима: „Нормандија“, „Гините српска деца“, „Смрт болшевизму“, и „Револуција је ту“. Плакати су требале да се истакну на јавним местима, а плакат „Смрт болшевизму“ да се излени по зидовима у целом граду. 1588)
24. јул — Сарадња четника и Немаца у борби против НОП-а била је све тешња уколико се приближавао крај рата и пораз фашизма. Командант Првог јуришног корпуса Предраг Раковић у извештају Врховној четничкој команди, између осталог, каже: „У Аебанима се налазе Немци и они крећу правцем у сусрет нама. Зато строго водити рачуна да не дође до борбе са Немцима. Тројкама и преко мештана хватати везу са њима као и уговореним знацима, — барјачићима, ватрама и сигналним мецима. . . 1589)
27. јул — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио писмо Окружном комитету КПЈ за Чачак у коме га извештава да је примио извештај Окружног комитета од 28. јуна 1944. године из кога се упознао са политичком ситуацијом у чачанском крају-1590)
28. јул — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Команда Треће јуришне бригаде Првог јуришног корпуса издала упутство командантима батаљона о начину претреса села, хватања и стрељања комуниста, паљења комунистичких кућа и узимања хране, стоке и других ствари од партизанских породица и њихових симпатизера. 1591)
29. јул — РАВНА ГОРА. Извршни одбор Централног националног комитета доставио упутство за рад среских и општинских равногорских одбора. У упутству се, између осталог, каже: „На основу закључака Светосавског народног конгреса извршено је проширење и конституисање ЦНК. ЦНК је, према члану 7 Статута, народно вођство и помагач Краљевске владе и . . . оружаних снага у Отаџбини. .. ЦНК и равногорски одбори носи-

1944.

оци су невојничке-грађанске власти на терену. Исто тако ЦНК руководи и пропагандом нашег Покрета у земљи... и у иностранству... Док не добијете Статут нашег Покрета и док вам се не пошаљу детаљније инструкције даје вам се следеће упутство за рад..." 1592)

јула — Г. БАЊАНИ. Група бораца Чачанског НОП одреда заузела четничку радионицу за оправку оружја и запленила неколико пушака, мању количину муниције и око 2.000 кама. 1593)

крај јула. У долини реке Ибра, на падинама планине Копаоника и у Топлици четничке јединице Првог јуришног корпуса, уз садејство немачких, бугарских и јединица СДК и СДС, воде борбе против јединица НОВ. У овим борбама Први јуришни корпус је попало неколико села у Топлици и убио већи број сељака који су сарађивали са партизанима и симпатисали НОП. У борбама на Копаонику четници су претрпели велике губитке и, потпуно разбијени, бежали су куда је који знао. Овде је разбијен не само Први корпус, већ и читава Четврта група јуришних корпуса. 1594)

Август 1944

3. август — ПРАЊАНИ. Четници убили припадника НОП-а Војимира Торомана из Г. Горевнице и његово потпуно наго тело оставили на путу у Прањанима. Његовог оца Александра су заклали 28. јуна 1944. године. 1595)
4. август — Г. ГОРЕВНИЦА. По одобрењу четника, Војмирова мајка Даница дотерала кући леш свога сина ради сахране. Увече су код ње дошли Бојан Ристановић, шеф црних тројки, и Миленко Арсенијевић, председник сеоског равногорског одбора, одузели јој леш, натоварили га на кола, отерали и закопали поред реке Чемернице, ван гробља. У току ноћи четници су Војмирову сестру Гроздану, која је била у другом стању, бабу Станку и радника Светислава Матијевића из Вранића извели из куће и поред пута заклали. 1596)
- Г. БАЊАНИ. Ноћу између 4. и 5. августа група партизанских бораца запалила општинску архиву, запленила материјал у четничкој пушкарској радионици, однела радио-апарат и писаће машине које су биле на оправци. 1597)
15. август — БЕОГРАД. Недићева влада доставила окружним начелствима наредбу о евиденцији сумњивих лица, у првом реду комуниста и њихових сарадника, и узимању талаца. У наредби се одређује да таква лица треба разврстати у шест категорија. 1598)
19. август — ТАКОВСКИ СРЕЗ. Срески комитет КПЈ за срез таковски упутио писмо Окружном комитету КПЈ за Чачак, у коме се, између осталог, говори о убиству припадника НОП-а Војимира Торомана од стране четника и даје оцена стања четничких војних јединица и њихов морал. „Њихово стање је очајно, морал испод сваке критике, силом мобилисани предузимају све мере да би себе здравствено онеспособили те да би се као богаљи пустили кући. . 1 5 9 9)
- 20—22. август — ТРНАВА, АТЕНИЦА, КУЛИНОВЦИ. Органи Предстојништва градске полиције ухапсили 34 припадника и симпатизера НОП-а из поменутих села, од којих су већина били чланови КПЈ и СКОЈ-а. Ислеђивању и саслушавању присуствовао је и управник града Београда Драги Јовановић. У циљу изнуђивања признања у току саслушавања примењиване су разне методе мучења: туча по табанима, кичми и полним органима, ве-

шање за ноге и слично. Приликом хапшења Душана Петронијевића из Атенице зверски су га тукли по глави да призна где се налази партизански бункер, тако да је изгубио памћење. Косару Шићевић, члана КПЈ из Кулиноваца, тукли су читаву ноћ, тако да је под батинама издахнула у канцеларији шефа агента. После завршеног ислеђења 15 лица је спроведено у Београд у Специјалну полицију, затим у логор на Бањици, а одавде у логор у Матхаузен, од којих већина није преживела. 1600)

21. — 24. август — ЈЕЖЕВИЦА. У горњој згради Основне школе у Жежевци код Чачка одржан Конгрес четничке подземне* штампе. Конгресу су присуствовали представници четничких листова који су излазили у појединим подручјима Југославије. Секретар Централног националног комитета Буро Буровић председавао је Конгресу. Размотрен је низ питања којима треба штампати да се бави, а посебно питање борбе против комуниста.** 1601)
22. август — ДОЊИ ДУБАЦ. Са несмањеном жестином четници спроводе терор над припадницима НОП-а. Због тога је било примера да су се сарадници и симпатизери НОП-а самоиницијативно организовали и водили борбу против окупатора, четника и осталих издајника. Из акта Штаба Прве равногорске бригаде Западноморавског корпуса, упућеном 22. августа Првом равногорском корпусу, види се какве су мере четници предузимали. У акту се, између осталог, каже: „У срезу Драгачевском појавила се је група комуниста у селу Доњем Дупцу, општине Дубачке. Вођа ове организације је Драгомир Марковић и Драгојле Тадић. Чланови њихове групе су: Радиша Тадић, Андрија Тадић, Душан Тадић, Живорад Иендић и Спасоје Војиновић, сви из Дубца. У своје редове довели су Машинку ћерку Живојина Велисављевића и Милену ћерку Миладина Котуровића, родом из села Д. Дубац. Ова бригада је била на дан 21 овог месеца у потери и ухваћена је партизанка Милена Котуровић, а вођа Драгомир Марковић рањен. Предузета су сва средства да се похватају у најскорије време. Репресалије над селом Доњим Дубцем. . . су извршене... зашто нису обавештавали. . . Репресалије се састоје у саветовању целог становништва и батњање криваца. Од напред наведених организатора Марковића и Тадића одузето је за исхрану четника 21 овца и 100 литара ракије. . 1 6 0 2)

* Четници су назив „подземна” дали због тога што је њихова штампа у односу на окупатора била у илегалности.

** У књизи Грађа за монографију чачанског округа — Активност непријатеља на стр. 215. стоји да је Конгрес равногорске штампе одржан у Прањанима и да су му, поред неких београдских новинара, присуствовали и четнички руководиоци пропаганде из војних јединица.

1944.

РАКОВА 25. август — РАКОВА.* Четнички преки суд, после страховитог и зверског мучења, осудио на смрт 11 ухапшених припадника и сарадника НОП-а. На смрт су осуђени и заклани: Љубинка Поповић**, домаћица и мајка деветоро деце, Танаско Терзић, столар, Светолик Јаковљевић, земљоданик, Саватије Јаковљевић, земљорадник, и Радомир Савић, земљорадник, — из Вапе; Милош Жагрић, земљорадник, и Буро Алексић, земљорадник, — из Заблаћа; Владета — Влајко Радосављевић,*** земљорадник, и Перуника Петровић, домаћица, — из Станчића; Јанаћко Нурчић, земљорадник, и Милош Прелић, земљорадник, — из Жежевице. 1603)

27—28. август — **ПРАЊАНИ.** У Штаб Драже Михаиловића стигла авионом војна мисија САД-а са пуковником Мак Дауелом на челу. Ова мисија је, поред осталог, имала задатак да организује дотурање материјалне помоћи четничким јединицама. 1604)

29. август — На предлог избегличке владе Краљевине Југославије, краљ Петар II својим указом одузео команду Дражи Михаиловићу и признао маршала Југославије Јосипа Вроза Тита „за јединог вођу југословенских снага отпора.“ 1605)

31. август — **БЕОГРАД.** Министарство унутрашњих послова Недићеве владе саопштило одлуку осталим министарствима, војним јединицама и властима о формирању преких судова и борби против комунизма. 1606)

августа — **ТАКОВО.** Група од око 20 бораца Чачанског НОП одреда напала на Таково ради ослобођења од четника сарадника НОП-а Миљану Петровић, код чије је куће било склониште Окружног комитета КПЈ за Чачак. У овом нападу четници су били разоружани и већим делом заробљени. Међу заробљенима био је и заменик команданта Првог равногорског корпуса Костић. Миљана је ослобођена, а заплена је већа количина оружја, четничка комора и једна лимузина. После два дана заробљени четници су пуштени, а Костић је стрељан. 1607)

августа — **ЧАЧАНСКИ ОКРУГ.** Врховна четничка команда са Дражом Михаиловићем на челу, поводом разговора и склопљеног споразума између Ивана Шубашића и Тита, издала проглас

* Четничка команда Другог равногорског корпуса основала у Ракови затвор у који су затварани припадници и сарадници НОП-а. Ислеђивања је вршио шеф црних тројки Бојан Ристановић. Ту је заседао Преки суд Другог равногорског корпуса, који је готово све затворене осудио на смрт. Овај затвор у Ракови био је посебно чувен као грозно губилиште бораца који су се борили за слободу. Није познато да је неко од ухапшених изашао жив из овог затвора.

** Љубинка Поповић је била посебно мучена. Везали су је у штале за јасле између бесних коња, који су је уједали и кидали јој месо.

*** Владету — Влајка Радосављевића жандарми су ранили 1943. године када је испред њих бежао, па му је нога ампутирана. Када је изашао из болнице, ухапсио га је Бојан Ристановић и у затвору у Ракови га тучао и поломио му зубе, ногу и руке, а затим га заклао.

1944.

који је растуран у чачанском крају. У прогласу се, између осталог, каже: „Срби! Постигнут је споразум између два несрбина о потпуном ликвидирању српског народа. У четири ока масон Иван Шубашић и бољшевик Јосип Броз споразумели су се да опстанком српског народа исплате свој политички успон и да његовом крвљу хране своје амбиције. Иван Шубашић веле преговарао у име краља Петра. Ми верујемо да је преговарао у име својих стварних наредбодаваца Черчила и Стаљина. Јер краљ Петар је заробљеник дрске и саможиве безобзирности

САОПШТЕЊЕ

Због активне сарадње са терористичком групом комуниста, због организовања и ширења усмене и писмене пропаганде против Југословенске војске у Отаџбини, као и због вербовања припадника ове војске да се одметну и приступе групи комунистичких терориста, осуђени су на **СМРТ** од стране Војног преког суда Команде II Равногорског корпуса и стрељани на дан 25 августа 1944 године и то:

1. Танаско Терзић, столарски радник, из Вале Среза триавског.
2. Ђура Алексић, земљорадник из Заблаћа, Среза триавског.
3. Владета Радосављевић, земљорадник из Станчића, Среза љубињског.
4. Милош Жагрић, земљорадник из Заблаћа, Среза триавског.
5. Јанаћко Ђурчић, земљорадник из Јежовице, Среза триавског.
6. Љубинка Поцовић, домаћица из Вале, Среза триавског.
7. Светолик Јаковљевић, земљорадник из Вале, Среза триавског.
8. Перуника Петровић, домаћица из Станчића, Среза љубињског.
9. Милош Прелић, земљорадник из Јежовице, Среза триавског.
10. Радомир Савић, из села Вале, Среза триавског.
11. Саватије Јаковљевић, земљорадник из Вале, Среза триавског.

Скреће се пажња становништву, да ће се казнити **СМРТ**У свако лице које буде сарађивало са терористичком групом комуниста, или радило ма на који други начин, против Југословенске војске у Отаџбини.

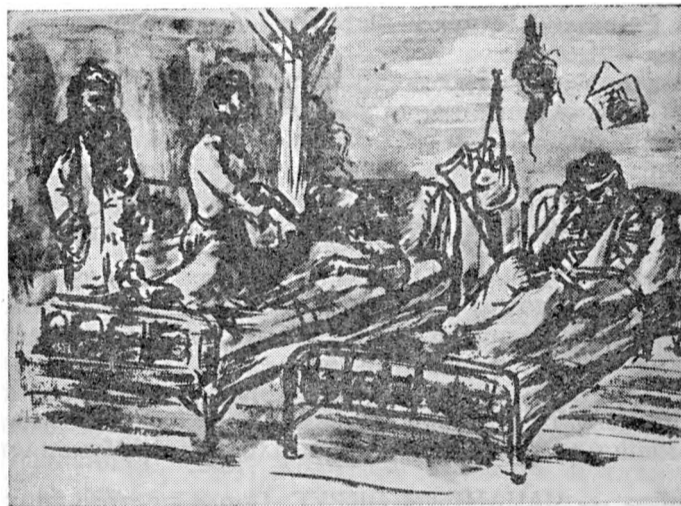
ИЗ КАНЦЕЛАРИЈЕ ПРЕКОГ ВОЈНОГ СУДА, КОМАНДЕ II РАВНОГОРСКОГ КОРПУСА.

1944.

Винстона Черчила који је постао обичан Стаљинов послушник... Черчил је заробио краља и онемогућио му да слободно изражава своје мишљење и своју вољу..." 1608)

августа — СТАНЧИБИ. Четничка омладина из Мојсиња организовала приредбу која је била искоришћена у политичке сврхе. У програму приредбе нападана је НОБ и прећено је онима који помажу НОП да ће сви до једног бити ликвидирани, јер они „носе грех против краља и отаџбине." 1609)

августа — ЧАЧАК, ЛОЗНИЦА .У циљу скривања својих злочина, немачка команда у Чачку наредила да се из заједничких рака откопају и спале лешеве талаца стрељаних 1943. године у Алваџиници испод Топаловог брда. Ломача је била ограђена високом оградом, а спаљивање је трајало неколико дана. Задах који се ширио по околини остављао је тежак и мучан утисак. 1610)

Септембар 1944

1. септембар — Покрајински комитет КПЈ за Србију доставио допис свим партијским организацијама у Србији у коме им налаже да се упознају са одлукама Другог заседања АВНОЈ-а и променама које су се одиграле за последњих десет месеци и да о томе упознају већину народа. 1611)
 - РАВНА ГОРА. Врховна четничка команда издала наредбу о општој мобилизацији свих војних обвезника, коју је становништво нерадо примило. 1612)
 2. септембар — ПРАЊАНИ. Одржана конференција православних свештеника под руководством јеромонаха Јована Рапајића. 1613)
- поч. септембра — НЕВАДЕ, Г. ВРБАВА, Д. ВРБАВА. У периоду пред наступање регуларних партизанских јединица на територију чачанског округа Чачански НОП одред, чији је командант био Адам Бабић — Живковић а политички комесар Бранко Миљевић — Чорокало, деловао је врло активно на територији среза таковског. Та активност се нарочито манифестовала у борби против четника, пружању помоћи око формирања народноослободилачких одбора и интензивном политичком раду. Нарочит успех Одред је постигао у борби против задње четничке мобилизације, када је растурио мобилизационе четничке логоре у Невадама и Г. Врбави. 1614)
- поч. септембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Растуран плакат Указа краља Петра II којим одузима команду над оружаним снагама Драже Михаиловића и признаје Тита „за јединог вођу југословенских снага отпора“. Четници су због овога били страшно љути и бесни, покушали су да то народу представе као лажну партизанску пропаганду. Почели су да грде Енглеze као превртљивце у политици који су издали Дражу Михаиловић. 1615)
- поч. септембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. После претрпљених пораза у долини Ибра и Топлици од партизанских снага четници су се мало средили и попунили јединице новомобилисаним људством. Из Београда је Дражин саветник адвокат Драгиша Васић донео 500 пушака, 200 пушкомитраљеза, веће количине муниције и ручних бомби ради наоружања четничких јединица. Оружје је, према споразуму о сарадњи, добио од Немаца. Почетком септембра 1944. године група јуришних корпуса водила је жестоке борбе против јединица НОВЈ на простору Јелова го-

1944.

ра, где је страховито била иоражена. После ових борби четници су расформирали групе јуришних корпуса и поново прешли на стару формацију која је постојала пре стварања јуришних корпуса. 1616)

- поч. септембра — Г. МИЛАНОВАЦ, ТАКОВО. Због приближавања трупа Црвене армије, преласка из Босне у Србију регуларних партизанских јединица и све веће активности Чачанског НОП одреда, код окупатора и домаћих издајника завладала је паника. Ради веће безбедности, представници квислиншке власти из Г. Милановца преместили су се у Таково, где је било седиште Првог равногорског корпуса. 1617)
- поч. септембра — ПРАЊАНИ. Одржан састанак коме су присуствовали: делегат немачког војног заповедника за Србију мајор Штрекер, Дража Михаиловић, шеф војне мисије САД-а при Штабу Драже Михаиловића пуковник Мак Дауел и министар унутрашњих послова Недићеве владе Милан Аћимовић. Пуковник Мак Дауел је захтевао да немачке снаге у Србији предају целокупно наоружање и да се повуку на запад преко Дрине и Саве, а да се све јединице Српске државне страже (СДС) ставе под команду Драже Михаиловића. Мајор Штрекер је рекао да он нема овлашћења да води преговоре о капитулацији, већ да путем разговора са официрима америчке обавештајне службе испита могућност неометаног извлачења групе армија „Е” из Грчке и организовања одбране против НОВЈ и Црвене армије на београдском мостобрану. Штрекер се такође интересовао за могућност склапања сепаратног примирја на Балкану између западних савезника и Немачке. 1618)
4. септембар — ПРАЊАНИ, МРЧАЈЕВЦИ, ЛОЗНИЦА, ЉУБИЕ. Врховна четничка команда наредила да се отворе војне поште у Прањанима и Мрчајевцима, а помоћне у Лзубићу и Лозници. 1619)
5. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Група омладинаца, припадника НОП-а из Велеречи, напала на комору Шумадијске четничке бригаде која је, идући према Јеловој гори, заноћила испред Г. Милановца на раскрсници путева Рудник — Крагујевац. Омладинци су разоружали пратњу, исекли амове, попуштали коње, запленили велику количину муниције и тако омели команду да стигне тамо где су четници планирали. 1620)
6. септембар — ПРАЊАНИ. Одржана прослава рођендана краља Петра II којој су присуствовали чланови Врховне четничке команде, делегације четника из више срезова Србије и представници неких страних мисија. 1621)
11. септембар — ГУЧА. Борци Пете српске ударне бригаде 21. НОУ дивизије заузели Гучу, а делови 17. НОУ дивизије посели простор источно од Каоне, Губереваца и Виче. 1622)

1944.

— ЛЕУШИБ.И. Борци Друге пролетерске бригаде ослободили село. 1623)

12. септембар — ТАКОВО. Ноћу између 12. и 13. септембра група од 18 бораца Чачанског НОП одреда напала на четнике Првог равногорског корпуса који су се налазили у Такову. Овај напад изазвао је међу четницима панику тако да су у највећем нeredу одступили у правцу Г. Милановца. Партизани су запленили знатне количине војног материјала и ухватили једног жандармеријског официра који је сутрадан стрељан у Мајдану. 1624)

— ЛЕУШИНИ. Изабрани народноослободилачки одбор, одбор ЈНОФ-а и одбор УСАОС-а. Њихови председници су били Синиша Ерић, Кузман Јевтовић и Круна Лукић. 1625)

13. септембар — Главни штаб НОВ и ПО за Србију известио радиограмом Врховни штаб НОВ и ПОЈ: „Јуче, 13. овог месеца, на правцу Клокочевац — Оршава, ухваћена веза са Црвеном армијом.“ 1626)

— ДУЧАЛОВИБ.И, МАРКОВИЦА. На простору поменутих села налазиле су се јединице Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије, а Штаб Бригаде је био смештен у манастиру Тројице. 1627)

— ОВЧАР. Трећи батаљон Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије напао на немачку радио-станицу на планини Овчару, али у првом нападу није успео да је уништи. 1628)

— ЈЕЗДИНА, ЧАЧАК. Шеста пролетерска источнобосанска бригада 17. НОУ дивизије одлучила да изврши демонстративни напад на непријатеља у Чачку. На путу према граду борци наишли на четничку болницу у Основној школи у Јездини, заузели је и запленили једну количину санитетског материјала. Пред зору су се повукли на полазне положаје заробивши шест четника и запленивши пет пушака. 1629)

14. септембар — ОВЧАР, ПАКОВРАБЕ. На врху планине Овчара Трећи батаљон Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије разбио немачку посаду која је, у јачини од око 60 до 70 војника, чувала радио-станицу. У борби је убијено осам и рањено више немачких војника. Код Паковраћа борци Другог батаљона Друге крајишке бригаде, у краћој борби, уништили два немачка камиона и шест специјалних аутомобила са радио-станицом, убили око 30 и ранили више немачких војника; запленили четири митраљеза, један аутомат, 25 пушака, један минобацач, око 8.000 метака, 50 ручних бомби и другу опрему. Бригада је имала три мртва и седам рањених бораца. 1630)

— ЧАЧАК. Из Чачка кренуло око 60 немачких војника ка Гучи, али су их после краће борбе одбациле снаге Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије. Немци су имали пет мртвих и неколико рањених војника и један оштећен камион. 1631)

1944.

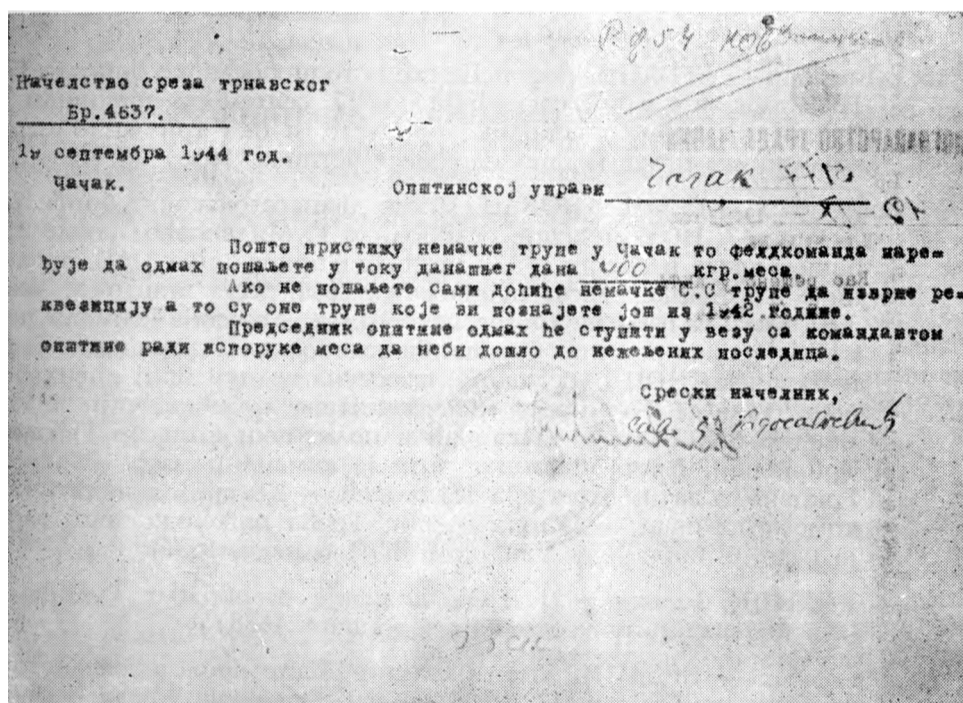
- ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. Јединице 17. и 21. НОУ дивизије добиле наређење за покрет са терена драгачевског и пожешког среза у правцу Аранђеловца. 1632)
 - ГУЧА. Петнаеста мајевичка бригада 17. НОУ дивизије извршила покрет у правцу планине Овчар. 1633)
15. септембар — ЧАЧАК, ОВЧАР-БАЊА. У ноћи између 15. и 16. септембра јединице 17. НОУ дивизије прешле преко Западне Мораве на територију љубишког среза настављајући пут у правцу Г. Милановца и Аранђеловца. 1634)
- ВРАНИБИ, ТРБУШАНИ. У ноћи између 15. и 16. септембра код села Вранића и Трбушана један батаљон Шесте пролетерске источнобосанске бригаде 17. НОУ дивизије, после двочасовне борбе, разбио четнички Јаворски корпус и одбацио га у Чачак наневши му губитке: осам мртвих, 11 рањених и 17 заробљених. У борби је запленио осам пушака и другог материјала. Батаљон је имао једног погинулог и четири рањена борца. 1635)
16. септембар — БРБАНИ. Борци Шесте источнобосанске бригаде 17. НОУ дивизије у ноћи између 16. и 17. септембра порушили у брђанској клисури неколико пропуста и око три километра железничке пруге и заробили шест четника. 1636)
17. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ. После дванаесточасовне борбе јединице 17. НОУ дивизије ослободиле Г. Милановац; убиле 15, раниле десет и заробиле 539 четника и припадника СДС, заплениле 353 пушке, десет пушкомитраљеза, десет пиштоља, око 30.000 метака и доста другог материјала. Дивизија је имала пет мртвих и шест рањених бораца. Са ослобођењем града поглотила је и Чачански НОП одред, коме приступа велики број нових бораца. Тада се формирају три чете: Прва љубишка, чији је командир био Радован Буслковић а политички комесар Гвозден Трипковић; Друга таковска, чији је командир био Раденко Грковић, а затим Драгиша Јовановић — Кекерез, а политички комесар Живка — Жижа Бурић; Трећа пожешка чета, која је касније припојена Ужичком НОП одреду. 1637)
- РУДНИК. Јединице 21. НОУ дивизије ослободиле Рудник и поселе територију у околини варошице. 1638)
18. септембар — БРБАНИ. Један батаљон Шесте пролетерске источнобосанске бригаде 17. НОУ дивизије водио код села Брђана борбу против једне групе од око 300 четника и одбацио је ка селу Прељини, наневши јој губитке: пет мртвих и више рањених. Батаљон је изгубио Бура Вученовића, командира једне чете. 1639)
- Г. МИЛАНОВАЦ. После подне у граду је одржан велики народни збор на коме су учествовали и грађани из околних села. На збору су говорили представници НОВ, а увече је културно-

1944.

уметничка група 17. НОУ дивизије извела програм за грађане и војску. 1640)

— ВРАЂЕВШНИЦА. У ноћи између 18. и 19. септембра код села Врађевшнице два батаљона 21. НОУ дивизије водили борбу против Немаца, четника и припадника СДС и одбацили их ка Крагујевцу. Непријатељ је имао 28 мртвих, 64 рањена и 46 заробљених војника. Заплењен је један пушкомитраљез, 30 пушака и четири вагона брашна. Партизани су имали шест мртвих и 14 рањених бораца. 1641)

19. септембар — ЧАЧАК. Начелство среза трнавског доставило допис општинској управи Чачак: „Пошто пристижу немачке трупе у Чачак то Фелдкоманда наређује да одмах пошаљете у току данашњег дана 400 кгр. меса. Ако не пошаљете сами, доћиће немачке СС трупе да изврше реквизицију, а то су оне трупе које ви познајете још из 1942. године. . .“ 1642)

Окупатор је путем реквизиција економски исцрпљивао наш народ

— БРАЈИНИ. Јединице 17. НОУ дивизије поставиле команду места и партизанску стражу у Брајинима. 1643)

— Г. МИЛАНОВАЦ. Снаге Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије налазиле се на положајима Брусница — Г. Милановац — Таково. У Г. Милановцу Штаб Бригаде одржао збор са

1944.

омладином, после кога је ступило у Бригаду 25 омладинаца 1644)

20. септембар — БРБАНИ, ЈАБААНИЦА. На сектору поменутих села борци Друге пролетерске и Пете српске бригаде 21. НОУ дивизије водили борбу против делова немачке 7. СС дивизије „Принц Еуген” и четника који су покушали да се од Чачка и Кнића пробију у Г. Милановац. Непријатељ је задржан на три километара од града. У борби је имао 28 мртвих, 68 рањених и десет заробљених војника; заплењено је десет пушака. Губици јединица 21. НОУ дивизије: један мртав и три рањена борца. 1645)
21. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Делови 7. немачке СС дивизије „Принц Еуген”, после краће борбе против јединица Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије, пробили се из Чачка у Г. Милановац, а затим наставили пробој према Руднику и Крагујевцу. Истог дана Четврта српска бригада 21. НОУ дивизије водила борбу против четника на положају Ржаник — Парац и у селу Брусници код бање Млаковац, а Пета српска бригада 21. НОУ дивизије на Мутањској коси изнад Рудника. Непријатељ је имао 17 мртвих, 35 рањених и 40 заробљених, а 21. НОУ дивизија два мртва и шест рањених и контузованих бораца. 1646)
- МУТАЊСКА КОСА. Пета српска бригада 21. НОУ дивизије напала колоне немачких војника које су се из Г. Милановца кретале према Руднику. Циљ напада био је ометање правца кретања непријатеља. 1647)
 - ВРАНЕВШНИЦА, ЈАБЛАНИЦА. Четврта српска бригада 21. НОУ дивизија водила борбу против непријатеља на простору поменутих села. 1648)
22. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Три батаљона Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије, после краће борбе, заузеле Г. Милановац. Истог дана Четврта српска бригада 21. НОУ дивизије у околини села Белог Поља водила борбу против четника Левачке бригаде и припадника СДС, а Пета српска бригада 21. НОУ дивизије против делова немачког Четрнаестог пука 7. СС дивизије „Принц Еуген” код Рудника. Непријатељ је имао 33 мртва, 65 рањених и 110 заробљених војника. Заплењено је 140 пушака, три митраљеза и доста другог материјала. Јединице НОВЈ су имале четири мртва и пет рањених бораца. 1649)
22. — 23. септембар — МУТАЊ, ЦЕРОВА, ЗАГРАБЕ. Пета српска бригада 21. НОУ дивизије водила борбе против немачких и четничких снага у рејону поменутих села и нанела непријатељу губитке, и поред тога што су били приморани на повлачење. 1650)
- БЕЛО ПОЉЕ. У рејону Белог Поља Четврту српску бригаду 21. НОУ дивизије напали четници и припадници СДС у јачини од око 1.100 војника. У борби, која је вођена 22. и 23. септембра, непријатељу су нанети осетни губици. 1651)

1944.

23. септембар — ВРАЕЕВШНИЦА, ЛИПОВАЦ. На сектору поменутих села Четврта српска бригада 21. НОУ дивизије напала четнике и, после петочасовне борбе, сломила њихов отпор и заузела села. Истог дана Пета српска бригада 21. НОУ дивизије напала на око 300 четника у селу Заграђу и одбацила их према селу Шаторњи, а на положају села Рудник — Заграђе водила борбу против делова 7. СС дивизије „Принц Еуген“. Непријатељ је имао 62 мртва, око 50 рањених и 108 заробљених четника. Заплењено је три пушкомитраљеза, 110 пушака, три вагона брашна и доста друге опреме. Јединице НОВЈ су имале пет мртвих и 18 рањених и контузованих бораца. 1652)
- БРБАНИ. Снаге Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије, уз садејство артиљерије која је тукла комуникације Г. Милановац — Чачак и Основну школу у Брђанима, одбиле Немце који су од Чачка надирали према Г. Милановцу и нанеле им губитке. 1653)
 - РУДНИК. Изабран народноослободилачки одбор, чији је председник био Буда Васић. 1654)
24. септембар — БРБАНИ. Јединице 23. НОУ дивизије водиле шесточасовну борбу против 500 немачких војника и делова 7. СС дивизије „Принц Еуген“ и одбациле их према селу Прељини. Непријатељ је имао 16 мртвих и 20 рањених војника. 1655)
- ПРАЊАНИ. Јединице 17. НОУ дивизије добиле од савезника веће количине муниције и војничке опреме. Пошиљке су донели савезнички авиони који су се спустили на аеродром у Прањанима 18., 19. и 24. септембра. 1656)
 - РУДНИК. Одржана конференција којој је присуствовало око 120 грађана. На конференцији је изабран одбор ЈНОФ-а и одбор АФЖ-а. Председници су били Милосав Вучетић, и Коса Никић. 1657)
 - ПРИЈАНОВИНИ, ПОЖЕГА, КОВИЉАЧА, РОЖАЊ, Г. ГОРЕВНИЦА. На сектору поменутих села делови 17. НОУ дивизије водили борбу против јаких немачких снага. У борби је погинуло десет непријатељских војника и уништено четири камиона. Дивизија је имала једног мртвог и три рањена бораца. 1658)
25. септембар — Главни народноослободилачки одбор Србије — Одељење за обнову — доставио опште одредбе и упутства за организацију и извршење радова на обнови места у чачанском округу. 1659)
- Г. ГОРЕВНИЦА. Једна чета Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије водила после подне у средњем делу села борбу против 250 немачких војника и 70 четника који су као лева колона ишли ка Г. Милановцу. Непријатељ је успео да се пробије према Г. Милановцу. 1660)

1944.

- Г. МИЛАНОВАЦ. Делови 7. СС дивизије „Принц Еуген“, после жестоких борби које су водили против јединица Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије, поново заузели Г. Милановац, а Бригада се повукла на положај Клатичево — Таковска глава — железничка станица Срчаник. 1661)
- ВРАБЕВШНИЦА. На положају села Враћевшница — Прњавор делови 7. СС дивизије „Принц Еуген“, четници Прве и Друге грузанске и Левачке бригаде и један батаљон припадника СДС напали на један батаљон Пете српске бригаде 21. НОУ дивизије. После дуже борбе овај батаљон се повукао на линију Сврачковци — Врлетна стена. Непријатељ је имао седам мртвих и 12 рањених војника. 1662)
- 26. септембар — ВУЈЕТИНЦИ. На сектору села Вујетинаца и Борче јединице Четврте српске бригаде 21. НОУ дивизије водиле борбу против четника Првог равногорског корпуса. После краће борбе четници су претрпели губитке: два мртва, три рањена и један број заробљених. Међу заробљенима је био и помоћник команданта Првог равногорског корпуса потпуковник Марко Марковић. 1663)
- БЕРШИБИ, ДРЕНОВА, ПРИЈЕВОР. На линији поменутих села делови Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије водили борбу против четника и избацили им из строја око 40 војника. Јединице НОВЈ су имале једног погинулог, једног рањеног и 14 несталих бораца. 1664)
- 27. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ, КОЊУША. На сектору Г. Милановаца и села Коњуше јединице 21. НОУ дивизије водиле борбу против Немаца и четника Шумадијске групе корпуса. Непријатељ је имао 17 мртвих, 18 рањених и 12 заробљених, а јединице 21. НОУ дивизије једног рањеног борца. 1665)
- Д. ВРБАВА. Четврта српска бригада 21. НОУ дивизије водила борбу против четника на положајима западно од села Борче. 1666)
- ВУЈАН, БРУСНИЦА. На сектору планине Вујан — Јасике — Брусница снаге Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије вршиле напад на немачке јединице које су се кретале од Чачка. 1667)
- РУДНИК. На сектору Стражевица — Врлетне стране — грчко гробље, Пета српска бригада 21. НОУ дивизије водила борбу против 300 немачких војника. 1668)
- ЛЕУШИБИ. Трећи батаљон Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије прешао са положаја из села Д. Бранетића на територију Леушића и Чукара. 1669)
- 27—28. септембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Снаге Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије поново зазеле Г. Милановац и из села Семедража истерале четнике. 1670)

1944.

28. септембар — Г. ГОРЕВНИЦА, ЈЕЉЕН. Једна чета Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије водила борбу против 100 четника. Борци су убили једног а ранили неколико четника и запленили пушкомитраљез и пиштољ. 1671)
- Г. МИААНОВАЦ, РУДНИК. Јединице Пете српске бригаде 21. НОУ дивизије водиле борбу против јачих немачких снага и нанеле им губитке у људству и материјалу. 1672)
 - МАЈДАН. Пета српска бригада 21. НОУ дивизије водила борбу против заштитних делова 7. СС дивизије „Принц Еуген“ и одбацила их ка путу Г. Милановац — Рудник. Непријатељ је имао 30 мртвих, 40 рањених и 3 уништена камиона са приколицама, а Бригада једног рањеног борца. 1673)
 - СТРАЖЕВИЦА, ШАРЕНИ. На сектору поменутих села Први батаљон Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије водио борбу против 150 четника и одбацио их према Чачку. Друге јединице ове бригаде овлададе су планином Рожањ и заузеле села Милићевце и Брђане. 1674)
29. септембар — Г. ГОРЕВНИЦА, ЈЕЉЕН. На положају поменутих села јединице Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије водиле борбу против четника и Немаца и одбациле их према Чачку. Непријатељ је имао четири мртва и око осам рањених војника, а Бригада једног погинулог и два рањена борца. 1675)
- МИЛИНЕВЦИ, БРБАНИ. У рејону поменутих села јединице Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије водиле борбу против четника и протерале их из Милићеваца и Брђана. 1676)
30. септембар — МАЈДАН, РУДНИК. Под притиском партизанских снага Немци напустили поменута села. 1677)
- септембра — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Окружни комитет КПЈ за Чачак издао проглас у коме се обраћа народу чачанског и ужичког краја: „Браћо и сељаци! Слобода је на прагу. Приближио се самртни час свим заклетим непријатељима нашег народа. Немачко — фашистички разбојници и њихове верне слуге недичевци, љотићевци, дражиновци, усташе и други гуше се у самртном ропцу .. . Дошао је час обрачуна са поробљивачима нашег народа. Не чекајте и не оклевајте. Остављајте своје свакодневне ситне послове и придружујте се партизанским јединицама ..” 1678)
- крај септембра — АТЕНИЦА. Партизани убили четничког зликовца Миодрага — Мила Баралића из Атенице. Четници са злогласним Божидаром — Божом Васиљевићем на челу наредили да на Баралићеву сахрану морају доћи сви грађани изнад 12 година старости. Посебно је наређено партизанским породицама да морају да жале и оплакају Баралића, у противном, били би заклани. Наређено је шта ко мора да донесе на сахрану од партизанских породица. На гробу је говорио Васиљевић претећи партизанима и њиховим сарадницима и, у исто време, обећавајући да ће Баралића осветити. 1679)

Октобар 1944.

1. октобар — МУТАЊ. Делови 21. НОУ дивизије водили борбу против групе од око 1.500 четника из састава Првог шумадијског корпуса, који су се налазили на простору Опланићи — Гривац — Драча — Мутањска коса. 1680)
 - ПРИСЛОНИЦА. Око 130 омладинаца из села добровољно ступили у Другу пролетерску бригаду 21. НОУ дивизије. 1681)
 - СРЕЗОЈЕВЦИ. Један батаљон 17. НОУ дивизије и Трећи батаљон Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије водили борбу против четника, разбили их и протерали према Чачку. 1682)
2. октобар — ПРИСЛОНИЦА. На сектору села и планине Вујна јединице 21. НОУ дивизије водиле борбу против четника Другог равногорског корпуса и одбациле их према Чачку. 1683)
 - ДРУЖЕТИНИ, ПРАЊАНИ, Г. ГОРЕВНИЦА. Петнаеста мајевичка бригада 17. НОУ дивизије, после мањих сукоба, потиснула четнике са сектора поменутих села. 1684)
3. октобар — ВРАНИНИ, ТРБУШАНИ. Први батаљон Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије, у садејству са јединицама Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије, напао на четнике који су држали положаје између Вранића и Трбушана. После краће борбе четници су побегли ка Чачку оставивши шест мртвих, три заробљена и девет пушака. 1685)
 - Д. ТРЕПЧА, ПРЕЉИНА, ЉУБИБ. Јединице Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије на сектору поменутих села напале четнике и водиле против њих борбу од 15 до 19 часова. Четници су потиснути према Чачку, а партизанске јединице су избиле на положаје села Мојсиња и Љубићке косе. 1686)
 - ЉУБИБКИ СРЕЗ. Испред положаја Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије налазили су се истурени положаји четника на сектору села Г. Горевница — Вранићи — Ракова — Остра — Брусница. Главна четничка упоришта била су у Чачку и Книћу. 1687)
4. октобар — ТАКОВО. Одржана седница иницијативног одбора за формирање народноослободилачког одбора за срез таковски. 1688)

1944.

6. октобар — ПРИСЛОНИЦА. Изабран народноослободилачки одбор, чији је председник био Милорад Шкипић. 1689)
- Главни народноослободилачки одбор Србије доставио Окружном народноослободилачком одбору за Чачак писмо у коме се, између осталог, каже: „С обзиром на ратне прилике, а да би се омогућило решавање грађанских и кривичних предмета, који не трпе одлагање, а чије решење захтева свакодневни живот народа — да приступи оснивању народних судова који ће за време трајања овог рата вршити судску власт као самосталне установе судске власти на нашој слободној територији . . . Установљени народни судови судиће у грађанским и кривичним стварима, уколико ове кривичне ствари не спадају у надлежност војних судова . . . 1 6 9 0)
 - ОСТРА, Д. ТРЕПЧА, МУТАПОВА КОСА. На сектору Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије, нарочито у селима Острии/Д. Трепчи, налазиле се јаке четничке, недићевске и немачке снаге. Оне су извршиле напад на јединице Друге пролетерске бригаде и успеле да их местимично потисну, али су на положајима Мутапове косе биле заустављене. 1691)
7. октобар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Главни народноослободилачки одбор Србије — Одељење за шумарство и рударство — доставио Окружном народноослободилачком одбору за Чачак упутство о организацији и раду на унапређењу шумарства и рударства. 1692)
8. октобар — Г. МИЛАНОВАЦ. Одржана скупштина одборника општина таковског среза на којој је формиран Срески народноослободилачки одбор. За председника је изабран Драгомир Поповић, свештеник из Г. Милановца, за потпредседнике Костадин Лукић, земљорадник из Леушића, и Јоца Стефановић, кројач из Г. Милановца, а за секретара Мирко Ристовић, правник из Лозња. 1693)
- ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Чачански НОП одред „Др Драгиша Мишовић“ стављен под команду 17. НОУ дивизије и добио задатак контроле праваца Суворор — Маљен и од Чачка и Пожеге. Заједно са регуларним јединицама Одред је учествовао у свим борбама које су вођене на овом сектору. 1694)
 - ТАКОВСКИ СРЕЗ. Јединице Шесте источnobосанске бригаде 17. НОУ дивизије налазиле се на територији таковског среза: Први и Четврти батаљон из села Бершића прешли на положаје села Лзутовнице и Срчаника, а Други и Трећи батаљон из села Прањана на положаје села Велеречи и Бруснице. 1695)
9. октобар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Команда Првог пролетерског корпуса НОВЈ издала наређење да 17. и 21. НОУ дивизија крену са чачанског терена у правцу Тополе и Крагујевца, а Чачански НОП одред остане у Г. Милановцу. 1696)

1944.

10. октобар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Шеста источнибосанска бригада
17. НОУ дивизије добила од Чачанског НОП одреда 100 нових бораца које је распоредила по својим батаљонима. Све јединице 17. и 21. НОУ дивизије кренуле су ка Тополи и Крагујевцу. 1697)
- ВРАНЕВШНИЦА. Јединице Пете српске бригаде 21. НОУ дивизије при покрету на нове положаје, на сектору села Враћевшница — Баре, биле нападнуте од четника, који су брзо били разбијени. 1698)
12. октобар — РУЧИКИ. Пети батаљон Качерске четничке бригаде водио борбу против партизана. 1699)
- ДРАГАЧЕВСКИ СРЕЗ. На територији поменутог среза јединице Четврте санџачке бригаде 37. НОУ дивизије водиле борбе против четника. 1700)
13. октобар — РУДНИК. У варошицу дошле јединице Црвене армије, које је народ одушевљено поздравио. Своје расположење становници Рудника манифестивали су доношењем поклона руским војницима, братимљењем и народним весељем. 1701)
- ВИРОВО, ГУЧА, ТИЈАЊЕ, ЗЕОКЕ. На простору поменутих села три батаљона Четврте санџачке бригаде 37. НОУ дивизије напала на око 1200 четника, који су имали намеру да се преко Ариља и Ивањице пребаце у Босну, и одбацила их преко планине Јелице ка Чачку. У овим борбама четници су имали 21 мртвих, 30 рањених и десет заробљених, а Бригада два мртва и пет рањених бораца. Партизани су запленили 15 пушака. 1702)
14. октобар — ИВАЊИЦА, ЧАЧАК. Веће четничке снаге груписале се на простору Ивањица — Чачак. Око 1.000 четника концентрисало се око Ивањице, а око 2000 на простору Чачак — планина Јелица. 1703)
- сред. октобра — ТАКОВО. Формирана два батаљона Чачанског НОП одреда: Први љубићки и Други таковски, са око 400 бораца. 1704)
- сред. октобра — ТАКОВСКИ СРЕЗ, ЉУБИККИ СРЕЗ. После ослобођења Г. Милановца непријатељ се повукао према Чачку, где је успостављена линија фронта. Готово све регуларне партизанске јединице су напустиле овај терен и отишле у правцу Крагујевца и Београда. Једно време Чачански НОП одред је остао потпуно сам држећи положаје од Горње и Доње Трепче до Срезојеваца. Линија фронта је ишла венцем планине Вујна изнад села Прислонице и, затварајући пролаз брћанске клисуре, продужавала преко Илијака и Семедража. Непријатељске снаге према Чачку су биле јаке. Чачански НОП одред успевао је да одржава положаје према непријатељу. 1705)
- сред. октобра — Г. МИЛАНОВАЦ. Формиран привремени Окружни народноослободилачки одбор за Чачак. 1706)

1944.

16. октобар — ПРИДВОРИЦА. Из Чачка дошли немачки војници и запалили све зграде Катарине Ранђић и у њеном присуству убили јој сина Добросава. Његово тело убацили су у запаљену зграду у којој је изгорело. 1707)
17. октобар — ЉУБИБКИ СРЕЗ. Формирано среско партијско руководство за срез љубићки. Секретар руководства био је Младен Бојовић, земљорадник из Прељине, а касније Милован Марковић, студент из Мојсиња, а чланови руководства били су: Неранца Петровић, домаћица из Станчића, Драган Миљковић, земљорадник из Мојсиња, и Божидар Шкипић, земљорадник из Прислонице. 1708)
- Г. МИЛАНОВАЦ. Штаб 17. НОУ дивизије наредио Шестој источнобосанској бригади, која је водила борбе против непријатеља око Крагујевца, да одржава везу са Чачанским НОП одредом. 1709)
- ЧАЧАК. У току октобра заједно са Немцима, четницима и осталим квислиншким снагама у граду и околини налазиле су се и веће четничке снаге Београдског и Церског корпуса, које су активно учествовале у борбама против НОВ. 1710)
18. октобар — ЉУБИБКИ СРЕЗ. Командант Другог равногорског корпуса Предраг Раковић успоставио везу са 93. стрељачком дивизијом Црвене армије и споразумео се о заједничкој акцији против Немаца. 1711)
19. октобар — БЕОГРАД. У жеку борби за ослобођење Београда, оружана група Чачана (Предраг — Драган Вучетић, Петар Мариновић, Милорад — Бата Перишић, Младомир Марић, Крста Марић и још неколико другова) учествовала у спасавању главне телефонске централе коју су Немци требали да минирају. Они су задатак у потпуности извршили. 1712)
20. октобар — БЕОГРАД. После седмодневних борби јединице Прве армијске групе НОВЈ и јединице Трећег украјинског фронта Црвене армије ослободиле Београд. 1713)
- 22—23. — БРБАНИ, ПРЕЉИНА, КОЊЕВИБИ. После ослобођења Крагујевца и Београда почела се враћати регуларне партизанске јединице на фронт према Чачку, где су са Чачанским НОП одредом наставиле борбе за ослобођење. 1714)
24. октобар — ВУЈАН, Г. ТРЕПЧА, ОСТРА. Друга крајишка бригада 17. НОУ дивизије водила борбу против једног батаљона Немаца и одбацила га према Чачку наневши му губитке: 15 мртвих и већи број рањених војника. Бригада је имала осам мртвих, 32 рањена и шест несталих бораца. 1715)
- ПРЕЉИНА, КОЊЕВИБИ, ЉУБИБ. Јединице Црвене армије поселе положаје на линији фронта која је ишла преко помених села. 1716)

25. октобар — БУМБАРЕВО БРДО, БРЕСНИЦА. Први и Други батаљон Шесте пролетерске источнобосанске бригаде 17. НОУ дивизије напали на Немце и одбацили их према Бресници. 1717)
- МОЈСИЊЕ. Јединице Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије, у садејству са једним батаљоном Црвене армије, напале на немачке положаје у рејону села Мојсиња, али, и поред жестоких борби и јуриша, напад није успео. Бригада је имала осам рањених бораца. 1718)
26. октобар — МОЈСИЊЕ. На сектору села Друга крајишка бригада 17. НОУ дивизије и јединице 64. корпуса Црвене армије поново водиле борбу против Немаца. Бригада је имала 16 рањених бораца. 1719)
- 26—30. октобар — БРЕСНИЦА, БУМБАРЕВО БРДО, МОЈСИЊЕ, ОСТРА, МРЧАЈЕВЦИ. На простору поменутих села јединице Друге пролетерске 21. НОУ дивизије и Шесте пролетерске бригаде 17. НОУ дивизије, уз садејство јединица Црвене армије, водиле против Немаца жестоке борбе и нанеле им губитке, али су положаји остали непромењени. 1720)
27. октобар — БЕОГРАД. У Београд стигао врховни командант НОВЈ и ПОЈ и председник Националног комитета ослобођења Југославије Маршал Јосип Броз Тито, који је на Бањици извршио смотру једног дела јединица које су учествовале у ослобођењу града. 1721)
- БРЕСНИЦА, МРЧАЈЕВЦИ. На простору поменутих села два батаљона Друге крајишке и Шесте источнобосанске бригаде 17. НОУ дивизије и један батаљон 64. корпуса Црвене армије водили борбу против Немаца и четника. Непријатељ је имао девет мртвих. Партизани су запленили један пушкомитраљез. 1722)
- 27—28. октобар — МОЈСИЊЕ. Код цркве у селу Мојсињу снаге Трећег батаљона Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије напале предстражу немачких јединица, убиле десет и заробиле четири војника. Батаљон је имао 10 рањених и контузованих бораца. 1723)
28. октобар — МОЈСИЊЕ, ГУНЦАТИ. На линији фронта поменутих села јединице Друге крајишке и Шесте источнобосанске бригаде. 17. НОУ дивизије и један пук Црвене армије поново напале предстражу немачких јединица, убиле десет и заробиле четири војника. Батаљон је имао десет рањених и контузованих бораца. 1723)
29. октобар — МОЈСИЊЕ, МРЧАЈЕВЦИ, БРЕСНИЦА, ГУНЦАТИ. На сектору поменутих села јединице 17. НОУ дивизије, уз помоћ артиљеријских јединица Црвене армије, одбиле више немачких напада. Јединице 23. НОУ дивизије добиле наређење да иду на сектор Чачка, где ће, у садејству са јединицама 17. НОУ дивизије и јединицама Црвене армије, активирати борбе. 1725)

1944.

30. октобар — ЧАЧАК. Јединице 23. НОУ дивизије стигле на фронт код Чачка. У састав ове дивизије ушла је и Прва југословенска бригада* која је формирана у Совјетском Савезу. 1. јуна 1944. године. 1726)

— ПРИЈЕВОР, ЛЗУБИЊ. На сектору поменутих села почео четвородневни напад Прве југословенске бригаде, делова Четрнаесте српске бригаде 23. НОУ дивизије и јединица 93. дивизије Црвене армије у циљу уништења немачке групације на левој обали Западне Мораве. Мада су јединице НОВЈ и Црвене армије овладале делом непријатељских положаја, напад није успео јер су Немци пружили врло жесток отпор. У овим борбама обе стране претрпеле су велике губитке. Прва југословенска бригада имала је 135 мртвих, 324 рањених и 88 несталих бораца. Јединице 23. НОУ дивизије уништиле су четири тенка, два оклопна аутомобила, седам топова, два минобацача, једну радио-станицу, осам камиона, 16 митраљеза, 19 аутомата и 64 пушке, а заплениле: две радио-станице, један аутомобил, два митраљеза, десет аутомата, 28 пушака и доста другог материјала. 1727)

31. октобар — Четнички Штаб за Србију доставио наређење потчињеним командама да се, по наређењу Врховне четничке команде од 29. октобра, не долази у сукоб са Русима, да се партизани пред Русима не називају комунистима и да се четници ошишају и обрију. 1728)

— МОЈСИЊЕ. Снаге Трећег батаљона Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије извршиле напад на немачке положаје, заузеле прву линију немачких ровова и заробиле три војника и једног официра. Батаљон је имао два мртва и десет рањених бораца. 1729)

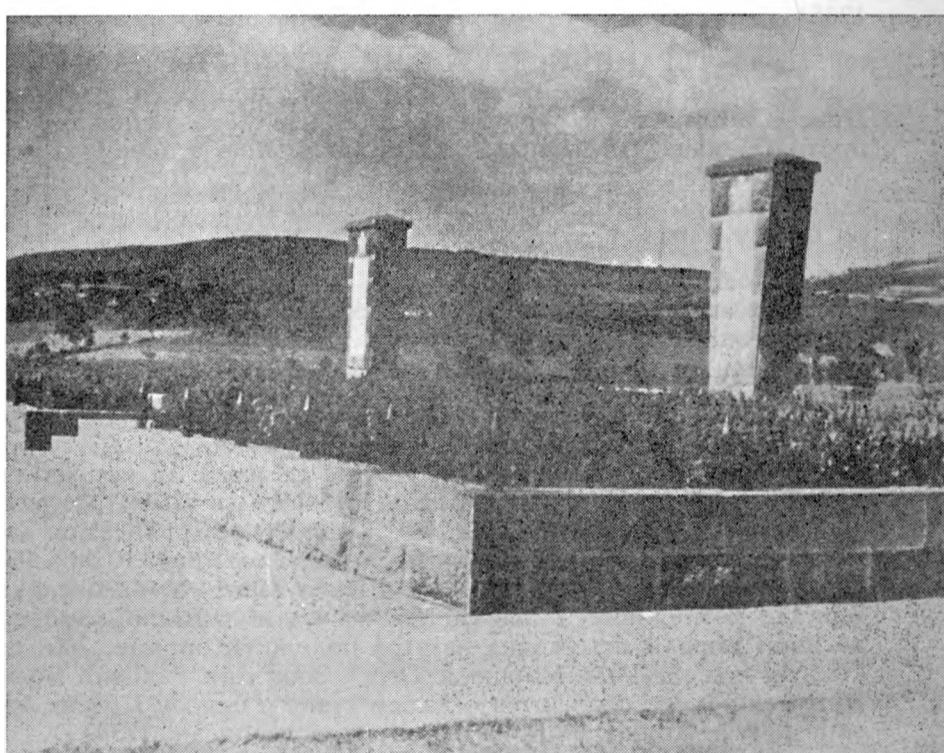
— МИАИБЕВЦИ, ПРЕЉИНА. Штаб 23. НОУ дивизије налазио се у кући Радисава Стефановића у Милићевцима, а Штаб 266. пешадијског пука Црвене армије у Прељини. 1730)

— ВИДОВА. На сектору поменутог села надмоћне немачке снаге нападе и опколиле Други батаљон Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије и један батаљон 93. стрељачке дивизије Црвене армије. После петочасовне оштре борбе оба батаљона су се пробила из непријатељског обруча, али су претрпела озбиљне губитке. Други батаљон је имао: 16 мртвих и око 115 рањених и несталих бораца, а тачни губици батаљона Црвене армије су непознати. Непријатељ је имао око 30 мртвих и рањених војника. 1731)

* Прва југословенска бригада формирана је у СССР-у највећим делом од заробљеника из оних јединица које су Немци стварали од окупираног становништва Југославије и употребили их на Источном фронту. У Југославији је стигла 6. октобра 1944. године и стављена под команду 23 НОУ дивизије.

1944.

- ЛУБИК. У ноћи између 31. октобра и 1. новембра у рејону поменутог села јединице 23. НОУ дивизије и јединице Црвене армије водиле жестоку борбу против немачких снага. 1732)
- октобра — Г. МИЛАНОВАЦ. Формирано партијско руководство за срез драгачевски и предвиђени кадрови за органе народне власти. Милић Бугарчић је одређен за секретара Среског комитета КПЈ за срез драгачевски. 1733)
- АТЕНИЦА. Четнички злочинац Божидар — Божо Васиљевић кад се женио позвао на свадбу сва домаћинства и партизанске породице из села, наређујући да морају присуствовати свадби и веселити се „јер им се жени командир“. Наредио је шта ко треба да донесе од прилога, како би могао да заснује породицу. 1734)

Споменик црвеноармејцима и партизанским борцима у Г. Милановцу

Новембар 1944.

новембар — ДОЊА ГОРЕВНИЦА, МОЈСИЊЕ. На положају поменутих села три батаљона Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије извршили напад на немачке снаге, али у томе нису имали већег успеха. Батаљони су имали седам мртвих и 33 рањена борца, а непријатељ 37 мртвих и преко 50 рањених војника. 1735)

-2. новембар — ВРАНИЕИ, ТРБУШАНИ, АЗУБИБ. На сектору поменутих села јединице Прве југословенске бригаде и јединице Црвене армије водиле у току 1. и 2. новембра тешке борбе против Немаца. Циљ напада је био ликвидирање немачких положаја на левој обали Западне Мораве, али су Немци, потпомогнути јаком артиљеријском и минобацачком ватром, успели да одбију напад. 1736)

новембар — ЛЈУБИБ. Јединице 23. НОУ дивизије напале немачке снаге на сектору поменутог и околних села. Борбе су биле врло жестоке и обе стране су претрпеле велике губитке у људству и материјалу. 1737)

— ТРНАВСКИ СРЕЗ. Четнички командант Првог јуришног корпуса Предраг Раковић доставио писмо команданту 93. стрељачке дивизије Црвене армије у коме се жали да партизани нападају његове јединице и поред тога што се он споразумео са Русима 18. октобра о заједничкој борби против Немаца. Заменик Раковића је 31. октобра добио од начелника Штаба 93. стрељачке дивизије и начелника Штаба Прве југословенске бригаде потпуковника Марка Месића ултиматум по коме су четници морали истог дана изјутра положити оружје „или се ставити под команду Маршала Тита“. Због тога Раковић моли да буде писмено обавештен о даљем ставу и односу Црвене армије према уговору који је између њих потписан. 1738)

— ВРАНИБИ, Г. ГОРЕВНИЦА, РАКОВА, МИОКОВЦИ. Штаб 23. НОУ дивизије издао заповест Четрнаестој бригади да поседне положаје дуж комуникације Вранићи — Г. Горевница. Бригади је додељен један батаљон Чачанског НОП одреда, са задатком да одржава везу са борцима Црвене армије на простору Вранића и спречава прелаз Немцима на леву обалу реке Чемернице. Седма бригада распоређена је на простору села Ракове а Девета на простору Миоковаца. 1739)

1944.

- МРЧАЈЕВЦИ, ПРЕЉИНА. Јединице Друге крајишке бригаде (без Другог батаљона) 17. НОУ дивизије, у садејству са јединицама 23. НОУ дивизије и јединицама Црвене армије, извршиле напад на немачке положаје на сектору поменутих села, али нису имале неких већих успеха. У овом нападу партизани су имали 14 мртвих и 27 рањених бораца. 1740)
3. новембар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. Штаб 23. НОУ дивизије обавестио Штаб Чачанског НОП одреда у Г. Милановцу да је Одред стављен под непосредну команду 23. НОУ дивизије. У исто време наређено је да се један батаљон бораца Чачанског НОП одреда задржи на сектору села Теочин — Брајићи — Г. Бањани — Д. Бранетићи са задатком чишћења простора од четника. Један батаљон је придодат Четрнаестој српској бригади. 1741)
6. новембар — САВИНАЦ. Борци из таковског среза сакупили се у Основној школи у Савинцу, где је формиран Таковски партизански батаљон. Командант Батаљона је био Драгиша Јовановић — Кекерез а његов заменик Драган Нировић — Ниро; политички комесар Драган Ивановић а његов заменик Живка — Жижа Бурић. Истог дана Батаљон је добио задатак да запоседне коту Вјетрина и да је по сваку цену одбрани од напада Немаца. Вјетрина је висораван коју су Немци контролисали са планине Каблара и коју је било врло тешко одржати. Замена бораца могла се вршити само ноћу па је сваки борац морао да остане целога дана непомичан на месту на коме се налазио. То је било врло тешко, поготово што су киша и снег даноноћно падали а борци били врло слабо обучени и обувени. 1742)
7. новембар — РУДНИК. Одржана свечана прослава октобарске социјалистичке револуције. На свечаности је о значају револуције говорио Радоје Павловић — Шнајцо. 1743)
8. новембар — ПРАЊАНИ, ГОЈНА ГОРА. Таковски батаљон Чачанског НОП одреда повучен из Срезојеваца у Прањане, а затим у Гојну Гору, где је 8. новембра водио жестоку борбу против четника. Четници су имали три погинула и седам рањених, а на страни партизана рањен је лакше један борац. 1744)
- ЧАЧАК. На фронту према Чачку налазиле су се ослободилачке снаге: јединице 23. НОУ дивизије и 226. пука 93. стрељачке дивизије Црвене армије — у рејону села Вранића; 51. пук 93. стрељачке дивизије Црвене армије на простору Шебеци — Прељина — Шеварлићи; јединице 17. НОУ дивизије на простору Ирижани — Орловак — Илијак — Буковац — Бреснички крш — Бумбарско Брдо. 1745)
- 9—12. новембар — БЕОГРАД. Великој антифашистичкој народноослободилачкој скупштини Србије присуствовало 47 делегата из чачанског краја. Од овог броја 16 је изабрано за посланике за округ чачански. 1746)

1944.

10. новембар — РУДНИК. По наређењу Команде војног подручја у Белановици, народноослободилачки одбор Рудника упутио у регуларне партизанске јединице прве регруте. 1747)
12. новембар — БРБАНИ. Одржана прва седница Привременог народноослободилачког одбора среза љубићког. У Одбору су изабрани: Богдан Гојковић, земљорадник из Прислонице, Милован Марковић, студент из Мојсиња, Алекса Тодоровић, ученик из Пријевора, Младен Бојовић, земљорадник из Прељине, Милорад Шкипић, земљорадник из Прислонице, Секула Кујунџић, грађевински радник из Пријевора, и Светислав Петровић, земљорадник из Станчића. Председник Одбора је био Богдан Гојковић, а секретар Милован Марковић. У име Окружног народноослободилачког одбора за Чачак седници је присуствовао Милић Бугарчић, који је говорио о задацима народноослободилачких одбора нагласивши да је потребно, преко зборова, пренети у народ одлуке Прве српске антифашистичке скупштине, пружати помоћ у раду сеоским народноослободилачким одборима и успостављати народну власт у читавом срезу када услови за то буду постојали — „јер народу у новој демократској и федеративној Југославији припада сва власт“. 1748)
13. новембар — КАОНА. Команда Друге јуришне драгачевске четничке бригаде издала наређење својим јединицама да буду приправне „јер се комунисти налазе у Каони, Милатовићима, Губеревцима и Богичевићима“. 1749)
14. новембар — БУМБАРЕВО БРДО. Око 400 немачких војника напали један батаљон Црвене армије код Бумбарева Брда и успели да га потисну са положаја. Интервенцијом јединица Шесте источnobосанске бригаде 17. НОУ дивизије непријатељ је одбачен ка селу Бресници. 1750)
14. или 16. новембар — КАБЛАР. На положај коте Вјетрина Немци извршили врло јак напад и нанели озбиљне губитке Првој чети Таковског батаљона: погинуло је седам бораца, десет је теже рањено, а 30 контузовано. Међу контузованим је био и командир Чете Никола Буровић. У борби се нарочито истакла Милунка Вешовић, санитарски референт Батаљона, која је за време борбе сама изнела све мртве и рањене са бојишта. У овој борби учествовало је и једно одељење бораца 93. стрељачке дивизије Црвене армије. 1751)
15. новембар — ТРНАВСКИ СРЕЗ. Четнички командант Првог јуришног корпуса Предраг Раковић доставио допис команданту 93. стрељачке дивизије Црвене армије у коме се жали на партизане који у Г. Милановцу и околини, где се налазе и борци Црвене армије, убијају четнике „који су невини и чија је сва кривица у томе што нису били партизани. Српски народ очекује правду од Црвене армије. Он гледа у њој носиоца реда и мира. ..“ 1752)

1944.

- БРЕСНИЦА. На положају Бреснички крш — Попово брдо јединице 17. НОУ дивизије одбиле два немачка напада. Партизани су имали 14 рањених бораца. 1753)
18. новембар — КАБААР. Борце Таковског батаљона Чачанског НОП одреда заменили на положају Вјетрина борци Четрнаесте српске бригаде 21. НОУ дивизије, али нису посели Вјетрину као истурен положај, већ косу изнад села Јанчића. 1754)
19. новембар — МОЈСИЊЕ, БРЕСНИЦА. Јединице 17. НОУ дивизије водиле борбе против Немаца који су упорно пружали отпор добијајући стално појачања. 1755)
20. новембар — ЧАЧАНСКИ ОКРУГ. У долини Западне Мораве почео напад јединица 14. корпуса НОВЈ и два пука Црвене армије на немачке јединице. После дводневних борби постигнут је само делимичан успех: 23. НОУ дивизија овладала је селима Јелен — Долем и Гвоздцом код Пожеге, али није успела да заузме село Љубић; јединице 17. НОУ дивизије потисле су Немце са западних падина планине Котленика и овладале североисточним деловима села Лаћеваца, Тавника и Бреснице, а јединице Црвене армије нису успеле да заузму Пожегу. Непријатељ је имао осетне губитке у људству и материјалу: заплена су два минобацача, четири митраљеза и доста друге опреме. Губици јединица 14. корпуса: седам мртвих и 71 рањеноборца. 1756)
21. новембар — ВИДОВА. На положај код Видовског тунела дошла Друга југословенска бригада. Борци Таковског батаљона Чачанског НОП одреда су два пута између 10. и 20. новембра безуспешно нападали на јако утврђен Видовски тунел. Командант ове бригаде је, и поред упозорења руководства Батаљона, одлучио да нападне на тунел. Бригада је претепела врло тежак пораз; сваки десети борац је погинуо, а сваки трећи је рањен. 1757)
- 22 — 24. новембар — КАБЛАР. У времену од 22. до 24. новембра борци Љубићког батаљона Чачанског НОП одреда, уз садејство јединица Трећег батаљона Четрнаесте бригаде 23. НОУ дивизије, водили тешке борбе на месту Оровица. 1758)
26. новембар — ПРЕЉИНА, ОСТРА. На зборовима изабрани народноослободилачки одбори за поменута села. На збору у Прељини присуствовало 150 грађана, а у Остри око 100 грађана. 1759)
- 26 — 28. новембар — ПРЕЉИНА, ЉУБИН. Делови Друге пролетерске бригаде 21. НОУ дивизије сменили јединице Црвене армије на простору Прељина — Љубић — Шеварлићи — Шебеци. 1760)
27. новембар — ВУЈЕТИНЦИ. Одржан збор коме је присуствовало око 100 грађана. На збору је изабран народноослободилачки одбор. 1761)

1944.

- ГУЧА. Команда Треће јуришне драгачевске четничке бригаде издала наређење о прикупљању јединица близу Гуче и постављању засада у циљу одбијања надирања народноослободилачке војске на територију драгачевског среза. 1762)
28. новембар — ДОЊА ГОРЕВНИЦА. Партизанске снаге ослободиле село од окупатора и домаћих издајника. 1763)
- БРБАНИ. Четнички командант Првог јуришног корпуса Предраг Раковић тражио да преговара са Командом Чачанског НОП одреда. Преговори су вођени у Савића кафани у Брћанима. У четничкој делегацији био је Раковић са својим сарадницима, а у партизанској пуковник Глигорије — Глиго Мандић, Бранко Миљевић, политички комесар Одреда, Раде Кушић, Драгиша Јовановић — Кекерез, Драган Ивановић и Драган Бировић. Партизани су поставили услове; да им се четници предају и ко хоће може да остане у партизанима, а остали да иду кућама. Командно особље би се такође предало и под присмотром партизана сачекало крај рата, када би му се судило. Четници су пристали на све услове, изузев задњег. И тако од преговора није било ништа. 1764)
29. новембар — КРААЗЕВО. Јединице Друге пролетерске дивизије са деловима јединица Црвене армије ослободиле Краљево и наставиле да гоне непријатеља у правцу Чачка. 1765)
- JEЖЕВИЦА, ЗАБЛАБЕ. У ноћи између 29. и 30. новембра снаге Треће српске бригаде Друге пролетерске дивизије, гонећи непријатеља од Краљева, водиле борбу против Немаца у пределу поменутих села. 1766)
30. новембар — КАБЛАР, АЛАУЧКО БРДО, ОСТРВИЦА. Јединице 23. НОУ дивизије отпочеле напад на немачке положаје на планини Каблару и код Видовског тунела. У току ноћи заузеле су Алаучко брдо и Острвицу. Непријатељ је имао око 100 избачених из строја и тројицу заробљених војника. Губици јединица 23. НОУ дивизије: пет мртвих и 24 рањена бораца. 1767)
- МРЧАЈЕВЦИ. На сектору поменутог села јединице Шесте источнобосанске и Петнаесте мајевичке бригаде 17. НОУ дивизије савладале отпор немачких снага и одбациле их ка Чачку. Партизани су запленили два пушкомитраљеза и знатне количине другог материјала. Јединице Шесте бригаде су имале пет мртвих и 12 рањених бораца. 1768)
- крај новембра — БРЕСНИЦА, БЕЧАЊ, МРЧАЈЕВЦИ. Потиснути од партизанских снага, Немци су морали да напусте положаје у поменутих селима и да се повуку према Чачку. Непосредно пре повлачења они су у току ноћи извршили у селима масакр над становништвом. Убили су око 70 грађана, међу којима је било највише деце, жена и старих људи. Клали су и убијали чак и децу у колевци и њихове лешеве бацали у бунаре. Тако су у кући Исаила Јанковића поклати све укућане, изузев ње-

1944.

говог сина који се случајно спасао лежећи испод лешева. Вемији Бечановић из Бреснице убијено је 11 чланова породице. Убили су Раду Јанковић стару шест месеци, и Веру Николић која је имала непуне две године, а 13-годишњег дечака Богдана Николића бацили су живог у бунар. 1769)

- СРЕЗОЈЕВЦИ. На путу за Г. Милановац борци Треће чете Таковског партизанског батаљона разбили једну групу четника: двојицу убили и једног заробили. Ускоро потом сукобили се са новом групом и заробили 14 четника. 1770)
- МИЛИКЕВЦИ. На путу за Г. Милановац Друга чета Таковског партизанског батаљона напала ноћу на четничку бригаду која је била стационирана у Милићевцима и потпуно је разбила. Заробљено је преко 30 четника, а заплењено: један митраљез, неколико пушкомитраљеза, више пушака и осталог материјала. 1771)
- Г. МИЛАНОВАЦ. После смењивања Таковског партизанског батаљона на положају Вјетрина на планини Каблару Батаљон је дошао у Г. Милановац, где му је штаб Чачанског НОП одреда дао задатак да, заједно са осталим јединицама, учествује у борбама за ослобођење Чачка. Батаљон је пребачен на сектор Прељина — Коњевићи, где је са осталим јединицама водио борбе против непријатеља. 1772)

Децембар 1944

1. децембар — ПРЕМЕБА, ЛОЗНИЦА. После дводневних борби војених на простору од села Премеће до Лознице јединице Шесте бригаде Друге пролетерске дивизије разбиле четнике Другог равногорског корпуса наневши им губитке: 15 мртвих и 30 заробљених. Партизани су запленили: један нушкомитраљез, десет пушака, око 70000 метака, један аутомобил и 30 кола разног материјала. Бригада је имала једног погинулог и три рањена борца. 1773)
- МИОКОВЦИ, ЛУБИЊ. На сектору села Миоковци — Љубињ јединице Друге крајишке бригаде 17. НОУ дивизије напале на немачке положаје, али су се после петочасовне оштре борбе морале повући на полазне положаје. Непријатељ је имао око 50 мртвих и рањених војника, а јединице НОВЈ: 11 мртвих, 40 рањених и 12 несталих бораца. 1774)
- Врховна четничка команда донела уредбу о формирању Југословенске војске у отаџбини. Уредбом се предвиђа формирање три посебне армије: српске, хрватске и словеначке и муслиманског корпуса. Истом уредбом прописане су и боје застава за сваку армију посебно. 1775)
- ВИЧА. Штаб Треће јуришне четничке бригаде наредио Трећем батаљону да одмах изврши напад на село Вичу, у коме су се налазили партизани. 1776)
- ГУЧА. На сектору Велике брдо — Градина — Титма* код Гуче јединице Шеснаесте српске бригаде 25. НОУ дивизије напале Драгачевску четничку бригаду и после оштре борбе одбациле је према Ивањици. Партизани су убили 28 и заробили шест четника. У борби је заплењено: један минобацач, један аутомобил, једна кола са храном и неколико пушака. Бригада је имала једног погинулог и четири рањена борца. 1777)
- 1—3. децембар — ЈЕЖЕВИЦА, ЗАБЛАБЕ, ТРНАВА, АТЕНИЦА, КУЛИНОВЦИ, ЧАЧАК. На положајима поменутих места и око чачанске болнице јединице Друге пролетерске дивизије водиле борбе за ослобођење Чачка и нанеле непријатељу осетне губитке. 1778)

* Место Титма не постоји код Гуче. Погрешно је унето у докуменат.

1944.

3. децембар — ЧАЧАК. У току ноћи између 2. и 3. децембра јединице Треће и Шесте бригаде Друге пролетерске дивизије водиле борбе против непријатеља на прилазима града, који су у јутарњим часовима, под командом потпуковника Средоја Урошевића, ослободиле. Непосредно пре одступања Немци су порушили мостове, друмски и железнички, преко Мораве. У овим борбама јединице НОВЈ су имале девет мртвих и три рањена борца. 1779)

Смотра бораца Друге пролетерске дивизије у ослобођеном Чачку децембра 1944.

— ГУЧА. Јединице 25. НОУ дивизије ослободиле од непријатеља Гучу. 1780)

— МАРКОВИЦА. На сектору поменутог села снаге Шеснаесте српске бригаде 25. НОУ дивизије водиле жестоку борбу против немачких јединица и одбациле их ка планини Овчару, наневши им губитке од осам мртвих војника. Бригада је имала четири мртва и 12 рањених бораца. 1781)

— Г. МИЛАНОВАЦ. Председник Окружног народноослободилачког одбора Саво Протић даје препоруку шефу Одсека за обнову Окружног НОО да изврши припреме за селидбу Окружног НОО у Чачак. 1782)

3—4. децембар — ЛОПАШ, КРСТАЦ, НЕГРИШОРИ, МАРКОВИЦА. Јединице Шеснаесте српске бригаде 25. НОУ дивизије водиле жестоке борбе против Немаца на сектору поменутих села 1783)

1944.

4. децембар — ВИРОВО, КРСТАЦ. На сектору поменутих села јединице Шеснаесте српске бригаде 25. НОУ дивизије и Шесте српске бригаде Друге пролетерске дивизије водиле борбу против 600 немачких војника који су штитили полачење својих главних снага од Чачка ка Ужицу. Непријатељ је имао око 25 мртвих војника, а јединице НОВЈ: 11 погинулих и 41 рањених бораца. 1784)
5. децембар — ЧАЧАК. Другог дана после ослобођења града стигло наређење од Главног штаба НОВЈ за Србију да се Чачански НОП одред расформира и да се од његових бораца формира батаљон КНОЈ-а. Новоформирани батаљон је касније узео активно учешће у чишћењу и уништавању четника и других издајника на терену чачанског округа.* 1785)
7. децембар — ЧАЧАК. У сали хотела „Крен“ одржана конференција грађана на којој је изабран Градски народноослободилачки одбор од 38 одборника. Међу одборницима је било и неколико преживелих одборника Градског народноослободилачког одбора из 1941. године. На овој конференцији за председника је изабран Драгомир Минић, а за потпредседника Душан Милосављевић. 1786)
8. децембар — Г. МИЛАНОВАЦ. Народнослободилачки одбор среза таковског доставио писмо Окружном народноослободилачком одбору Чачак у коме изражава задовољство народа што је таковски срез припојен Чачку уместо Крагујевцу — јер економске, културне, комуникационе и друге околности то оправдавају. 1787)
 - ДОЊА ГОРЕВНИЦА. Формиран народноослободилачки одбор, чији је председник био Крста Лукић, и одбор УСАОС-а. Такође је формирана народна милиција. 1788)
 - ЧАЧАК. Одржана прва седница Градског народноослободилачког одбора на којој су, поред одборника, присуствовали и председник Окружног народноослободилачког одбора Саво Протић и секретар Радисав Недељковић. На седници су разматрани бројни проблеми и донети закључци о извршавању најважнијих послова на обнови опустошеног и порушеног града, организовању саобраћаја, исхрани војске и народа, збрињавању и лечењу старих и болесних, покретању рада школа и др. 1789)
14. децембар — ЧАЧАК. Одржана прва седница Иницијативног одбора среза трнавског на којој је поднет извештај да су изабрани народноослободилачки одбори у свим селима среза, изузев у Петници, Ласцу, Слатини, Горичанима и Кукићима. На седници је одлучено да се и у тим селима што пре формирају народноослободилачки одбори. 1790)

* Касније је овај Батаљон учествовао у чишћењу терена у околини Краљева и Јагодине (Светозарева).

1944.

15. децембар — **ЈЕЗДИНА, ЛОЗНИЦА.** У Основној школи у Јездини одржан збор грађана Јездине и Лознице. Збору су присуствовали представници Среског комитета КПЈ за срез тринавски Милоранка Чворовић и Ратко Дражевић, који су говорили о задацима нове народне власти. На збору је изабран народноослободилачки одбор за оба села. Председник одбора био је Јовиша Цветић из Јездине, а секретар Кресоје Кресојевић из Лознице. 1791)

Жене и омладинке у посети рањеницима у чачанској болници децембра 1944.

16. децембар — **СЛАТИНА.** На збору грађана, сазваном на иницијативу јединица НОВЈ, изабран народноослободилачки одбор за општину слатинску, у који је ушло 28 одборника из села Слатине, Мршинаца, Горичана и Кукића. 1792)
17. децембар — **ДОЊА ГОРЕВНИЦА.** Формиран сеоски актив СКОЈ-а, чији је секретар био Вјислав Лукић. 1793)
18. децембар — **ПРИЈЕВОР.** Формиран народноослободилачки одбор који је имао 18 одборника, чији је председник био Александар Кујунџић. Одбор је одмах отпочео са радом: обезбеђивао је исхрану за теренске јединице и пружао помоћ Команди места у Пријевору око мобилизације људства и запрежних возила за по-

1944.

хребе јединица*. Команда места је обухватала села: Пријевор, Видову, Рошце Јанчиће, Вричане, Миоковце, Г. Горевницу, Враниће, Милићевце и Трбушане. Командант Команде места био је Секула Кујунџић. Команда је вршила мобилизацију људства и упућивала га у јединице и организовала посебне чете по селима ради хватања остатка четника и одмегника.** 1794) <&(

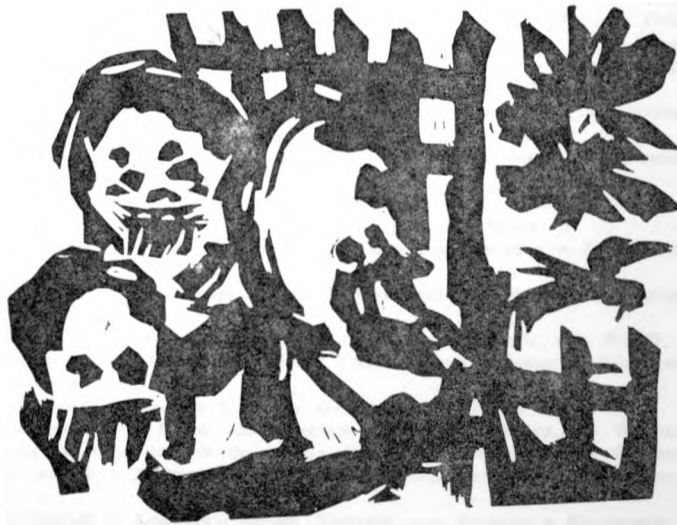
23. децембар — ЉУБИБ. Одржан састанак учитеља среза љубићког на коме су дате смернице и упутства „за рад у школама и народу. у духу Федеративне Демократске Југославије.“ 1795)
24. децембар — ЧАЧАК. У сали хотела „Крен“ одржана редовна годишња скупштина Привременог народноослободилачког одбора среза љубићког на којој је изабран стални народноослободилачки одбор среза љубићког. Поред чланова Привременог среског народноослободилачког одбора и представника Округног народноослободилачког одбора скупштини је присуствовало и 273 делегата из општинских народноослободилачких одбора среза љубићког. За председника НОО изабран је Драгутин Јовановић, првоборац из Прељине, за потпредседника Миљко Урошевић из Д. Трепче, а за секретара Милорад Пантелић из Станчића. 1796)
25. децембар — МИОКОВЦИ. Потерно одељење јединица КНОЈ-а опколило једну групу четника са командантом Другог равногорског корпуса Предрагом Раковићем. Раковић је тада убијен. 1797)
26. децембар — Врховна четничка команда издала наредбу да се при јединицама уведу „просветари“ ради идеолошког образовања четника. 1798)
27. децембар — ЧАЧАК. Одржана друга редовна седница Градског народноослободилачког одбора на којој су разматрана питања: преузимање чиновника, одлука да Чачак и даље остане град, одлука да ли ће села Атеница и Кулиновци и даље остати у саставу града Чачка, одлука о општинском фонду, одобрење закупа пиљарских дућана и друго. 1799)
28. децембар — ЧАЧАК. У сали Учитељског дома одржана скупштина на којој је изабран стални народноослободилачки одбор среза трнавског. За председника је изабран Мијалко Мишовић из Кулиноваца, а за секретара Ружица Перуничкић, учитељица из Слатине. Изабрано је и 13 делегата за скупштину Округног народноослободилачког одбора. 1800)

* Овакве задатке обављали су сви НОО који су тада формиран на подручју чачагског округа.

** Када су новоформиране посадне чете почеле са радом, Команда места је почетком 1945. премештена у Прељину. У то време посадне чете су реорганизоване у народну милицију.

1944.

- друга пол. децембра — ПРИЈЕВОР. Формирана партијска ћелија коју су сачињавали пет другова и другарица. Такође су формиран актив СКОЈ-а и одбор АФЖ-а. 1801)
- РУДНИК. Формирана партијска ћелија, чији је секретар био Јосо Прић, рударски радник. 1802)
 - ЛОЗНИЦА. Формиран одбор ЈНОФ-а који је радио на прикупљању помоћи за рањенике и борце на фронту, организовању становништва на сечи дрва и другим задацима. 1803)
29. децембар — ЧАЧАК. У сали Учитељског дома изабран стални Извршни одбор народноослободилачког одбора среза трнавског. Председник Одбора био је Мијалко Мишовић, земљорадник из Кулиноваца, потпредседник Александар Вујовић, земљорадник из Качулица, а секретар Владимир — Владе Јањић, свршени ученик гимназије из Атенице. 1804)

Извори

- 1) — Војноисторијски институт Београд, Нерегистрована архивска грађа.
- 2) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 1, ИА Чачак.
- 3) — Богдан Миљевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 97, Београд 1963.
- 4) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 24, Београд 1964.
- 5) — Поверљиви деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 155, ИА Чачак
- 6) — Институт за историју радничког покрета СР Србије: Мемоарска грађа, МК Чачак бр. 31.
- 7) — Преглед историје савеза комуниста Југославије, стр. 307, Београд 1963
— Стеван Радовановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 445, стр. 1, ИА Чачак
- 8) — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 87, ИА Чачак
- 9) — Богдан Смилчевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 97 — 98, Београд 1963
- 10) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 228 — 229, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 1, ИА Чачак
— Урош Лазовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 460, стр. 1, ИА Чачак
— Наталија Тодоровић — Вивода: Сећања из НОБ-а, р. бр. 500, стр. 1, ИА Чачак
— Макс Дернач: Сећања, р. бр. 611, стр. 2, ИА Чачак
- 11) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 24, Београд 1964.
- 12) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 24, Београд 1964.
- 13) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 25, Београд 1964.
- 14) — Преглед историје савеза комуниста Југославије, стр. 310 — 311, Београд 1963.
- 15) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 25, Београд 1964.
- 16) — Препис документа из полицијске архиве управе Дринске бановине, пов. бр. 433, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1, ИА Чачак
- 17) — Књига записника седница наставничког већа, Чачанске гимназије, ИА Чачак
— Урош Лазовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 460, стр. 1, ИА Чачак
- 18) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 19) — Мемоарска грађа за срез таковски, свеска I, р. бр. 524, стр. 3, ИЛ Чачак
— Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 1, ИА Чачак
- 20) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 21) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 22) — Богдан Смилчевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 97—103, Београд 1963.
— Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 23) — Аксентије Скелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 572, стр. 1—2, ИА Чачак
- 24) — Богдан Смилчевић и Б. Кнежевић: Историја најновијег доба стр. 100, Београд 1961.
- 25) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 27, Београд 1964.
— Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису ИА Чачак
- 26) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 27) — Димитрије Јањић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 446, стр. 1, ИА Чачак
- 28) — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 1, ИЛ Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 1, ИА Чачак
- 29) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 1, ИА Чачак
- 30) — Оригинал телефонско наређење Војне команде из Кралева, р. бр. 611, ИА Чачак
— Макс Дернач: Сећања, р. бр. 611, стр. 1—2, ИА Чачак

- 31) — Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 7, ИА Чачак
- 32) — Преглед историје Савеза комуниста Југославије, стр. 321, Београд 1963.
- 32) — Б. Смиљевић, Б. Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 103, Београд 1963.
- 34) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 31, Београд 1964.
- 35) — Радмила — Лала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, стр. 2, ИА Чачак
- Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1, ИА Чачак
- 36) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 2, ИА Чачак
- Радмила — Лала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, стр. 1, ИА Чачак
- Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр. 1, ИА Чачак
- 37) — Богдан Смиљевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 103, Београд 1963.
- 38) — Молба општине и грађана села Брђана, р. бр. 611, ИА Чачак
- Макс Дернач: Сећања, р. бр. 611, стр. 3—4, ИА Чачак
- Милић Стефановић: Сећања, р. бр. 610, стр. 2—4, ИА Чачак
- 39) — Други светски рат, књига I, стр. 483, Војноисторијски институт — Београд 1957.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 185, ИА Чачак
- Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр., 88—89, ИА Чачак
- 40) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 3, ИА Чачак
- Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр. 1, ИА Чачак
- 41) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 3, ИА Чачак
- Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр. 1, ИА Чачак
- 42) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 3, ИА Чачак
- 43) — Петар Стамболић: Сећање на састанак у Вирову, р. бр. 618, стр. 1, ИА Чачак
- Томислав Протић: Драгачево у НОБ-у, у рукопису, р. бр. 521, стр. 38, ИА Чачак
- 44) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 3—4, ИА Чачак
- Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 49—50, ИА Чачак
- 45) — Милић Стефановић: Сећања, р. бр. 610, стр. 3—4, ИА Чачак
- Макс Дернач: Сећања, р. бр. 611, стр. 4—7, ИА Чачак
- 46) — Миодраг Стефановић: Хроника села Белог Поља, у рукопису, р. бр. 507, стр. 2, ИА Чачак
- 47) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 3—4, ИА Чачак
- 48) — Грађа за монографију чачанског округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 186, 229, ИА Чачак
- Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 92—93, ИА Чачак
- 49) — Деловодни протокол Градског поглаварства из 1941, бр. 1, ИА Чачак
- 50) — Преглед историје савеза комуниста Југославије, стр. 323, Београд 1963.
- 51) — Надежда Вилимановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 467, стр. 1, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 20, ИА Чачак
- 52) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 4—5, ИА Чачак
- Младен Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 466, стр. 2, ИА Чачак
- 53) — Драголуб Суботић: Кроз игру и забаву договор за борбу „Чачански глас“ бр 17 од 1 V 1966.
- 54) — Недељко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 70—71, ИА Чачак
- 55) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 4—5, ИА Чачак
- Младен Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 466, стр. 2, ИА Чачак
- 56) — Хронологија партијских организација среза трнавског, у рукопису, ИА Чачак
- 57) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941, бр. 194, ИА Чачак
- 58) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 37, Београд 1964.
- 59) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941, бр. 222, ИА Чачак
- 60) — Преглед историје савеза комуниста Југославије, стр. 323—324, Београд 1963.
- 61) — Драги Стаменковић: Сећања на одржани састанак, р. бр. 620, стр. 1, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 4, ИА Чачак
- 62) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 37, Београд 1964.
- 63) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941, бр. 536, ИА Чачак
- 64) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941, бр. 539, ИА Чачак

- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Лктивност непријатеља, р. бр. 517, стр. 5, ИА Чачак
- 65) — Документ у ИА Чачак, Ф I НОБ, р. бр. 145
- 66) — Војноисторијски институт Београд, К. 19, Ф. 1, р. бр. 8, препис у ИА Чачак, Ф. НФ, р. бр. 1
- 67) — Миђун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
— Доброслав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 1, ИА Чачак
- 68) — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 69) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 301, Београд 1949.
- 70) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 833, ИА Чачак
- 71) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 5, ИА Чачак
- 72) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 901, ИА Чачак
- 73) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 1, ИА Чачак
- 74) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, стр. 5, ИА Чачак
- 75) — Момчило Радуловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 455, ИА Чачак
- 76) — Мемоарска фађа среза трнавског, р. бр. 525, стр. 5, ИА Чачак
- 77) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 1000, ИА Чачак
- 78) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 1047, ИА Чачак
- 79) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 1177, ИА Чачак
- #0) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 6, ИА Чачак
— Радмила — Лала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, ИА Чачак
— Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 81) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 1, ИА Чачак
- #2) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 36, ИА Чачак
- 83) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 2, ИА Чачак
- 84) — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 95, ИА Чачак
- #5) — Фотокопија тајне прокламације краља Петра II, Ф. I НОБ, р. бр. 126, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Радоје Радојевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 439, с. р. 2, ИА Чачак
— Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 539, ИА Чачак
- #6) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 48, Београд 1964.
— Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 2, ИА Чачак
- 87) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 88) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 3
- #89) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 43, Београд 1964.
- 90) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 144
- 91) — Војноисторијски институт Београд, К. 19, Ф. 1, бр. 36, препис у ИА Чачак, Ф. НФ, р. бр. 3
— „Четрдесет прва“ — Устанак народа Југославије, стр. 318, Београд 1961.
- 92) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 2, ИА Чачак
— Загорка Недељковић: Хроника села Леушића, р. бр. 511, стр. 67, ИА Чачак
- 93) — Преглед историје СКЈ, стр. 328—329, Београд 1963.
- 94) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 1, стр. 341, Београд 1949.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 5—6, 230, ИА Чачак
- 95) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 193, ИА Чачак
— Лазар — Лазо Лазич: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 4—5, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, стр. 1, ИА Чачак
- 96) — Арсеније Кендић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 449, стр. 1, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 1, ИА Чачак
- 97) — Војноисторијски институт Београд, К. 19, Ф. 1, р. бр. 43, препис у ИА Чачак, Ф. НФ, р. бр. 4
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 6—7, ИА Чачак
— Радмила — Лала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, ИА Чачак
- 98) — Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 3, ИА Чачак
- 99) — Грађа за хронику села Доње Горевнице, р. бр. 468, стр. 1, ИА Чачак
- 100) — Надежда Вилимановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 467, стр. 1, ИА Чачак
— Љубица Триповић — Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 458, стр. 1, ИА Чачак
— Драгутин Петковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 582, стр. 2, ИА Чачак
- 101) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 49, Београд 1964.

- 22) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 5, ИА Чачак
- 103) — Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, стр. 1, ИА Чачак
- 104) — Радмила — Аала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, ИА Чачак
— Надежда Вилимановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 467, стр. 1, ИА Чачак
- 105) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 231, ИА Чачак
— Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 4, ИА Чачак
— Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 10, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 1, ИА Чачак
— Ранко Врељански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 1—2, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1, ИА Чачак
— Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 2, ИА Чачак
- 106) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 7, ИА Чачак
- 107) — Деловодни протокол Градског поглаварства 1941., бр. 2002, ИА Чачак
- 108) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 85, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 1, ИА Чачак
- 109) — Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 10, ИА Чачак
- 110) — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, ИА Чачак
— Вера Ивковић, Божика Кривокућа и Јованка Бошњакковић — Вукосављевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 617, ИА Чачак
- 111) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 7, ИА Чачак
— Андрија Перуничкић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 548, стр. 1, ИА Чачак
- 112) — „Чачак 1941—1944“, стр. 58—59, Чачак 1964.
- 113) — Преглед историје СКЈ, стр. 329—330, Београд 1963.
- 114) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 2088, ИА Чачак
- 115) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 50, Београд 1964.
- 116) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 681, ИА Чачак
- 117) — Поверљиви деловодни протокол Државне мешовите грађанске школе, бр. 18, ИА Чачак
- 118) — Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 1, ИА Чачак
- 119) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 8, ИА Чачак
- 120) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 5, ИА Чачак
- 121) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, стр. 6, ИА Чачак
- 122) — Аксентије Скелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 572, стр. 1—2, ИА Чачак
- 123) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, — ИА Чачак
- 124) — Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 1, ИА Чачак
- 125) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 51, Београд 1964
- 126) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 3—9, ИА Чачак
- 127) Бранко Медић и Драгољуб Јанковић: Железнице и железничари Ужичке републике 1941., стр. 29, Београд 1961.
- 128) Богдан Смилчевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 113, Београд 1963.
- 129) — Нада Симоновић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 1, ИА Чачак
Хронологија партијских организација округа чачанског, у рукопису, ИА Чачак
- 130) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 63, Београд 1964.
- 131) — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, ИА Чачак
Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 132) — Хронологија партијских организација округа чачанског, у рукопису, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 66, ИА Чачак
— Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 4, ИА Чачак
— Срдоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 1, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 1, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
— Љубица Бојовић — Трипковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 458, стр. 2, ИА Чачак

- Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 2, ИА Чачак
- 133) — Миленка и Милован Јешић: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 540, стр. 48 — 49, ИА Чачак
- 134) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 63, Београд 1964.
- 135) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 3, ИА Чачак
- 136) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 15, ИА Чачак
- Бранко Ракић и Лазар — Лазо Лазић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 3, ИА Чачак
- Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 137) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 132
- 138) — Богдан Смилчевић и Борче Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 115, Београд 1963.
- 139) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 8, ИА Чачак
- Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 140) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 3—4, ИА Чачак
- 141) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 4, ИА Чачак
- 142) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 11, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 13, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 4, ИА Чачак
- 143) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 11—12, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 11—12, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 4—5, ИА Чачак
- 144) — Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, стр. 1, ИА Чачак
- Сретен Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 454, ИА Чачак
- 145) — Предраг Крупеж: Сећања из НОБ-а, р. бр. 563, стр. 4, ИА Чачак
- Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, ИА Чачак
- Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 1, ИА Чачак
- 146) — Војноисторијски институт Београд, К. 44 — X, Ф. 1, стр. 19 — препис у ИА* Чачак, Ф. ИА, стр. 2
- 147) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 64, Београд 1964.
- 148) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 70, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 5, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 1, ИА Чачак
- Предраг Крупеж: Сећања из НОБ-а, р. бр. 563, стр. 2, ИА Чачак
- 149) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 132
- 150) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 51, Београд 1964.
- 151) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 1, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 9, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 3, 8 и 9, ИА Чачак
- Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, стр. 1, ИА Чачак
- Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 1—3, ИА Чачак
- 152) — Нада Симоновић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 2, ИА Чачак
- 153) — Деловодни протокол Градског поглаварства из 1941., бр. 2732, ИА Чачак
- 154) — Предраг Крупеж: Сећања из НОБ-а, р. бр. 563, стр. 3, ИА Чачак
- 155) — Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 4, ИА Чачак
- 156) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 9, ИА Чачак
- Јакша Дрлчевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 102, ИА Чачак
- 157) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 132, стр. 6
- 158) — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 9, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 5, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 70—71, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 1, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 2—3, ИА Чачак
- Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, стр. 1, ИА Чачак
- Миђун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, стр. 1, ИА Чачак
- Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 1—3, ИА Чачак
- 159) — Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 4—5, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 12, ИА Чачак
- Лаубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 1—2, ИА Чачак
- Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1, ИА Чачак
- Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 2, ИА Чачак

- Ранко Врелански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 2, ИА Чачак
- 160) — Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, 483, стр. 4, ИА Чачак
- 161) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 2753, ИА Чачак
- 162) — Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, стр. 5—6, ИА Чачак
- 163) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 2, ИА Чачак
- Л-убица Бојовић — Трипковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 458, стр. 2, ИА Чачак
- Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 164) — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 9—10, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 69—72, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 5—7, ИА Чачак
- Грађа за хронику села Доње Горевнице, р. бр. 468, стр. 2—3, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2, ИА Чачак
- Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, стр. 1—2, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 2, ИА Чачак
- Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 1, ИА Чачак
- 165) — Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 1, ИА Чачак
- Миленка и Милован Јешић: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, стр. 51, ИА Чачак
- 166) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 7, ИА Чачак
- 167) — Војноисторијски институт Београд, К. 19, Ф. 2, р. бр. 16 — извод у регистру докумената НФ, стр. 63, р. бр. 7, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 9, ИА Чачак
- 168) — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 9, ИА Чачак
- Душан*Азапац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 3, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, стр. 2, ИА Чачак
- Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 1—3, ИА Чачак
- 169) — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 10—12, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 7—8, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, стр. 2, ИА Чачак
- Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 1, ИА Чачак
- Бранко Ракћ: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 5, ИА Чачак
- 170) — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 10—12, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 8, ИА Чачак
- Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 1—2, ИА Чачак
- Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1—2, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 1—2, ИА Чачак
- Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 12, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 4—5, ИА Чачак
- Ратко Шибинац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 450, стр. 1, ИА Чачак
- 171) — Збирка Антонија Вујовића: Акт српског начелника, пов. бр. 53/41, ИА Чачак
- 172) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 11, ИА Чачак
- 173) — Војноисторијски институт Београд, К. 19, Ф. 3, р. бр. 23, 24, 25, и 27 — препис у ИА Чачак, Ф. 1 НФ, р. бр. 11
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 35, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 78, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 175) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 66, Београд 1964.
- 176) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 656, Бгд. 1949.
- Архивски фонд Градског поглаварства Чачак, бр. 169, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 10—11
- Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 2, ИА Чачак
- 177) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 11, ИА Чачак
- 178) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 12, ИА Чачак

- Милић Бугарчић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 6 — 7, ИА Чачак
- Раденко Бројић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 19, ИА Чачак
- 179) — Раде Кушић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 4, ИА Чачак
- Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 57, ИА Чачак
- 180) — Недељко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 83, ИА Чачак
- 181) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 3, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 87, ИА Чачак
- 182) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — препис у ИА Чачак, рег. документа НФ, стр. 63, р. бр. 8
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 9, ИА Чачак
- 183) — Ратко Властелица: Сећање из НОБ-а, р. бр. 469, стр. 4, ИА Чачак
- 184) — Ратко Властелица: Сећање из НОБ-а, р. бр. 469, стр. 4, ИА Чачак
- 185) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 10, ИА Чачак
- 186) — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2, ИА Чачак
- 187) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 223, ИА Чачак
- Бранко Ракић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 5 — 7, ИА Чачак
- Славиша Новаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 552, ИА Чачак
- Загорка Недељковић: Хроника села Леушића, р. бр. 511, стр. 78 — 80, ИА Чачак
- 188) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. 1 НОБ, р. бр. 7 и 16
- Раденко Бројић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 1 — 2, 19, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 5 — 7, ИА Чачак
- Лубивоје Пајовић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 189) — Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 5 — 7, ИА Чачак
- 190) — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 9, ИА Чачак
- 191) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 112, ИА Чачак
- 192) — Чачански партизански одред „Ар Арагиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 23, 32, и 33, ИА Чачак
- Ар Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 78 — 80, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 3 — 5, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Аобросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 2, ИА Чачак
- Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 3, ИА Чачак
- 193) — Чачански партизански одред „Ар Арагиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 25, ИА Чачак
- 194) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 66, Београд 1964.
- 195) — Војноисторијски институт Београд, К. 19, Ф. 2, р. бр. 53 — препис у регистру докумената НФ, стр. 63, р. бр. 10, ИА Чачак
- 196) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању у краљевачком округу, р. бр. 566, стр. 10, препис у ИА Чачак
- 197) — Зборник докумената и података НОР-а, том 1, књига 1, стр. 22, Београд 1949.
- 198) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 3 — препис у регистру докумената НФ, стр. 69, р. бр. 67, ИА Чачак
- Предраг Крупеж: Сећања из НОБ-а, р. бр. 563, стр. 3, ИА Чачак
- Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 2, ИА Чачак
- 199) — Грађа за хронику села Доње Горевнице М. Г., р. бр. 468, стр. 3—4, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 200) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 23—25, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 3—4, ИА Чачак
- 201) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 3510, ИА Чачак
- 202) — Реферат о стању и приликама у краљевачком округу — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 7—8
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активног непријатеља, р. бр. 517, стр. 13, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 89, ИА Чачак
- 203) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 68, Београд 1964.

- 205) — Чачански партизански одред „Др Арагиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 13, ИА Чачак
 — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 10
 — Милорад — Мило Јевтовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 625, стр. 1—2, ИА Чачак
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 2, ИА Чачак
 — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 12—13, ИА Чачак
 — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 4—5, ИА Чачак
 205) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 13, ИА Чачак
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 2, ИА Чачак
 — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 4—5, ИА Чачак
 206) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 13, ИА Чачак
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 2, ИА Чачак
 — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 4—5, ИА Чачак
 207) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 133
 — Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 2, ИА Чачак
 — Милена и Милован Јешић: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, стр. 59, ИА Чачак
 — Драгол>уб Станковић: Сећања, р. бр. 589, стр. 1, ИА Чачак
 208) — Др Миливоје Урошевић: Трећа „убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 90—91, ИА Чачак
 — Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 1, ИА Чачак
 209) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 24 — извод урегистру докумената
 НФ, стр. 70, р. бр. 76, ИА Чачак
 210) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 3714, ИА Чачак
 211) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—Х, Ф. 1, стр. 44 — препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 4
 212) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 3956, ИА Чачак
 213) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 3718, ИА Чачак
 214) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941, бр. 3716, ИА Чачак
 215) — Хронологија партијских организација чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
 216) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 17 и 18
 217) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 68, Београд 1964.
 218) — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 6—7, ИА Чачак
 219) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 5, ИА Чачак
 220) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
 221) — Хроника ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 84, Београд 1964
 222) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—Х, Ф. 1, стр. 46 — препис у ИА Чачак, Ф. НА, рег. бр. 2, стр. 5
 — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 10
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 15, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 17, ИА Чачак
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 3, ИА Чачак
 — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 9, ИА Чачак
 223) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 402, Београд 1949.
 — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 3, ИА Чачак
 224) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
 225) — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 7, ИА Чачак
 226) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—Х, Ф. 1, стр. 19 — препис у ИА Чачак, Ф. НА, р. бр. 2, стр. 5
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 13—14, ИА Чачак
 — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 10
 — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 13, ИА Чачак
 — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 7, ИА Чачак
 — Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 3, ИА Чачак
 — Радоје Радојевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 439, стр. 1, ИА Чачак
 227) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 10
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 3, ИА Чачак
 — Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 13, ИА Чачак
 — Драга Радосављевић — Суботић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 637, стр. 3, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 17, ИА Чачак

- 228) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атнице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 229) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—Х, Ф. 1, стр. 48 — препис у ИА Чачак, Ф. НА, р. бр. 2, стр. 5
- 230) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атнице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
— Радоје Радојевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 439, стр. 1, ИА Чачак
- 231) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атнице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 232) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—Х, Ф. 1, стр. 1 — препис у ИА Чачак, Ф. НА, рег. бр. 2, стр. 5
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 14, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 14—15, ИА Чачак
— Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 3, ИА Чачак
— Лазар — Лазо Лазевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 13, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 8, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 3—4, ИА Чачак
- 233) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 2, р. бр. 30 — извод у регистру докумената НФ, стр. 71, р. бр. 82, ИА Чачак
— Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атнице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 234) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—Х, Ф. 1, док 5/64 — препис у ИА Чачак, Ф. НА, р. бр. 2, стр. 5
- 235) — Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 236) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 3952, ИА Чачак
- 237) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 25 — извод у регистру докумената НФ, стр. 69, бр. 70 ИА Чачак
— Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, ИА Чачак
- 238) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — извод у рег. документа НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
— Урош Лазовић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 460, стр. 2, ИА Чачак
- 239) — Лазар — Лазо Лазевић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 19, ИА Чачак
- 240) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 92 и 101, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 1, ИА Чачак
- 241) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атнице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 242) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атнице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
— Радоје Радојевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 439, ИА Чачак
- 243) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 81, ИА Чачак
— Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 464, стр. 1, ИА Чачак
- 244) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 3, ИА Чачак
- 245) — Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 7, ИА Чачак
- 246) — Зборник докумената и података НОР-а, том 1, књига 1, стр. 402, Београд 1949.
- 247) — Зборник докумената и података НОР-а, том 1, књига 2, стр. 126, Београд 1949.
— Препис документа у ИА Чачак, Ф. 1 НОБ, р. бр. 10,
- 248) — Лазар — Лазо Лазевић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 14, ИА Чачак
- 249) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 15, ИА Чачак
- 250) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 1 — извод у регистру докумената НФ, стр. 69, р. бр. 71, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 15, ИА Чачак
— Милан Мишовић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 472, стр. 1, ИА Чачак
— Радојица Андрић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 2, ИА Чачак
- 251) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — извод у регистру докумената НФ, стр. *74, р. бр. 102, ИА Чачак
— Препис документа у ИА Чачак, Ф. 1 НОБ, р. бр. 10

- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 16, ИА Чачак
- Предраг Крупеж: Сећања из НОБ-а, р. бр. 563, стр. 5, ИА Чачак
- 252) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 403, Београд 1949.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 40, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 20, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 14—15, ИА Чачак
- Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 7, ИА Чачак
- Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 6, ИА Чачак
- Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 105, ИА Чачак
- 253) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 4337, ИА Чачак
- 254) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—Х, Ф. 1, стр. 54 — пропис у ИА Чачак, Ф. НА, р. бр. 2, стр. 5
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 15, ИА Чачак
- Предраг Крупеж: Сећања из НОБ-а, р. бр. 563, стр. 5, ИА Чачак
- Драгиша Мариновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 580, стр. 1, ИА Чачак
- Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр. 2, ИА Чачак
- 255) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
- 256) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 403, Београд
- Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 7, ИА Чачак
- 257) — Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 7, ИА Чачак
- 258) — Деловодни протокол Градског поглаварства, Чачак из 1941., бр. 4351, ИА Чачак
- 259) — Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 9, ИА Чачак
- Драгита Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 1, ИА Чачак
- Милојко Гшрјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 3, ИА Чачак
- 260) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
- Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 106—107, ИА Чачак
- 261) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 25, ИА Чачак
- 262) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 14—15, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 3, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 14, ИА Чачак
- Душан Азапац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 10, ИА Чачак
- 263) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 71, Београд 1964.
- 264) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 71, Београд 1964.
- 265) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 22, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 4—9, ИА Чачак
- Л-убивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 2, ИА Чачак
- Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 108, ИА Чачак
- 266) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 4352 и 4353, ИА Чачак
- 267) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 4354, ИА Чачак
- 268) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 16—17, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 3, ИА Чачак
- Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 5—7, ИА Чачак
- 269) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 3, ИА Чачак
- 270) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 32 — Извод у регистру докумената НФ., стр. 72, р. бр. 90, ИЛ Чачак
- 271) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 33 — Извод у регистру докумената НФ., стр. 72, р. бр. 91, ИА Чачак
- Грујица Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 575, стр. 1, ИА Чачак
- Драгољуб Станковић: Сећања, р. бр. 589, стр. 1, ИА Чачак
- 272) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 1, ИА Чачак
- Милојко Киријаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 3, ИА Чачак
- Томислав Протић: Грађа за монографију чачанског ратног округа — Драгачево, р. бр. 521, у рукопису, ИА Чачак
- 273) — Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 7—8, ИА Чачак

- 274) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција -буна и устанака, р. бр. 592, стр. 96, 101, ИА Чачак
 — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2, ИА Чачак
 — Светозар Анђелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 481, стр. 1, ИА Чачак
- 275) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 34 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 72, р. бр. 92, ИА Чачак
- 276) — Документ изложен у Народном музеју у Чачку
- 277) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 88, Београд 1964.
- 278) — Лазар — Лазо Лазих: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 14—15, ИА Чачак
- 279) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 1, ИА Чачак
- 280) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 12, ИА Чачак
 — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 1*, ИА Чачак
- 281) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 1, ИА Чачак
 — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 3, ИА Чачак
- 282) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 328, Београд 1949.
- 283) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 34 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 72, р. бр. 92, ИА Чачак
 — Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, стр. 1, ИА Чачак
- 284) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 4, ИА Чачак
- 285) — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 286) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 34 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 72, р. бр. 92, ИА Чачак
- 287) — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 288) — Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 8, ИА Чачак
- 289) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 2, р. бр. 32 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 77, р. бр. 126, ИА Чачак
- 290) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 20, ИА Чачак
- 291) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 292) — Хронологија партијских организација у чачанском округу, у рукопису, ИА Чачак
 — Ненад Љубичић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 564, стр. 1, ИА Чачак
- 293) — Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 1, ИА Чачак
- 294) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 1, ИА Чачак
 — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 3, ИА Чачак
- 295) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 5, ИА Чачак
 — Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 8, ИА Чачак
- 296) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 61, Београд 1949.
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 25—26, ИА Чачак
 — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 7, ИА Чачак
- 297) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 36 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 72, р. бр. 93, ИА Чачак
 — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 26—28, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 26, ИА Чачак
 — Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 2, ИА Чачак
 — Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
 — Милић Стефановић: Сећања, р. бр. 610, стр. 4—5, ИА Чачак
- 298) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 114, ИА Чачак
- 299) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
 — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 114, ИА Чачак
- 300) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 18, ИА Чачак
- 301) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 5 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 71, р. бр. 83, ИА Чачак
 — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 15—17, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 18, ИА Чачак
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 4—5, ИА Чачак

- Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 1, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 10, -ИА Чачак
— Драга Радосављевић — Суботић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 637, стр. 4, ИА Чачак
— Милојко Нирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
— Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 9, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 3, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 3—4, ИА Чачак
302) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
303) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
304) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
— Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 1, ИА Чачак
305) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 28, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 3, ИА Чачак
306) — ЉубивсЈ Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 2, ИА Чачак
307) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, ИА Чачак
308) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
— Вел>ко Томић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 612, стр. 5, ИА Чачак
— Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 14, ИА Чачак
— Милојко Нирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
— Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 1, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 2, ИА Чачак
— Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 9—10, ИА Чачак
309) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 20—21, ИА Чачак
310) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
311) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 403, Београд 1949.
312) — Зборник докумената и података НОП-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
18, ИА Чачак
313) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Власт, р. бр. 519, стр. 3, ИА Чачак
— Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 1, ИА Чачак
314) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
— Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 6, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 9, ИА Чачак
315) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 5, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 10, ИА Чачак
316) — Војноисторијски институт Београд, К. 35, А. Ф. 1, р. бр. 1 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 70, р. бр. 73, ИА Чачак
— Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 28—29, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 26, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 3, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
317) — Војноисторијски институт Београд, К. 35 А, Ф. 1, р. бр. 1 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 70, р. бр. 73, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 28—29, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
318) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 5, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 88—89, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
319) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
4, 14 и 33, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 43, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 37—38, ИА Чачак
— Родол>уб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига I, стр. 213—214, Београд 1956.
— Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 8, ИА Чачак

- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 13—14, ИА Чачак
- 320) — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 3, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 321) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 12 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 71, р. бр. 84, ИА Чачак
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 51, Београд 1949.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 18, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанско-гратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 14, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 18—19, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 5—6, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 11, ИА Чачак
- Андрија Перуничкић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 548, стр. 3, ИА Чачак
- 322) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 20, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 19, ИА Чачак
- Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, ИА Чачак
- 323) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
- 324) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 19, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 10—12, ИА Чачак
- Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 10—12, ИА Чачак
- 325) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 45 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 73, р. бр. 97, ИА Чачак
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 403, Београд 1949.
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 15—16, ИА Чачак
- Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 8—9, ИА Чачак
- Бранко Алексић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 623, стр. 1, ИА Чачак
- 326) — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 3, ИА Чачак
- 327) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 51—54, Београд 1949.
- 328) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 1, ИА Чачак
- 329) — Војноисторијски институт Београд, К. 35, Ф. 1, р. бр. 1 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 70, р. бр. 73, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 29—30, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 26, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2—3, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 330) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 5, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: „Грења лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 96, ИА Чачак
- 331) — Љубивоје Пајевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 332) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 31—32, ИА Чачак
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 6, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2, -ИА Чачак
- Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 1, ИА Чачак
- 333) — Љубивоје Пајевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 334) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 12 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 71, р. бр. 84, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 35, ИА Чачак
- 335) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 48 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 73, р. бр. 99, ИА Чачак
- Живорад Трајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 471, стр. 1, ИА Чачак
- 336) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 2, ИА Чачак
- Радиша Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 559, стр. 1—3, ИА Чачак
- 337) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 14
- 338) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 5 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 71, р. бр. 83, ИА Чачак
- Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 114, ИА Чачак
- 339) — Војноисторијски институт Београд, К. 15, Ф. 1, р. бр. 47 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 73, р. бр. 98, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 8, ИА Чачак

- 340) — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 341) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 5296, ИА Чачак
- 342) Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 2, ИА Чачак
— Милован Капларевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 568, стр. 2, ИА Чачак
- 343) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
- 344) Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 345) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 5343, ИА Чачак
- 346) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 5344, ИА Чачак
- 347) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 5045, ИА Чачак
- 348) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 5349, ИА Чачак
- 349) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 92, Београд 1964.
- 350) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 21 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 72, р. бр. 87, ИА Чачак
- 351) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 14 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 72, р. бр. 85, ИА Чачак
- 352) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
- 353) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
- 354) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 51 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 73, р. бр. 101, ИА Чачак
— Војноисторијски институт Београд, К. 19, стр. 4, р. бр. 52 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 64, р. бр. 16, ИА Чачак
- 355) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 93, Београд 1964.
- 356) — Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 1, ИА Чачак
— Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 4, ИА Чачак
- 357) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 72, Београд 1964.
- 358) — Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 1—3, ИА Чачак
- 359) — Родољуб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига I, стр. 171—189, Београд 1956.
- 360) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, стр. 8, ИА Чачак
- 361) — „Чачак 1941—1944“, стр. 157—158, Чачак 1964.
- 362) — Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 3, ИА Чачак
— Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 1, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 363) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 364) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 28, ИА Чачак
— Предраг Крупеж: Сећања из НОБ-а, р. бр. 563, стр. 3, ИА Чачак
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 5, ИА Чачак
— Владимир Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 567, стр. 2, ИА Чачак
- 365) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 74, р. бр. 102, ИА Чачак
— Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 6, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 14, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 5, ИА Чачак
- 366) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 5, ИА Чачак
- 367) — Војноисторијски институт Београд, К. 19, Ф. 4, р. бр. 52 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 64, р. бр. 16, ИА Чачак
— Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 386, Београд 1949.
— Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 7, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 19, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 16,
ИА Чачак
— Антоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- 368) — Родољуб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига I, стр. 171—222, Београд 1956.
- 369) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 170) — Зборник сећања активиста југословенског револуционарног радничког покрета, књига V,
стр. 297, Београд 1961.
— Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 1, ИА Чачак
- 571) — Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 7—5, ИА Чачак

- Драга Радосављевић — Суботић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 637, стр. 4, ИА Чачак
- Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- Љубица Бојовић — Трипковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 458, стр. 2, ИА Чачак
- 372) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 509, Београд 1949.
- Грађа за монографију чачанског рагног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 16, ИА Чачак
- Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 1, ИА Чачак
- Радоје Радојевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 439, стр. 2, ИА Чачак
- Живорад Трајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 471, стр. 1, ИА Чачак
- 373) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 6004, ИА Чачак
- 374) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 659, Београд 1949.
- Ослободилачки рат народа Југославије, књига 1, стр. 55, Београд 1957.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 26—27, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 21—22, ИА Чачак
- Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, стр. 1, ИА Чачак
- Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 2, ИА Чачак
- 375) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 21—22, ИА Чачак
- Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 2, ИА Чачак
- 376) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 95, Београд 1964.
- 377) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 6085, ИА Чачак
- 378) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 1, ИА Чачак
- 379) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 2, ИА Чачак
- Милојко Ииријаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
- Љубивоје Пајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 11, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 5, ИА Чачак
- Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 2, ИА Чачак
- 380) — Документ у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 143
- 381) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 5, ИА Чачак
- 382) — Зборник докумената и података НОР-а, том I књига 1, стр. 659, Београд 1949.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 22, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 19, ИА Чачак
- 383) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 19
- 384) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 6125, ИА Чачак
- 385) — Љубивоје Пајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 8, ИА Чачак
- 386) — Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 14, ИА Чачак
- 387) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 661, Београд 1949.
- 388) — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 2, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 2—3, ИА Чачак
- 389) — Родољуб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига 1, стр. 189—190, Београд 1956.
- Љубивоје Пајевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 2, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 5, ИА Чачак
- 390) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 7, ИА Чачак
- 391) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 2, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 5, ИА Чачак
- Ранко Врелански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 3, ИА Чачак
- 392) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 21 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 74, р. бр. 104, ИА Чачак
- 393) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 1, р. бр. 58 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 75, р. бр. 115, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 33, ИА Чачак
- 394) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 95, Београд 1964.
- 395) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 22 и 27 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 74, р. бр. 105 и 108, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 22, ИА Чачак
- Томислав Протић: Драгачево у НОБ-а, р. бр. 521, стр. 50, у рукопису, ИА Чачак
- Родољуб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига 1, стр. 212—216, Београд 1956.
- Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 3, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 6, ИА Чачак*

- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 10—11, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 17, 23, ИА Чачак
- Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 3—4, ИА Чачак
- Ранко Врелански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 3—4, ИА Чачак
- 396) — Зборник докумената и података НОР-а, том 1, књига 1, стр. 660, Београд 1949.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 26, ИА Чачак
- 397) — Родољуб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига I, стр. 209—211, Београд 1956.
- 398) — Нада Симоновић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 7, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 127—128, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 21, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 399) — Родољуб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига I, стр. 212—218, Београд 1956.
— Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 3, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 6, ИА Чачак
- 400) — Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 17, 23, ИА Чачак
— Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 10—11, ИА Чачак
- 401) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 120, Београд 1949.
- 402) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 23, ИА Чачак
— Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, стр. 1, ИА Чачак
- 403) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 662, Београд 1949.
- 404) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 25 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 74, р. бр. 107, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 32, ИА Чачак
- 405) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 406) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 345, Београд 1949.
- 407) — Дневни лист „Ново време” од 14. септембра 1941.
- 408) — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 7, ИА Чачак
- 409) — Недељко Јешћ: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 96—97, ИА Чачак
- 410) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 81, ИА Чачак
- 411) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 7, ИА Чачак
- 412) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 96, Београд 1964.
- 413) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 414) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 415) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 28 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 75, р. бр. 109, ИА Чачак
- 416) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 6, ИА Чачак
- 417) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 4, ИА Чачак
— Милојко Кирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 7, ИА Чачак
- 418) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 117, ИА Чачак
- 419) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 4 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 76, р. бр. 117, ИА Чачак
- 420) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 31 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 75, р. бр. 111, ИА Чачак
- 421) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 23, ИА Чачак
— Томислав Протић: Драгачево у НОБ, р. бр. 521, стр. 60, у рукопису, ИА Чачак
- 422) — Зборник докумената и података НОР-а, том 1, књига 1, стр. 437, Београд 1949.
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, ИА Чачак
— Антоније Бувиц: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- 423) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 424) — Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 7, ИА Чачак
- 425) — Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 3, ИА Чачак

- Миленка и Милован Јеших: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, стр. 67—68, ИА Чачак
- 426) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 200, ИА Чачак
- 427) — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 7, ИА Чачак
- 428) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 96, Београд 1964.
- 429) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 96, Београд 1964.
- 430) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 96, Београд 1964.
- Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 1—2, ИА Чачак
- 431) — Др Владимир Аедијер: Аневник, стр. 25—28, Београд 1951, II издање
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 28, ИА Чачак
- 432) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 233—234, ИА Чачак
- Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 4—5, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Милојко Бирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 11—13, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 7, ИА Чачак
- Грујица Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 575, стр. 1, ИА Чачак
- 433) — Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 12—13, ИА Чачак
- 434) — Радослав Јованчевић: * Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 118, 119, ИА Чачак
- 435) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 436) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 7, ИА Чачак
- 437) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 134
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 29—31, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 129—130, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 438) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 439) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 9 — Извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 118, ИА Чачак
- 440) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 14 — Извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 120, ИА Чачак
- 441) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 9 — извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 118, ИА Чачак
- 442) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 13 — извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 119, ИА Чачак
- 443) — Дневник радова Секције за одржавање железничке пруге, ИА Чачак
- 444) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 13 — извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 119, ИА Чачак
- 445) — Деловодни протокол Градског поглаварства Чачак из 1941., бр. 6627, ИА Чачак
- 446) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 7, ИА Чачак
- 447) — Радмила — Лала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, ИА Чачак
- Ратко Шибинац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 450, ИА Чачак
- 448) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
- НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 449) — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 450) — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 4, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 8—9, ИА Чачак
- 451) — Стеван Радовановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 445, стр. 1, ИА Чачак
- Књига умрлих из 1941., Скупштина општине Чачак
- 452) — Војноисторијски институт Београд, К. 2—А, Ф. 1, р. бр. 13 — препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 7
- 453) — Војноисторијски институт Београд, К. 41—Е, Ф. 1, док. 13/274 — препис у ИА Чачак, Ф. НА., стр. 7
- 454) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 22, ИА Чачак

- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 14—15, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 9, ИА Чачак
- 455) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 1, р. бр. 37 — извод у регистру докумената
НФ, стр. 75, р. бр. 112, ИА Чачак
- 456) — Ранко Врелџански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 4, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 10, ИА Чачак
- Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
- Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 22, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, ИА Чачак
- 457) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 663, Београд 1949.
- 458) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 115, Београд 1964.
- Лзубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 4, ИА Чачак
- 459) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 19 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 76, р. бр. 122, ИА Чачак
- 460) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 455, ПА Чпчак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 9, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 14—15, ИА Чачак
- Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 22, ИА Чачак
- 461) — Препис документа, Ф. I, НОБ, р. бр. 20, ИА Чачак
- 462) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
- Лзубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 22, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 10, ИА Чачак
- 463) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 34, ИА Чачак
- 464) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 96, ИА Чачак
- 465) — Славолуб Миловановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 586, стр. 1, ИА Чачак
- Велимир Трајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 613, стр. 1, ИА Чачак
- 466) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 467) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 22, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 10, ИА Чачак
- 468) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 34, ИА Чачак
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 6, ИА Чачак*
- 469) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 20, ИА Чачак
- Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 470) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 41, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 28, ИА Чачак
- Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 9, ИА Чачак
- Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 6, ИА Чачак
- 471) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, ИА Чачак
- 472) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 473) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 474) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазич: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 16, ИА Чачак
- Ааубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 1, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 10, ИА Чачак
- 475) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 660, Београд 1949.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 34, ИА Чачак
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 6, ИА Чачак
- 476) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атеница и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 477) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
257, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 13—14, ИА Чачак

- 478) — Богдан Смиљевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 120—121, Београд 1963.
- 479) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 20, ИА Чачак
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 5, ИА Чачак
- 480) — Дневник радова Секције за одржавање железничких пруга, ИА Чачак
- 481) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 22, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 10, ИА Чачак
- 482) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 76, р. бр. 123, ИА Чачак
- 483) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 35, ИА Чачак
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 7, ИА Чачак
- 484) — Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 16, ИА Чачак
— Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 21—22, ИА Чачак
- 485) — Лазар — Лазо Лазич: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 19, ИА Чачак
— Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
— Андрија Перуничкић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 548, стр. 3, ИА Чачак
- 486) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 130, ИА Чачак
— Јакша Дрљевић: Хроника села Луњевице, р. бр. 505, стр. 23, ИА Чачак
— Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 6, ИА Чачак
- 487) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 19, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 23, ИА Чачак
— Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 9, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 40, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 9—10, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 14, ИА Чачак
— Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 1, ИА Чачак
— Сретен Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 454, стр. 1, ИА Чачак
— Славолуб Миловановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 586, стр. 1, ИА Чачак
— Братислав Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 570, стр. 1, ИА Чачак
— Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 12, ИА Чачак
- 488) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 186, ИА Чачак
— Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 2—3, ИА Чачак
— Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 6, ИА Чачак
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 7, ИА Чачак
— Јакша Дрљевић: Хроника села Луњевице, р. бр. 505, стр. 20, ИА Чачак
- 489) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 10, ИА Чачак
- 490) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—X, Ф. 1, р. бр. 6/1 прилог 101 — Препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 7
- 491) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 19, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 10—11, ИА Чачак
- 492) — Дневник радова Секције за одржавање железничких пруга, ИА Чачак
- 493) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 7, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 14, ИА Чачак
— Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 1—2, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 9—10, ИА Чачак
- 494) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—X, Ф. 1, р. бр. 6/1, 6/1699 и 7/63 — Препис у ИА Чачак, Ф. НА стр. 7—8
— „Реч народа“ — лист народноослободилачке војске среза таковског, Зборник „Вести, новости, Реч народа“, стр. 207—208, Музеј устанка 1941., Т. Ужице 1961.
— Зборник докумената и података НОР-а, том 1, књига 1, стр. 478, 549, Београд 1949.
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 41 — 42, ИА Чачак
— Бранко Ракић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 483, стр. 9 — 12, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 4, ИА Чачак
— Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 9, ИА Чачак

- Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 2, ИА Чачак
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 131—136, ИА Чачак
- Иванка и Милован Јанићијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 470, ИА Чачак
 — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 7—8, ИА Чачак
 — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 112—115, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 201—202, ИА Чачак
- 495) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 470, Београд 1949.
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 28, ИА Чачак
- 496) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
 — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
 — Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 22, ИА Чачак
 — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 11, ИА Чачак
- 497) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 9, ИА Чачак
 — Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 11, ИА Чачак
- 498) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 499) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 18, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 23—24, ИА Чачак
 — Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр. 2—3, ИА Чачак
- 500) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 24, ИА Чачак
 — Драгић Весковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 628, стр. 1—2, ИА Чачак
 — Др Жико Ерић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 494, стр. 1, ИА Чачак
 — Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр. 3—4, ИА Чачак
- 501) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 202, ИА Чачак
 — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 117, ИА Чачак
 — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 8, ИА Чачак
- 502) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 503) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 6, ИА Чачак
 — Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 2, ИА Чачак
- 504) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 137—141, ИА Чачак
- 505) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 506) — Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 539, ИА Чачак
 507) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
 508) — Неделко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 106—107, ИА Чачак
 509) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 5, ИА Чачак
 — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
 — Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 15, ИА Чачак
- 510) — Документ у Народном музеју у Чачку — препис у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 21
- 511) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 512) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, ИА Чачак
- 513) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—X, Ф. 1, док. 6/170 — Препис у ИА Чачак, Ф. HA, стр. 8
- 514) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 22, ИА Чачак
- 515) — Грађа за хронику села Доње Горевнице, р. бр. 448, стр. 8—9, ИА Чачак
- 516) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 129, ИА Чачак
- 517) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 6—7, ИА Чачак
- 518) — Живорад Трајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 471, стр. 1, ИА Чачак
 — Аптоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- 519) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—X, Ф. 1, док. 6/169 и 7/66 — Препис у ИА Чачак, Ф. HA, стр. 9
 — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 89, Београд 1949.

- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 31—33, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 29, 39, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 43—44, ИА Чачак
- Ослободилачки рат народа Југославије, књига 1, стр. 57, Београд 1957.
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 7, ИА Чачак
- Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 4, ИА Чачак
- Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 10, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазих: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 16, ИА Чачак
- Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 5, ИА Чачак
- Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 4—5, ИА Чачак
- Ранко Врелански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 4, ИА Чачак
- Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 2, ИА Чачак
- 520) — Милорад Кувекаловић: Дневник, р. бр. 609, стр. 1, ИА Чачак
- Драгослав Стефановић: Сећања р. бр. 640, стр. 1, ИА Чачак
- 521) — Славолуб Миловановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 586, стр. 1—2, ИА Чачак
- Антоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- Миодраг Белопавловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 444, ИА Чачак
- 522) — „Вести, Новости, Реч народа“, стр. 205, Музеј устанка 1941., Т. Ужице 1961.
- 523) — Фотокопија докумената у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 24
- 524) — „Реч народа“, — лист НОВ среза такоског Г. Милановац,
— Зборник листова: „Вести, Новости, Реч народа“, стр. 205—207, Музеј устанка 1941., Т. Ужице 1961.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 222, ИА Чачак
- 525) — Војноисторијски институт Београд, К. 20, Ф. 2, р. бр. 50 и 52 — извод у регистру докумената НФ, стр. 64, р. бр. 18 и 19, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 44, ИА Чачак
- 526) — Иванка и Милован Јанићијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 470, стр. 1, ИА Чачак
- 527) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 29
- 528) — Милија Перунички: Сећања из НОБ-а, р. бр. 493, ИА Чачак
- Милојко Нирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 4, ИА Чачак
- Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 2—3, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 15, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 11—12, ИА Чачак
- Ранко Врелански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 4, ИА Чачак
- Грујица Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 575, стр. 2, ИА Чачак
- 529) — Војноисторијски институт Београд, К. 41—Б, Ф. 1, р. бр. 81 — Препис у ИА Чачак, Ф. I, стр. 9
- 530) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 39—40, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 43—44, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 12—13, ИА Чачак
- Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 4, ИА Чачак
- Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, стр. 7, ИА Чачак
- 531) — „Чачак 1941—1944“, стр. 106—109, Чачак 1964.
- 532) — Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 1, ИА Чачак
- 533) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 35, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Власт, р. бр. 519, стр. 23, 83, 84 и 85, ИЛ Чачак
- Фотокопија докумената о одреду градске милиције, Ф. I. НОБ, р. бр. 135
- 534) — Стеван Радовановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 445, стр. 1, ИА Чачак
- Раде Мишевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 598, стр. 2, ИА Чачак
- 535) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 536) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак

- Урош Лазовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 460, ИА Чачак
 — Борђе — Боко Матовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 574, стр. 1, ИА Чачак
 — Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 11, ИА Чачак
 537) — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 121, ИА Чачак
 538) — Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, ИА Чачак
 539) — Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, ИА Чачак
 540) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 136
 541) — Томислав Протић: Драгачево у НОБ, р. бр. 521, стр. 80, у рукопису, ИА Чачак
 542) — Мирољуб Бисенић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 599, стр. 31, ИА Чачак
 — Предраг Јоксич: Сећања из НОБ-а, р. бр. 596, стр. 2, ИА Чачак
 — Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 539, ИА Чачак
 543) — Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 539, ИА Чачак
 544) — Милорад Кувекаловић: Дневник, р. бр. 609, стр. 1 — 3, ИА Чачак
 — Десимир Томашевић: Сећања, р. бр. 600, стр. 1, ИА Чачак
 — Јаков Вукосављевић: Сећања, р. бр. 608, стр. 1, ИА Чачак
 — Милан Вуловић: Сећања, р. бр. 607, стр. 1, ИА Чачак
 545) — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 122, ИА Чачак
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. стр. 46, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 40, ИА Чачак
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,, стр. 155 — 156, <ИА Чачак
 — Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 2, ИА Чачак
 546) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Власт, р. бр. 519, стр. 38, ИА Чачак
 547) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
 548) — Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 539, ИА Чачак
 549) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 1, ИА Чачак
 550) — Радојко Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 475, стр. 2, ИА Чачак
 551) — Никола Арсенијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 546, стр. 12 — 13, ИА Чачак
 — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 2, ИА Чачак
 552) — Јакша Дрљевић: Хроника села Луњевица, р. бр. 505, стр. 29, ИА Чачак
 553) — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, ИА Чачак
 554) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
 555) — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, ИА Чачак
 — Раде Мишевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 598, стр. 2—3, ИА Чачак
 556) — Војноисторијски гласник, бр. 2, стр. 14, Београд 1950.
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 44, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 34, ИА Чачак
 557) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 26
 558) — Милорад Грбовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 546, стр. 20—21, ИА Чачак
 — Никола Арсенијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 546, стр. 13, ИА Чачак
 — Војимир Павловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 579, стр. 1, ИА Чачак
 559) — Мнодраг Белопавловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 444, ИА Чачак
 560) — Мемоарска грађа СК таковског среза, свеска 3, стр. 18, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Власт, р. бр. 519, стр. 81 и 82, ИА Чачак
 561) — Драгослав Борђевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 601, стр. 2, ИА Чачак
 562) — „Чачак 1941—1944“, стр. 91, Чачак 1964.
 563) — Милија Перуничкић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 493, ИА Чачак
 564) — Хронологија партијских организација чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
 565) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 34, ИА Чачак
 566) — Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 8, ИА Чачак
 567) — Хронологија партијских организација чачанског ратног округа, у рукопису, ИА Чачак
 568) — Нада Симоић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 11, ИА Чачак
 569) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 155, ИА Чачак
 — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, ИА Чачак
 — Раде Мишевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 598, стр. 3, ИА Чачак
 570) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 32
 — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 2—3, ИА Чачак
 571) — Недељко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 78, ИА Чачак
 — Ранко Симовић: Хроника села Лознице, р. бр. 512, ИА Чачак

- Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 572) — Група преживелих чланова Градског НОО из 1941: Сећања из НОБ-а, р. бр. 583, стр. 1—4, ИА Чачак
— „Чачак 1941—1944”, стр. 91, Чачак 1964.
- 573) — Војноисторијски институт Београд, К. 41 — Б, Ф. 1, док. 8/344—47 — Препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 9
— Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 489 и 495, Београд 1949.
— Др Стеван Јаковљевић: Земља у пламену, књига 2, стр. 405—407, Београд 1966.
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 156—157, ИА Чачак
- 574) — Нерегистрована архивска грађа, <ИА Чачак
- 575) — Група преживелих чланова Градског НОО из 1941: Сећања из НОБ-а, р. бр. 583, стр. 1—4, ИА Чачак
— „Чачак 1941—1944”, стр. 91, Чачак 1964.
- 576) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 47, ИА Чачак
— Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 6, ИА Чачак
— Милојко Гирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 3, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, стр. 12, ИА Чачак
— Миодраг Белопавловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 444, стр. 1, ИА Чачак
— Антоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
— Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 4, ИА Чачак
- 577) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 9, ИА Чачак
— Вељко Томић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 612, стр. 4, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 156—157, ИА Чачак
— Јакша Дрлчевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 123—126, ИА Чачак
- 578) — Вељко Томић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 612, стр. 4, ИА Чачак
— Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 71—72, -ИА Чачак
- 579) — Недељко Јешћ: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 113, ИА Чачак
- 580) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 7, ИА Чачак
- 581) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 7, ИА Чачак
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 548, стр. 8, ИА Чачак
- 582) — Десимир Томашевић: Сећања, р. бр. 600, стр. 1—2, ИА Чачак
— Јаков Вукосављевић: Сећања, р. бр. 608, стр. 1, ИА Чачак
— Милан Вуловић: Сећања, р. бр. 607, стр. 1, ИА Чачак
- 583) — Деловодни протокол Градског НОО из 1941., бр. 1, фотокопија у ИА Чачак
- 584) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 137
- 585) — „Вести” — лист Ужичког НОП одреда од 12. октобра 1941., „Вести, Новости, Реч народа 1941”, стр. 104; Т. Ужице 1961.
- 586) — Војноисторијски институт Београд, К. 44 — Х, Ф. 1, р. бр. 7/1 — Препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 9
— Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 665—666, Београд 1949.
— Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 8, ИА Чачак
— Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 11, ИА Чачак
— Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 7—8, ИА Чачак
— Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 2, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 47—49, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 13—14, ИА Чачак
— Милојко Нирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, ИА Чачак
— Антоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 2—3, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 12—13, ИА Чачак
— Слободан Раићић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 3, ИА Чачак
- 587) — Документ у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 124
— Момчило Радуловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 455, ИА Чачак
- 588) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 49, ИА Чачак
— Милојко Нирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 4, ИА Чачак
- 589) — Војноисторијски институт Београд, К. 44 — Х, Ф. 1, р. бр. 7/1 — Препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 9
— Десимир Томашевић: Сећања, р. бр. 600, стр. 1—2, ИА Чачак

- Јаков Вукосављевић: Сећања, р. бр. 608, стр. 1, ИА Чачак
- Милан Вуловић: Сећања, р. бр. 607, стр. 1, ИА Чачак
- 590) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 8, ИА Чачак
— Војноисторијски гласник, бр. 2, стр. 15—16, Београд 1950.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 49—50, ИА Чачак
- Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 2, ИА Чачак
- 591) — Зборник докумената и података НОР-а, том II, књига 2, стр. 77, Београд 1949.
- 592) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 666, Београд 1949.
— Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 8, ИА Чачак
- Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 10, ИА Чачак
- 593) — Деловодни протокол Градског НОО из 1941, бр. 10, фотокопија у ИА Чачак
- 594) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 147
- 595) — Војноисторијски институт Београд, К. 44 — X, Ф. 1, р. бр. 7/1 — Препис ИА Чачак, Ф. HA, стр. 9—10
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 501, Београд 1949.
- „Новости“ — лист Чачанског НОП одреда од 16. октобра 1941. — „Вести, Новости, Реч народа 1941“, стр. 183—184), Т. Ужице 1961.
- Драгослав Стефановић: Сећања, р. бр. 640, стр. 1, ИА Чачак
- 596) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 148
— Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, стр. 13, ИА Чачак
- Милорад Грбовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 546, стр. 20—21, ИА Чачак
- Никола Арсенијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 546, стр. 13, ИА Чачак
- 597) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 51, 54, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 8, ИА Чачак
- Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, ИА Чачак
- Милојко Бирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 4, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 16, ИА Чачак
- Вучић М. Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
- Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 3—4, ИА Чачак
- 598) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 50, ИЛ Чачак
- Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, ИА Чачак
- Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 2—3, ИА Чачак
- „Краљево и околина“, стр. 391, Београд 1966.
- 599) — Нада Симоновић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 12, ИА Чачак
- 600) — Александар Борђевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 499, стр. 17, ИА Чачак
- Драгутин Петковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 582, стр. 3, ИА Чачак
- Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 539, ИА Чачак
- Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, ИА Чачак
- Др Борђе Косановић: Економско-политичка делатност народне власти у току НОБ-а, стр. 26, Загреб 1964.
- 601) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 602) — Грађа за хронику села Доње Горевкице, МГ, р. бр. 573, стр. 31, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 16, ИА Чачак
- Др Жика Ерић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 494, стр. 2, ИА Чачак
- Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 13—19, ИА Чачак
- 603) — Хронологија партијских организација чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
- 604) — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 2, ИА Чачак
- 605) — Војноисторијски институт Београд, К. 44 — X, Ф. 1, р. бр. 7/1 — Препис у ИА Чачак, Ф. HA, стр. 10
- 606) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 8, ИА Чачак
- Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 11, ИА Чачак
- 607) — Војноисторијски институт Београд, К. 41 — Б, Ф. 1, р. бр. 24 — Препис у ИА Чачак, Ф. HA, стр. 11
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 667, Београд 1949.
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 11—12, ИА Чачак
- „Новости“ — лист чачанског НОП одреда од 17. X 1941. — „Вести, Новости, Реч народа 1941“, стр. 193, Т. Ужице 1951.
- 608) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 667, Београд 1949.
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 11—12, ИА Чачак
- Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, ИА Чачак
- Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 3, ИА Чачак

- „Новости“ — лист чачанског НОП одреда од 17. X. 1941., „Вести, Новости, Реч народа 1941“ стр. 180—181 и 193, Т. Ужице 1961.
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 9, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 52—53, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 43—44, ИА Чачак
- Димитар Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 443, стр. 2, ИА Чачак
- 609) — Војноисторијски институт Београд, К. 44—X, Ф. 1, р. бр. 7/1 — Препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 11
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 539, 540, 541, 546, 551, 633, 666, 671 и 667, Београд 1949.
- „Вести“ лист ужичког НОП одреда од 18. октобра 1941. — „Вести, Новости, Реч народа 1941.“, стр. 166, Т. Ужице 1961.
- Војноисторијски гласник, бр. 2, стр. 15, Београд 1950.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 46—47, ИА Чачак
- Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 130, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 223, ИА Чачак
- Др Стеван Јаковљевић: Земља у пламену, књ. 2, стр. 405—407, Београд 1966.
- 610) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 47, ИА Чачак
- Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 126, ИА Чачак
- 611) — „Новости“ — лист Чачанског НОП одреда, „Вести, Новости, Реч народа 1941“ — стр. 171—202., Т. Ужице 1961.
- 612) — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Живана — Жижка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 1, ИА Чачак
- 613) — Војноисторијски институт, Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 8 — Извод у регистру докumenата НФ, стр. 77, р. бр. 125, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 157, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 3, ИА Чачак
- 614) — „Омладинска борба“ од 24. новембра 1941.
- Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 2, ИА Чачак
- 615) — Радослав Веснић: Сећања, р. бр. 635, стр. 1—4, ИА Чачак
- Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 3, ИА Чачак
- 616) — Нерегистрована грађа, ИА Чачак
- 617) — Нерегистрована архивска грађа, ИА Чачак
- 618) — Лазар — Лазо Лазич: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 18, ИА Чачак
- Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, ИА Чачак
- 619) — Ранко Врелански: Сећања из НОБ-а, р. бр. 615, стр. 4—5, ИА Чачак
- 620) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 54
- 621) — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 16, ИА Чачак
- Славољуб Миловановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 586, стр. 2, ИА Чачак
- Живорад Трајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 471, стр. 1, ИА Чачак
- Зборник народних хероја Југославије, стр. 528, Београд 1957.
- 622) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 39
- 623) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, ИА Чачак
- 624) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 625) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига I, стр. 667, Београд 1949.
- „Новости“ лист Чачанског НОП одреда од 17. X. 1941. — „Вести, Новости, Реч народа 1941“, стр. 193, Т. Ужице 1961.
- 626) — Мемоарска грађа СК таковског среза, свеска 2, стр. 15—16, ИА Чачак
- Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 11, ИА Чачак
- 627) — Мемоарска грађа СК таковског среза, свеска IV, стр. 18, ИА Чачак
- 628) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 634, Београд 1949.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 52—53, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 9, ИА Чачак
- Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 6—8, ИА Чачак

- Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, ИА Чачак
— Миодраг Белопавловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 444, стр. 1, ИА Чачак
- 629) — „Омладинска борба” од 24. новембра 1941.
630) — „Новости” — лист Чачанског НОП одреда од 18. X. 1941. — „Вести, Новости, Реч народа 1941”, с.р. 195—196, Т. Ужице 1941.
- 631) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 138
632) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 13, ИА Чачак
633) — Мемоарска грађа СК среза таковског, свеска 2, стр. 15—16, ИА Чачак
— Јакша Арл>евић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 132, ИА Чачак
— Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 11—12, ИА Чачак
- 634) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 634, Београд 1949.
635) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 634, Београд 1949.
636) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 634, Београд 1949.
637) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 558—559, Београд 1949.
— Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 13—14, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 62, ИА Чачак
— „Борба” од 25. X 1941.
- 638) — „Борба” од 25. X 1941.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 74, ИА Чачак
— Миленка и Милован Јешић: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, ИА Чачак
- 639) — Др Стеван Јаковл>евић: Земља у пламену, књига 2, стр. 504, Београд 1966.
— Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, ИА Чачак
— Јакша Дрл>евић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 131, ИА Чачак
- 640) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 558—559, Београд 1949.
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 8, ИА Чачак
- 641) — Записник црквеног одбора из 1941. налази се у цркви у Трнави
642) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић”, МГ, р. бр. 556, стр. 55, ИА Чачак
643) — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 17, ИА Чачак
644) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 157—158, ИА Чачак
- 645) — Вел>ко Томић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 612, стр. 5, ИА Чачак
646) — Азубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 11, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 2—3, ИА Чачак
— Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 4, ИА Чачак
- 647) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 16—17, ИА Чачак
648) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 244—246, Београд 1949.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 45, ИА Чачак
— Др Владимир Делијер: Дневник, стр. 41, Београд, 1951., II издање
- 649) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 18—19, ИА Чачак
650) — „Борба” од 21. октобра 1941.
651) — Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, ИА Чачак
652) — „Борба” од 28. октобра 1941.
653) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 15, ИА Чачак
— Ар Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 154, ИА Чачак
- 654) — Милојко Нирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 6, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- 655) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 240, Београд 1949.
656) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 19—20, ИА Чачак
657) — Документ у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 146
- 658) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 260, ИА Чачак
— Милојко Нирјаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 6, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 13—14, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 2—3, ИА Чачак
- 659) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 47, ИА Чачак

- 660) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 15, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 154—155, ИА Чачак
- 661) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 123
- 662) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 634—635, Београд 1949.
— Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 23, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“ МГ, р. бр. 556, стр. 53, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 158—159, ИА Чачак
— Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 15, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Драгослав Стефановић: Сећања р. бр. 640, стр. 1—4 ИА Чачак
- 663) — Милојко Киријаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 6, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 14, ИА Чачак
- 664) — Зборник докумената и података НОР-а, том II, књига 2, стр. 74—77, Београд 1949.
- 665) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 161, ИА Чачак
- 666) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 667) — Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, ИА Чачак
- 668) — „Чачак 1941—1944“ — стр. 158, Чачак 1964.
- 669) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 159—160, ИА Чачак
— Неделко Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 602, стр. 1—2, ИА Чачак
- 670) — Грађа за хронику села Д. Горевнице, р. бр. 573, ИА Чачак
- 671) — Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 3, ИА Чачак
— Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 4, ИА Чачак
— „Борба“ од 7. новембра 1941.
- 672) — Др Јован Марјановић: Прилози историји сукоба НОП и четника, Историја XX века — Зборник радова I, стр. 212, Београд 1959.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 56, ИА Чачак
- 673) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 212, 213, Београд 1949.
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 16, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 3, ИА Чачак
— Слободан Ранђић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 565, стр. 4—5, ИА Чачак
— Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 14—15, ИА Чачак
— Миломир Лазаревић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 465, стр. 4, ИА Чачак
- 674) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 15—16, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 155, ИА Чачак
- 675) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 2, р. бр. 3 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 77, р. бр. 130, ИА Чачак
- 676) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 24—25, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 161—162, ИА Чачак
— Милија Перуничкић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 493, ИА Чачак
— Дневник Котленичког четничког војводе, р. бр. 533, стр. 5, ИА Чачак
- 677) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 10 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 79, р. бр. 140, ИА Чачак
- 678) — Милија Перуничкић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 493, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 493, ИА Чачак
- 679) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 10, ИА Чачак
- 680) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, ИА Чачак
— Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
— Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 16, ИА Чачак
— Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 3—4, ИА Чачак

- Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
— Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 15, ИА Чачак
- 681) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 57
- 682) — „Борба“ од 13. новембра 1941.
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 162, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 49, ИА Чачак
— Дневник Котленичког четничког војводе, р. бр. 533, — Препис у ИА Чачак
— Дневник непознатог четника, р. бр. 372, стр. 4, ИА Чачак
- 683) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 55, ИА Чачак
— Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 16, ИА Чачак
- 684) — „Борба“ од 13. новембра 1941.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 49, ИА Чачак
— Радисав Лукић: Сећања из НОБ -а, р. бр. 474, стр. 11, ИА Чачак
— Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 10, ИА Чачак
- 685) — „Борба“ од 13. новембра 1941.
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 54, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 49, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 163, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 4, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 5, ИА Чачак
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 10, ИА Чачак
— Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 2, ИА Чачак
— Димитрије Јањић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 446, стр. 2, ИА Чачак
- 686) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 25—27, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 164—165, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 55—56, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 4, ИА Чачак
- 687) — Борђе — Боко Миловановић: Мој бележник, р. бр. 536, стр. 1—3, ИА Чачак
— „Борба“ од 13. новембра 1941.
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 54, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 49, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 5, ИА Чачак
— Урош Лазовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 460, стр. 4, ИА Чачак
— Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 3, ИА Чачак
— Радоје Радојевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 439, стр. 2, ИА Чачак
- 688) — Грађа за хронику села Горње Горевнице, р. бр. 573, ИА Чачак
— Зора Кораксић: Напад на партизанску болницу, — „Неделне новости“ од 13. новембра 1966.
— Миодраг Кораксић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 590, стр. 1, ИА Чачак
— Слободан Смиљанић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 453, стр. 1, ИА Чачак
- 689) — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 457, ИА Чачак
— Иванка и Милован Јанићијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 470, ИА Чачак
- 690) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 63
- 691) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 7, ИА Чачак
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 57—58, ИА Чачак
— Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 5, ИА Чачак
- 692) — „Борба“ од 13. новембра 1941.
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 165, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 6, ИА Чачак
- 694) — Хронологија партијских организација чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
- 695) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 61
- 696) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 27—28, ИА Чачак
- 697) — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 15—16, ИА Чачак
- 698) — Раде Кушић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 12, ИА Чачак

- 699) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 55, ИА Чачак
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 10, ИА Чачак
 — Десимир Капларевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 532, стр. 5, ИА Чачак
 — Дневник непознатог четника, р. бр. 372, стр. 4, ИА Чачак
 — Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, ИА Чачак
- 700) — „Борба“ од 13. новембра 1941.
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 58—59, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 50, ИА Чачак
 — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 7, ИА Чачак
 — Дневник непознатог четника, р. бр. 372, стр. 5, ИА Чачак
 — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 3, ИА Чачак
 — Урош Лазовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 460, стр. 4, ИА Чачак
 — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 5, ИА Чачак
 — Милош Павловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 562, стр. 2, ИА Чачак
- 701) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 165 — 166, ИА Чачак
- 702) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 64
- 703) — Бранко Пољанац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 603, стр. 1 — 5, ИА Чачак
- 704) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, ИА Чачак
- 705) — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 706) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 63, ИА Чачак
- 707) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 10, ИА Чачак
 — Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 12, ИА Чачак
- 708) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 55 — 57, ИА Чачак
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 172, ИА Чачак
 — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 6, ИА Чачак
 — Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 3, ИА Чачак
 — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 3, ИА Чачак
- 709) — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 7, ИА Чачак
- 710) — Славиша Новаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 552, стр. 1, ИА Чачак
- 711) — Војноисториски институт Београд, С. В., р. бр. 108 — Препис ИА Чачак, Ф III, р. бр. 12, С. В. Први равногорски корпус
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 63, ИА Чачак
 — Јакша Дрљевић: Хроника села Луњевице, р. бр. 505, стр. 36, ИА Чачак
 — Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 81, ИА Чачак
 — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 712) — „Борба“ од 8. новембра 1941.
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 59—60, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 51, ИА Чачак
 — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 28 — 29, ИА Чачак
 — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 16—17, ИА Чачак
 — Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 3, ИА Чачак
 — Дневник Котленичког четничког војводе, р. бр. 533, стр. 5, ИА Чачак
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 171 — 172, ИА Чачак
 — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 6, ИА Чачак
 — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 6, ИА Чачак
- 713) — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 714) — „Борба“ од 8. и 13. новембра 1841.
 — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 60 — 61, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 52, 53 и 261, ИА Чачак
 — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 10 — 11, ИА Чачак
 — Дневник непознатог четника, р. бр. 372, стр. 5, ИА Чачак
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 172, ИА Чачак

- Лазар — Лазо Лазих: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 18, ИА Чачак
 — Милош Павловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 562, стр. 2, ИА Чачак
- 715) — Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 4, ИА Чачак
 — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 6, ИА Чачак
 — Живорад Милић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 580, стр. 1 — 2, ИА Чачак
- 716) — Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 20, ИА Чачак
- 717) — „Борба“ од 20. новембра 1941.
 — Чачански партизански одред „Ар Арагиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 63, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 202, ИА Чачак
 — Радисав Неделжовић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
 — Иванка и Милован Јанићијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 407, ИА Чачак
- 718) — Чачански партизански одред „Ар Арагиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 60, ИА Чачак
 — Ар Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 172 — 173, ИА Чачак
 — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 10, ИА Чачак
 — Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 6, ИА Чачак
- 719) — Војимир Павловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 579, стр. 1—2, ИА Чачак
- 720) — Чачански партизански одред „Ар Арагиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 61, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 66, ИА Чачак
 — Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 23, ИА Чачак
- 721) — Јакша Арљевић: Хроника села Луњевице, р. бр. 505, стр. 38 — 39, ИА Чачак
- 722) — Ар Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 173 — 174, ИА Чачак
- 723) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 223—224, Београд 1949.
- 724) — Ар Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 173 — 174, ИА Чачак
 — Милентије Живковић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
- 725) — „Чачак 1941 — 1944“, стр. 91, Чачак 1964.
- 726) — Александар Кнежевић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 4 — 5, ИА Чачак
 — Војимир Павловић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 579, стр. 1 — 2, ИА Чачак
- 727) — Светозар Анђелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 481, ИА Чачак
- 728) — Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, стр. 12—13, ИА Чачак
- 729) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 11, ИА Чачак
- 730) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 262 — 263, ИА Чачак
 — Дневник непознатог четника, р. бр. 372, стр. 5, ИА Чачак
 — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 4, ИА Чачак
 — Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
- 731) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, М. Г. р. бр. 556, стр. 61 — 62, ИА Чачак
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 262 — 263, ИА Чачак
 — Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 20, ИА Чачак
- 732) — Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, ИА Чачак
- 733) — „Борба“ од 20. новембра 1941.
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 224 — 225, ИА Чачак
 — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 148 — 151, ИА Чачак
 — Раде Куцадић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 597, стр. 10, ИА Чачак
 — Списак стрељаних партизанских бораца у Валчеву, ИА Чачак
- 734) — „Борба“ од 13. новембра 1941.
 — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 30 — 31, ИА Чачак
 — Стеван Радовановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 445, стр. 1, ИА Чачак
 — Арсеније Бендић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 449, ИА Чачак
- 735) — Деловодни протокол Градског НОО из 1941., бр. 187, фотокопија у ИА Чачак
 — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 140
- 736) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 69
- 737) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 10 — 11, ИА Чачак
- 738) — Драгослав Борђевић: Сећање из НОБ-а, р. бр. 601, стр. 1, ИА Чачак
 — Драгутин Лазовић: Сећања, р. бр. 616, стр. 1 — 2, ИА Чачак

- 739) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 11, ИА Чачак
- 740) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 10, ИА Чачак
- 741) — „Борба“ од 12. новембра 1941.
- 742) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 70
- 743) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 224 — 226, Београд 1949.
- 744) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 176, ИА Чачак
- Светозар Анђелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 481, ИА Чачак
- 745) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 73
- 746) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, М. Г., р. бр. 556, стр. 63 — 64, ИА Чачак
- Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
- 747) — Десимир Капларевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 532, стр. 6, ИА Чачак
- 748) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945, стр. 145, Београд 1964.
- 749) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 208, ИА Чачак
- Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 3, ИА Чачак
- 750) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941 — 1945., стр. 146, Београд 1964.
- 751) — „Борба“ од 20. новембра 1941.
- 752) — „Борба“ од 18. новембра 1941.
- 753) — „Омладинска борба“ од 24. новембра 1941.
- 754) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I НОБ, р. бр. 74
- 755) — Мемоарска грађа, р. бр. 646, ИА Чачак
- 756) — Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, ИА Чачак
- 757) — „Борба“ од 18. новембра 1941.
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, ИА Чачак
- 758) — Деловодни протокол Градског НОО из 1941. бр. 324, — фотокопија у ИА Чачак
- 759) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 146, Београд 1964.
- 760) — Ранисав Јањић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 566, стр. 1, ИА Чачак
- 761) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“ МГ, р. бр. 556, стр. 64—65, ИА Чачак
- Сређо Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 32, ИА Чачак
- Братислав Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 570, стр. 2, ИА Чачак
- 762) — Јован Марјановић: Прилози историји сукоба НОП и четника ДМ, Историја XX века — зборник радова I, стр. 219, Београд 1959.
- 763) — „Борба“ од 20. новембра 1941.
- Лазар — Лазо Лазић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 18, ИА Чачак
- Михаило Златић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 451, стр. 13—14, ИА Чачак
- 764) — Докуменат у ИА Чачак Ф. I, НОБ, р. бр. 77
- 765) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 79
- 766) — „Борба“ од 20. новембра 1941.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 63, ИА Чачак
- 767) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 18, ИА Чачак
- 768) — „Борба“ од 20. новембра 1941.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 65, ИА Чачак
- Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 16, ИА Чачак
- Вучић М. Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
- 769) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“ МГ, р. бр. 556, стр. 62, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 263—266, ИА Чачак
- Вучић М. Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
- Ранисав Јањић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 566, стр. 1—2, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 20, ИА Чачак
- Славолуб Миловановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 586, стр. 3, ИА Чачак
- 770) — Деловодни протокол Градског НОО Чачак 1941, бр. 361, — фотокопија у ИА Чачак
- 771) — „Борба“ од 22. новембра 1941.
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 65, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 59—60, ИА Чачак

- Владимир Дедијер: Дневник, стр. 42, Београд 1951., II издање
— Душан Азањац: Преки суд попа Булића, стр. 5, Београд 1952.
- 772) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 263—264, ИА Чачак
— Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
- 773) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 32—33, ИА Чачак
— Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 11, ИА Чачак
- 774) — „Борба“ од 27. новембра 1941.
775) — Радмила — Лала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, ИА Чачак
- 776) — Деловодни протокол Градског НОО Чачак из 1941., бр. 406, — фотокопија у ИА Чачак
777) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 230, Београд 1949.
— „Борба“ од 25. новембра 1941.
- 778) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 7/13 — 1 — Препис у ИА Чачак, Ф. I, НФ, р. бр. 135
- 779) — Бранко Поланац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 603, ИА Чачак
- 780) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 87
- 781) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 32
- 782) — „Борба“ од 25. новембра 1941.
- 783) — „Борба“ од 25. новембра 1941.
- 784) — Нада Симоновић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 18, ИА Чачак
- 785) — Војноисторијски институт Београд, К. 41, — В — Препис у ИА Чачак, Ф. II, стр. 12
— „Борба“ од 27. новембра 1941.
— Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 66, ИА Чачак
— Славиша Новаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 552, ИА Чачак
- 786) — Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 787) — Књига о Дражи, св. I 1941—1943., стр. 185, Виндзор — Канада 1956.
— Јован Марјановић: Прилози историји сукоба НОП и четника Д. М. Историја XX века Зборник радова I, стр. 220, Београд 1959.
- 788) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 62, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 141, ИА Чачак
— Војноисторијски институт Београд, р. бр. С — В — 652/1 и 652 — Препис у ИА Чачак, р. бр. 236 и 237 СВ Ф. IV — Други равногорски корпус
— Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 20, ИА Чачак
— Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 1, ИА Чачак
— Ранисав Јањић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 566, стр. 3, ИА Чачак
- 789) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 90
- 790) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 147, Београд 1964.
- 791) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 7/13 — 1 — Препис у ИА Чачак, Ф. I, НФ, р. бр. 135
- 792) — „Борба“ од 27. новембра 1941.
- 793) — Деловодни протокол Градског НОО из 1941, бр. 612 и 613, — фотокопија у ИА Чачак
- 794) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 60, ИА Чачак
— Радомир Јовановић: Сећања, р. бр. 605, стр. 1, ИА Чачак
- 795) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 2, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 79, р. бр. 148, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 217, ИА Чачак
— Средоје Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 480, стр. 7, ИА Чачак
- 796) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 147, Београд 1964.
— Вук Петронијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 539 — ИА Чачак
- 797) — Хронологија партијских организација Чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
- 798) — „Борба“ од 27. новембра 1941.
- 799) — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 16, ИА Чачак
— Лаубивоје Пајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 17, ИА Чачак
— Милојко Иријаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 491, стр. 9, ИА Чачак
- 800) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 2 и 18 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 78, р. бр. 133 и 134, ИА Чачак
— Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 609, Београд 1949.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 74—77, ИА Чачак

- Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 3, ИА Чачак
- 801) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 35, ИА Чачак
- 802) — Хронологија партијских организација Чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
- 803) — Мемоарска грађа, р. бр. 647, ИА Чачак
- 804) — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 805) — „Борба“ од 27. новембра 1941.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 59, ИА Чачак
- Славиша Новаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 552, стр. 4, ИА Чачак
- 806) — Хронологија партијских организација Чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
- 807) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 68, ИА Чачак
- 808) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 35—36, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 11, ИА Чачак
- Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 16—17, ИА Чачак
- 809) — Милосав Б. Спасојевић — Дева: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 538, стр. 7, ИА Чачак
- Владимир Делијер: Дневник, стр. 45, Београд 1951.
- Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 177, ИА Чачак
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, ИА Чачак
- 810) — Јован Марјановић: Прилози историји сукоба НОП и четника Д. М. Историја XX века, Зборник радова I, стр. 220, Београд 1959.
- 811) — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, ИА Чачак
- Др Жика Ерић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 494, стр. 2, ИА Чачак
- Вига Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 22—23, ИА Чачак
- 812) — Дневник непознатог четника, р. бр. 372, стр. 5, ИА Чачак
- 813) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 11, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 177, ИА Чачак
- Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 70—71, ИА Чачак
- 814) — Милосав Б. Спасојевић — Дева: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 538, стр. 7—8, ИА Чачак
- 815) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 67, ИА Чачак
- 816) — Бранко Медић и Драгољуб Јанковић: Железнице и железничари Ужичке републике 1941., стр. 103, Београд 1961.
- 817) — Аксентије Скелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 572, стр. 1—2, ИА Чачак
- Слободан Смиљанић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 453, стр. 1, ИА Чачак
- 818) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 68—70, ИА Чачак
- 819) — Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Иванка и Милован Јанићијевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 470, ИА Чачак
- 820) — Лист „Ново време“ од 29. новембра 1941.
- До Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 177—178, ИА Чачак
- 821) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 13, р. бр. 7 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 78, р. бр. 135, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 77—78, ИА Чачак
- Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 12, ИА Чачак
- Дневник непознатог четника, р. бр. 372, стр. 5, ИА Чачак
- 822) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 36—37, ИА Чачак
- 823) — Драгиша Мајсторовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 529, стр. 7, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 17, ИА Чачак
- Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 25, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 17, ИА Чачак
- Вучић М. Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2, ИА Чачак
- 824) — Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 1, ИА Чачак
- 825) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 179—181, ИА Чачак
- 826) — Славкољуб Миловановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 586, стр. 3, ИА Чачак
- 827) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 177—178, ИА Чачак
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 12, ИА Чачак
- 828) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“ МГ, р. бр. 556, стр. 72, ИА Чачак

- Срећко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 484, стр. 3, ИА Чачак
- ^29) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 179—181, ИА Чачак
- 830) — Средоје Ковачевић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 530, стр. 36—38, ИА Чачак
- Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 4, ИА Чачак
- 831) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“ МГ, р. бр. 556, стр. 71, ИА Чачак
- 832) — Светозар Анђелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 481, ИА Чачак
- 833) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 71—72, ИА Чачак
- Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 4, ИА Чачак
- 834) — Радисав Неделжковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 835) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 64, ИА Чачак
- 836) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 264, 265 и 269, ИА Чачак
- Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 131, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 17, ИА Чачак
- 837) — Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 17, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 17, ИА Чачак
- Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 131, ИА Чачак
- 838) — Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 17, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, стр. 14—15, ИА Чачак
- Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 17, ИА Чачак
- Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 132, ИА Чачак
- 839) — Милојко Пајић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 569, стр. 17—18, ИА Чачак
- 840) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 181, ИА Чачак
- 841) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 68—69, ИА Чачак
- Милосав Б. Спасојевић — Дева: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 538, ИА Чачак
- Радисав Неделжковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Војимир Павловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 546, стр. 3, ИА Чачак
- 842) — Ослободилачки рат народа Југославије, књига 1, стр. 121, Београд 1957
- 843) — Војноисториски институт Београд, Ф. В. К. В., р. бр. 1 и В. К. В. 4/1 — Препис у ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 125—128, 133—134, 279—280, ИА Чачак
- 844) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. 1 НОБ, р. бр. 97
- 845) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. 1 НОБ, р. бр. 96
- 846) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 291—299, Београд 1949
- 847) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 165, Београд 1964
- 848) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 192—197, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 5, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 4, ИА Чачак
- Будимка Петронијевић — Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 638, стр. 2, ИА Чачак
- Миломир Лазаревић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 465, стр. 1, ИА Чачак
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 676, Београд 1949
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 63, 119—122, 218, ИА Чачак
- 850) — Јован Марјановић: Прилози историји сукоба НОП и четника ДМ, Историја XX века, зборник радова I стр. 224, Београд 1959.
- 851) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 96, ИА Чачак
- 852) — Чачански партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, МГ, р. бр. 556, стр. 72—73, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 312—314, ИА Чачак
- Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 8, ИА Чачак
- Милан М. Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 626, ИА Чачак

- Радојица Андрић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 561, стр. 3, ИА Чачак
- Радојко Николић: Борба код Зеочке школе — „Чачански глас“ бр. 12, од 25. мартж 1966
- 853) — Проглас „Сложне браће“ — „Политика“ од 29. октобра 1961.
- 854) — Проглас „Сложне браће“ — „Политика“ од 29. октобра 1961.
- 855) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 209, ИА Чачак
- Јакша Дрљевић: Хроника Г. Милановца, р. бр. 604, стр. 161—163, ИА Чачак
- 856) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 857) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна нустанака, р. бр. 592, стр. 197—198, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 5, ИА Чачак
- 858) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НФ, р. бр. 135
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 69—70, ИА Чачак
- 859) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 1, р. бр. 12/1—9 — изводу регистру документа НФ, стр. 79, р. бр. 141, ИА Чачак
- 860) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 861) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 11—12, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака р. бр. 592, стр. 204—207, ИА Чачак
- Славолуб Миловановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 586, стр. 3, ИА Чачак
- 862) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака р. бр. 592, стр. 197—198, ИА Чачак
- Светозар Анђелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 481, стр. 1, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 5, ИА Чачак
- 863) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 199—200, ИА Чачак
- Миђун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 5, ИА Чачак
- 864) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 70, ИА Чачак
- 865) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 2, р. бр. 54 — Извод у регистру документа НФ, стр. 79, р. бр. 148, ИА Чачак
- 866) — Документ у ИА Чачак, Ф. I НФ, бр. 141
- 867) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 69, ИА Чачак
- 868) — Милутин Стојић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 535, стр. 12, ИА Чачак
- 869) — Зборник документа и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 676, Београд 1949
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 71, ИА Чачак
- 870) — Зборник документа и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 621, Београд 1949
- Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 871) — Деловодни протокол Градског поглаварства из 1941, бр. 344 ИА Чачак
- 872) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. I НФ, р. бр. 102
- 873) — Радојко Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 475, стр. 3, ИА Чачак
- Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 2, ИА Чачак
- 874) — Зборник документа и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 676, Београд 1949
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 71, ИА Чачак
- 875) — Драголуб Суботић: Такав је био Обрен „Чачански глас“ од 29. новембра 1966 године
- 876) — Милан Миђовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, стр. 1—2, ИА Чачак
- Ненад Лзубичић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 564, стр. 1, ИА Чачак
- 877) — Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 20—21, ИА Чачак
- Миђун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Зборник документа и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 643, Београд 1949.
- Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 21, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 70, ИА Чачак
- 879) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 65—68, ИА Чачак
- Душан Азањац: Преки суд попа Булића, стр. 10—12, 31 и 38, Београд 1951.

- Војимир Павловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 579, стр. 4, ИА Чачак
- Милош Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 636, стр. 2, ИА Чачак
- Драгиша Мариновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 580, стр. 2, ИА Чачак
- Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 19—22, ИА Чачак
- 830) — Нада Половина: Хроника села Слатине, Мршинаца, Кукића и Жаочана, у рукопису, ИА Чачак
- 881) — Др Милвоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 183—188, ИА Чачак
- Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 8, ИА Чачак
- Лазар — Лазо Лазич: Сећања из НОБ-а, р. бр. 490, стр. 19, ИА Чачак
- Милић Бугарчић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 492, стр. 17, ИА Чачак
- Раденко Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, ИА Чачак
- Љубивоје Пајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 496, ИА Чачак
- Владан Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 555, стр. 4, ИА Чачак
- 882) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — «Активност непријатеља», р. бр. 517, стр. 64—68, ИА Чачак
- Родолуб Чолаковић: Записи из ослободилачког рата, књига 1, стр. 146—148, Београд 1956.
- Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 19—21, ИА Чачак
- 883) — Нада Половина: Хроника села Слатине, Мршинаца, Кукића и Жаочана, у рукопису, ИА Чачак
- 884) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 140, ИА Чачак
- Милутин Јаковљевић: Прва Раткова ноћ у затвору — „Чачански глас“ од 5. августа 1966.
- 885) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 677, Београд 1949
- Грађа за монографију Чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 72, ИА Чачак
- Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Александар Кнежевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 498, стр. 8, ИА Чачак
- 887) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 677, Београд 1949.
- Грађа за монографију Чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 72, ИА Чачак
- 888) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 12, ИА Чачак
- 889) — Зборник докумената и података НОР-а, том II, књига 2, стр. 91—93, Београд 1949.
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 12, ИА Чачак
- 890) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису ИА Чачак
- 891) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 375, Београд 1949.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 69 и 140, ИА Чачак
- Нада Симовић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 21, ИА Чачак
- 892) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 677, Београд 1949.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 72, ИА Чачак
- 893) — Славиша Новаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 552, стр. 3, ИА Чачак
- «Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. I, р. бр. 12/1 — 9 — Извод у регистру, НФ, стр. 79, р. бр. 142, ИА Чачак
- 894) — Документ у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, стр. 142
- 895) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 270—272, ИА Чачак
- 896) — Документ у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 143
- 897) — Радоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 22, ИА Чачак
- 898) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 68, ИА Чачак
- 899) — Зборник докумената и података НОР-а, том II, књига 2, стр. 99, Београд 1949.
- 900) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 69 и 141, ИА Чачак
- Душан Азањац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 459, стр. 2, ИА Чачак
- Владимир Никшић: Стазама слободе, стр. 43—46, Чачак 1967.
- Слободан Смиллић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 453, стр. 1, ИА Чачак
- Антоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- 901) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 677, Београд 1949.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 73, ИА Чачак

- 902) — Ралоје Јелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 595, стр. 22—23, ИА Чачак
- 903) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 904) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 200—202, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 6, ИА Чачак
- 905) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 906) — Антоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- 907) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. I, НОБ, р. бр. 109, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 70, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 88, ИА Чачак
- Радисав Неделкович: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 908) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Власт, р. бр. 519, стр. 89, ИА Чачак
- Радисав Неделжовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 909) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 677, Београд 1949.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 73, ИА Чачак
- 910) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 3, р. бр. 9 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 79, р. бр. 147, ИА Чачак
- Славиша Новаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 552, стр. 3—4, ИА Чачак
- 911) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенце и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 912) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 2, стр. 265, Београд 1952.
- Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 8, ИА Чачак
- 913) — Богдан Смиловић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 126, Београд 1963.
- 914) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 678, Београд 1949.
- 915) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 678, Београд 1949.
- 916) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 141, ИА Чачак
- 917) — Милић Симић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 642, стр. 1, ИА Чачак
- 918) — Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, стр. 1, ИА Чачак
- Радисав Лукић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 474, ИА Чачак
- 919) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 650, Београд 1949.
- 920) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 1, стр. 650—651, Београд 1949.
- 921) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 140, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 207—209, ИА Чачак
- Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- Будимка Петронијевић — Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 638, стр. 3, ИА Чачак
- Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
- Књига умрлих из 1941. и 1942., у Месној канцеларији Мрчајевци
- 922) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 225—226, ИА Чачак
- Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 2, ИА Чачак
- 923) — Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
- 924) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 128—129, ИА Чачак
- 925) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 117—118, ИА Чачак
- 926) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 187, Београд 1964.
- 927) — Документ у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 59
- 928) — Милан Мишовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 472, ИА Чачак
- 929) — Нада Симић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 531, стр. 24, ИА Чачак
- 930) — Милован Капларевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 568, стр. 3, ИА Чачак
- 931) — Милован Капларевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 568, стр. 3, ИА Чачак
- 932) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 3, стр. 16—19, Београд 1953.
- 933) — Поверљиви деловодни протокол Државне мешовите грађанске школе у Чачку, бр. 1/42, ИА Чачак
- 934) — Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 2, ИА Чачак
- 935) — Милорад Бараћ: Сећања из НОБ-а, р. бр. 546, стр. 4—5, ИА Чачак

- 935) — Лист „Обнова“ од 21. јануара 1942.
- 937) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 1
- 938) — Лист „Ново време“ од 22. јануара 1942.
- 939) — Нада Половина: Хроника села Слатине, Жаочана, Мршинаца и Кукића, у рукопису, ИА Чачак
- 940) — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944. — Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 16
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 241, ИА Чачак
- 941) — Зборник народних хероја Југославије, стр. 829, Београд 1957.
- 942) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 35, ИА Чачак
— Сретен Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 454, стр. ИА Чачак
— Лист „Ново време“ од 13. фебруара 1942.
- 943) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанка, р. бр. 592, стр. 210—211, ИА Чачак
- 944) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 141, ИА Чачак
- 945) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 946) — Драгол>уб Јовановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 587, стр. 1, ИА Чачак
— Радован Милинковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 579, стр. 3, ИА Чачак
- 947) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанка, р. бр. 592, стр. 213—215, ИА Чачак
- 948) — Тодор Јанковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 644, ИА Чачак
- 949) — Лист „Ново време“ од 8. фебруара 1942.
- 950) — Лист „Ново време“ од 8. фебруара 1942.
- 951) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 240—241, ИА Чачак
- 952) — Докуменат у Народном музеју Чачак — препис у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 51
- 953) — Поверљиви деловодни протокол Градског поглаварства Чачка из 1942., бр. 15, ИА Чачак
- 954) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 124, ИА Чачак
- 955) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 194—195, ИА Чачак
- 956) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 208, Београд 1964.
- 957) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 78, ИА Чачак
— Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 958) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 54
- 959) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 273—274, ИА Чачак
- 960) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 7
- 961) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 94—95, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанка р. бр. 592, стр. 210-211, ИА Чачак
- 962) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 95, ИА Чачак
- 963) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 95, ИА Чачак
- 964) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 8
- 965) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 208, Београд 1964.
- 966) — Лист „Ново време“ од 27. фебруара 1942.
- 967) — Велибор Глигорић: Кућа смрти, стр. 48, Београд 1945.
— Радмила — Лала Ивковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 558, ИА Чачак
— Димитар Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 443, ИА Чачак
- 968) — Недел>ко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 176, ИА Чачак
Мемоарска грађа: Како је пронађен и сахрањен леш Ратка Митровића, политичког комесара Чачанског партизанског одреда, р. бр. 645, стр. 1—14, ИА Чачак
- 969) — Богдан Смил>евић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 130, Београд 1963.
— Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, ИА Чачак
- 970) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије, 1941—1945, стр. 223, Београд 1964.
- 971) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 14, ИА Чачак
- 972) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 94—95, ИА Чачак
- 973) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 3, стр. 387—390, Београд 1953.

- 974) — Зборник Докумената и Података НОР-а, том I, књига 3, стр. 379, Београд 1953.
- 975) — Војноисторијски институт Београд, К. 20, Ф. 5, р. бр. 14 — Извод у регистру докумената
НФ, р. бр. 26, стр. 65, ИА Чачак
- 976) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 100—101, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 212, ИА Чачак
- 977) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у руко-
пису, ИА Чачак
- 978) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 4, р. бр. 15 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 81, р. бр. 169, ИА Чачак
- 979) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 3, стр. 375, Београд 1953.
- 980) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 3, стр. 376—377, Београд 1953.
- 981) — Војноисторијски институт Београд, К. 20, Ф. 5, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 65, р. бр. 28, ИА Чачак
- 982) — Лист „Ново време“ од 19. марта 1942.
- 983) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 5, р. бр. 9 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 81, р. бр. 162
- 984) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 4, р. бр. 27 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 82, р. бр. 171, ИА Чачак
— Владимир Дедијер: Дневник, стр. 47, Београд 1951.
- 985) — Нада Половина: Хроника села Слатине, Кукића, Жаочана и Мршинаца у рукопису, ИА
Чачак
- 986) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 53
- 987) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 112—113, ИА Чачак
- 988) — Лист „Ново време“ од 31. марта 1942.
- 989) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 241, Београд 1964.
- 990) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 223—226, ИА Чачак
- 991) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 227, Београд 1964.
- 992) — Поверљиви деловодни протокол Градског поглаварства у Чачку из 1942., бр. 106, ИА Чачак
- 993) — Поверљиви деловодни протокол Државне мешовите грађанске школе Чачак, бр. 10, ИА Чачак
- 994) — Документ у ИА Чачак, Ф. II, НОБ, р. бр. 55
- 995) — Лист „Ново време“ од 2. априла 1942.
- 996) — Лист „Ново време“ од 3. априла 1942.
- 997) — Војноисторијски институт Београд, К. 20, Ф. 6, р. бр. 25 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 65, р. бр. 30
- 998) — Војноисторијски институт, К. 20, Ф. 8, р. бр. 11/2 — Извод у регистру докумената НФ,
стр. 65, р. бр. 34, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 195, ИА Чачак
— Славиша Новаковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 552, стр. 4, ИА Чачак
- 999) — Поверљиви деловодни протокол Државне мешовите грађанске школе у Чачку, бр. 29, ИА
Чачак
- 1000) — Војноисторијски институт Београд К. 20, Ф. 8, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 66, р. бр. 36, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 102, ИА Чачак
— Братислав Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 570, стр. 3, ИА Чачак
— Живорад Трајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 471, стр. 1, ИА Чачак
- 1001) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
277, ИА Чачак
- 1002) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 22 — Извод у регистру докуме-
ната НФ, стр. 81, р. бр. 167
- 1003) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 101—102, ИА Чачак
- 1004) — Војноисторијски институт Београд, К. 20, Ф. 4, р. бр. 28 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 64, р. бр. 22
- 1005) — Лист — „Обнова“ од 22. априла 1942.
- 1006) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 245, Београд 1964.
- 1007) — Аксентије Скелић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 572, стр. 2, ИА Чачак

- 1008) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 1009) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 259, Београд 1964.
- 1010) — Арсеније Нендић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 449, стр. 3, ИА Чачак
- 1011) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 259, Београд 1964.
- 1012) — Војноисторијски институт Београд, К. 20, Ф. 8, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 66, р. бр. 36, ИА Чачак
- Доброслав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 6, ИА Чачак
- 1013) — Војноисторијски институт Београд, К. 29, Ф. 2, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 82, р. бр. 175, ИА Чачак
- 1014) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 50
- 1015) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 2, р. бр. 57/1 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 66, р. бр. 41, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 247, 312—313, ИА Чачак
- Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2, ИА Чачак
- Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 140—145, ИА Чачак
- 1016) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 56
- 1017) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 6, р. бр. 3 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 82, р. бр. 178, ИА Чачак
- 1018) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 57/1 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 66, р. бр. 41, ИА Чачак
- 1019) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 18
- 1020) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 102—103, ИА Чачак
- Лист „Обнова“ од 27. маја 1942.
- 1021) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
- 1022) — Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 2, ИА Чачак
- Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 4—6, ИА Чачак
- 1023) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убијка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 223—226, ИА Чачак
- 1024) — Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 2, ИА Чачак
- Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 4—6, ИА Чачак
- 1025) — Хронологија партијских организација чачанског округа, у рукопису, ИА Чачак
- 1026) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 1027) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 1028) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца у рукопису,
ИА Чачак
- 1029) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, стр. 1—2, ИА Чачак
- 1030) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, р. бр. 57/1 — 1 — Препис у ИА Чачак, Ф. II
НФ, р. бр. 41
- 1031) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 294, Београд 1964.
- 1032) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 4, р. бр. 100 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 82, р. бр. 180, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 195, ИА Чачак
- 1033) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 244—246, ИА Чачак
- 1034) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 1 — Реферат о стању и приликама у
округу крал>евачком 1941—1944., р. бр. 522, стр. 13, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 103—104, ИА Чачак
- 1035) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 246—247, ИА Чачак
- 1036) — Докуменат у Народном музеју Чачак — Препис у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 20
- 1037) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 146, ИА Чачак
- 1038) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 148—150, ИА Чачак
- 1039) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
279, ИА Чачак
- Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 146—147, ИА Чачак

- 1040) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 4, р. бр. 111 — Извод у регистру докумен-
тата НФ, стр. 83, р. бр. 183, ИА Чачак
- 1041) — Лист „Ново време“ од 24. јуна 1942.
- 1042) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 278—279, ИА Чачак
— Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 147, ИА Чачак
- 1043) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 2, р. бр. 17 — Извод у регистру докуме-
ната НФ, стр. 67, р. бр. 52, ИА Чачак
- 1044) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 1 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944., р. бр. 522, стр. 29—32, ИА Чачак
- 1045) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 4, р. бр. 60 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 83, р. бр. 184, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 249, ИА Чачак
- 1046) — Документ у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 28
- 1047) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 105, ИА Чачак
- 1048) — Војноисторијски институт Београд, К. 52, Ф. 8, р. бр. 35 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 83, р. бр. 182, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 216, ИА Чачак
- 1049) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 226 и 235, ИА Чачак
- 1050) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 4, стр. 27—28, Београд 1954.
- 1051) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 4, стр. 354, Београд 1954.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 250, 313, ИА Чачак
— Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, стр. 1—2, ИА Чачак
- 1052) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
115—116, ИА Чачак
— Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 4, ИА Чачак
— Станимир Станишић: Сећања, р. бр. 648, ИА Чачак
- 1053) — Лист „Обнова“ од 31. јула 1942.
— Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 4, ИА Чачак
- 1054) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 36
- 1055) — Емилија Ровинац — Клисарић и Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр.
1—2, ИА Чачак
- 1056) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 1057) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 32
- 1058) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 105, ИА Чачак
- 1059) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 1060) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 33
- 1061) — Лист „Ново време“ од 8. августа 1942.
- 1062) — Документ у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 57
- 1063) — Лист „Ново време“ од 15. августа 1942.
- 1064) — Војноисторијски институт Београд, СВ — 111/1 — Препис у ИА Чачак, Ф. III СВ, р. бр.
14, Први равногорски корпус
- 1065) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 117 и 313, ИА Чачак
— Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
— Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2, ИА Чачак
- 1066) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
- 1067) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 5р. 34
- 1068) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 5, р. бр. 2 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 68, р. бр. 57, ИА Чачак
— Хронологија партијских организација чачанског округа — у рукопису, ИА Чачак
- 1069) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 5, р. бр. 26 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 68, р. бр. 59, ИА Чачак
— Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 156—157, ИА Чачак

- Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2, ИА Чачак
- 1070) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 1 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944., р. бр. 522, стр. 35, Препис у ИА Чачак
- 1071) Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 4, р. бр. 35 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 68, р. бр. 55, ИА Чачак
- 1072) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 192, Београд 1954
- 1073) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 4, р. бр. 59 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 84, р. бр. 199, ИА Чачак
- Лист „4 јул“ бр. 241 и 242 — Милан Штуловић: Сећања из НОБ-а
- 1074) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 192, Београд 1954
— Лист „4 јул“ бр. 241 и 242 — Милан Штуловић: Сећања из НОБ-а
- 1075) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 4, р. бр. 58 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 68, р. бр. 56, ИА Чачак
- 1076) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 35
- 1077) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 211, ИА Чачак
— Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атеница и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 1078) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 317, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 6, ИА Чачак
- 1079) — Војноисторијски институт Београд, К. 2 — А, Ф. 15, р. бр. 28 — Препис у ИА Чачак, Ф. II, стр. 13
- 1080) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 37
- 1081) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944., р. бр. 522, стр. Препис у ИА Чачак
- 1082) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 22
— Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 2, ИА Чачак
- 1083) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 6
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 97—98, ИА Чачак
- 1084) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 384, Београд 1954.
— Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 94 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 66, р. бр. 42
- 1085) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 6
- 1086) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 6
- 1087) — Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 2, ИА Чачак
- 1088) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 100, Београд 1954.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 98, ИА Чачак
- 1089) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 194, Београд 1954.
- 1090) — Документи у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 38, 39 и 40
- 1091) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 385, Београд 1954.
— Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 95 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 66, р. бр. 43, ИА Чачак
- 1092) — Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 2, ИА Чачак
- 1093) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 352, Београд 1964.
- 1094) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 6, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 68, р. бр. 61, ИА Чачак
- 1095) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 353, Београд 1964.
- 1096) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 230—232, ИА Чачак
— Мићун Бојовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 482, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 6, ИА Чачак
- 1097) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 106, ИА Чачак
- 1098) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 235, ИА Чачак
- 1099) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убишка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 226, ИА Чачак
- 1100) — Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 6—7, ИА Чачак
- 1101) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 367, Београд 1964.
- 1102) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 6, р. бр. 23 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 68, р. бр. 62, ИА Чачак

- ЦОЗ) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 6, р. бр. 23 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 68, р. бр. 62, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
141, ИА Чачак
- 1104) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 367—368, Београд 1964.
- 1105) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 112 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 67, р. бр. 44, ИА Чачак
- 1106) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 112 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 67, р. бр. 44, ИА Чачак
- 1107) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 112 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 67, р. бр. 44, ИА Чачак
- 1108) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 112 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 67, р. бр. 44, ИА Чачак
- 1109) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 6, бр. 27 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 84, р. бр. 205, ИА Чачак
- 1110) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 369, Београд 1964.
- 1111) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 408—409, Београд 1954.
- 1112) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 7, р. бр. 16 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 69, р. бр. 64, ИА Чачак
- 1113) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 47, Београд 1954.
- 1114) — Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису,
ИА Чачак
- 1115) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 5, р. бр. 44 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 85, р. бр. 206
- 1116) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 4, стр. 411—412, Београд 1954.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 100, ИА Чачак
- 1117) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 370, Београд 1964.
- 1118) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
131, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр.
233—235, ИА Чачак
- 1119) — Војноисторијски институт Београд К. 30, Ф. 1, р. бр. 3 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944, препис у <ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 44
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 235—238, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 7, ИА Чачак
- 1120) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 396, Београд 1964.
- 1121) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 42
— Радослав Јованчевић: Хроника села Нетришора, р. бр. 593, стр. 159, ИА Чачак
- 1122) — Војноисторијски институт Београд, СВ 685 — Извод у регистру докумената ДМ стр. 34, р.
бр. 247, ИА Чачак
- 1123) — Документ у ИА Чачак, Ф. II НОБ, р. бр. 58
- 1124) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 7, р. бр. 41 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 69, р. бр. 65, ИА Чачак
- 1125) — Војноисторијски институт Београд СВ 1131 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 42,
р. бр. 372, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
44-45 и 141, ИА Чачак
— Вита Цветковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 560, стр. 24, ИА Чачак
— Антоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- 1126) — Војноисторијски институт Београд СВ — 700 — Препис у ИА Чачак Ф. IV, ДМ, р. бр.
258, Други равногорски корпус
- 1127) — Војноисторијски институт Београд СВ — 685 — Препис у ИА Чачак, Ф. IV, ДМ, р. бр.
247, Други равногорски корпус
- 1128) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 396, Београд 1964.
- 1129) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 88, Београд 1954.
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр.
239, ИА Чачак
- 1130) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 1, р. бр. 20 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 85, р. бр. 216, ИА Чачак
- 1131) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 14, ИА Чачак

- 1132) Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 3, ИА Чачак
 ИЗЗ) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 14—15
- ИЗ4) — Војноисторијски институт Београд, СВ — 689 — препис у ИА Чачак, Ф. IV ДМ р. бр. 248
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 240, ИА Чачак
- ИЗ5) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 116, ИА Чачак
 — „Пали непобеђени 1944—1964“, стр. 22, Београд 1965.
- ИЗ6) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 88, Београд 1954.
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 239, ИА Чачак
- ИЗ7) — Војноисторијски институт Београд, К. 21, Ф. 1, р. бр. 129 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 67, р. бр. 51, ИА Чачак
- 1138) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 88, Београд 1954.
- ИЗ9) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 80
- И40) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 5, р. бр. 60 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 85, р. бр. 214, ИА Чачак
- 1141) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 161—162, ИА Чачак
- 1142) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 113, ИА Чачак
- 1143) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 325, ИА Чачак
- 1144) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља — р. бр. 517, стр. 91, ИА Чачак
- 1145) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 401, Београд 1964.
- 1146) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 1, р. бр. 45 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 86, р. бр. 220, ИА Чачак
- 1147) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 81
- 1148) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 3
- 1149) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 4
- 1150) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 15, ИА Чачак
- 1151) — Алекса Рајовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 591, ИА Чачак
- 1152) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 1153) — Деловодни протокол Градског поглаварства из 1943, бр. 199, ИА Чачак
- 1154) — Документ у Музеју револуционарне омладине чачанског краја
- 1155) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 6
- 1156) — Документ у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 61
- 1157) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 253—254, ИА Чачак
- 1158) — Документ у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 7
- ИЗ9) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 102—103
 — Димитрије Јањић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 446, стр. 3, ИА Чачак
- 1160) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 8
- 1161) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 478, Београд 1954.
- 1162) — Загорка Недељковић: Хроника села Леушића, р. бр. 511, стр. 114, ИА Чачак
- 1163) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 90
 Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 106, ИА Чачак
- 1164) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 88, Београд 1954.
- 1165) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 90
- 1166) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 82
- 1167) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 103
 — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 88, Београд 1954.
- 1168) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 9

- 1169) — Здравко Јаковљевић: Сећања из НОБ, р. бр. 476, стр. 1, ИА Чачак
- 1170) — Лист „Ново време“ од 29. јануара 1943.
- 1171) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 60, Београд 1954.
- 1172) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 32 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 87, р. бр. 228, ИА Чачак
- 1173) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 32 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 87, р. бр. 228, ИА Чачак
- 1174) — Рајка Боројевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 649, стр. 1—4, ИА Чачак
- 1175) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944., препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 90
- 1176) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
91—92, ИА Чачак
- 1177) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 10
- 1178) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
148, ИА Чачак
- 1179) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 482, Београд 1954.
- 1180) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 3, р. бр. 21 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 88, р. бр. 233, ИА Чачак
- 1181) — Лист „Ново време“ од 6. фебруара 1943.
- 1182) — Лист „Ново време“ од 6. фебруара 1943.
- 1183) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8, — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944., препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 91
- 1184) — Неделжо Јешић: Хроника сла Јездине, р. бр. 513, стр. 186, ИА Чачак
- 1185) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 1, — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944., препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 91
- 1186) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
107, ИА Чачак
- 1187) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 11
- 1188) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 13, 14 и 15
- 1189) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 60, 445 и 485., Београд 1954.
- 1190) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 4, р. бр. 19 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 89, р. бр. 247, ИА Чачак
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 60, 445 и 485, Београд 1954.
- 1191) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 485, Београд 1954.
- 1192) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 4, р. бр. 20 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 89, р. бр. 244, ИА Чачак
- 1193) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 16
- 1194) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 48 и 51 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 88 и 89, р. бр. 241, 242 и 243, ИА Чачак
- 1195) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 48 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 88, р. бр. 241, ИА Чачак
- Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 88, Београд 1954.
- 1196) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 61
- 1197) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 4, р. бр. 20 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 89, р. бр. 244, ИА Чачак
- 1198) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 88, Београд 1954.
- 1199) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
148 — 149, ИА Чачак
- 1200) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 100 и 213, Београд 1954.
- 1201) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 4, р. бр. 20 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 89, р. бр. 244, ИА Чачак
- Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 62
- 1202) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 51 — Извод у регистру докумената
- 1203) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 51 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 88, р. бр. 242, ИА Чачак
- 1204) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 4, р. бр. 20 т- Извод у регистру докумената
НФ, стр. 89, р. бр. 244, ИА Чачак
- Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 3, ИА Чачак
- 1205) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр.
244, ИА Чачак
- 1206) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 3, р. бр. 41 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 88, р. бр. 239, ИА Чачак

- 1207) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 1208) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 96, ИА Чачак
 — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
 — Драгослав Борђевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 601, стр. 3, ИА Чачак
 — Радован Милинковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 579, стр. 3, ИА Чачак
 — Пантелија Васовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, стр. 1—2, ИА Чачак
- 1209) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 4, р. бр. 20 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 244, ИА Чачак
- 1210) — Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 3, ИА Чачак
- 1211) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 142, ИА Чачак
 — Грађа за хронику села Д. Горевнице, р. бр. 468, стр. 18, ИА Чачак
 — Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 7, ИА Чачак
- 1212) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 56 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 245, ИА Чачак
- 1213) — Олга и Вучко Милошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 497, ИА Чачак
- 1214) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 5, стр. 100, Београд 1954.
 — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 26 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 244 и 245, ИА Чачак
 — Ослободилачки рат народа Југославије, књига I, стр. 482, Београд 1957.
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 123, ИА Чачак
- 1215) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 58 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 246, ИА Чачак
- 1216) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 58 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 246, ИА Чачак
- 1217) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 6, р. бр. 58 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 246, ИА Чачак
 — Владимир Никшић: Стазама слободе, стр. 109—113, Чачак 1967.
- 1218) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 146, ИА Чачак
- 1219) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 92, ИА Чачак
- 1220) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 22
- 1221) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 63 — Препис у ИА Чачак, Ф. Пдок. ДМ, СВ и СП, р. бр. 8
- 1222) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 321, ИА Чачак
- 1223) — Лист „Ново време“ од 5. марта 1943.
- 1224) — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 258—266, ИА Чачак
- 1225) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 2, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 99, р. бр. 359, ИА Чачак
 — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књига 5, стр. 100, Београд 1954.
 — Ослободилачки рат народа Југославије, књига I, стр. 482, Београд 1957.
 — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 142, ИА Чачак
 — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 23
- 1226) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 4, р. бр. 34 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 248, ИА Чачак
- 1227) — Архива СУП-а Чачак, Ф. 7620/8
- 1228) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 730 — Препис у ИА Чачак, Ф. 4, док ДМ, р. бр. 268, Други равногорски корпус
- 1229) — Војноисторијски институт Београд, К. 32, Ф. 14, р. бр. 30 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 89, р. бр. 251, ИА Чачак
 — Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 269—270, ИА Чачак
 — Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, стр. 3, ИА Чачак
 — Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 7, ИА Чачак
 — Славо Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 8, ИА Чачак
- 1230) — Документ у Музеју револуционарне омладине у Чачку

- 1231) — Војноисторијски институт Београд, К. 27, — II, Ф. 5, док. бр. 14 — Препис у ИА Чачак
Ф. НА, стр. 13
- 1232) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 2, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 99, р. бр. 359, ИА Чачак
- Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 4, ИА Чачак
- 1233) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, р. бр. 54/6 — 1 — Препис у ИА Чачак, Ф. III
НФ, р. бр. 157
- 1234) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу крал>евачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 104
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 140, ИА Чачак
- Предраг Јоксић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 596, стр. 4—5, ИА Чачак
- Живорад Трајковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 471, стр. 1, ИА Чачак
- 1235) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу крал>евачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 76—77
- 1236) — Војноисторијски институт Београд ВК—В, бр. 65/1 — Препис у ИА Чачак, Ф. IVК—В и
VK—II, док ДМ, р. бр. 5
- 1237) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, р. бр. 54/6—1 — Препис у ИА Чачак, Ф. III,
НФ, р. бр. 157
- Димитар Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 443, стр. 1, ИА Чачак
- 1238) — Војноисторијски институт Београд, К. 27—II, Ф. 5, док. бр. 30/2 — Препис у ИА Чачак, Ф.
НА, стр. 13
- 1239) — Милутин Милораловић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 4, ИА Чачак
- Сретен Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 454, стр. 3, ИА Чачак
- 1240) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, р. бр. 54/6—1 — Препис у ИА Чачак, Ф. IIIНФ,
р. бр. 157
- Димитар Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 443, стр. 1, ИА Чачак
- 1241) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 8, р. бр. 39 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 90, р. бр. 256, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
142—143, ИА Чачак
- Грађа за хронику села Д. Горевнице, р. бр. 468, стр. 19—20, ИА Чачак
- 1242) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 448, Београд 1964.
- 1243) — Лист „Ново време“ од 24. марта 1943.
- 1244) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 6, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 80, р. бр. 157, ИА Чачак
- 1245) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
191, ИА Чачак
- 1246) — Ненад Лзубичић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 564, стр. 1, ИА Чачак
- 1247) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 7, р. бр. 22 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 90, р. бр. 257, ИА Чачак
- 1248) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 7, р. бр. 23 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 90, р. бр. 258, ИА Чачак
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
131—133 и 280, ИА Чачак
- 1249) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 7, р. бр. 1—17 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 90, р. бр. 260, ИА Чачак
- 1250) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 22
- 1251) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 451, Београд 1954.
- 1252) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 451, Београд 1954.
- 1253) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 213, Београд 1954.
- 1254) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 23 и 24
- 1255) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 22
- 1256) — Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 8, ИА Чачак
- 1257) — Нерегистрована архивска грађа, ИА Чачак
- 1258) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 461, Београд 1964.
- 1259) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу крал>евачком 1941—1944. — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 93
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
107—108, ИА Чачак
- Лист „Обнова“ од 7. априла 1943.
- 1260) — Владета Белошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 553, стр. 5, ИА Чачак

- 1261) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 8, р. бр. 28 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 90, р. бр. 261, ИА Чачак
- 1262) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944. — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 93
- 1263) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 7, р. бр. 35 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 269, ИА Чачак
- 1264) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944. — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 106
- 1265) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком, препис у ИА Чачак, р. бр. 52.2, стр. 24
— Лист „Ново време“ од 10. априла 1943.
- 1266) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 27
- 1267) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 128—130, Београд 1954.
- 1268) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 73
- 1269) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 746 — Извод у регистру докумената ДМ, стр.
35, р. бр. 273, ИА Чачак
- 1270) — Војноисторијски институт Београд, К. 26, Ф. 8, р. бр. 44 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 267, ИА Чачак
- 1271) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 8, р. бр. 27 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 268, ИА Чачак
- 1272) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 70, р. бр. 18 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 268, ИА Чачак
- 1273) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 7, р. бр. 22 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 268, ИА Чачак
— Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 168—169, ИА Чачак
- 1274) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора бр. 593, стр. 168—169, ИА Чачак
- 1275) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 8, р. бр. 55 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 274, ИА Чачак
- 1276) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 8, р. бр. 27, — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 273, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
280, ИА Чачак
- 1277) — Војноисторијски институт Београд, К. 22, Ф. 8, р. бр. 27 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 91, р. бр. 273, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
124, ИА Чачак
— Предраг Јоксић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 596, стр. 3, ИА Чачак
- 1278) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 30
- 1279) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 145, Београд 1954.
- 1280) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 145, Београд 1954.
- 1281) — Станојка Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 477, стр. 1, ИА Чачак
- 1282) — Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 3, ИА Чачак
- 1283) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 31
- 1284) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 107
- 1285) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 108, ИА Чачак
- 1286) — Лист „Ново време“ од 11. августа 1943.
- 1287) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 2, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 99, р. бр. 359, ИА Чачак
— Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2, ИА Чачак
- 1288) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
108—109, ИА Чачак
- 1289) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југосавије 1941—1945, стр. 482, Београд 1964.
- 1290) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 147 — Препис у ИА Чачак, Ф. III док. ДМ, р.
бр. 38, СВ — Први равногорски корпус
- 1291) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 1, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 92, р. бр. 278, ИА Чачак
- 1292) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944. — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 94
- 1293) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
92, ИА Чачак

- 1294) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 319, ИА Чачак
- 1295) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 1, р. бр. 24 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 92, р. бр. 281, ИА Чачак
- 1296) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 319, ИА Чачак
- 1297) — Лист „Ново време“ од 19. маја 1943.
- 1298) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 132—133 ИА Чачак
- 1299) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 319, ИА Чачак
- 1300) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 484, Београд 1964.
- 1301) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 2, р. бр. 45 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 93, р. бр. 291, ИА Чачак
- 1302) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 221, ИА Чачак
- 1303) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама а у кругу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 94
- 1304) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 1, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 92, р. бр. 278, ИА Чачак
- 1305) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 16, ИА Чачак
- 1306) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 4, ИА Чачак
- 1307) — Војноисторијски институт Београд, СВ 10358 — Препис у ИА Чачак, р. бр. 437 док. ДМ, Ф. VI
- 1308) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 32
- 1309) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 75
- Лист „Ново време“ од 9. јуна 1943.
- 1310) — Лист „Ново време“ од 6. јуна 1943.
- 1311) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 169—171, ИА Чачак
- 1312) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 157 — Препис у ИА Чачак, Ф. III док. ДМ, СВ — Први равногорски корпус
- 1313) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 156 — Препис у ИА Чачак, Ф. III док. ДМ, р. бр. 41, СВ — Први равногорски корпус
- 1314) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 33
- 1315) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 283—284, ИА Чачак
- 1316) Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 8, р. бр. 36 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 94, р. бр. 296, ИА Чачак
- Радисав Недельковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 3, ИА Чачак
- 1317) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 112, ИА Чачак
- Радисав Недельковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 3, ИА Чачак
- 1318) — Документ у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 34
- 1319) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 64
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 92, ИА Чачак
- 1320) — Војноисторијски институт Београд, ВК—В, бр. 82/1 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 3, р. бр. 19, ИА Чачак
- 1321) — Војноисторијски институт Београд ВК—В, р. бр. 82/1 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 3, р. бр. 19, ИА Чачак
- 1322) — Станоје Мандић: Сећања, р. бр. 650, стр. 1, ИА Чачак
- 1323) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 36
- 1324) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 319—320, ИА Чачак
- 1325) — Станојка Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 477, стр. 1, ИА Чачак
- 1326) — Мемоарска грађа, р. бр. 624, ИА Чачак
- 1327) — Војноисторијски институт Београд, ВК — В, бр. 84/2 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 3, р. бр. 15, ИА Чачак
- 1328) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 270, Београд 1954.

- 2329) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 5, р. бр. 33 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 311, ИА Чачак
- 1330) — Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2, ИА Чачак
— Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 5, р. бр. 33 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 311, ИА Чачак
- 1331) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 62
- 1332) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 6, р. бр. 21 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 317, ИА Чачак
— Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 62—64
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
320, ИА Чачак
- 1333) — Радослав Јованчевић: Хроника села Негришора, р. бр. 593, стр. 179—188, ИА Чачак
— Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 8, р. бр. 38 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 98, р. бр. 352, ИА Чачак
- 1334) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 5, р. бр. 46 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 314
— Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 8, р. бр. 38 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 98, р. бр. 352
- 1335) — Едиција: Србија у НОБ — Централна Србија, стр. 475—477, Београд 1967.
- 1336) — Војноисторијски институт Београд, С—В, бр. 801 — Извод у регистру докумената ДМ,
стр. 37, р. бр. 293, ИА Чачак
— Слободан Смиљанић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 453, стр. 2, ИА Чачак
— Нада Половина: Хроника села Слатине, Жаочана, Кукића и Мршинаца, у рукопису, ИА Чачак
- 1337) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 6, р. бр. 33 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 335, ИА Чачак
- 1338) — Војноисторијски институт Београд, К. 27 — Ц, Ф. 5, док. бр. 30 2 — Препис у ПЈЛ Чачак,
Ф. ИА, стр. 13
- 1339) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 245, Београд 1954.
— Лист „4. јул“ бр. 241 од 31. јула 1967.
— Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 3, ИА Чачак
- 1340) — Војноисторијски институт Београд, К. 31, Ф. 15, р. бр. 49 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 315, ИА Чачак
- 1341) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 7, р. бр. 11 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 97, р. бр. 336, ИА Чачак
- 1342) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 7, р. бр. 11 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 97, р. бр. 336
- 1343) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 304, Београд 1954.
— Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1344) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944. — Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 109
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
326, ИА Чачак
— Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2, ИА Чачак
- 1345) — Деловодни протокол Градског поглаварства из 1943., бр. 6801, ИА Чачак
- 1346) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 6, р. бр. 45 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 333, ИА Чачак
- 1347) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, р. бр. 45/6 — 1 — Препис у ИА Чачак, Ф. III,
НФ, стр. 97, р. бр. 338, ИА Чачак
- 1348) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 108, ИА Чачак
- 1349) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 6, р. бр. 15 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 319, ИА Чачак
- 1350) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 112—113, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 4, ИА Чачак
- 1351) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 112—113, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 4, ИА Чачак
- 1352) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 112—113, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 4, ИА Чачак
- 1353) — Загорка Недељковић: Хроника села Леушића, р. бр. 511, стр. 120, ИА Чачак

- 1354) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 6, р. бр. 27 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 322, ИА Чачак
- 1355) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 6, ИА Чачак
- 1356) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 275—276, ИА Чачак
- 1357) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 9, р. бр. 29 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 97, р. бр. 338, ИА Чачак
- 1358) — Војноисторијски институт Београд, К. 32, Ф. 14, р. бр. 34 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 97, р. бр. 337, ИА Чачак
— Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 7, ИА Чачак
- 1359) — Бранко Танасковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 442, стр. 3, ИА Чачак
- 1360) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 8, р. бр. 60 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 90, р. бр. 256, ИА Чачак
- 1361) — Зборник докумената и података НОБ-а, том I, књ. 5, стр. 282, Београд 1954.
- 1362) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 137, 214 и 298, ИА Чачак
- 1363) — Едиција: Србија у НОБ — Централна Србија, стр. 477 — 478, Београд 1967.
- 1364) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 282, Београд 1954.
- 1365) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 8, р. бр. 60 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 96, р. бр. 350, ИА Чачак
- 1366) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 282, Београд 1954.
- 1367) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 282, Београд 1954.
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 274—275, ИА Чачак
- 1368) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944. — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 64 и 66
- 1369) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 283, Београд 1954.
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 274—275, ИА Чачак
- 1370) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 282—283, Београд 1954.
- 1371) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 283, Београд 1954.
- 1372) — Војноисторијски институт Београд, К. 32, Ф. 14, р. бр. 36 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 97, р. бр. 341, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 92, ИА Чачак
- 1373) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944. — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 65
- 1374) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 282—283, Београд 1954.
— Документ у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 63
- 1375) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 922 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 39,
р. бр. 325, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
92, ИА Чачак
— Недељко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 199—202, ИА Чачак
- 1376) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 1, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 98, р. бр. 354, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 322, ИА Чачак
- 1377) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 8, р. бр. 60 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 98, р. бр. 350, ИА Чачак
- 1378) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 284, Београд 1954.
- 1379) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 284, Београд 1954.
- 1380) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 284, Београд 1954.
- 1381) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 284, Београд 1954.
- 1382) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944 — Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 110
- 1383) — Војноисторијски институт Београд, К. 23, Ф. 7, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 98, р. бр. 349, ИА Чачак
- 1384) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 285, Београд 1954.
- 1385) — Војноисторијски институт Београд, К. 32, Ф. 3, р. бр. 6 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 98, р. бр. 351, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 118—120, ИА Чачак

- Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1386) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 2278 — Препис у ИА Чачак, Ф. V док. ДМ, р. бр. 399 СВ — Други равногорски корпус
- 1387) — Војноисторијски институт Београд, К. 51, Ф. 9, р. бр. 53 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 98, р. бр. 348, ИА Чачак
— Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 67
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 145
- 1388) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 143—145, ИА Чачак
- 1389) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 285, Београд 1954.
- 1390) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 68
— Предраг Јоксич: Сећања из НОБ-а, р. бр. 596, стр. 5, ИА Чачак
— Нада Половина: Хроника села Слатине, Кукића, Мршинаца и Жаочана, у рукопису, ИА Чачак
- 1391) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 1, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 98, р. бр. 354, ИА Чачак
— Нада Половина: Хроника села Слатине, Кукића, Мршинаца и Жаочана, у рукопису, ИА Чачак
— Споменница православних свештеника 1941—1945. р. бр. 110—111. Београд 1960.
- 1392) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, ИА Чачак
- 1393) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат остању и приликама у округу краљевачком 1941—1944. — Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 78
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 93, ИА Чачак
- 1394) — Нада Половина: Хроника села Слатине, Мршинаца, Кукића и Жаочана, у рукопису, ИА Чачак
- 1395) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 38
- 1396) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 39 и 49
- 1397) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 285, Београд 1954.
- 1398) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 70
— Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 4, ИА Чачак
- 1399) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 5, ИА Чачак
- 1400) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 285, Београд 1954.
- 1401) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 144, ИА Чачак
- 1402) — Војноисторијски институт Београд, К. 32, Ф. 3, р. бр. 7 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 98, р. бр. 356, ИА Чачак
— Вучић М. Бројић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 2—3, ИА Чачак
- 1403) — Милутин Милорадовић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 554, стр. 4, ИА Чачак
- 1404) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 285, Београд 1954.
- 1405) — Војноисторијски институт Београд, ВК—В бр. 96/1 — Препис у ИА Чачак, Ф. ВК—В и ВК—П, р. бр. 20 1, док. ДМ.
- 1406) — Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, ИА Чачак
- 1407) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 288, Београд 1954.
- 1408) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 71
— Исидор Стојић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 462, ИА Чачак
- 1409) — Милун Крсмановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 656, стр. 1, ИА Чачак
— Станоје Мандић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 657, стр. 1, ИА Чачак
- 1410) — Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 71
— Сретен Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 454, стр. 3, ИА Чачак
— Братислав В. Јовашевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 570, стр. 4, ИА Чачак
- 1411) — Страјин Берјановић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 633, стр. 4—10, ИА Чачак
— Предраг Вучетић: Забелешке из НОБ-а, — препис, р. бр. 643, стр. 1, ИА Чачак
— Актоније Нувиз: Сећања из НОБ-а, р. бр. 447, стр. 1, ИА Чачак
- 1412) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 43
- 1413) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 292, Београд 1954.
- 1414) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 564, Београд 1964.
- 1415) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 144, ИА Чачак
— Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца, у рукопису, ИА Чачак
- 1416) — Аист „Ново време“ од 24. септембра 1943.

- 1417) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 306, Београд 1954.
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 5, ИА Чачак
- 1418) — Лист „Ново време” од 25. септембра 1943.
- 1419) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 303—304, Београд 1954.
— Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 10406 и 10413 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 48, р. бр. 456, ИА Чачак
- 1420) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 121, ИА Чачак
- 1421) — Лист „Ново време” од 7. октобра 1943.
- 1422) — Нерегистрована грађа у ИА Чачак
- 1423) — Војноисторијски институт Београд, К. 2, р. бр. 16/2 — Препис у ИА Чачак, Ф. НА, стр. 13
- 1424) — Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 6—7, ИА Чачак
- 1425) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 3, р. бр. 13 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 99, р. бр. 263, ИА Чачак
- 1426) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 46
- 1427) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10407 и 10435 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 49, р. бр. 457 и стр. 49, р. бр. 466, ИА Чачак
- 1428) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944 — Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 72, 78—79, КА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517 стр. 93, ИА Чачак
- 1429) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије, стр. 588, Београд 1964.
- 1430) — Витор Аћимовић: Сећања, р. бр. 651, стр. 1, ИА Чачак
— Наталија Станојевић: Сећања, р. бр. 581, стр. 1, ИА Чачак
— Ранко Симоновић: Хроника села Лознице, р. бр. 512, стр. 119—120, ИА Чачак
- 1431) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 3, р. бр. 17 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 99, р. бр. 362, ИА Чачак
— Вучић М. Бројнић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 551, стр. 3, ИА Чачак
- 1432) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 24/2, 24/4 и 25 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 17, р. бр. 3, 4 и 5, ИА Чачак
- 1433) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 1062 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 53, р. бр. 502
- 1434) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 348, Београд 1954.
— Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1435) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 348, Београд 1954.
— Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1436) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 349, Београд 1954.
— Докуменат у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 72
— Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1437) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 121—122, ИА Чачак
— Радисав Неделковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1438) — Мемоарска грађа у ИА Чачак, р. бр. 652
- 1439) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 850 — Препис у ИА Чачак Ф. IV док. ДМ, р. бр. 317, Други равногорски корпус
— Ар Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 277, ИА Чачак
- 1440) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 331, Београд 1954.
- 1441) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 4, р. бр. 26 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 99, р. бр. 368, ИА Чачак
- 1442) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 4, р. бр. 26 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 99, р. бр. 368, ИА Чачак
- 1443) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 6, ИА Чачак
- 1444) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама у округу краљевачком 1941—1944. — Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 72—74
- 1445) — Хронологија ослободилачке војске народа Југославије 1941—1945, стр. 593, Београд 1964.
- 1446) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 4, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 100, р. бр. 370, ИА Чачак
- 1447) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 4, р. бр. 51 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 100, р. бр. 372, ИА Чачак

- 2448) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 4, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 100, р. бр. 370, ИА Чачак
- 1449) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 4, р. бр. 50 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 100, р. бр. 371, ИА Чачак
- 1450) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 4, р. бр. 54 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 100, р. бр. 370, ИА Чачак
- 1451) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 396, Београд 1954.
Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1452) — Војноисторијски институт Београд, К. 31, Ф. 16, р. бр. 29 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 100, р. бр. 373, ИА Чачак
- 1453) — Војноисторијски институт Београд, К. 31, Ф. 16, р. бр. 29 и 30 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 100, р. бр. 373, ИА Чачак
— Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10476 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 50, р. бр. 472, ИА Чачак
- 1454) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 396, Београд 1954.
- 1455) — Нерегистрована грађа, ИА Чачак
- 1456) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 5, стр. 396, Београд 1954.
- 1457) — Зборник народних хероја Југославије, стр. 691, Београд 1957.
- 1458) — Војноисторијски институт Београд, К. 31, Ф. 16, р. бр. 32 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 100, р. бр. 377, ИА Чачак
- 1459) — Богдан Смилчевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 154—157, Београд 1963.
- 1460) — Ослободилачки рат народа Југославије, књ. 1, стр. 615, Београд 1957.
- 1461) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 237 — Препис у ИА Чачак, Ф. III док. ДМ,
р. бр. 81, Први равногорски корпус
- 1462) — Радисв Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, ИА Чачак
- 1463) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 7, р. бр. 3. — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 101, р. бр. 382, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака р. бр. 592, стр. 272, ИА Чачак
- 1464) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 615, Београд 1964.
- 1465) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 289—295, ИА Чачак
- 1466) — Друга пролетерска, књ. 3, стр. 53—56, Београд 1965.
- 1467) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 897 и 898 — Препис у ИА Чачак, Ф. IV док.
ДМ, р. бр. 313 и 314, Други равногорски корпус
— Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 278—279, ИА Чачак
- 1468) — Зборник докумената и података НОР-а дом I, књ. 5, стр. 396—398, Београд 1954.
- 1469) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944, препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 134
- 1470) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944, — препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 133
Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 96—98, ИА Чачак
- 1471) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама
у округу краљевачком 1941—1944. — Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 132,
- 1472) — Војноисторијски институт Београд, К. 31, Ф. 16, р. бр. 37 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 101, р. бр. 380, ИА Чачак
- 1473) — Војноисторијски институт Београд, К. 24, Ф. 6, р. бр. 58, — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 101, р. бр. 381, ИА Чачак
- 1474) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. III НОБ, р. бр. 60
— Пантелија Ваговић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, ИА Чачак
- 1475) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 1, р. бр. 29 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 102, р. бр. 388, ИА Чачак
- 1476) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 145, ИА Чачак
- 1477) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 1, р. бр. 27 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 101, р. бр. 386, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 159—160, ИА Чачак

- 1478) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 220—221 и 229—300, ИА Чачак
- 1479) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 1, р. бр. 27 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 101, р. бр. 386, ИА Чачак
- 1480) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 1, р. бр. 29 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 102, р. бр. 388, ИА Чачак
- 1481) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 1, р. бр. 29 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 102, р. бр. 388, ИА Чачак
- 1482) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 1, р. бр. 29 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 102, р. бр. 388, ИА Чачак
- 1483) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 215—216, ИА Чачак
- 1484) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 1, р. бр. 49, — Извод у регистру докумената НФ, стр. 102, р. бр. 391, ИА Чачак
- 1485) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10599 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 52, р. бр. 495, ИА Чачак
- 1486) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10545 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 51, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1487) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 933 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 39, р. бр. 330, ИА Чачак
- 1488) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 930 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 39, р. бр. 328, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 282—283, ИА Чачак
- 1489) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 2, р. бр. 36 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 103, р. бр. 397, ИА Чачак
- 1490) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10599, — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 52, р. бр. 495, ИА Чачак
- 1491) — Нада Половина: Хроника села Слатине, Кукића, Мршинаца, и Жаочана у рукопису, ИА Чачак
- 1492) — Нерегистрована архивска грађа, ИА Чачак
— Пантелија Васовић и Емилија Клисарић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 578, ИА Чачак
- 1493) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10590/1 — Изводу регистру докумената ДМ, стр. 52, р. бр. 492, ИА Чачак
- 1494) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10599 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 52, р. бр. 495, ИА Чачак
- 1495) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 2, р. бр. 36 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 103, р. бр. 397, ИА Чачак
- 1496) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 126, ИА Чачак
- 1497) — Лист „Ново време“ од 22. јануара 1944.
- 1498) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 2, р. бр. 10 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 102, р. бр. 396, ИА Чачак
— Документи у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 63 и 64
— Лист „Ново време“ од 5. фебруара 1944.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 126, ИА Чачак
- 1499) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 3
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 135—136, 215—216, 221, 299—300, ИА Чачак
- 1500) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 2, р. бр. 35 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 103, р. бр. 399, ИА Чачак
- 1501) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 2, р. бр. 35 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 103, р. бр. 399, ИА Чачак
- 1502) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 127—128, ИА Чачак
- 1503) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 214, 300—301, ИА Чачак
- 1504) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 2, р. бр. 10 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 102, р. бр. 396, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 282—283, ИА Чачак
- 1505) — Препис у ИА Чачак, К. 4 НФ, р. бр. 429
- 1506) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 15

- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 128, ИА Чачак
- 1507) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 2, бр. 35 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 103, р. бр. 399, ИА Чачак
- 1508) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 109—111, ИА Чачак
- 1509) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10640 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 53, р. бр. 508, ИА Чачак
- 1510) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 3, р. бр. 48 — Извод у регистру докумената КФ, стр. 103, р. бр. 403, ИА Чачак
- 1511) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 673, Београд 1964.
- 1512) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10643, 10647 и 10553 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 53, р. бр. 511, 512 и 514, ИА Чачак
- 1513) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 674, Београд 1964.
- 1514) — Војноисторијски институт Београд ВК—В бр. 164/1 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 5, р. бр. 30, ИА Чачак
- 1515) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10653 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 53, р. бр. 514, ИА Чачак
- 1516) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 3, р. бр. 48 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 103, р. бр. 403, ИА Чачак
— Добросав Пауновић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 452, стр. 8, ИА Чачак
- 1517) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10655, 10657 и 10672 — Извод у регистру докумената стр. 54, р. бр. 515, 517 и 521, ИА Чачак
- 1518) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 66
- 1519) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 5
- 1520) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 282, ИА Чачак
- 1521) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 128, ИА Чачак
- 1522) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 320, ИА Чачак
- 1523) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 6
- 1524) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 992, — Препис у ИА Чачак Ф. 4, док ДМ, р. бр. 337, Други равногорски корпус
- 1525) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 3, р. бр. 44 — Препис у ИА Чачак, Ф. IV НФ, р. бр. 402
— Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 7
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 128, ИА Чачак
- 1526) — Лист „Ново време“ од 14. марта 1944.
- 1527) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 696, Београд 1964.
- 1528) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 7
- 1529) — Војноисторијски институт Београд, К. 30, Ф. 1, р. бр. 8 — Реферат о стању и приликама У округу крал>евачком 1941—1944., Препис у ИА Чачак, р. бр. 522, стр. 140
- 1530) — Војноисторијски институт Београд ВК — В бр. 202/1 и ВК — П бр. 216 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 5, р. бр. 35, ИА Чачак
- 1531) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 302—303, ИА Чачак
- 1532) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 146—147, Београд 1955.
- 1533) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 8
- 1534) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 146, Београд 1955.
- 1535) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 149, Београд 1955.
- 1536) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 136—137, 221, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић — Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 283—284, ИА Чачак
- 1537) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 20
- 1538) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 214, Београд 1955.
- 1539) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 20
- 1540) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 222, Београд 1955.
- 1541) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 225, 228 и 230, Београд 1955.
- 1542) — Војноисторијски институт Београд, К. 32, Ф. 19, р. бр. 38 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 104, р. бр. 405, ИА Чачак
- 1543) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 233, Београд 1955.
- 1544) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 234, Београд 1955.

- 1545) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 7, стр. 236, Београд 1955.
- 1546) — Милентије Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 463, стр. 2, ИА Чачак
- 1547) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 129, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 6, ИА Чачак
- 1548) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 5, р. бр. 39 — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 104, р. бр. 414, ИА Чачак
- 1549) — Миленка и Милован Јеших: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, стр. 121, ИА Чачак
- 1550) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 1046 — Препис у ИА Чачак, Ф. IV док. ДМ, р. бр. 340, Други равногорски корпус
- 1551) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 220—221, ИА Чачак
- 1552) — Загорка Неделковић: Хроника села Леушића, р. бр. 511, стр. 122, ИА Чачак
- 1553) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 747, Београд 1964.
- 1554) — Војноисторијски институт Београд ВК—В бр. 260/1 и 269 — Извод у регистру документа ДМ, стр. 5, р. бр. 38 и 39, ИА Чачак
- 1555) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 65
— Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 20
- 1556) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 20
- 1557) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 329 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 25, р. бр. 125, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517
стр. 304—305, ИА Чачак
— Милован Капларевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 568, стр. 3, ИА Чачак
- 1558) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 58
- 1559) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 14
- 1560) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 15
- 1561) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 5, р. бр. 25, — Извод у регистру докумената
НФ, стр. 105, р. бр. 417, ИА Чачак
- 1562) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 16, ИА Чачак
— Владимир Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 567, стр. 3, ИА Чачак
- 1563) — Богдан Смилевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 160—162, Београд 1963
- 1564) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 421 и ВК—В бр. 283/2 — Извод у регистру документа ДМ, стр. 27, р. бр. 154 и стр. 5, р. бр. 4, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 131—132, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 284—285, ИА Чачак
- 1565) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 374 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 27, р. бр. 145, ИА Чачак
- 1566) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 379 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 27, р. бр. 146, ИА Чачак
- 1567) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 67
- 1568) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 24
- 1569) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 68
- 1570) — Војноисторијски институт Београд, ВК—В бр. 294 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 6, р. бр. 43, ИА Чачак
- 1571) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 405 — Препис у ИА Чачак, Ф. III док. ДМ,
р. бр. 152, Први равногорски корпус, ИА Чачак
- 1572) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 69
- 1573) — Војноисторијски институт Београд, СВ бр. 436 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 27, р. бр. 157, ИА Чачак
- 1574) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 145, ИА Чачак
— Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 37, ИА Чачак
- 1575) — Војноисторијски институт Београд СП бр. 13 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 57, р. бр. 13, ИА Чачак
— Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 26
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 161, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 285, ИА Чачак

- Нада Половина: Хроника села Слатине, Мршинаца, Кукића и Жаочана, у рукопису, ИА Чачак
- 1576) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 25
- 1577) — Мемоарска грађа, р. бр. 614, ИА Чачак
- Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 49, ИА Чачак
- 1578) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 219, ИА Чачак
- 1579) — Недељко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 216—217, ИА Чачак
- 1580) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 26
- 1581) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 26
- 1582) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 453 — Препис у ИА Чачак, Ф. III, док. ДМ., р. бр. 162, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 288, ИА Чачак
- 1583) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 1077/5 — Извод у регистру докумената, ДМ, стр. 41, р. бр. 349, ИА Чачак
- Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 40, ИА Чачак
- 1584) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 307—308, ИА Чачак
- 1585) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 26
- 1586) — Војноисторијски институт Београд, К. 32, Ф. 2, р. бр. 58 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 105, р. бр. 422, ИА Чачак
- 1587) — Војноисторијски институт Београд ВК—В бр. 324/2 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 6, р. бр. 48, ИА Чачак
- 1588) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 70
- 1589) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 308—309, ИА Чачак
- 1590) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 27
- 1591) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 472 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 28, р. бр. 169, ИА Чачак
- 1592) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 29
- 1593) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 130, ИА Чачак
- 1594) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 132, ИА Чачак
- Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 285, ИА Чачак
- 1595) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 31
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 145—146, ИА Чачак
- 1596) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 145—146, ИА Чачак
- 1597) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 485 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 28, р. бр. 175, ИА Чачак
- 1598) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 6, р. бр. 8 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 105, р. бр. 425, ИА Чачак
- 1599) — Прпис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 31
- 1600) — Документ у Музеју револуционарне омладине у Чачку
- 1601) — Војноисторијски институт Београд ВК—П бр. 435 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 11, р. бр. 116, ИА Чачак
- 1602) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 309—310, ИА Чачак
- 1603) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 33
- Владимир Бошковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 567, стр. 3, ИА Чачак
- Живота Николић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 478, ИА Чачак
- Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 9, ИА Чачак
- 1604) — Хронологија ослободилачке борбе Југославије 1941—1945, стр. 841, Београд 1964.
- 1605) — Хронологија ослободилачке борбе Југославије 1941—1945, стр. 842, Београд 1964.
- 1606) — Војноисторијски институт Београд, К. 25, Ф. 6, р. бр. 10/6—3 — Извод у регистру докумената НФ, стр. 106, р. бр. 427, ИА Чачак
- 1607) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 130, ИА Чачак
- Радисав Недељковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, ИА Чачак
- 1608) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 34
- 1609) — Славко Петровић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 550, стр. 10—11, ИА Чачак

- 1610) — Ранко Симовић: Хроника села Лознице, р. бр. 512, стр. 119—121, ИА Чачак
— Милан Вучетић: Сећања р. бр. 634, стр. 1—2, ИА Чачак
- 1611) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 35
- 1612) — Војноисторијски институт Београд ВК—В бр. 383 — Извод у регистру докумената ДМ,
стр. 6, р. бр. 50, ИА Чачак
— Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 130, ИА Чачак
— Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 290—291, ИА Чачак
- 1613) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 18, ИА Чачак
- 1614) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 7—8, ИА Чачак
— Драган Нировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 1—3, ИА Чачак
- 1615) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 290—291, ИА Чачак
- 1616) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља р. бр. 517,
стр. 132, ИА Чачак
- 1617) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 197, ИА Чачак
— Драган Нировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 2, ИА Чачак
- 1618) — Др Миливоје Урошевић: Трећа л>убићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592,
стр. 291, ИА Чачак
- 1619) — Војноисторијски институт Београд ВК—В бр. 386/1, 286/1, 286/2 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 7, р. бр. 51, 52 и 53, ИА Чачак
- 1620) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 130, ИА Чачак
— Драган Еировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 1, ИА Чачак
- 1621) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр.
77, ИА Чачак
- 1622) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 23—25 и 581, Београд 1956.
- 1623) — Загорка Недељковић: Хроника села Леушића, р. бр. 511, стр. 121, ИА Чачак
- 1624) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517,
стр. 197—198, ИА Чачак
— Драган Нировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 2, ИА Чачак
- 1625) — Загорка Недељковић: Хроника села Леушића, р. бр. 511, стр. 129—130, ИА Чачак
- 1626) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 87, Београд 1956.
- 1627) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 173 и 551, Београд 1956.
- 1628) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 173—176, Београд 1956.
- 1629) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 563, Београд 1956.
— Недељко Јешин: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 222—223, ИА Чачак
- 1630) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 175, Београд 1956.
- 1631) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 563, Београд 1956.
- 1632) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 88, Београд 1956.
- 1633) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 563, Београд 1956.
- 1634) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 564, Београд 1956.
- 1635) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 564, Београд 1956.
- 1636) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 567, Београд 1956.
- 1637) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 196 и 566, Београд 1956.
— Војноисторијски институт Београд, К. 26 — А, Ф. 2, р. бр. 18/2 — Препис у ИА Чачак
Ф. IV НФ, р. бр. 428, ИА Чачак
— Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 487, стр. 7—8, ИА Чачак
— Драган Нировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 2, ИА Чачак
- 1638) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 585, Београд 1956.
- 1639) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 568, Београд 1956.
- 1640) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 568, Београд 1956.
- 1641) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 542 и 587, Београд 1956.
- 1642) — Фотокопија документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 54
- 1643) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 569, Београд 1956.
- 1644) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 569, Београд 1956.
- 1645) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 271, 488 и 543, Београд 1956.
- 1646) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 268, 271, 273—274, 544 и 589,
Београд 1956.
- 1647) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 589, Београд 1956.
- 1648) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 273 и 589, Београд 1956.

- 1649) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 590, Београд 1956.
- 1650) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 590—591, Београд 1956.
- 1651) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 590—591, Београд 1956.
- 1652) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 332 и 591, Београд 1956.
- 1653) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 332, 545 и 591, Београд 1956.
- 1654) — Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 146, ИА Чачак
- 1655) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 546 и 592, Београд 1956.
- 1656) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 574, Београд 1956.
- 1657) — Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 148, ИА Чачак
- 1658) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 927, Београд 1964.
- 1659) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 56
- 1660) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 573—574, Београд 1956.
- 1661) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 592, Београд 1956.
- 1662) — Зборник докумената НОР-а, том I, књ. 12, стр. 375 и 593, Београд 1956.
- 1663) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 593, Београд 1956.
- 1664) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 547 и 574, Београд 1956.
- 1665) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 928, Београд 1964.
- 1666) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 594, Београд 1956.
- 1667) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 594, Београд 1956.
- 1668) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 594, Београд 1956.
- 1669) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 575, Београд 1956.
- 1670) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 595, Београд 1956.
- 1671) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 576, Београд 1956.
- 1672) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 595, Београд 1956.
- 1673) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 596, Београд 1956.
- 1674) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945., стр. 929, Београд 1964.
- 1675) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 577, Београд 1956.
- 1676) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 595, Београд 1956.
- 1677) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 596, Београд 1956.
- 1678) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 40
- 1679) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 146, ИА Чачак
- 1680) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 12, стр. 462 и 509, Београд 1956.
- 1681) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 16, ИА Чачак
- 1682) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 421, Београд 1956.
- 1683) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 292, ИА Чачак
- 1684) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 141 и 463, Београд 1956.
- 1685) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 142 и 421, Београд 1956.
- 1686) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 97—98 и 511, Београд 1956.
- 1687) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 515, Београд 1956.
- 1688) — Књига записника НОО среза таковског из 1944. г., ИА Чачак
- 1689) — Митрован Живковић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 448, стр. 17, ИА Чачак
- 1690) — Препис докумената у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 57
- 1691) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 513, Београд 1956.
- 1692) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 55
- 1693) — Књига записника НОО среза таковског из 1944. г., ИА Чачак
- 1694) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 173, Београд 1956.
- Грађа за монографију чачанског ратног округа — Војска, р. бр. 516, стр. 131—134, ИА Чачак
- 1695) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 278, Београд 1956.
- 1696) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 189, Београд 1956.
- 1697) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 279, Београд 1956.
- 1698) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 516, Београд 1956.
- 1699) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 10626 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 53, р. бр. 502, ИА Чачак
- 1700) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 525, Београд 1956.
- 1701) — Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 149—151, ИА Чачак
- 1702) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 526 и 529 и том I, књ. 14, стр. 125, Београд 1956.
- 1703) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 13, стр. 526, Београд 1956.
- 1704) — Драган Нировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 3, ИА Чачак

- 1705) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 7—8, ИА Чачак
— Драган Нировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 3, ИА Чачак
- 1706) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 55, стр. 5
- 1707) — Књига умрлих, Месна канцеларија Парменац
- 1708) — Др Миливоје Урошевић: Трећа љубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 291—292, ИА Чачак
- 1709) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 60 Београд 1957.
- 1710) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 355 Београд 1957.
- 1711) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 360, Београд 1957.
— Војноисторијски институт Београд СВ бр. 1111/2 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 42, р. бр. 367, ИА Чачак
— Препис докумената у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 42
- 1712) — Град борбе и слободе 1941—1944, стр. 289—293, Београд 1964.
- 1713) — Богдан Смиљевић и Борђе Кнежевић: Историја најновијег доба, стр. 165, Београд 1963.
- 1714) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 8, ИА Чачак
- 1715) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 314 и 439, Београд 1957.
- 1716) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 314, Београд 1957.
- 1717) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 985, Београд 1964.
- 1718) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 439, Београд 1957.
- 1719) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 324, 381 и 440, Београд 1957.
- 1720) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 381—382 и 440-441, Београд 1957.
- 1721) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945 стр. 940, Београд 1954.
- 1722) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 440, Београд 1957.
- 1723) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945 стр. 987, Београд 1954.
- 1724) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945 стр. 987, Београд 1954.
- 1725) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 368, Београд 1957.
- 1726) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 519 и 543, Београд 1957.
- 1727) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 519—520, Београд 1957.
— Грађа за монографију чачанског ратног округа, — Војска, р. бр. 516, стр. 34—37, ИА Чачак
- 1728) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 64 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 17, р. бр. 9, ИА Чачак
- 1729) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 475 и том I, књ. 15, стр. 56, Београд 1957.
- 1730) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 410—411, Београд 1957.
- 1731) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 515 и том I, књ. 15, стр. 57—58, Београд 1957.
- 1732) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 457—458 Београд 1957.
- 1733) — Раденко Броћић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 495, стр. 27, ИА Чачак
- 1734) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 146, ИА Чачак
- 1735) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945 стр. 1014, Београд 1954.
- 1736) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 521—523, Београд 1957.
- 1737) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 625 и том I, књ. 15, стр. 500, Београд 1957.
- 1738) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 42
- 1739) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 500—502, Београд 1957.
- 1740) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 1014, Београд 1964.
- 1741) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 14, стр. 517, Београд 1957.
- 1742) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 8, ИА Чачак
— Драган Нировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 3, ИА Чачак
- 1743) — Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 154—155 ИА Чачак

- 1744) — Драган Кировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 4, ИА Чачак
- 1745) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 501, Београд 1957.
- 1746) — Велика антифашистичка нар. ослоб. скупштина Србије, стр. 286, Београд 1945.
— Секула Кујунџић: Ратни дневник из НОБ-а, р. бр. 534, стр. 76, ИА Чачак
- 1747) — Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, р. бр. 514, стр. 152—153 ИА Чачак
- 1748) — Књига записника НОО среза Лубићког, из 1944. г., ИА Чачак
- 1749) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 600 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 31, р. бр. 217, ИА Чачак
- 1750) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 1017, Београд 1964.
- 1751) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 8, ИА Чачак
— Драган Кировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 4, ИА Чачак
- 1752) — Препис документа у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 42
- 1753) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 72, Београд 1957.
- 1754) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 8, ИА Чачак
- 1755) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 503, Београд 1957.
- 1756) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 78—79, Београд 1957.
- 1757) — Драган Кировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 4—5, ИА Чачак
- 1758) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 190—192 и 268, Београд 1957.
- 1759) — Књига записника НОО среза Лубићког из 1944. године, ИА Чачак
- 1760) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 257 и 520 Београд 1957.
- 1761) — Књига записника НОО среза Лубићког, из 1944. године, ИА Чачак
- 1762) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 598 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 31, р. бр. 216, ИА Чачак
- 1763) — Грађа за хронику села Д. Горевинице, р. бр. 468, стр. 24, ИА Чачак
- 1764) — Драган Кировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 6—7, ИА Чачак
- 1765) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 505, Београд 1957.
- 1766) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 305—306, Београд 1957.
- 1767) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 300 и 456, Београд 1957.
- 1768) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 260 и 525, Београд 1957.
- 1769) — Богдић Катанић и Богдан Урошевић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 438, стр. 3 ИА Чачак
- 1770) — Грађа за монографију чачанског ратног округа — Активност непријатеља, р. бр. 517, стр. 89—90, 181—182, ИА Чачак
- 1771) — Драган Кировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 6, ИА Чачак
- 1772) — Драган Кировић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 489, стр. 5, ИА Чачак
- 1773) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 1044, Београд 1964.
- 1774) — Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, стр. 1044, Београд 1964.
- 1775) — Војноисторијски институт Београд, ВК—В бр. 403, — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 7, р. бр. 55, ИА Чачак
- 1776) — Војноисторијски институт Београд СВ бр. 602 — Извод у регистру докумената ДМ, стр. 31, р. бр. 218, ИА Чачак
- 1777) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 345 и 366 Београд 1957.
- 1778) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 284, 305 324 и 640—642, Београд 1957.
Вук Петронијевић и Димитрије Јањић: Хроника села Атенице и Кулиноваца у рукопису, ИА Чачак
- 1779) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 641, Београд 1957.
Др Миливоје Урошевић: Трећа Лубићка чета — Традиција буна и устанака, р. бр. 592, стр. 292, ИА Чачак
- 1780) — Ратко Шибинац: Сећања из НОБ-а, р. бр. 450, стр. 1, ИА Чачак
- 1781) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 345, Београд 1957.
- 1782) — Документ у ИА Чачак, Ф. IV НОБ, р. бр. 59
- 1783) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 345 и 347 Београд 1957.

- 1784) — Зборник докумената и података НОР-а, том I, књ. 15, стр. 345, 347, 366, 386, 440—444 и 509
Београд 1957.
- 1785) — Живка Бурић: Сећања из НОБ-а, р. бр. 488, стр. 8, ИА Чачак
- 1786) — Књига записника НОО града Чачак, из 1944. године, ИА Чачак
- 1787) — Документ у ИА Чачак, **Ф. IV** НОБ, р. бр. 60
- 1788) — Грађа за хронику села Д. Горевнице, р. бр. 468, стр. 23—24, ИА Чачак
- 1789) — Књига записника НОО града Чачка, из 1944. године, ИА Чачак
- 1790) — Књига записника НОО среза трнавског, из 1944. године, ИА Чачак
- 1791) — Недељко Јешић: Хроника села Јездине, р. бр. 513, стр. 232, ИА Чачак
- 1792) — Књига записника НОО Слатине, из 1944. године, ИА Чачак
- 1793) — Грађа за хронику села Д. Горевнице, р. бр. 468, стр. 24, ИА Чачак
- 1794) — Миленка и Милован Јешић: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, стр. 151—152,
ИА Чачак
- 1795) — Књига записника НОО среза лубићког, из 1944. године, ИА Чачак
- 1796) — Књига записника НОО среза лубићког, из 1944. године, ИА Чачак
- 1797) — Војноисторијски институт Београд СП—73 — извод у регистру докумената ДМ, стр. 58,
р. бр. 24, ИА Чачак
- Миленка и Милован Јешић: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, стр. 150, ИА
Чачак
- 1798) — Војноисторијски институт Београд ВК—П—501 — Извод у регистру докумената ДМ, стр.
12, р. бр. 131, ИА Чачак
- 1799) — Документ у ИА Чачак, **Ф. IV** НОБ, р. бр. 48
- 1800) — Књига записника НОО среза трнавског, из 1944. године, ИА Чачак
- 1801) — Миленка и Милован Јешић: Хроника села Пријевора и Видове, р. бр. 504, стр. 152, ИА
Чачак
- 1802) — Милорад Милосављевић: Хроника села Рудника, **р.** бр. 514, стр. 153, ИА Чачак
- 1803) — Ранко Симовић: Хроника села Лознице, р. бр. 512, стр. 139—140, ИА Чачак
- 1804) — Књига записника НОО среза трнавског, из 1944. године, ИА Чачак

РЕГИСТАР ИМЕНА

А

Аврамовић Авакум 289
 Аврамовић Витомир 293
 Аврамовић Михаило 50
 Адамовић Драгојло — Бучук /58
 Азањац Душан 47, 55, 72, 132, 188
 Азањац Радослав — Раде 45, 69, 70, 86, 192
 Албахари Фина 203
 Александра, грчка принцеза 271
 Алексић Аница 159
 Алексић Бранко 73
 Алексић Душан 217
 Алексић Буро 321
 Александрић Вук — Милета 258
 Алемпијевић Драган 215
 Алмузлиновић Јосип — Алма 35, 129
 Алмузлиновић — Алмузлино Емил Гута 61
 Анастасијевић Александар 293
 Андрић Тадија 44, 94, 180
 Анђелић Велимир 184
 Анђелић Милош 250, 251
 Анђелић Михаило 226, 244, 252, 256
 Анђелић Светозар 93, 153
 Анђелић Марко 257
 Анђелковић Светомир 285
 Аничкић Љубица 285
 Антонијевић Власта 285
 Антонијевић Милош 197, 211, 214
 Лпсемијевић Милан 152
 Арсенијевић Миленко 319
 Арсенијевић Обрад 52
 Атанасијевић Реља 294
 Анимовић Милан 36, 50, 76, 325
 Анимовић Милан 262
 Ацемовић Велимир 279
 Ацемовић Драгослрв — Луле 37
 Ацемовић Мира 234
 Ацемовић Милорад 245

Б

Бабпић — Живковић Адам 117, 324
 Бабовић Драгутин 186
 Бабовић Исидор 33
 Бабовић Спасенија — Цана 168
 Бабовић Надежда 245
 Бабовић Светозар — Бећо 256
 Баралић Матија 98

Баралић Миодраг — Миле 332
 Барјактаревић Јован 276
 Басарић Мишула 154
 Белић Војин 183, 255
 Белић Вукадин 153, 256
 Белић Миливоје 204
 Белошевић Костатин 186, 187
 Белошевић Крста 258
 Белошевић Радојко 110
 Беме Франц 86, 88
 Бер др Стеван 87, 132
 Бербела Андор 298
 Берберијан Мишо 171
 Бережнов Владимир 99
 Бешаревић Бошко 293
 Бечановић Вемија 345
 Бешевић Јелена 283
 Биорац Десанка 265
 Биорац Ранка 309
 Бисенић Милован 97
 Благојевић Милан 134
 Благојевић Ранисав 52
 Благојевић Сретен 50, 52
 Богдановић Велимир 275
 Богдановић Војислав 250
 Богдановић Живорад 187
 Богдановић Рајко 114
 Богетић Радован — Шпанац 129
 Богићевић Душанка 159, 252
 Богићевић Милован 257
 Богићевић Милостина 245
 Богићевић Младен — Млаћо 25
 Богићевић Павле 181
 Божић Александар — Ацо Штампар 57
 Божић Божидар 218
 Божовић Богољуб — Аница 74
 Божић Живорад 312
 Божовић Марко 102
 Божовић Милутин 227
 Божић (Инспектор Специјалне полиције) 182, 206
 Бојић Рајко 244
 Бојовић Богдан 184
 Бојовић Богдан 245
 Бојовић Василије 181
 Бојовић Вукашин 107
 Бојовић Драгић — Драган 297
 Бојовић Драгић 30
 Бојовић[^] Лтлот^{ан} 30, 32, 70, 79, 128, 164, 176, 195

Бојовић Драгољуб 55, 86, 254
 Бојовић Душан 182
 Бојовић Исанло 32, 40, 194, 201
 Бојовић Јован 83, 89, 93, 95, 123
 Бојовић Милета 32
 Бојовић Миљко 30, 117
 Бојовић Милија 162, 227,
 Бојовић Милосав 192
 Бојовић Милован 194
 Бојовић Милојко 184
 Бојовић Милутин 184, 194
 Бојовић Мићун 32, 47, 219
 Бојовић Младен 336, 342
 Бојовић Недељко 55, 86, 137, 219
 Бојовић Олга 233
 Бојовић Радоје 197
 Борисављевић Момир 83
 Боришић Жарко 186, 285
 Боришић Живана 187
 Боровњак Милојко 183
 Боројевић — Шотра Рајка 246, 247
 Боровњак Радовин 309
 Боровић Милорад 256
 Босанац Перо 304
 Бошковић Миладин 31
 Брајовић Бошко 70
 Бранковић Драгољуб 239
 Бркић Исанло 264
 Бркић Средоје 35, 84, 192
 Бркић Вељко — Мишо 268, 280, 313
 Броз Јосип Тито 23, 26, 31, 39, 41, 63,
 89, 95, 118, 133, 157, 171, 195, 210,
 215, 217, 232, 235, 243, 294, 301, 305,
 311, 321, 322, 324, 337, 340
 Брковић Богосав 96
 Броћић Милан 96
 Броћић Раденко 28, 44, 77, 82
 Брушија Павле 27
 Бугарчић Милић 31, 44, 82, 89, 96,
 339, 342
 Бугарчић Тихомир 44
 Будисављевић др Мане 237
 Буђевац Благомир 142
 Булајић Дмитар 111
 Булатовић Војислав — Војо 70, 94
 Булић Драгутин 36, 53, 188, 203, 205,
 206, 210, 214, 218, 226

В

Васић Будо 330
 Васић Драгиша 101, 129, 324
 Васић Миодраг 285
 Васић Реља 294
 Василић Миломир — Иво 315
 Василић Средоје 107
 Васиљевић Божидар — Божо 282,
 294, 332, 339
 Васиљевић Десмир 42, 111, 219, 252,
 256
 Васиљевић Душан — Маћанин 282
 Васиљевић инг. Милосав 41, 50, 64
 Васиљевић Радисав 219

Васиљевић Ратко 42
 Васовић Богић 204, 228, 233, 288
 Васовић Велимир 277
 Васовић Љубица 228
 Васовић Мирко 82
 Васовић ГЈантелија 298
 Васовић Раденко 244
 Васовић Радош 182
 Васовић Чедомир — Чедо 204
 Величковић Василије 270
 Величковић Дикан 237, 284
 Величковић Милош 284
 Велисављевић Машинка 320
 Вельовић Добросав 203
 Веселиновић Радослав 267, 277
 Веселиновић Ратко — Ротоња 63
 Веселиновић Урош 31
 Весковић Веселин 245
 Весковић Милојко 286
 Весковић Ратко 283
 Веснић Радослав 124
 Вешовић Бећир 35
 Вешовић Милунка 342
 Вилимановић Момчило 21, 24, 38, 61,
 63, 88, 106, 114, 168, 191, 219, 246,
 253, 254
 Вилимановић Надежда — Наца 223
 Вилотијевић Милош 224
 Влајковић Радослав 285
 Властелица Милена 33, 42, 80, 172,
 217, 232
 Властелица Милка 285
 Властелица Раде 283
 Властелица Ратко 42, 45, 53
 Војиновић Милијан 204, 2.24
 Војиновић Миломир 253
 Војиновић Спасоје 320
 Волић Боривоје 251, 252
 Волић Загорка 251, 297
 Вранић Драган 38, 44, 72
 Врељански Ранко 38, 75, 127
 Врцаловић Драгослав 68
 Вујиновић М. Живка 224
 Вујиновић М. Јелисавета 224
 Вујичић Будимир 114
 Вујичић Вера 252
 Вујичић Жика 106, 162
 Вујичић Ратко 252
 Вујковић Светозар 59, 194
 Вујовић Александар 351
 Вујовић Игрутин 218
 Вујовић — Броћић Милијана 228
 Вујовић Милосав 97
 Вујовић Чедомир — Чедо 35, 72, 228
 Вулићевић (делегат Министарства
 привреде и исхране Недићеве вла-
 де) 233
 Вуловић Данило 219
 Вуловић Милан 109
 Вукадиновић Јелена — Јела 289
 Вукашиновић Адам 219
 Вукић Драгиша 114, 178
 Вукићевић Коста 75

Вуколић Милица 285
 Вуколић Миодраг 285
 Вуковић Властимир 297
 Вуковић Мирослав — Мир 74, 137
 Вуксановић Војимир 255
 Вуксановић Милован 255
 Вукосављевић Јаков 109
 Вукосављевић Јелена 80
 Вукотић Томо 246, 270
 Вучевић Спасоје, 70, 203
 Вученовић Буру 327
 Вучетић Милица — Трепуша 33, 77,
 123, 168, 172, 191, 217 220, 224, 293
 298, 311
 Вучетић Милица 285
 Вучетић Милосав 330
 Вучетић Предраг — Драган 336
 Вучићевић Драгослав 283
 Вучићевић Драгослав — Црњак 285
 Вучићевић Дринка 285
 Вучићевић Милојко 309
 Вучићевић Рисим — Зризула 102
 Вучићевић Тодор 308
 Вучићевић Цмиљка 285
 Вучковић Добривоје 109
 Вучковић Живојин — Жика 192, 237
 Вучковић Звонимир — Звонко 99,
 101, 142, 154, 158, 179, 212, 235, 258,
 271, 272, 280, 291, 309

Г

Габоровић Десмир 222, 229
 Габоровић Стојанка 212
 Гавриловић Драгиша 108
 Гавриловић Душан 186
 Гавриловић Жика 82
 Гавриловић Милунка 276
 Гавриловић Радисав 267
 Гајовић Александар 52,
 Главоњић Андрија 204, 220, 228
 Главоњић Миодраг 224
 Главоњић Саво 228
 Гледић Милан 313
 Глушчевић Радосава 257
 Гоковић Богдан 268, 342
 Гојковић Зора 311
 Голубовић Арагиша 44, 96, 220
 Гордић Богдан 106
 Гостиљац Радомир 234
 Грахек Бруно 132
 Грбовић Драгомир 293
 Грбовић Милорад — Парто 111
 Грковић Раденко 327
 Грковић Радован 180
 Грујанац Милован 284
 Грујичић Живко 50, 52
 Грујичић Радан 252
 Грујичић Софија 50, 52
 Гудурић Десанка 80
 Гудурић Јелена 80
 Гучанин Павле 49, 181, 184, 197, 217,
 229

А

Давидовић Миломир 223
 Давидовић Тихомир 285
 Дамјановић Милојко — Бели 166
 Дамњановић Сретен 97, 110
 Даниловић Драгиња 52
 Данкелман (немачки командант Сп
 бије) 117
 Дачић Александар 223
 Дашић Александар 245
 Дедијер Владимир 170, 171
 Дернач Макс 26, 27, 28
 Дерок Јован 110, 140—142, 145—146
 148, 151
 Дивнић Бранко 62
 Диклић Василије 82, 106
 Диковић Милица 205
 Димитријевић Вилиман 281
 Дилпарић Спасоје 190, 236, 279
 Димитријевић Стаменко 214
 Димитров Георги Михаилович 33
 Дмитрић Пантелија 107
 Дражевић Драгомир 47
 Дражевић Ратко 349
 Драмлић Исидор 151
 Дробњак Душан 23
 Дробњак Лена 80
 Дробњак Павле 49, 57, 218
 Довијанић Раденко — Цуле 55—56,
 81
 Доловац Милица 283
 Домановић Загорка 244
 Домановић Илија 237, 268
 Домановић Радивоје 67
 Достанић Борисав 239
 Достанић Милован 310
 Достанић Милорад 24
 Достанић Момчило 236, 238, 245, 246,
 249, 251, 258, 268, 270, 286, 300
 Дуњић Велимир 222, 229
 Дуклић Милан 70

Б

Билас Добрана 35
 Билас Миливоје — Миња 35, 44, 47,
 94, 104
 Боковић Бошко 233
 Бокић — Радосављевић Вера 80, 223
 Бокић — Матијевић Надежда — На
 да 80, 223
 Боковић Војислав — Окета 63
 Боковић Десанка 233
 Боковић Милан 233
 Боковић Милосав 194, 233
 Боковић Мирослав — Миле 219
 Боковић Милутин 79, 190
 Боковић Младен — Млаћо 203
 Боковић Перисава 233
 Борћевић Божо 44
 Борћевић Вера 80
 Борћевић Драгослав — Мецо 252

Борђевић Радоња 141
 Борић Душан 35
 Бондрић Десмир 244
 Буракић Милосав 71
 Буракић Радомир 56
 Бурђевић Душко 70, 139
 Бурђевић Обрад 275
 Бурђевић Раде 303, 304
 Бунисијевић Славомир 203
 Буретић Петар 202
 Бурић Живка — Жижа 327, 341
 Бурић Милош 32, 47, 97
 Бурић Милосав — Павле 288, 308, 313
 Бурић Михаило — Мишо 253
 Бурић Милица — Мица 279
 Бурић Мића 84
 Буровић Радисав 282
 Бурић Радомир 275
 Бурић Радослав 110, 114, 124, 139 140
 143, 146, 167, 170 173
 Бурић Срећко 253
 Буровић Вучић 107
 Буровић Бура 320
 Буровић Загорка 80
 Буровић Миливоје 203
 Буровић Милија — Кубура 108
 Буровић Машан 168, 182
 Буровић Никола 342

Е

Ерић Богољуб 80
 Ерић Вукашин 207
 Ерић Десмир 284
 Ерић др Жико 121
 Ерић Милева 218
 Ерић Миљко 207
 Ерић Синиша 309, 326
 Еровић Милосав — Цуле 25

Ж

Жагрић Милош 321
 Живановић Милинко 298
 Живановић Раденко 207
 Живковић С. Бранка 80
 Живковић Живота 34
 Живковић Милентије (из Д. Трпче)
 Живковић Милентије (из Мрчајева-
 ца) 219
 Живковић Милорад — Киро 251
 Живковић Радоје 256
 Живковић Сретен 35
 Жујовић Крста 49
 Жујовић Сретен 118
 Жуњић Богосав 218

З

Златић Михаило 48, 107
 Златић Надежда 298
 Златић Првослав — Прле 63

Зечевић Влада 157
 Зечевић Милан 201
 Зубац Илија 257

И

Ивановић Вељо 72
 Ивановић Драган 341, 344
 Ивановић Драгослав 252
 Ивановић Десмир — Танкер 266
 280
 Ивановић Никола 266
 Игњатовић (четнички официр) 53
 Ивковић инг. Љубомир 34, 108, 150,
 152
 Ивковић Миодраг — Миле 209
 Ивковић Радмила — Јада 26, 38, 155
 Икодиновић Боривоје 282
 Икодиновић Милојко 178
 Икодиновић Миљко 108
 Икодиновић Остоја 107
 Иконић Никола 92
 Илић Драгољуб 30, 117
 Илић Миодраг 304
 Илић Миодраг — Цако 99, 183, 206.
 306
 Илић Милун 304
 Илић Пада 123
 Илић Новица 30
 Илић Радоје 107
 Илићановић Радован 66

Ј

Јакимовић Сергије 183
 Јаковљевић Здравко 313
 Јаковљевић Исидор 219, 227
 Јаковљевић Милан 152, 202
 Јаковљевић Саватије 321
 Јаковљевић Светолик 246, 321
 Јаковљевић Славољуб 67
 Јаковљевић Тривун 141
 Јанићијевић Радисав — Бомба 44 64
 94
 Јанковић Драгослав 244
 Јанковић Викторија 72
 Јанковић Исаило 344
 Јанковић Љубомирка 80, 159
 Јанковић Милан — Бато 25 28, 37—38
 43—44, 48, 65, 68, 72, 82, 106 ¹³⁶,
 165, 170,
 Јанковић Милан — Амица 86, 178
 Јанковић Милутин 55, 89 92, 95, 222
 229, 243, 259, 262, 264, 266, 270, 284',
 288, 292, 309
 Јанковић Рада 345
 Јанковић Слободан 226
 Јанковић Стојка 258
 Јањић Велимир — Ова 219, 227
 Јањић Владимир — Владе 216, 219
 252, 293, 298, 351
 Јањић Милан 61
 Јањић Миленко 61

Јањић Милица — Мица 282
Јањић Раденко — Рајо 23, 57
Јањић Радован 226
Јањић Румена 61
Јевремовић Милоје 196
Јевђенијевић Миодраг 67
Јевтовић Богдан 273
Јевтовић Драган 37
Јевтовић Кузман 326
Јевтовић Миленко 146
Јевтовић Милорад — Јако 127
Јевтовић Милорад — Миго 57, 107
Јевтовић — Тороман Мила 308, 315
Јевтовић Петар 100
Јевтић Предрог — Шкепо 48, 91, 106,
180, 191, 281
Јелић Радоје 97
Јелић Станоје 258
Јеремић Драгутин — Драго 196
Јеремић Јанко 202
Јеремић Милан — Ваљевац 92, 178,
196
Јеремић Милијан 114
Јеремић Милисав 183
Јерковић Душан 167, 173
Јерковић Небојша 173
Јечменић — Јечменица Душан 123
Јечменић — Јечменица Јеремија 44,
96, 201
Јешић Филип 274
Јовановић Александар 282
Јовановић Будимир 85
Јовановић Војин 74, 180
Јовановић Драган — Шмит 250, 255
Јовановић Драги 319
Јовановић Драгиша — Кекерез 327'
341, 344
Јовановић Драгутин 30, 117, 130, 350
Јовановић Бурђе 53
Јовановић Живорад — Жикица 43
Јовановић Милан 127, 203
Јовановић Миле 257
Јовановић Милија 256
Јовановић Милинко 304
Јолановић Милорад 207
Јовановић Милун 244
Јовановић Милутин 207
Јовановић Миодраг 142
Јовановић Момир 207
Јовановић Нешо 187
Јовановић Пера 245
Јовановић Радован 30, 32, 42 47, 56,
68, 71, 81, 148, 154, 167 231, 237, 251,
268, 284, 298, 300, 311
Јовановић Радивоје — Брадоња 275
Јовановић Радомир 171
Јовашевић Радослав 30
Јовановић Сретен 202
Јовановић Станимир 207
Јовашевић Алекса — Лексо 85
Јовашевић Владан 48
Јовашевић Борђе 252

Јовашеви Живко 244
Јовашевић Здравка 282, 287
Јовашевић Милош 30, 74, 79, 215
Јовашевић Д. Милун 117
Јовашевић Младен 152
Јовашевић Раденко 79
Јовашевић Радослав 215
Јовашевић Сredoје 244
Јовашевић Станко 96
Јовашевић Татомир 244
Јовић Љубиша — Цукин 63
Јовичић Блажмир 107
Јовичић Василије 256
Јовичић Васо 301
Јовичић Милутин 74
Јововић Рацо 113
Јокић Јовица 238
Јоковић Милан 264
Јоковић Милун 207
Јоковић Ратко 215
Јоксич Радомир 257
Јонић Велибор 208
Јосиповић Радомир 196
Јоцовић Богољуб 256
Југовић Богдан 111
Јуришић Атанасије — Таса 178

К

Кабаница Милорад 257
Казакровић Радмила 284
Калињин Борђе 153, 192
Калуђеровић Алексије 117
Калуђеровић Јован 117
Калабић Милан 139, 167, 183, 184
Калабић Никола 288, 298
Каравидић Јеремија 287
Караклајић Синиша 24
Караћорђевић Павле 21
Караћорђевић Петар II 26, 35 88, 147,
170, 184, 262, 270, 271, 283, 305, 314,
321, 322, 325
Караклајић Бошко 315
Кардељ Едвард 157, 167
Капелан Богдан 70, 81, 83, 87, 93, 95,
106, 139, 140
Каровић Косана 281
Каровић Милан 281
Кастратовић Никола 294
Капларевић Богдан 108, 226
Капларевић Давид 281
Капларевић Десимир 188
Капларевић Милован 201
Капларевић Ненад 281
Капларевић Радомир 281
Капларевић Радош 203, 245, 246
Капларевић Филип 281
Катанић Живорад 272, 280
Катанић др Момчило 42, 45, 47, 50,
52, 53
Катанић др Радисав 121, 131
Катанић Урош 35

Киковић Миломир — Лале 298
 Кисл др Георг 159
 Клисарић Добрила — Доца 40, 226,
 252, 255
 Клисарић Емили ја 252
 Кљајић Крста 269
 Кнежевић Александар — Ацо 113,
 152,
 Кнежевић Јован — Јовица 310
 Кнет Ото 99
 Ковачевић Вељко 186
 Ковачевић Драгомир — Кицо 60
 Ковачевић Драгослав — Кудро 71
 Ковачевић Љубинко 187
 Ковачевић Малина 281
 Ковачевић Миливоје 114
 Ковачевић Миломир 106
 Ковачевић Радослав 244
 Ковачевић Славољуб 186
 Ковачевић Средоје 175, 177
 Коен Луна 144
 Козодеровић Вукосав 186
 Којовић Давид 294
 Колаковић Видосав 88, 109
 Комадинић Драгомир 78
 Комадинић Гаврило 244
 Комадинић Марија 311
 Комадинић Милош 218, 222
 Комадинић Милутин 78
 Кораксић Стојан 121, 142
 Косановић Драгован 267
 Косовац Милан 70
 Косовац Ружа 285
 Костић Ратомир — Лале Колар 106
 Костић (четн. командант у таков-
 ском крају) 321
 Костић (четн. командант из околине
 Краљева) 106
 Котарев Рахила 77
 Котуровић Милена 320
 Крајишник Сретен 236
 Краљевић Александар — Ацо 70, 91
 93
 Краснојевић Красноје 349
 Кривачић Нестор 49
 Кригер (немачки командант Г. Ми-
 лановца) 255
 Крсмановић Бранко — Параћинац 42,
 54
 Крсмановић Десмир 69, 98
 Крсмановић Милош 285
 Крсмановић Рада 80
 Крсмановић Ристо 261
 Крупеж Ленка 311
 Крупеж Милован 30
 Крупеж Славко 30, 44, 49, 72, 122
 Кршић Драгослав 142
 Кршић Милутин 218
 Кубуровић Војислав 70, 106
 Кувекаловић Милорад 103, 109
 Кувекаловић Милош 109
 Кувекаловић Милутин 109

Кузмановић Борће 258
 Кузмановић Богдан 258
 Кузмановић Милан 196
 Кузмановић Светислав — Цвеле 258
 Кујунџић Александар 349
 Кујунџић Секула 342, 350
 Куновчић Петар 37
 Кушић Ина 144
 Кушић Раде 35, 52, 122, 344

Л

Лабус Владан 171
 Лазаревић Бранислав 301
 Лазаревић Вера 82, 224
 Лазаревић Драгослав 269
 Лазаревић Милена 224, 252
 Лазаревић Милош 94
 Лазаревић Предраг 244
 Лазаревић Будимир 67
 Лазивић Владимир 35, 36, 52, 77, 94, 133
 151
 Лазивић Зора 35
 Лазивић Владимир — Миша 35, 36, 52,
 77, 94, 133, 151
 Лазивић Лепосава 36, 144
 Лазивић Момчило 180
 Лазовић Драган 219, 264
 Лазовић Драгутин 114, 157
 Лазовић Миодраг 245
 Лазовић Мирко 111
 Лазовић Урош 108
 Лакић Рајко 313
 Лалатовић Мирко 170, 173, 257, 284
 Лапчевић Страјин 71, 81, 186
 Левајац Светозар — Цвеле 308
 Леџин Владимир Иљич 154, 203
 Лишанчић Будимир 41, 69, 282
 Лишанчић Зорка 80
 Лишанчић Крстомир 256
 Лишанчић Матија 219, 226, 256
 Лишанчић Роксанда — Роса 80, 282
 Лишанчић Светолик 226
 Лишанчић Славка 80
 Ломпар Душан 111
 Лончар (немачки генерал) 52
 Лоновин Лазар 72
 Лончаревић Миле 121
 Лукачевић Перо 192
 Лукић Војислав 37, 349
 Лукић Живан 207
 Лукић Костадин 94, 188, 231, 245, 297,
 334
 Лукић Крста 348
 Лукић Круна 326
 Лукић Лепосава 172
 Лукић Милсав — Миса 37
 Лукић Милић 35, 168
 Лукић Новак 37, 49
 Лукић Радисав 45
 Лукман (Словенац) 132
 Луковић Милош 103

Луковић Милутин 284
Лукић Радосава 103
Лучић Славиша 187

Л>

Љотић Димитрије 36, 180, 264, 305

М

Мајнхаузен (п. пуковник, командант
Ортскомадантуре у Чачку) 177
Мајсторовић Гвозден 93
Мајсторовић Драгиша 68, 106
Мајсторовић Надежда — Нада 286,
293
Мајсторовић Радомир 285
Мајсторовић Томислав 283
Малетић Небојша 131
Малинска Веселинка 89
Мак Дауел 321, 325
Македонац Чедо 48
Максимовић Божо 117
Максимовић Рајица 244
Мандић Бранко 180
Мандић Глигорије — Глиго 344
Мандић Даница 218, 285
Мандић Добросав — Доцо 86
Мандић Драгутин 218
Мандић Живка 272
Мандић Живорад 285
Мандић Крстомир 298
Мандић Милутин 218, 276
Мандић Раденко 33, 97, 107, 210, 211,
218, 231, 232, 235, 251, 257, 259, 278,
281, 284
Мандић Радисав 211
Мандић Светозар 272
Маринко Миха 157
Маринковић Драгољуб (на неким ме-
стима се помиње као Драгомир)
209, 219, 223
Маринковић Рајица 114
Мариновић Божидар 293
Мариновић Миломир 63, 64
Мариновић Петар 293, 336
Марић Крста 336
Марић Миливоје 92
Марић Миодраг 92
Марић Младомир 336
Марић Радомир 246
Марић Спасоје 301
Маричић Гојко 301
Маричић Слајо 63
Матић З. Драгослав 298
Марјановић Богдан 101, 104, 151
Маркићевић Радиша 108
Маркићевић Средоје 91
Марковић Бранислав 196
Марковић Борисав 207
Марковић Драгомир 320
Марковић Драгослав 215
Марковић Илија (ученик из Чачка)

69

Марковић Илија (из Вапе) 234
Марковић Војин 273
Марковић Љубинка 256
Марковић Марко 331
Марковић Милан 288
Марковић Милован 41, 219, 336, 342
Марковић Миладин 207
Марковић Михаило 256
Марковић Младенко 313
Марковић Момир 165
Марковић Момо 275
Марковић Никола 132
Марковић Обрад 85
Марковић Петар — Перица 132
Марковић Радослав 196
Марковић Радојко 207
Марковић Радош 253
Марковић Радош 231
Марковић Средоје 277
Марковић Софија 265
Марковић Теодор 231
Марковић Тихомир 270
Мартиновић Владимир 237
Мартиновић Ратко 157
Матијевић Мирослав — Миро 28, 44
124, 232
Матијевић — Бокић Надежда — На
да 217, 232
Матијевић Радомир 110
Матијевић Светислав 319
Матовић Глишо 238
Матовић Дамјан 97
Матовић Борђе — Боко 108
Мачек Владимир — Влатко 21, 24
Мацаревић Милорад 45, 190
Мацаревић Михаило 256
Мацаревић Станимир 256
Месић Марко 340
Мијалковић Милан 34, 53
Мијушковић Милорад 146
Миладиновић Љубомир — Војвола
293
Миладиновић Момир 280, 283
Милекић Драгољуб 207
Милетић Добросав — Боба 55, 72,
120, 255
Миливојевић Душан 186
Милинковић Радован 37, 114, 252
Милић Милорад — Мићо Брановац
280, 304
Милић Цана 315
Милићевић Драгослав 302
Миловановић Драгиша — Кезо 122
Миловановић Душан 266
Миловановић Борђе — Боко 21, 38,
101, 107, 122, 144, 202
Миловановић Евица 232
Миловановић — Пећанац Коста 49,
75, 90, 180, 237
Миловановић Љубисав 212
Миловановић Милорад 232
Миловановић Миодраг 250

- Миловановић Михаило 306
 Миловановић Радоје 297
 Миловановић Радосав 180
 Милосављевић Богољуб 207
 Милосављевић Душан — Ауле (Председник НОО у Чачку 1941.), 111, 114, 223, 348
 Милосављевић Душан — Дуле 113
 Милосављевић Љубинка 192
 Милосављевић Мила 159
 Милосављевић Миломир 65, 81, 106
 Милосављевић Радојко 215
 Милосављевић Радомир — Раде Гробић 203
 Милосављевић Савле 207
 Милосављевић Сретен 207
 Миљевић Бранко — Чоржало 324, 344
 Миљковић Драган 219, 336
 Милошевић Будимир 74
 Милошевић Влада 183
 Милошевић Вучко 77, 155, 173, 220, 224
 Милошевић Милисав 128
 Милошевић Милош 52
 Милошевић — Васовић Олга 244, 252, 256
 Милошевић Михаило 244
 Милошевић Светозар 62
 Милошевић Срећко 180
 Милутиновић Иван 118
 Милутиновић Милинко 35
 Милутиновић Милован — Кићо 203
 Милутиновић Руменка 80, 166
 Минић Драгомир 116, 348
 Минић Драга 271
 Минић Милка 28
 Минић Милош 260 262, 263 268, 275 280, 287, 313,
 Минић Радослав — Раде 28 42, 61, 63, 80, 85, 114, 155, 162 168, 191 219, 246, 253, 254
 Митић Милорад 165, 171
 Митровић Владислав 239
 Митровић Војислав 256
 Митровић Вучић 122, 123
 Митровић Данило — Аврам 216 252, 268, 269, 298, 304, 311
 Митровић Драгиша 274
 Митровић Драгомир 223
 Митровић Љубтка 239
 Митровић Митра 28
 Митровић Ратко 30, 42 44 47 48 ^2 53, 78, 80, 84, 85, 87, 101 106 110, 'ш 116, 124, 127, 143, 151 175 ' 190 191', 194, 209
 Митровић Стефан 188, 195
 Мићовић Душан 57, 187
 Мићовић Милан 67,
 Мићовић Миодраг 187
 Михаиловић Дража 31, 34, 47 48, 53, 55, 80, 81, 83, 84. 93, 95, 99, 101, 103, 104, 110, 112,118,120,129, 131,133, 139, 142, 154,159,161,165, 167,168, 170, 171, 173,179,181,206, 212,215, 228, 233, 235
 Михаиловић Коста 197
 Михаиловић Милорад 109
 Михаиловић Петар 100, 129, 206
 Мишић Миодраг 99
 Мишовић др Драгиша 30, 44, 154
 Мишовић Драгољуб 215
 Мишовић Мијалко 350, 351
 Мишовић Милисав 107
 Младеновић Душан 264
 Младеновић Миркољуб 278
 Младеновић др Михаило 114
 Мојовић Марко 40
 Мојсиловић Т. Милован 113, 218
 Мојсиловић Милоје „Свети Илија” 89, 123, 151, 153, 161, 168, 178, 182, 184, 185, 186, 191, 192, 211, 221—224
 Музикавић Марко 35
 Мутаповић Драгослав 180, 191
 Мушички Коста 167, 181
- Н
- Нафтали Давид 38, 52
 Неговановић Миљко 67
 Недељковић Радисав 35, 39, 44, 94, 146, 188, 231, 245, 269, 275, 313, 348
 Недељковић Раја 177
 Недић Љзубиша 64
 Недић Милан 76, 81, 90, 95, 132, 167, 180, 192, 196, 208, 223, 227, 229, 237, 238, 245, 262, 264, 267 270, 277, 286, 302, 304, 305
 Недић Нешко 35
 Недић Радмила 313
 Недовић Светислав 96
 Ненадић Добрила 80
 Ненадић Јелена 80
 Ненадић Јован 294
 Ненадић Раза 294
 Ненадић Слободан 47
 Ненадовић Милорад 253
 Ненадовић Милутин 253
 Ненадовић Рајко 42
 Нешковић др Благоје 34, 35
 Нешковић Миркољуб — Жацо 45, 71, 91, 259, 298, 311
 Нешовић Богосав — Бојо 227
 Никитовић Селимир 218, 222, 297
 Никић Будимир 181, 218
 Никић Милисав 57
 Николић Благоје 37, 55, 196
 Николић Богдан 345
 Николић Вера 345
 Николић Ружић Драгиша 35, 47, 146
 Николић Живота 219
 Николић Коса 330
 Николић Михаило 64
 Николић Небојша 172

Николић Петар 284
Николић Слободан — Брка 35, 73
Николић Средоје 203
Николић Срећко 32, 55, 135, 141
Новак Францишка 311
Новаковић Живота 219
Новаковић Љубомир — Луба 110
Новаковић Радомир 251
Новаковић Радоња 229
Новаковић Ратко 182
Новаковић Славиша 308, 313
Новичић Благоје 57
Николиш др Гојко 132, 136
Никшић Миленко 49, 82, 88, 102, 104,
122, 127, 145, 175, 177, 182, 187, 189—
190, 194
Никшић Милорад 244
Никшић Миодраг — Мишо 194

О

Обрадовић Милан 207
Обрадовић Милета 283
Обрадовић Никола 283
Обрадовић Станко 237
Обреновић Божидар 223
Обреновић Миодраг 245
Окљобија Богдан 70, 100, 129, 211
Орељ Илија 154
Остојић Богољуб 55—56, 121
Остојић Захарије 167
Опаичина Војинка 293
Оцокољић Борисав 114

П

Павелић Анте 302
Павић Нико 44
Павић Милан 207
Павловић Велизар 68
Павловић Владан 282
Павловић Војимир — Војче 114, 152
Павловић Добривоје 41, 138, 219, 252,
256
Пајић Драгослав 223
Павловић Живан 64
Павловић Илија 233
Павловић Јарослав 114
Панић Мијат 285
Павловић Милан 214
Павловић Милева 258
Павловић Радоје — Шнајцо 341
Пајић Војислав 66, 68, 81 88, 92 95,
97
Пајић Љубинко 44, 264
Пајић Милојко 37, 106, 178
Пајовић Драгиша 81
Пајовић Лубивоје 75, 95—96
Пајовић Милојко 310
Пајовић Радисав 274
Палошевић Милорад 129, 146
Пантелић Милојица 106

Пантелић Милорад 350
Пантелић Славко 152
Пантовић Милан 73
Пантовић Тадија 90
Парезановић Ратко 106, 139—140
Паулик Мијо 102
Пауновић Бранко 230
Пауновић Велибор — Стакинац 254
Пауновић Гвозден 219, 233, 237, 255
Пауновић Гојко 258
Пауновић Дара 258
Пауновић Добросав 181, 219, 233, 25*,
Пауновић Душан 66
Пауновић Јелисавка 309
Пауновић Љубица 309
Пауновић Милан 256
Пауновић Милета 219, 235, 243
Пауновић Милица 219
Пауновић Милован 146
Пауновић Радојица 219
Пауновић Саво 283
Пауновић Сибинка 258
Пауновић Станмир 32, 219
Пејовић Бранко 301
Пејовић Слободан 281
Пековић Милена 252
Перишић Гвозден 218
Пеливановић Драгиша 301
Перишић Љубан 109
Перишић Милисав — Бата 282
Перишић Милорад — Бата 63, 336
Перунчић Ружица — Ружа 217, 35С
Петковић Максим 102
Перунчић Андрија 39, 45, 215, 213
Перунчић Милија 106
Петровић Аврам 35
Петровић Александар 219, 227
Петровић Властимир 67, 114
Петровић Вучић 56, 89, 157, 177, 187,
188
Петровић Добривоје 218
Петровић Драгољуб 256
Петровић Драгиша 207
Петровић Драгослав 187
Петровић Дринка 285
Петровић Душан — Шане 52
Петровић Душан 23, 182
Петровић Загорка 244
Петровић Марисав 167, 181—182, 203
Петровић Милан — Сурио 38, 75, 83,
106
Петровић Милан 207
Петровић Милена 233
Петровић Миле — Кенгур 203
Петровић Милисав 203
Петровић Милојко 207
Петровић Милун — Ботур 101
Петровић Миљана 315, 321
Петровић Миодраг — Нопо 256
Петровић Мирко 207
Петровић Неранца 233, 336
Петровић Перунка 321

Петровић Радмила 285
Петровић Радован 186
Петровић Радојица 256
Петровић Светислав 77, 342
Петровић Симо 277
Петронијевић Бошко 33, 40, 57, 72, 98
Петронијевић Вук 101, 172
Петронијевић Дојчило 57
Петронијевић Драгољуб 278
Петронијевић Душан 61, 320
Петронијевић Живота 47, 50, 52
Петронијевић Милош 61
Петронијевић Милунка 80
Петронијевић Момир 42
Печенковић Срећко 152
Пешић Илија 114
Пешић Милован 253
Писковић Димитрије 127
Пишчевић Смиљана 152 159
Плазинић Димитрије 122
Плазинић Станоје 192
Пољанац Бранко 145, 167
Поповић — Хаџи Александар 152
Поповић Видо 111
Поповић Димитрије 111, 114
Поповић Добривоје 203
Поповић Драгољуб 53, 57 71, 204, 207
228
Поповић Драгомир 334
Поповић Борће — Боко 21, 152, 162
Поповић Живојин — Жика 131
Поповић М. Живорад 142
Поповић Јанићије 190
Поповић Јелена 35
Поповић Југослав 286, 293—294
Поповић Коча 173
Поповић Љубинка 321
Поповић Милован 205
Поповић Миличић 77
Порчић Миломир 196
Поповић Милош 66, 114, 162
Поповић Милун 276
Поповић Славко 115, 143, 157
Поповић Славолуб 243, 298
Поштић Радиша 204, 224, 233, 255
Прелић Андрија 239
Прелић Милош 321
Прелић Младен — Млађо 96, 276
Прелић Раде 48, (165, 170
Пропадовић Богољуб — Бојо 50 93
108
Пропадовић Војин 257
Пропадовић Марко 108
Пропадовић Радиша 309
Прпић Јосо 351
Протић Драгутин 223
Протић Саво 347, 348
Пурић Михаило — Мико 239
Путниковић (Недићев генерал) 124,
194

Р

Рађеновић Светозар 207,
Радаковић Јованка 35
Радичевић Јула 274
Радичевић Милутин 310
Радичевић Паун 310
Радичевић Станоје 274
Радовић Бранко 52
Радовић Марко 281
Радовић Мијалко 207
Радовић Милисав 189
Радовић Младен — Млађо 196
Радовановић Велизар 182
Радовановић Десимир 306
Радовановић Миле 124
Радовановић Миодраг — Мићо —
Корчагин 35, 202, 304,311
Радојевић Будимир 258
Радојевић Миломир — Миле 253
Радојевић Радоје 33, 298
Радојичић Дутпан 280, 303
Радојичић Живота 214
Радојичић Љубинко 65, 106
Радојичић Тимотије 48
Радосављевић Божо — Величковац
75
Радосављевић (Боквић) Вера 217, 232
Радосављевић Влајко — Владета 41,
219, 233, 321
Радосављевић Димитрије — Дико
236—237
Радосављевић Добринка 80
Радосављевић Марко 231—232
Радосављевић др Милан 215
Радосављевић Милан — Миле — А-
баз 168, 192
Радосављевић Мито 62
Радосављевић Момчило—Моле 21, 26,
33, 38, 42, 45, 47 50, 53, 60, 63, 80,
95, 98, 107, 110, 114, 142, 143, 155, 176,
179, 188, 194, 202, 205, 232
Радосављевић Радојица 33—34, 38, 43,
73
Радосављевић Реља 231—232
Радуловић Александар — Цице 55,
61
Радуловић Миленко 109
Рајић Андрија 108
Рајић Марко 79
Рајичић Миломир 219
Рајовић Алекса 244
Рајтер Јаша 89
Ракић Бранко 37, 42—44, 47—48, 64,
94, 129
Раковић Милица 276
Раковић Предраг 179, 182, 207, 209,
235, 237, 238, 243, 246, 255, 257, 280,
284, 289, 294, 309, 311, 315, 317, 336,
340, 342, 344, 350
Рачевић Миро 203
Раићић Добросав 336

Ранђић Катарина 336
Ранђић Милојко — Миле 285
Ранковић Александар 161, 167
Рапајић Јован 324
Ратковић Богдан 121
Ратковић Војин 188
Рашета Стеван 207
Репац Душан — Пера Књиџар 275
Ристановић Бојан 289, 302, 311, 314,
319, 321
Рибар Иво — Лола 137, 157 161, 168,
180, 192, 291
Ристовић Милорад — Мијушко 118,
179, 237—238, 262
Ристовић Мирко 334
Ровинац Радован 285
Ромчевић Лубомир 294
Росић Крсто 82
Ружић Миладин 276
Ружић Милица 276
Ружић Ристо 223
Ружић Сретен 276
Рупник Лео 302

с

Савић Александар — Апо ⁶⁴ 168
Савић Бранка 48
Савић Бранко 286, 293
Савић Душан 57
Савић Живка 159
Савић Јеленко 186
Савић Милета 80
Савић Миодраг — Мици ³³ 168, 246,
253—254
Савић Милун 289
Савић Павле 48
Савић Радомир 321
Савић Саво 255
Сандић Јеремија 182
Сарага Зора 40, 152
Сарага Симо 107, 204, 218, 221, 225
Сарић Миливоје 187
Сенић Завиша 256
Селаковић Милан 261
Селаковић Надежда — Нада 294
Секулић Петар 145
Сименуновић Милинко 298
Симовић Давид — Дачо 35, 179, 236,
288
Симићевић Милорад — Шошинац 253
Симић Драгојло 183
Симић Живорад — Вивац 288
Симић Јеша 269
Симић Станоје 305
Симеуновић Добрила 80
Симовић Давид — Дачо 35, 179, 236,
294, 301
Симовић Драгомир — Драго 278
Симовић Душан 22 24
Симовић Лубиша 256
Симовић инг. Милија 113
Симовић Надежда — Нада 41, 46, 131,

138, 170, 302
Симовић Раја 219
Симовић Светислав 109
Симовић Чеда 114
Скелић Аксентије 25, 40, 174
Скелић Љубомир 40, 216
Скрипкин Никола 84
Славујац Лазар 70
Славковић Милош 253
Словић Миломир 102
Словић Милош — Шомец 252, 256
Смедеревац Бурђе — Буро — , Кап-
љица” 161, 168, 182, 191—192
Смиљанић Момчило 212
Смиљанић Слободан 217—218
Смиљанић Спиридон — Спино 285
Смиљанић Тихомир 308, 313
Соломон Франц 168, 204, 256
Спасић Александар 293
Спасић Душко 294
Спасојевић Настас 190
Срдић Душан 68, 164
Сретеновић Милета — Шоро 269, 297
Сретеновић Павле 272
Сретеновић Чедомир 276
Сретеновић (четнички официр) 314
Срњић Јован 204
Стаљин Јосиф Висарионович 154—
155, 322—323
Станковић Ст. Живота 286
Станојевић Будимир — Чуљко 189
Станојевић Миливоје 245
Станисављевић Бурђе 102
Стамболић Петар 28, 35, 167, 170—
171, 173
Стаменковић Драги 31
Стаменковић Трајко 209
Станић Боривоје 144
Станић Бурђе 231
Станић Милан 244
Станић Милета 244
Станић Милисав 266
Старчевић Миодраг 257
Станишић Милорад — Миле 25, ?8,
116, 168, 191, 217, 246. 253—254
Станишић Милош 202
Станишић Ружа 217
Стевановић Милош 264
Стеванчевић Гвозден 282
Стеванчевић Драгиша 107
Стеванчевић Буро 219
Стевовић — Најић Драгољуб 47, 245
Стевовић Милојко 245
Стевчић Ненад — Клакер 47
Стевановић Бранивоје 44, 60
Стефановић Жика 233, 236
Стефановић Јоца 334
Стефановић Светислав — Бећа 168
Стефановић Славомир 86, 169
Стефановић Стеван 86
Стишовић Слободан 23
Стојић Витомир 57
Стојић Исидор 47

Стојић Милутин 30, 33, 45, 61, 67, 83, 91, 106, 184, 204
Стокић Добрила 223
Стојановић Будимир 219
Стојановић Милоје — Мртвак 219, 224, 233
Стојановић Радован 183
Стојановић Рајко 207
Страњачевић — Страњанац Радојида 227, 231, 284
Суботић Богдан 40, 107
Суботић Драга 80, 219
Суботић Милован 245
Суботић Радован 108
Суботић Радојка 80

Т

Тадић Андрија 320
Тадић Гвозден 231
Тадић Драгојло 320
Тадић Душан*320
Тадић Милош 36, 100
Тадић Радиша 320
Тадић Спасоје 246
Тадић Тихомир 247
Танасковић Анка 277
Танасковић Бранко 201, 231, 245
Танасковић Велимир 117
Танкосић Радован 239
Танасковић Рајко 74, 146, 180
Теодосијевић Милош 270
Теофиловић Богдан 21
Терзић Рајко 214, 221
Терзић Сретен 256
Терзић Станислава — Цала 40, 252
Терзић Танаско 321
Тешић Лазар — Лазо 55
Тешић Милорад 203
Тешић Момир — Моша 44, 180
Тешић Секула 289
Тошић Слободан 236
Тимотијевић Радош 219
Тодић Бранко 70
Тодоровић Алекса 342
Тодоровић Велимир 218
Тодоровић Даринка — Сека 38
Тодоровић Исаило 37, 43—44, 47, 180
Тодоровић Љубиша 106, 136, 140, 175
Тодоровић Милан 236
Тодоровић Радомир — Бата 97, 111
Тодоровић Милутин — Жица 37, 44
Тодоровић Предраг 43, 59
Толић Радован — Цановац 196
Томашевић Десимир 109, 119
Томашевић Душан 264
Томашевић Борђе 40
Томашевић Милош 243
Томашевић Тимотије 264
Томић Божидар — Божо 42, 49, 57, 138, 164, 168
Томић Вељко 70, 132
Томић Милија 109

Топаловић Драган 111, 218, 244, 259
Топаловић Душан 154
Топаловић Живота 270
Топаловић Милош — Кутра 63
Топаловић Сибинка 159
Тороман Александар 314, 319
Тороман Војимир 319
Тороман Даница 319
Тороман Гроздана 319
Тороман Милутин 195, 203
Тороман Радоје 142
Тороман Станка 319
Тошић Милан 218
Тошић Стоја 289
Трајковић Живорад — Жика 127
Триповић Богосав 35, 262, 286
Триповић Гвозден — Гоца 218, 288, 304, 327
Триповић — Бојовић Љубица 40, 70, 80
Триповић Милоје 80, 161
Тркуља Илија 277
Трифунувић Јован 186
Трифунувић Милета 39
Трифунувић Милорад 39, 196
Трифунувић Милутин 218
Трифунувић Мирослав 235
Трифунувић Михаило 39
Турнер 36
Тутуновић Младомир — Млаћо 285
Туцовић Веселин 152, 218

Ђ

Бендић Арсеније 37, 114
Бендић Драган 245
Бендић Живорад 320
Бетковић Јелена 108, 168
Бирјаковић Милојко 28, 65—66, 74, 81, 83—84, 86, 89, 93, 95, 101, 106, 134, 136
Бирјаковић Десимир 87, 106, 175, 178
Бирјаковић Добросав 223
Бирковић Милинко 289
Бирковић Милош 285
Бирковић Драган — Биро 341, 344
Нировић Миросанда — Мира 256
Босовић Божидар — Божо — Јаворски — Јаворац 120, 161, 168, 182, 191, 192, 305
Босић Трифун 311
Бубовић Драган 293, 304, 311
Бурчић Александар 21, 38, 51
Бурчић Јанаћко 321
Бурчић Станка 159
Бусловић Будимир 100
Бусловић Милија 157
Бусловић Радивоје 74
Бусловић Радован 327
Бусловић Средоје 97

V

Ункових Чедомир — Чедо 267, 271
 Урошевих Драгослав 114
 Урошевих Миливоје 101, 112, 152, 176
 Урошевих Миљко 32, 63, 350
 Урошевих Симеун — Симо 32, 55, 86,
 186—187
 Урошевих Средоје 32, 49, 56, 62, 77,
 89—90, 142, 145, 147, 347

Ф

Филипових Драго — Трактор 72
 Филипових Лазар — Лазо 314
 Филипових Лепосава 298
 Филипових Милан 31
 Филипових Радојка 184
 Филшових Савко 145
 Филипових (четнички официр) 301
 Фићур Стеван 70
 Франих Марко 100
 Фреј 235
 Фрике 214

Х

Хадзон 170
 Хајдукових Радивоје 84
 Хаџиманих Илија 182
 Хелер Август 122
 Хитлер Адолф 22, 31, 86, 226

Ц

Царевих Јован — Јовица 35, 201
 Царевих Младен 286
 Цвенкл Ладислав 197
 Цветих Исаило 238
 Цветих Јовиша 349
 Цветих Радојица 38
 Цветкових Драгиша 21
 Цогољових Драгиша 207
 Цуцулих Владимир 255, 261, 267

4

Чапинац 285
 Чворових Милоранка 349
 Чворових Станисава 210
 Чеканових Бошко 207
 Чекових Радиша 197, 289
 Черпиншек Фрањо 135
 Черчил сер Винстон 292 301 32?-
 323
 Чивових Светозар 183
 Чолакових Родољуб 77, 80, 83—85
 Чолих Милован 272
 Чолових Вукосава 257
 Чолових Драгиша 257
 Чуких Љубомир 293
 Чутових Радич 253
 Чутових Радмила 231
 Чутових Тихомир 31, 172 218 221
 231

Ш

Шанибвих Секула 142
 Шапоњих Миодраг 132
 Шеварлих Радомир 85
 Шендекових Светолик 98
 Шибинац Ратко 44, 48, 168
 Шипетих Велимир 228
 Шипетих Гвозден 95, 266
 Шићевих Владан 256
 Шићевих Косара 80, 284, 320
 Шишових Александар 202
 Шкалак Рајко 70
 Шкипих Божида 244, 336
 Шкших Милорад 244, 334, 342
 Шолајић Јеврем 219, 284
 Шолајић Миодраг 35, 272
 Шолајић Олга 284
 Шотра Бранко 246—247
 Штабо Иван 218
 Штерих Стефан 252
 Штрекер (немачки официр) 325
 Шубашић Иван 321—322
 Шулиц (немачки официр) 100
 Шутих Рајко 63
 Шушић Сретен 264

РЕГИСТАР МЕСТА

А

Адрани 118, 247
 Аранђеловац 327
 Ариље 44, 68, 86—88, 97, 101, 123, 143, 148, 177, 188, 190, 335
 Атеница 24, 30, 40—41, 48, 59—62, 68—70, 72, 77, 80, 85, 100—102, 107—110, 113, 116, 120, 127, 129, 136, 144, 146, 161, 206, 207, 211, 216, 219, 226, 231, 237, 279, 282—284, 286, 293—294, 304, 319—320, 332, 339, 346, 350—351

Б

Ба 64, 211, 298
 Бајина Башта 120, 176 215
 Балуга (љубићка) 49, /2, 203, 289, 311,
 Балуга (трнавска) 61, 71, 79—80, 100, 219, 246, 251, 278, 283
 Бањина 30 43, 60—61, 97—98, 101, 108, 146, 176—177, 227, 256—257, 284—285
 Баре 335
 Белановица 170—171
 Бела Црква 43
 Бели Камен 273, 306
 Бело Поље 24, 28, 44, 94, 144, 158, 276, 278, 329
 Београд 22—25, 27, 32, 35—39, 41—42, 44—45, 48, 52—53, 55, 58, 61, 66—67, 70, 73 76, 81, 83, 86, 92, 99, 108, 117—118, 132 136, 167, 178, 181, 194, 201, 205, 211—212, 214—215, 217, 221, 223, 227—228, 237 252—254, 267, 270, 274, 276, 280, 284, 293—294, 298, 319—321, 324, 335—337, 341
 Берлин 22, 23, 31, 88
 Бершићи 94, 159, 166—167, 201, 273, 304, 331, 334
 Беч 21
 Бечањ 49, 52, 256, 261, 272, 344
 Бечевица 147
 Биоска 138
 Бољковци 66, 286, 288—289
 Борач 134, 331
 Брајини 37, 133, 142, 154, 164, 172—173, 201, 230, 274, 328, 341

Брђани 26—28, 41, 47, 49, 55, 60—61, 65, 68, 70, 74, 81, 83, 86, 93—95, 102, 124, 152, 173, 176, 203, 227, 236 280 317, 327, 329—330, 332 336, 342 344
 Брезна 47—48, 94, 234, 245, 273 ' 277, 309
 Брезовице 75
 Бресница 49, 58, 62, 69, 145, 152, 184, 217, 229, 250, 261—262, 267, 272 337 342—345
 Брусница 87, 94, 131, 158, 287, 328—329, 331, 333—334
 Буковица 116
 Бумбарово Брдо 175, 337, 341—342

В

Ваљево 32, 34, 52, 123, 154, 157, 159
 Вапа 48, 55, 57, 59, 71, 80, 87, 168, 234, 246, 253, 255—257, 259, 278, 283, 321
 Вардише 113, 291
 Варнице 298,
 Велереч 35, 54, 59, 94, 158, 266, 279, 280, 283, 285, 287—290, 299 304, 314—315, 334
 Видова 49, 67, 88, 182, 338, 343, 350
 Виљуша 30, 48, 61, 108—109, 190, 211, 223, 236, 243, 272, 279, 285, 304
 Виндзор (Канада) 99
 Вирово 28, 44, 65, 66 97—98, 134, 178, 224, 335, 348
 Виростак 87
 Вича 59, 75, 82, 95, 106, 201, 203, 307, 325, 346
 Вишеград 104, 291
 Властелице 75, 267, 310
 Војковци 298
 Вранићи 44, 319, 327, 333, 340—341, 350
 Враћевшница 90, 234, 287, 290—291, 328—330, 334—335
 Врчани (љубићки) 49, 109, 350
 Врчани (таковски) 94, 258, 276
 Врњачка Бања 118
 Врутци 138
 Вујетинци 49, 53, 158, 331, 343
 Вучковица 108, 273, 307

- Г**
- Гламочко Поле 291
 Гојна Гора 341
 Горачићи 35, 61, 74, 92—93, 201, 224, 284, 299
 Г. Врбава 284, 324
 Г. Горевница 49—50, 52—53, 62, 72, 121, 142, 161, 182, 195, 203, 214, 314, 319, 330, 332—333, 340, 350
 Г. Крварица 82, 89, 274
 Г. Трпача 47, 49, 62, 82, 145, 151—152, 181, 335—336
 Г. Црнућа 94, 172, 268, 284, 290
 Г. Бањани 54—55, 275—276, 318—319, 341
 Г. Бранетићи 94, 272, 289, 304
 Г. Дубац 75, 94, 257, 267, 307, 308
 Г. Милановац 22, 24—25, 27—28, 35—36, 48, 51, 55, 60, 63—65, 69, 73, 76, 82—87, 91, 94, 97—104, 107, 109, 111, 113—116, 119—121, 123, 126, 128—129, 131, 134, 138, 142, 144, 146, 148—149, 152, 154, 158—159, 161, 166—167, 170, 172—173, 175—177, 180—184, 186, 194, 201, 206, 212, 214, 221, 248, 255, 258, 286, 271, 273, 275, 278, 280, 287, 299, 301, 304, 325—332, 334, 336, 339, 341—342, 345, 347—348
 Горобиље 68, 83, 92
 Граб 47, 52, 76, 82, 92, 176, 204, 228, 266, 277, 279
 Грабовица 94, 147, 158, 301, 304—305, 311
 Грац (Аустрија) 99
 Грдица 97
 Грузжа 101, 243
 Губеревци 53, 93, 224, 312, 325
 Гунцати 337
 Гуча 26, 31, 38, 42, 44, 48, 52, 65, 67—69, 72, 74, 82—86, 89, 96, 101, 104, 108, 120, 133—134, 146, 151, 153, 159, 161, 165—166, 175—176, 178, 202—203, 205—207, 211, 215, 218, 220—222, 224, 235, 238, 244, 248, 249, 252, 258, 259, 266, 270, 273, 276, 284, 290, 294, 307, 312, 325, 327, 335, 344, 346—347
- А**
- Дивци 159
 Дљин 55, 70, 207, 274
 Д. Добриња 176—177
 Д. Врбава 44, 144, 269, 276, 324, 331
 Д. Горевница 37, 49, 56, 72, 81, 138, 196, 238, 245, 250, 253, 255, 257, 278, 340, 344, 348—349
 Д. Крварица 67, 84, 100, 178, 223, 264, 273
 Д. Трпача 32, 38, 40, 53, 55, 57, 62—63, 66, 82, 86, 134, 138, 142, 145, 176, 181, 184, 186, 194, 197, 201, 219, 233, 236, 243; 246, 254, 278, 333—335
- Д. Црнуће 94, 284
 Д. Бранетићи 94, 250, 272, 275, 290, 302, 308, 331, 341
 Д. Дубац 94, 246, 255, 267, 268, 320
 Дракчићи 118, 124, 139
 Драчић 157
 Дрвар 311
 Дренова 186, 331
 Дружинићи 293, 333
 Дулени 89
 Дучаловићи 48, 65, 77, 92, 168, 222—223, 262, 312, 326
- Ж**
- Жаочани 192, 275
 Живица 307
 Жича 118, 127—128
- З**
- Заблаће 57, 59, 60, 66, 71—72, 75, 80, 106, 116, 129, 143, 159, 177, 190, 205, 231—232, 234—235, 237—238, 245—246, 257, 284, 321, 344, 346
 Загреб 31
 Зајечар 256
 Заграђе 132, 166, 261, 267, 288, 297, 301, 329—330
 Здрављак 48, 101
 Зеоске 52, 65, 74, 81, 83, 178, 194, 335
- И**
- Ивањица 32, 97, 101, 179, 192, 255, 257, 297, 307, 335, 346
- Ј**
- Јабланица 329
 Јагодина (Светозарево) 348
 Јајце 291
 Јанчићи 49, 109, 176, 186, 310, 350
 Јарчујак 118, 131—132, 143
 Јасеново 305
 Жежевица 30, 48, 68, 75, 79, 97—98, ЈОЗ, 139, 144, 190, 204, 215, 218, 221, 231, 235, 239, 256, 257, 285, 320—321, 344, 346
 Јездина 24, 30, 40, 52, 86, 114, 170, 195, 209, 249, 257, 279, 315, 326, 349
 Јелен До 343
 Јеминска Стена 152
- К**
- Кадина Лука 250
 Калиманићи 166
 Каменица (гружанска) 290
 Каменица (таковска) 70, 257
 Каона 65, 74—75, 82, 93, 153, 166, 307—310, 325, 342

- Катрга 49, 52, 116, 184, 196, 219, 229, 244, 306
 Качулице 133, 245, 282, 351
 Клатичево 176, 297, 331
 Клокочевац 326
 Кнић 175, 181, 329, 333
 Колашин 259, 268
 Коњевићи 49, 69, 87, 145, 148, 336, 345
 Коњуша 331
 Косјерићи 171, 176, 291
 Котража 51, 65, 76, 96, 220, 239, 273, 305, 310
 Коштуњићи 24, 68, 71, 80, 94, 154, 274
 Крагујевац 27, 36—37, 58, 62, 69, 72, 89, 98—99, 102, 109, 114—115, 118, 123, 131, 152, 159, 167, 173, 177, 181, 186, 206, 212, 218, 250, 256, 262, 276, 284, 289, 302, 315, 328, 335—336, 348
 Краљево 26—27, 36—37, 57, 60—62, 68—69, 71—72, 87, 97, 100, 103, 108—110, 112—113, 115—118, 120—121, 123—124, 127, 129, 131—135, 137—141, 143—144, 146—147, 149, 153, 171, 173—174, 189, 192, 201—202, 212, 217, 221, 224, 227, 232—233, 244, 247, 250—251, 257, 262, 266—268, 272, 276—277, 280, 290, 294, 300, 308, 312, 314, 344, 348
 Кратовска стена 93
 Кремна 138
 Крива Река 64, 90, 211, 229—230, 232, 235, 246, 259, 261, 286, 291, 294
 Крстац 70, 207, 230, 303, 347—348
 Крупањ 95, 118, 123
 Крушевац 256
 Кулиновци 30, 42, 48, 61—62, 77, 80, 94, 95, 100—101, 108—109, 114, 149, 186, 191, 216, 219, 227, 237, 256, 284, 319—320, 346, 350—351
 Кукићи 141, 174, 253, 280, 348—349
 Куршумлија 168
- Л
- Лаћевци 116, 141, 343
 Лазац 68, 75, 111, 214, 314, 348
 Лајковац 113
 Лалинци 289
 Лебане 317
 Лесковац 56, 256
 Леушићи 24, 35, 39, 44, 48, 50, 54, 146, 168, 196, 245, 265, 274, 276, 309, 326, 331, 334
 Липница 42, 53, 63, 65, 77, 80, 84, 93, 97, 108, 144, 205, 234, 257, 264, 285
 Липовац 330
 Лиса 77, 97, 151, 153, 165, 170, 178, 180, 182, 305
 Лисце 207, 222, 274
 Лозањ 297, 334
- Лозница 24, 30, 101—102, 108, 113, 139, 146, 149, 170, 219, 245, 249, 288, 323, 325, 346, 349, 351
 Лондон 159, 206, 210, 215, 232, 251, 292, 301
 Лопатница 137
 Лопаш 44, 347
 Лорет 143
 Луњевица 94, 97, 102, 110, 124, 129, 144, 151, 158
 Лупоглава 305
 Лучани 83, 92, 215, 270
- Љ
- Љубић 49, 56—57, 64, 71, 74, 82, 86—87, 91—92, 110, 112—113, 130, 134, 147, 151—152, 161, 173, 175, 186, 189, 196, 203, 206—207, 209, 215, 223, 233, 244, 257, 258, 277, 307, 325, 333, 336, 338—340, 343, 346, 350
 Љубиш 179
 Љубовија 123, 171
 Љубина 179
 Љубишица 54—55, 64, 166, 258, 264, 294, 300, 334
- М
- Мајдан 66, 115, 123, 132, 229, 235, 280, 282—284, 294, 301, 315, 325, 332
 Марковица 65, 69, 82—83, 102, 175, 220, 222—224, 239, 262, 326, 347
 Матарушка Бања 118, 128, 266
 Матхаузен 320
 Мегикосе 118
 Милатовићи 75, 93, 201, 231
 Милићевци 45, 47, 49, 81—82, 85, 94, 183—184, 187, 253, 332, 338, 345, 350
 Милочај 85, 101
 Миоковци 56, 66—68, 87—88, 176—177, 195, 204, 248, 250, 273, 290, 309, 314, 340, 346, 350
 Мионица 173
 Миросалци 67, 82
 Мојсиње 41, 49, 52, 62, 71, 74, 84, 89, 112, 131, 134—135, 145, 164, 170, 183—184, 201, 219, 229, 233, 238, 244, 252—253, 258, 278—279, 302, 323, 333, 336—338, 340, 342, 343
 Мокра Гора 291
 Москва 25, 48, 65, 212, 215, 305
 Мостар 25
 Мрсаћ 87, 117—118, 132, 140—141, 174, 188, 280
 Мрчајевци 21—22, 26, 49, 52, 67, 74, 76—77, 90, 109, 116, 138, 140—143, 145, 151—152, 157, 175, 177, 184, 207, 219, 224, 228—229, 245, 250—251, 267—268, 270, 272, 279, 283, 308, 325, 337, 341, 344

Мршинци 103, 174, 192, 203, 221, 245,
285, 349
Мусина Река 131—133
Мутањ 301, 329, 333

Н

Накучани 64, 166, 264, 275, 286, 290,
299
Неваде 27, 32, 63, 65, 73, 94, 123, 172,
275, 276, 279, 324
Невесинье 257
Негришори 87, 218, 222, 229, 239, 244,
262, 270, 274, 312, 347
Никшић 26
Нова Варош 190

О

Обрва 85, 280
Овчар Бања 25, 56, 69, 75, 87, 91—92,
98, 177, 218, 239, 287, 310, 326—327
Озрем 94, 271—272
Ојковица 305
Оплатини 67, 97, 118
Оршава 326
Остра 49, 66, 93, 143, 145—146, 152—
153, 177, 183—184, 237, 246, 250,
255—257, 277—273, 283, 304, 333—
334, 336—337, 343

П

Паковраће 66, 184, 195, 326
Параћини 167,
Парменац 66, 194—195, 202
Петница 348
Пилатовићи 91, 108
Пожега (Ужичка) 68, 83, 87, 89, 92—
93, 101, 123, 133—134, 138—140, 143,
138, 140, 143, 152, 167, 172, 177, 180,
330, 334, 343
Полом 274
Прањани 39, 52, 94, 120, 164—165, 167,
172—173, 175, 177, 186, 195—196, 202,
211, 231, 253, 265, 273—274, 277, 294,
299, 319—321, 324, 325, 330, 333, 341
Прељина 26—27, 30, 41—42, 49, 51, 55,
58—59, 70—72, 74, 76, 78, 82, 85—87,
93—96, 102, 111, 116—117, 128, 145,
148, 151, 173, 176, 244, 253—256, 297,
311, 330, 333, 336, 338, 341—343, 345
Поемећа 257, 346
Ппотоке 90
Прилворица 52, 170, 209—210, 249, 279,
336
Пријевор 42, 49, 56—57, 59, 72, 88—90,
94, 131, 168, 177, 184, 187, 273, 277,
287—288, 307, 309, 331, 338, 342, 349,
—351
При'ановићи 330
Пријеполје 291—292
Прилипац 67, 83

Прислоница 26, 34, 47, 49, 55, 63, 70,
74, 76, 79, 82, 87, 94, 96, 100, 102,
190, 210, 237, 243, 268, 278, 298, 311,
317, 334—336, 342, 350
Прњавор 331

Р

Равна Гора 31, 34, 37, 80, 89, 99, 101,
110, 124, 138, 143, 149, 153—154, 157,
—139, 161, 165, 173, 179, 206, 228, 237,
248, 251, 257, 267—268, 271, 284, 314,
317, 324
Радобућа 179, 188, 190, 194
Радојна 181, 190
Ражана 157, 176
Рајац 71, 97, 112, 144, 236, 285
Ракова 30, 47, 49, 116, 122, 151, 251,
302, 311, 315, 321, 333, 340
Ратина 135
Рача Крагујевачка 210
Рашка 121
Рибница 118, 129, 135
Рогача 72, 100
Рошци 49, 59, 68, 81, 109, 164, 186, 251,
258, 350
Рудник 24, 28, 52, 114—115, 120—121,
132, 166, 167, 170—172, 174, 176, 180,
232, 234, 249, 259, 265, 272, 274, 286,
—288, 293, 325, 327, 329, 330—332, 335,
341—342, 351
Рудо 195
Ружића брдо 117—118, 121, 129, 131—
132, 139
Ргари 40, 52, 75, 83, 101, 178, 203, 262,
288
Ручићи 288, 297, 335

С

Савинац 92, 120—121, 149, 157, 177, 180,
191, 255, 341
Самаила 87, 115, 127—128, 133, 141,
174, 279, 280
Сарајево 24, 26, 29, 203, 236
Сврачковци 24, 37, 43—44, 63, 94, 96,
158, 170—171, 234, 265, 275—276, 283,
—284, 286, 298, 331
Севојно 174
Семедраж 96, 331, 335
Сепци 210
Сирча 67, 116, 118—119, 121, 129, 134
Сјеница 195
Славковина 211
Слатина 38—39, 46, 66, 69, 71, 75—77,
80, 98, 115—116, 143, 153, 158, 173—
174, 177, 190, 192, 205, 215, 218, 237—
238, 246, 256—257, 285, 297, 348, 349,
350
Словац 154
Смедерево 178
Смедеревска Паланка 63, 194, 202, 212,
239, 244, 245, 294, 298

- Соколићи 49, 68, 78, 218, 222, 311
Срезојевци 50, 161, 333, 335, 341, 345
Сталаћ 121
Станчићи 41, 49, 77, 130, 134, 142—143, 219, 233, 238, 260, 321, 323, 336, 342, 350
Стапари 138
Стјеник 43—45, 55, 60—61, 63, 176
Сремска Митровица 131
Столице 95
Стражевница 332
- Т
- Тавник 67, 142—143, 343
Таково 47—48, 95, 99, 154, 234, 273, 289, 321, 325, 328, 333, 335
Теочин 173, 274, 341
Тијање 74, 224, 229, 335
Тометино Поље 290—291
Топола 114—115, 334, 335
Трбовље 168
Трбушани 38, 44, 49, 57, 59, 64, 76, 86, 88, 90, 143, 168, 176, 186, 187, 194, 203, 257, 309, 327, 333, 340, 350
Трешњевица 167
Трешњица 138
Трнава 30, 39, 46, 59, 60—61, 69—70, 77, 80, 85, 95, 97, 100, 109, 132, 146, 168, 172, 174, 177, 182, 184, 186, 203, 211, 218, 219, 223, 235, 245, 251, 257, 285, 319, 346
Трстеник 118
Трудељ 287
Трудово 305
Турица 239, 274, 310
- У
- Угриновци 66, 166, 211, 232, 235, 246, 250, 288, 290—291, 311
- Ужице 24—26, 31, 44, 48, 51—52, 56, 58, 61, 65, 81, 92, 101, 108, 111, 113, 115, 117—118, 123—125, 131, 133—134, 136—138, 143, 145, 147—149, 152, 157, 158, 167, 171, 174—176, 179, 180, 192, 217—218, 303, 348
- Ц
- Церје 176
Церова 261, 329
Цетинье 168, 203
- Ч
- Чајничче 210
Чачак 21—22, 24—42, 44—45, 47—48, 50—53, 55—58, 60—73, 75—77, 81—82, 85, 87—89, 91—93, 97—98, 100—103, 106—108, 110—121, 123—140, 142—155, 157—159, 161—165, 167—178, 181—184, 186—197, 201—212, 214—215, 217—221, 224—232, 234—235, 238—239, 243—246, 248—250, 252—255, 258—259, 261—267, 270—272, 275—278, 283—284, 286—291, 293, 297—298, 300, 302, 304, 309—310, 312—315, 317, 319—321, 323, 326*—330^ 332—338, 341—342, 344, 346—348, 350—351
- Чибуковац 117
- Ш
- Шабац 56, 131
Шарани 332
Шаторња 330
Шилопај 166, 246, 297, 298
Штавица 250

НАСЕЉА ПО ОПШТИНАМА

ЧАЧАК

1. Атеница
2. Балуга (љубићка)
3. Балуга (трнавска)
4. Бањица
5. Бељина
6. Бечањ
7. Брезовице
8. Бресница
9. Вапа
10. Вранићи
11. Видова
12. Врчани
13. Виљуша
14. Вујетинци
15. Г. Горевница
16. Г. Трпча
17. Горичани
18. Д. Горевница
19. Д. Трпча
20. Жаочани
21. Заблаће
22. Јанчићи
23. Јездина
24. Жежевица
25. Катрга
26. Качулице
27. Коњевићи
28. Кулиновци
29. Кукићи
30. Лозница
31. Липница
32. Љубић
33. Међувршје
34. Милићевци
35. Милоковци
36. Мојсиње

37. Мрчајевци
38. Мршинци
39. Овчар Бања
40. Остра
41. Паковраће
42. Парменац
43. Прељина
44. Придворица
45. Пријевор
46. Прислоница
47. Петница
48. Премећа
49. Ракова
50. Рићаге
51. Рошци
52. Рајац
53. Соколићи
54. Слатина
55. Станчићи
56. Трбушани
57. Трнава
58. Чачак

Г. МИЛАНОВАЦ

1. Бело Поље
2. Бершићи
3. Богданица
4. Бољковци
5. Брајићи
6. Брћани
7. Брезна
8. Брезовица
9. Брусница
10. Варнице
11. Велереч
12. Враћевшница
13. Врчани

14. Г. Врбава
15. Г. Бањани
16. Г. Бранетићи
17. Г. Црнућа
18. Г. Милановац
19. Гојна Гора
20. Грабовица
21. Д. Бранетићи
22. Д. Врбава
23. Д. Црнућа
24. Давидовица
25. Драгољ
26. Дренова
27. Дружетићи
28. Заграђе
29. Јабланица
30. Калиманић
31. Каменица
32. Клатичево
33. Коштунићи
34. Крива Река
35. Леушићи
36. Леваја
37. Липовац
38. Лозањ
39. Лочевци
40. Луњевица
41. Љутовница
42. Мајдан
43. Мугањ
44. Накучани
45. Неваде
46. Озрем
47. Полом
48. Прањани
49. Прњавор
50. Рељинци
51. Рудник
52. Ручићи
53. Сврачковци
54. Семедраж
55. Синошевићи
56. Срезојевци
57. Таково
58. Теочин

59. Трудель
60. Угриновци
61. Церова
62. Шарани
63. Шилопај

ЛУЧАНИ

1. Бели Камен
2. Вича
3. Властелице
4. Вучковица
5. Горачићи
6. Г. Крварица
7. Г. Дубац
8. Граб
9. Губеревци
10. Гуча (варошица)
11. Гуча (село)
12. Дљин
13. Д. Дубац
14. Д. Крварица
15. Дучаловићи
16. Бераћ
17. Живица
18. Зеоке
19. Каона
20. Котража
21. Кривача
22. Крстац
23. Лисице
24. Лис
25. Лучани (варошица)
26. Лучани (село)
27. Марковица
28. Милатовићи
29. Негришори
30. Пухово
31. Пшаник
32. Рогача
33. Ртари
34. Рти
35. Тијање
36. Турица

СКРАЋЕНИЦЕ

АВНОЈ — Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије
АФЖ — Антифашистички фронт жена
БЈВ — Бивша југословенска војска
ВИИ — Војноисторијски институт
ВК — Врховна команда
ВКВ — Врховна команда војно
ВКП — Врховна команда политичко
ГЕСТАПО — Фашистичка тајна полиција у хитлеровској Немачкој
ДВЈ — Добровољачка војска Југославије
ДМ — Дража Михаиловић
ДО — Добровољачки одреди
ИА — Историјски архив
ЈНОФ — Јединствени народноослободилачки фронт
ЈРЗ — Југословенска радикална заједница
К — Кутија у којој се налази докуменат
КНОЈ — Корпус народне одбране Југославије
КОМИНТЕРНА — Комунистичка интернационала
КПЈ — Комунистичка партија Југославије
КРАЈСКОМАНДАНТУРА — Окружна немачка команда
МГ — Мемоарска грађа
МК — Месни комитет
МНО — Месни народноослободилачки одбор
НКОЈ — Национални комитет ослобођења Југославије
НОБ — Народноослободилачка борба
НОВ — Народноослободилачка војска
НОВЈ — Народноослободилачка војска Југославије
НО — Народноослободилачки-а
НОО — Народноослободилачки одбор
НОП — Народноослободилачки покрет
НОР — Народноослободилачки рат
НОП одред — Народноослободилачки партизански одред
НА — Немачка архива

НОУ — Народноослободилачка ударна
НФ — Недићев фонд докумената
ОК — Окружни комитет
ОРТСКОМАНДАНТУРА — Месна немачка команда
ПК — Покрајински комитет
ПО — Партизански одреди
ПОЈ — Партизански одреди Југославије
р. бр. — Редни број регистра документа
СВ — Србија војно
СДК — Српски добровољачки корпус
СДС — Српска државна стража
СДГС — Српска државна градска стража
СДПС — Српска државна пољска стража
СКЈ — Савез комуниста Југославије
СКОЈ — Савез комунистичке омладине Југославије
СП — Србија политичко
СССР — Савез Совјетских социјалистичких република
УСаОЈ — Уједињени савез антифашистичке омладине Југославије
УСаОС — Уједињени савез антифашистичке омладине Србије
ЦНК — Централни национални комитет
Ф — Фасцикла у којој се налази докуменат
ФЕЛДКОМАНДАНТУРА — Обласна немачка команда

ИСПРАВКЕ

Страна	Ред	У хрон. јед.	Стоји	Треба
31	3	57	досадашег	дотадашњег
39	1	111	са два	У два
40	2	121	руководили	руководиле
90	6	436	купити	прикупљати
103	1	у фусноти	недостаје реч	просле речи-улазак, треба додати — Немаца
131	1	638	пријевору	Пријевору
132	3	640	Другог	Аругог
132	3	641	Команде	команди
138	11	671	доведени	спроведени
140	2	681	народи!	нарде!
144	3 и 4	699	иОарско, заблаћког пријеворског	Иоарског, Заблаћког и Пријеворског
146	9	705	Нетници су... убили Драгишу Иколића	Драгишу Николића — Ружића четници предали Немцима који су га стрељали у Ваљеу.
151	4	720	предухватили	предухитрили
164	2	764	разор	раздор
183	8	861	неким	другим
238	7	1135	Стојићи	Стојећи
251	1	1204	Балуга	Балуга трнавска
256	2	1225	Радољуб	Радомир
264	4	1276	припадник	припадншса
297	2	1492	Српскм	Српском
300	3	1504	примирије	примирије
300	3	1505	завршне	завршене
301	1 и 2	1508	обавештајним	обавештајном
305	5 и 6	1521	Радојчић	Радојичић
304	8	1525	абациски	абацијски
304	3	1526	окупљним	окупљеним
310	1	1560	кометит	комитет
314	5	фусноте	Чачака	Чачка
315	3	1580	Јвтовић	Јевтовић
321	1	1603	Прва реч Ракова је сувишна	
327	6	1637	ногло	нагло
329	2	1648	дивизија	дивизије
335	3	1701	манифестивали	манифестовали
337	6	1724	1723	1724
338	4	фусноте	Југославији	Југославију
348	4	1784	полачење	повлачење
139			Текст испод фотографије треба да гласи: Богдан Капелан командант Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда (у среди-ни) са командирима чета Ратком Парезановићем (лево) и Душком Бурђевићем (десно).	

САДРЖАЈ

	Страна
Предговор — — — — —	11
Реч редакције — — — — —	17
1941, — — — — —	19
1942; — — — — —	199
1943. — — — — —	241
1944. — — — — —	2 9 5
Извори — — — — —	353
Регистар имена — — — — —	417
Регистар места — — — — —	431
Карта чачанског ратног округа — — — — —	437
Насеља по општинама — — — — —	439
Скраћенице — — — — —	441
Исправке — — — — —	443

Ликовни прилози /

- ДРАГАН ПЕДОВИЋ, уч. Гимназије у Чачку
(стр.: 29, 33, 78, 213, 216, 220, 230, 265, 269, 303, 306, 318, 323)
- МИЛАН ШКАВОВИЋ, уч. Гимназије у Чачку
(стр.: 197, 260)
- МИЈАТ МИЈАТОВИЋ, уч. Гимназије у Чачку
(стр.: 239, 351)

**ЧАЧАНСКИ КРАЈ
У НАРОДНОСЛОБОДИЛАЧКОЈ БОРБИ
ХРОНОЛОГИЈА ДОГАБАЈА
1941 — 1944**

•Издавач
ИСТОРИЈСКИ АРХИВ
Чачак

Лектор
РАДОЖО НИКОЛИД

Коректори
МИЛУТИН ЈАКОБЉЕВИН и МЛАДЕН СТЕФАНОВИН

Техничка опрема
„Литопапир” — Чачак

Рукопис предат у штампу априла 1968. године;
штампање завршено јула 1968. године.

Обим: 28 штампарских табака
Тираж: 5.000 примерака
Формат: 17 x 24 cm

Штампа Графичко предузеће „Литопапир”
Чачак, Хајдук Вељкова 52

Ред. број	ПРЕЗИМЕ И ИМЕ и очево име	Занимање	Дан, ме- сец, год. и место рођења	Притворен	Пуштен на слободу или спроведен за	ОДГОВАРА
57	Васолић Олга	радишч	18-III-1926 Државица Траб.	25-III-1943	10-III-43 Српска 42.8.одс. Београд	Радишчас акцију у Кошутин- ској брани
58	Киселић Зорана	"	10-I-1923 2020г.	"	"	"
59	Слолић Милош	радеоник	14-III-1923 2020г.	1-III	"	"
60	Нарколић Врбичка	радеоник	1922 Београд	8-III-1943	пуштен на слободу 5.3.43 Београд	"
61	Нарколић Миланко	земљор.	29-III-1899 Козмица	5-III-1943	"	"
62	Селић Зорица	свој. ајџини.	20-III-1914 Београд	8-III-1943	"	"
63	Васолић Зоранка	свој. исбурач	1922 Кумровица	5-III-1943	"	"
64	Анђелић Михојка	својар раде.	9-III-1920 Овча	8-III-1943	"	"
65	Радолић Благовина	земљор.	13-III- 1899 Козмица	12-III-1943	10-III-1943	Радишчас са комисијом

Ред. број	ПРЕЗИМЕ И ИМЕ и очево име	Занимање	Дан, ме- сец, год. и место рођења	Притворен	Пуштен на слободу или спроведен за	ОДГОВАРА
66	Варолић Љевићан	ковац.	1922 год. Торни Козмица	12-III-1943	16-III-43 одс. Београд У.Б.	Златица у земљи са својом породи- цом и својом браћом Јане, Јоване, Милош
67	Мишковић Марија	земљор.	1922 Козмица	"	"	у земљи са својом породицом Јане, Милош, Мира
68	Свободановић Ђура	"	Козмица 1922	"	"	"
69	Свободановић Милоје	земљор.	1917 Козмица	7-III-43	26-III-43 за Лотова У.Б.	"
70	Љићић Ђорђе	одежница	1904 Торни Козмица	25-III-43	огрнуто и у одс. Београд У.Б. Државица Београд Београд	27-III-43 својар огрнуто и својом У.Б. са својом са својом породицом Београд
71	Ровчанкић Раде	свој. ајџини.	1892 2020г.	70-III-43	огрнуто и У.Б. 27-III-43	Златица са својом породицом Београд
72	Тривановић Милан	свој. ајџини.	20-II-1919 Усман Београд	20-III-43	"	Златица са својом породицом Београд
73	Тривановић Владан	земљор.	30-III-1920 Козмица	"	"	"
74	Тривановић Ђура	одежница	18-III-1899 2020г.	"	30-III-43 У.Б. 27-III-43	Златица са својом породицом Београд
75	Ковачевић Радница	одежница радеоник	15-II-1924 Траб.	"	"	Златица са својом породицом у Београду и Београду